

“સદ્ગુરુસેવક-શ્રીમદ્વિજયકમલમૂર્તિશ્રીશ્રીશ્રી નમઃ।”

જૈન-પ્રવચન.

(ભાગ-પહેલો)

અનુયોગાચાર્ય શ્રી પ્રેમવિજયજી મણિવં શિષ્યરત્ન
પ્રમિદ્ધવજ્રા મુનિપ્રવં શ્રી રામવિજયજીના
મુખાર્પિ ખાતે ધ્યેવા વિદ્વાતપૂર્ણ આહત્રીય

વ્યાખ્યાનોનો સારસંગ્રહ

—પ્રકાશક—

શા. ફકીરચંદ મગનલાલ બદામી.

દરીઆ મહેલ-મુગત

વીર મવત-૨૪૫	} —મૂલ્ય— {	આત્મ સવત-૩૫
વિક્રમ મ - ૧૯૮		૩૧ ૧-૮૦ { ઇન્વિઝન-૧૯૩૦

—પ્રકાશ—

શા કૃષ્ણચંદ મગનનાથ બદામી
દરીઆ મહેલ-સુરત

પ્રથમ આવૃત્તિ

પ્રત ૧૫૦૦

—મુદ્રા—

મેહનવાન મગનનાથ બદામી

—મુદ્રણાલય—

પી જીન વિજયાનંદ મી પ્રેસ

ભરૂડા જામર-સુરત

— शासनधान्य प्रवचन पारगत । —

“ आचार्य श्रीमद् विजयदानसूरीश्वरजी महाराज । ”

— न विक्रम स-१९४६

लभा विक्रम स-१९४६

{ गणी-पद्याम पद-१९८२

{ आशय पद-१९८१

परमगुरु-प्रार्थना

पृथ्वाः श्रीदानमूरिः स्फटिकविमलहृद दृश्यदेहमर्कः,
आप्तोक्ते पारदभा स्वप्नसमयविद मूर्तिमान्पुण्यपुञ्ज ।
दु मेव्यो नीचसत्त्वं प्रशमयसमयो जङ्गम कल्पदक्ष,
कल्याण सतनोतु परमगुप्तिवर सोऽनिश मूरिराज ॥ १ ॥

जेन-प्रवचन

— प्रवचनकार —

मुनिप्रवर

श्री रामविजयजी महाराज,

આભારદર્શન

—અને—

ખીજું જરૂરી

શ્રી પ્રિય વાચક,

પ્રાતઃભરતીય પૂજ્યપાદ બાલપ્રદ્યાચારી પ્રભાવશાળી વક્તા મમર્થ વિદ્વાન મુનિપ્રવર શ્રીમદ્ ગમવિનયજી મહાનજ આ સગ્રહ કરેલા ન્યાયાનોના દાતા છે પોતાના અમૂલ્ય સમયનો લોગ આપી મે પૂજાવેલી બાળતોનો યોગ્ય ખુલાસો કરી આ પુસ્તક પ્રગટ વધારી થતી શામનસેવામા તેઓશ્રી મને આશ્રયરૂપ થયા છે પ્રથમથીજ હું ધર્મનિશ્રાએ તેઓશ્રીનો ઝટલી હતોજ ને આથી વિશેષ થયો છું એ ઉપકાનો બદલો વાગવાને હું અસમર્થ છું, છતાંએ તેઓશ્રી પાને નિશેષ ધર્મલાભની માગણી ચાલુ નાખુ છું

બની ગકે તેટલી રાસનનેવા કરવાના ઉદ્દેશથી આ પુસ્તક પ્રગટ કરવાનું કામ મે હાથપર લીધું છે, અને એ કામમા હાલ મુબારકમા નિવાસ કરતા પાટણના રહીશ શ્રાવરત્ન શ્રીયુત્ત ભગવાનદાસ હાવાલાઈ જેઓ શ્રી 'જૈન પ્રવચન'ના આત્મા સમાન છે અને જેમણે અનાનવાર યોગ્ય સૂચનાઓ કરીને મને પુસ્તક પ્રસિદ્ધિના કાર્યમા નહાય કરી છે તેમજ મારા જ્ઞાતિજન મૂળ સુગતના વતની પણ હાલ મુબારકનિવાસી ધર્મપ્રેમી બધુ ગા ન અમતલાલ મગનવાવ મોની બી એ એ પ્રજ્ઞામુધારી આપવા વિગેરે બાળતમા નિર્વાર્ધલાવે મને જે મદદ કરી છે, તે માટે એ બને નેવાપ્રેમી ધર્મજનુઓનો તવા પૂજ્યમુનિશ્રીના વ્યાખ્યાનોનો સાર સગ્રહ કરી "જૈન-પ્રવચન" નામના અઠવાડિક પત્રરૂપે પ્રગટ કરનાર સુશ્રાવક ભાર્ગવશ્રી હડીચંદ દીપચંદેએ પત્રના લેખોને

પુસ્તકરૂપે પ્રગટ કરવાનો પળ્લીશર તરીકેનો આ આવૃત્તિ પૂરતો હક્ક મને અર્પણ કરવા માટે એ લાઈનો પણ સહર્ષ આભાર માનુ છું. ૧/૨ પરંમ પૂજ્ય ન્યાયાલોનિધિ જેનાચાર્ય શ્રીમદ્વિજયાનંદ સદીશરણ ઉદે શ્રીમદ્ આત્મા ભગ્ન મહારાજના અનન્ય પટ્ટધર પ્રાત-મર્મીયા આચાર્ય શ્રીમદ્ ૧૦૦૮ વિજયકમળમૂરીશ્વરણ મહારાજ, તે પૂજ્ય મુનિપ્રવર શ્રીમદ્ રામવિજયણ મહારાજના પન્મશુરના પણ પ મશુર યાય જે તેઓશ્રીના પ્રથમ દર્શને જ હું ધર્માભિમુખ જન્યો હોનો, તેની યાદમાં તેઓશ્રીના ખવિત્ર-મરણાર્થે આ પુસ્તક હું વાચકવર્ગને સપ્રમ સમર્પુ છું.

મનુષ્યમાત્ર જીવને પાત્ર હોય જે એટલે આ પુસ્તકમાં પણ તેવી જૂલો જીવ હોય, તે નવાઈ પામના જેવું નથી આગા જે કે-પ્રેસની જૂલો થઈ હોય તેમજ હુકામાં જૂલો રહી ગઈ હોય, તે જાધી વાચકવર્ગ સુધારી લેશે અને એ દૃષ્ટિ માટે દામાં આપશે જ્યાં જીવ આવૃત્તિ ઢાલવાનો સમય આવે ત્યારે એવી જૂલો સુધારી શકાય, તે માટે વાચકવર્ગ પોતાને માવમ પડતી જૂલો મને લખી જણાવશે તો ઉપકાર થશે.

આ પુસ્તકમાં પાના ૮૦ પડી ૭૩ને જાહેર પાનાનો નજર જાલવી ૮૧થી ૮૩ થએલો છે, તે લખમા રાખના જીવિ વિગ્મીશ મુનુ કિં વડના.

કણ્વીક મુરત
તા ૬-૮-૩૦

} ફકીગ્યદ મગનલાલ બદામોના
એહવદન

વસ્તુ-નિર્દેશ.

અ

ર્માનીન અને પ્રાચીન સાહિત્યયુગમા કોઈ પણ
અવનો પ્રારભ, ઇષ્ટ આગ ચતુ નામ-અમળુ ડગી
મગળ ડર્ચા બાદ, પુન-ની શુધાતી, પુન-તડની
વસ્તુ ને પુન-તડના પ્રારભ પૂર્વે જણાવી દેના જોગ
બાળતનો નિર્દેશ-ભૂમિજ, પ્રન્તાવના, ઉપોદ્યાત

ઇત્યાદિ દ્વાગ ક્ત્રાય છે, પ-તુ આ પુન-તકને એવી ભૂમિજ
વિગેની જરૂર નથી આ પુન- એક મહાપુરૂષ વ્યાખ્યાનરૂપે
આપેલા વચનામૃતોના અશ્વકરૂપ છે એમા ભૂમિકા અને પ્રન્તાવના
બધુ જ વ્યાખ્યાનજન મહાત્માએ બાવજીએના બોધાર્થે કરેલ છે,
એટલે વ-તુ નિર્દેશ નિમિત્તે માત્રી ક્ર-જ, -માત્ર વ્યાખ્યાનદાતા
મુનિવરનો પરિચય આપનાની, જે મળેગો વચ્ચે એ વ્યાખ્યાનો
અપાયા છે તેમ જોગોનુ નિદર્શન કાવવાની, અને જે વસ્તુ પુન-તકરૂપે
અપાઈ રહી છે, તેની મહત્તાનો ખ્યાલ ક્ત્રાવના પૂતી છે અને
જ્યારે પ્રકાશક બધુ વાચકોના કર-કમવમા એક એવો ઉત્તમ અચરણ
કરી ગયા છે, કે જે સાશ્વત માન-નન કળરૂપ છે અને જેનું વાચન,
મનન અને જોને અનુમતુ આચ-જ, ત્રિવિધ તાપવી મન-ત
વર્ષ નહેવ જગતના ઉમેને આત્મશાંતિ પ્રાપ્ત કરાવનાર છે, ત્યારે
હુ માન શબ્દો નવાનમા વાચકોનો વધુ મમય લઉં, એ મને
સ્વાભાવિ-રીતે જ અનિષ્ટ લાગે છે તેવા માટે કરનાનો નિર્દેશ
હુ હુકમા જ કરી લઈ વાચકોનું લક્ષ્ય થય વાચન પ્રત્યે દોરીરા
અમૂક નિયમો ધર્મ અને વ્યવહારમા એ- મન્થી રીતે
ઉપયુક્ત લેખાય છે—“પુરુષવિશ્વાસે વચનવિશ્વાસ ।”
‘પુરુષના વિશ્વાને વચનનો વિશ્વાસ’ એ નિયમ મનાતનસિદ્ધ છે
એટલે આદિમા વ્યાખ્યાનકાર મહાપુરુષનો હુ પરિચય કરાવુ છું

ન્યાયાલોનિધિ સદ્ગોષ્ઠાન્ડ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયદાનચૂડી
સૂત્રીશ્રીશ્રી (શ્રી આત્મારામશ્રી) મહાગજશ્રીના એડના એડ પદ્મ
પ્રભાવક મદર્મગ્ધક શ્રીમદ્ વિજયકમળસુગિજના વિદ્વજ્ઞન
માન્ય શામનરક્ષકપદ્માલ નર આચાર્યવર્ચ શ્રીમદ્ વિજયદાનચૂડી
શ્રીશ્રી મહાગજશ્રીના વિદ્વદર્ચ સિધ્ધરત્ન અનુયોગાચાર્ય શ્રીમત્
પ્રેમવિજયશ્રીગણિનરનાગિધ્ધરત્ન પ્રખરવક્ત્રા પૂજ્યપાદ મુનિપ્રવર
શ્રીમદ્ ગમવિજયશ્રી મહારાજ, આ વ્યાખ્યાનોના દાતા છે
બાળરથે પરમપુનિત સાધુશ્રીન સ્વીડાગીને, પોતાના આગ્નિ-
દીપ મયમરમિક પ્રવચનપારગત શુકરના સહવાસમાર્થી સન્દર્ભ
પામીને, દત્તચિત્ત બની અધ્યયનના પ્રતાપે આગમ, તર્ક, ન્યાય,
યાકરણ આદિ ગદ્યન વિપયોમા નિપુણ બનીને, શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ
ઉપદેશોના અને ગણધરવેવોએ શુભેલા આગમો તથા તેની નિશ્ચયે
વ્યાયેલા શ્રેયોનુ વાચન, મનન અને પઠિશીલન કરીને, ઇદ્રિયહમનથી
આત્મગણિતોને વિક્રમાવીને, અને એ બધો યોગ પોતાની પ્રતિભા
શાળી વક્તૃતામા ઉમેરીને, આ વ્યાખ્યાતા માત્ર શુજાત કે
કાઠિયાવાડ, મેવાડ કે માવા, માગવા કે મહા પદ્મ, પન્થળ કે
બાગામા જ વાળીના છે એટલું જ નહિ, પરંતુ સાચ્ચે હિન્દુધ્યાન
અને બૃહ્મ ભારત પણ એ ‘ગમ’ નામના સત્ત્વથી મુપરિચિત
છે માજના યુગમા તો તેઓ શ્રીમદની ઓળખાણ આપવાને માટે
એઓશ્રીના નામના માત્ર નિર્દેશ પણ બમ લેખાય છે

અધ્યાત્મનાદ ઉપર આજે જડવાદના વાદળા વેઈ રહ્યા છે
પ્રથમ આચાર બગ્યા અને એ આચારના થોડે આજે નિના પણ
બગ્યા છે બામે પ્રમગી નહેની જડવાદની જવાજ થમાન જવાલાઓ
પરમ શાંતિને આપનાર અધ્યાત્મ-પ્રેમને બાળ કરી રહી છે અરે,
આજે તો આત્મા અને આત્મક ચાલુ જેવી વસ્તુઓ પણ ડેટવાકને
મન અવિશ્વમનીય થઈ પડી છે ઇદ્રિયોની ગુનામી, વિરયોમા
આનકિત અને ગાગીન્ડ મૂર્ચના પ્રતાપે શ્રીન એવા બધા મુદ્દ
તથા મયાદાબીન ઘઈ ગયા છે, કે જેથી આજની જનતાને લાગના
રાગવી જ વિગમ થવા પામ્યો છે બદ્ જ થોડા અપવાદોને ઠોડીચ
તો આ નુ આ વાતાવરણ સર્વમાનાન્ય ઘઈ પડ્યું છે જ્યારે જગ
તની અને અધ્યાત્મશ્રી ભાગતની પણ આ દગા ઘઈ પડી છે, ત્યારે

વિશિષ્ટ દંતવના થોગે માનનો મુદ્ધાપકમથ અને મુદ્ધાપકમથ
 આવા વિષ્ણુ સમયમા પત્નીની જાણ કરના ઉપર તરી પડેવ છે
 એ નિમિત્ત જીના છે આમ છતાં એ નરક કેવો વર્ગ ગતાનુગતિ
 પદ્મે કિયાકાડમા પદ્મેવાઈ નો દત્તો, જાણે થોગ ઉપર ન્યેને
 માર્ગેલા હતા, ત્યારે તત્ત નો લાગ લાગેને અમર બાળક
 માર્ગથી જ પોતાને વિચાર માની મહેલો અને ગેમતા
 આગેવાન બનતાની લાગ માંથી જ જાણે પ્રધાને ગા
 માર્ગે પ્રનાગઓ, તેમ જ મમાનનેવાને આશ્વિમનુ સાધન
 બનાવના મોતીનીડે, ગંદીન્ટે, વનીયો તમજ યજ્ઞોતુપ
 પ્રીમન્તો અને માનમૂખ્યા આદળ-ત્રિય કેલક મુનિ જલાતાઓએ
 મમાનને એવી દિગ્મા દોષો, કે ન્યાયી મનાનને થો પ
 નાર્ગે પુન પાછો કે વરો ત્રિ મરુઆય ગારી ગદાય આ
 નીતિ 'મમ-પિતિ' હતી ઉદરો પહેલી કુક મારી પછી કુકે,
 વગી કુક માં અને પાછો કુકે આ રીત આમરી ખાઈ જાય
 ત્યા મુખી એ જગાય વહના ન વચ દ આ રીતે નમાનનું પતન
 કરના કનાય 'પુનરુદ્ધાન'ની કુક મારી મારીને એવાઓએ પોતાની
 પાળી લાક્ષણો જો લાવવાન માટે મમાનનું 'ધર્મ-રત્ન' મુરવા
 માડ્યું અને અનાન તવા બોળો અમલ એવાઓની વાગતામા
 કમાઈ દધિયારે ઉપ જન્મે

અને હવે આગળ થઈ કુર્ચ પેવા એવાઓએ પ્રધર્મની
 વાતો કરી પ્રતિષ્ઠા જમાવી, પછી મમાનેદારને આને સંધ્યાના
 ઉપર ફરી, ધાર્મિક શિશુલના ઉપનામથી ધર્મશાસ્ત્ર આને અદા
 કરનાની વ્યખિઓ નેધારે રી અને પછી ભેયુ કે-દેરે આ રી આ
 રી રવાગે નદિ અને ત્યા મુખી માધુગ-ધા દયાતિ બોનવે છે,
 ત્યા મુખી કવાગે નદિ, ત્યારે એમને આખી માધુગ-ધા ઉપ
 આકમલ કુર્ચ અમર એવાવિહારા કિવા જાણનારી નાધુઓના
 મોગની નાધુ ન્યાને વૈભવી, પછી નદિન રાય અને એક
 દિવ નાનને જ્ઞાને નાધુ ન્યાને વિન્દારી, પછી દીપાની આડ
 ઉની કરી અને અમર નધરાતા પૂર્વકાળના પાપાત્માઓની જમ
 પવિત્ર નિવિ-તેન જ મુનિના ઉપર થયું આનિજ્ઞાના આમિયો

મૂખ્યા આ જાધા પત્રી જાગરાજોર મડળો ઉભા ધ્યા અને પડદા પાછા રહી એ ન એ લોનેએ જ પૂર્વાવાયોને ઈતિહાસના અગા । કહ્યા અને રાત્રાને કૃતનારાજ કહી જાગી મૂકનાનું વિધાન ડ્યુ ગરુઆતની ધર્મપ્રેમની વાતો અને આજની આ વાતોનો સગગ સળ ધતપાસી જોવાથી, નહેજે જલાય તેમ છે કે-ઉપર ક્યા પ્રમાણે પડેલેથી જ એમની જુની દાનત હી ખુણી તો એ છે કે-એવા પ્રો પડેલા મુખામુનાની લાળીચોડી નાનો ઢરના હના, જ્યાં અત્યાદે તેઓ આરિત્રહીનો અને ધમ વદ્વા પ્રજોને પોતાના માનેનો જનાવી એમની રહીમહી માધુતાના પણ લીવામ કરાવી નહેવ જ

આપણા વ્યાખ્યાન ૧૨ મુનિપ્રવચ્છી પોતાના ગુરુદેવોની દત્તછાયા નીચે મુખાર્ધ પધાર્યા, ત્યાં મુખાર્ધ આવી ખાખ હાતતમા મૂખયેકુ હતુ મુખાર્ધમા થનાર એઓશ્રીની પધરામાળીની ગભરામણે તો એઓએ ઉપર નિર્દિષ્ટ ઢરવામા આવ્યુ છે, તે જાગવાખોરોના સમ્રદ્ધપમ ડળ મુખાર્ધમા પણ ઉભુ ઢ્યુ અને પછી જે દિવને એઓશ્રીએ મુખાર્ધમા પ્રવેશ ઢ્યો, તે દિવસથી માડીને જ એઓ શ્રીમદ્ની વિરેદ્ધ જને તેટલુ જુઠાજુઠુ ભર્યુ અને તર્કની પ્રચારકાર્ય એ મડળે ક્યુ આમ છતા આવા કોટ્ટટિના મુગ્ધેલીભર્યા મયોગો વચ્ચે પણ મુનિપ્રવચ્છી મુખાર્ધપવાયા અને એઓશ્રીના વિરોધીઓ પણ જે શૈલીની મુખાદે પ્રશમા ઢરે છે અને પ્રશ્નખરો પોતાના પ્રશ્નોનું ત્યાને ત્યા જ તત્ત ૧૪ મત્રી જતુ મમાધાન સાલશી દાતમા આગળા કગડે છે, તે અમન્ડાન્ડ ગવીથી એમના વિદ્વતાપૂર્ણ વ્યાખ્યાનો શરૂ થયા જેમ જેમ વ્યાખ્યાનપ્રસાદ રેગનતો થતો ગયો, તેમ તેમ વિરોધીઓએ નેની ઈદ્વન્દગ લોનાતી ગઈ અને પૂજ્ય મુનિપ્રવચ્છીને ગાળો દેનારાઓમાનાઓ પણ અપુ ચૂમનાગ ભકત બની ।ના અને આ જ ઉડગાટના પગિલામે વિરોધીઓએ પૂજ્ય મુનિ પ્રવચ્છીની મ્હામે અનેક તર્કો ઉભા કરી હીચજરા આક્રમણો કર્યા હતા તે નધગી ઘટનાઓ જાહે જ હોડ એનો ઉલેખ અને અનાવશ્યક છે પન્તુ પોતાના મામે થયેલા અને આક્રમણો મામે એ પણ અક્ષર ઉચ્ચાયા વિના અથવા શ્રીમત ભક્તવર્જી જગાયે અન્તયા વિના, આત્મકચાણ અને પરાતમચાણના જ આશયથી આ મુનિપ્રવ

પોતાના વ્યાખ્યાનો બાહ્ય ગણ્યા તેઓ શ્રીમદના વ્યાખ્યાનોની વિશિષ્ટ પ્રથા તો એ છે કે—અમે તે જિજ્ઞાસુ નભા વચ્ચે પ્રશ્ન પૂછી નેડે છે અને તનો ઉત્તર પણ ‘વીડે મિલના’ ન આપતા તે જ ધરીએ અપાય છે આમ મુખાર્થના વાતાવરણમાં પૂજ્ય મુનિ પ્રવરશ્રીના વ્યાખ્યાનો અજળ જેવો પડે લાવી શક્યા છે અને ધર્મિ-વર્ગમાં પણ નવું નેમ આપ્યું છે આ જ ઉપકારી મહાપુરૂષના પ્રતાપે આજે અનેક આત્માઓ, કે જેઓ પ્રથમ ‘ધર્મ-વિમુખ’ હતા, તે પણ આજે ‘ધર્માભિમુખ’ થયા પામ્યા છે

વર્તમાન મની ઉપર આ મહાપુરૂષથી વર્ધિ ગયેલા ઉપમારનું નેટલું વર્ણન કરીએ તેટલું ઓછું છે રત્નના ગર્વ અને રત્નીની મીન તાને ગાળી નાખનાર અપૂર્વ દેશનાગદ્ધિતવાળા પૂર્વના મહા પુરૂષોના જે વર્ણનો ગાસ્રમાં વાળીએ છીએ, તેમ જ મહાન પૂર્વાચાર્યોએ બચકર કુમતવાદીઓની વચ્ચે પણ માતાપમાનની પરવા કર્યા વિના, ગામનના અણમોલા મિહાતોનું જે ગીતે રક્ષણ કર્યાનું મળાય છે, તેની ઝાખી આ મહાપુરૂષનું જીવન આજે પ્રત્યક્ષ કરાવી રહ્યું છે,—એમ કહેવામાં કાંઈ પણ અતિશયોક્તિ થતી નથી ધર્મ માટે વિષમ બનેલા આ યુગમાં પણ જૈન ક્રિવા જૈનેત-જગતને વિશિષ્ટ ને લાક્ષણિક સ્વરૂપે આત્મમાર્ગ દર્શાવનાર આ એક સમર્થ મહાપુરૂષ છે, એ વાતને એઓ શ્રીમદના પગિચમાં આવનાર પ્રત્યેક ધર્મિ-જાત કરૂણ એવી અવાજે કમલ કરે છે

આ વ્યાખ્યાનોમાં ચર્ચાયેલા અનેક વિષયોનો સાર તો એ વાચનાર જ પામી શકે જડવાદની તેઓ શ્રીમદે દર્શાવેલી બચ કરતા, ચેતનનાદની તેઓશ્રીએ દર્શાવેલી જડર, મોહાધીનતાના કારણે વધતી જતી દુષ્પરપરા, ઇદ્રિયાધીનતા અને અર્થકામની શુભામીને આ જમાનાની ગણાવેલી ખામ જદબો, તેમ જ જાગરતી રીયા મળધી તેઓ શ્રીમદે દર્શાવેલા વિચારો,—એ બધું પરેખર એટલું બધું મચોટ, રમિક અને હૃદયસ્પર્શી છે, કે જે જિજ્ઞાસુ તરિકે વાચનારને મત્રમુગ્ધ કર્યા સિવાય ન ગ્હે આ અને એઓ શ્રીમદે આ પૂર્વે આપેલા વ્યાખ્યાનોએ અનેકને ત્યાગના નગ ઉપજાવ્યા છે, અર્થકામના નસિક આત્માઓને નીગમ લાગતા કિચાકાડમાં ગ્હેલ અતિ રસિક જ્ઞાનનું જ્ઞાન કનઝુ છે, તેમ જ જૈનગામનની પ્રત્યેક

ક્રિયાનું અતિમ લક્ષ્ય મોક્ષપ્રાપ્તિ સિવાય અન્ય નજી હોઈ શકે તથા એ ક્રિયાઓ સુમુખ લાવનારી આદિ વાર્તા આવે તો જ એ શ્રી નિનશામનની આગધના ઢહેવાય, વિગેરે ઘણી ઘણી બાબતોનો અર્પુર ગદ્ય-ચંદ્રો એમણે કહેલ છે ન માત્ર એક ભય કર દારાનગ છે, એમું નગ્ન ચિત્ર આ મહાપુરૂષે દો ? બતાવી અનાદિ ગિથ્યા ભાવથી મનારમા આમત્ત આત્માઓને મયમગ્રેમી બનાયા છે, અને સસાન્ની અમારતા મમજ્યા વિના જોતવની કીર્તિ નથી મમજાતી, એ બાબત પણ અપ્પટ કહેલ છે આને આવી રહેલા ઘોઘાટનું મૂખ્ય કારણ કોઈ પણ હોય, તો તે મનારને સાગ્ગપ માનવામા આ ચો છે તે જ છે જે લોગે અર્વજહેવોના કથન અનુમાર જાનાને દારામિ સમાન રેખે છે, તેમને આવા મહો પુરૂષની સાથે વિરોધ હોતો જ નથી આ મહાપુરૂષે તો જડવાદના જમાનામા રહી ચેતનવાદની મહાન્ ક્રાંતિ કરી છે અને છતાં પણ એઓ શ્રીમદે એમના અગત શત્રુઓ પ્રત્યે દયા કેળવવામા જન્ય ડમીના રાખી નથી આ મહાપુરૂષ જીવનના જોખમે પણ ગામનના સત્યો જે રીતે પ્રકાશી ગયા છે, તે પૂર્વજન્મની અનુપમ મન્નાગમામગ્રી વિના, ધીરતાયુક્ત વીરતાવાળા આત્મબળ વિના અને શાસનનો ગજ રંગેગ પ્રસાર્યા વિના બહાર પાડી શકાય જ નહિ આ વ્યાખ્યાનો જાહેરને અતિ મનનીય હોઈ, એના અવનરણો 'જૈન-પ્રવચન' નામન અઠવાડિક પત્રદ્વારા છપાઈ રહ્યા છે તે યાજ્યાનોમાથી એ પત્રના પહેલા સત્તર અંકોમા પ્રમિદ્ધ રચેલ આઠ ગ્રીરા વ્યાખ્યાનોનું અવન લુ, આ નથમા લેનામા આવ્યું છે 'જૈન પ્રવચન' પત્ર સહ થયા બાદ તેને મારો આવકાર મળતો ગયો છે અને મને મ પૂર્ણ આશા છે-કે એના મથરૂપે તૈયાર કરેલ આ પુસ્તકને પણ મારો આવકાર મળશે, તથા એ વાચીને અનેક આત્માઓ આત્મક યાજુ માધમે આશા છે કે-પ્રત્યેક જૈન આત્મા એકેક નમ્વનો પોતાને ઘેર એક અમૂલ્ય વાગસા તર્જિત મ અર્થ કરશે આત્મે વસ્તુ-નિર્દેશ કર્યા બાદ વાચકોને હું અથારણમા મૂકી અનુક્રુ

રામજી ગુકના પર્ણિમા }
મત ૧-૮૬
મુબારક ન ૩ }

હરીચંદ દીપચંદ ગાદ
મ પા ૬ " જૈન પ્રવચન "

“णमોत्થુ णं समणस्स भगवओ महावीरस्स।”

परमगुरु-आचार्यदेव-श્રીમદ્વિजयदानमूरीश्वर-पादपद्मेभ्यो नमः।

શ્રી જૈન પ્રવચન

卐 આખ્યાનગર 卐

અનુયોગાચાર્ય શ્રી પ્રેમવિજયજીગલિવરશિષ્યજી,
મુનિપ્રવર શ્રી રામવિજયજી મહારાજ
ભૂલેશ્વર, લાલભાગ જેન-કેપાત્રય, મુગર્ધ

“ચત્તારિ પરમગાળી, દુલ્લહાળીદ જતુળો ।

માણસત્ત સુદ સદ્દા, સજમમ્મિ ય વીરીય ॥ ૧ ॥”

આ સંસારમા ૧-ઉત્તમ દેશ આદિ સામગ્રી મળતી મનુષ્યપણ,
૨-સદ્ગુણ દ્વારા શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાગ્રેાનુ અભ્ય ક-તે શાસ્ત્ર મંથિત
તાર્ત્વિક માર્ગ ઉપર અભિયગ થઈ અને ૪-અદ્વાગુદ સયમમા પીરના
સંપૂર્ણોમ આ આગ પગથ ઝગો ૬ જે મુક્તિ માર્ગની સાધનામા ઉત્પૃષ્ઠ
સાધનો છે તે જીવાને અતિશય દુર્લભ છે

આખ્યાન ૧ લુ.

માર્થકતા શામા ?

જ

ગત માનવ એકાંતે બહુ ઇચ્છનારા શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ
સારી દુનિયા અનત દુખથી છુટી અનત મુખની લોકતા
ળને, એજ અલિલાવાથી ધર્મતીર્થની સ્થાપના કરી
એજ ધર્મની આરાધના માટે આ માનવ જીવનની મહત્તા
આકી છે અનેક ડીતિએ દુર્લભ ગણાતા આ માનવ-
જીવનની માર્થકતા કોઈ હોય, તે ખરેખર, શ્રી જિનેશ્વર-
દેવોએ કહેલા ધર્મનું પાલન કરવામા છે. આપણા પુરુષોદયનો

પાર ૧થી જો ભાગ્યવાન નહોતો તે તો આર્ય દેવ, આર્ય જાતિ, આર્ય કુળ અને તેમાં વાવકુળમાં જન્મ કયાથી મળે? જ્યાં ધર્મ કરવાની અનેક સામગ્રીઓ મોલુદ હોય ત્યાં જન્મ પામ્યા, એ જેવો તેવો પુણ્યોદય નથી, પણ તે પુણ્યોદયથી પામેલી સવળી વસ્તુઓને સફળ ન કરી શકીએ તો આપણા જેવા કમનમીજ ડોણ? જેઓ નથી પામ્યા તેઓથી પણ આપણે વધુ કમનમીજ ગણાઈએ ન પામનાર તો કહી શકે કે પૂગ પાપી ડીએ કારણ કે પામ્યા નથી પણ આપણે શું કહીએ? વ્યવહારમાં પણ એક દરિદ્રી હોઈને બૂખ્યો મરે, રખડતો ફરે, તે બાજબી, પણ શ્રીમાન, છતી મામગ્રીએ, કુપણતાના યોગે બૂખ્યો મરે તો ભાગ્યહીન દરિદ્રીથી પણ શું ડા છે એવી રીતિએ સામગ્રી પામીને પણ તે પ્રત્યે જો આપણે બેદરકાર રહીએ, પ્રમાદી બર્ન એ, વિષય, કષાયો અને ભોગવિવામમાં જીવન પસાર કરીએ, તો આપણે પણ કમનમીજ બન્યા કે નહિ? જો કે આ 'કમનમીજ' શબ્દ આપણને ગમશે નહિ, આપણને એ રૂચે નહિ, આપણે તો ધ્રુષ્ટીએ કે આપણને સહુ પુણ્યવાન અને ભાગ્યવાન કહે, પણ તે કાઈ સહેલું નથી પુણ્યવાન હોઈએ તો છતી સામગ્રીએ આવી દશા દોષ? આ અનંત પુણ્યરાગિથી મળેલા માનવજીવનમાં અરિહંતને ન જોઈએ, સિદ્ધનું અંતર ન જાણીએ, વર્તમાનમાં તારક ગણાતા આચાર્ય, પ્રપાધ્યાય, માધુને ન મમજીએ, પાચેને મનગમતી રીતિએ નચાવીએ, તો શું જોઈએ? જો પાદ, મોટી પેદીઓ હોય, મોળા બગલા હોય, રનિયા સલામ ભરતી હોય, પાચસો હજાર નોકરો દોષ, મોળીમોટી ખુરશીઓ ઉપર બેમવાન હોય, જે હોય તે 'ભલ' કહેતા હોય તેમાં નથી સમાયેલું ત્યાં તમે જૈન શાથી? તમે કરોને કે અમારા વાળ મોળા છે, મોટી પાધડીઓ પહેરીએ છીએ, ટુપડા રેશમી ઝોળીએ છીએ, તંથી અમે જૈન છીએ, પણ યાદ રાખજો કે જે જૈન નથી કહેવાતા તેઓ પણ તમારાથી ચાર ચાર ગણા ઉચા મિહામને બેમે છે ત્યારે તમારામાં ને તેઓમાં ફેર શું? જૈનત્વ શું?

આજે આપો પહેનો પાચો માડવો છે પ્રમારત ચણવાની હજી વાર છે ધર્મનું અંતર, ધર્મ કરવાની વાતો હાથ આપણે કરતા

નથી હાવ તો આપણે જ્યાં બેઠા છીએ તે સ્થળની ભાવના શુ હોવી જોઈએ, કયા વિચાર કેળવવા જોઈએ અને કયા મિલ્કાતના બનવું જોઈએ તે વિચારીએ ત્રીજો શ્રી જિનેશ્વરદેવને ન ઓળખીએ, મીઠી રીતિએ માનીએ નહિ, તેમના પ્રત્યે જેનો જોઈએ તેનો ભક્તિ ભાવ ન જાગે, તેમની શી આના છે તે સમજવા કાળજી ન કરીએ, તો આપણે જેન ડેરી રીતિએ ? દુનિયામાં તમારે તમારી જૈન તરીકે જાહેરાત આપવી દોય, તમારી જાતને જૈન તરીકે ઓળખાવવી હોય, તો તમારામાં શુ હોવું ઘટે ? મુનિ તે કહેનાય કે જેની પાસે પાત્ર મહાત્મનો હોય, તેને પાત્રના માટે ધીર જની માત્ર બિશ્વાથી આજીવિકા કરે, મમાધિમા રહે, ધર્મનોજ એક ઉપદેશ આપે તેની રીતિએ જૈનનું સ્વરૂપ બનાવવું હોય તો શુ હોવું ઘટે ? અમે સર્વ કામ છીએ, અમે જધુ સમજીએ છીએ, એવું માને તો કામ બગડેરી નથી પણ મૂર્ખાઓ પોતાને બુદ્ધિ માન અને ગાડાઓ પોતાને કાલ્યા તરીકે ઓળખે છે જ્ઞાનીઓ તો કહે છે કે જે પોતાની જાતને કાલ્યા કહે છે, તે લગભગ ગાડા છે તમે જૈનત્વને જીવનમાં લાવ્યાં વિના તમારી જાતને જૈન ધર્મી કહેવડો તો કોઈનું રાજ્ય નથી કે ના પાડી શકે પગલું જ્યારે તમને, સામા જોનારા 'જૈન' કહે તો જ તમારામાં જૈનત્વ છે એમ તમારે માનવું જોઈએ પણ તે કહેનારા તમારી ગંભીરતા દર્શાવેલ હોવા ન જોઈએ, તમારા તેજમાં અત્યંત ગયેલા ન દેખા જોઈએ, તમારી વાતમાં 'હાજી' બહુનારા ન દેખા જોઈએ, તમારી 'હાજી'ની નીચે પોતાની આજીવિકા ચલાવનારા ન દેખા જોઈએ તમને કોઈ કાનવીર, ધર્મવીર કે શૂરવીર કહે તેમાં મલકાનાનું નથી, પણ તટસ્થ બુદ્ધિએ વિચારવાનું છે કે તમારી ભાવના, તમારું વર્તન જૈન તરીકેનું છે કે નહિ ? જેમ અહિં તને ઓળખવા માટે લક્ષણ બાપ્તિ, શુરુઓના લક્ષણ કહ્યા, ધર્મનું સ્વરૂપ બતાવ્યું, તેમ જૈનને ઓળખવા માટે કામ હોવું જોઈએ ? જિનોના સ્વામી તે શ્રીજિનેશ્વર, તેના અનુયાયી તે જૈન શેઠનો નોકર આવ્યા કયા ? શેઠના ચોપડા મુજબ પેઢીનો વહીવટ કરે તે સાચો નોકર કે મગજ મુજબ કરે તે ? એ જ્યારે જૈન કોણ ? શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાનુમાત્ર વર્તે તે અને

તેમની આજ્ઞાને માને તે હવે તે શ્રી જિનેશ્વરદેવ, જિનેશ્વર
યયા કયારે ? ખાતેપીતે, મોજશોખ મારતે, લીલા લહેર કરતે ? આ
વાન પહેલી વિચારવાની છે, તે વિના એટલે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવને
જોગજ્યા વિના તમને શ્રી જિનેશ્વરદેવ પ્રત્યે લલિત અને પ્રેમ
ભગવાનો નથી, જના સુધી તે માન્યતા મજબુત ન બને ત્યા
સુધી તેમની આજ્ઞા ઉપર સાચો પ્રેમ પણ થવાનો નથી

એક વચની બનો

મતિ કટપના એ ધર્મ નથી ધર્મમા મતિ કટપના
ન થાલે. પ્રમાણુ તે આગમ કે મતિ કટપના ? આ વાત તમારા
આત્માને પૂછોને નક્કી કરજો સત્ત્વ સમજાય નહિ ત્યાં સુધી હા
પડાવવાનો આ મત્ત નથી, પણ હા પાડી જુદો વર્તાવ થાય
તેના કરતાં તો બહેતર છે કે હા પાડવી નહિ અતરને પૂછીને
નાભિમાથી નાહ થાય તોજ 'હા' કહેજો, જોડી 'હા' ન કહેતા
એજ જોડી હાથે સારામા સારી વસ્તુઓનો નાશ કર્યો
છે હા પાડ્યા પછીની જોખમદારીનો ખાલ આવે છે ? શાહુકાર
વહેપાની સોને કરી આ થા પડી નગીયા વેચવા પડે તો વેચે,
સોદો કણુવ કર્યા પછી જોડ આને કે નફો વાય, ડોન્યાધિપતિ
બને કે બીજા માગનો બને, પચુ ફરે નહિ પણ એ કોણ ? સાચો
શાહ માન લખાતા ગાહે તો ઘણાને હુખાડયા માટે
આપણે તો સાચો ગાહ જોઈએ બજારના સોદા પી કીમત વધુ
કે અહીંની ? બેમાથી તારક કોણ ? બજાર કે ગા ? સાધુને પણ
જો બોલવાનું તે પ્રભુએ કહ્યું હોય તેજ એના કથન પ્રમાણે
કહીએ તો આ ધ્યાન ઉપર બેનાડો, માન સુખ જોઈનેજ બેસાડો
તો તમે મૂર્ખા છો દુનિયાના નહિ જેવા વ્યવહાર ચલાવના માટે
બજારમા સાળ સાચવની પડે ત્યારે અહીં એકવચની જોઈએ કે
બેવચની યા ગમે તે આવે ? પૂરી જોખમદારી સમજ્યા પછી હા
પાડવાની હા પાડ્યા પછી વિરૂદ્ધ વર્તાવ થાય, તેમા નુકસાન ઠોને
થશે ? હું કહું છું કે તમારી જાનને અને તેમા તમારા આત્માનો,
તમારા કન્યાજીમાધક માગનો નાગ છે

તમારી જવાબદારી મમળે

હુંવે તમે જેન સાથી ? શુ જતાનો તો ઇતર તમને જેન તરીકે માને ? હું ગજનનો માલીક છું, ૭ ખડતુ ચક્રવર્તિપાલ મારા હાથમા છે, તેથી માગો તમને જેન માનશે ? એ માલ્યબી તો ઘણાના હાથમા આવે છે શ્રી જિનેશ્વરદેવની એવા કહે તે જેન એવા એન્હો કેમરના ચાત્રા કરનાથી જેન થઇ જવાશે એમ ન માનના સેવા શા માટે ? આ માનુ ન ચાલુ કરવા શુ શ્રી જિનેશ્વરદેવ ઉચકીને ઉપરલઇ જવાના ? આત્મનાત ગજનમા ગબીગના છુપાયેલી છે આપણે એજ વસ્તુને સ્પષ્ટ કરવાની છે દુનિયામા જેન તરીકે પકાવવુ હોય, અમુક પ્રદેશમા જેન સામન જયવતુ વતે છે, એમ સાળીન કરવુ હોય, તો કઇ રીતિએ વર્તિએ, ટેવા વચન બોલીએ, કયા કાપો કરીએ તો તે ખાત્રી થઇ શકે ? બાકી દુનિયા જમ ચાલે છે તેમજ ચાલવુ હોય, અને જેન કહેનાડાનવુ હોય તો તે અલકન છે જેન નામ ધારવુ, જનના ચિહ્ન કરના, અને તે ચિહ્નાનુમારે વર્તન રાખનાની કાઇ પણ કાળજી ન રાખની, તો બહેનર છે તે ત ચિહ્ના બેટી દેવા (ગીરીદો એમ હું નવી કહેતો) કે જેજવ પાનાની હથુટિ ઉપર કાં રીતિએ દબો રહે ? આગસ કે પ્રનદ કહે તો ? નોકની જાય માર ખામને દિયાહ કરવા જાય તો ? માન ખાખા હોય તો પણ તનાથી કહેના નહિ આપણા પાનીગના પટ્ટાએ ઢેલી સ્વજ નાખી પ્રભુની આના મન્નકે ચલાવનાર, તમારી કઈ દ્રજ ? શ્રી જિનેશ્વર દેવ એજખાશે ત્યારેજ તે સમજશે પચ પરમેષ્ટિમાના પ્રથમ, અગ્નિતની એજખાણ આજે તમને કરાવી છે અગ્નિતને એજખ્યા નિના, તેમનું સ્વરૂપ બણ્યા નિના, તમારી કૃજ તમને નહિ સમજાય આ કાળ શ્રી મહાવીરદેવની દ્રષ્ટિમા આવેલો કે ?

અ. અવસરિતીના ચો પીમ તીર્થ કરોમા ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ જી લા તીમ કર છે એમનું સામન પામવાલી આપણે આપણી જાતને ભાગ્યશાળી છીએ છીએ તે સામન ૨૦૦ વર્ષ પહેલાં આપણે તજ દે બીજુ ? તે તીર્થ સ્થપાયું તે પચમ કાવ માટે કે ચોથા કાલ માટેજ ? આજ પણ તે સામન તારે કે નહિ ? શ્રી તીર્થ કરદેવોએ

તીર્થની સ્થાપના કરી શુ કામ ? દુનિયામાં કઇ વસ્તુની ખામી હતી કે તે પૂરી કરવા તીર્થસ્થાપનાની જરૂર પડી ? આને જે દેખાય છે તે જવું હતું અત્યારથી માફ હતું અધુરા જ્ઞાને સ્થાપ્યું કે પૂરા ? કેવળ જ્ઞાન થયા પડેલા કે પછી ? પડેલા કેમ નહિ ? જનમથપગામાં ભૂલ થાનેા મલમ પોનાથી બધા તીર્થ પનિઓએ, રખે કાચ એવી ભૂલ થવા ન પામે કે તેની સેવા કરના આત્મા કુળી જાય તેટલા માટે કેવળજ્ઞાન થયા પછી સ્થાપ્યું સ સારસાગરમાં હુબતા પ્રાણીઓને તારવા માટે, તીર્થને સ્થાપ્યું જગતના આત્મા મ સાગમાં કુળી રહ્યા ં, લોટી રહ્યા છે, હેરાન હેરાન થઇ રહ્યા છે તેમને તારનાની અભિલાષાવાળો આત્મા અધુરા જ્ઞાને સ્થાપના ન કરે સે કડો આત્મીને લઇ જનારી સ્ટીમર ચોટી કાણી હોય તો કુમારે જરાયે કાણી ન હોય તોજ પાર ઉનારે કેવળ જ્ઞાનીઓના નાનમાં કોઈપણ વાગ કુપો પડે કે નહિ ? આ જો જે કાગમાં જન્મ્યા છીએ, વાગી રહ્યા છીએ, ત ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ ॥ દ્વિતી આરેલો કે ? આપણને બધાને ઓગળે ખરા ં ? બધાને જોઇને ત્રણે કાગના માટે જે જે આજ્ઞાઓ, જે જે સ્થાને કરવાની હતી ત તે કરી માધુ માટે, જારજન થ રો જાવક માટે અને સમગ્ર જિ માટેના ફરમાન કરતી વખતે તેમના નાનમાં વીનની સગી જણાયેલ કે જરા બાતુ થઇ ગયેની ? તેમના ફરમાનમાં અ જે ફેરફાર થાન કે ? સર્વજ્ઞના સિદ્ધા તમાં ફેરફાર કરનાને આપણને અધિકાર છે કે ? જે જે શુભગણે જે જે કિનાઓ કરવાતુ ફરમાન કર્યું, તેમાં પરિવર્તન કરનાને માટે છનમ્થોને અધિકાર નથી

આગમ એ સમ્યગ્દષ્ટિનો આગીઓ છે

આખવાજા આદમી પણ નાહી, પોહી, કપડા મજ, કોઈ ડાઘ રહી ગયો છે કે નહિ તે જોવા માટે આગીઓ હાથમાં લે છે આખવાજાને આરીસાની શી જરૂર ? ત્યારે આખવા માટે આરીમાનો ખપ ? દેખતા માટે આરીઓ ખરો ? ડાઘ છે કે નહિ, નાનો છે કે મોટો તે જોવા માટે જેમ દેખતાને આરીમાની જરૂર છે, તેમ મમ્યગ દષ્ટિને કયા આરીમાની જરૂર ? તે આ માને આગમરૂપી આરીસો

જોઈએ આગમ મિનાયનું કોઈ જ્ઞાન કામ નહિ આને આગમો
જે જોડ બતાવે તેને મુધારવી જોઈએ ‘આગમ બા ૧૫ આરા મુકો, આ
જમાનામા નમી આગમ શા’ જો ૧ કોણ કહે ? પણ જેમ આગ
વગરનાને આરીસો અમે નહિ, તેમ સમ્યગ્ દિ વિનનનાને આગમ
ન જમે સમ્યગ્દષ્ટિ ન હોય તેને આગમ લી ત જેવા લાગે
તે આગમને વળે તો ટીચાર્મ મઝ આધ્યા મામે આરીસો હોય
તો માથુ કુટે જ્યા ત્યા લગાય જેમ આગીમામા જોયા વિના
હાથો માણસ ઘરની બહાર ન નીકળે, તેમ સમ્યગ્દષ્ટિ આત્મા કોઈ
પણ પ્રવૃત્તિ આગમની રીતિએ નિર્મા નિરખ્યા વિના ન જ કરે
બધાજ આ અરીમાને વળી તય તા આને કાર્મ પણ વાધો
આવે ? આગમોના કહેનાર, રચનાર, તેને અત્યાર મુધી ટકાવી
રાખનાર પ્રત્યે બહુમાન, ભક્તિ, અતઃ પ્રેમ અને વિશ્વાસ હોય
તોજ તેમ બની શકે

મારા વિચાર કહેનારને આધ્યા રાખે

જમાલી કાઈ કમ હતા ? જગતના લાણેજ, જમાર્મ અને
શિષ્ય હતા પાચમો ગિપના ગુરુ હતા તે બધેને માર્ગ દર્શાવનાર,
મયમ માગરમા ઝીવાનનાર, ટેવવનાર, મુક્તિની દિગામા લઈ
જતા હતા પાચસો તેમને તારક અને ઉપકાગી માનના હતા
અને તેમ ઠી સેવામા આત્માનું કંટાણુ મમજતા હતા પણ જ્યારે
જમાલીએ ‘લગનાન ભૂત’ એમ કહ્યું ત્યારે ગતઆતમા તે
પાચમો પૈત્રી ઘણાએ અને ડેવે મદાગાએ શુ કયું ? જમાનીનો
પરિત્યાગ કે બીજું ? એજ ‘પૂર્વાચાર્યો ભૂને, આગમમા ખામી
હોય પણ અમારામા ભૂલ કે ખામી ન હોય’ એમ માનનારા
અને પોતાની જાતને વિચારણુ તરીકે અને મમજતા તરીકે ઓળ
ખાવનારાઓ જે જ જે કહે છે કે-‘પૂર્વાચાર્યો ઉપર તે કાગની છાયા
પડી હતી’ તેઓને પૂછતુ પડે કે જે આચાર્યોનું નાન જોઈને
ઠતર પડિતોને પણ માથા હલાવવા પડે છે, જેઓએ શામન મેવા
ખાતર ઘરખાર મુક્યા, લિપ્યા વૃત્તિથી આજીવિકા કરવાનું પમદ
કયું, અનેક પ્રકારની આપત્તિઓ સહન કરી, બહારે પાપ
સ્વાનકોથી દૂર રહ્યા અને આજુબ હજન શામનસેવામા મમર્પિત થયું

પદાર્થોમા રાષ્ટ્રીમાગીને રહ્યા તો દાડકા ભાગી જવાના એક પશુ
કપની બચાવના નહિ આને છ બડના માલિકો સાતમીમા મટે
છે પુષ્પની શર્યામા સુનારને જેમવાની જગ્યા નથી ખોટાને
સુકવાનું કહીએ તેમા જેને ગુસ્સો થાય તે મૂર્ખો તમે
ખાઓ, પીઓ, શ્રીમાન બનો, અખતોની વૃદ્ધિ થાય, તેમા અમને
કાંઈ હાનિ કે ? હવાઈ નિમાનમા ઉડો, ચાના તપેવા ખાલી
કરો, અમર્યાદિતપણે પાન ચાવીને જીવન પશુમય બનાવો, તેમા
અમને હાનિ છે ? અમે મમજવીએ તેનું કારણ ? સાહ્યળીને
લોગવીશુ તેમ તેમ સુખની વૃદ્ધિ થશે એવું બતાવો તો કાવધી
લોગવવાની છુદ આપીશુ તમા ? મોડાગે તમને ઠંઠ મોઢા મુધી
મૂકી આવશે કે ? ૬૦-૮૦ માર્ધલની ઝડપવાળી રેવેઓ, એરોડેનો
ત્યા મૂકી આવશે ? સાધુઓને તો ધીમે ધીમે સુસ્તથી સુભાર્ધ
આવના પ્રશ્ન મહિના વીતી જાય, તેઓને ગામમા ઘર નહિ અને
શીમમા ખેતર નહિ તેમજ, પાસે પૈમા વિજેરે નહિ આથી તેઓ
સુખિતએ નહિ પડોળી ગકવાના પણ અહીંજ રહી જનાના-આ
પ્રમાણે જો તમને લાગતું હોય અને ખરેખર જો અમે ભૂદનાજ
હોઈએ તો આ બુદ્ધિના બજનાઓ ! અમને મમજવો, અને
અમારો ખતો યોગ્ય લાગે તો તમે મુધારો મારે જે કહેવું
તેની હું જાહેરાત આપી રહ્યો છું તમને મારી મલાઈ છે, બહા
મળુ કે તમારી સવળી બુદ્ધિ બતાવો તમારી સાહ્યળીઓ
આત્માને સુખ આપનારી છે એમ મમજવો ! હું તો કહું છું
કે આ બધું ભયરૂપ છે ખોટી તરંગી વાતોને, તમાગ પાપોને
ભગવાન્ શ્રી મહાવીરના નામે ચનાવો તેના જેવી બદમાશી કઈ
છે ? ગાઓએ ઉન્માર્ગે ચઢેલા પૂર્વધરોની પણ કિમત નથી
આક્રી સમર્થ હો તો આજ્ઞાને શરૂ થાઓ, સુહી નમાવો, મન
વચન કાયા મમર્ષો દો ટુનિયાના ધાગશાસ્ત્રીઓ જુઓ પાટે
શાને આધારે ? પોર્ષન્ટ બહાર જાય તો જેમી જવું પડે અહીંના
કાયદાજ પોલા હશે, કેમ ? કારણ તમને પ્રત્યક્ષ રૂળ દેખાતું
નથી, માટે ? હુનિયાના કાયદામા ખામીયો, પોલ નીકળે
કારણ કે તે ઝડપથી ઘડેલા છે પણ શ્રી સર્વનદેવે ઘડેલા

કાયદાઓમા પોલ છે એમ કહેના શરૂ નથી આવતી ? પણ એ વાત ખરી છે કે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞા માનવી એ કડીન છે કારણ કે ભગવાન શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા માનવી એ છોકરાના જેવ નથી પ્રભુની આજ્ઞા માનનારને દુનિયાનું બધું ઝેર જેવું, અનિષ્ટ લાગે છે અને તે મૂકવાના અકુરા પુટે છે તે જેને ગમતું નથી તે એકા કાઢે છે હું કહું કુ કે રાજ્યથી નહિ મૂકે, ઇચ્છાથી, બહાદુરીથી નહિ મૂકે તો રાતે રાતે મૂકવું પડશે, જો તમે માયા બદાદુર દો તો કાંઈદી છોડ્યો નહિ પણ જો શાંધને છોડવું હોય તો મારી મલાહ છે કે હસતે હસતે છોડો અનિચ્છાએ, તમને મન્યા વિના છુટકો નથી, મારે મારી મલાહ છે કે જિયારો સુધીને મરી ગયો તેમ કહેવ ડાવવા કરતા બહાદુર, છોડીને આવ્યો એમ કહેવડાવો તમારે જિયારા બનવું છે કે બહાદુર ? પણ તમારે મારે દિક્ષાની વાત કરવાની વાત છે કારણ કે તે ગણે બચસ્પ, ત્રાસસ્પ અને કારમો થઈ પડ્યો છે, અરે ભાભ ગોળા જેવો લાગે છે, પણ હું કહું છું કે તે દિક્ષાને રામેરામમા પરિણમાનની પડશે તેની ભાવનાથી અધિભજના રગાઈ જવા નોંધે આખું જૈનગામન, જિના ગમ, જૈન આહિત્ય, દિક્ષાથી ઓતપ્રોત છે જેમા દિક્ષા ન હોય તે જૈન આહિત્ય નથી તેમાથી નવું કાઢના અને મુશ્કેલીમા ઉતરવું પડે છે તમારી આજ્ઞા તમારું હૈયું શાસનમય બનવું નોંધે પૈમા, ગગરાગ, માલ્યળી એ કાંઈ નવું ગમવાનું છે ? મૈત્રીયાની, નજરની, મિત્રાજની, લાનચો આપીને આખા હિંદુસ્થાનને ભકત ગનાવવું હોય તો કાંઈ મુશીબત નથી ગધા આમે ગોમાગાના અગીયાન લાખ, ભગવાનના થોડા, કારણ કે અકુરામા નહેવું પડતું હતું, પાપ થાય તો એની આજ્ઞા ચના કરની પડતી હતી રાજ પ્રતિક્રમણ કવવાનું તેમા સાત લાખ ભોલવા પડે છે સાત લાખ આનંદ છેને ? શું ભોલાય ? મોલો નોંધે ? 'સાત લાખ પૃથ્વીકાન' વિગેરે છેવટે જે કાંઈ જીવ હોયો હોય, હણા થો હોય, હણતા પ્રત્યે અનુભવો દોય તે સર્વ મન વચન કાયાએ કરી તત્સમિશ્વરમિ દુક્કડ ખરૂંને ?

આમા કઈ ખાત્રી હોય તો બોલજો ? ત્યાં એમ કહેવું છે કે-પૈસા માટે, મોજશોખ માટે, માનપાન માટે છુટ ? અમે કરવાના કરવાના ને રાત્રી માચીને કરવાના, અમને કરવાની ના કહે, તે પાપી પહેલેથી બહારે પાપ સ્થાનક વગર તે આલે ?' તે નથી પાલવતું તેથી- મહાવીરની આજ્ઞા ગમતી નથી આજ તો એવી વાતો થાય છે કે- 'મન ચોકષુ જોઈએ રાત્રે ખાવામા વાપો નથી, ભક્ષ્યા ભક્ષની જરૂર નથી મહાવીરના વખતમા રાત્રે ન ખાવું તે બંને પણ આજ તો જમાનાના ઝાણકાર બનવું જોઈએ' પણ હું કહું છું કે તમે ગમે તેમ વર્તો તેથી અમને શું હાનિ ? જેને શાસનની શુદ્ધ સેવા કરવી છે તેને કોઈ ફિકર નથી જે અમે મૂક્યું છે તે તમારી પાસે મૂકાવવા પ્રયત્ન કરવાના જે જોઈ છે તેની ડાહી પીપાના, તમારા આત્માનો જેનાથી નાશ છે તે ટાળ ખીટીને કહેવાના અમારી દયા પણ ખાતા નહિ મહાવીર જેવા બાપ, આગમ જેવું રક્ષક, સૂક્ષ્મમા સૂક્ષ્મ જતું જોની દયા જેનાથી પળાય છે, તેને માથેને સાથે રાખનાર અમારું બુદ્ધ થાય શેતું ? ઘઈ બાય તો પૂર્વેના પાપોદયે, આનાથી જોઈ કે જોધાથી નહિ અમે કરીએ, ગણરાઈએ શું કામ ? અમારા બાપ છવતા ભગતા છે અનતા અમારા રક્ષણ માટે મોટી દિવાલો તૈયાર છે તમે એવા ઘાતકીઓને શરણે ગયા છો કે જ્યાં તમારા આત્માની ચોવીએ કલાક કલ આંધે છે કશું કામ આવવાનું નથી આ કાયદો બારે છે રાય, રક, શેક, નોકર, બધા સરખા છે આજ્ઞા માને તે ધર્મી, ન માને તે અધર્મી અને આજ્ઞા સામે આખ કાઢે તે વિરોધી. પાપને કરણીય માને તે જૈન છે ? જ્યારે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદવને જોળખશે ત્યારે સાચા જેન બનશે તમે જે કરી રહ્યા છો, તે નહિ કરવાની બાગ અમે પોકારી રહ્યા છીએ આ બધું ન બેસે તો બરાબર વિચાર કરજો તમાગી અને મારો દિશા જુદી જે કરે છે તે ન કરવા હું કહું છું કરી કહું છું કે તમારા પૈસા આબાની, ગાંડી, મોટરની અમને ઇર્ષ્યા નથી આખો બગતી નથી પણ આમા પડેલા તમે આજ્ઞાને જુદી જશે, આજ્ઞાનો અમલ નહિ કરો, તો એમાને એમા

એકદી હોમાઈ જવાના અનંત કાળે મળેલુ માનવજીવન નિષ્ફળ ન ચાવી જાય, માટે આટલુ કહેવાઈ રહ્યું છે પહેલુ કર્તવ્ય શાસ્ત્ર થયલું છે શાસ્ત્ર કઈ બુદ્ધિએ સાલગવું? અર્થવાદ નીકળી આવે છે માટે, કે સસારથી તરવા માટે? આ કિનારેથી પેલે કિનારે જવુ હોય તો શું કરો? આ કિનારો છોડવો પટે કે નહિ? કિનારા ઉપરનો જગલો છોડો કે કેપ્ટનને ઝડો કે આખો જગલો સાથે લે? સ્નેહીઓને છોડો કે નહિ? પૈસા આપી બેઠા પગી કેપ્ટનનુ માનો કે નહિ? તે જ્યાં કહે ત્યાં બેસો, કહે તેમ વર્તો ત્યારે આ સંસારથી તરવા માટે કાઈ છોડવાનુ ખરૂં કે? મુળાર્થથી વિલાયત જવા માટે આટલુ જધુ પદ્મ વીમ દિવસ આવી ધરાધીનતા ને સસાર તરવા કાઈ નહિ? ઘેર લગ્ન હોય, સઘળા પકવાન હોય પણ શરીર જગટે અને ડાકટરને કહો કે પકવાન ખાધો વિના ચાલે તો તે તમને શું કહે? ખાટલો પાથરીને પછી ખાઓ ત્યા ત્યાગ કરો, ને સસારનુ બધન તુટતું હોય ત્યા ત્યાગની આનાકાની? તમે હસો નહિ કુડવીમા ગોળ ભાગવાનો નથી હું જે કહેવા માશુ છુ તેની આ જાહેરાત છે મહારાજ પોતાનુજ ઝડે કે પણ એમ નહિ તમને પણ કહેવાની છુટ છે માનવપણાને ન ખોઈને, આવેશમા ન આવીને, સ્વયંતા સાચવીને બોલવાની છુટ છે ભગવાને તીર્થ મ્યામ્યુ શા માટે? દુનિયામા જૈન તરીકેની જાહેરાત કરવી હોય તો આપણામા શું હોવુ જોઈએ? દુનિયાની વસ્તુઓ જૈન તરીકે ઓળખાવી નહિ શકે જૈન તરીકે ઓળખાવનાર કોઈ જુદી વસ્તુ છે તેના માટે શ્રી જિનેશ્વરના જીવનને ઓળખવુ જોઈએ એ શિશુષુ, એ સસ્કારો તમારા બાગ બચ્ચાઓમા ફેલાવવા પડશે અમે તમારી પાઘડીના વિરોધી નથી, પણ તે ઉતરે તેવુ તો માગીએ આ સાલગીને ‘અમને સુખી જોઈને અમારા સાધુઓ જગી જાય છે’ એમ નહિ કહેતા માનવજીવનની સાર્થ કતા માટે ત્રણ ફરજો જતાવી તેમા પ્રથમ શાસ્ત્રને સાલગવું એટલે કે અર્થ કામની લાલસા આઘી મૂકી, તે ઘટી જાય એવા ધરાદાધી, વિપય કપાય મદ પડના જાય એવી બુદ્ધિથી, નિરંતર

ધર્મને શ્રવણ કરવો. સાક્ષાત્ પત્રી તે જરાજરજ કહ્યું છે, કહે નાર સર્વજ છે, રચનાર અનંત જ્ઞાનીઓ છે, જતાવનાર ત્યાગી મૂર્તિઓ છે, માટે સાચું છે તેવી શ્રદ્ધા ત્રીજી શ્રવણ અને શ્રદ્ધાને અનુસરતું વર્તન કરવામા શક્તિનો સદુપયોગ તે ન થાય ત્યાં મુખી કરે તેને હાથ જોડવા અને તેનાથી વિરૂદ્ધ વર્તન તો કબુલ નહિ. અમારે સાધુઓને પણ શિક્ષાથીજ આજીવિકા ચલાવવી, આમાયિકમાજ રહેતું અને ધર્મનોજ ઉપદેશ આપવો. ધર્મ જોડે સમ્યક્ જ્ઞાન સમ્યક્ દર્શન. સમ્યક્ ચારિત્ર, દાન, શીલ, તપ, સાત્ત્વ, એજ આપીએ ધીમ્મ નહિ.

વ્યાખ્યાન બીજું.

તારકને જોખળો

ઉપકારી સૂત્રકાર મહાશયો કરમાવે છે કે દુનિયામા સધળી જીભોની પ્રાપ્તિ મહેતી છે, પરંતુ માનવ જીવન મળવું મહુ મુશ્કેલ છે એ માનવ જીવન સધળી મામત્રીએ સહિત મળી જાય, ને પત્રી જે વસ્તુને આરાધનાની ઠ તે ન આરાધાય, તો મળેવી ઉત્તમ મામત્રીઓની ડિમગ ન સમજી શક્યા એમ કહેવાય અને જો આગમ પ્રમાદમા ગુમાવી દીધી તા પાઠગથી પરતાયું પડે, એવો સમય ન આવે તે માટે આ જમ્મી સામત્રીઓ આપણે કઈ રીતે સાધી લેવી જોઈએ તેના માટે મહા પુરુષોએ પણ વસ્તુઓ જતાની તે ત્રણ વસ્તુ વિના, આર્ય દેશ આર્ય જાતિ, આર્ય કુળ, તેમા પણ ધર્મની મામત્રીથી મહિત જે જમ્મુ મળ્યું છે, ત સદ્ગત નહિ થાય પણ નિષ્કર્મ નીવડે એજીવન નહિ પણ કદાચ હાનિકર્તા નીવડી જાય તે જાતર જ્ઞાની મહાત્માઓએ પણ વસ્તુઓ વીધી શાસ્ત્ર નવણ, શાસ્ત્ર ઘડા અને શાસ્ત્રાનુસારી

મયમમા વીર્યનુ ક્ષેરવવુ, શાસ્ત્રનુ શ્રવણુ રૂએ ક્યારે ? સામાન્ય વાની ભાવના ક્યારે થાય ? તેના કહેનાર, તેના રચનાર, તેને સાચવીને ટકાવી રાખનાર તથા સમગ્રવનારની ઝોળખાણુ થાય ત્યારે

જૈનપણાને દીપાવો

જૈનપણાને દીપાવવુ હોય, ખીજા ઉપર તમારા જૈનપણાની છાપ પાડરી હોય તો તમારામાં કઈ જાતિના મસ્કાર, કઈ જાતિના વિચાર અને કઈ જાતિની પ્રવૃત્તિ હોવી જોઈએ ? દુનિયાની બધી વસ્તુઓ આપણી પાસે આવી જાય તેથી જોઈએ નથી જવાના નથી જૈન તરીકે શુ શુ કરવુ જોઈએ, તેના વિચાર કરવો જોઈએ આપણે જે શ્રી જિનેશ્વરદેવના અનુયાયી છીએ તે ઠેના હતા ? તેમને શ્રી જિનેશ્વર ખનના માટે શુ શુ કરવુ પડ્યુ ? તે બધી વાત આપણને શ્રી મહાવીર જીવન પુર પાડે છે ભગવાન મહાવીરે તે હાથે પહોંચવા માટે કઈ પ્રવૃત્તિ કરી તે આપણી જાણ પહોંચ નથી, જ્યાં મુખી એ વિચાર સ્થિર નહિ થાય ત્યાં મુખી એના અનુયાયી તરીકે જીવવુ મુશ્કેલ છે અને મનુષ્યપણે જીવવુ મુશ્કેલ છે તો જૈન તરીકે હોય તેમાં શી નવાઈ ? દુનિયાના લોભી, માની, કામી, રાગી, વિપયાધો, મનુષ્ય તરીકે જીવે છે ? મનુષ્ય તરીકે જીવવા માટે પણ લોભાધપણુ, વિપયાધ-પણુ તજવા જેવુ છે જૈન તરીકે જીવવા માટે આથીયે આગળ વધવુ પડશે નારી અને દેવનાને બાબુપર મૂકો પણ પશુઓ તો સામે મોજુદ છે પશુ કરતા મનુષ્યો ઉચા હોવાનું કારણુ શુ ? એ પણ પેટ ભરે, હરે ફરે, ગમે તે ગીતે વર્તે, તેવી ગીતે મનુષ્ય કરે તો જેમાં તફાવત શુ ? બધાથી ઉચા થનાનુ ઝટ ગમે છે, પણ તેની કારવાઈની વાત કરે તો મુશ્કેલ લાગે છે જૈન બનવુ હશે તો અત્યાર મુખીના સઘળા વિચારને જડમૂળથી ખદલવા પડશે જૈનેતર ને જૈનના શરીર, આકૃતિ, પાચ ઇદ્રિયોમાં શુ તફાવત છે ? જાતિ જૈન બનવુ હોય તો જૂદી વાત છે આ તો ગુણથી જૈન બનવાની વાત આવે છે જાતિ અનેક વાર પામ્યા, અને મૂકીને ચાલ્યા,

તેવી રીતે આ પણ એક મૂકવી હોય, તો કાંઈ કહેવાનું નથી તમારો ઇરાદો સફળ કરીને જવાનો છે, નહિ તો તમે યોગી ઘણી પણ જે ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ કરો છો તે કરત નહિ સવારથી ઉઠે ત્યાંથી માડીને શુ શુ ક્રિયાઓ સાધે, કેવા વિચારો સેવે, કંઈ કંઈ રીતિએ વર્તે તો નૈન કહેનાય ?

સાધ્ય નક્કી કરો

હું જે એ જીવનમાં જે સસ્કાર જોઈએ છે તે મેળવવા માટે શાસ્ત્રનું શ્રવણ છે જે મેળવવા તમે રાત દિવસ મથી રહ્યા છો તેની તે વાતો શાસ્ત્રોમાં આવતી હોત, તો આની મહત્તા નહોતી જે કરી રહ્યા છો તેમાં પરિવર્તન કરવા માટે શાસ્ત્ર શ્રવણ છે સંસારનું જીવન સ્ત્રીકુળ અને તેના માટે શાસ્ત્ર સ્થુ છે, તેમ તો નથીજ સાબળવું તે મહારાજની પરીક્ષા માટે, ગમ્મત માટે, ચોવીસ કલાક ગમ્મા હાકવાનું સાધન મળે, તે માટે ? જો તે માટે હોય તો સાબળવાથી ફાયદો શુ છે ? દરેક પ્રવૃત્તિનો હેતુ તથા સાધ્ય નક્કી કરીને કરો તે વિના તે પ્રવૃત્તિ જોઈતા ફળને આપતી નથી નાના વહેપારીને ખજૂ પૂછે કે દુકાન કેમ ખોલી, ફેરીવાગાને પૂછે કે તું ફેરા કેમ ફેરે છે, તો તુરત ઉત્તર મળશે એવું અહીં કોઈ પૂછે કે આ બધી ક્રિયાઓ શા માટે ? હું તમને વારવાર આ પુછુ છું તેવું કારણ શુ ? જો કે તમારી અને મારી વચ્ચેનો માર્ગ ચોટી જાય તમારી અને મારી વચ્ચે જમાનાએ કહ્યું, કે વર્તમાન વાતાવરણે કહ્યું-એક રીવાજ ઉભી કરી છે, તેને લેઈવી છે તે ક્યારે લેઈવાય ? જે વસ્તુ માટે, જે ધ્યેય માટે અમે ને તમે તલમીએ છીએ, તે માટેના વિચારો જોઈના એક થાય તો જોઈના વિચાર જુદા હોય તો ન લેઈવાય હિસાબ કરતી વખતે, આડતીયાની સાથે હિસાબ સમજતી વખતે, લેણું કે દેણું ગાના આધારે કહેજો ? ચોપડાના પણ ચોપડા આધારે મૂકો એમ સહમતો કહે તો ચાલે ? ન ચાલે ત્યારે આપણા મે વચ્ચે શુ ? શાસ્ત્ર એને આધુ મૂકાય ? અમારે આપણું, ને તમારે લેણું શા માટે, તે નક્કી કરો કંઈ જીવિત્તિએ, શુ સમજી, ક્યા લાલને ઇરાદો તમે સાબળવા આવો છો, તે કહો અમે

ઘરનાર વિનાના અને તમે બધા ઘરનારી અમે પણ જન્મ્યા
ત્યારે તો અમારે પણ હંતુ અમે તે મૂક્યું અને તમે મજાણત
પકડી બેઠા અમે મૂક્યું, તેમા ભૂલ કરી છે કે તમે પકડવામા ભૂલ
કરી છે તે કહો ભૂલેલાને સુધારવાએ ઉપકારીનું કામ છે.
અમે ભૂલ્યા હોઈએ તો સુધારો કા તો સમજો અગર સમજાવો,
પણ બે વચ્ચેની દીવાલ તોડો એ દીવાલ છે ત્ના મુખી ખુણે
ખુણે કોવાહલ ચાલે છે ને ચાલુ રહેવાના બે ધ્વનિ સનાતન
કાળથી ચાલે છે અને ચાલુ રહેવાના આપણે પોતે ઉધે માર્ગે
ન જઈએ કે જેથી ભરહરિયે આ મનુષ્ય જીવનરૂપ સ્ટીમર હરિ
યામા ડુબી જાય જીવન એવું છે કે તે તારે પણ અને ડુબાડે
પણ તરવું કે ડુબવું તે નક્કી કરા શાસ્ત્ર તારનાર કે ડુબાડના ?
શાસ્ત્ર રક્ષણ કેનું કરે ? એના શાસનને જે સહન કરે તેનું
પહેલા એ શાસન કરે, એને માને તેનું એ રક્ષણ કરે શાસનને
માનવું નથી ને રક્ષણ ઇચ્છવું છે ? નોકરી વિના પગાર ? કેવી
વાત ! તમે એમ ન માનતા કે તમારી નામના કે સાદાળી તમને
બે દિવસ વધુ ટકાવશે અકર્તિ પણ આત્મા ગયા છે જીવન
નાનું છે, ઘણું ટુંકુ છે, સ્વભાગુર છે, જના વાર નહિ લાગે,
માટે વિચારમા નિયત થાઓ જીવન દોરી નક્કી કરો કે જથી
કુચ થાય મરતા મુરી શક્તિ ન રહો ઘડીમા અહીં ને ઘડીમા
તહીં ઝુકનારા ન થાઓ એક નિશાન નક્કી કરો તારકને સમજો
શા માટે માલગણુ તે હૃદયમા નક્કી કરો, પછી કહો કે અમે
તો આ ઇરાદે સાલગવા આવ્યા છીએ-તમારે કાવે તો સલાજાવો,
નહિતો બધ કરો એમા અમને દુખ નહિ લાગે અમે તમને
સલાજાવીએ શુ કામ ? તમે અમારી વાહ વાહ કરો તે માટે ?
તમે રોટલા પાણી આપો છો તે માટે ? તમે મકાન ફાતા, માટે ?
ગલતાવું નહિ શુ લે દીવે કહેજો શાસન ભગવાન શ્રીમહાવીરનું
ઠે આપણે જને એના સેવક હૃદય જોડવામા સકોચાવાની
જરૂર નથી ✓

અ તે શરણુ ચેતુ ?

આપણે જને લીંગના શાસનના સેવક હીએ જને તેનીજ આરાધના કરવા માગીએ હીએ તેનાથી આત્માનુ ક'યાણુ કરવાની તાકાત ન હોત તો આપણે તેને અગીકાર કરત ? આપણે બધા પ્રતિજ્ઞા કરીએ હીએ કે

અરિહતો મહ દેવો, જાવ જીવ મુસાદુળો, મુષ્ણો

મિજનપણ્ણ તત્ત, રૂઅ સમ્મત્ત મરૂ મહિઅ

અરિહત એજ દેવ, શુરુ મુસાદુ, મુ શમ્હ ઉપર લક્ષ્ય રાખજો, અને તત્ત તે જિનપ્રણિત બાકી બધુ ખોટુ સમ્યગ્દ્રષ્ટિ એમ માને અરિહત કર્મરૂપ દુરમનોને મારીને બન્યા ? લોક હીએથી માર્યા કે મન કુસ્તી કરીને માર્યા ? એટલા માટે અરિહતને સમજના કે તમારા બાગકોને પાચ પગમેષ્ટિને નમત વૃષાની કોશિર કરે. તે સમજી જાય તો ડોષ કાળે ડુખી નહિ થાય હુ ખાત્રીથી કહુ છુ કે જમે તેવા સયોગોમા પણ એ ડુખી નહિ થાય બાકી કોડોનો વારસો, કે પાચ પચીસ કપ નીએથી, એ સુખી નહિ થાય આત્મા સુખી કયારે થાય ? બીમારી વખતે શાંતિ ડોણુ આપે ? પાચ દીચી તાવ આબ્યો હોય ત્યારે તીજેરીના ડોહીતુર હીગ શાંતિ આપે ખસ ? બહાલામા બહાની રમાણી આવીને તાવ કંઈ તો જમે ? શાંતિ કાણુ આપે ? પ્રાણાન કષ્ટ વખતે પણ મહાપુરુષોની એની એજ પ્રમન્નતા એ શાંતા યોગે, તે જાણો છો ? દુનિયાના સગા પદાર્થો હાય ખખેરે ત્યારે જે શાંતિ આપે તે જાણો અને મેગવો તે વખતે-કે જે છેડે કાનમા શુ કહેા છો ? નમો અરિહતાણુ શુ ? નમો અરિહતાણુ જશુ બધ થાય ત્યારે નમો અરિહતાણુ, આ બધી મોટી સાદુળીના આમી માટે પણ 'નમો અરિહતાણુ' શિવાય બીજુ કાંઈ નહિ ? અ તે પણ જેના શરણુ વિના છુટકો નથી, તેની આખા જીવનમા અવગણના કરે, એ ને આદમી કે પશુ ? જે રીજ ઠેલે કામ ન આવે તેની પાછગ જીવની ગુમાવે અને છે ને જેતુ શબ્દ તને જીવનમા રમરે પણ નહિ તેતુ બહુ કેમ

ચાય ! આ બધું તમારી આજ્ઞાએ સિદ્ધ છે, છતાં તમને મમ જાવતા આટલી મુશ્કેલી પડે છે તેનું કાંઈ કાણુ ? તમે દુરાચરી બન્યા એ, કે તમે સમજવા નથી માગતા એ ? કે શાસ્ત્રમાં તો ખામી નથીને ? નીવા જેવું કે ગાંધી વિના છુટકો નથી હજી તો તમને અરિહંતનો ખ્યાલ નથી, તેને મમજી શકતા નથી.

મમ્યત્વ એજ જનત્વ

મહાવીરના ભવ કેટલા ? ૨૭ માસ ૨૭૪ તે પહેલાના ભવની ગણના નહિ. સત્તાવીસનીજ કેમ ગણના ? નમસારના ભવથી / ગણના શા માટે ? સમકીર્ત પામ્યા માટે તીર્થ કરના ભવની ગણના પણ સમકીર્ત પામ્યા પછીને ! આ બધું શું કામ પૂછું છું ? તમે સાલગના આવા છો એના ઉત્તર માટે એ ઉત્તર તમારી પાસેજ બોલાવના ઇચ્છુ હું સાલગીને ગયા પત્રી વાકુ બોલો તેવી રીતે અહાંથી તમને મોકલવા નવી ઇચ્છો. દુરાચરી માટે ઉપા યાચી મહારાજા કહે ઠ કે એને ઉપદેશનો પ્રયત્ન તે કુતરીપર કમ્તુરીના વેપની બગાડે છે એતો કમ્તુરીને ધુગમાં રગડોળે ત્યારેજ એને ચેન પડે દુરાચરીને કહો કે ખીજાએ નહિ પણ તા ! બાપે આમ કહ્યું છે, તો એ કહેશે કે માન બાપની ભુલિ કંઈ ગઈ હશે ? આ દુરાચરીનો શુભ ? દુર્ગુણ કે શુભ ? શ્રીમહાવીર દેવ ખરા, મવજ ખરા, માયાના માલીઠ ખરા, પણ પછુ શું ? ૨૪૦૦ વર્ષ પહેલાં આજે એનું વચન કામ લાગે નહિ પચ કહે તે માળાપ પણ મારી ખીલી તો અહાંજ તે કંઈ દેવે બરે નહિ ચોતાની ખીલી ટકાવનાર, પચને માળાપ શું કામ કહે ? પચનું અપમાન કરવાની તાકાત નથી માટે પણ બે મત્તા હોત તો તોએ પચને લાન મારત તેમજ પેલા દુરાચરીઓ શ્રીમહાવીરને દેવ શું કામ કહે ? સર્વજ્ઞ શું કામ કહે ? જાણુ છો ? બે એમ ન કહે તો એને સાબળે પણ કોણ ? તે કાંઈ હૃદયથી કહે ? જે ભગવાન શ્રી મહાવીરેવને સર્વજ્ઞ માને તે એમ કહે કે તે ઠી વાત હોયોગી નથી ? કા તો આ સાચુ ને તો ખોટું, કા તો તે સાચુ ને આ

અ તે શરણુ શેનુ ?

આપણે જ ને વીગ્ના શાસનના સેવક છીએ જ ને તેનીજ આરાધના કરવા માગીએ છીએ તેનાથી આત્માનું ક'યાણુ કરવાની તાકાત ન હોત તો આપણે તેને અગીકાર કરત ? આપણે બધા પ્રતિજ્ઞા કરીએ છીએ કે

અરિહતો મહ દેવો, જાવ જીવ મુસાહુણો ગુરુણો

જિણપન્નત્ત તત્ત, ડઅ સમ્પત્ત મદ્ ગદિઅ

અરિહત એજ દેવ, શુક મુસાધુ, મુ શઝ ઉપર વક્ષ્ય રાખજો, અને તત્ત તે જિનપ્રણિત બાકી બધુ ખોટુ સમ્યગ્દ્રષ્ટિ એમ માને અરિહત કર્મરૂપ દુશ્મનોને મારીને બન્યા ? લાક હીએથી માર્યા કે મવ કુશ્તી કરીને માર્યા ? એટલા માટે અરિહતને સમજવા કે તમારા બાગડોને પાચ પરમેષ્ઠિને સમજાવવાની કોશિય કરે. તે સમજી જાય તો ડોષ કાળે દુખી નહિ થાય હું ખાત્રીથી કહુ છું કે ગમે તેવા સંયોગોમા પણ એ દુખી નહિ થાય બાકી કોડોનો વારસો, કે પાચ પચીસ કપ નીએથી, એ સુખી નહિ થાય આત્મા સુખી ક્યારે થાય ? બીમારી વખતે શાતિ ડોણુ આપે ? પાચ હીચી તાવ આબ્યો હોય ત્યારે તીજેરીના ડોહીનુર હીરા શાતિ આપે ખરા ? બહાલામા બહાની રમણી બાવીને નાચ કરે તો ગમે ? શાતિ કોણુ આપે ? પ્રાણુત કષ્ટ વખતે પશુ મહાપુરુષોની એની એજ પ્રસન્નતા એ શાના યોગે, તે જાણો છો ? દુનિયાના સગા પદાર્થો હાય ખ ખેરે ત્યારે જે શાતિ આપે તે જાણો અને મેજવો તે વખતે-છે જે છે-ને કાનમા શુ કહો છો ? નમો અરિહતાણુ શુ ? નમો અરિહતાણુ મળુ બધ થાય ત્યારે નમો અરિહતાણુ, આ બધી મોટી સાદ્ગુણીના મ્હામી માટે પણ 'નમો અરિહતાણુ' ગિવાય બીજુ કાંઈ નહિ ? અ તે પણ જેના શરણુ વિના છુટકો નથી, તેની આખા જીવનમા અવગણના કરે, એ તે આદમી કે પશુ ? જે જીજ કેલે કામ ન આવે તેની પાછળ જીજી શુમાવે અને છે-ને જેવુ શરણુ તેને જીવનમા મ્મરે પણ નહિ તેનુ બહુ કેમ

યાય ? આ બધું તમારી આજોએ સિદ્ધ છે, છતાં તમને સમજાવતા આટલી મુશ્કેલી પડે છે તેનું કાંઈ કારણ ? તમે દુરાચરી બન્યા એ, કે તમે સમજવા નથી માગતા એ ? કે ચાલ્યા તો ખામી નથીને ? હીના જેવું કે જે ગાત્ર વિના ધુટકો નથી હજી તો તમને અરિહંતનો ખ્યાલ નથી, તેને મમજી શકતા નથી.

મમજાવ એજ જનત્વ

મહાવીરના ભવ કેટલા ? ૨૭ માં ૨૭ જ તે પહેલાના ભવની ગણના નહિ સત્તાવીસનીજ કેમ ગણના ? નમસ્કારના ભવથીજ ગણના શા માટે ? સમક્રીત પામ્યા માટે તીર્થ કરના ભવની ગણના પણ સમક્રીત પામ્યા પછીને ! આ બધું શું કામ પૂછુ છું ? તમે સાલગના આવો છો એના ઉત્તર માટે એ ઉત્તર તમારી પાસેજ જોલાવવા ઇચ્છો છો માલગીને ગરા પડી વાકુ જોવો તેવી રીતે અકાલી તમને મોકલવા નવી ઇચ્છો છો દુરાચરી માટે ઉપાયાનજી મહારાજ કહે છે કે એને ઉપદેશનો પ્રયત્ન તે કુદરીપર કમ્પુરીના લેપની બરાબર છે એવો કમ્પુરીને ધુમ્મસ રગદોળે ત્યારેજ એને ચેન પડે દુરાચરીને કહો કે ખીનજી નહિ પણ તા ! જાપે આમ કહ્યું છે, તો એ કહેશે કે માન જાપની બુદ્ધિ કંઈ ગઈ હશે ? આ દુરાચરીનો શુભ ! હુણુ કે શુભ ? શ્રીમહાવીર દેવ ખરા, સર્વજ્ઞ ખરા, માયાના માવીડ ખરા, પણ પણ શું ? ૨૪૦૦ વર્ષ પહેલાં જાજે એવું વચન કામ લાગે નહિ પચ કહે તે માળાપ પણ મારી ખીલી તો અહાજી તે કંઈ દરે જગે નહિ પોતાની ખીરી ટકાવના, પચને માળાપ શું કામ કહે ? પચનું અપમાન કરવાની તાકાત નથી માટે પણ જો મત્તા હોય તો તો એ પચને લાત મારત તેમજ પેવા દુરાચરીઓ શ્રીમહાવીરને દેવ શું કામ કહે છે ? સર્વજ્ઞ શું કામ કહે છે ? જાણુ છો ? જો એમ ન કહે તો એને સાલજે પણ ડોણ ? તે કાંઈ હૃદયથી કહે છે ? જે ભગવાન શ્રી મહાવીરેવને સર્વજ્ઞ માને તે એમ કહે કે તે હી વાન ઉચોગી નથી ? હા તો આ સાચું ને તે જોડુ, હા તો તે સાચું ને આ

જોડુ બેય વાત તો સાચી નહિને ? બેય તો ખોટી નહિને ? નક્કી કરો, કંઈ સાચી ? જે રીતે શ્રીમહાવીરને ઝોળખવા હોય તે રીતે ઝોળખો, પત્રી બોલો કે તમો શા માટે સાલગવા આવો છો ? અમારે સલગાવવાનું શું ? અમે ઇચ્છીએ શું ? તમો આશા રાખો કેવી ? વાડ મુદ્દા ઉપર આવીએ તીર્થ કરના ભવની ગણના પણ સમ્યક્ત્વ વિના નહિ ને તમારી ને અમારી ગણના વગર સમક્રીતે થાય ! જે સમ્યક્ત્વ શ્રી તીર્થ કરના ભવની ગણના કરાવે તે સમ્યક્ત્વ એટલે શું ? જે સમ્યક્ત્વ વિના જાતિ જૈનમા જૈનત્વ છે કે નહિ તે નિશ્ચિન નહિ સમ્યક્ત્વ કે જૈનત્વ એકજને ? દુનિયામા જૈનત્વ જાહેર કરવું હોય તો શું મેળવવું ? સમ્યક્ત્વ સમ્યક્ત્વ એટલે શું ? સમ્યક્ત્વ કયા ગુણ ઠાણે હોય ? યોથે યોથા ગુણ ઠાણે ભાવના કંઈ ? જાણો છો ?

સમ્યક્ત્વના પાંચ લક્ષણ ૧ આસ્તિક્ય ૨ અનુકંપા ૩ નિર્વેદ ૪ સવેગ ૫ ઉપશમ

૧ આસ્તિક્ય જે આત્માએ રાગદ્વેષને સર્વથા છુટ્યા છે એવા વીતરાગે, શ્રીજિનેશ્વરે કહેલ તે સાચું, તે શકા વિનાનું, એમ માનવું તે આસ્તિક્ય શ્રીમહાવીરજિન હતા, એ જિન ન હોત તો આપણે એમને એ ન માનત આપણે નામના પુત્રારી નથી જેનામા જિનપણુ તેના પુત્રારી છીએ જેઓએ તમામ કથરો ખાલી કરી, અનત જ્ઞાન, અનત દર્શ નાદિ નિજ અરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું, તેણે કહેલું તે બધુંએ સાચું-જરાએ શકા વિનાનું આ માન્યતા એનું નામ આસ્તિક્ય ખાત્રીના ચાર હોય યા ન પણ હોય, પણ આ પહેલું લક્ષણ તો સમ્યગ દષ્ટિમા હોવુંજ જોઈએ, આ ન હોય તો બધું નકાસુ ૨ અનુકંપા દ્રવ્ય અનુકંપા ને ભાવાનુકંપા ૬ થાનુકંપા કરે ત્યાંએ ભાવાનુકંપાનો ઝરો વહે ભાવાનુકંપા એટલે સામાને ધર્મહીન દેખી દયા આવે, અને તેને માર્ગમા ભાવવાનો પ્રયત્ન કરે ૩ નિર્વેદ-આ જરા ભારે પડશે પહેલાં જેમા તો તમને હા કહેતા વાપો નહિ, પણ આમા ગભરામણુ ખરી નિર્વેદ

એટલે શું ? હું નહિ જાણુ તમે જાણો જો યા વિના કાઈ છુટો ? જો આ એક શાઈ કહે છે કે 'સસારને કેદખાનુ માનવું તે નિર્વેદ' મગ્યજ દષ્ટિ આત્મા મમાને કારાગાર માને, સસારથી નીકળવાની ભાવના ધરાવે આ ભાવનાના ગાને બગલા કેવા લાગે ? અધારી ડોળી જેવા રમકઝમક મગગતી આગ જેવી લાગે

વૈરાગ્ય એટલે સુખમા પથરા ?

એવી અફવાઓ મારે કાને આવે છે કે—મહારાજ પારવાર વૈરાગ્ય શું કામ કહે છે ? વૈરાગ્ય વિના શાસ્ત્ર મહાજાને તો મમે વૈરાગ્યની વાતો લાવી અમારા સુખમા સાધુઓ પથરા નાખે છે તમે જાણો છો ? આ વીસમી સદીમા નવી નવી યોજનાઓ બહાર પડે છે વાચનમાગાની નવી યોજનાઓ નીકળે છે ત્યાં શું કહેવાય છે ? જાણો છો ? એ કહે છે કે, ધર્મકથાઓ અનુપમ છે, મસારોપયોગી છે, પણ પેલા મહાવીરની આજ્ઞાની પુઠે બાલનારા પૂર્વાચાર્યોએ વૈરાગ્ય એટલો ઠલ યો, એટલો તો ઠલ યો કે પચેપદ વૈરાગ્ય ભર્યો તેની એ અમૃતમય કથાઓ ઝેરમય બની છે, પણ કોઈ ઉપક્રમી એ અમૃતમય બનાવવા પેલા વૈરાગ્યના ઝરણા બધ કહે—કાળી નાખે, તો એ કથાઓ સુખનું સાધન બને—જોઈ કે આ યોજના ! કથાઓ સારી—લખનાર મારા નિર્ગુણ ક્યો ? વૈરાગ્ય વરાગ્ય આવે તો શું થાય ? ખાણુ પીણુ ન બાને, બગલા ન મમે ગાડી ચોડા ન રૂચે પેલો વૈરાગ્ય ઘડી ઘડી એવે કે આ નશ્વર છે અમારે એ પાલવે ? આવાઓ અમને કહે છે કે તમારે લોકોપમગી બનવું હોય, અમને રાગી બનાવવા હોય, તો મહેરબાની કરી પૂર્વાચાર્યોએ ભરેલી—ઠાસી ઠાગીને ભરેલી—વૈરાગ્ય કાઢી નાખો આ બધા માટે અમે એવું કરીએ તો અમારી વાહવાહ માટે અમે ભગવાન મહાવીરના માલનું લીલામ કરનારા ચર્ધએ માલીકની પેઢીપર બેઠી માલીકના માલનું છતે બાવે લીલામ કોણુ કરે ? લીલામ એટલે શું ? લીલામમા રૂપીયાના માલનો આનો ઉપજો—લીલામ

કેાનુ થાય ? જે માલીકનો ગોટાળો હોય તેનુ જને લીલામનો માવ લેવા આરે તે કેના ? લગભગ લીજારી હમણા લીલામ બહુ થાય છે લીલામ ધમધોકર આવે છે, એવે દેવાઈ ગયા છે સ્વભાવ રૂઢ થયો. જારી લીલામ એટલે માલિકની પોણ સાબળવુ તો આ શાસ્ત્ર, પણ પેલી વૈાચની ખુશખો કાની નાખીને કચરાના અર્થિને ખીજી શુ ગમે ? મારે નિર્વેદ ભય કર આસ્તિકયમ તો નાધો નહીં કયા લેવુ કે દેવુ છે હમણા અહીં કાગળ મૂકો ને કહો કે ટીપ ભરો લેવા દેનાના નથી તો ટીપ પરાઈની થાય પણ ભરવાની હોય તો ? નિર્વેદમા એજ મોગે વાધો આવે છે કોટરીના દેદી દહાડા ગાના ગણે ? છુવાના અરધા થાય એવે જરા હરખાય કે હવે જોછા થયા, પણ તેમાએ જન્મ કેદીઓ હોય છે તે તો એમજ ઇચ્છે કે બહાર શુ છે ? અહીં વાધો ર્યો ? એ કેદીઓને મેદીઓ પહેરાવી પોલીસો બજાર વચ્ચેથી વર્ષ બાય ત્યારે એ શુ કરે ? મૂછે હાય દે-માને કે મારી આગળ પાછળ પરિવાર કેવો છે ! તમે બધા એમાના તો નથીને ? જન્મનો કેદી પણ કારાગારને કારાગાર તો માને પણ તમે તો કારાગારને ઘર માનો છો, શાસનને પારકુ માનો છો, ઘરમા વધે તો આનંદ, શાસનમા વધે તો મુઝવણ મસારને કારાગાર માનવો. જેનુ નામ નિર્વેદ ૪ મ વેગ એટલે સસારની અગ્નિ અને મોક્ષની રૂચિ ઉપા યાયછ મહારાજ કહે છે કે “મુરનર મુખ જે દુખ કરી લેખવે, વછે શિનમુખ એક” ૫ ઉપશમ મોક્ષની માધનામા ગમે તેવા વિદ્ધો આરે તેને પગમ શાંતિથી મહે તેનુ નામ ઉપશમ-આ સમકરવ જેનામા આરે તે જોન અને તે એક મોક્ષ મુખનેજ ઇચ્છે આ લક્ષણો હોય તો જગતમા જોનપણ બનાવી રાખીએ મહવાસમા આવનાર હાર છાપ પાડી રમીએ કહેગો કે આતો Cટ્ટી વાન કહી દીધી પણ મહાનુભાવો ! Cટ્ટી વાત તો છણ શુણ્ધતા નકની છે જજી તો તેની ભાવના ચાલે કે કરાલીની વાં છે ચોથા શુણ્ધતાનવાગાની ભાવના અને મનોરથ કયા ? આ બધી

ગભીરતા ા માલગવાની ડે માન ગિ તે અબજના વિચારવાની તક મળે, પૂછવાની તક મળે, મમજવાની તક મળે ન મમજાય તોપણ હાજર બાણી પડે એમ નહિ માનના

મત્યનો વિરોધ ન કરે

ખનાવનાર સત્ય ખતાવે ત્યારે વગર કલ્પે અસત્ય ઉખડી જાય છે એક એક લથળ લીધુ ત્યા બધી વાતનુ ખડન આ ચું આસ્તિકય વડે નાસ્તિકતાનુ, અનુકંપા વડે નિર્દયતાનુ, નિર્વેદથી મ મારનુ, મવેગ વડે સસાનના મુખોનુ અને ઉપગમથી કપાયોનુ ખડન થઈ જાયુ. અમે તમને ંધાગા ડાગી નેમ એક ખીલે બાધવા માગીએ છીએ, આખો દિનસ અમે તમા રખડો પણ આવનાનુ ધેરજ હોય

બધા એમ કરે ડે ને મુબાઈની પ્રજા સ્વન ન વાતાવણુમા દુરેલી છે, માટે આખરી વાતો મદન નહિ કરે પણ મમય આરે સાચા રાખે ન કદુ તો હુ પણ ફરજમાથી મુકુ મુ તમારા દિનની ખાનર પ્રનગવચાત કરડુ કદુ અને ખોટુ લાગે તો મહા મ્વિ રીર વિનયજીએ કહેની ‘રાંસ ચઢે દેતા શિખા મળુ તસ ભાગ્યદશા પરવારી.’ કહેવન તમારામા સાબીત થઈ જાય, પણ એમ માનવા ન રા નથી તમારી બધાની ભાગ્ય દશા કાઈ ચોટીકજ પરનાગી મઈ ડે ? ગિખામજુ હોય તો ભવે રીસ ચઢની જરૂરી નમુ તમાન હેયામા કમાવવા માટે ને શબ્દોની જરૂર પડે તે કહેનાગી કહેનાની, અને માલગનારની માલગવાની ફરજ છે, અને તેમા ભુવ કે ખામી હોય તેને મુધા નવાની છે શાલિભદ્રને ધનાજીએ કાયર કહ્યા હતા પણ તેથી શું શાલિભદ્રને ગીમ ચની હતી ? મત્યનો મ્વીકાન અને અમત્યનો ત્યાગ નબને તે ચાવે પણ સત્યના વૈગ ચાઓ એ ડેમ પાલવે ? પાચમે અને ચોથે શુભમ્થાનકે છમયની હિંસા કરે ત્યામુધી માર્ગ બ્રજ ન કહ્યા કારણ કે નિરૂપય છે પણ ને દિવમે, કરનાર તેને હિંમા તરીકે ઓળખાનના મામે ડાગા કાઢે, પાપને પુરંચ મનાવે તો પતિત થાય ભગનાને અમુક પાપોની સંમને ના પણ

ન પાડી તે તમે તે પાળવાને સમર્થ નહોતા તેથી ના ન પાડી,
 પણ ના ન પાડી તેથી હા પાડી છે એવા જ્યુગલ વગાડો ત્યારે
 અમારે શુ કરવું ? અમને જોવના આપડે ઇત્યા મુગા રહીએ
 તો અમારા જેવા મહાવીરના નીમકહરામ કોઈ નહિ એક આદમી
 વ્યમની છે ૫૦ વ્યમનો સેવે છે અમે કતીએ વ્યસનો ભુકા
 છે, છોડી દેવા સારા છે આત્માને જગાડનાર છે તે કહે કે
 આજથી ૪૦ ને ડોકુ છુ, પણ દશ નહિ છુટે માટે મને ૪૦ના
 પચ્ચખાણુ આપો હવે દશમાથી નવ સેવે તેથી પ્રતિના કાઈ
 નુટવાની છે ? આળીશ ઊઠ્યા તેમાથી એક સેવે તો પ્રતિના
 ભાગી કહેવાય છ કાયની હિંસા તમે જે કરો છો તે શ્રી મહાવીરની
 આજ્ઞાથી ? નહિ તમને કોઈ પૂઠે કે હિંસા કેમ કરો છો ? તો
 શુ કહેશો ? છોકવાની તાકાત નથી માટે છુટે તો મહાભાગ્ય
 છોડાવનાર મહોપકારી અને ન છુટે તો અમે ભાગ્યહીન આ સિવાય
 બીજુ તો નહિજ કહેને તમારાથી ન બની શકે તો તે માટે
 ક્ષત્રવ્યની કોટિમા છો પણ મત્યની સામે લાવ આખ તો કેમજ
 થાય ? કરવા યોગ્યને કરણીય અને ન કરવા યોગ્યને શ્રાવકોએ
 અકરણીય તો માનવુજ જોઈએ સવા વમા જોગી દયા કહી,
 એવે જાકીના વમા પાળવાના નહિ એમ ? તેને પાગી ન શકે
 પણ તમારી પાળવાની ઇચ્છા તો ખરીજ જો એ પાળવાની
 ઇચ્છા પણ ન હોય તો તો ત્રાવકપણુ પણ નહી શકે નહિ
 ' નમો અરિહંતાણુ ' મા દીક્ષા છે કે નહિ ! પચ્ચ પરમેષ્ઠિની
 પાથે વ્યકિતએ દીક્ષાથી બની કે દીક્ષા વિના ? બધા દીક્ષાવાળા
 નમો ગિહત્યાણુ એમ કેમ ન લખ્યુ ? હવે પરમેષ્ઠિ એવે શુ ?
 ' પરમે પદે તિષ્ઠન્તિ ઇતિ પરમેષ્ઠિન ' એના લખેવા સાહિત્યમા
 બીજુ શુ મળે ? કાપડીઆની દુકાનમાથી કાપડ નીકળે એમા
 દેખનારને શુરનો ચહે ? જ્યા દીક્ષાજ બરી હોય ત્યા દીક્ષાજ
 નીકળે એમા શુન્દો ? દીક્ષા તમને ટ બરૂપ લાગની હોય, પણ
 તેમ તો હોય નહિ સુબરૂપ લાગવા છતા લેવાની તાકાત ન હોય
 તો આઘા ઉભા રહે, પણ તેને તારક તો માનો ધના શાલિ
 સદના દખાનમાથી દીક્ષા સિવાય બીજુ શુ નીકળવાનુ છે ?

એ શાલિભદ્રને તથા ધનાજીને તો તમે જાણો છો એ સામાન્ય હતા? એમાંથી ઋદ્ધિ તો તમે માગો છો ચોપડામાં કાયમ એમના નામ લખી ઋદ્ધિ માગો છો, પણ એમની પૂર્વાવસ્થાનું દાન કે પશ્ચાદવસ્થાની દીક્ષા માગો છો? નહિ કેવા ઉઠાવગીર? એમ ને એમ નવાણું પેટી જોઈએ છે, કેમ?

આખ્યાન ૩ જી

પરલોકને ન ભૂલો

પકારી શાસ્ત્રકાર મહારાજજી, મનુષ્ય ભવને પામેલા આ ત્માને ઉદ્દેશીને, આવી ઉત્તમ સામગ્રીઓ પામીને તે આ ત્માઓ સદાને માટે સુખી કર્મ રીતે ચર્ચ શકે, તેઓનો પરલોક કેમ સુધરે ને તેઓ પરીણામે સુકૃત સુખને કેમ પામે, એજ એક ભાવનાથી પરલોક સુધારવાના માર્ગો જતાવી

રહ્યા છે એ મહા પુરૂષોને આવેક કરતા પરલોકની ચિંતા ઘણી હતી જે આત્મા આ લોકની ચિંતામાં પડી જાય, તો શું થાય? માની લઈએ કે ચિંતા કરવાથી આ લોક સુધરી જાય, જો કે એ સભ વિત નથી, કારણ કે તેમાં મશગુલ રહેનારા અને આ લોકની સાદાખી એમાં રાગી માયીને રહેનારા આ લોકને સુધારેજ એ નક્કી નથીજ, છતાં માની લઈએ કે સુધારે, પણ તે સુધારના ભવિષ્ય બગડી જાય તો? વ્યવહાર પણ કહે છે કે ખાના પીવાની, મોજશોખ કરવાની ઇચ્છા મોસમ વખતે માડી વાળવી જોઈએ, કારણ કે એક મોસમ ભુ યા તો બારે મહિના ગયા રમતગમતના સ્વભાવવાળા બાળકો ઉપર મા બાપો અકુશ મૂકે છે કારણ કે જે પાંચ વર્ષ કદાચ આનંદમાં તો ગુમાવે પણ તેમ કરવાથી ભવિષ્યના પચીસ પચાસ વર્ષ ટુખી થશે નોકરીઆત માણતો માને છે કે હા કલાક નોકરી કરવી જોઈએ, જેથી ઘેર ગયા પછી સુખે ખવાય, સુખે સુતાય, માટે તે છ કલાકનો આનંદ ઉઘો

નહિ? દુનિઆમા દરકે દરેક ભવિધ્યના સુખને માટે વર્ત
માન સમયની તકલીફને અગીકાર કરે છે ત્યારે આ
મહાપુરૂષોએ લાખા ભવિધ્યની ચિંતા રાખી છે. રાખે
તેમા નવાઈ શુ? દુકી દષ્ટિ વાળાની દુકી ચિંતા અને એ ઉપ
કાગી મહા પુરૂષોની જ્ઞાનદષ્ટિ વિશાળ એટલે તેઓ લાખા ભવિ
ધ્યની ચિંતા કરેજ આજકાલ કહેવાય છે કે ધર્મનીજ વાતોથી
શો ફાયદો? આ સમયમા આ સવાલ તો ઘણો જોખમવાળો
થયો છે ત્ના સુધી કહેવામા આવે છે કે જો ધર્મે જીવતા રહેવું
હોય તો આપણે જીવે જોવી યોજના ધર્મે કરવી જોઈએ
શાંતિથી સાબળો, અકાળે નહિ ચાલે વિચારના સ્વર્ણાણી
ચિંતા નહિ પણ તેમાથી તણખા ઉઠવા જોઈએ નહિ
હૃદયમા જો વલ્લની જિજ્ઞાસા હોય તો તો જરૂર એમાથી ઉદ્ધારની
દિશા હાથ લાગે ધર્મ માટે કાંઈ પણ ન કરીએ તો અમને કોણ
પૂછનાર છે એમ માનના હો તો ઉપાય નથા, પણ યાદ રાખજો કે
અહીંથી જવાનું નક્કી છે જશો ત્યારે સુખ દુઃખ અહીંની કારવાઈ
ઉપર આધાર રાખે છે, અહીંના માનપાન ઉપર નહિ અવમસ્ત માણ
સોને પણ આવામાટે રોટલો અને બેસવા માટે જોટલો નથી મળતો,
અને તમે શરીરે નબળા હોવા છતાં અગીઆર વાગે રસોઈ તૈયાર
હોય છે ભાઈ સાહેબ, ખાઓ ખાઓ એવી વિનંતિઓ થાય છે પેલા
ઉદમ કરીને મરી ભય છે, આ ખુરસીએ બેસીને હજારો કમાય
છે તમારે જો પ્રત્યક્ષ અનુભવને પણ ન માનવો હોય તો શ્રી તીર્થ
કરોનું પણ તમારા ઉપર કાંઈ ચાલે એમ નથી કપીવા દાસીને
દાન દેવડાવવા માટે જોછા પ્રયત્ન કરવામા આવેવા છે? પણ
દીધું? પૈસા એલિફ મહારાજના હતા અને નામના કપીલાની
યતી હતી

જ્ઞાનીઓનું કહેવું મમળો.

ભવિધ્યના સુખ દુઃખનો આધાર અહીંની કારવાઈ ઉપર છે
એ વાત માનો છો કે એમાય શકા છે? જાર મહિનાના સુખ
માટે મોસમમા ચાર મહિનાની તકલીફ નથી લાગતી એ તકલીફ
લોગવવી તે યુદ્ધિમતા કે મૂર્ખતા? જ્યારે ચાર આઠ મહિનાના

મુખ માટે, દસ વામ વર્તના મુખ માટે, આટઆટલું કરવામા આવે છે તો ભવિષ્યના અનંત દુખથી બચવા માટે કાંઈ કરવું નહિ પડે ? આખા મસારની દુખમયતા, તેની અનંતી ભવપરપરા, બધામાથી છુટી અનંત મુખના ધામે પહોચવું હોય તો કાંઈ નહિ કરવું પડે ? વાનો કરે પહોચી જવાશે ? માનવ જીવન એ ધર્મની મોસમ છે, પણ ખાવા પીવા, મોજ શોખ, લોગવિલાસ માટે નથી અનંત જ્ઞાનીઓએ આ જીવનના બહુ શુભગાન કર્યા હોય તો એકજ કારણે મનુષ્ય ધારે તો આ જીવનમાથી ઘણું ઘણું પેદા કરી શકે એ આજ કારણે વિષય તૃષ્ણાના તરંગમા તણાઈ ધર્મ જહાજની અવગણના કરનારને ઉદેશી એક મહા પુરૂષે કહ્યું કે —

“અપારે સસારે કથમપિ સમાસાદ્ય નૃમ્બ,
ન ધર્મ યાં કુર્યાદ્-વિષયમુત્તરતૃષ્ણાતરલિતઃ ।
બ્રૂહન્ પારાવારે પ્રવરમપદાય પ્રવહણ,
સ મૂર્યો મૂર્ત્વાનામુપલમુપલ્લબ્ધુ પ્રયત્ને ॥ ૧ ॥

જેનો કીનારા દેખાતો નથી એવા અપાર સમુદ્રમા ડુબતો આદમી જહાજને ડાકીને પથ્થરની શિલા પકડે તે મૂર્ખ નહિ પણ મૂર્ખાઓનો સરદાર છે તમે ઉભા હો અને ઉપર કહ્યું તેમ કરતા કોઈને જુઓ તો શું કહો ? ‘મૂર્ખનો સરદાર’ કહો એમ કહેવામા તમારા હૈયામા તેના પ્રત્યે દ્રેષ, શુસ્સો, જીડું કરવાની ભાવના યા તેને હલકો પાડવાની ઇચ્છા છે કે કેવળ દયાની ભાવના છે ? છતાં તમારી આકૃતિ તેના ઉપર કેવી હોય ? પણ તે આકૃતિ ફરવવી પડે છે તે પેલાને સમજાવવા, ચોકાવવા, નહિ કે કોઈ બીજા હેતુથી જહાજને ન પકડે તો સમુદ્ર જોર કરે તો ડુબે શિવાને પકડી એટલે તેજ નીચે લઈ જાય એ અજ્ઞાનીની અપેક્ષાએ તમે જ્ઞાની તેથી તમે તેને “મૂર્ખનો સરદાર” એવું સંબોધન આપ્યું તમારા કરતા મહાજ્ઞાનીઓ તમને એવાજ ભાણે તો તે દ્રેષથી તો નહિજને ? ખરી વાત એ છે કે આજે બુદ્ધિમા ભેદ થઈ ગયો છે. માચી શીખામણને

લાયકે આજે તમે નથી રહ્યા બૂલ કાઢનારને ઉપકારી માનવાને જદલે દુશ્મન માનવાને દેવાઈ ગયા છો. પણ બૂલ કાઢનારને નમવાનો ભાવ નહિ આવે ત્યામુધી આ સસાર તરી નહિ શકાય તેવા ઉત્તમ ભાવ વિના આ જગતમા કોઈ તર્ક નથી, તરતુ નથી અને તરચે પણ નહિ જ્ઞાનીઓએ જે માર્ગ તરવાના બતાવ્યા છે તે જાણે દુઝાડનાર ન હોય! આ તમારી શકા નાબુદ થઈ નથી જ્યામુધી એ તારક આત્માઓ પ્રત્યે, તમારો આત્મા નિર્મલ શુદ્ધિથી ઝુકે નહિ, ત્યામુધી સાચો વાસ્તવિક લાભ નહિ થાય. ધનાજીએ શાલિભદ્રજીને કાયર કહ્યા તેથી શુ શાલિભદ્રજીને રીસ ચી? ના કારણ કે તેઓ શીખામણના રમીઆ હતા ઇંદ્રભૂતિ જેવા અભિમાનથી આવ્યા તે તેમજ ગયા હોત તો લાભ થતે? જ્યા શુણના ઉપકારની સભાવના હોય ત્યા શિર ઝુકાવતા વાર લાગે? યોગ્યને અયોગ્ય વચ્ચેનો ફેર સમજીને અયોગ્ય ખસેડી યોગ્યને વળગવાની ભાવના નહિ જાગે ત્યા મુખી ગ્રેય થશે નહિ

આ લોકતુ હુ ખ મુખતુ કારણ છે

આ મહાત્માઓ તમારૂં બિધ્યતુ બહુ ચિંતવનારા હતા કદાચ આ લોકમા તકલીફ પડે તેનો વાધો નહિ આ લોકતુ હુ ખ મુખતુ કારણ છે, ત્યારે આ લોકતુ મુખ હુ ખતુ કારણ છે માટે આ લોકના હુ ખની ચિંતા નહિ લગવાન શ્રી નેમનાથ સ્વામી જાણતા હતા કે ગજસુકુમાલના માયા ઉપર સજગતી સગડી તપવાની છે ગજસુકુમાલ કૃષ્ણજીના નાના ભાઈ હતા, સયમ લીધા પછી રમશાનભૂમિમા કાયોત્સર્ગ કરવાની આજ્ઞા માગે છે પ્રભુ જાણતા હતા કે એમનો શ્વસુર નારાજ છે છતા પ્રભુ આજ્ઞા આપે છે

x

x

x

x

(આજ્ઞા ધમ્મો) આ વસ્તુ જેવી તેવી નથી મારજ ને આ વસ્તુની રીતસર પ્રાપ્તિ થઈ જાય તો બેઠા પાર, પણ કીમત આપશે તો મળશે તેની કીમત જહું જુદી, જહું મોટી છે તે આપવાની શક્તિ નહિ આવે ત્યામુધી વસ્તુ હાથમા આવશે નહિ

જે જે વાત અહીં કહેવામા આવે છે તેને જરા સ્વરૂપમા વિચારો આ મહા પુરૂષો આ લોકની ચિંતા કરતાં પરલોકની બહુ કરે છે આ લોકમા આવી પડતા દુખને શાંતિથી ભોગવો તો જરૂર સવિધ્ય મળેનું છે. આ લોકમા યોગ્ય કારવાઈ કરે તો સવની પરપરા કપાઈ જાય, દુખ માન કપાઈ જાય. શ્રીજિનેશ્વરો, ગણધરો, તેમની પાટે આવેલા આચાર્યો, તેમની સાથે રહેનારા ઉપાધ્યાયો, તેમની સેવા કરનારા સાધુઓના પોતાના અતરમા આજ વિચાર રહેલો છે બીજાને પણ તેવા વિચાર આપવા પ્રયત્ન કરી રહેલ છે એટલાજ માટે શ્રીજિનેશ્વરને યોગબવાના છે

✖

✖

✖

✖

સસરાના શુસ્માની હઠ એટલી બધી વધી ગયેલી છે કે આજને આજ કારમી રીતિએ પ્રાણ લેનાર છે તે જાણના છતાં ભગવાન આજા આપે છે એક સુકોમળ આત્માને જાણી જોઈને આક્રમમા મુકે છે, કપાયવી તપેલો સસરા જહારના અગ્નિથી સળગાવી ભય કર આક્રમમા મુકવાનો છે, છતાં આજા આપે છે શાંતી? સવિધ્યમા લલુ છે એથી શ્રી જિનેશ્વરદેવના અનુયાયીને, તેને માનનારાઓને, આ લોકના દુખની ચિંતા કરતા પરલોકની વિશેષ કિંમત છે. પૈમા શા માટે કમાઓ છો? સુખને માટે કમાતી વખતે આપત્તિ સ્વીકારો? તમારી આખો અહીં પહોંચે તેથી અહીં રમો મહાપુરૂષોની લાખી દૃષ્ટિ તેથી પરલોકને જુઓ શ્રી જિનેશ્વર દેવોએ કહેલું તે શાને માટે? સવિધ્યમા સુખી થાઓ તે માટે સવિધ્યના સુખ માટે વર્તમાનમા તકલીફ પાલુ થાય, દુખ પણ થાય, જમતુ હોય તે મૂકવું પડે ચોખ્ખું દીવા જેવું દેખાય છે કે જ્ઞાની પુરૂષોએ મૂખ્યત્વે એકજ ચિંતા કરી કે જેને મનુષ્ય સવ બધી સામગ્રીએ સહિત મળ્યો છે તેનો પરલોક કેમ સુધરી જાય, એ માટેજ મનુષ્યપણને મફત કરવા ત્રણ કાર્યો યોજ્યા મનુષ્યપણ સફળ કરવું હોય તો ગાંધીજી, શાસ્ત્રીજી, શાસ્ત્રીજી સાર વર્તન. એકલું, તે ધ્યેય વિનાનું, જવલું નકામું એકલી

શ્રદ્ધા આવે તો થોડું ઘણું સફળ, શ્રદ્ધા અને વર્તન બંને
આવી જાય તો સંપૂર્ણ સફળ ત્રણમાથી એકે ન કરીએ તો
મનુષ્ય જીવન તદ્દન નિષ્ફળ ✓

ન્યાયાન ૪ થું.

દેવ ગુરૂ પાસે આપણે માગીએ શું ?

મહાપુરુષોને આપણા આ લોક કરતા પરલોકની ચિંતા
કાંઈ ઘણી છે આ લોકના સુખને જોવા કરતા ભવિષ્યના
સુખને ભારપૂર્વક જુએ છે કદાચ અહીંની ઘોડી જીવગી માટે
અહીંના દેખીતા સુખમા લોભાઈએ તો જરૂર આપણુ ભવિષ્ય
ભય કરે આ જીવગીમા, આપણા આત્માને વળગેલા સંયોગો
દૂર ન કરીએ, એનાથી નિર્મલ સ્વરૂપ આત્માને છુટો ન પાડીએ
તો ભવિષ્યમા ઘણી વિષમ વિપત્તિઓ સહેવીજ પડશે આત્માની
શક્તિ અનંત, એનું અનંતજ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર,
અનંત વીર્ય એ બધુ આજે નકાસુ થયુ છે શાથી ? એ આત્મા
ઉપર જડના ચર બાઝયા છે, પૌદ્ગલિક ભાવોના અત્યંત
આક્રમણે એની શક્તિ દબાવી દીધી છે એથી. એ સંયો
ગોમા તમામ ફેરફાર ન થાય ત્યા સુધી આત્માની શક્તિઓ
માત્ર નામનીજ રહેવાની આ મહાપુરુષોની ભાવના, આપણને એ
જડના સંયોગોથી બચાવી, આપણી અનંત શક્તિના માત્રિક
બનાવવાની છે એમની પાસે માગીએ શું ? આ લોકના સુખ,
સંપત્તિ, સાહજી, લાડી, વાડી, બાગ, બગીચા, બગલા એ બધુ
મગાય ? એ મહાત્માઓ તો કહે છે કે આ સંપત્તિ, આ સુખ,
એ પણ એક રીતિએ આત્માને દાબે છે, આત્મસ્વરૂપને વધુ
આવેદ્યકર કરે છે આત્મા એમાને એમા દબાયો રહે તો એને
સાચી શાંતિ કેઈ કાળે ન મળે તમે જે સાલજવા માગો છો
તેના કહેનારને બરાબર જાણ્યો આ બધુ કહેનાર ડોણ ? શ્રમણ

ભગવાન્ શ્રી મહાવીર દેવ કે એમના શાસનમા આપણે બધા
છીએ, એમની પાસે, એમની ગેરહાજરીમા એમના પ્રતિનિધિ સમા,
એમની આજ્ઞામાજ રહેનારા અને એમની આજ્ઞાનાજ પ્રચારક
પૂજ્ય આચાર્ય, ઉપાધ્યાય તથા સાધુ પાસે શુ માગીએ ? એ
માટે એમને આપણે જોળણવાજ પડશે જોળણ્યા વિના સેવા
ફળે નહિ મહાવીર દેવ કેવા ? એ આપણી પૂજા, ભક્તિથી
સતોષ પામી આપી દે એવા દેવ નથી એ વીતરાગ દેવ
ભક્તોની ભક્તિથી પ્રસન્ન થતા નથી, અને દુશ્મનોની
નિંદાથી નારાજ થતા નથી માટેજ આપણે એમને
વીતરાગ માનીએ છીએ. એમના સ્વરૂપને પીછાણાય તોજ
લાભ મળે નહિ તો કરેલી કારવાઈ વાસ્તવિક રીતે ફળે
નહિ એ એક આરીસો છે એમના દર્શનથી આપણા દોષોનું
ભાન થાય છે ભાન થયા પછી દોષો તજવાની પ્રવૃત્તિ કરીએ
તોજ એમની સેવા ફળે, નહિ તો નામની સેવા તમે ભગવાન્
શ્રી મહાવીરને કેવી રીતે જોળજો છો ? શુ તેઓ મિધ્ધાર્થ રાતના
પુત્ર હતા, નદિવર્દનના ભાઈ હતા, શત્રુિય કુડના માલીક હતા,
રિધિ મિધિના ગ્રામી હતા એટલાજ માટે પૂજે છો કે તે
અરિહત હતા માટે પૂજે છો ? લોકોને તમે કહો છો કે અમારા
દેવ વીતરાગ અને શુરૂ નિર્જય વાડ વીતરાગ દેવ અને નિર્જય
શુરૂ તમને આપે શું ? શુરૂ કેવા ? નિર્જય દેવ પણ મૂકીને
નીકળેલા અને શુરૂ પણ મૂકીને નીકળેલા ભગવાન શ્રી મહાવીરને
પણ ઘર નહિ અને એમની આજ્ઞામા વિચરતા સાધુઓને પણ
ઘર નહિ જે વસ્તુ એ મહા પુરૂષોએ તણ, ત્યાગ્યતરીકે બહાર
કરી, તેમની પાસે તેજ વસ્તુની માગણી કરવી એ તે બુધ્ધિમત્તા
કે મૂર્ખતા ? જાઈ પાસે વાત કરશે તોયે તે તમારી મશકરી
કરશે, પણ તમે અર્થ કામની લાલસામા એટલા બધા ચકચૂર
બન્યા છો કે બીજી વસ્તુઓ સાલણના તમારી પાસે હૃદય નથી,
શક્તિ નથી કેટલાકો કહે છે કે ‘અર્થ કામ વગર તે આણી
એની વગી ના કહે છે’ પણ વસ્તુસ્થિતિ કહ્યા વિના છુટકો છે ?
જો આ પદાર્થો ન મૂકીએ તો આખરે તે મૂકે, ગમે રીતે તે પણ એ
પદાર્થો મૂકવાનાજ એ પદાર્થોમા આટલો મમત્વ ? જો એ પદાર્થો

સાથેજ રહેતા હોત, તો તેના ઉપર મરી શીટત તોયે વ્યાજખી હતું જે અણીને સમયે પણ કામ ન આવે, એ બધા પદાર્થો વિદ્યમાન છતા, હમલે બધ છતા આખરે શરણુ તો બીજાનુંજ લેવું પડે તો પછી એની આટલી બધી લાલસા શા માટે? એની લાલસામા એટલા બધા લીન બધા છે કે બીજી વાત સમજાય પણ નહિ એ કમનશીબ નહિ તો બીજી શું? બધાને સુખ ગમે છે, દુખ કોઈને ગમતું નથી. ચોવીસે ઠલાક અખના સુખની અને મહેનત પણ સુખ માટે, છતા કોઈ કહેશે કે હું સંપૂર્ણ સુખી છું? જરૂર કોઈને કાંઈ દુખ તો હોયજ છે પૈસા મળ્યા પડી, નહોતા મેળવ્યા તે વખતથી, કાંઈ ગુણી તકલીફ વધે છે, છતા એ જણાતી નથી, કારણ કે એમા મગ્નતા ઘણી છે, માટે દુખ એ દુખ જણાતું નથી દુખમાંએ આજવાના નીર જેવી સુખની ઠંડપના છે. એ સ્થિતિમા બીજી વસ્તુ કેવળ અપરિચિત, તદ્દન નવી લાગે માટે સામગ્રી ગમતી નથી જો ગમતી હોત તો તો સામગ્રતા આનંદ થાત સત્ય અને અસત્યનો વિવેક કરવા માટે તૈયાર થાઓ સામગ્રો નહિ, વિચારો નહિ અને વર્તન માટે તૈયારી ન કરો તો માર્ગની પ્રાપ્તિ કયાથી થાય? અનંત કયાળુ શાનીઓએ કહ્યું કે મનુષ્ય જીવનની સફળતા માટે પ્રથમ શાસ્ત્રનું શ્રવણ કરો, શ્રદ્ધા કેળવો અને તદ્દનુસાર વર્તવાની તૈયારી કરો હવે સામગ્રવાની દૃષ્ટિએ સમજાય તો તો શ્રદ્ધા વધેયે ખરી અને યાગ્ય પ્રવૃત્તિ પણ થાય પણ જો સામલવામાજ કોઈ ભુદી દૃષ્ટિ હોય, સામગ્રવામા કોઈ ભુદોજ ઇરાદો હોય તો લાભ શી રીતિએ થાય? સમ્યગ્દૃષ્ટિ આત્મા કેવો હોય તે સજ ધે એક મહાપુરુષ ભાષામા જણાવે છે કે -

(દોહડો.)

સમજિાવતો જીવડો, કરે કુદુખ પ્રતિપાલ;

અ તરગત ન્યારો રહે, જેમ ધાવ ખેલાવત બાલ

ચાલે ત્યા સુધી તો સમ્યગ્દૃષ્ટિ સસારમા નજ

રહે. ન જ છુટકે રહે તો ચોકમાઈથી, ન્યારાની જેમ રહે.

જેમ મુસાફર ભય કર અટવીમા ક્યારે જાય ? જીનો રસ્તો ન મળે ત્યારે અટવીમાથી જીવતા નીકળ્યા તો ભાગ્યવાન એમ સમજનારો, હાથર હાનિ વેઠે પણ ત્યાં ન જાય ન છુટકે જાય તોયે ખુબ સાવધાનીગીથી, ચોતરફ જોતો જોતો અને ભાગવાનો માર્ગ ખુલ્લો રાખીનેજ જાય તેમ તમે આ સસારથી જીવવાનો માર્ગ ખુલ્લો રાખીને રહ્યા છો કે સસારમા લીનજ થઈ ગયા છો ? સમ્યગ્દષ્ટિને સસારમા રહેવું પડે છે માટે રહ્યા છો ? જો રહેવું પડે છે તેજ માટે રહ્યા છો તો અહીં રહીને સસારને મજબુત કરવો કે દીલો ? વધારવો કે ઘટાડવો ? વાસનાઓ વધારવાની કે ઘટાડવાની ?

સ્વતત્રતા કે સ્વચ્છતા

મેં સામળ્યું છે કે આજના કેટલાક લોકો એમ કહે છે કે સાધુઓ હવેજેમ ત્યાગ માટે વધુ કહે તેમ તેમ અમે વધુને વધુ દ્રવ્ય ખસવાના, પણ તમે ગમે તેમ કરો તેમા અમારું શું જવાબ ? અમને શી હાનિ છે ? તમે ધર્મ અમારા માટે કરતા છો તો ન કરજો તમને એમ લાગે કે આના વિના હું ખનો અત નથી, આત્મશ્રેય નથી અને સત્તર વખત ધ્વજા થાય તો કરજો આ આગમ સાક્ષીને આત્મા કોમળ બને કે કઠોર ? તમે બધા સ્વતત્ર છો, સ્વામી છો કે ગુલામ ? શરીર ઉપર ઈંદ્રિયો ઉપર, વિચારો ઉપર, અને ભાવનાઓ ઉપર તમારી માલિકી નહિ તો તમે સ્વતત્ર કેવી રીતે ? મદિ-સ્મા મન ન ચોટે, નયનો ન ઠરે અને કાઈ રમણીને જોઈ આજો ચોટી જાય, આ સ્વતત્રતા છે કે ગુલામી છે ? શરીર તમારું કે તમે શરીરના ? ઈંદ્રિયો તમારી કે તમે ઈંદ્રિયોના ? મન તમારું કે તમે તેના ? ભાઈઓ તમે બધા સ્વતત્રવાદી છો જરા તો બોલો તમે સ્વતત્ર અને વળી કેવા ? વીસમી સદીમા વીજળી વેગે આગળ વધના, પબ્લિક મેવની ઝડપે દોડના, પણ જો જો ભટકાઈ ન પડે હાડકા ન ભાંગે છતી આજે આધ્યાત્મ ન બનતા તમે કોની કોની શુભામી કરી રહ્યા છો ? જ્યાં જ્યાં

તમારી સત્તા છે ત્યાં તો ચવાવતા શીજો? તમે આત્માની અનંત શક્તિ ઉપર પાણી ફેરવ્યું. સ્નાદ ખાતર, રૂપ રંગ ખાતર, સુવાસ ખાતર, પાપનો, અપચનો, અન્યાયનો, અનીતિનો ભય ન ધર્યો. મનની મોજ ખાતર તમે શાહુકારી વેચી, પ્રતિષ્ઠાપર પાણી ફેરવ્યું, જૈનત્વ પર ફૂંચડો ફેરવ્યો. છુપા રોટલે પેટ ભરાય કે નહિ? અનીતિથી ધીમા ઝંઝાળેલ રોટલી સારી એમ તમને કંઈ બુદ્ધિના યોગે લાગ્યા કરે છે? હિંમા અને મૃધાના સેવનથી મળેલ મોજ મજામાં મજા છે, એમ માનો છો? કેટલાકો કહે છે કે આ જમાનો અહિંસાનો નથી, સત્યનો નથી, અમે પાપ બાપ નહિ ગણીએ, અહીં પાપ, તહીં પાપ, પાપ પાપ કરી નિર્જલ બનાવ્યા વાહ બુદ્ધિમત્તા! પણ જ્ઞાની જેને પાપ કહે તે તમને ન જાય, એમા ગુસ્સો આવે તો ઉદ્ધાર કેમ થાય? ઉદય કઈ રીતે થાય? મુખ કંઈ જાડીમાથી મળે? ભાગ્યવાન! માર્ગ ઓધો નહિ શોધો, આત્મહિંસા સાધનો ઉચ્ચ નહિ લ્યો, પાપ વાસનાઓ નહિ ઘટાડો, વિષય કપાયો નહિ ઓછા કરો, હૈયું પરોપકારથી તરબોળ નહિ બનાવો, અને અન્યાય અનીતિથી પાછા નહિ હટો તો માથું શ્રેણીને મરી જવા છતાં મુખ તમારી સામુએ ન જુએ કદાચ કોઈ પૂર્વના પુણ્યોદયે મુખ મળ્યે તોએ પાપાતુલથી પુણ્યના મુખથી પરિણામે ભવિષ્યમા હુ ખની સગડીમા સગમ્યા કરશે મરણ મીઠું ખરીદવાની ને ઝવેરાત ખરીદવાની બુદ્ધિમા લેલ ખરે કે? ધર્મ ખરીદવામા બુદ્ધિની જરૂર ખરી કે નહિ? મોતી અને પત્થાની પરીક્ષા માટે કેટલો અભ્યાસ કર્યો અને ધર્મની પરીક્ષા માટે કેટલો અભ્યાસ કર્યો? જીવ, અજીવ-પુણ્ય, પાપ, આ બધું જાણવા કેટલું કર્યું? નિશાળે જ્યારે શીખવા જાઓ ત્યારે માસ્તર કહે-એકડો આમ છુટાપ ત્યારે તમે ના કહો? તમારે ફાવે તેમ છુટો અગર એને બગડો કહો? નહિજ એમ કહો તો ચપ્પડ મારે રોટલા માટેની થોડી ઘણી વિદ્યા માટે આટલી બધી નિયમિતના અને આજ્ઞાક્રિતપણું? ત્યાં તમારી મરજી મુજબ વર્તો તો તમને રજા આપે, દડ કરે,

ડીસમીસ કરે અને એવો શેરો મારે કે બીજી નિશાળે ક્યાર્થ દાખલ પણ ન કરે અને એ મુજબ વર્તવાથી આજે બન્યા કેવા ? માસ્તરને પણ લણાવો તેવા અહીં આગમની વાતોમા આખ કાઠી પૂછે બસ આનો ઉત્તર આપો શુર કહે કે લાગ્યશાળી ! ધીમા પડો, જરા ઠડા પડો લો આ વાળી જાવ પણ તોએ કહે કે ના એ બધું કાઈ નહિ અમે મહાવિચક્ષણ હીએ વડીલાતના અભ્યાસ બળે કરેલા તર્ક કયા સુધી ? વસ્તુને જાણ્યા વિનાના કરેલા તરંગી તર્કો તે કુતર્કો છે. સ્વતત્ત્વાદના જમાનામા વિહરતા એ બુદ્ધિના નિધાનો કેમ વિચારતા નથી કે તમે કયા સ્વતત્ત્વ છો ? ઘરમા, કુટુંબમા, બજારમા, રાજ્યમા, શેઠને ત્યા-કોઈપણ સ્થલે છો ? નહિજ તમને ઇચ્છા શેની થાય છે ? સક્ષાત લેવાની કે ભરવાની ? બેસવાની કે ત્યા બેસનાર પાસે ઉભા રહેવાની ? છતાં કરવું શુ પડે છે ? તમારી આ સ્વતત્ત્વ ત્યાલે કયા ? માત્ર આગમ પાસે આગમ એ હુમ્મગ ? અમે એને નહીં માનવાના-મરજીમા આવે એટલું માનીએ બાકીનું ફેરી દઇએ. દેવ-શુર અને ધર્મ એ બધા બીચારા, રગ છે બહાદુરો તમને બધા દેવ, શુર, ધર્મને માટે મરજી આવે તેમ, ફાવે તેમ બોલો, લખો, બગો, વર્તો, તેની ચિંતાજ નહિ, એમ ? તમે દેવગુરુ અને શાસ્ત્રનું જેટલું અપમાન કરો છો તેટલું અપમાન કોઇ પાઘડીવાલાનું કરો તો તમારી જીદગી પણ જોખમમા આવે. શાસ્ત્રને ખોદુ કહો છો, પણ જરા કોઇ વેપારીના ચોપડાને ખોટો કહી જીજો-બજાર પડે જે તારક છે એવા દેવ ગુરુ ને શાસ્ત્ર સામે એકા કાઢવા, જરાએ વાણીપર અકુશ નહિ રાખવો, શાસ્ત્ર કહે છે કે આણુ માનવ જીવન એ માનવરૂપે પશુજીવનથી વધુ લાયકર છે જ્યા સુધી વિષયવિવાચની લાલસાઓ તોડશે નહિ, લનાઇ રહેવી માન્યતાઓનો નાશ કરશે નહિ, અર્થ કામમાજ રાગી માગી ન્દશે ને તે માટે અન્યાય, અનીતિ, પ્રપચ, પાપ, હિંસા, જીવોની હતલ આ બધું કરતા કપશે નહિ, ત્યાસુધી શ્રી જિને શ્વરદેવના ધર્મને માટે તમે નાલાયક છો ૮ ખ લાગે તો લલે લાગે

આ બધું તમારામા ન હોય તો હું રાજ થાઉં, પણ હું જોઈ રહ્યો છું કે તમને પાપનો ભય નથી તમારાથી ન જાને તો તમે હાથ જોડો પણ પાપને સારું ન માનો.

સાધર્મિ ભક્તિ શીખો

કેન્હાકો કહે છે કે આજના માધુઓને શ્રાવકોની ચિંતા નથી શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની પૂજા કરનારા મતધારી, દાન, શીલ, તપ અને ભાવના આરાધનારા, યાવત્ પ્રભુશ્રી વીરની આજ્ઞામા વર્તનારા વધે એમા અમે નારાજ? શ્રાવકો બધા ખલાસ થઈ જાય ને નષ્ટ ન થાય તો ઠીક, એ અમારી ઇચ્છા? મુબઈમા કે અન્યત્ર શ્રાવક વધે તો અમને વાધો? અમે શ્રાવકને ઘટાડનારા અને તમે બધા ખાઈને ચેટ ઉપર હાથ ફેરવનારા તે શ્રાવકને વધારનારા એમ? ખાવા પીવામાથી, રગરાગમાથી, અનીતિમાથી ઉઘા આવો નહિ, એવા તમે શ્રાવકને વધારનારા? તમે પોતાની પાસેજ બેસાડી દરરોજ એક સાધર્મિને પણ પુગી ભક્તિથી જમાડવાનું કદી લક્ષ્યમા લીધું છે?

તમારા મોજશોખ તરફ નજર કરો. પુત્ર, મેભ, મોમા પાનના ડુચા, મીઠાચેટના ધુમાડા, નાટક, મીનેમા, આમાથી ઉઘા આવો ત્યારે સાધર્મિ યાદ આવેને? પૂર્વના શ્રીમતો જ્યારે શ્રી જિનેશ્વરદેવના દર્શન માટે મદિર જવા નીકળતા, તે સમયે સખ્યાબધ યાચકો પ્રેમભર્યા હૃદયથી બીફાવવી બોલતા તેમની રાહ જોતા, ને તે સતોષાતા આ કારવાઈવી ધર્મની અનુમોદના થતી મદિરથી આવે એટલે પાછળ પણ બસ ધર્મની પ્રશસાજ આજ શ્રીમતોની મોટરની આગળ લો-લો-અને પાછળની ગધતો એવી નીકળે કે ક્ષય થાય એ મોટરની ઝડપ એટલી બધી કે અકસ્માતોની, કોઈના પીલાવાની-કચરાવાની પરવા નહિ મદની પાછળ હોવા વગરના બનેલાઓને જ્ઞાન નથી કે આયુષ્ય કાણુ ભગુર છે પાપધ્વનિથીજ ભરેલા કાનને અત વખતે નવકાર પણ અસર નહિ કરે, માટે જીવનની છેડી ઘડી પહેલા સમજો. અર્થ કામમા જોડનારા તમારા ઉપકારી

નથી બીમારને કુપથ્ય લાવે છે, તેમ સસારના રોગથી પીડાતા આત્માઓને અર્થ કામ મળના લાગે છે. હું કહું છું કે ભલે મારી વાત તમને કરડી લાગે પણ જો હું સાચો ચિકિત્સક હોઉં ને તમારી નાડી મારા હાથમા આવી હોય, તો તમારા રોગ દૂર કરવાને મારે તમને કડવામા કડવા ઉકાળા, તમને ન ગમે તો પણ પાવા જોમ્જે પછી એ પીતા ભલે તમારા માથાના વાળ પણ ઉખડી જાય તેની પરવા નહિ હું એ ઉખેડવા માગુ છું જેમ મા પોતાના પુત્રને પરાણે, મોઢુ ફાડી, વેલણ ઘાલી, છાતી ઉપર પગ મૂકી ઔષધ પાય, તેમ હું પણ તમને કડવા ઉકાળા પામ્મશ અર્થ કામને કહેનારા મીઠા લાગશે પણ એમા લપટાયેલાનું ભવિષ્ય એકાન્ત દુઃખમય છે. મારી ઇચ્છા તમારૂં ભવિષ્ય સુધારવાની છે પથ્ય પાળવાનું કહેનાર વૈદ્ય ગુન્હેગાર નથીજ આ છુદ્ગી એવી રીતે આરાધા, ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞાનુસાર એવી રીતિએ વર્તી કે ભવિષ્યમા તમારો આત્મા અનંત સુખને પામે આ સમયે જ્ઞાનીઓએ કહેલા ધર્મના રહસ્યને સમજી રોજ એક સાધર્મિને જમાડવા સિનાય જમું નહિ, એની પ્રતિજ્ઞા તમે જધા કરો તો એક પણ સાધર્મિ હું ખી રહે ખરો ? સભામાથી પ્રશ્ન—એવો વિચાર કયા યોગે આવે ? જવાબ—એ વિચાર પુણ્યોદયે પણ આવે ગુરૂના સમર્ગથી—ઉપદેશથી પણ આવે લઘુકર્મિપણથી ગુણ આવે—અનેક રીતિએ આવે લાવવાની ઇચ્છા જોમ્જે નય સાર લઘુકર્મિ હતા, માટે આવ્યો શાસ્ત્રાનુમારી સદ્ગુરૂઓના ઉપદેશથી એ ભાવના આવે, પણ દૃષ્યવૃત્તાને છોડવી પડશે હીરો, પન્નો, થેત્રી, ઘઠ, જાતર, પરિવાર, આ જધાની લીનતામા તમને સાધર્મિ સાબળે કયાથી ? યાદ રાખો સાધર્મિ દયા પાત્ર નથી પણ પૂજ્ય છે એને ગરીબડો ન માનો, એનું અપમાન ન કરો, એને હાથ જોડો, ચરણો ધોઈ પાણી પીઓ એને દીનદીન માની એની આશાતના કરચો નહિ એને ભેગો, છાતી સાથે લગાવો અને કહો કે ભાઈ તારા સુખે મુખી અને તારા હું જે હું ખી અનેક પ્રકારના મોજયોળમા થતા લક્ષ્મી,

સ કોમી સાધર્મિની ભક્તિ કરે. પણ ઉપેક્ષા ન કરે. સાધર્મિની ઉપેક્ષા એ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની ઉપેક્ષા છે. સાધર્મિનો તીરસ્કાર એ એક રીતિએ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનો તીરસ્કાર છે, અને સાધર્મિની સેવાનો ત્યાગ એ એક રીતે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની સેવાનો ત્યાગ છે. તમારા સાધર્મિ બધુને તમે હેં ાનો હાર બનાવો, તમારા તારક બનાવો. સાધર્મિને તમારે કહેવાનું કે તુ અને હું સાચા ભાઈ ! તારા ને મારા પિતા એક ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ ! આપણા બેઉનું સાધ્ય એક મુક્તિ અને તેની સાધના માટે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે પ્રકાશેલા મોક્ષ માર્ગને આપણે બન્નેએ સાથે રહી ઉપાસવાનો અને પ્રચારવાનો જિન પૂજ, સામાવિકાદિ અનુષ્ઠાનો આપણે હરનિશ સાથે કરવાના આ વગર બીજું કશું જ કહેયો નહિ બીજો બહોલો કે સેવા માગ્યો નહિ સાતે ક્ષેત્ર તારક છે ૧ જિન મૂર્તિ. ૨ જિન મંદિર ૩ જિનાગમ આ ત્રણેને માને, સેવે, પૂજે, આરાધે તે ૪ માધુ ૫ માધ્વી, ૬ આવક, ૭. આવિકા, પ્રથમના ત્રણેને ન માને, ન સેવે, ન પૂજે, ન આરાધે, તે ન સાધુ, ન સાધ્વી, ન આવક, ન આવિકા. શ્રી જિનવિજયજી મહારાજ કહે છે કે અત્યારે જિન નથી, કેવળી નથી, અને પચમકાવ એ ક્ષણીધર સમાન છે પણ એ પચમ કાગરૂપ ક્ષણીધર તુ ઝેર નિવારવા માટે મણી સમાન, ફક્ત શ્રી જિનાગમ અને શ્રી જિનગિજ છે શ્રી જિનમૂર્તિ, જિન મંદિર અને શ્રી જિનાગમની મહત્તાને સમજનાર સાધુ સાધ્વી અને આવક આવિકાના સમુદાયે પોતાના સાધુ સાધ્વી તરીકેના જીવનને અને આવક આવિકા તરીકેના જીવનને અખડિનપણે જીવવા માટે એ ત્રણે સર્વોત્તમ પુણ્ય ક્ષેત્રોને કઈ રીતિએ સેવ્યા છે એ જાણો છો ? એ આરાધ્ય નહોત તો તમે અને અમે આ રીતના કયાથી હોત ? એ ત્રણના આધારે જ બાકીના ચાર છે અને તમારો માથો સાધર્મિ ત્રાવક પણ તે જ છે કે જે ઉપરના ત્રણે પુણ્ય ક્ષેત્રોની આજ્ઞા મુજબ સેવા કરતો હોય સેવા ન જની શકવી હોય તો પણ તે સેવાની ભાવનાને તો અખડિત પણે સેવતો જ હોય, એજ કારણે એ પણ તમારૂં

તારક ક્ષેત્ર છે એવીજ તમારે કોઈપણ જાતના બદલાની આશા વિના, આધર્મિને પોતાનો પૂજ્ય માની, તેની પ્રેમપૂર્વક ભક્તિ કરવાની છે

અધર્મિની સામે મજબુત બનો

તમારો કોઈ સાચો સાથી, સાચો મિત્ર અગર સાચો દુનેવી હોય તો તે સાધર્મિ છે. આજ તો રોમ્તદાર, મિત્ર એ કોણ? નારક મીનેમા સાથે જુઓ તે આહ સાથે પીયે તે સીંગા રેટના ધુમાડા સાથે કા? તે જ્યાં ભક્ત્યાભક્ત્યનો વિવેક નથી, જ્યાં કશોજ નિવમ નથી, એવા હોટલમા તમને ખાણ પીણ ગમે છે કેમ? ચાર મિત્રો હોટલમા આહપાણી પીતા હોય ને પાચમે આવી એમ કહે કે અહીં શુ બેઠા છો, ચાલો જરા ઉપાશ્રયે ત્યારે ચાર કહેશે કે ત્યાં બાઈ નથી એ વખતે પેલો પાચમે જો મજબુત હોય તો કહે કે આપણા કુળને, જાતિને, ધર્મના નિયમોને અયોગ્ય એવા આહપાણી આદિ આ મ્થલે, આ સમયે, રાત્રે, લેતા તમને શરમ નથી આવતી? તમારે કાવે તેમ કરો, હું તો નહિ લઉં તો જરૂર પેલા ચારના હૃદયમા પણ ભાજગડ ચાલશે પણ આ તો પાચમેજો પેલો પેલા ચારને સમજાવી ન શકે, ઉપાશ્રયે લાવી ન શકે, પણ પોતે પોતાનું ટકાવે તોયે ઠીક પણ એ તો વિચારે કે હું ના કહીશ તો મને ભગતડો કહેશે, હું અતડો પડીશ, એટલે એ પણ એમા ભળે. ખાકી ખાત્રીથી કહું છું કે એ પેલો ન હોય તો જરૂર પેલા ચારને એની પાછળ ઘસડાવું પડે અને કદાચ ઘસડાય નહિ તોપણ જે એક અસર થવી શક્ય છે તે તો થાયજ એવીજ રીતે બનરમા ચાર ધર્મિઓ મજબુત હોય તોપણ અનેકને આકર્ષિ શકે પચીશ માણસના ઘરમા એક ધર્મિ હોય તો બધાને ઠેકાણે લાવી શકે અધર્મિના ઘોઘાટથી ધર્મિએ કદી પણ મલરાવું નહિ અધર્મિની સામે મજબુત બનો. વિરોધી સામે સ્થિર બનો તો જરૂર તમે શોભશો પથરાના ઢગલામા એકજ હીરો ઝળકે છે શ્રીમતની

તથા ક જાણની તમામની આખો ત્યા ખેચાય છે જેમ પથરા ભેગો રહેલો હીંગે પણ પોતાની જાતને પ્રકાશિત રાખી શકે છે. તેમ અધર્મ સાથે રહેવાનો પ્રસંગ આવે અને પોતાની જાતને જેવીને તેવી રાખી શકે તો જૈન તેવામા ભગી જાઓ એટલું જ નહિ પણ પોતાની જાતને, માથે સાથે પોતાના ગુરૂઓને અને આગમોને નિંદવાના કામમા સહાયક બની જાઓ તો બાહોશ નહિ પણ બેહોશ હાથા નહિ પણ દીવાનાજ ગણાઓ, એ તદ્દન શકા વિનાની પાત છે

વ્યાખ્યાન ૫ મુ

પોતાનું શુ અને પારકું શુ તેનો વિવેક કરે.

નકાર મહારાજ કરમાવે છે કે મનુષ્યજાતની પ્રાપ્તિ સફળ કરવી હોય તો શાસ્ત્રનું શ્રવણ કરી, તેના ઉપર શ્રદ્ધાળુ બની, એ શ્રદ્ધાને અનુસરતું વર્તન કરવા માટે જેલું વીર્ય પોતાનામા હોય તેટલું ઉપયોગમા લેવું એ જરૂરી છે એ ત્રણ વસ્તુઓનું મેવન નહિ થાય તો મળેલી ઉત્તમમા ઉત્તમ સામગ્રીઓ નિષ્ફળ થશે, અને પરિણામે પન્નાવું પડશે માટે પરતાવાનો સમય ન આવે એની સાવધેની અત્યારથી લેવામા આવે એ જરૂરી છે છે સ્ત્રી વળતે બધા વિચારો સફળ નહિ થઈ શકે પણ આ બધું ક્યારે રૂચે? મનુષ્યજાતની કિંમત સમજાય ત્યારે જ્ઞાની પુરૂષો જેની પ્રશંસા કરે તેમા કાંઈ ગુણ કારણ હોયજ. મનુષ્ય જીવન પામ્યા વિના હજી સુધી કોઈ પણ આત્મા અનંત સુખનો સાગીદાર થયો નથી, થતો નથી, થવાનો પણ નથી. જે મનુષ્યપણામા અનંત સુખ મેળવી શકાય તે મનુષ્ય

પણ પામીને મેળવવા જેવું ન મેળવીએ અને ઉલ્ટે રસ્તે પ્રયાણ કરીએ તો ? પામ્યા પછી કંવાલું ન કરીએ તો ? તમને એમ લાગે છે કે શાસ્ત્ર કહે છે તે કર્યા વિના માનવજીવન સફળ થાય ? તમો જે કરી રહ્યા છો તેનાથી મફત થશે એમ પણ માનો છો ? જ્યારે તમને આ બધી વાતોનો ઝરાઝર નીરધાર થઇ જશે, ત્યાર પછી આ બધી વસ્તુઓ તમને રૂચશે પત્રી બહુ કહેવાનો જરૂર નહિ રહે કહેવન છે કે ‘શાણ્દાને ગિજામણુ માનમા’ સાનમા—ઇમસામા ડોણુ સમજે ? શાણુ મા ? પહેલા શાણુ બનો, વિચારક બનો, વસ્તુના પરીક્ષક બનો પછી આ બધી મહેનત લેએ લાગે શાસ્ત્રો મનુષ્યજીવનની સાર્થકતા બીજામા બતાવે અને તમે બીજામા માનો ત્યા શુ થાય ? ‘સ સારની મધળી વસ્તુઓ મળવા છતા માનવજીવનની સફળતા નથી એમ તમારૂં હૃદય સાક્ષી પૂરે છે ? ‘ધર્મ’ અને ‘દુનિયા’ એ બે પ્રતિપક્ષી વસ્તુઓ છે, એ બેનો મેળ નથી કારણ કે એક આત્માને લાભદાયી છે અને બીજી નથી જ્યાં સુધી આત્મા આત્મસ્વરૂપને અને બાહ્યને ન પિછાને ત્યાં સુધી પોતાની વસ્તુનું રક્ષણ કરી શકે છે હિ હજુ સુધી તમે અને અમે એક ધ્યેયના બની શકતા નથી જેને અમે પોતાનું માનીએ તેને તમારે પણ પોતાનું માનવું જોઇએ જેને અમે પારકું માનીએ તેને તમારે પારકું માનવું જોઇએ આ રીતે સ્વ અને પરનો વિભાગ કર્યા વિના, પોતાની વસ્તુ પોતાના તરીકે ઓળખ્યા વિના, જે વસ્તુ જ્ઞાનીઓ કહે છે, તેના તરફ આત્મા નિશ્ચય દષ્ટિવાળો બનવાનો જ નથી

આચાર્યાદિનું કર્તવ્ય શું ?

સલામાથી એક લાઈએ પૂછ્યું કે—‘આચાર્યો સમાજ વ્યવસ્થા અને વર્ણવ્યવસ્થા સુધારવા પ્રયત્ન કેમ કરતા નથી ?’ સવાલ—સમાજ વ્યવસ્થા એટલે શું ? સલામાથી જવાબ—‘દુનિયાનો વ્યવહાર, ખાવાપીવાનો, ઘર બાંધવાનો, સ સાર ચલાવવાનો વિગેરે’ સ—હું એમ પૂછુ છું કે—‘આચાર્યો એની ચિંતા ન રાખે તો એ વ્યવહાર ચાલે કે તુટી જાય ?’ જ—‘આચાર્યો,

દુનિયાના વ્યવહારની ચિંતા ન રાખે તો તં આવે તો ખરો પણ
 નબળી રીતે આવે' સ- તેનું કારણ ? જ- 'લોકોને દાનાદક
 વ્યવહારની સમજણ નથી માટે' સ- 'દાનને દુનિયાનો વ્યવહાર
 કહેવો કે ધર્મનો ?' જ- 'ધર્મનો' બસ તમારાજ ઉત્તરોથી એ
 વાત સ્પષ્ટ થાય છે કે- 'દુનિયાનો વ્યવહાર તો પોતાની મેજેજ
 આવે છે અને દાન વિગેરે માટે ઉપદેશની જરૂર છે સમાજ
 વ્યવસ્થા કરવી એવે દાનાદિ કગવવા તે નહિ કે વ્યાપારાદિમા
 મમાજને યોજવી તે પેસા કમાવવા, ઘર બધાવવા વિગેરે ચાલેજ
 'ભય છે પણ તેમા અનીતિ વિગેરેનું જે સેવન થાય છે તેમાથી
 બચી ભય તો સાડ' એ ઇચ્છાથી સમાજવ્યવસ્થામા મહા
 પુરુષોનો હાથ હોય તો એટલેજ કે દુનિયાના વ્યવહારમા લોકોને
 અનીતિ, લોભ વિગેરેમાથી પાછા હટાવવા અને એ ઇચ્છા પણ
 તોજ સફળ થાય કે લક્ષ્મી આદિની અસારતા, તેની અનિત્યતા
 આદિને સમજાવવામા આવે એજ કારણે પ્રાય હરેક ઉપદેશની
 ગરૂઆતમા જ્ઞાની પુરુષોએ જ્ઞાનની અસારતા ભેરશોરથી સમજાવી
 છે અને સમ્યગ્દષ્ટિ તે સસારમા ન રમે એમ ખુલી રીતે
 દર્શાવ્યું છે આ દુનિયા અનાદિકાળથી અર્થ કામમા ગણેલી
 છે, તે મેળવવા એવે બધા પ્રયત્ન કરે છે કે આત્માનું ભાન
 ભૂલી ન કરવાનું કરે છે આ મહા પુરુષોએ વચ્ચાલું કે, બને
 તેમ હોય તો, ચોગ્ય હોય તેને તેમાથી ખસેડવા, કાળ્ય કે
 એમાજ તેઓનું શ્રેય છે, પણ જે લોકો ન ખસી શકે તેવા હોય
 તે પણ અનીતિ આદિથી બચી ભય તોપણ સાડ, કે જેથી કાંઈ
 પણ વખતે માર્ગનંદ પ્રાપ્તિ કરી શકે એજ એક એ ઉપકારી મહા
 પુરુષોની અભિલાષા વાડ, કહો હવે વર્ણાશ્રમ વ્યવસ્થા એટલે
 શું ? આ ભાઈ એમ કહે છે કે- 'પહેલા બધા જ મલી હતા, વાઘ
 દોડી આ યા કેટલાકે ઘર બાંધવાનું, રાખવાનું, વિગેરે જુદું જુદું
 કામ કર્યું, માટે તે અમારે નકાવી રાખણું હું પૂછું છું કે 'વાડ,
 આવી વાત તમે કયાથી ઉઘડી લાંબા ? ખેર, હવે તો વાઘ
 આદિનો ભય નથીને ?' આ પ્રશ્નના ઉત્તરમા એવોજ આશય પ્રકટ
 કરે છે કે હવે એ ભય નથી રહ્યો છતાં પણ એ બધું તમારે

ટકાવી રાખ્યું જોઈએ આ વાતમાં કંઈ ચાર જણાતો નથી વળી પાઠે સલામથી એવી જાતનો એક અવાજ વધે કે—‘વાધ ગયા, વરૂ ગયા, પણ હવે મશીનગનો આવી છે’ આમાં રાજદારી પ્રશ્નની છાયા છે આ વાતને એક બાજુ ઉપર રાખી એક ટુકડી વાત સમજી લેવી જોઈએ દુનિયાના ચતુરના હેતુ અને નિદાન બરાબર શોધો મશીનગન કેમ આવી? જાનીએએ જે એક નિદાન શોધ્યું છે, તે માન્ય કરીએ તો બધું પતી જાય ચિકિત્સક કેવલ બહારના વ્યાધિ ઉપર ધ્યાન નહિ આપતા નિદાન તપાસે કાંટવાલ, જેલ, દામીના લાકડા, આ બધી ચીજો રાજ્યને ઉશી કરવી પડતી હોય તેનું નિદાન શું? ઘરમાં ‘તાળાકુચી, કપાડું, ભૈરા રાખવા પડે છે’ એ મધાનું નિદાન કોણ? જ્ઞાનીએએ એ બરાબર તપાસ્યું અને જે માર્ગ બતાવ્યો તે દુનિયા અગીકાર કરે તો મશીનગનોની, પાજરાઓની, પકડનારની અને રક્ષણ કરનારની જરૂર કદી નહિ પડે. મનુષ્યો જો મનુષ્ય બની જાય, મનુષ્યપણાને ભૂલી ન જાય, શું કરવું ચોગ્ય છે તેનો નિર્ણય કરી વર્તવા માટે તો બધી વસ્તુ નાબુદ થઈ જાય. અર્થ કામની લાલસાને છેડો ન છુટે તો ‘તે જોતી છે, તે જાતે આપનારી નથી, આવતું નથી, તેનીજ તેનો સ્વીકાર કરવો પડે છે, અને એ મારી પામરતા છે, માટે કદાચ તે મેળવના માટે પ્રયત્ન કરવો પડે તો કર, પણ તે પ્રયત્ન કરવા છતાં પણ તે વસ્તુની પ્રાપ્તિ ન થાય તો હું બુધ્યા પેટે પડ્યો રહું, સાધન હીન દગા લોગનું, પણ અનીતિ આદિનો ઉપાસક તો નર બનું’ આ નિર્ણય જો મનુષ્ય માન કરે તો ઉશી કરવામાં આવેલી બધીએ જેલો બધ થઈ જાય અને ગોઠવવામાં આવતી મશીન ગનો સ્વયમેવ ઉડી જાય આવી ઉત્તમ વ્યવસ્થા મહાપુરૂષોએ ઉપદેશી તેઓ ન તો પડ્યા રાજદારીમાં કે ન તો પડ્યા દુનિયાદારીમાં જે જાતિની વ્યવસ્થા તેઓએ ઉપદેશી છે તે સિવાય બીજીની જરૂર છે? નહિજ કારણ કે બધીજ ઉપાધિઓના મૂળીયા એમાં સમાઈ જાય છે

આજે વહુ માટે ઘી, દુધ તાજામા હોય છે વહુઓ પણ કહે છે કે
 ‘સાસુજી? યાદ રાખજો, હાથમા આવે એટલી વાર છે, નહિ ખવાય
 તો ઢાળી નાખીશુ’ આજની સાસુ વહુ એટલે કોઈ જુદીજ વસ્તુ
 આ તમારો આજનો સસાર તમે જે સમાગના મુખોનું વર્ણન
 કરો હો તે આજ કે બીજા? તમે બહાદુર દો કે બમલામા
 ગ્હી શકો છો તમે એવું પુણ્ય કરીને આત્મા છો કે સસારમા
 સજ્યા શિવન છુટકો નથી તમારો શુભો, સસારનો ત્યાગ
 કરવાનું કહે તેના ઉપર તમારી શાંતિ મનની માનેલી, મૂર્ખા
 એએ કબુલ રાખેલી (ખરેખર ટૂંકની વાત છે.) શાલિભદ્રની
 માતાનું હૃદય કેટલું ઉગર હશે? જૈન કુટુંબમા સ્ત્રીમા મામાપ
 કેવા હોય? આજે એ જુમગણ થઈ ગઈ છે કે ‘હીકરાઓએ
 મામાપની આજ્ઞા માનવી જોઈએ’ એમ શાસ્ત્રે કહ્યું છે પણ હું
 પૂછું છું કે-‘મામાપ કેવા હોવા જોઈએ’ એ શાસ્ત્રમા જોયું છે?
 કહો ભાગ્યશાળી! આજ્ઞા શા માટે માનવી? શ્રી જિનેશ્વરદેવે આજ્ઞા
 માનવાનું (લઘુએ વડીલની આજ્ઞામા રહેવું) એ કરમાન કર્યું એનો
 હેતુ શે એ વિચાર્યું છે? જેમ તમે કહો હો કે બાળકોએ મા
 બાપની, નાનાઓએ મોટાની આજ્ઞા માનવી, તેમ ગાસો પણ કહે છે,
 કારણ કે બાળકમા પોતાનું હિતાહિત જોવાની તાકાત
 નથી માટે હિતાહિત જોવાની તાકાતવાળા વડીલની
 આજ્ઞા માનવી જોઈએ, પણ ઉપકારના બદલાની ખાતર
 જમે તેની અયોગ્ય આજ્ઞા પણ માનવી, એવું તો કબુલ ગખીએ
 તો તો જુવમજ થઈ જાય અને તે ઉપર એક દુષ્ટ દષ્ટાત
 આપુ ઉપકારી બાપ પોતાના પુત્રને આના કરે કે ‘તું ચોરી કર’
 તો ‘પુત્રે ચોરી કરવી?’ આજ્ઞા સાગી છે કે ખોટી એ જોવી કે
 નહિ? સલામાથી અવાજ થયો કે જરૂર જોવી અયોગ્ય આજ્ઞા
 તો મનાયજ કેમ? હવે કહો કે મામાપ તે કે જે હીકરાને
 ખોટી આજ્ઞા કરેજ નહિ વાર ચાલો આગળ શાંતિ
 ભદ્રજીની માતા કહે છે કે ‘જોળના ડર દુખડા કરો ને પછી
 મને આપો’ પેલા વહેપાગી વિચાર કંઈ છે કે દુકડા કરીએ
 પણ ૧૬ ની કિંમત કયા છે? શકિત થયા શેઠાણી જાણી

ગઈ નોકરને જટ ટુકડા કયો ચેલીઓ આગળ ધરી ટુકડા થઈ ગયા માતાએ પોતાની બત્રીસે પુત્રવધુઓને એક એક ટુકડો, અર્પણ કર્યો અને તેણીઓએ સ્નાન કરી કરી તે ટુકડાદ્વારા શરીરને સાદ કરી તે ટુકડા ખાળમાયે ફેંકી દીધા શણીને બળર મળ્યા કે મહારાજાએ એક પલ્લુ કબળ ખરીદ કરી નહિ એક તો જોઈએ રાત્રીએ વરેષારીને બોલાવ્યા વહેષારીઓએ બધી હકીકત જાણી રાત્રી વિશ્વમય પામ્યા અને વિચાર્યું કે કેવો શ્રીમત હશે ' સ્વા લાળ સોના મહોર મોકલી એક રત્નકબળ શાલિભદ્રને ત્યાંથી રાત્રીએ મંગાવના માણસ મોકલે એ માતા ઉત્તર આપે છે કે 'ભાઈ, રાત્રીએ એમ કહેજે કે રત્નકબળ તો શુ ? બધું એ આપતું જ છે અને પલ્લુ બધા આપના છીએ રત્નકબળ હોય તો પલ્લુ કિંમત લઈને આપવાની હોય ? પલ્લુ લાચાર કે સોળેના ટુકડા થઈ ગયા અને તે ખાળમા ફેંકાઈ ગયા જુનની ઘણી છે પલ્લુ સેવકેએ ઓઢેલી હોવાથી માલીકને ન આપી શકાય ' રાત્રી અને પ્રભાતે ઉભયનુંયે માનસ જોયું ? શ્રેણિકમહારાજના કાને નોકરે ઉપરની વાત નાખી 'આ તે કેવો શ્રીમાન ! એનો સાદામી ઢેટની હોવી જોઈએ ' જરૂર મારે એને જોવો જોઈએ ' આ પ્રમાણે વિચારી રાત્રી અલયકુમારને કહે છે કે 'બળર આપો કે શાલિભદ્ર રાજસલામા આવે ' માતા કહે છે કે 'આજા માથા ઉપર પલ્લુ મારા ગાનિભદ્ર સૂચ કયા ઉગે છે અને આથમે છે તે જોયો નથી સાતમી ભૂમિથી કદી નીચે ઉતર્યો નથી રાત્રી મારા ઘરને પાવન કરે ' રાત્રી પલ્લુ તે વાત માન્ય રાખે છે રાત્રી એ નમ્યગૃહાષ્ટિ અને શાલિભદ્રની માતા પલ્લુ સમ્યગૃહાષ્ટિ બનેની નીનિગીત જોઈ ? આ દશામા પ્રભાતે આર્તનાદ પલ્લુ નથી કરવા પડતા અને રાત્રીને મરીનગનેની પલ્લુ જરૂર નથી પડતી બનેના વિચારમા અને લાપમા કેટલી સામ્યતા અને સુદરતા ઝગડી રહી છે, એને ખુબ વિચારે આ બધો પ્રતાપ શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનની સ્મિતતાનો જ અર્થ કામની લાવમા એ એક લયદર વસ્તુ છે એ લાવસાના ધોળો તો આજે એના વજા નીકળ્યા છે કે એકેડ વેળા બોલે ન સામાના કાળજામા હોળી સળગે. સાલગનાર પલ્લુ એવા છે

કે સત્યને બહુકે મારે જેમ જેમ અર્થ કામની લાલસાઓ વધતી જાય છે અને તેને પોષવાની ઇચ્છાને આધીન થઈ પાપને પણ નહિ જૂઓ તો જે હૃદયમાં થઈ રહી છે તેથી કંઈ ગુણી અધિક થશે, માટે ભાગ્યવાનો' દુનિયાના પદાર્થોની આનંદક્રિયા રૂપી અગ્નિ સળગી રહેલ છે તેને વૈરાગ્યરૂપ જળથી શાત કરે. 'નમો અરિહતાણુ'ની નોકારવાળી કેમ ગણવી' શા માટે ગણવી' તે તો તમે બધા જૂની ગયા માટે એક નોકારવાળી એવી રાજ ગણો કે 'દુનિયાના પદાર્થોને મારે એક દિવસ ઠોડયા વિના છુટકો નથી' જેથી તમારો આત્મા દિવસે દિવસે પવિત્ર બને દીક્ષાથી તમે ભડકો છો હું કહું છું કે તેને લીધા વિના તમારો નહિ પણ તમારા બાપનોએ છુટકો નથી તમારા તારકે લીધું તે તમારે લેવું જ પડ્યું તેને હૃદયથી નમો એની ભાવના સસારમાં પણ મુખરૂપ નિવડશે વૈરાગ્યભાવવાળા આત્માનો મસાર પણ હું ખરૂં નીવડતો નથી

પાપનો કર રાખો

જ્ઞાનીના કહેના પ્રમાણે માર્ગાનુસારી પપ્પાનો પહેલો ગુણ ન્યાય અપન્ન વિભાવ. પૈમા વિના આત્મે, મમતા છુટી જાય તો અહો ભાગ્ય મમતા ન છુટે આત્મા તેટલો શૂરવીર ન બને, તોપણ અનાતિ, અસત્ય, દેવાગીયાપણુ એ બધું મારે સ્વપ્ને પણ ખપે નહિ આ ભાવનાની ખીનવટ થાય તો મશીનગનો સહી જાય મશીનગનોને જીવતી ગળનારા સસારરસિકોજ છે, કાળા આદમી ધોળામાં ખપવાનો દલ કરે ત્યાં ન જોઈતી ઉપાધિઓ ઉભી થાય એ સહજ છે યાદ રાખો કે અનીતિ આદિથી બધાયેલ કર્મો જખીને નહિ જેમવા કે પરભવને જૂલવા જેવી નાસ્તિકતા ન બતાવો તે નાસ્તિક કતાએ સાધુ કહેવાતાઓને પણ જૂલાવી લીધા એના યોગે ઉભયનું નિકંદન નિકળી જવાનું શ્રી મહાવીર દેવના-શ્રી જિનેશ્વર દેવના શાસનમાં કોઈનો પક્ષપાત નથી વર્તન સીધું નહિ રાખ્યું, જ્ઞાનીઓની આજ્ઞા પ્રમાણે ન વર્ત્યા, તો નરક નિર્ગોદાદિના ખાડા તૈયાર છે, અમારો ઓઘો અને તમારું નિલક તે

વખતે કામ નહિ આવે અને કહીશું કે આગમો બહુ ભણ્યા હતા, તમે કહેશો કે અમારા સાહ્યની બહુ હતી, તે ત્યા નહિ આવે તમારે કયા જવું છે, નરકમા કે નિગોદમા? એકેમા નહિ, કારણ કે બેઉ ખોટા ॥ ત્યા જવું નથી પણ કારવાઇ જવાનો કરવી છે આ બધી મોજમજાહ ઉત્તમ ગતિમા મોકલે એમ હોય તો જુની વાત છે જેમા સુખની આગા રાખીએ છીએ તે વસ્તુ કમ? ધર્મશુદ્ધિએને કોઈની ભાતની પ્રવૃત્તિ કરવા લાયક હોય તો તે કમ? ખૂબ વિચારો હજુ પણ કહું છું કે પરલોકની ચિંતા તેમને કરવા દો આ લોકમા મુકાયા, લીન થઇ ગયા, હુનિયાના પદાર્થોમા ચોટી ગયા તો પરલોક બગડ્યો સમજો? વાસુદેવો કયા ગયા? નરકે રાજાઓ નરકે ઢોના અભાવે જાય? ધર્મના તમારે સ્વર્ગમા ઢોના સફાવે જવું છે?

વ્યાખ્યાન ૬ હું

ધર્મ કોણ કરી શકે, શુભના ઉદયવાળો કે અશુભના?

અને કાન્ત ઉપકારની દૃષ્ટિએ, મનુષ્યજીવન સફલ કેમ થાય તેને માટે માર્ગ નિર્દેશ કરતા જ્ઞાની પુરૂષો કહી ગયા છે કે, જમે તેવા સયોગોમાથી પણ સમય મેળવી, શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેવા શાસ્ત્રોને કલ્યાણદૃષ્ટિએ સાબળો, એ સાબળીને એ કહેનારા અનતજ્ઞાની અને વીતરાગ હતા એમ માની તેમને પૂરી શ્રદ્ધાએ માનો અને માન્યા પડી તેમની આજ્ઞાનુસાર વર્તન માટે તમારામા જેટલી શક્તિ હોય તેટલી બધી ખન્યો, એથી પામવા ચોચ વસ્તુ પમાશે જે સુખની જળના કર્યા કરો છો તે આવી મગશે, નહિ તો જેમ અનત જન્મ ગયા તેમ આ જન્મ પણ નિષ્ફલ જશે, પાછાથી

કરેલો પન્નાવો કામ નહિ આવે જે કાંઈ વિચાર કરવાનો હોય, જે કાંઈ કરવાનું હોય તે આયુધ્ય ળાકી છે એટલામાજ કરી લો કર્મસત્તા આગળ કોઈનું ચાલ્યું નથી, ચાલતું નથી અને ચાલવાનું એ નથી. કર્મના ઉદયની સામે થવા જેટલું આપણામાં કોનન નથી, નહિ જેવા સયોગો આપણને મૂળે છે, નહિ જેવા રાગગે એ આપણને લાનભૂલા બનાવ્યા એ અને આપણી ધર્મની વાસના લોભાવી છે નહિ જેવા ઉદયની સામે જે આપણે ન ટકી શકીયે, એને ન શરવી શકીએ તો ભય કર ઉદય સામે શુ થાય? માટે જે કર્મ બધાયા તે બધાઈ ગયા હવે નવા બધ ન પડે, આત્મા અયોગ્ય સ્થિતિમાં ન મૂકાય એની કાળજી કરે. અનુભવ કર્મબધ અશુભ સયોગો ઉભા કરે, શુભ કર્મબધ શુભ સયોગો ઉભા કરે, એ બેઉને આપણે આધીન ન થઈયે તો જ ધર્મ થઈ શકે શુભોદયવાળો કહે કે આ સાદાળીની વ્યવસ્થામાથી ટાઈમ મળતો નથી અને અશુભોદયવાળો કહે કે મારાથી બનતું નથી, હું મારો ખાડો પૂરવા માથી ઉચો આવતો નથી, તો હવે ધર્મ કરવાનો કોને માટે? શુભોદયમા લીનતા, અશુભોદયમા પાપ પાપ કર્યા કરે. ત્યારે તમારે માટે ખારી કઈ? તમે કયા ઉદયમા ધર્મ કરી શકો? ધર્મ કોણ કરી શકે? શ્રી જિનેશ્વરદેવનો ધર્મ કોણ સેવી શકે? ધર્મ િ રૂચિવાળો અને દુનિયાની દૃષ્ટિએ આવતા શુભ અશુભ ઉદય િ જેને પરવા ન હોય તે ધર્મ કરનાર તો જેડ ઉદયમા કદે છે એની ના નહિ, પણ એ જે ધર્મ કરે છે તે એ ઉદયને આભારી નથી પણ કોંક ળીબને જ આભારી છે શુભતા ઉદયવાળા છે કે અમને કુરસદ નથી, આગ ચાર પેઢી ચાલે છે, અમને ધર્મ કરવાને ટાઈમ નથી અશુભોદયવાળા કહે કે મન તો થાય પણ પેનમાં નાખવા જેટલું મળે ત્યારેને? જેડ બેઉના ધ્યાનમા લીન-દુનિયામા જેડ ઉદય મારા અને નરમા સયોગો બહુ રાખે છે હવે ધર્મ કરે કોણ એ કહો ધર્મનો આરાધક કોનો આત્મા બને? કહેવું જ પડશે કે શુભાશુભ સયોગોને પોતાથી પર માને અને જેડથી પોતાને અવગો સમજે તે

પૂર્વ સમયની વાત

સાડાબાર દોકડાનો માલીક શ્રેષ્ઠી ત્રિકાલ જિનપૂજા અને અનુપમ સામાયિક કરતો અને ત્રણ ખડના માલીક પણ ત્રિકાલ પૂજા કરના પૂર્વ પુરુષોને જેઉ ઉદય લોગવતા આવડના હતા શ્રેણીક મહાગજ મગધ દેશના માલીક, સમ્યક્ત્વ ધયા પહેલા રાજચક્રીમા ફરતા ફરતા, એક ધ્યાન પાને આવ્યા ત્યા તેમણે અનાથી મુનિને જોયા અનાથી મુનિ કેવા? ચઢતી જુવાની, રૂપ કામદેવ જેવું, દેખાવ મનોહર એ જોઈ શ્રેણિક રાજાને દયા આવી યાદ રાજો કે આ સમય સમ્યક્ત્વ પહેલાનો છે એમણે વિચાર્યું, ‘આ લોગની વયમા ત્યાગ શો? જરૂર એ બીચારાને લોગની સામશ્રી નહિ મલી હોય’ રાજા વિચારે છે કે ‘હું એને લોગ સામશ્રી પૂરી પાડું, જગત્, રમણી વિગેરે સર્વ સાધનો પૂરા પાડું, એનો નાથ બની રાજા તરીકેનું શરણ આપું,’ એમ વિચારી ધ્યાનમા ગયા વૃક્ષની છાયા નીચે શિલા ઉપર આત્મ ધ્યાનમા મગ્ન મુનિ બેઠા હતા ત્યા આવ્યા એમણે કહ્યું ‘તમારે નાથ ન હોય તો હું નાથ થાઉં, લોગ આપું, પણ આ વયમા આ ધમાવ છોડી ધો, ચાલો નાથ થાઉં’ મહાત્માએ મોઢું મલ કાઠ્યું એ જોઈ શ્રેણીક ચમક્યો કારણ? સમ્યક્ત્વ ન હતું પણ યોગ્યતા હતી રાજા વિચારે છે કે હું અનાથનો નાથ થવાની તયારી હો છું છતા આ હસે છે જરૂર મારી ક પનામા-પરી ક્ષામા ભૂવ છે કયો એવો આદમી હોય કે મગધનો માલીક માગવાનું કહે તેને બેપરવાઈથી હમે જેને મારી બેપરવા છે તે મારાથી અજ્ઞય? એ ક્ષીર હસે છે, એમા કાક કે શ્રેણિક વિચારે છે કે ‘મારા જેવો આનો નાથ બને છતા એ લોભાય નહિ, ઉઠીને ઉભો ન વાય, મારા પગ ન પકડે, મારો આભાર ન માને એ કેવો મહાત્મા? જરૂર હું પરીક્ષામા ભૂલ્યો’ એણે હાથ જોડ્યા શ્રેણિક રાજા ઘણા લોગી હતા, એ એમ કહે કે આ શુ મગજે? એમ માની આના જ્ઞય તો કઈ વાધો હતો? પણ એ મમજ્યા, જે લોગ આગળ મારાથી ટકાતું નથી, જે લોગ મને મુજબે છે, તે લોગની જેને અસર નથી જરૂર તે

મહાન આત્મા હવે એ મહાત્મા કહે છે કે 'રાજન્! તમે નાથવાલા બનો પછી નાથ થવા આવજો' તરત શ્રેણિક પોતાનું માથું ઝુકાવે છે પણ એમ નથી માનતા કે મગધ દેશના માલીક એવા મને આમ કહેનાર કોણ? પુણ્યનાન્ આત્માને એવો વિચાર આવેજ નહિ આવું કોણ કહે? તેજ કે જે તેજમા ન અભય અને દુનિયાદાગીની સાદ્યબીને કિંમત વગરની ગણે સાધુ તમારી સાદ્યબી ન વળાતો સાધુ તમને સાદ્યબીમા ચોટી જવાનું કહે કે ઉખડી જવાનું કહે? સાચાનો અમલ મોટો થાય એની પરવા નહિ પણ સાચા ને માથું માનના વિના ધૂંકા છે? એ માન્યા વિના રહી ગયા તો લયકર મૂર્ખાઈ કરી ગણાયે સાચા ને સાચું સ્વીકારતા શીખો એ સ્વીકાર્યા વિના શ્રેય નથી. અનાથી મુનિ કહે છે કે-‘રાજન્, મારા માથે પણ તારા જેવો બાપ હતો, દેવાગના જેવી સ્ત્રી હતી, કુટુંબ કબીલાનો પાર ન હતો, ઋદ્ધિ મિદ્ધિનો તોગો ન હતો’ આ આકાશી શ્રેણિક અમકયો! એ પલટાય છે અનાથી કહે ઠ કે-‘રાજન્! હું બીમાર પડ્યો, મને દાહજનર થયો, જેમ જેમ ઉચાર થતા ગયા તેમ તેમ વ્યાધિ વધવા માડી, વૈદો હકીમો સેવામા ચોરીસે કલાક નાડી પકડી બેમી ગ્રહેતા, વળતો વળત દવાના પ્રયોગો બદલાતા, આખો ફાડી બધા સામે ભેંધ રહ્યા, વૈદો હકીમો નિરાગ થયા, માતા, પિતા, સ્ત્રી, આદિ આદિ આજમાથી આમુ મારતા ઉભા રહ્યા મે ઘણીયે દયા માગી, પણ મે ભેયુ કે આ એકેમા એ તાકાત નથી મે નિર્ણય કર્યો કે આજ સુધી હું માનતો હતો કે આ બધા મારા રક્ષક પણ એ ભ્રમણા હતી આ વ્યાધિ શમે તો રક્ષકના શરણે જાઉં ને આ બધું છોડું ક્ષણમા વ્યાધિ શમ્યો હે રાજન્! હું ઉઠ્યો બધું મૂકીને નાથને શરણે આ પો નાથનાન્ બન્યો અત્યાર સુધી અનાથ હતો એમ જન્મતને જણાવવા મે અનાથી નામ ગમ્યું છે, તારે પણ નાથવાનું બનવું હોય તો એ નાથને શરણે જા. ’ શ્રેણિક સમજ્યો અને બો યો કે-‘મહાત્મન્! જુલ્યો-ક્ષમા કરો મે આગાતના કઠી મે તમારો ત્યાગ ન યોગ્ય્યો તમે તર્યા-મને તારો ’

ખાડામા ગળકતા બચો.

આજે તો સાચું સાબળાની પણ શક્તિ રહી નથી સાચું હૃદયમા સ્થાપવા તમે તૈયાર નથી છોડવા જેવું સાબળતા તમને ગ્વાનિ થાય છે સાગની-સાચાની સામે તમારી બગતરા મોટી છે તમારાવી જોડાને છોડનાતુ ન બને તો ભલે તમે । છોડી શકો વિષય વાસના ઉપર કાપ મૂકવા માટે નબળા છો તો તે તમે જાણો, પણ 'જે વિષયો જારમા છે, એમા વિષમતા છે, સત્યાનાશ જરનાની એમા તાકાત છે,' એમ માની તેને મિત્ર માનવાને બદલે દુશ્મન માનતા શીખો તોજ તમારે માટે તરવાની જાગી છે દુશ્મનને મિત્ર માન્યા તો હારવાના-મુખના અર્થાં તમે હુ જના ખાડામા ગપડવાના તમને ખાખર નથી પડતી કે તમે ગળકી રહ્યા છો એક ચિત્રકાર પોતાનું સાડ ચિત્ર જોવામા એટલો લીન છે, જોતા જોતા પાંચે પગને હકતો જાય છે પણ એ જોનામા લીન થએલા તેને જાન નથી રહ્યું કે પાવખને છેડે જવાથી ગમડાશે, એને એ કયા જઈ રહ્યો છે તેનું પણ જાન નથી એ પોતાને વિચક્ષણ, ડાહ્યો અને પરીક્ષક માને છે પાછા પગલા ભરતો એ પોતાને એવોજ મા િ રહ્યો છે એ વખતે એને એ યિતિમા દેખનાર, ઉપકારી શુ કરે? સભામાથી અવાજ થયો કે ખૂમ મારે । ઠીક તો હુ પણ તમને ખૂમ મારીને કહું છુ કે તમે પણ નીતારાની જેમ પાછા પગલા ભરી રહ્યા છો આ મારો બગલો, આ મારા રાણી સાહેબ, આ મારા કીકાભાઈ, આ મારો હીરો, આ મારો પનો,-આમા ને આમા તમે ગમડી રહ્યા છો હીરાની વીંટીવાળી આગની તરફ જો જો કરે બધા દેખે તેમ રાજે ને મલકાય, અને દીન હોય તે લમળે હાથ દઈ બેસે, એ બેથ ગમાર શુ દુનિયાનું નાટક છે? આ એમા મુળી કાણ? પેલો હીરામા એવો લી! છે કે એને ખીજી કશું જાન નથી એમા ને એમા દેવ, શુદ્ધ, ધર્મ, આગમ આ બધું ભૂલે પેલો દીન-હીરાની વીંટી જોઈ મધ્યાર્થી બળે-હાથ બાપ મને ક્યારે ગળે? જાની એ બેઉને શુ કહે છે?

પેલા હીરાવાવાને કહે છે કે મૂર્ખા, આમા ન મુઝા અને પેલા દીનને કહે છે કે આની પૂઠ બીજાગી ન જાન પેલાને કહે છે કે આને છોડ દીનને કહે છે કે આની લાવના મૂક અહીં ટોણુ આરે? ચક્રવર્તિ પણ આરે અને બીજાગી પણ આવે જેડ પોતાપણ મૂકીને આરે જ્યાં બીજાગીપણુ ને ચક્રવર્તીપણુ જેડ જાધક બેઉ દુર્ગુણુ છે નમે ગમડી રહ્યા છે, પણ જાસે એની વાગ છે, છેડે ઉભેયો થભે, ઉભો રહે, કડી જાન સલાહ માને, ઈસારે મમતે, કપી તે, અવાજશ્રી કમી શરે તો બચી ગઈ ને મુઝાર તો નીચે જાય ગાણો હોય તો એક પણ ઉપરેલો પણ ચોગ્ય આવે લખ લે જે શુભાશુભના ઉદયને આધીન ન બને તે જ ધર્મ આરાધી શકે ચક્રવર્તીઓએ, રાજા મહા રાજાએ, શેઠ શાહુકારોએ નથા દિમડોએ, ઉત્તાત મચાવનારાઓએ, ચોગેએ, કડીનારાઓએ બધાએ ધર્મ સાધ્યો જેડ ઉચવાવા મુક્તિ ગયા આતોજ રહ્યા સાધી? શુભ અને અશુભના ઉદયને આધીન બન્યા તેથી તમારે કહેવુ છે કે ઉદયમા આવે તો ને? પણ ઉદયમા આવે ની ગીતે?

માધર્મિકની ભક્તિ કરનાની ભાવના ખીલવો

નમ્રમાર ની વાન દઈયે શીખમ ઋતુ, મધ્યાહ્ન કાળ, ભૂખયો, થાકેલો, સન્દેશ વધુ નથી એવો, શ્રાવક કુવનોએ નહિ—એ અતિથિ માટે વિચારે છે કે ટોઠ અતિથિ આરે તો હુ જમાનીને જમુ આ ઉગરથી શુ શ્રાવક પોતાના કર્તવ્યને સમજી શરે તેમ નથી? શ્રાવક જમવા બેસવા પહેલા આરે દિશાએ જૂએ કે કોઈ મહાત્મા-મહર્ષિ અતિથિ પવારે તો સાડ કે જેથી મને ભક્તિનો લાભ મળે દરેક શ્રાવક ઓછામા ઓછા એક સાધર્મિને માથે બેસાડ્યા વિના ન જમે તો એક પણ માધર્મી ભૂખે ન રહે સાધર્મી કોને કહેવો? ચાવાનાળાને? હા હાલ એવુ સામાન્ય, વિશેષ વર્ણન આગળ ચાવાના વિરોધિને નહિ, ચાવાની મદત્તાને માને અને ચાવાળાને હાથ જોડે અને વધુમા જાનીએ કહેવુ માને-કળૂને તે જન અભામાથી પ્રગ-પેટ ભરવાને ચા લાવનારા થાય? પેટ ભરવાને ચાલો

કરનાગ આવક પણ માગના મહવાસે માયા આવક જની જાન
 ખોળા મીઠા વધને આવેવ પણ નાણા વેતારીના મહવાસે ભૂવ
 કળૂને, ફરી એવુ નહિ કર એવુ કહે તમે ધારો તો મુધારી
 શકો પણ તમારામા ઉદારતા કયા છે? માયો રાગ નથી માયો
 માધર્મી પ્રેમ નથી શ્રી જિનેશ્વરદેવના ગ્રાસનમા આવક
 અને આવિકા એ છકુ ને માતમુ પુણ્યક્ષેત્ર છે
પહેલા બાપ કે પહેલો દીકરો?

શ્રી જિનમૂર્તિ-જિનમહિર-જિનાગમ આ ત્રણ ધર્મદાતા
 ધર્મરૂપ આ ત્રણ મૂખ્ય મેત્રોને મને તેજ સાધુ, મા'ડી-ધાનક
 ને આવિકા અને એજ કારણે તે જામિના જોત છે એ ત્રણને
 ન માને ન પૂજે અને 'એમની આજ્ઞામાજક થવું છે' એવુ જે ન
 સ્વીકારે તે ન સાધુ, ન સાધ્વી, ન માવક, કે ન આવિકા હવે
 વિચાર કરો કે શ્રી જિનમૂર્તિ, જિનમહિર અને જિનાગમને અને
 એ ત્રણની ઉપામનામાજક જીવનશ્રેય સમજનાર સાધુ અને સાધ્વી
 એમ પાંચને તાગક તરીકે સમજનાર આવક અને આવિકા એ
 કદીજ એમ માને કે અમે ન હોત તા એ પાચનું શુ યાત?
 એ પાચની સેવા કાણ કરતા? દીકરો કદી એમ માને કે- 'હું ન હોત
 તો માગ બાપને બાપ કાણ કરેતે?' પણ આ જમાનાની તો
 બુદ્ધિજ કેમ જુદા પ્રકારની છે આજ દીકરો કહે કે બાપાણ!
 હું છું તો તમે જીવ્યો એવે મોહમગ્ન બાપાણ કહે, દા, બાઈ
 એમ સાધુ પણ તમને એમ કદી કે કે તમારા વિના અમને
 પૂજશે કોણ? પણ સામ્યવાદ, એ વિચારો કે નીર્ધના ઉત્પાદક
 કોણ? સ્વામ્યક કોણ? અને સ્વામ્ય કોણ? કારણ કાર્ય વિચારો
 પરસ્પર સંકટના રોય પાપગીમા માથુ ને માયા ઉપર પાતળી પણ
 એથી કાઈ માથુ પાપગીનું એમ કહેવાય? પણ આ વીર્યમી
 તરીની વિચાર મનિજ કેમ અજજ છે એ વિચારશક્તિએ આજે
 પુત્રવના પુરુષાધનેજ દરી લીધો છે આજનો સીમાનૂતો લક્ષ્મી
 માજ સર્વસ્વ સમજીને બેઠો છે નેને એમજ લા યા કરે છે
 કે લક્ષ્મીથીજ મર્ગ કાઈ છે કે નહીં ૨૧ લાલચાના નેહુ

શુભર્યા કરે લક્ષ્મીથી ઈષ્ટ સાધવું હોય તો 'મારે તેને આધીન ન બનવું જોઈએ એટલે કે તેની ખાતર મારે મારૂં પોતાપણ ન વિમરવું જોઈએ' એ વિચાર રાખ્યાત આજે નષ્ટપ્રાય જેવો થઈ ગયો છે.

પૂરે એક શ્રીમાનને ત્યાં લક્ષ્મીના લકાર ભર્યા હતા એક વખત રાત્રે એ શ્રીમાન તળાઈમાં પોઢેલા છે અચા નક લક્ષ્મીની અધિષ્ઠાત્રી દેવી આવી દેવીએ શેઠને કહ્યું કે- 'તારો પુરુષોદય પરવાર્યો છે મારે હું દસ દિવસ પછી જઈશ' એમ કહી દેવી આવી ગઈ થોડી વાર તે શ્રીમાનને આત્મધ્યાન થયું મુજાપે કે શું થશે? પણ એનામાં જોન કુવના સંસ્કાર હતા તરત વિચાર કર્યો જવાની તો છે ગેઠાવાની નથી તો એ જાય અને હું ચરીખ કહેવાઉં તેના કરતા કાઠવી શી ખોટી? સવારે કુટુંબને લેળું કર્યું બધાએ નિર્ભય કર્યો કે દસ દિવસમાં સાતે મેનમાં લક્ષ્મીનો વ્યય કરવો દસમાં દિવસની રાત્રે માત્ર મકાનજ અગીયારમે દિવસે એ પણ નહિ આપણે બધા શ્રી જિનચાણે દસ દિવસમાં એ શ્રીમાને એન જ કર્યું છે-હી રાત્રે લક્ષ્મીની અધિષ્ઠાત્રી દેવી આવી જમાડીને કહે છે કે 'શેઠ, પુરુષોદય વધી ગયો, હવે નહિ જાઉં' શેઠ કહે છે કે ન જોઈએ દેવી કહે ■ જાઉં નહિ, શેઠ કહે છે કે- 'તું આવે તો પણ હું રાખું નહિ' એ અભિમત છે એ શ્રીમાન આખી દુનિયાના પૂજન બન્યા આનું નામ શ્રીમાન

* જે ધર્મશુર શ્રી જિનમૂર્તિ, જિનમદિર અને જિનાગમની સેવામાં જ પોતાનું શ્રેય માની રહેલ છે તે એમ માને કે તમારા વડે અમે? ખરેખર એમ માનનાર ધર્મશુર થવાને લાયક નથી જાગ્રવાનો! સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકા એ ચારની સેવામાં એ જોનારું કે તેનામાં શ્રી જિનમૂર્તિ, જિનમદિર અને જિનાગમ આ ત્રણ છે કે નહિ એ ત્રણ જેના હનામાં ન હોય એ સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક કે શ્રાવિકાપદને માટે નાનાયક છે એ ત્રણનો વિરોધિ એ દુનિયાનો વિરોધ એ દુનિયામાં દાનાનગ સગાવ નારો જેના હયામાં એ ત્રણ નહિ તે ન સાધુ, ન સાધ્વી, ન શ્રાવક કે ન શ્રાવિકા તમે ને અમે એ ત્રણના શુભામ એ

ખડનમા આત્માનું ખડન આ બધું જોખો—ભજો, બાળકોને ભણાવો એની પાઠશાલાઓ કાઢો આખા જૈન કુલના બાળકોના હૃદયમા એ ભરો કે બાળકો આવા મસ્કારની મૂર્તિ અને એ સંસ્કારમા ઝોળપ્રોળ અને જ્યાં એ ત્રગ્ધ નહિ ત્યાં નાન એ જ્ઞાન નહિ અને વિદ્યા એ વિદ્યા નહિ ધરની મી કતને ઉઠાવી દેનાર દીકરાને ઘરમાથી બહાર કાઢી મૂકી નેાટીસ દ્વારા ઉઠાવગીર તરીકે જાહેર કરનાર બાપ પોનાનો નીકરો જો પ્રભુના શાસનમા વિરોધી અને તો એમ કહે કે ‘શુ કરીયે? એ ભણેયો ગણેયો છે, પ્રેમયુએટ છે, બમો લાવે છે એને શુ કહીએ?’ આમ કહે એ કેટલું બયકર છે? ‘પૃથ્વી, પાણી અગ્નિ, વાયુ અને વનસ્પતિમા છપ છે, કંઠમૂલાદિ અબદ્ય છે, રાત્રિજોડનાદિ વર્ત્ય છે, અઠારે પાપમ્ધાન પાપમ્ધાનક તરીકે મસે ય છે, સસાર એ ત્યાજ્ય છે અને રત્નત્રયીજ ઉપાદેય છે’ વિગેરે વિગેરે વાતોને હુ બગ માનનાગએ શ્રી મહાવીરનું નામ દે એથી આપણે જરાયે મલકાવાનું નથી વાસ્તવિક રીતિએ એમ તો બયકર રીતે શાસનનો નાશ કરનારા છે એવાઓનો શબ્દમેળો કરી સખ્યા બગ વધારવાની અમારી સ્વપ્ને પણ ઇચ્છા નથી આથી તમે સમજી શક્યો કે હું સખ્યામગ વધે તેનો વિરોધી નથી પણ એ તો ચોક્કસ છે કે ઉપરની જાતના સખ્યાબગની આપણને બીવકુલ જરૂર નથી બગનાની હરિભદ્ર સૂરીશ્વરજી મહારાજ તો દુઃખાવે કે—શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામા રહેલ એક સાધુ, એક સાધ્વી, એક આવક અને એક આવિકા એ સઘ છે, પણ આજ્ઞાગ્રહિત એ બધો હાડકાનો ઢગલો છે’

ગાંધ્યાન ૭ મુ

ધર્મ ન થવાનું કારણ પાપોદય કે બેદરકામી?

આ દુનિયાના પ્રાણીઓ ધર્મને ન તો શુભ કર્મના ઉદયમા આરાધે, ન તો અશુભ કર્મના ઉદયમા આરાધે બંને પ્રકારના ઉદયમા વાધો શુભ કર્મના ઉદયવાગાઓ સાચવવાનું કહે છે, અશુભ કર્મના ઉદયવાગાઓ કહે છે કે જરૂર બહુ છે પેલો સાચવવામાથી પરવારતો નથી, આ જરૂરમાથી છૂટો નથી શુભ કર્મના ઉદયવાગાઓ સામગ્રીની આગપ પાળમા સમય શુભાવે છે, અશુભ કર્મના ઉદયવાગા આત્માઓ મેળવવામા શુભાવે છે ત્યારે હવે મનુષ્યલક્ષી મદ્દગતા માટે કહેવ વસ્તુનો અમલ કોણ કરે? 'પુણ્યાનુબંધી પુણ્યોદયવાગા હાથશુ તો ધર્મની ભાવના આપોઆપ જાગશે, અને પાપાનુબંધી પુણ્યોદયવાગા હાથશુ તો જાગનાની નથી' એન નિશ્ચયથી માની લઈએ તો પત્રી ઉપદેશની, રીખામણની કે પ્રેરણાની જરૂર શી? પણ એવું ન માનતા મમ્યગદ્દિ આત્માઓ ભાગ્યપર આધાર રાખીને બેઠી રહેવાનું નથા મમ્યગદ્દિ આત્માઓ તો અશુભ કર્મના ઉદયને નિષ્ફળ કરવા પૂરતો પ્રયત્ન કરવાનો છે પણ અશુભના ઉદયને નામે ખોટો બચાવ કરવો એ એને માટે રોલાકાપ કે આજખી નથી આવહારમા પણ આધણો રસ્તે ચાલતા થાભવે ટીચાય તો તેને ફેળી ફેળનારને દયા આવે, ફેળનાર એવું કાહુ પકડે અને રસ્તે પહોચાડે પણ ફેળતાને ભડકાતો જોઈ ફેળનાર શું કહે? એજ કે ભાઈ છતી આજે શું કામ ટીચાય છે? દયા ન આવે પણ ઠપકો દેવાનું મન થાય કે કેવો હૈયા વગરનો આદમી છે! થાભવો તો ત્યાનો ત્યા છે છતા ટીચાનાર બેની વચ્ચે બાટલો બધો ફેર ડેમ? કારણ એજ કે એ આધણો છે અને બીજો ફેળતો છે, તેમ નાનીએ પણ મમ્યગદ્દિને ફેળતો માન્યો છે જ્ઞાની માને છે કે મમ્યગદ્દિ

આત્મા સમારના સ્વરૂપને મમજનાર છે. આવી 'મારો પાપનો ઉદ્ધાર છે, નથી બનતું' એમ કહેનારને પૃથ્વુ જોઈએ કે- 'પ્રયત્ન કર્યો? ઉવમ કર્યો? માધુઓના સહવાસમાં આવ્યો? માધુનો મહવામ ડેળ પો? અભ્યાસ કર્યો? મેળવવાની કાળજી કરી?' આ બધું કર્યા પછી ન બને તો માની શકાય કે અશુભોદય છે, બાકી કરવું કાંઈ નહિ ને ઠરેવું કે અશુભોદય છે એ કામ ચાલે? જોખલે ગરખા મારનાર, ચાહ પાણીના પ્યાવા પીનારાઓ એમ ઠરે છે કે 'અમારો પાપોદય છે, મારો ધર્મ નથી આરાધી શકાતો' એ જોટું છે. મુનાદ્રીમાં બીજાના લેવાન, દીવાસળી ન ભૂલાય એ બધું આપો આપ ચાહ આવે અને માત્ર ધર્મમામત્રીજ નહિ એનું કાળજી? એમાં પાપનો ઉદય? મુનાદ્રીએ જતા જેનને બીજાના વિગેરે સારીર મારે જરૂરી લીજે અને મોજ શોખ વિગેરેની સીજે લઈ લેવામાં ભૂલ ન થાય અને સામાયિકની, જિનપૂજનની અને ધાર્મિક વાચનની મામત્રી મુશ્કેલી ઝાડાઈ પૂર્ણ સાથે ન રખાય એ તે પાપના ઉદયે કે બેદરકારીથી? ઘણા આજના જેનોમા ન જિનપૂજ, ન સામાયિક, ન પ્રતિક્રમણ, ન પૌષ્ઠ, ન તત્ત્વોનો સ્વાધ્યાય, એ તે પાપોદયે કે બેદરકારીથી? ગામડામાં જિનમંદિર નથી સામાયિકાદિ કરાવનારનો જોગ નથી, ભણવાના સાધન નથી, જોઈ તેઓ કહી ગડે ઠ અમે એવા સંગોગ વાગા છીએ કે કાંઈ બનતું નથી પણ મુખર્ષ શહે મા બધી સામત્રી તેવાર ત્યાં તમે શું કહો? જેમ વ્યવહારમાં તમે એકવાર પાછા પડો તો બીજાવાર, બીજાવાર પાછા પડો તો ત્રીજાવાર, એમ પ્રવૃત્તિ ચાતુ રાખો છો તેમજ અહીં કરો. જાજ આવો, ભાવના ન થઈ ફરી કાલે આવો, રોજ આવો ભાવના ન થાય તો આત્માને પૂછો ભાવના કેમ નથી થતી? અજ્ઞાન વધારો, પા પા કલાક વધારો એની મેળે ભાવના આવશે, પણ પ્રયત્નજ ન કરો અને ભાવના નથી આવતી એમ કહીને માડી-વાળો એ તો ન આલે એ બચકર અજ્ઞાનતાજ કહેવાય છે. કદરો પહેલેજ દહાડે નિશાળેથી આવીને કહે કે એકડો આવડતો નથી, મારે ભણવું નથી મને માન્યરતું મોહું જેવું ગમતું નથી, ત્યારે

‘હશે ભાઈ’ કંઈ નહિ ઘેર મેઝ, નાનાવરણીય કર્મનો ઉદય છે, પાપોદય છે, ન જર્મશ ’ આ પ્રમાણે કહેનાર બાપ જ્ઞાની કહેવાય કે અનાની ? (અવાજ થયો કે અનાની) જો એ અનાની તો ધર્મની આરાધના માટે પ્રયત્ન કર્યા વિનાજ પાપોદયની વાતો કરનારા તમે દેવા ? એ ખૂબ વિચારો પણ જોગ મહાના કાઠી પ્રમાણે મજબુત ન બનાવો જ્ઞાનીના વચનનું અવલોકન લઈ, ઇદ્રિયોની સામે થઈ, વિપચોને લાત મારી, આત્માને અગવાન બનાવી જેઓ જ્ઞાનીએ ઉપદેશોલા માર્ગે ઝુક્યા તેમજો મુક્તિ મેળવી, બીજાએ નહિ સમ્મગદષ્ટિએ તો કર્મની સામે મથામ ચલાવવો ભેદએ અતરાયોને તોડવાના પ્રબળ પ્રયત્નો સેનવા ભેદએ પેલાની મુક્તિની સાધનામાં અતરાય કરનારાઓને તે પોતાના મિત્ર માનતો નથી ખંડી વાત તો એ છે કે ધર્મમાં અતરાય કરનારી માતા તે માચી માતા નથી, તેવા પિતા તે સાચા પિતા નથી અને તેવા સ્નેહી તે સાચા સ્નેહી નથી

આજ્ઞા માનવી પણ કઈ ?

આને જનતાને પ્રમિત કરવાના ઇરાદે કોઈ પણ જાતના સ્પષ્ટ ખુલાસા વિના એવી જાતનો ઉપદેશ દેવાઈ ગ્લો ટે કે જે માળાપની આજ્ઞા ન માને તે શ્રી મહાવીરની આના શુ માનશે ? શુકેની શુ માનશે ? એક દષ્ટિએ આ વાત પણ સાચી છે છતાં માતા પિતાની ધર્મધાતક આજ્ઞાને નહિ માનનાર માટે એ આગ્રેષ શુ શક્ય છે ? બીવકુલ નહિ માળાપની ધર્મધાતક આજ્ઞાને માનનાર દીકરો ખંડી ડીતે તો માળાપનો પણ ધાતક છે. તે સપુતની દોષિમા નવીજ આવી શકતો

દ્રષ્ટાત

રાહિણીયો એક ચોર હતો એનો બાપ મહા ચોર હતો બાપે મરતી વખતે, છેની મડીયે નીડગને ગાના કરી કે ‘જે, દેવતાઓએ બનાવેલા નમનસરણમાં જેમી જે વીર ધર્મની દેશના આપે છે તેના વચનને તુ સાલજતો નહિ’ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ જેવાથી પણ બચવાની સલાહ આપનારા હતા કે એનાથી ચેતતા

રહેજો, તો પછી આજે સાધુઓથી ચેતવનારા હોય એમા નવાઈ શુ? પેલા ઝસરે દીકરાને પાઠ લખાવ્યો અને કળુલાત લીધી કે શ્રી મહાવીરના વચનને ન સાંભળવું હવે આ આજ્ઞા માનવા યોગ્ય બની ચ નહિ?

“જે નાશાપત્રી આજ્ઞા ન માને તે શ્રી મહાવીરદેવની કે શુદ્ધતી આજ્ઞા શુ માને? ’ આવી વાતો આજના સરાસરસિક માળાપોને તો ખાસ ગમે, પણ એનો ફોડ કરવામા ન આવે, સ્ફુટતાથી એને ન મમળવાય, તો હજારો આત્મા Cન્માર્ગે ચાલ્યા જાય હોઠો તો એમ જ માને કે ‘સારી ચા જોડી પણ આજ્ઞા માનવી ન માનીયે તો ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞા માટે લાયક નહિ,’ અને એમ જો લોકો માનતા થઈ જાય તો ખરેખર જીવમજ થઈ જાય આ શાસનમા તો ન્યાય બધાને માટે સરખો છે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના આત્માએ પણ પૂર્વજવોમા ઉપે માર્ગે પ્રયાણ કર્યું તો સાતમીએ જવું પડ્યું એક તરફી વાત કદી ન કરવી કારણ કે એક તરફી વાત એ આત્માની ધાતક છે જે વાત કરવી તેવું યોગેશ્વર વાતાવરણ ફેરવી જેવું સત્ય બતાવવું હોય તો એ સત્યની પુ કે આસપાસ આટલું અસત્ય લાગેલું છે એ બતાવવુંજ જોઈએ વેપારી દીકરાને કહે છે કે, ‘આખો ઉઝાડી રાખજે, દુકાન પર આગનાગ બધાને શાહુકારજ ન માનતા, શાહુકના મોઢા જોજે, પગલા જોજે, નૂર જોજે, માલ કાર છે કે ભીખારી છે એ જોજે કારણ કે આવનારા બધા શાહુકાર ન હોય, એમા ઉઝાડગીર પણ આવે ’ દુકાને જતા બાગકને બાપ આપલું બધું કહે જેવું કારણ એજ કે તે ઠગાય નહિ તેમ આ બાબતમા પણ હિતકારીએ બધું સ્પષ્ટ સ્પષ્ટ કહેવું જોઈએ અમતું હવે આવો ચાલુ વાત ઉપર અજ્ઞાન હોવાથી પિતાની આજ્ઞા મુજબ રોહિણીએ ‘ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવની વાણી ન સંભળાઈ જાય ’ એની પૂરતી સાવચેતી રાખે છે થજ એવો અમય આવ્યો કે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવનું સમવસરણ રાજગૃહીમા મહાઈ ગયું અને ત્યા રાજ યોજનગમિની વાણીથી દેશના આરભાઈ આયો બીજો કોઈ રસ્તો નહિ હોવાના કારણે તે હાથ

વડે કાનને બંધ કરીને જતો આવતો હતો પણ એક દિવસ સમવસરણની પાને પગમા કાટો વાગ્યો એવો વાગ્યો કે તે કાઢ્યા શિવાય આવી ગકાય નહિ આ કારણથી કાટો કાઢવા માટે હાથ કાનથી ખસેડ્યો એથી દેવતાઓનું સ્વરૂપ સભગાઇ ગયું જોડે તે પછી અધિક ન સભગાય એ કારણથી તે એકદમ કન બંધ કરીને આવ્યો ગયો અનીચ્છાએ પણ સભગાયલા એ દેવસ્વરૂપના થોગે એ ચોર મરણાત આપત્તિમાથી બચ્યો કેમ? લોહોની ફરિયાદથી અને ઠોળવાગ કંઈ પણ ન કરી ગક વાથી શ્રેણિક મહારાજાએ અભયકુમાર તરફ સંકેત કરવાથી અભયકુમારે તે ચોરને પકડવાનો ઉપાય ઠોળવાગને બતાવ્યો અને તે ઉપાય દ્વારા ઠાંટનાળે તને પકડીને રાજા પામે જી કયો.

શ્રેણિક મહારાજા કહે કે 'માગી નાખો'—મત્રીશ્વર કહે છે કે 'ચોરીના માવ વગર પકડાયેલો આ એકદમ નિશ્ચલ કરવા યોગ્ય નથી માટે માળીત કયા પછી નિશ્ચલ કરવા યોગ્ય છે' પણ તે ઓળા-ઠાથો હતો કે એમ ચોર તરીકે સાળીત થઇ જાય!

અભયકુમાર મત્રીશ્વર દેવવિમાન જનો મહેલ જનાવ્યો બગબગ દેવવિમાન—ઉત્તમ પ્રકારની મામત્રી ગોઠવી હીધી—ચોરને પ્રયોગ થોગે પુષ્પની ગથ્યામા સુનાકયો જાતો વિમાનમા ન હોય?

આખો ખુતી—એને લાગ્યું કે આ દેવલોક—શુ હું મરીને દેવલોકે આવ્યો દેવ અને દેવીના રૂપવાળા મનુષ્યો 'જય જય નંદા—જય જય ભદ્રા બોવવા લાગ્યા સાક્ષાત્ દેવલોક જનાવ્યો.

દેવલોકનો કાયદો કે કે પૂર્વે શું શું કર્યું તે પૂછાય તે કહેવું જોઇએ એમ કહી દેવો પૂછે છ કે 'બોલો તમે પૂર્વે શું કર્યું છો?'

દાહિણીયો વિચારે કે કે શુ આ સત્ય છે કે મને ઓળખવાનો આ પ્રપચ છે? અન્તુ તેણે નિશ્ચય કર્યો કે જો શ્રી વીર સભગાને કહેતું દેવનું સ્વરૂપ અહીં જોવાયે તો તો હું સત્ય વાત કહીશ નહિ તો ઘટલીજ વાત કરીશ જરાજર ધારીને જોયું અને તે કમી ગયો કે આ સર્વ કપ' કે જોયે એને કારવાઇ ગણાવા માડી દેવપૂજા, ગુરૂની સેવા, સાધુઓના સેવા કરી, દાન દીધું, ગીત પાઠ્યું, તપ કર્યો, આ બધી કારવાઇ ગણાવી

દેવે પૂછ્યું-હવે ખરાબ ક્યું હોય તે જણાવો

ચોર-ખરાબ એકે નહિ ખરાબ કરનાર અહીં આવે ?

પેલા સેવકોએ મત્રીશ્વરને કહ્યું કે 'સાહેબ' એ તો કંઈએ માનતો નથી'

મત્રીશ્વરે કહ્યું, 'એને છોડી મૂકો એને પકડાય નહિ'

ચોર જેવો છૂટ્યો તેવો જ તરત સમવમરણ તરફ દોડ્યો. સીધો ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવ પાસે આ યો આવીને કહે છે- 'ભગવન્! બનાસ એવા મારા પિતાએ પોતાને આપ્ત માની આપના વચનને માલગવાનો નિષેધ કરી આજ સુધી આપની સેવાથી વચિત રાખ્યો મને મારા પિતાએ કહ્યો'

ભગવાન્ શ્રી મહાવીરે શું કહ્યું ? એમ કહ્યું કે- 'જાપની આજ્ઞા ન માને તે મારી શું માને ?' તમે તો કહો છો કે- 'જાપની આજ્ઞા ન પાળે તે શ્રી મહાવીરદેવની અને શુરૂની આજ્ઞા શું માને ? શાહિણીએ જાપની આજ્ઞા પાળી કે બાગી ? એ ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના શામનને લાયક કે નાનાયક ?

તે દોઢો ગોળગોળ લોથાવાળો, મુકુ કયાં પિતા કહે કે જાપની આજ્ઞા ન માને તે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞા નજ માને, ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના શાસનમાં આવનારે જાપની આજ્ઞા માનવીજ જોઈએ તો એનો શો અર્થ ? એનો મુકુટ ન થાય તો પરિણામ શું આવે ? જાપની આજ્ઞા ગમે તેવી મારી કે ખોટી માનેજ જની એ પરિણામ આવે કે બીજું ?

કહેનર એમ કહે કે પિતાની આજ્ઞા હિતકારી હોય, ક'યાણુ કારિગ્રી હોય, શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞાને ઠોકરે મારનારી પણ હોય, એવા જાપની આજ્ઞા ન માને તે અહીં આવવાને લાયક નથી, તે શ્રી મહાવીર દેવના શામનને લાયક નથી, તો એ વાત કબુલ છે ઉધે માર્ગેવી ખસેડી મન્માર્ગે લઈ જનારી જાપની આજ્ઞા ન માને તે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞાને લાયક નહિ એ કણુન પણ કોરકોડ કહો કે જાપની આજ્ઞા ન માને તે અહીં નગમો એ કાંઈ આવે ? નહિજ

ભગવાન્ શ્રીમહાવીરદેવના શાસનમા આવનાની ભાવના ભાવનારને માનાપિનાના આદેશ, સેવા, આજ્ઞા એ બધું જયશે પણ એ વડા આજ્ઞા, કંઈ સેવા, અને કયા આદેશ, તે વિચારવું જોઈશે

યોગ્ય કે અયોગ્ય દીક્ષાની પરીક્ષા કંઈ દૃષ્ટિએ યાય ? દીક્ષાની યોગ્યતા તમારી આજે ન જોનાય પણ આગમની આજે જોવાય એ સમજો છો ? મહામાયી પ્રશ્ન થયો કે, ‘પણ દીક્ષા લેના આવનારની યોગ્યતા તો તપાસવી જોઈએને ?’ તપાસની જોઈએ એ વાત આજી પણ તે તમારી દૃષ્ટિએ કે આગમની દૃષ્ટિએ ? તમારા કરના તે તપાસવાની ચિંતા સાધુઓને આછી નથી હોતી વડીલની આજ્ઞા કયા મુધી માનવી ?

રોહિણીએ બાપની આજ્ઞા ભાગી એમા તો ઈન્દાર નહિ, એ ખોટી લાગી માટે ભાગી પણ પત્રી-એટલી મોટી સલામા બધા વચ્ચે બાપને અનામ કહ્યો એમ કહેતા રોહિણીયો અચકાતો નથી, ને ભગવાન્શ્રી મહાવીરદેવ રોકતા પણ નથી આથી શુ સ્પષ્ટ થાય છે ? એજ કે પિતાની એટલે કે વડીલની આજ્ઞા માનવી એ શ્રી જિનેશ્વરની આજ્ઞા છે પણ જે હિતકાં રિણી હોય તે જ અહિન્કારી આજ્ઞાને માનવાની હોય જ નહિ એજ રીતે ગુરૂની આજ્ઞાના પણ સમજ જ લેનાનું શિષ્ય પણ તે ગુરૂમા કુશુખણુ દેખે તો નિનયપૂર્વક આજીજીવી કહી દે કે જે આજ રીતે ચાલુ રાખવાની ભાવના હોય તો આજથી તમારો અમારો ગુરૂ શિષ્યનો મબધ નહિ સ્ટીમરમા બેઠા પછી પણ જો કાણી દેખાય તો તરત નીચે આવો ત્યાં પોલ ન ચલા વાય વપ્તાનને ઠહેવાતું કે તારી સ્ટીમર ગમે તેરી મોટી, ગમે તેવી સુખસગવડવાળી હોય તો પણ અમે નહિ આવીયે તારે ભાડું પાડું આપવું હોય તો આપ, નહિ તો આપે તો એ ભલે, ન આપે તો એ ભલે અમે તો પાછા જવાના સલામાથી અવાજ થયો કે ‘ચાલુ દેતો ?’ તો બેગીશુ પણ કાણી સ્ટીમરમા નહિ જ બેગીએ

સલામાથી પ્રશ્ન-શિષ્ય ગુરૂને વિનવે-મુક્તવા કહે ખરો કે ? જરૂર વિનવિ કરે, પગમા પડે હાય જોડીને કહે કે તાલું !

આમ ન થાય આમ કરવામા પ્રભુ શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞા નથી પણ પેવા ગુરુ એવા હઠીલા હોય ને કહે કે ‘અલ, અલ, હવે મહાવીર ઘેર ગયા’ તો શિષ્ય પણ એજ ક્ષણે કહી દે કે સાહેબ! આપ હવે ગમે તેવા સારા હો તો પણ અમારા ઝામના તો નહિજ

સમ્યગ્દષ્ટિ આત્મા-જેમ સુદેવને સુગુરુને અને મુધર્મનેજ માને તેમ માના પિતાદિને પણ તેવા હોય તોજ માને ‘સુ’ એટલે સાદુ કુ એટલે ખરાબ, ‘સુ’ના ગ્રાહક સમ્યગ્ દષ્ટિ, ‘કુ’ના ગ્રાહક મિથ્યા દષ્ટિ, ‘સુ’ના નિદક એ નિહ્વણ સારા દેવ, સારા ગુરુ, સારો ધર્મ, સારો બાપ, સારી મા, સારા મિત્ર, અને મારા સ્નેહીને માને એ સમ્યગ્ દષ્ટિ, ખોટાને માને એ મિથ્યા દષ્ટિ. સાચાની, ચારાની સામે આખો કાઢે તે વિરોધિ ‘દેવ ગુરુ ધર્મ એ ‘સુ’ એવા ને માળાપ જેવા હોય તેવા ચાલે એમ.’ એ વાત શ્રી જિનશાસનમા ન ચાલે અર્થનો અનર્થ ન કરે.

હેતવાક બહાર જઈને કહેશે કે મહારાજે માતાપિતાનાં આજ્ઞા માનવાની ના પાડી, કામ્બુ કે આજે અર્થના અનર્થ કરનારાઓની ખોટ નથી મે એક વાગ એક સ્થળે કહ્યું કે જે લોકોને જૈન શાસનમા રહેના જતા શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞા ન રહે, માનવી ન પાલવે તેવો જાહેર કરવું કે હું જૈન શાસનમા રહેવા માગતો નથી, એટલે તેણે રાજનામું આપવું જોઈએ સાધુ, સા વી, શ્રાવક, ત્રાવિગ એ લગવાનું શ્રી મહાવીરે સ્વાપેલા સઘના અગો એ અગ કયા મુધી? આજ્ઞામા રહે ત્યા મુધી મકાનના ચાર વાલવા એ ચાલના ક્યારે? ચાર ખુણા ટકાવે તો એમાનો ડોઘ થાલવો ખમીને આધો વ્દય તો એ ચાલલી ઘરનો કે બહારનો? જતા પહોંચા એ કહે તો સારો કે વગર કહે પડે તો સારો! એક ચોલો થાય તો પેલા પ્રભુને પેલા કહે અ મે કયા કહ્યું હતું? વાપી ગામમા લગવાનું શ્રી મહાવીરદેવની જયતિના દિવસે આ વાત ધર્મ હતી, એને છાપાવાગાએ ઝોમ્મ કહ્યો શામનના વિરોધી વર્ગે એ ઝોમ્મની જાહેરાત કરવા ખુબ પ્રયત્ન કર્યો પણ તેના

મનોરથો ફળ્યા નહિ વિરોધીઓથી લેશ પણ મુઝાવુ જોઈએ નહિ એક રીતે તો તેઓ પોતાના આત્માનું જગાડીને પણ આપણને ભગૃત રાખે છે ચોમાસાના વર્તારા બહાર પાટનારામા પગ કાક છે ? એ વગી અવગરે જોવાયે

આજ્ઞા ન માનવી હોય તો રાજીનામું આપવું કે નહિ ?

એક નાની સોસાયટી હોય, ભલે જાગકાના હોય, તો એ પણ પોતાના ઉદ્દેશો ઘડે તેને લખે છે કે જે કોઈ આ ઉદ્દેશને નહિ માને, યા નિયમોને તોડે એને ઈસમીન કરવામા આવશે જાણકોની સોસાયટીમા પણ આ નિયમ ખરો, અને શ્રી જોનથાનન માટે કોઈ કાયદોજ નહિ કેમ ? મારા એ કહેવામા અન્યાય ક્યા હતો ? દલીલનો અભાવ ક્યા હતો ? જમે તેમા પ્રસંગે પણ ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવની આજ્ઞાને શિર ન ઝુકાવીયે તો ? એ કેમ ચાલે ? ખ્રીષ્ટી । ગવર્નમેન્ટમા જમે તેવો ઉપરી અમલદાર પણ, પોતાથી થયેલ કાયદા સિદ્ધ વર્તીને મુધારી લેવામા આના કાની નથી કગતો હાઇકોર્ટનો જજ હેરફેર જોને ને ધારાશાસ્ત્રી કહે કે, “સાહેબ ! આપણુ જોલણુ કયદા બહાર નય છે,” તો તે જો કાયદા બહાર હોય તો ગમ્મો પાળા જોઈ લેવામા જરાયે નાનમ નથી માનતો તેમ જમે કે જમે ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવની આજ્ઞા આગળ એ પ્રમાણે નમેવા હોઈએ આજ્ઞા ઉપર આપણો ઉન્ના ? આજ્ઞા ન માનવી હોય ને એમા રહેલું એ રજો ખરો કે નહિ ? આજ્ઞાને આધી મૂકી રુનિયા મારા કહે તેમ વર્તનાગ શાસન માટે શા કામના ? શાસનનું કામ ન હોય અને દુનિયાનું કામ હોય તો તેમ નાફ કહી દેવું કે જેથી કોઈ આ શાસનના છે એમ માનીને કગાય નહિ આમા કાઈ જોડું કે દલીલ વગરનું છે ? હુ તો તમને પણ કહું કે તમે જો ભગવાન શ્રી મહાવીરની આજ્ઞા કરતા તમારા મતાર્થને અધિક માનતા હો તો તમાગ જાણકને દુધ પાતી વખતે કહો કે ‘આ દુધ અમે મફત નથી પાતા અમારો એ ઈરાદો છે કે આટલું મોડું પીનારો મોટો થયા પછી અમને ઘણું ઘણું પાયે તું એમ ન માનતો કે અમારું આ દુધ

પીને મોટો થાય ને પડી જાગનાન્ શ્રી મહાવીરની આજ્ઞા પાળવા માટે ને અમને મુખી દે, તે નહિ પામવે તાડ ગમે તેટલું બહુ વધુ હશે પણ અમારા ચ્વાર્ડની રક્તિ હશે તો આ દુધનો ડીંમળના બદલામાં તાગથી નહિ જવાય ગમે તેમ દરીને પણ અમે દુધની કીમત વચુવ કરીશું.

‘માડ બહાવામાં વહાલું જાગક, પુષ્પ ગચ્ચામાં ઠેંગી મોઢું કોણું જાગન, પાપના માર્ગે, અનીતિના માર્ગે ન ધમડાય, પ્રભુ શ્રી મહાવીરે કહેલા માર્ગથી જીજે ન જાય’ એવી એક પણ દિવસ ભાવના ભાવી છે? ભાવી હોય તો અહોભાગ્ય ! તમે બચ્ચાના ક્ષિતસ્વી કે? તમે તમા ! જાગડને મુખી ધરે છે કે તુ ખી? મુખી ક્યાં થાય? જાગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞાના પાલનમાં કે ન પાલનમાં તમે ી કહો છો કે ‘મારી આજ્ઞા પડી અને જાગવાન શ્રી મહાવીરની આજ્ઞા પડે-ની એવી જો હું ઉલ્લુક કહું તો તું મને જાપ પણ નહિ માનતા’ મન્યગદ્દિ મહાનુભાવ ! જોયોને ! તમારી પાપનામનાએના તાગ માટે હવે વાડ ડીઓ નકામી છે મોટા જોખન જોડે મધ્ય-ચલાના નામે, ગાતિના નામે અત્યાનાગની પાટી વગી અમારે એ જોટી રાતિ, જોટી મમતા, જોટી વહુ વાહુ ન જોધયે એ મરહાને પોપો ચેતનવતાને નહિ આજે તમને આત્મી રાતિથી સાલગતા જોધ મને ઘણુંજ આનંદ થાય છે જાકી હું તો એ વાતને માનતા અને કહેતોજ રહ્યો છું કે જમિ ત્યા નાનામાં નાના ગામમાં કે મોગ શહેરમાં નાનામાં નાનો નૈન પણ, શ્રી ત્રિનેશ્વર દેવ િ વાગ ન ભાલળે એ દની જન્યુ નથી, જનતુ નથી અને જનવાનું એ નવી આ જોખની એક વાત કરી-હવે એક ખીજી વાત, છાપામાં દોડીગ એવું હતું કે-

“માધુ આવકને મુખી જોવા ન દરિછે ?”

વાડ અમે તમને મુખી જોવા ન દરિછીએ એમ? તમને મુખી દેખી અમારું હૈયું જાગી જાય એમ? સર્વેપિ મુલિના મનનું ‘સર્વ મુખી યાઓ’ એ ભાવનાવાળા જમને, જતધારી, પૂજા કરતા, દશવિનિ, મામાયિકાદિ કરનારા અને મન્યગદ્દિ આવકને મુખી જોવા િ ભાવના ન હોય એમ ?

હવે મેં શું જોયું તે બોલો છો ?

મેં કહેલું કે-તમારી મોટરો, તમારા બગલાઓ બેઠને અમને આનંદ થાય નહિ. અમે તો જુદા જુદા જોવા ઇચ્છીએ છીએ અને જે ઇચ્છીએ છીએ તે બેઠએ તો આનંદ નાય તમા ? મોટર બેઠને સાધુ હશે ? બગલાઓ બેઠને તાલી પાડે ? તમારા હીંગ મારોડ બેઠ નાચવા માટે ? નહિજ અમને તો એમ થાય છે કે હીરા મારોડ પત્તાઓ આ બધી વસ્તુની પુરેજ દોડયો રહી, શ્રી મહાવીરદેવની આનાનુમાન વતિ તેની મમતા નહિ દોડે તો આ ગ્તાશ ને પીગામ એ બધી એ, શ્વાસ નીકળી ગયે નવામી છે, એટલુંજ નહિ પણ ભયજ્ઞ હાનિ કર્યા છે આથી દયા આવે કે અને એના યોગે એમ કહીએ ાએ કે 'ઉત્તમોત્તમ નામત્રીવાળા આ માનવભરને પામીને પ્રભુની આજ્ઞા વિચારો તમારાથી મર્વ વિનિતિ ન બને તા તેની મદ્દા-પૂર્વજ્ઞતા દાતા બને, શીલવ્રત બને, તપશ્વી બને અને ઉત્તમ વિચારક બને આ ઠિવાય સુખી બનાવના માટે અમે તમને શું બતાવીએ ? કેટલાક કમાયા ? પેઢી કેવી ચાલે છે ? છોકરા ઠેચા ઢેચા કે આ પૂજુ એ ઢામ નમાડ કે ? જો તમારે જોત તરીકે જીવડ હોય, સુખી થવું હોય તો માથુંને માથું તરીકે જીવડા ઘો, અમને અમારી જગ્યાએજ જોના તો એમ ન કહેશો કે અમારા પેટ ભજવા આપ ચાલો.

મહામાથી પ્રશ્ન-કાંટયો આપવો પડે તો આપવો પણ જોઈલો તો નજ આપવો એમ આપે જોયું ? હા ! જોયું ને હજીએ જુદું છું, પણ કોને ? વર્મના વિગાધીને વર્મીને હાથ જોડો-અધર્મીની દયા જાઓ અને ધર્મના વિગાધીને જોડો કે આઘા જાઓ વ્યવહારમાં પણ છેને ? તમનેજનો પાચમે આપ નાનને દાથ જોડો ડો, સવામો બને દો દીનદીનને દુડો આપો દો પણ લુટવા માવનાને શું જોડો ? આઘો રહે, નહિ તો ટેલીદાન કરી પોલીમને-ડોન્ડેજલને જોવાવના પડશે વર્મના લુટારાને આપજો શું જોડો ? ધર્મીની ભક્તિ કરો, અધર્મીની દયા જાઓ અને વિગાધીને ઠી દુડો આપજો પણ શું જોડો ?

આપણે જેને માનીયે, જેને પૂજયે જેને તારક માનીયે તેના વિગેધી પ્રયે ડહા બાનના હોય ? બેશક ! એનું ડીયે જુદું ન ઇચ્છાય પણ તેની બેજાએ ન લગાય

ભક્તિ કરવાના પાત્રોને જોવાએ

શ્રી નયમારના ભાગી વાતમા આવેા નયગાન અટવીમાલા-કા માટે ગયેલા છે, શ્રીધ્મન્તુ છે, મયાજ્ઞ ના છે, તોજન તેવા છે, એ વખતે એ પુણ્યના ગા રિચા કરે છે ? કોડ અતિથિ આવે એને હુ દધને પત્રી જમુ તો કૃતાર્થ વાઉ આ બાનના શ્રી જિનેશ્વરેવની આનામા જેલા ગ્રામોના હૃદયમા આવે, એ બાનના હયામા ટંક તો આવે એક પત્રુ સાધર્મી હુ ખી, ભૂખ્યો, દીન કે દીન દષ્ટિમા આવે નહિ જમતા પહેલા જો આ અમ લમા મૂઠાય તો ધારની બધી ધારણા કરે ત્રવન્તીને સમગ્ર દષ્ટિની ભક્તિ ડેવી ગીતે થાય ? હાય બેડીને, માયુ નમાવીને, તાન્ક માનીને, પણ 'એના ઉપર મોગે ઉપાન કરી દઉં છું' એમ માનીને િ શ્રાવણે એટલે આશ્રિત નથી, પેવડ નથી, નોડર નથી, દબાયલો નથી પણ ભગવાન શ્રી મહાવીરેવને માનતાએ એ સાધર્મી ભાઈ છે વિચારો તો એની અવજ્ઞામા ભગવાન શ્રી મહાવીરેવની જ્ઞાના એના અપમાનમા ભગવાન શ્રી મહાવીરેવનું અપમાન છે આવે જાણો હો કે શેકના કત નેયનોડ થી મગય નહિ જોજામા બેમાટી રમાડવો પડે, પણ એ કૃતજે ડેવા ? નીમ-હલાવ માતીવતા મજાનના નક્ષણ માટે પ્રાણ કે તા પત્રી શ્રાવકે પોતાના માવીક શ્રી જિનેશ્વરેવના ભક્તની એટલે કે પોતાના સાધર્મીની ભક્તિ કેમ ન રવી જોઈએ ? પણ તે સાધર્મી કાણ ? ભગવાન શ્રી મહાવીરેવની આજ્ઞા આનન્દ રવા પણ તેવા થાય તે, કહાય તેટલું મરન ન હોય તો કયાણ તો તે આજ્ઞાના પાલનમાજ માને પણ એમતો ન હો કે- 'આજ્ઞા આધે મૂગે, પણ અમાડ પલન કરે' શ્રાવકે પોતાના મતાનોમા, બધુજોમા કયા વિચારો ડેખવસ ? ત્યાડ જાતિના મજારો હોય ? શ્રી જિનમૂર્તિ, જિનમહિ, અને જિના ગમમા કન્ધાવવી વાતા પ્રત્યે મમદ્ભાવજાગેતો એ આનન્દ ખરો ?

નહિ એ- વ્રાવડ મને જમનો હોય પાનનો જ વીને ઠે ભાઈ !
 શ્રાવડ વડ મને જમાય ? મા ગ્રથના ઉત્તરના એ જમનારો શુ
 કહે ? જો એ નાચો વ્રાવડ હોયતા તેનું માનુ નીચું નમે અને એ
 ઝડે ડે ભાઈ ! તુ ઝડે ડે તે પાચુ પધુદ પામરજી નવલને વાડી વચ્ચેના
 થુદનુ દશાત ભાઈએ એ યુદ્ધમાં શુ ? પચેદ્રિય જોની કનવ
 એ કનવ નહ ધડ કે પાની નેના ગીતી રજે આ યો અને ઠે
 ડે કે 'નવલ, તુ એ વ્રાવડ, હુ એ શ્રાવડ નાનામાં નાના જતુની
 િમા આપલને મેહને ભાડે, મા પચેદ્રિય જોની કનવ જોવી
 એ તાગને માન લેવા વિરોધીને જાજે નહિ, લલલુજ હોય તો
 તુ ને હુ લાડી લાડે' નવલ પળ એ ઠળુડ ઠરે ડે પણ એ
 એમ નથી ઠેટો ડે 'જલ હન મા યુદ્ધ મેનમાં વગી શ્રાવડ
 ગા ! યુદ્ધમે ! એટલે મ બ્યાળ વ મનુષ્યોની જ્યા ઠતવ આવી
 રહી રોય તે, ત્યા ઠપારીજ ન રોય' ત્યાની ભાવના ઠઈ રોય ?
 એ એમ કહે ડે 'તુ કનવની કનવ હોતો તો આ-યોગુ કનવ ?
 અર્થી એ બધુ જોવાય નહિ આજે શ્રાવડ રાત્રે જમે, પત્રી એને
 ડોઈ કહે તો એ ઝડે કે જેમ, જેમ, એમાં તુ તુ મમજે ? તો
 એ માધર્મી ખને ? માનીયે ઠ રાને ખાવાવી શ્રાવડપણું ન જાય
 પણ એને ગોકે, ગીખામણુ દે એને એ એમ કહે કે 'ગ્યા જમા
 નામાં એવી ખાયવી વાતો નહિ આજે જમે તે જાઓ, જમે તે
 પીગો' એ માધર્મી મન ડ નહિ ? લગ્ગીજ નહિ આજ્ઞાને
 અનુનગતુ ગિશણ, આજ્ઞાનેજ મનુમ તા ન જાન જોન કુવના ધરે
 ધર ગરૂ વના જોડે ગી જિને વ ભગવાનની એક એક આજ્ઞા
 મમજવી જોડે આ જન કુવના ગિશણુ માટે, ડેવનગી માટે,
 ભવનારો માટે જોડુ રાડય હોય નેટલુ થતુ જોડમે અને ખરી
 ભક્તિ પણ તેજ ડે આજે શ્રી મહાવીરદેવના મહિ- માટે, શ્રી
 મહાવીરદેવની મૂર્તિ માટે, શ્રી મહાવીરદેવના માધુ માટે, શ્રી મહા
 વીરદેવના આગમ માટે, અને શ્રી મહાવીરદેવના ધર્મ માટે, ડોઈ
 યદા તદા જોલે તો ઝહેરામાં આજે કે-એમાં શુ ? પચમ દાગ
 હ પ-તે દાગ છે એમાં વાધા નહિ એમાં હ બધુજ થાય નહિ '
 એ બ્યાજગી છે ? ખજેજર મત્યની ગજા માટે પ્રયત્નો એ

જાણતા નથી, નત્યનો પ્રયાગ કરનારની મજ્યા પોરી, શ્રદ્ધાશુ
 ઘણા પણ અમલના લાવ નાં કેટલા ? મ યની ન્દ્યા અને પ્રચાર માટે
 તન, મન ને ધનનો યથ કરનાગ કેટલા ? જેઓમા શુદ્ધ સન્મરે
 મજાશુત હશે, જેઓ આનામ નિધર હશે, તેઓજ માની માધર્મિ
 ભક્તિ કરી ગાકશે

વ્યાખ્યાન ૮ મુ

સત્ય મમજવા માટે પ્રયામ કરો

પરમ ઉપારી શ્રીસૂત્રકાગ મહારાજ, અનત પુણ્યશાયી
 પ્રાપ્ત થયેન આ મનુષ્યપણાની મજાતા માટે, ભાર
 પૂર્વક જાણવ કે કે આ જીવન પામીને શાસ્ત્ર શ્રવણ કરે,
 એની ઉપદેશ ટેકાવે અને પરી એને અનુમાર વર્તન
 કરવા માટે પોતાનું સર્વ સામર્થ્ય ધરવે એ વિના અનેક

મામત્રીવાળું આ માનવ જીવન નિષ્ફળ નાનું જશે માટે કેઈ
 પણ રીતિએ, આ દુર્લભ માનવજીવન નિષ્ફળ ન ના રું જાય એ
 માટે પૂરતો પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે આપણે જોઈ ગયા કે આ
 બધી વસ્તુ કયાર બને ? મનુષ્યપણા પી ઈમત મમતતય ત્યારે
 એની ઈમન જ્ઞાનીએ જમે એવી આક્રી પણ એ વસ્તુ આપ
 ણુને ન મમતતય ત્યા મુધી શુ કામની ? ખરી વાત તો એ છે
 કે આપણને પોતાને જીવનની મજાતાનું જ્ઞાન નથી જો એ સમ
 જાય તો આજે જે ભક્તિની દશા દેખાય કે તે દેખાત નહિ માધ
 વાનું કે તે માધ્યા મિનાનું ગહી જાય છે કે વાનું કર્યા વિનાનું
 ગહી જાય છે, અને ન જ્ઞાની ક્રિયા જોલેર, આનદલેર, ઉનદ
 લેર, આજુગાજુના પ્રિયાર વિના, ભવિષ્યની દરકાર વિના જેમ
 ને તમ ઈર્ષે જાય છે, એ મનુષ્ય તરીકે જાતુ છે ? નથીજ
 નથી શુભ ઉદયવાગાને લોગવતા આવડતું અને નથી અશુભ
 ઉદયવાગાને લોગવતા આવડતું શુભ ઉદયવાગા ધમાચકડી કરે

ડે અને અશુભના ઉદયવાગા જૂમનાજી ડે છે નગી ગાતિ ગુભના
 ઉદયવાગાને, કે નથી ગાતિ મશુભના ઉદયવાગાને ધર્મ ન શુભના
 ઉદય વખતે યાય, ન અશુભના ઉદય વખતે યાય, ત્યાં યાય
 ક્યારે ? ગુભ ઉદયવાગા આદમી કહે છે કે તુ મારી બધી મામગીની
 વ્યવસ્થા કરી નહિ, ગાયવવામાથી, પપાગનામાથી ટાંખ
 મળે નહિ, ત્યાં મુધી ધર્મ કેવી રીતે કરી શકુ ? અશુભ ઉદય
 વાગાની દગા લુગી એ વળી તૃષ્ણામા મળી જાય છે એમાથી
 એકે ઉદયવાગાને ધર્મ માટે કુસદ નહી, મત્યને જાણવાની
 કુ મદ નથી તત્ત જાણવાની જિજ્ઞાસા નથી એથેએમ માન્યુ કે
 આની કાંઈ જરૂર જ ન હોય એ એકને પૂછીએ તો એ તો વધુવ
 કરે, કે જે કાંઈ મન્યુ છે અગર જે કાંઈ મનરાનુ છે તે જાહેર બહુ
 તો આ જીદગી માટે જ જામનુ વ્યભા એ છટકી જાય, ધર્મો
 મારીનેય જાય પાઘડી લાગેય જાય, નાક કાપીનેય જાય તો એની
 ના નહિ આ જીદગી એજ એક ઉંચામા ઉચુ ક્યેય માન્યુ છે આ
 જીદગી સિવાય બીજી જીદગી છે, પામવી પડે ત્યાં પશ્ચિમિ
 નવી ઉમી વળે એ ખ્યાલ હોય અને સાગી જીવ દોય (જના
 વળી નહિ) તા મુઝનલ થયા વિના ગહે નહિ ચારે એમ
 મનાય કે ડોળને ચિતા નથી ? તમને પશ્ચિમી ચિતા
 નથી, એમ તમે માનો છો ? નહિ પશ્ચિમી ની વિનાશ થયો છે
 તો જરૂર માને આ બધાની વિચાણા જાગવાની ઇચ્છે તે એ-
 કે નાની પુઝવોએ આગલી બધી વિચારણા કાળ કે કરી ?
 પ્રાય દુનીયાના નર્વ જીવો મો મોના ગમમા લીધે દોડને
 આ વસ્તુની દગા હોય તવુ લાગતુ નથી જાહેર મેટી આ
 વસ્તુની જરૂર શા માટે ? જે માટે એ જાહેર જીવને
 તો આ બધી અગાતિ અને આ બધા ઉપદેશો આ બધું
 સત્યને પાળી શકવાની શક્તિ નથી તેને કે ? કે તમારે
 મય જાણવું હોય તા જે વાત તમે મન્યુ છો, તે જાણ
 મનને ત્યાં મુધી તે વાતમા આગ્રહ ન કરો તે જાણ
 હાવમા આવી જાય સત્ય છુપાઈ રહે તેવું નહીં હોય
 એ સત્ય અમત્યના આવજો દેખાયું છે

તીર્થંકરના ભગવા કર્યું તે કગવાનું કે પૂર્વના ભવોનું ?

અન્ય દળાજ નહિ માટે એ ચત્તના ડોનાને જોળખવા જોઈએ અને એજ જગણે ભગવાન શ્રી મહાવીરના પૂર્વ ભવોને આપણે વિચારી ગયા ત્રીજા કે ત્રી મરિહત બન્યા શી રીતે ? એમને એમ ? એ મહાપુરુષોએ અરિહત બનવા માટે જે કાંઈ કર્યું, જે ક્રિયાના યોગે અરિહત બન્યા તે બધી સમજી ને, એ છેલના ભગવા અરિહત તરીકે શુ કર્યું, શુ કર્યું એ બધું જાણો કે ? પૂર્વ ભગવા એમણે અરિહત બનના જોડુ શુ કર્યું તે બગ જાણવાનું ને તે તો અમલમા એ મૂકવાનું પણ મહાવીરના ભગવા તમણે કર્યું શુ એ જાણવાનું શા માટે ? એમના તરફ ભક્તિ બળે, બહુમાન પેદા વાય, એ વ્યક્તિ પ્રત્યે અજડ વિશ્વાસ વાન એ માટે કોઈ આવીને કહે કે ભગવાન શ્રીમહાવીર આ કહ્યું છે તો તે માથા ઉપર, ત્યા પ્રશ્ન નહિ, ઢેમકે એમણે જે કહ્યું ત અમારા કયાણ માટેજ કર્યું છે એમના જીવનની ડગવાઈ હું સમજ પ્રકારે જાણુ છું એ જે વાંધ કહે, દશાને તે અમારા કયાણ માટેજ પૂર્વ ભવોની ઘણી ઘણી કરીઓ આજ્ઞાંરૂપ છે પણ બધી તો નહિજ શુ ભગવાન મહાવીરના આ મા ॥ પણ પૂર્વ ભવોમા નહિ જરનાનું કર્યું છે ખરું ? હા પૂર્વ ભવમા એ શ્રીમહાપુરુષે નહિ કરવા જેવું કશું કર્યું, જરના જેવું પણ કર્યું, આ બધું સમજવા જેવું છે

જૈન નાસનમા પમપાત નથી

શ્રીમહાવીર દેવના આ મા પૂર્વ થકયો પણ, પડો પણ, પતિત પણ હોય પાપી પણ થયો, આરણી પણ થયો, મમારબી પણ થયો અને નન્ડે પાપ ગયો માત્ર એ સમજાવવું છે કે આ મા માટે કે જોડો એ એની ડગવાઈર આધાર નાજે છે આજે હુ મુનિ કહેવાઈ છું પણ એ ડગવાઈ મુનિ હઈ તો કેવો ? પતિતજ મારે પતિત ન જનવું હોય તો એ માર્ગમા જિવર જનવું જોઈએ ભગવાન શ્રીમહાવીર દેવના આત્માને પણ પોતાની ડગવાઈના યોગે સાતમી નરકે જવું પડયું કયા બનથી નન્ડે ગયા ? વામુદેવના ભવથી વામુદેવપણ પામ્યા ની રીતે ? નિયાહુ કગવાવી એ

નિચાણુ કઈ અવધ્યામા ? મુનિ અવધ્યામા નિચાણુમા શુ જોયા ?
જો આ સચમના કલ હોય, તો હું બગનાન થાઉં આ ભાવ
નાને, આ વિચારને શાએ કઈ રીતે જોળખાએ ? માગ તરીકે
કે ખરાબ તરીકે ? બગળ તરીકે મુનિ કેવા ? તપસ્વી કના
તપસ્વી ? મમર્થ કેવા ઉત્તમ તપસ્વી મુનિના આજ્ઞાન વિચાર
ની શાએ નોધ લીધી નોધ કેવી લીધી ? જાગી ગયાની-જો
મમમ મુખ આપનાર તે નગક આપનાર બન્ધુ એ ભાવની આ
પૂવાચાર્યોએ ખુદ શ્રીમદ્દાવીર દેવ માટે આવુ લખ્યું શ્રી મદ્દાવીર
પાતાની જાતે પણ એજ જીવ પૂર્વે થયેલા તીર્થ દેવેએ પણ
એજ કહ્યું ને ભવિષ્યમા યતીન તીર્થે પશુ શ્રીમદ્દાવીર દેવના
ધ્યાનમા એજ કહેશે આ કમુ શામન ? જૈન જાનન, એમાજ
જૈન શામનની ખુબી છે

ખુદ ભગવાનની દેવનામા પણ પાળડીઓ હતા

જો તમે ભગવાન શ્રી મદ્દાવીરદેવના શામનને સમજવા માગો, એ
શામનને આગધવાની કામના હોય તો એજવાર થોડા સમય,
અદરના ગમે તેના વિચારને દાખી મળવા પડશે એ ભગવાન
શ્રીમદ્દાવીરદેવનું શામન શુ કહે છે, શુ કહેવા છે, આજ્ઞા ની છે
તે સાતિથી માલગણુ પડશે, મમજવુ પડશે આજે માલગણુ ને
સમજવુ એ ઘણાને રૂચતુ નથી અત્યાગ મુધી હું બહાર હોતો,
એટલે મારા માટેની ગપ માલગી તમે જે કાંઈ માન્યુ તે
ક્ષન્ત ય, આજ આપણે બધા રૂબરૂ હીં માગ અક્ષર તમારા
કાનમા ત્રીધા પેને તેમ જોવુ છું, મુખાર્જના ચોગાનમા શુ બને
છે તે પણ તમે નગી આજે જૂઓ છો મૂળવસ્તુનો ખપ હોય
તા આનતા વિદ્યો સામે એટલા બધા ચાન્ત જનો કે એ બધા
મોન તમારા ગાતિના પહાડખર અથડાઈ પાડા પડે હું કહ્યું
કુ કે તમે મારા નહિ પણ શામનના રાગી જનો શામનનો
ગગી તે છે કે જે આચી માધુતાનો પૂતળી હોય મદિ
દૃષ્ટિરાગે આધગા જની નવો ઉપાત ન મચાનતા અજાનીઓના
ભવિષ્યને આપણે જોડુ પાડવુ છે આ તે શાસન છે કે જે શાસનમા

નવાણું કોડ મોનૈયાના માલીંગએ પણ એકવા- દેશના સાલગી કે તરત તે છોડી ભિખુપણ અગીકાર કર્યું છ ખડના અધિ પતિ ચક્રવર્તીઓ પણ તે મદિ મિદિ મુખી ચાલી નીકળ્યા ચક્રવર્તીઓ પણ જે દેશનાથી મર્વસ્વ છોડી ચાલી નીકળે એ દેશના ડેવીક હશે. ચક્રવર્તી ચક્રવર્તીપણ લોગને ત્યા મુખી એનું ચક્રવર્તીપણ અજગ હોય છે તેઓનું પુણ્ય એવું હોય છે કે જેના ચોગે તેઓ એક ગીતે નિ-કુશપદો તે લોગની શકે છે એવા મુખી અને પુણ્યવાન ચક્રવર્તીઓને પણ રાજ-મદિ છોડાવી, ત્યાગ માર્ગે વાગનાર એ મહર્ષિઓની દેશના ડેવીક હશે ? એ દેશનામા કઈ તાકાત હશે ? એ વળતે પણ પાખડીઓ હતા અને તે પાખડને ફેલાવતા હતા.

સત્ય જળાશયુ નિદા કહેવાય ?

ગમે તેવી આત્મિમા સાધ્ય ચિતિથી ન ખસે તે સમજદાર, શ્રી જિનેશ્વરદેવના, શ્રી જિનેશ્વરદેવની આશામા વિચરતા નિર્મલ ધના અને શ્રી જિનેશ્વરે કહેલા ધર્મના અનુયાયી તે કે જે આ દુનિયાના ગમે તેવા સશ્રામ સામે પોતાના સ્વરૂપમા ન્ધિર રહી શકે દુનિયા એટલે આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિ, જ્યાં એ ત્રણ નહિ ત્યાં શાંતિ આધિ એટલે મનની પીડા, વ્યાધિ એટલે શરીરની પીડા, એ બન્નેની માતા ઉપાધિ તમારે આધિ વ્યાધિ નથી જોઈતી પણ ઉપાધિ છોડવી નથી આધિ વ્યાધિ ન જોઈએ તે ઉપાધિ છોડે જે ઉપાધિ છોડવી જોઈએ એવું હું બોલુ છું કે તમે ? બહાર એવું જણાયે તો વધુ મુઝવણ થશે હજી તો હું બોલુ છું તેમા આટલી મુઝવણ છે તો પછી તમે બોલશે એમ જણાયે વધુ મુઝવણ થશે બહારના સંયોગોનું જ્ઞાન, બહારના ઘોષાટનો હેતુ, શુ છે એ જાણો અને એ હેતુ એ છે કે તમે સત્ય સમજી જાઓ તો પેલી અકચારના મૂળમા સડો પેસે છે એ વસ્તુ ધ્યાનમા લાવવા આ વાત કરી કેટલાક કહે છે કે, સત્ય કહેવા અસત્યના ઉન્મૂલનની શી જરૂર છે ? પણ તમે વિચારો કે જમીનમા બીજ કયારે વપાય ? બીજને

ફગરૂપ બનાવવા માટે જમીનને શુદ્ધ બનાવવા કેટલો શ્રમ કર્યો પડે ? વૈદ પોતા પાનેની ઉંચી માત્રાઓ પણ દરનીને કેટલો શુદ્ધ બનાવ્યા પછી આવે ? તેવીજ રીતે મત્યના કહેનારે કેઈ અમત્યોનું ઉન્મૂલન કર્યું જોઈએ અમત્યને અમત્ય તરીકે ઓળખાવવું એ કાંઈ નિંદા નથી ભગવાને મરી જીના ભવમા ઋષભદેવ ભગવાન પાને દીક્ષા લીધી, ઘોરો વખત પાણી પકી ન પગવાથી વેષ પવરો કર્યો ગાત્રે તરત લખ્મુ- 'પતિત થયો' પતિત થના પછી પણ શુભગાન તો એના જ માર્ગ એજ બતાવે દરેક ધર્મના મર્થીને ઠહે કે ધર્મ ત્યા છે અહીં નથી ત્યા જાઓ ઉપદેશક શક્તિના યોગે જે આવ્યા તેને ઉપદેશ આપી ત્યા મોડ-સા એ મહાત્માએ કેઈને શુક્તિના માર્ગે વાળ્યા ઉપદેશમા કમિના ન રાખના સામે આત્મા ધર્મની માગણી કરે એટલે કહેતા કે ધર્મ અહીં નહિ તહી ત્યા મુધી ગાત્રે કહ્યું કે મરીથી પ યો પડ્યો પણ નહિ પડયા જેવો, પણ પડ્યો તો ખરો, એ છુપા યુ નહિ શુ આ નિંદા છે ? નહિજ

ધર્મના વિરોધી કઈ વસ્તુને યોગ્ય છે ?

ધર્મી તે પૂજપાત્ર, અધર્મી તે ત્યાપાત્ર પણ ધર્મવિરોધી એ કોઈ ત્રીજી વસ્તુને યોગ્ય છે તે તમે વિચારો મરીથીએ ત્યા મુધી એમ કહ્યું કે ધર્મ ત્યા, અહીં નહિ ત્યા મુધી પતિત પણ માર્ગમા નહેલો માન્યો પોતે વેષ પવટાના પણ ઢેવા અર્થ કર્યા છે ? તે જુઓ, અને આજના ઉપાધ્યાયજી મહારાજનું એક વચન લઈને જોવી રહ્યા છે કે “શુ મુડે-શુ લોચેરે”, તેમને જુઓ ? મરીની વિચારે છે કે શ્રમણ ભગવાનો ત્ર્ય દરોથી વિગમ પામેવા છે અને હું તે દરોથી જિતાયેલો છું માટે મને ત્રિદંડનું ચિન્હ હો મુનિવરો લોચ કરનારા હોવાથી તે મુડ છે અને હું અસ્ત્રાથી મુડાવનાર છું માટે મને તેના ચિન્હ તરીકે શિખા હો વિગેરે વિગેરે

આ બધી વસ્તુના વર્ણનમાં મરીચીએ પોતાની લઘુતાને મુનિવરોની મહત્તા જ ઠહી ત્યાં મુધી પડયો ખરા પણ રહ્યો તા માર્ગમાં જ પણ કપિવના યોગે તે માર્ગથી પણ ભ્રષ્ટ થયો ખરેખર દુરમનો કરતા ભક્તોથી બહુ આવચેત રહેવા જેવું છે દુરમન કંઈ ન કરે કારણ કે તનાથી ચેતતા રહેવાય ભગ્ન બહુ વેદથી નાજે ભય કોનો ? ભક્તનો ? પણ ભક્ત ખરાબ ને દુરમન સાગ એમ ન ભાવતા માર્ગ કહેવાનો આગમ્ય એ છે ઠ ભગ્ન બની ગયેલા આત્માની સેવા, માનપાન આગળ ટકવું બહુ કઠીન છે ભક્તોમાં ડેટલાક એવા ગુણો આવે છે કે ભય કશો દોષને પણ ચોળી પીએ છે અહીં તો એ છે કે તારકમાં તારકતા હોય ત્યાં મુધી ભક્તિ, ને તારકતા આલી જાય એટલે નહિ સૂત્ર વિરૂદ્ધ બોલનારથી તો જાનવું જ જોઈએ કપિવ મળ્યો ધર્મ સભાગબ્યો કપિલે કહ્યું કે ધર્મ આપો આ મહાત્મા કહે અહીં નહિ ધર્મ તહીં છે પણ મરીચીના અતરમાં એક વિષ પહેવેથી ઘુમી જાય હવે સેકડો ને હજારોમે પ્રતિબોધ કરી કરી ત્યાં મોકલેલા તે મુનિવરોની સાથે વિચરતા-મરીચી ત્રિદડી વેપે બીમાર પડે છે પેલા એમનાથી પ્રતિબોધ પામેલા મુનિ છે અને મરીચી ત્રિદડી કે મુનિ નથી પેલા સયમી આ અસયમી છે પેલા સયમી મુનિ આ અસયમીની ચિંતા કરતા નથી આથી મરીચીના અતરમાં મુનિઓ માટે ખરાબ વિચાર ઉત્પન્ન થયો, પણ તે ટક્યો નહિ ઉલટું વિચાર્યું કે પોતાના શરીરની પણ પરિચર્યા નહિ કરનારા તે મુનિવરો બ્રહ્મ એવા મારી પરિચર્યા ગાના જ કરે ? વિચારજે સયમી મુનિ ખાસે બીમારીમાં થોડી આર મલાગી વાછા માટે અસયમી મરીચીને પથ્થાત્તાપ થાય ■ મરીચીએ નહિ જેવા ખોટા વિચાર માટે પરતાવો કર્યો પણ એક ભાવના આવી કે વ્યાધિથી મૃકાયા પાટી એક સેવક શિષ્ય આ મારા પોતાના લિંગવાળો જ જમાવીશ ભાગ્ય યોગે એક મળ્યો, ઉપદેશ આપ્યો, ધર્મની માગણી કરતા મહાત્મા મરીચીએ શ્રી જિનેશ્વરદેવનો ધર્મ કહ્યો

કપિલે કહ્યું કે તે ધર્મ તમે કેમ કરતા નથી? મરીચીએ કહ્યું કે તે કરવા માટે હું સમર્થ નથી છતાં કપિલ પૂછે છે કે તમારા માર્ગમાં ધર્મ નથી? આ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં શિષ્યના ઇચ્છક મરીચીએ કહ્યું કે ‘જૈન માર્ગમાં પણ ધર્મ છે અને મારા માર્ગમાં પણ ધર્મ છે’ આ જગ્યાએ માર્ગત્રષ્ટ ધ્યેવા મરીચી માટે શાસ્ત્રે લખ્યું કે આ મિથ્યા ધર્મના ઉપદેશથી મરીચીએ કોટાકોટિ સાગર પ્રમાણ સસાર ઉપાન્યૌ

જે શાસન આવા આવા માટે આવું લખે તે આજના ઉન્નત પક્ષ વક્તાઓ માટે શું ન લખે? ‘જૈન માર્ગમાં પણ ધર્મ છે અને મારા માર્ગમાં પણ ધર્મ છે’ આટલા કથનમાં આટલું બધું, તો આજે ધર્માનુષ્ઠાનો માટે યદ્વા તદ્વા બોલનારાઓનું શું એ સમજાય છે? શ્રી જિનશાસનમાં કોઈનોય પક્ષપાત નહિ ચાલે’ નામના કામ નહિ આવે અગીયાર અગના પાઠી, હજારોને મુક્તિ માર્ગે વાળનાર, મુક્તિમાં માર્ગના સમર્થ ઉપદેશક મરીચી આટલું બોલ્યા કે બ્રહ્મ કહેવાણું શાસ્ત્રે તેમની પણ શરમ ન નાખી આજના યથેચ્છ બોલનારાઓ બ્રહ્મ ખરા કે નહિ? હું તમને વ્યવહારના દૃષ્ટાંત એટલા માટે આપું છું કે કહેવાની સત્ય વાતો મુખપૂર્વક તમારી બુદ્ધિમાં ઉતરે તમને બને પાત્ર તા આપનાર કે તમારી ચેત્તી પૂરનાર કેવો? પૂજવા જેવો, સામે જડને સલામ ભરવા જેવો, હાથ જોડી શેઠ સાહેબ, ફરમાવો એમ કહેવા જેવો પૈમા પણ મક્ત નહિ આપનાર, મજુરી કરવીને આપનાર છતાં મલામ કરવા જેવા બગને? આ બધું કઈ પાઠશાળામાં ભણ્યા? ‘પધારો?’ કેવો વિનય! ખામ ભાવના હોય તો પણ હાથ જોડીને! આ વિનય! આ પ્રેમ, આ ભક્તિ જો શ્રી જિનેશ્વર દેવ પાને હોય તો તમારી આ દશા ન હોય પૈસાનો માગનાર આવે કે દયાની દૃષ્ટિએ આપો અમો આજીજી કરે, નમ્રતાથી માગે ત્યાદયા હોય પણ જો કેઈ ચેત્તી સામે આખ નાખી ઉભો હોય, કગડી આજે ઉભો હોય, ક્યારે ટાઈમ મળે ને ઉઠાવી પમાડ થાઉં એના વિચારનો તમને લાગે તો શું કરે?

બોલો ? અહીં નહિ બોલો મને તમારો વિદ્યામ છે બોલો ક્યા ?
 કાવતુ આવે ત્યા આ દુનિયા માટે ન્યાય આવો તો પછી ધર્મ
 રક્ષા માટે એવો ન્યાય કેમ નહિ રહ્યો ? જ્યેષ્ઠએ ખરી વાત
 એ છે કે ધર્મી પૂજ્યા લાયક, ધર્મ નહિ પામેલો દયા ખાવા
 લાયક કે શુ કરે જીવારો પામ્યો નથી, પણ ધર્મની સામે
 આખો કાઢે, ધર્મની અવગણના કરે, તે તો દયાપાત્ર નથી રહી
 શકતો એ વાતને મનજીવત બનાવવા માટે શાસ્ત્રે એક એક વાતની
 નોંધ લીધી છે નિયાણાનાં નોંધ શી ? હારી ગયો સયમ હાથે,
 તપ હાર્યો, જ્ઞાન હાર્યો, 'ધ્યાન હાર્યો, મર્વ હારી ગયો વધુમા
 ત્યાથી મરીને એક વાર વાસુદેવ તે થયો, પણ મળેલી તે નહુ
 ખડની માહ્યખીમા એ એવો રોજાયો કે મીથો માતમીએ ગયો
મહાવીરના દ્વપણ સભળાય અને આપણા ?

દ્વપણ ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના આત્માને ન છોડે, તો
 તમને ને મને કેમ ઓડશે ? એમના દ્વપણ કહેવાય અને તમારૂં
 દ્વપણ ડોઈ ઠહે તો માગના બમરી ઉઠો એ ક્યાનો ન્યાય ? ભગ
 વાન્ શ્રી મહાવીરદેવના આત્માના દ્વપણ સાભળવાની તાઝતવાળા
 તમે પોતાની જાતના દ્વપણે માલગવાની તાકાત કેમ ડેળવતા
 નથી ? મહાતુભાવ ! આ નાની છદ્મગીમા આખો મીઠી મન્યની
 માંમા ન છુમા આવે તેમ બોલવુ, ધમાવ કરી, શાંતિપર
 અગાનિના અગાન જોઈવવા એ શુ ચોગ્ય છે ? આટલી બધી
 અપમતા, પામરતા નીવતા ક્યા મુખી ? ક્યા મુખ માટે ?
 આ માને મુખી જોવા ઇચ્છો છો કે દુખી ? મુખી જોવા
 ઇચ્છો તો તો વિના પ્રયોજન, વિના હેતુ, નાહલ, ઉધે
 માર્ગે કેમ જાઓ છો, દુઆના પૂજારી કેમ વાનો છો,
 પાતાના, પગના આત્માને, અજ્ઞાણ આત્માને, શુ કામ બડકાવી
 મારો છો, શુ કામ બીજાને પણ વ્યથિત રાખો છો ? તમા થી
 સન્ય ૧૧ ઉદ્ધેશણ ન થાય, સત્યના ટેવીયા ન થવાય તો અમ
 ત્યના સગથી જયો ગળ્યા મારના બમો મ્વને, પરને અધોગ
 તિના ખાડમા ન ગળાવો તમે અસ વ બોલો, અસલ વાત

દેલાવો એમા અમારુ શુ જવાનું ? હાનિ કેને ? તમને કે અમને ? અમને તો જ્ઞાની જાહે છે, 'આપત્તિ દેવા આરે તોયે આનંદ માનો' અમને તો રીખામણ આપે છે કે, આજ કાલેતો હોય તો વિચારવું કે હજી તો એ આજોજ કાલે છે ને કંઈ બોલતો તો નવીને ? કંઈ બોલે તો વિચારવું કે હજી તો બોલેજ છે ને ? કંઈ હાથ બાધતો નથી ઉઠાવતોને ? હાથ ઉઠાવે તો વિચારવું કે હજી તો હાથ ઉઠાવે છે લાકડી તો નથી મારતોને ? લાકડી મારે ત્યારે વિચારવું કે હજી તો મારે છે, માથું તો ઝપતો નથીને ? ને માથું કાપે ત્યારે જાહેવું કે માથું કાપ્યું છે ને, મારુ શુ લઈ ગયો ? મારુ માથું જવાનું હતું તે ભલે એ લઈ જાય એ તો પન્ન ઉપકારી જે આત્મા પોતાની જાતને પાપનો ભાગીદાર બનાવી આપણને પાપથી ડોકાવે તેના ઉપર શુભો કેમ કરાય ? માત્રો આદમી હિસાના પાપને સ્વીકારે, પોતાના આત્માને પાપથી મક્કીન કરે, પોતાના આત્માને દુર્ગતિનો અધિકારી બનાવે, ત્યારે માથું કાપેને ! કોઈ ગમે તેમ વર્તે તોયે અજાણો નહિ સત્યવી અલિત થતા નહિ ખાલી પચાતમા ઉત્તર નહિ અધકાનું, તોફાનનું નાહનું નિમિત્ત તમે ન આપતા કોઈ બોલવા માગે તો અહીં લાવજો ગમે તેને મનુષ્યપણાની હદમા નહીને બોલવાની છૂટ છે

પાપ સેવવામા નિર્જળ કોણ છે ?

દુનિયાના પાપચાનક સેવવામા કોણ નબળા છે ? ત્રણ પૈમાનો આદમી હજીતોનું નીકેદન વાળવામા નબળો નથી. હિસા-ભૂકુ-અનાચાર આ બધામા કોઈ નબળો નથી એમા નબળા તે હોય કે જે આત્મકયાણના અર્થે હોય અને એ નબળાઈમાજ સાચું કયાણ ગમાયલું છે શાસ્ત્ર કહે છે કે ચેત-પાપ ન કર-હિમા ન કર-શુકુ ન બોલ-પારગની ઝીજ ન લે-કોઈનું ભુકું ઈજતો ના-વ્યલિચાર ન કર-પરિ શ્રદ્ધા રાચતો ના

હવે પાત્રી એની એ નયમારની વાન નયમાર વનમા વાડેલો છે મ યાન્હુના છે લોજનમામત્રી મોલુદ છે, છતા જમતા પહેલા વિચારે છે કે કોઈ અતિથી આવે તો જમાડીને જમુ નયસાર સમ્યક્ત્વ પામ્યા વિનાને, મિથ્યા દ્રષ્ટિ ઝહીયે તા પણ ચાલે એના, અમિત, અટવીમા ગયેલો, મ યાન્હુ બીતી ગયેલ છે, મુધા લાગી છે, લોજન સામે છે ઝતા અતિથીની રાહ જુએ એ ઓત્રી મહત્તા છે? દરેકે દરેક શ્રાવક આ રીતે આગળે ઉલો રહે, અભિનહ કરે કે અતિથી-સાધર્મીને જમાડ્યા વિના નહિ જમુ તો ઝાઈ દુખી રહે? એક પણ સાધર્મી હીન હીન રહે?

વ્યાખ્યાન ૯ મુ

ઉત્તમ વસ્તુ પણ બધાને એક મરણી લાલ કરતી નથી

૫૦૦૦ રમ ઉપાગી સૂત્રકાર મહારાજ દર્શક એવા મનુષ્યપણાની મમ્લતા માટે ફરમાવે છે કે શાસ્ત્ર સાલગી તેના ઉપર મનુષ્ય શ્રદ્ધા કેળવી પોતાની નાજી શક્તિનો ઉપયોગ શ્રદ્ધા સુસાર વર્તન કરવામા કરવો તોજ આ જીવનની મફલતા એ શાસ્ત્રવચન ઉપર શ્રદ્ધા કેળવવા માટે, શાસ્ત્ર જેનાથી ઉત્પન્ન થયું છે એ મહાપુરુષોને મમજવા બેઠા છીને જેમણે એ શાસ્ત્ર નિરૂપણ કર્યું તેમના ઉપર હૃદયની શ્રદ્ધા ન જાગે ત્યાં સુધી તેમના વચનપર શ્રદ્ધા વધતી નથી દરેકે દ્વાદશાગી અર્થથી નિરૂપણ કરનાર શ્રી તીર્થ કર દેવ હોય છે જેનું આ આગમ તે નિરૂપણ કરનાર લગવાનું શ્રી મહાવીરદેવ પોતે છે લગવાનું શ્રી મહાત્મા જેવના લવન્ય મણુના કયા બવથી થઈ? નયસાન્ના લવથી ગાથી? તે મમ્યક્ત્વ પામ્યા તેની મમ્યક્ત્વ કોના યોગે પામ્યા? મુનિના યોગે આજ શ્રાવક કુગમા ઉપન્ન થયેલાને મુનિ મળે છે, સલજાને છે, સમજાવે છે પણ એમને જે મમ્યા

તે કોઈ જુદી ભાવનાના ચોજે મળ્યા તે પહેલાં એ નયનાના વિચારો કેવા ઉત્તમ હતા ? મયોગો પણ કળે કેને ? બધાને નહિ તીર્થ કરો પણ બધાને નહિ કળ્યા એમને પામીને કેળ્યા બાધિથી પામ્યા કેટલાક નર્વચિરતિ પણ પામ્યા, કેટલાક કેવળ જ્ઞાન પામીને મુક્તિએ પણ ગયા, અને કેટલાક કપાય પામીને ઉન્માર્ગે ગયા મસા મા ડુળી ગયા ભગવાનની પ્રશ નાથી મગમને ઝેર પેદા થયું એ ઝેર કયા હતું ? પ્રમસામા હતું કે જેની પ્રમસા હતી એ વીરમા હતું કે પ્રગમા કરનાર ઇંદ્રમા હતું કે એ સગ મા હતું ? એક વસ્તુ બધાને મરખી લાલ દાયી થતી નથી જેટલી જેટલી આત્મામા યોગ્યતા તેટલી તેટલી પ્રાપ્તિ પ્રશમાનું પાત્ર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ હતા, જે વસ્તુની પ્રશમા હતી તે માનમા મારી ચીજ-મહાવીરની જ્ઞાન ધ્યાનમા સ્વિરતા-હતી, પ્રશમા કરનાર મધ્યકલ્પથી ગાયલો હતો, અને અમધ્યાત દેવોનો નામી હતો મગમે વિચાર્યું કે ઇંદ્ર અભિમાનમા આવી એક મનુષ્યની પ્રગમા કરતા બધા દેવોનું અપમાન કરે છે અમાન કરતા એ જાનનાન ! મૌઘર્મે દ્ર શુ એમ જોયા હતા કે તમે નજગા એ તો એમ જોયા હતા કે, અન્યાયે ભરત મેત્રમા વિચરતા મહાવીર એવી ગીતે જ્ઞાન મગ્ન છે, પોતાની ઇંદ્રિયો ઉપર, ગરીબ ઉપર, મન ઉપર એટલો દાબુ છે કે એમને અલિત કેવા દુનિયામા કોઈ અમર્થ નથી બધા ઇંદ્રો અને દેવો લેગા થાય તો પણ તે ચળે નહિ પણ આથી મગમને શુ લાગ્યું ? ઇંદ્ર પોતાના માનીતાની પ્રગમા કરના બધા દેવોનું અપમાન કરે છે દુનિયામા કોઈ એવી ચીજ નથી કે જેમાથી ઉન્માર્ગગામી ખર્ચો ચોયા વિના નહે એક આદમી હજારો રૂપીઆ ખર્ચી મુદ્દમા મુદ્દ વસ્તુ જમાડે પડી જમના ! બહાર શુ જોવે તે નાભગજે દાગમા મગ્યું નહોતું ગાડમા તેજ નહોતું આ જાતની જે જણ વાત કરે, ખારનો દાગ લાગે, (ખરી વાત, એ લીખારી શુ જમાડે ?) પાત્ર પત્રીસ આત્મા એવા નીડળે અને કહે કે 'મહાનુભાવ' આટલા પેમા

ખરચી આટલી લકિત ડગનાને તેવ મરચુ ન મળે ! શુન્દો પાડાનો ને ડામ પખાલીને આ ડયાનો ન્યાય ?" રમોયાએ ઓધુ નાખ્યુ તેમા શુન્દો એનો ! તેથીજ તમે જોગો કે જમણવારમા રમોયાને ૬૮ આપેલી હોય છે કે તેવ મરચુ ખુબ નાખવુ, જમણમા તેવ મરચાનો પાર નહિ આવી છુટ શા માટે ! ટોણા ન મારે તે માટે નહિ તો જમાડના જાણે છે કે તેવ મરચુ મેગવર્વડ છે, પણ મિદાન્ત જમાડનાર નમજે છ ડ આ લીચા ! તેન મરચાના ગ્રાહકો છે, એ નહિ નાખીએ તો ચાદા પાડગે

દુનિયાની મારામા માગી વ્યક્તિમા દુર્જન ચાદા પાડયા વિના ગ્રહે, એ બનેજ નહિ એવા આદમીની વાતોવી સારા એ ગણગણ નહિ માનવુ કે એવા નહોત તો અમે અધા રામા રહી જાત વાત ડગી દુનિયાને વન્તુની જાણ કરે એનાવી મુઝાવુ નહિ એડ પણ વન્તુ એવી નથી કે જેમા દુર્જન ખોત રણ ન ડાકે એ વખત વન્તુનો, તત્ત્વનો, વિચાર ડ નાર ડેટલા ? બે વાત કરે, બાવીસ હાજી ડહે, અને ચુમાનીન તાગી પાડે મનુષ્ય પણુનો શુણુ તો એ છે કે વાત નાલજ્યા પડી તે તથ્ય અને હિતકર છે એવી ખાત્રી ન થાય ત્યા મુધી અહીથી મહી (હોયેલા હોઠે) ન લાનવી જો તેમ બને તો વિગ્રહ ન થાય અને ત્યામુધી એવી વાત માલગવી નહિ ધુમે કાનના તો મોઢે લારવી નહિ આ શુણુ ન આવે તો મનુષ્યપણુ એ ભયરૂપ છે મનુષ્યપણુ જ્ઞાનમા નાક, ઉચી ગતીએ લઈ જાય પણ તેનો દુરુપયોગ થાય તો એ મનુષ્યપણુ શુ ડામ આવે ! આટલોએ શુણુ ન કેગવી થકો તો ભય છે કે આવી મામગ્રી પણ દુર્ગતિમા લઈ જશે

તત્ત્વ જ્ઞાની કોણ ?

તત્ત્વ જ્ઞાની કોણ ? ડોઈ દિવસ એના હૃદયના નખમો વિચાર આવ નહિ અર્થ વિનાનો, પ્રયોજન વિનાનો, લાભ વિનાનો વિચાર આવે જ નહિ એ ઉચ્ચામા ઉચ્ચ વિદ્વાન, પહેલા ન ગ રનો તત્ત્વજ્ઞાની ક્યારે બને ? ચોવીને કલાક ઉત્તમ ભાવના ઓથી વામિત રહે તો કદાચ ભાવના બને તો ખરામ વિચાર

આવી જાય પણ ડહી મોઢેથી બોલે તો નહિજ ખરાબ વિચાર મનમાં નાખનારો સારો કે બહાર કાઢનારો મારો? જ્ઞાની, કાલો ને સમજદાર તે કે જે બહાર ન કાઢે જેના મનમાં ખરાબ વિચાર ન આવે એ તો પહેલા નજરનો આવી જાય તો બહાર ન કાઢે કાળુ કે મનમાં રહેલો તે એકલાને ખાળ કરે અને બહાર નીકળે તે ઘણાને ખરાબ કરે

પ્રશ્ન સહામાથી—એ વિચારને પોતે સારો માનતો હેય ને બહાર કાઢે તો ?

એ વિચારવાની વાત આ વાત તત્ત્વજ્ઞાનીની આવે છે ત્યાં આ પ્રશ્ન અન્યાને છે કેમકે એ ખોટા વિચારને સારા માને નહિ અને માને તો એ વાસ્તવિક તત્ત્વજ્ઞાની નથી દુનિયાના બધાએ વિચાર બહાર મૂકના ઇરાદાપૂર્વક ખરાબ ધારીને મૂકે છે એમ કહેવાનો આરાધ નથી, પણ આ પ્રશ્ન અન્યાને છે તત્ત્વજ્ઞાની તો કદાચ અચેત્ત વિચાર પોતાના અંતમાં આવે તે પણ તેને બહાર ન કાઢે પ્રમાણિકપણે આ પ્રશ્નને કહેવું જોઈએ કે એ ખરાબ વિચારને પોતે હિતકારી માનીને, સ્વપરંતુ બહુ મનને બહાર કાઢે તો શુન્દેગાર તો ખરો પણ જેઓ ખોટા વિચાર જાળીને ઇરાદાપૂર્વક દુનિયાના ભૂડા માટે મીઠા કરતા તેના કરતા તો કમ શુન્દેગાર છે સાચું કહ્યું છે કે દરેકને બોલાવેલો કે લખાવેલો અધિગાર નથી તત્ત્વિક દૃષ્ટિની વાતમાં સમજાને દૂટ નહિ તત્ત્વતત્ત્વ સમજે, તત્ત્વમાં અતરન ન થાય તેની કાળજી રાખી શકે તેને જ અધર્મ સારી દુનિયામાં ધર્મની જગ્યા થોડી અહિંસા પાળના એ એ યાન નાખતું પડશે કે હિંસા કયા કયા વાય છે, પણ હિંમાવાળાએ અહિંસા કયા કયા વાય છે એ જોવાની જરૂર નથી જૂઠ્ઠી બચના જેવાં જોઈએ કે આ જૂઠ્ઠા-અહીં જૂઠ્ઠા-તે જૂઠ્ઠા પણ જૂઠ્ઠામાં મહાલનારે આ સાચું-અસાચું જોવાની જરૂર નથી ધર્મ એ અધર્મના કિલ્લામાં છુપાયેલો છે ધર્મની ઓળખ અધર્મ પડેતે કે ધર્મીને બહુ બહુ આવશે જેવું પડે છે તત્ત્વજ્ઞાનીને પણ હૃદયમાં ખરાબ

જવાય તેને માટે જ્ઞાન-જ્ઞાત ન જવાય તેને માટે જાણ-જાણ ન
પચે તેને માટે દૂધ-લેમનું દૂધ ન પચે તો ગાયનું એય ન પચે
તો બા-ગીનું આ તો જરૂર છે કે પહેલાં બાગીનું જ દૂધ પાચો
જોટલો જીવના મુખી ઉપા આવીયે જ નહિ મર્યાદાત બકરીથી ?
એ તો માદા માટે નથી પચતું એને માટે પહેલી વસ્તુ કંઈ ?
શાપકે ધરખારી થઈ કલાક બે કલાક ચરવવા શુ કરવા લેવા ?
ધરખા કુટુંબ, પરિવાર, પૈસો ટકો મૂકી ચરવવા લેવાનું પ્રયોજન
શુ ? ભગવાન પાને લાખા ચરે જીવિતિ કરવાનું પ્રયોજન શુ ?
ભગવાન પામે જોડો દો શુ —

‘શી ગતિ મારો અમારી—ઓ દીનાનાથ

શી ગતિ થારો અમારી—’

‘આ ‘શી ગતિ થારો’—જોલનારો બહાર શુ જોલે ? એની
ગતિ કેવી ? ઝગવાઈ ડેવી ? વચનો કવા હોય ? પેલો બહાર જઈ
કહે—રાતે જાવામા, નાટકચેટડમા, મોજમજમા, જગરાગમા વાધો
શુ ? આ જોલના શ્રી જિનેશ્વર દેવની ભક્તિ શુ સમજીને કરે
છે ? એ જોલે ? ‘દીનાનાથ શી ગતિ થારો અમારી’ એ ઉદ્ધ
ગાર અહીંથી (મુખમાથી) કે અહીંથી (હાથથી) નીકળે છે ?
ભાવનાપૂર્વક જોલો દો યા એમને એમ જ ? જેની આગળ તમે
ઉપના ઉદગાર ગાહો દો તે જ્ઞાની કે નહિ ? જ્ઞાની તે કેવા ?
તમારા હૈયાને જાણે તેવા કે ન જાણે એના ? એ દેવાધિદેવની
આગળ પછુ જે છગ અને માયા કરે ત તમને અને મને દો ?
જે અનત જ્ઞાનીને ન દોડે, એમને ઉઠા લણાવે તે તમા ! મારા
માટે ગમે તેમ જોલે એની વિતા શી ? જેટલું ન કરે તેટલું
વોડું એ તો કહેજ ન કહે તો માશ્વર્ય ધરખારીને ચરવાનું
શુ પ્રયોજન ? ચા-લાનું શુ કારણ ? દુખનદારી છોડી, નાહકનો
ટાકમિ આપી અહીં બેસવાનું કારણ શુ ? મામાયક આદિ કરવાનું
પણ શુ કારણ ? આ બધું સમ્યક્ પ્રકારે સમજો
ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવ જેવા થવા માટે કાંઈ કરવું પડશે કે ?

ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને જોળજવા માટે આપણે ભગવાન
શ્રીમહાવીરદેવનો પહેલો ભવ લીધો છે એ જીવન નકર કે એ

જીવન પામના ઘણું ઘણું કરવું પડશે એક એક સ્પષ્ટ લાવનાપ-
અગ્નિ મૃકવી પડશે વિષયની લાવનાઓને કાપવી પડશે હજી
વિષય વાનના ઘડતી નથી તેટલી મનુષ્યપણામાં જામી છે એમ
કહેવું પડશે એ વાનના ઘટયા નિના ભોગ્ય વસ્તુઓ ઉપર પણ
સાચી મા રીકી નથી આવવાની તમે જઘા ઘડની ચીજના માલીક
છો કે શુનાન ? તમે જવા સ્વતંત્રવાદીઓ અને શુલામ ? વીમમી
સદીના છતાં તમે શુલામ ! જાગના જમાનામાં જીવનારા તમે શુલામ !
કહેવાય ! તમારી જાગૃતિને કયું ઉપનામ આપવું ? આ તે જાગૃતિ
છે કે ઘોઘાટ મન્યાનવાની ઘેવછા છે ? જાગૃતિ એનું નામ કે જેના
શબ્દે શબ્દ જવાહીર જો મમજદાર, ભલેલો ગણેલો, પડિનના
ખપતો પોતાની જાનનામાથી શુ જોલે ? એ એમ જોલે ખરા કે
શ્રી જિનેશ્વરેવની પૂજામાં શુ પડયું છે ? નામાયિકમાં શુ પડયું
છે ? પ્રતિક જ પાપધના શુ પડયું છે ? એ તો નવનના ઘઘા
(મલામાથી)-અને પાડન કહે ઝણ ? ન કહે તા કયાણ

કર્મમત્તા બહુ ભય કર છે

આજના યથેચ જોતનાર અને લખનાર એમ માને છે કે
મમને ડોણ પૂછના છે ? પણ તઓએ યાદ રાખવું જોઈએ કે
કર્મમત્તા બહુ ભય કર છે આજા બડનના ફગ એરા ભય કર છે
કે એ અત્યાગે ખગર નહિ પડે જ વખતે આજા બડન આદિના
યોગે જઘાયેલ કર્મ, ઉચ્ચમાં આવરો તે વખતે જોટી દસીડો કામ
નહિ આવે આ તો મે કુકુળ માટે કર્યું હતું, અને આ તો મે
અમુક માટે કર્યું હતું એ નહિ બાલે તમે જ કહેને કે આ બધું
બાયડી દોકરાના ઉપકાર માટે થાય છે કે મહીં ક છે ? અગી
આર વાગે જઘાને ટાઈમસર ખવગવો તે શા માટે ? ઉપમ માટે ?
(મલામાથી) સ્વાર્થ માટે આવું ખુલુજ જોલેને કે જેથી તમારો
ક યાણનો રસ્તો સરલ થાય શ્રી જિનેશ્વરેવની આજા વિરુદ્ધ
વર્તનાના, ભલે શ્રીમત, ડાયદાના જાણ કે જુદાના નિધાન હોય
પણ તમની કર્મ મત્તા આજગ નહિ બાલે નાં કે ફયાદ માટેજ
કહેવામાં આવે છે કે ઘોડી જીદગી માટે વિષય પ્રાયમાં મમ

જાની આ માનવ જીવન નષ્ટ કરી દેવું એ કોઈપણ રીતિએ ઠીક નથી, અને ધર્મ વિરૂદ્ધ વર્તન જ્યુ તે પોતાના જ હસ્તે પોતાનો નાશ કે વા બગાડે છે આ વાત વીસરી જના જેવી નથી

પ્રત્યક્ષ વાતોને તો માનો

(મહામાયી) કર્મ મર્યાદાને માને તોને ? માનના જ નથી ? તો પછા એક જોરો અને એક કાળો, ગન્ત અને પ્રજ્ઞ એકની પાને ગીત ગન, તો બીજાની પાસે કટકી એક માવહાર, એક ખીખારી, આ બધું કર્મ મર્યાદા કોના થોગે બન્યું ? જોવોની છતી બુદ્ધિએ બુદ્ધિનું લીલામ કરે તેનો કાંઈ ઉપાય ! દીવા જેવું હોયને ન માને, ઉલ્ક ઉલ્ક કરે ત્યા શો ઉપાય ! માયકાગલા રાગીજવાગાને અગીઆ વાગે દાઈમર ફાગલાન મિષ્ટાન્ન મળે ત્યારે અવમન્ત શરીરવાગાને રાગો પુરો મગતો નથી એકને એક મિનીના હજાર મળે, ખીખારને બાર કલાખી મહેનત દતા પણ રીતમગ્નુ લોજન ન મળે આ બધાનું કાણુ ? જોવશો કાઈ ? નાહકના ધમડી ન જાનો જરા ધીમા પડો અવહારના પણ નોડર બે ઉચા ન્યારે જોવે તો શેઠ કહે કે જરા ધીમા પડે સીખ માગીશ ખી એ એમ કહે કે આમજ કરીશ જોશીમર કહે કે શેરો મારીશ તા સાક પણ નહિ મળે, અને ઘેર બેસવું પડશે, આગરે ભેર જીવણ હોય, કીચી દીપાવણી હોય, તો ધીમા બોલો, છ કલાક લખે જાઓ, કામ કરો, રીતમર કામ આપશે તા માઠના પચોતર થશે, તો બાયડી છોકા ! દૂધ પીશે વાન બા મા તો એવો શેજે મારીશ કે કોઈ ઉભા નહિ રાખે આમ શાણા જોશીમરે સમ જાવે છે અને વધુમા કહે છે કે જોશીમમા તો નવો જન્મ છે અત્યાર સુધી મૂલમા, કોલેજમા, જ્યા ત્યા બધે સ્વચ્છ રીતે હર્યા કર્યા, પણ હવે નવો જન્મ છે આજ રીતે અમે કહીએ છીએ કે ભવિષ્યમા રાણુ ન પડે એવી કેળવણી મેળવીને આ જ મે એવું કરો કે પરબોકે સુખી થવાય

ભગવાન પામે પૈસા માગે એ આવક ?

એસતે વર્ષે મદિરમા વહેલા આજો મીચીને શુ માગવા જાય છે ? (સલામાથી અનાજ આવ્યો.) પૈસા ? કેવુ લયકર ! આટલી પોલ ! આવા જૈન ? જે ભગવાન પાસે પૈસો, સ્ત્રી કુટુંબ માગવા જાય તે મને માને ! હવે હું સમજ્યો કે દીક્ષાથી તમે શુ કામ ભડો છે ? એતુ આજ કારણ હવે ગાળ ખાઈ, નિઠા ખમીને પણ સુધારવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ હવે નહિ લાગે કે આવક ગાળ દે છે આવક નહિ એમ માતુ ? ભગવાન પામે પૈસા માગે એ આવક ? (સલામાથી) મિથ્યાત્વી કહેવા હોય તો કહો પણ આવક તો રહેવા છો' પૈસા ન આપીએ તો દેવાગીઆ કહો પણ સાહ લખો એમને ? શુ આ કથનમા જરાપણ બુદ્ધિમતા લાગે છે ? જૈન કુલમા જન્મીને આખી જીવગીઆ પણ વિચાર્યું છે કે શ્રીજીનેશ્વર દેવની આજ્ઞા શી છે ? અરે જે જીવનમા અરિહતને, સિદ્ધને, આચાર્યને, ઉપાધ્યાયને કે સાધુને ન ઝોળખ્યા તે શુ જૈન જીવન છે ? ગેળ અને ખોળ એક ? હાથી અને રામભ સરખા ? જરા વિચરે નીચેનું દ્રષ્ટાત

ધનપાગ એ બ્રાહ્મણમાથી જૈન થયો હતો લોજની રુસામા ઉઘી ડોટિનો પડિન હતો નિલકમજરી અથ એતો લખ્યો અથનુ એ નામ પાછગથી પડયુ પ્રથમતુ નામ એ ન હતુ એ અથમા એલે શ્રી આદિનાથ ભગવાનતુ જીવન લખેલુ જ્યારે અથ લખાતો હતો ત્યારે રાજાએ રાજસલામા ન આવવાતુ કારણ પૂછતા કહેલુ 'રાજન, હાવ હું એક અથ લખુ છું' એક વખતે રાજાને એ એ બેગા થયા રાજાએ પૂછયુ, 'અથ પૂરા થયો ?' ધનપાગે હા કહી અથ મગાવ્યો જોયો વાવ્યો રાજા કહે છે કે, 'ધનપાગ અથ મરેનો પણ એક વાત જ્યા જ્યા અથોવ્યા લખ્યુ છે ત્યા ધારા લખો જ્યા સરતનુ નામ છે ત્યા લોજતુ નામ લખો અને જના ઝડાસદેવ કે ત્યા મારા માનીતા દેવનુ નામ લખો' ધનપાગ કહે છે કે 'મહારાજ ! કયા

એ અરોધ્યા ને કયા આ હુ પસારાલી વારા ? કયા ભરતને કયા લેજ ? કયા દયાની મૂર્તિ, શ્રી ધાબદેન ગ્વામી અને કયા તમે માન્યા તે શુ તમે એમ માનો છો કે અંરાવણની જગ્યાએ રાપ્રજને વિનામણીની જગ્યાએ કાયને અને સુવર્ણી જગ્યાએ કથિરને જોડવય ?

લોજ-ની આગળ જોવો ઠા ? હું કોણ ?

ધનપાળ-અજ્ઞાતા

લોજ-કહુ તેમ કરવુ પડશે

ધનપાળ-નહિ જાને

લોજ-પરિણામ લયકર આવશે

ધનપાળ-હું ભાટ નથી

ભાટ હાજી હા કરે પૈસા માટે જોડુ બી લએ પડેલ તેમ ન કરે પૈસાને લાત મારે સત્તને સ્વીકારે રાજાએ અથ મળગતી મગડીમા નાખ્યો પુસ્તક આપુને આપુ બાળી ગયુ ધનપાળ કવિએ કહુ રાજનુ ! વિનાશ કાળે વિપરીતબુદ્ધિ !

આ ધર્માભિમાન કયા છે ?

ધનપાળ ઘેર આવ્યો ખાલુ ભાવજુ નથી, ગળે ઉતરતુ નથી છોકરી તિલકમજરીએ પૂછ્યું, 'બાપાજી શુ છે ?'

ધનપાળ-વર્ષાની મહેનત અગ્નિમા, રાજાએ અથ જાણી નાખ્યો

તિલકમજરી-મારે મોઢે છે

તમને શુ મોઢે છે ? કહોને કે 'અર્થ અને કામ' ભાગ્યવાન ! કહોને કે જૈન ધર્મ શુ હોવુ જોઈએ ? (મલામાથી) પુરા જૈન હોઈએ તોને ? પુરા લયે નહો જૈન કુવમા જન્મ્યા તો છો કે નહિ ? દેવગુરુ ધર્મનુ નહિ જ્ઞાન, નહિ સાન ને ચોરે જેસી પચાત કરે કે ફવાણા આવા, ઢીકણા આવા, ને અમે આવા જ્યારે આવી વાતો સાંભળીએ ત્યારે લાગે છે કે જૈનકુલમા જન્મ દેનારની વાતો આવી ? ધનપાલે એ જયનુ નામ ફેરવી તિલક મજરી રાખ્યું, કારણ ? લખ્યો ધનપાલે જણ સાચવ્યો કોણે ? તમે જાઓ તો તમાગી પાછા ધર્મને સાચવનાર કોઈ છે ? તમે

સાચવો તો કોણ સાચવેને ! મરતી વખતે તમારા ઘરમા સમાધિ આપનાર કોણ છે ? બધા આના (પૈસાના) પૂજારી ? અત વખતે શાંતિથી કોણ એમ કહેનાર છે કે અમારી ચિંતા ન કરો, અત વખતે અમારા વિચાર નહિ કરતા શુભ ભાવના લાવો, છે આવા પુત્રો ? આતો, બાપાણ થેવી કમ છે ? બાપાણ ચોખડામા શુ છે ? બાપાણ બેટાણને કહેતા કહેતા ને વીલ ઘડના ઘડના ટાપી ભાગ કેવી દુર્લભ ?

જૈન શાસ્ત્રોમા પુનર્વગ્ન છે ?

સમામાથી પ્રશ્ન - બાનો વારતો હીકરો ભોગર કે નહિ ? એ શાસ્ત્રે પચાન કરી છે કયા ? શાસ્ત્રે તો ભોગવવાનોજ ઇતકાર કરે છે શાસ્ત્રે તો ભોગની વાતો કરીજ નથી એમાથી બચાવવાની / વાતો કરી છે જૈન શાસ્ત્રે લક્ષ્મી ભોગવવાનું વિધાન કયું નથી અને પરજીવાનુંએ વિધાન નથી કયું પછી મને પૂછે કે જૈન શાસ્ત્રમા પુનર્વગ્નનું વિધાન કે કે નહિ ? હુ તો કહુ છું કે લક્ષ્મીજ વિધાન નથી, ત્યા પુનર્વગ્ન ભાવવું કયાથી ? શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રમા પુનર્વગ્નનું વિધાન છે કે નહિ એમ કહ્યા ગણાના પૂછે છે મને દુખ થાય કે કે પૈસો, લક્ષ, પુનર્વગ્ન, આ બધું જૈન શાસ્ત્રમાથી શોધનારા આવ્યા કનાથી ? એતે જૈનદુનિવામા જન્મ્યા છે કે બહાર ? શ્રી જિનેશ્વરદેવના વચનમા પુનર્વગ્નના વિધાનની શોધ કરે છે ? ગણો અહાર પાપસ્થાનક નામે આવડે છે ? શોધુ પાપસ્થાનક કયું ? મૈથુન પાપ કે પુણ્ય ? મૂલ નાસ્તિ કુતઃ શાસ્ત્રા ? શ્રી જિનેશ્વરદેવ અને નિમિત્ત શુદ્ધના વચનમાથી કેવી શોધ થાર છે ! સૂત્રના કહેનાર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ, શુદ્ધનાર ગણધર ભગવાન, ખીનવનાર સમર્થ આચાર્યો, ત્રાગીઓ જેમણે ધરખાગ સી બધું મૂકી નીધું એમના કહેવામા પુનર્વગ્ન, વ્ય કિચાર, હોય ? અને ત્યા તેવું શોધે એ કેવા ? જો તમારાથી ન રહેવાય, તમે વિષયના શુભામ હો તો તમારૂં સૂજતું તમે ગણો પણ આને-આગમને આગળ ન ધરો બદમાશી ઉપર શહેન શાહીનો સીકો ન મારો કમલોર હો વિષયમા ફસાયા હો માટે

તમને તેવા ચેશ સૂજે છે લાવાન શ્રી મહાવીર લાગવાને પાપનો ત્રાગજ મહો છે એમણે તમને થોડી પથ્રુ છુટ આપી છે એવું ન બોલતા આ જમાનો લયકર છે હવા એવી લયકર છે કે લવલસા ઝપટામા આવી જાય છે એ ઝાગામા આવી ન જવાય તેની ઘણીજ કાળજી રાખવાની છે તમને અનુસરતું નહિ બોલાય અહીં તમે આવો એથીજ કંઈ નામના નથી આમાથી (આગમ માધી) કંઈ લઈ જાઓ તોજ લાભ હું શુ આપુ ? એવો રજિત વગર, તાકાત વગરના કહે શું ? ખરે, તારક લેવા યોગ્ય, પૂજવા યોગ્ય પથ્રુ અરકવ છીએ, કમજોર છીએ, કંઈક ખીજી આપો તો પછી મન્નક વ મૂળ બારનત-બાર નહિ તો અગી આર, દસ, નન, આઠ, માત, છ, પાચ, ચાર, ત્રણ, બે, એક એમ નહિ તો એકયુ સન્નકવ અને એય નહિ તો માર્ગી નુસારીપથ્રુના ગુણો તેમાને સસારને તો જોડો માનવો પડશે અમાર માનવો પડશે એ વિના તો નહિજ થાવે

વ્યાખ્યાન ૧૦ મુ

સસાર અસાર છે એ મમજાયા વિના ધર્મ થશે કે ?

૫ રમ ઉપકારી સૂત્રકાર મહારાજાએ આ મનુષ્યપથ્રુની સાર્થકતા માટે, ત્રણ વસ્તુ બતાવી છે એક-તો શ્રી ત્રિનેશ્વર દેવના કહેલા શાસ્ત્રોનું મવણ, બીજી સાલ જીને તેની ઉપર શ્રદ્ધા અને ત્રીજી શ્રદ્ધાને અનુસરતું વર્તન કરવામા પોતાની જેટલી શક્તિ હોય તેનો વ્યય કરવો આ મનુષ્યપથ્રુની શક્તિઓ જો આ ત્રણમા કામ ન આવે, ત્રણ શિવાય બીજા કર્મોમા ખરચાઈ જાય, તો મજેલુ ઉત્તમમા ઉત્તમ જીવન આપણે ગુમાવી નાખ્યું એમ કહેવાય હવે જ્યાં સુધી એ

શાસ્ત્રના પ્રણેતા શ્રી જિનેશ્વર દેવને આપણે ઝોળખીયે નહિ,
ત્તા સુધી એના પ્રત્યે આપણી શ્રદ્ધા જાગે નહિ એની વાત
વિક પિછાણ ન થાય ત્યા સુધી એનું શસ્ત્ર સાલગવામા જેવો
જોઈયે તેવો અનુરાગ થાય નહિ એ માટે શાસ્ત્રકારે સમસ્ત
પ્રાપ્તિ મુખ્ય ગણી છે જ્યા સુધી દેવને ઝોળખીયે નહિ,
શુદ્ધને ઝોળખીયે નહિ ત્યા સુધી ધર્મના તત્ત્વો સમજાય નહિ
અને ત્તા સુધી આત્મા આ કારવાણમા ઉત્તુક થાય નહિ
એટલા માટે આપણે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના પૂર્વ ભવને
વીધા છે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ સમસ્તવને ઠેવી રીતે પામ્યા,
કેના યોગે પામ્યા, વિગેરે વિચાર કરવા જોડા છીએ નય-
સારના ભવમાથી એ બધુએ મળી આવશે નયસાર જૈન
કુળમા જન્મેલા ન હતા, સમસ્તવને પામેલા નહિ હતા અ-
વીમા, જગવમા લાકડા કપાવવા ગયા હતા, મર્યાદાકાળ
વીની ગયો હતો, તે સમયે તેઓ શ્રમિત હતા, ક્ષુધિત હતા,
એવા સંવેગોમા પણ એ વિચાર કર્યો કે ડોર્ધ આતયિ આવે,
તો હાથને જમુ કયા એમના વિચારો ને કયા આજના વિચારો ?
આ કઠીન ક્રિયા છે ? જમવા પહેલા અતિથિને હાથને જમુ એ
જાનના ને અતિથિને મેઝીને જમાડીને જમવુ એ ક્રિયા તમારે
માટે કઠીન છે ? મને કહો છો કે, 'કઠીન કઠીન કહો છો પણ
કઈ હલકુ હલકુ કહો' હલકુ પણ કઠીન વસ્તુની મહત્તા સ-
જ્યા વિના થવાનું નથી જેને રૂપીયાની કિંમત નથી તે પાછને
ખીમામા નહિ મૂકે એકસો બાણ પાછનો રૂપીયો થાય એવું જે
સમજે, તે માને કે પાછ પાછ સમજ કરીશ તો રૂપેયો થશે
રૂપેયા પ્રત્યે પ્રેમ હોય તોજ પાછ પ્રત્યે પ્રેમ થાય.
એનૈયા પ્રત્યે પ્રેમ હોય તોજ રૂપેયા પ્રત્યે પ્રેમ થાય.
લાળ પ્રત્યે પ્રેમ હોય તોજ હજાર પ્રત્યે થાય, કોડ પ્રત્યે પ્રેમ
હોય તોજ લાળ પ્રત્યે થાય જેને કોડોની કિંમત સમજતી
દેવામા ગાયે એને કહેવું પડે કે તું પાછ લેજે ? વેપારી વેપા-
રમા આના પાછ ગણે છે બ્યાજમા ડોઝડા બદામ ગણે લાખોની

કિંમત એને ? માટેને ? જો મૂળવસ્તુની કિંમત ન હોય તો તો આબુખાબુની વસ્તુ પર પ્રેમ થવાનો નથી. આ સંસાર હું ખમય છે એને છોડવાથી શાંતિ કે એલાવના ન આવે ત્યાં સુધી આમા પી એકે લાવના આવે નહિ દુનિયાના મોજશોખ, ધરણાર, ગરગ એ બધું મોજુદ હોય તે મૂકીને ધર્મની લાવના ક્યારે થાય ? જ્યાં સુધી પોતાની પાને રહે-ની વસ્તુમા સુખનો ભાગ થાય ત્યાં સુધી અપૂર્વ પૂર્વ કદીયે નહિ મળેલી વસ્તુ પર પ્રેમ થાય શી રીતે ? મૌથી પહેલો ગુણુ ધર્મને લાણુવાની ઈચ્છા. એ ગુણુ કેને આવે ? ધર્મ પી જિજ્ઞાસા કેને પેદા થાય ? ધરને, બારને અને રગરાગને સાગ માને એને ? દુનિયા ને ધર્મ એ બે જુદી ચીજ છે દુનિયામા ક્યારથી ? જન્મ્યા ત્યારથી નહિ પણ અનાદિ કાળથી ગોઠવાયલા છે. કાંઈ દુનિયા નવી નવી હમણા આ જોખામા છે તે પહેલા બીજા જોખામા હતા ને ભવિષ્યમા ત્રીજા જોખામા ગોઠનાશે. અનાદિ કાળથી પનિચિત વસ્તુઓ ઉપ ની લાવમા છૂટી ધર્મ પર પ્રેમ ક્યારે થાય ? જિજ્ઞાસા હોય તો ૧ જિજ્ઞાસા, ૨ સદ્ગુણ પાસે જવાની ઈચ્છા, ૩ ગુણુ પ્રત્યે જોઈતી નમ્રતા, વિનય, નિ અને ૪ સદ્ગુણના વચનપર શ્રદ્ધા ઉપરના ચાર ગુણુ ન હોય ત્યાં સુધી ધર્મની પ્રાપ્તિ શી રીતે થાય ? જેને આ દુનિયાના પયાર્યોમા, દુનિયાની હહેરમા અને અમનચમનમાજ આનંદ આવતો હોય તેને એમ થશે કે હું ધર્મને જાણું ? 'જે સયોગોમા બેઠો છું એ સયોગો મારે માટે હિતકારી નથી, હજી હિતકર સયોગો બીજા જોઈએ' આ લાવના જ્યાં સુધી પેદા ન થાય ત્યાં સુધી ધર્મ પ્રત્યે જિજ્ઞાસા ન થાય જિજ્ઞાસા ન જાગે ત્યાં સુધી સદ્ગુણનીએ કિંમત નહિ, ધર્મનીએ કિંમત નહિ કંઈએ કિંમતી નહિ લાગે જો જિજ્ઞાસા એમને એમ પેદા થતી હોત તો સારી દુનિયા એકી સાથે સત્ય ધર્મની ઉપાસક બની જાત, પણ જેને એમજ લાગે કે જે સયોગોમા હું છું એ સયોગોજ મારે માટે લાલલાથી કે, હું શું મનજદાર છું, મારામા બિચુપ નથી, એને ધર્મની જિજ્ઞાસાજ

પેદા થતી નથી, તો પછી મદ્દગાર પામે જવાની ઇચ્છા, નમસ્કાર કરવાની ઇચ્છા, વિનયપૂર્વક સાક્ષાત્કારની ઇચ્છા તો વાતજ શી ? નાનામા નાની ધર્મક્રિયા કરવી હોય તોપણ મળ વસ્તુ તરફ વળવું પડશે હું સૌથી પહેલાં મરવિરતિ-ત્યાગ તરફ જાઉં છું, મોક્ષ તરફ તમારું ધ્યાન ખેંચુ છું તનો એજ મુખ છે કે-જ્યાં મુખી નમારું લક્ષ્ય મોક્ષ પ્રત્યે ન ચોટે, એ મોક્ષ મારે સર્વ વિરતિની જરૂર છે એમ તમને ન લાગે ત્યાં મુખી નાના ધર્મો સમજવાનો ભાવના જાગે એ પણ અસકય છે જ્ઞાની પુર પોએ કહ્યું કે જ્યાં મુખી સ સારના સઘળા મ યોગો મારે મારે હિતકર છે એવો આખો આખો પણુ ખ્યાલ હોય ત્યાં મુખી ધર્મની સાચી જિજ્ઞાસા થતી નથી માળાપ આદિ કુટુંબી ગમે તેવા ઉપકારી પણ એ ઉપકાર મર્યાદામાં માળાપ, કુટુંબી પરિવાર બહુ મારા હોય, ઉચી ઉચી ડોંગિના હોય, ભવો ૧-૧૦ બનાવવાની પેરનીમા હોય તોએ પ્રાય પોતાના ન્યાર્થને માથ વીનેજ આથી ધર્મ જિજ્ઞાસા પેદા થઈ કે તમ મદ્દગારનો મ યોગ કરવાની ભાવના પેના દાય, કારણ, તે મમજે છે કે 'મને જે જોઈએ તે આ બધા કુટુંબીઓ ન્યાર્થવલ દોવાથી બનાવવા શક્તિવાન નથી' અને એ ભાવનાના યોગે, તે મદ્દગાર પામે જઈ વિનય અને બહુ માનપૂર્વક મદ્દગાર કહે તે સાલજે સાક્ષાત્કાર તેનું મનન કરી તેને જીવનમાં ઉતારવાનો પ્રયત્ન કરે

ધ્યેયને ઓળખો અને હૃદય મન્મુખ રાખો

જ્ઞાની દરમિયાને છે તેને વિચારો નહિ અને મનન ન કરો ત્યાં મુખી જે કરણીઓ કટી છે તેનો મર્મ શી ગીતે મમજાય ? હુનિયામાં નાના તાગો, નાના ધર્મો અને છે તે કઈ લાલસાથી ? શુ સમજીને માધુને અન્ન પાણી આદિ આપો છો ? ઉપાધ્યયમાં કલાક બે કલાક શુ કરવા ગાજો છો ? સામાયિક પ્રતિક્રિયા અને પાપધ વિગેરે શા માટે ? શીવ શા માટે પાજો છો ? મહિનામાં બે ચાર પાચ ઉપવાસ શા માટે કરો છો ? આગ્રેવ જોકાસણા વિગેરે શા માટે ? કઈ ઉમેદથી ? કઈ વસ્તુની પ્રસિ માટે ? આ બધું

કયા ધ્યેયની સિદ્ધિ માટે ? જો બધું તમે શા માટે કરો છો ? નિર્ણય પણ આવીને કહો તો ખરા ? મારે તમને શ્રી જિનેશ્વ દેવની પૂજા, ગુરૂવંદન, શાસ્ત્ર શ્રવણ, સામાયિક માટે શું કાંઈ કરવું ? આ બધું તમે શું કામ કહેવરાવતા આવતા છો ? મને વિચાર જો થાય છે કે જો જોમને જોઈએ છે, તે હું કહું ! છતાં કરકું કેમ પડે છે લોકોની વાતો ઉપરથી જાણવામાં આવે છે કે હું કહું કે તે કરકું પડે છે આકરૂ લાગે છે શાથી મને જોમ કહેવામાં આવે છે કે ‘આપ કઢીન કઢીન વસ્તુઓને ઉપદેશ ન કરો પણ શ્રી જિનપૂજા સામાયિકાદિ સામાન્ય વસ્તુઓનો ઉપદેશ કરો’ હું પૂછું કે સામાયિકની, જિનપૂજાની શું જરૂર ? શા માટે સાધુ પાસે તે વસ્તુઓ કહેવરાવવા માગો છો ? સભામાંથી અવાજ થયો કે-‘આ સંસારના બંધનથી છુટવા માટે વારૂ તો હવે જો તો નિશ્ચિનજ છે ને કે તમારી નાનામાં નાની ધર્મક્રિયા પણ આ સમારથી મુક્ત થવા માટેજ છે ને’ સભામાંથી અવાજ થયો કે ‘હા જોમા પુછવાનું જ શું’ જો જોમજ તે તમારા જો ધ્યેયને અને તે ધ્યેયના મુખ્ય સાધન તરીકે સર્વ વિસ્તિને તમારે જરાજરા સમજીને હૃદય સન્મુખ રાખવાની જરૂર ખરી કે નહિ ? જો ખરી તો રોજ તમને તે વસ્તુ યાદ કરાવનાર મામે ફરિયાદ શેની ? મમજો કે જો ફરિયાદ પાસા વિન ની છે, એટલે જો ફરિયાદ સાચા જૈનથી તો થઈજ ન શકે

બંધાને મોક્ષ સારો લાગે તો શું થાય ?

નાનામાં નાની ધર્મક્રિયાના પણ મૂળ વસ્તુની રૂચિ વિના નહિ આવે જેને સંસારના સારાપણાની અરૂચિ નહિ તેને શ્રી મહાવીર દેવના ગાસન પ્રત્યે આવો પ્રેમ નહિ આ માન્યતા શાખાનુસારિણી છે ફેરવી ચડે છે ? ભક્તિને લોટ ફાકવો જો જો નહિ અને સંસારને ને મોક્ષને બેયને સારા માનવા જો નહિ અને તમે પૈગાને સાથે માન્યો તો તને આપે તે મોટો ને લઘુ જાય તે હરમન, તેમ મોક્ષ સારો તો સંસાર ખારો એર ખરો કે

નહિ ? (મહામાયી) 'બધાને મોક્ષ સારો લાગે તો શુ થાય ?' યો આ લાઇને સુઝવણ થઇ આવી 'સર્વેપિ સુખિન' મવન્તુ' આ ભાવનાના યોગે કદાચ સૌ સુખી થાય એટલે કે સસારીની માન્યતા પ્રમાણે બધાએ પાલખીમાં બેસનાર થઇ જાય તો ઉપાડે કોણ ? એ ચિતાથી ઉપરની ભાવના ન કરવી એમને ? પણ ભાગ્યવાન, બધાએ સુખી ન થાય કોઈ કોઈ પુણ્યવાન થાન એ બન્યું છે કોઈ કાળે કે બધા સુખી થાય ? પણ આપણી ની ઇચ્છા ? બધા ત્યાગી બને તે, એ ત્યાગના પ્રતાપે બધા મોક્ષ જાય એટલે કે આધિ યાધિ અને ઉપાધિમય આ મમારમાથી છુટી અનત સુખના લોકતા થાય શ્રીજિનેશ્વર દેવ પણ એજ ભાવનાના યોગે શ્રીજિનેશ્વર થયા છે એમા કાંઈ હંરકત છે ? ધ્યેયનો નિર્ણય થયો નથી એનીજ આ સુઝવણ છે કંટલાક કહે છે કે 'બધા સાધુ થઇ જાય તો રોટલા કોણ આપશે ?' પણ એ ખીયારાઓને ખબર નવી કે એક સાધુની પુઠે મજ્યાગ ઘ ઢાતાર થાય એડનો મર્વ ત્યાગ એમ કંઈકને એટલું તો જવજ્ય આવે કે 'કમ્મક કમ્મો' નીવકન તણને દીક્ષા લેવા નીકળે ત્યારે કે-લાક ભવાભિનની આત્માઓ એમ પણ બોલનાગ નીકળે કે, કેવો ગમાર, બી નીલકતે ત્યાગી થયો અને સખ્યાબધ આત્માઓ એમ માનનાર અને બોવનાર હોય છે કે ધન છે આ પુન્યવાનને કે જેણે સર્વસ્વને ત્યજ આત્મક યાણની માધનામા પોતાનું જીવન નમર્ષિદીધુ એક ત્યાગી થાય તેની પુઠે કેટલાક ત્યાગનો રસલેતા થાય, કેટલાક થોડું પણ તજતા થાય, બહુ રંગીલા, મોજશોખીલા પણ વિચારતા થાય કે આખી જીદગી મોજમઝામા તો નજ કાઢવી તમે માધુઓના આહુપાણીની ફીકર ન કરતા આટલો આટલો વિરોધ બતા માધુ બાદશાહીથી ફગી રહે છે, ઝાપાની કોવમોમા આટઆટલા મપ્પા આવવા છતા સાધુ બાદશાહીથી જીને છે, એનું કારણ ? એનું સયમ એના મયમના પ્રતાપે એના બે પાય રક્ષક પણ એવા નીકળે કે જે પેવા હજારો દુશ્મનોને ત્યાને ત્યાજ થલાવે,

આવેશવાળાનું કેટલું માણુ માનવું ?

ધર્મનો પ્રતાપ છે પણ આજે જેઓની આંખે પડળ આવી ગયા છે તેઓનાથી તે જોઈ શકાતો નથી ધર્મનો પ્રભાવ સાબળવાથી વિરોધીઓની જાતીમાં ધડાકા થાય છે એનાજ યોગે જેમ તેમ જોલવાનો અને લખવાનો તેઓને મેળાઆ થયો છે માણુસ માણુસાઈ મૂંઝીને લખે, એનું કારણ હૃદયના ખોટા બેક જાટ મિથ્યા જીજ્ઞુશુ હોય ? વ્યવહારમાં પણ કહે છે કે આવે શનાળો આદમી જે કાંઈ જાવે તે પોણીસો ટકા ખોટું હોય પોણીસો નહિ પણ પોણીસો અથાત સત્તર છુટું આપેશ એ જાન ભૂલાવે, નહિ જોનાનાનું જોનાવે, નહિ લખવાનું લખાવે, એના ઉપર વિચાર ન હોય એક ગીધી વાન યાં રાખો, કે તમને કોઈ મારા આંખી કહે કે તું નાવાયક, તો ચોંટી, ચેતવું ને વિચાર કરવો કારણ કે એમાં જરૂર કાંઈક હોતું હશે ? પણ પાગલ કહે તો કહેવું કે ખીચારો અહીં વગરનો એની ચિંતા શી ? જેતામાં સારામારનો ત્રિવેક કંગાની તાકાત નથી એના કથનમાં વિચાર શો ? એક તદ્દન નાગો આ મી, શાહુમારને ગાળો કેરો કેરો રમ્તે ચાલો જન ત્યારે જાધા બેગા થયેનાને પોલીસ પણ કહે કે જવા દો એને, ડેકશો નહિ મંડ છે, પાગલ છે તેમ કે ધીઓ, માનીઓ, માયાળીઓ અને લોનીઓ આપેશમાં આવી છુટું જોને, એની કિંમત શી ? એ ખીચાગ રોતાના પાપમાં પેતેજ પાયમાલ થતાના છે, માટે ખરેખર દયાપાત્ર છે આજે વિષયકધાયાદિમાં લીન થયેનાઓની દશા ઘણીજ ભયંકર છે તેઓ શાસ્ત્રોની વાતોનો પણ મન ગમતોજ ઉપયોગ કર તેઓ એક વાત યાદ રાખે કે, ‘પુત્રે માળાપળી એટલે વડિનની આના માનવી’ પણ, એ વાન યાદ ન રાખે કે, ‘વડિને આજ્ઞા કેવી કરવી જોઈએ ?’ પુત્રે આના માનવી એ યાદ રહે પણ એ યાદ ન રહે કે પુત્રની માગણી સારી એટલે શાસ્ત્રાનુસારિણી હોય, તો માતા પિતાદિએ આજ્ઞા આપવી જોઈએ

માબાપનો ઉપકાર શી રીતે વળે ?

સ સારી માબાપ ગમે તેટલા હિતૈષી પણ ડોઈ અપનાદ બાદ કરતા તેમનામા મોહના અથો હોય તે કામ કર્યા વિના, રહેના નથી જ્ઞાની એકાંતે અથે ગ આજ્ઞાને પણ માનનીજ એમ કહી દે તો શુ વાય ? એ સમજે કે અર્હા મુબાઇમા નેવુ પચાણુ ટકા બહારગામના છે ઉત્તર દક્ષિણના ભોમા વય છો આરે છયે કે બાર મહીને વેગ જાઓ ત્યારે બાપાણુ શુ કહે, અને આવો ત્યારે શુ કહે, એ કહેયો ? છાઠરો પૈમા કમાવા કે હિશીધગ બવા વિભારન જવામા દરિનાનો ભય, અત્તખે પ્રદેશ, ખાનપાની પ્રતિકૂવતા, હવાની પશુ પ્રતિકૂવતા, આ બધાની પતવા કર્યા વિના તિલક આદિ કરીને રજા આપતા માતા પિતાને, પુત્રનો અને પત્નીને, પતિનો વિયોગ કેમ નથી સાવતો ? સભા માથી અવાજ થયો કે 'સાહેબ ! એમા મ્યાર્થ' ઠે ને ?' વાહ ઘોઝા મજેનો ઉત્તર પોતાના મ્યાર્થ માટે આ ગીનતુ વર્તન કરનાર ક યાણુ માર્ગે જતા અનરાય કરે એનુ વજન કેટલુ ? એ અતરાયને આધીન થવુ એ અજ્ઞાનતા શિવાય, બીણુ શુ છે ? એ વખતે માતા ઠે સી કહુ લાવે-આનો કરે, નાગીએર આપે, આનું પવુ કારણુ કહેયો ? વેપાર માટે ક્યાર્થ જવુ હેય તો ગરમીમા, ગીનાગાની ંડીમા, ચોમામામા જવાય ત્યા મા બાપ કહે કે 'શુ કરીયે ? એ ન જાય તો ભરીયે કયાથી ?' પણ જો છોકરો તીર્થમા જવાતુ કહે તો શિયાળામા શરદી થાન, ઉનાગામા ગ મી લાગે, ચોમાસામા વજમાદની ઝડીયો માટે આ સાવ નહિ બીણુ સાલ બીણુ સાલે વગી નીણુ સાન, ચોથી પાયમી માવ ત્યા વગી શોક આવે શોક પશુ મોટે ભાગે ધર્મના કામ માટેજ શોક આવે ત્યારે આરભ સમારભ બધ ન થાય પણ આરભ સમારભથી ઝોડાવના ધર્મ કિનાઓ બધ થાય ! આ રીતે ડેવજ મોહમા પટેલા, સ્વાર્થમા રચેલા પથેલાની આજ્ઞ માનનીજ ભેઇએ, એમ શ્રી જિનેશ્વર દેવે કહે ? તમે રોહિણીયા એ તુ દષ્ટાન ભૂતી તો નવી ગયા ને ? જે માળાન પોતે શ્રી

જિનેશ્વર દેવની આજ્ઞામા રહી, પુત્રને પ્રભુ માર્ગમા જોડે એની આ વાત નથી પણ જો કેવા હોય છે તે માટે જીવો શ્રી આર્ય રક્ષિત સંતોષ્યની માતાનું દૃષ્ટાન્ત —

આર્ય રક્ષિત સૂરિએ આપણા પૂર્વધર આચાર્ય થયા છે મહુજ સમય એનું આપુ કુટુંબ જૈન ધર્મની નામના નગરનું હતું માત્ર માતા સમ્મત દ્રષ્ટિ હતી આર્ય રક્ષિત ચાહ વિદ્યાના પારગત થઈ પોતાના નગરે આ યા ત્યારે આપણા નગરને આનંદ થયો આપુ નગર સામે લેતા ગયું રાત્ર પેતે પણ પટ્ટહસ્તી ચામર વિગેરે હઈ સામે ગયો રાત્રએ પેતાના પટ્ટહસ્તીપર બેસાડી એના ઉપર છત્ર ધર્યું જે માનો દીકરો ચાહ વિદ્યાનો પારગામી થઈ બારે વરને ઘેર આવે, નગરવી, રાજાથી આટલું સન્માન પામે, એ માને કેટલો હર્ષ થાય ? ગાડી ઘેલી થઈ જાય કઈ કમીના રહે ? પણ અહીં શ્રી આર્ય રક્ષિતની માતાની શી ભવના હતી, એ જાણો છ ? કહુ ? આ સમ્મતદ્રષ્ટિ માતાની વાત છે, મિત્રાદિ માતાની વાત નથી ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવની આજ્ઞાથી વિરૂદ્ધ નહિ ચાવનાર માતાની વાત છે શ્રી મહાવીર દેવની આજ્ઞા વિરૂદ્ધ જતી વાતનો આગ્રહ કરનાર સાધુ તે સાધુપણાને લાયક નથી, સાધ્વી તે સાધ્વીપણાને લાયક નથી, શ્રાવક તે શ્રાવકપણાને લાયક નથી, આલિંગ તે આલિંગપણાને લાયક નથી અમને કેવડું કહેવાનો આગ્રહ હોય તો અમે પણ આ સ્થાનને લાયક નથી ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવની આજ્ઞાને માને એ પૂજન, સેવ, માયાનો મુકુટ, પણ જો ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવની આજ્ઞાથી વિરૂદ્ધ ચાલવાનોજ આગ્રહ કરતા હોય તે માયાના મુકુટ સમા હોય તો પણ કહી દેવું ઘટે કે આપની સાથે અમારો મેળ નહિ રહે માનવાનથી દીકરાને નગરમા પ્રવેશ કરતા જોઈ શ્રી આચર્ય રક્ષિતની માતા વિચારે છે કે મારો દીકરો પરિત્યજ આવે છે ચાહ વિદ્યા લાગીને આવે છે કઈ વિદ્યા ? ઉન્નરપાપિકા એની સાથે આ માન, જહુમાન, સન્માન, એ મારો ડોક ? કેળવા મહાવો થાય ? આ જાણના યોગતાલી વિદ્યામા એ લીન થઈ

જાય તો મારો દીકરો મગીને જાય કયા ? મારો દીકરો દુર્ગતિમા
જાય તો આ કુખ લાજે કે રો ભે ? દીકરો ભવ્ય, રૂઢો, રૂાળો,
રાજા જેવો જેને નમસ્કાર કરે, છતાં મમ્મદ દષ્ટિમાના ચિતામા
પગી ગઈ કે 'હુ પપ્પુ આ બધાની સાથે એના સાથે જાઉં તો
મારા દીકરાનો ઉદ્ધાર કેણુ કરે ? એ મદમા આવે તો એ મેઘ-
વેની વિરાના ઉત્થોગ રોમા કર ? એ જાય કયા ? દુર્ગતિમા'
સમ્મદ દષ્ટિ મની આવી હિતચિતા હોય, માતા ઉદાસીનપણે
રૂઢી એટલા માટે કે આને તો કહી ગયું એમને એમ
કહેવા જાઉં તો અસર નહિ નહિ નહિ, નહિ મળુ, નહિ
પ્રસન્નતા બતાવુ તો તંત્ર આગળ થશે એ આધાતમા
મારે જે કહેવું હશે તે કહી ચકારો આ વિચારની માતા
આજે કે ? તમે કહો તમારે ઘેર બને પાચને લઈ આને તે
વળતે એમ પૂછનારી માતા છે કે આમા બનાવિ કેટલી કરી ?
'ધીમા જ્યોતી રોટલી ખાતા હુઈશુ તો લુપ્તી ખાઈશુ, બુખ્યા
રૂઢીશુ પણ અનીનિ કરતો ના અનીનિથી લાગેવા દ્રવ્યથી અમે
તને મારા કહીએ એથી તુ હુસાર્ધ ફાલકો થાય પણ લોગવશે
કેણુ ? અરધો મળે તો અધો ખાશુ, પણ અનોતિ, પ્રપચ,
પાન આ નાની છદમી મટે કન્નો નહિ' આ પ્રમાણે કહેનારી
માતા છે ? આય નક્ષિતની માની આ મિથિ ગાને આભારી ?
કહો કે સમ્યક્ દર્શનને પ્રભુ શ્રી મહાવીરદેવની રાણીની વાસના
ન ભરી હોત તો સસારની અગ્રારતાનુ ભાન થાત ? મોહની
વિકરાળતાનુ ભાન આવત ? દીકરો જુએ છે કે મા કેમ દેખાતી
નથી ? દીકરો પણ માતૃભક્ત હોતો એવી માનાનો દીકરો કેવો
ટાય ? આનંદ ઉડી ગયો નગરમા બધે કુર્યો પણ આનંદ વિના
એણે વિચાર્યું કે માની મા ન આતી તેમા જરૂર હેતુ હોયો
એણે એ આ બધા તો હાથ હા પણ આમા મારૂં જાતું આહ
નાર કેણુ ? (આજના શુ કહે ? ટોકરિ નહિ આવી હોય, જુના
જમાનાનો અકકવ વજગની જેવા મના વિચાર તેવા દીકરાના
પ્રાય દુધ પાય તેવુ છોકરૂં પાડે) બધે ફરી રહ્યા પછી

વ્યાખ્યાન ૧૧ મુ

નયસાર સમ્યક્ત્વ સાચી પામ્યા ?

૫. રમ ઉપકારી ચૂનકર મહારાજ, અનેક દૃષ્ટાંતે દુર્લભ એવા મનુષ્ય છ નની સાર્યકતા માટે શુ કરવું જોઈએ એ બતાવતા ફરમાની ગયા કે શ્રી જિનેશ્વર દેવે કહેલા આગમોનું શ્રવણ કરવું, શ્રવણ કરીને એના ઉપર શ્રદ્ધા કેળવવી, અને પછી શ્રદ્ધાનુસાર વર્તન કરવા માટે શક્તિ પ્રમાણે પ્રયત્ન કરવો, તો આ મનુષ્ય જીવનની સફળતા થઈ શકે ત્યારે હવે એ શ્રી જિનેશ્વર દેવેના આગમોનું શ્રવણ આપણને ક્યારે ફળે કે જ્યારે તેમના ઉપર શ્રદ્ધા થાય, અને શ્રદ્ધાને અનુસરતું વર્તન થાય જ્યાં સુધી શ્રી જિનેશ્વર દેવ ઉપર આવો પ્રેમ ન જાગે, જોઈતી ભક્તિ ન જાગે ત્યાં સુધી એમના આગમ ઉપર બહુ માન થાત કયાથી ? અને બહુમાન વિના વર્તનની ભાવના ઘણીજ અશક્ય શ્રી જિનેશ્વર દેવને જોગણી શકાય એ માટે આપણે ભગવાનના પૂર્વ ભવની વિચારણા કરીએ ત્યારે એ મહાપુરુષની ભવની ગણના પણ નયસારના ભવથી થઈ, કારણ કે ત્યાં સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થઈ સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ ન થાય ત્યાં સુધી તીર્થંકર દેવના પણ ભવની ગણના થઈ શકતી નથી સમ્યક્ત્વ એ શુ છે એ સમજાવ એ પહેલાં એ વિચાર કરવા માડ્યો છે કે એ સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્તિ થઈ કોના યોગે ? ઉચ્ચ આનંદન, ઉચ્ચ સાધનો, ઉચ્ચ ભાવના વિના આ વસ્તુ મલી શકતી નથી નયસાર અટવીમા ગયેલા છે, સમ્યક્ત્વ વગરના છે, પ્રીતમજીત છે, મધ્યાહ્નકાન છે, શ્રમિત થયેલા છે, ભોજન સામગ્રી તૈયાર છે, એ અવસર એ ભાવના થઈ કે કોઈ અનિધિ આવે એને દર્શને જમું આએ આત્માની કેટલી ઉત્તમતા ! એ

કાઈ નાની સુની વાત નથી તમને ઘર બેઠેયે આ વિચાર નથી આવતો તમે જેન કુળમા જન્મેલા, ચોડે ઘણે અગે તેવા સન્કાર પણ પામેલા, તેમા આ ભવના ન દેખાય તો ઉદ્ધાર કઈ રીતિયે થાય ? જેને આપણે તાન્ક માનીયે છીએ એને એ કરવાનું, આપણને કાઈ નહિ, એમ માનો ઠો ? આજની ભાવનાઓ તો વિચિત્ર છે 'શ્રી મહાવીર ભગવાને મહાવીર ભવમા જે ધર્મ હોય તેજ કરવું, બાકીનું કઈ કરવુંજ નહિ આ ભાવનાનું પગલામ એ કે એ બને નહિ અને સસારથી મુક્તિ વાય પણ નહિ શુ ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવ જે ગીતિનું ભવન ભવના એ રીતિનું ભવન આપણે ભવી શકીયે ? માત્રાત શ્રી જિનેશ્વર દેવોના મૂખ્ય શિષ્ય ગણધર દેવોએ પણ એમણે ધર્મ તે કર્યું કે કશું તે કર્યું ? ગણધર દેવ જેનાઓએ પણ કશું તેજ કર્યું અને તેજ કરવા ક્રમાનુ 'આણાણ ધમ્મો' આ પણ એજ મુગ્ધવે છે ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવે ધર્મ તે તેજ કરે કે જે એમના જેવા હોય, બીજાની ત કરવાની તાકાત નથી એટલે જે કારવાઈના યોગે તે તીર્થપતિ બન્યા તે કઈ એ ખામ નિવારવાનું જે નયસારને જે ભાવનાથી મુનિનો યોગ ફળ્યો, એ ભાવનાથી જે ગીતે ગાઈએ તે ગીતેઆપણે વર્તવાનું છે અતિથિ આવે તેને દઈને જમાય એ ભાવના હોય તોજ અતિથિ આવે તો બહુ માન પેદા વાય પણ આપણુ ધર મોટું છે આવવું હોય તે આવે ને લેવું હોય તે લઈ જાય એ ભાવનાથી બહુ માન પેદા વાય નહિ વ્યારે આવે ને ક્યાંકે દઉ એ ભાવના ન હોય ને આવેબી ને લઈબી જાય, તો પણ નિરર્થક નિવડે, કારણ કે જે ચીજ હૃદય ઇચ્છે નહિ, જેની હૃદયમા ભાવના નહિ, તે સારામા સારી વસ્તુ હોય તો પણ વાગ્નવિક લાભ નદઈ શકે અતિવિ આવે ને દઉ એ ભાવના હોય ને અતિવિ આવે તો આનંદની છાજો ઉછળે નયસારને મુનિનો થોડો મયોગ પણ ફળ્યો નહોતી ઓળખાણ કે કઈ પૂર્વની ખીછાણ જતા સમ્યક્વની પ્રાપ્તિ ધર્મ-એ સાથી ? એણે એવા યોગની તૈયારી કરી રાખી હતી

વગર ક્રિયાએ જૈનપણુ ટકશે ?

જે મુનિનો યોગ આવુ કળ આપી ગડે એ મુનિપણુની વાતો તમને કાઠ ભયરૂપ દેખાય છે એ શાથી ? તમને કોઈ જૈન કંઈ તે વખતે થોડો ઘણો આઘાત થવો જોઈએ જૈનપણુના ન સન્કાર, ન ભાવના, ને ન તેવી શુદ્ધિ, છતાં જૈન ધીરે એમ કહી મતોપ કેમ પામો છો ? જૈન, ન શ્રી જિનેશ્વરદેવને ઓળખે ન તેમની આજ્ઞાને પીછાણે, શુ કરવું જોઈએ તે ન જાણે ને પોતાને જૈન કહે એ ઢેટણુ આશ્ચર્ય છે ? કાપડીયો કાણુ ? ન ગજ પકડતા આવડે, ન કાતર પકડતા આવડે, કાપડ ઓળખતા ન આવડે, કાપડની જાતભાત ન ઓળખે, એ દુકાને બેસીને કમાય ? એની દુકાન ચાલે ? કાપડીયાની દુકાને નોકરી કરવી દોય તોય આટલું તો શીખવું પડે કે એ મગાવે તે જાતનો તાકો લાવી આપવો જોઈએ વેપારની, ખાવાપીવાની, ખાતરની, ઓપ્રીમની આ બધી કેળવણી લેવી માત્ર જૈનપણુની કેળવણીથી આઘા રહેવું એ કેટલી બધી દુર્દશા છે ! છોકરો દુનિયાનું ન જાણે, વેપાર ન આવડે, પચાસ પચામ લાવતા ન આવડે તો બાપ તે છોકરાને અકકલ વગરનો બેવકૂફ કહે, પણ શ્રી જિનેશ્વરદેવની પૂજા ન કરે, વ્યાખ્યાન ન સાંભળે, માધુ પાસે ન જાય, સામાયિક, પ્રતિક્રમણુ વિગેરે ન કરે તો માળાપ કહે કે કામ ઘણું છે, કુરસદ નથી, બીચારો તી રીતે કરે ? અને એ લોક પ્રવાહમાં તણાઈને સાધુ પણ એમ કહી દે કે એમા કાંઈ વાધો નથી, તો પછી કહેવું જ શુ ? તમે તો કહી દીધું કે હમને કુરસદ નથી માળાપ પણ એવા મળ્યા છે કે તમારો બચાવ કરે અને પાટે બેમનારા પણ કહી દે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવની પૂજા ન બને, વ્યાખ્યાન સાંભળવાનું ન બને, સામાયિક ન થાય તો શુ વર્ધ ગયું ? એ બધું ન કરે તમા કમોજ વાધો નહિ, એમ અમે કહી દઈએ તો કઈ ડમીના રહેશે ? તીજોરીની થેલીમાં હજાર બે હજાર યયમ રહે ક્યારે ? વધવા તો દૂર રહ્યા પણ કાયમ રાખવા માટે પણ કંઈ કરવું પડે કે નહિ ? કે કાઢી કાઢીને

ખાવુ ? પડી ? પડી બીજા માનવી પડે તેમ જીનમણાને માથ
વવા કોઈ પણ ક્રિયા જાનીએ કહી છે કે નહિ ? ને જો ક્રી
હોય તા કઈ રીતે એમ કહીએ કે તમારે એના વગર ચાલે ?
વેપારી એમ કહે કે હું બાલુ છું કે દુધાન ખાતુ, બેચુ, રીન
મર માલ લાવુ ને વેચુ તો આવક ધાય-એ હું માનુ છું, પણ
એકે દિવસ એવી મહેનત નહિ કરે તા એને અનુભવી માણુમ
કહી દેશે કે એમ કાઈ દુકાન ચાલશે નહિ ને પેટ ભરાશે નહિ
તેમ અહીં પણ આત્મા છે, પાપ છે, પુન્યપાપના મ્લ તરીકે
ન્વર્ગ છે, નરક છે, એમ માનુ છું પણ કાન્વાઈ ન જીએ તો
મર્યુ શુ ? આત્મા, પુન્ય, પાપ, ન્વર્ગ, નર્ક, લાભ, હાનિ, એ
ખંધુ માનવુ પણ ઠગુ કાન્વલુ કાઈ નહિ એટલે આત્માની મુખ્તિ
થઈ જાય ? એમ જોન કીએ એમ જણા પડી જન તરીકે કાન્વાની
કઈ પણ ફરજ ખરી કે નહિ ? જોન તરીકે જીનમાની કોઈપણ
ફરજ જાનીએ શ્રીતીર્થ કરહેવેનિયત મરી છે કે મગજ મુજબ ચાલવાની
છુટ છે ? જો ફરજ નિયત કરી હોય તો એના વિના ચાલે એવુ
કયા આદમી કહી શકે ! મુનિ પણ ત્યારે કે આટલા આચારો
હોય, શ્રાવક પણ ત્યારે કે આટલા આટલા આચારો હોય, મમ્યગ
દષ્ટિ પણ ત્યારે કે આટલુ તો અવશ્ય કે માર્ગાનુમારી, નમ્ય
ગૃહપિ, દેશવિરતિ, સર્વ વિરતિ માટે કોઈ કા વાઈ જોવી જોઈએ
ખરી કે નહિ ? મને કોઈ પૂછના આવે કે હું જીન છું, મને
શ્રી જિનેશ્વરદેવના વચન પં શ્રદ્ધા છે, પણ હું પૂજા કરતો
નથી, શુરવદન કરતો નથી, વાળી (બ્યાખ્યાન) માલગતો નથી,
રાતે ખાઉ છું, અભક્ષ્ય વિગેરે ખાઉ છું, તો માગમા જીનત્વ
ખર કે નહિ ! હું તો તત્તજ ઠહું કે “મને શકા છે કે તમા
રામા જીનત્વ છે કે કેમ ? તમને શ્રી જિનેશ્વર દેવના વચન ઉપર
શ્રદ્ધા છે એમ માનવાને મારૂ હૃદય ના પાડે છે હું નાની નથી
એટલે નિશ્ચયપૂર્વક નિષેધ નથી કરતો કદાચ હોય પણ નિરત
આવી રીતે વર્તવાથી તમારું જીન વ લાગે કાળ ટકશે તો નહિ”
કાન્વુ કે એવી વાતમા એકદમ હા પાડનાન એવે કે જીનમાણી
ફરજતુ જાન કરાચ્યા વિના ‘પૂજાદિ ન કરે તો પણ
કઈ જીનત્વ આચુ જતુ નથી’ એમ કહેનારા નામા
આત્માના ઘાતક છે જે વસ્તુઓને પોતે જીનુલ કરે કે તને

અંગેની ક્રિયાઓ કાયમ માટે ના કરે તે કેમ આવે! હવે
ક્રિયાની ના પાડે એ વાન જૂની પણ પોતાની જોતિને ઓળખા
માએ છે તે જોતિની ક્રિયા કરવાની ના પાડે તે કેમ આવે? જો
જોળખાવવા શુ જોઈયે? જગલા, જગીયા, રાજ્યપાટ,
મિદિ, આ બધું જન તરીકે જોળખાવશે નહિ આદલા
શરીર આનુ જાહુ, આણુ ઊણુ, પાચ પચામને માગી
પીગી શકે એણુ, સારી ગીતે ગાળે દર્ધ નરે એણુ, એ
વધુ રીકડા દીકરી હોય, મોટા મગખાના હોય તે જૈન
તરીકે જોળખાવના કર્મ કરણી, કર્મ ભાવના જોઈયે તે
કર્મ જાતના આચાર જોઈયે એ કહો દરેક આદમીએ જે
જાતને શોભાની ક્રિયા કર્યા વગર આવવાનું નથી જેને
જનણુ હોય તેણે જેવી જીજ્ઞાસા લા શે હોય તેવી ક્રિયા
વાચકા મુજબ રૂપેયા પહોંચાડવા જોઈએ તોજ તેનું શાહપા
એને ખાના પીતા પણ એજ વિચાર આવે, તેનીજ તેવકમ
નક્ષામાથી આપે, કોઈના લાવીનેયે આપે, તોજ તેની શાહ
ટકી શહે વેપારી એ મુજબ વર્તે-નોકર પણ પોતાની
મુજબ જોટલા કલાકની નોકરી હોય તે કરે તેમ તમે
તરીકેના કાનુનમા વર્તો કે નહિ? જૈનને અમૂક ક્રિયા વિન
નજ આવે એવી ક્રિયા જાનીએ ડોઈ કહી છે કે નહિ? જે
કહી હોય તેને માટે કોઈ એમ કહે કે તે કર્યા વિના પણ
ન કરીએ તેમા ઘર્ષ શુ ગણુ' એમ ધૃષ્ટતાપૂર્વક કહે તો ક
કે 'દૂર રહો' એક તો તમે પોલા-દીલા હો ને તેમા ત
કોઈ 'વાલે' એમ કહે તો તમારે તો કાવતુ ઘણું ભાવતુ
ને વેદે કહ્યુ કુપ્રમ્ય ખાણુ છર્તુ ને વેદે કહ્યુ પછી તમે બા
રહો? શ્રી વિનેશ્વરજીએ ઉપદેશેલા અનુદાન આચર્યા
આદી અવગી વાતોથી આત્માપરના બધનો નહિ ખસે અ
તિના પહોંડે નહિ અને આ બધો વિચાર આ જીવગીમા
કરો તો ડરશે ક્યારે? તમે જાટલા બધા ભર્ષય, નરિ
જોળખાવશે તે જોળખાવે તે જોળખાવશે તે જોળખાવશે?

વિચારો તો ખન કે આત્મા ઉપર ડેટલી નોખત વાગે છે? આત્મા પર ડેટલા પ્રમાણમા કર્મ સત્તા લાગુ પડેલી છે? એ ડર્મોએક દિવસ જરા પણ શરમ રાખ્યા વિના ઉપાડી જશે મરણ આવે તેવા સ્થાનમા નાખી દેશે તમે તમારી સગી આખે જૂઓ ડે કે કેઈ શ્રીમતો, ડેઈ રાજા મહારાજાએ બધા ક્યા ગયા? તેમાયે વીસમી મહીનો ઇતિહાસ તો કાઈ જેવો તેવો નથી ચડતી પડતી ક્ષણે ક્ષણે ધધા મજેના આજે લાલ ઠાલે ઠાણુ આજે કોડ કાવે કોડી મોઢાના વેપાર ન લેવુ ન દેવુ ઘડીમા પાનસો તો ઘડીમા સાતમે ને ત્યાના ઉપડયા સવાનો આઠમી તરીકે, પુણ્ય પાપને માનનારી વ્યક્તિ તરીકે, પુણ્ય પાપના કૃણ તરીકે સ્વર્ગ ને નર્ક માનનારી વ્યક્તિ તરીકે-આવી ગીતે ડેમ ડહી નડે? ઉચિત આચરણ કુવાનુ ડેમ ચકે? કદાચ આચરણ શક્ય ન હોય તો તેના તન્ક અરૂચિ ડે અમહલાન તો ડેમજ બનાવી શકે?

પોતાના દોષો કોઈ બતાવે ત્યારે આનંદ માનો

હુ ખ એ છે કે નમે જેવા હો તેવા તમને કહેવાય નહિ દાનવીર, ધર્મવીર, જે ગુણ ન હોય તે ગુણ કહે તો તે કહેના પણુ તમને ગમે એક નિયમ તો જરૂર કરો કે ‘અમે જેવા હોઈએ તેવા કોઈ કહે તો અમારે આનંદ માનવો’ એવો આલમ્રહ કરો આ નિયમ કાઈ ડહીન નથી આમા ડહમૂળ ડોડવાની વાત નથી દીક્ષાની વાત નથી માત્ર જેના હોઈએ તેવા કહે તો આનંદ માનવો એમા કાઈ કડીન વાત નથી અને બીજો નિયમ એવો કરો કે ‘કોઈ ખોટી પ્રશ્ન મા કહે તો તેમને કહી દેવુ કે ખોટી પ્રશ્ન સા કરી અમારા આત્માનુ નિકેદન ન વાળો’ આ બે અભિગ્રહ કરો તોએ ઘણુ આવે પણ આજે એમ કહેવાય કે ડ અમે નમે તેમ કરીયે, અમે ગમે તેમ વર્તિયે, તેમા ટીકાનો કોઈને અધિકાર નથી ‘જો ધર્મગુરુઓએ અમાગ ગુરુ ન્દેનુ હોય તો અમારા મોઢા તન્ક જેઈને ડહેવુ-અમને જે રૂચે તે ડહેવુ, ન રૂચે તે ન બોલવુ’ વિદ્યાર્થી ડહે કે અમે ડહીયે તેમ માન્તે ચાલવુ તો ચાલે? માધુ પારે આવતી વખતે ડઈ સાવનાએ, ક્યા ધરાદે

આવો એ? શુ સાલજવા આવો એ? તે પ્રથમ નક્કી કરો. દોષા જીવનમાં એતપ્રોત થઈ ગયા હોય, જે ભત્તિની હૃદયમાં આત્મા મડતો રોય તે સર્વની આહી ઝાટકણી થવી જોઈએ નહિ? આ બધું જ્ઞેનપણની જરૂર શી છે એ હું તમને સમજાવી રહ્યો છું. ખાતેપીતે, મોજશોખમાં જ્ઞેનપણ ટકતું હોત તે આ પચાત નહોત કાગલ કે ખાવાપીવાનું, મોજશોખનું, હનિયાના આત્માને ગીખવવું પરંતુ તેમ નથી એ તો શીખીને આવેલ છે રીખવવાનું જે ત્યાં નથી તે આ (આગમમાનું) છે ત્યાં ગીખવવા અમે ઈચ્છીએ તો તમારા કરતાએ અમે ભૂડા પેલ વસ્તુઓ તજવા ચોગ્ય નહોત તો તમારે અહીં આવવાની જરૂર શી હતી? જેને તમે દુષ્કર્મમાનો, ખોટું માનો, એની એ વસ્તુ તરફ ઉપાદેય કે જરૂરી છે, એ રીતે તમારું ધ્યાન એ સવામ આવે એ કેટલું બધું બચકું છે? તે બધું વિચારો એ વિચારના પ્રતાપે તો તમે તદ્દન નિર્ભય બની રાકશો પછી કોઈ અવગે માર્ગે લઈ નહિ જઈ શકે પણ તમે વિચારતા નથી, એની આ બધી ખરાબી ન જન નરીકે ગણાવો આત્મા ઉકતાની સાથે કહે શુ? હો શુ? ઉઠ્યા પછી કંઈ ક્રિયા કરે? એ વગી અવસરે જોનારો

સાધર્મિની દયા નજ હોઈ શકે

નયસાર જમતી વખતે, લઈ લાવના ભાવે ઈ મિથ્યાદષ્ટિ આ લાવના ભાવે તો મમ્યગદષ્ટિ લઈ લાવના ભાવે? ખૂબ વિચારો અને વિચારીને 'જોછામાં જોછા એક સાધર્મિને જમાડ્યા વગર ન જસુ' આવો નિર્ણય કરો તો કેટલો બધો લાભ થાય? ઘણા લાલ થાય એનાથી સાધર્મિ સાથેનો મળધ વધે ધર્મની ભાવના એટલી પ્રલાવનતી થાય કે જે સસ્કાર તમારા જીવનમાં નહિ હોય તે આવશે અને પાંચ દશ વરસ પછી જોઈ મડગો કે તમે કેટલે ઉંચે પહોંચ્યા હો આ ઉંચે પહોંચવાની જાનના તોજ ફળ કે માર્ગના પ્રત્યે તમારી ભક્તિ હોય કાલ્પ કે સાધર્મિ એ ભક્તિનું પાત્ર છે, માટે તેના પ્રત્યે

દયાની ભાવના એ છે? નહિ પણ એ ભક્તિ જાગે ત્યારે? સાધર્મિ સાધર્મિ તરીકે ઓગળાય ત્યારે? પ્રભુની આગળ તો ઘણીએ વાગ જોડો છે કે 'દામનો દાસ હું' એનો અર્થ શો? એ-જ કે જે તારી સેવા કરે તેની પણ હું સેવા કરૂં હવે વિચારો કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના નેવડની નેવા હોય કે દયા હોય? સેવા ને દયાનો ભેદ શો એ મારી રીતિએ મમજો આ હું સાધર્મિ ભક્તિ વખતની વાત કરૂં છું અત્યારે હું તમારા વ્યવહારને નથી અડતો ઘેર શેઠ નોકરની વાતમાં તમે ગમે વર્તતા હો તે તમે જાણો, પણ અહીં ઈ રીતે વર્તો? એ-જ નોકરને શેઠ સાધર્મિ તરીકે ઓલાવે કે આવડ તરીકે સન્માન કરે તો તે ઈ રીતે? માધર્મિ ભક્તિમાં હૃદયની ભક્તિ જોઈએ, દયા કે અનુકંપા નહિ. પણ સાધર્મી કોણ? તો જેઓ કે-જે જિનમૂર્તિ, જિનમંદિર, જિનાગમને અબહિત માને તે 'જે એમ કહે કે જિન મૂર્તિ અને જિનમંદિરમાં શુ ભર્યું છે અને ઈશુ ઈશુ હવે આગમમાં, આગમને આધા મૂકો, આ જમાનામાં 'બાબાવાડ્ય પ્રમાણુ' એ નહિ ચાલે,' તે માધર્મિ નહિ

જનતવના મન્કાગે પાડો

આટલા સન્દગ ન આવે તો તમે જેન કેમ કહેવાઓ? તમે તમારા સત્તાને નિરતર જોડો છો ને કે 'આપણું જેન છીએ, શ્રી જિનેશ્વરદેવની સેવા વિના ખવાય નહિ, શુરને વદન કરી પચખાણુ ઝરવુ-જ જોઈએ, સામગ્રી હોય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની વાણી માલગ્યા વિના ન રહેવાય, તપમાં વધારે ન અને તો સનારે નોકરશી ને સાજે દુવીહાર, આ છે-લુ પચખાણુ કર્યા વિના ન ચાલે, શીવ એટલે સુદર આચાર તો આપણા જીવન માથે જોડાયેલા-જ હોવા જોઈએ વિ' આ બધું તમારા પોતામાં તો કે-જ ને? મક્ષામાથી અવાજ થયો કે બધા એ વાધા શુ જોડો છો? આ ઘડા બાદમી કહે છે કે બધા વાધા આમાંએ વાધા? ત્યારે નાનું નાનું ત્યાગ કગવના કહીશ ત્યારે તો ભારે પડશે આમાથી (ઓધામાથી) છટકો છો નાનામાથી નહિ છટકાય ના

પાડશે તોએ ફજેલી થશે પરસ્પરીત્યાગની ના પાડવી એ ફજેલી નથી ? આની ના પાડનારની આગર રહે કે જાય ? દીક્ષા ધિગે રેની બાજતમા 'નથી બાળી શકતુ, શુ કરીએ ?' એમ કહો તો જહી રાજો ઠો, પણ ઉપરની વાતોમા પોલ ચલાવવા ધારો તે ની રીતે ચાલે ? બ્યનહારમા જહેવાય છે કે ભણેલો ખરો પણ બાધેલો જોઈએ ધારાશાસ્ત્રી ધારા ભણીને આવે, પછી બે ચાર મહિના સુધી સાલગવાની પ્રે ટીસ જીવી જોઈએ, ધારાનો ઉપયોગ અનુભવી કેમ કરે છે તે જાણવું જોઈએ, પહેલા ભણવું, પછી ગણવું, અનુભવ લીધા પછી બેસવા જોગો, અને બોલવા જોગો પણ અહીં તો ન ભણવું, ન ગણવું ને જૈન કહેવરાવવું ? કેવું આશ્ચર્ય છે ? શુ ભણ્યા તે જો ? શુ બણ્યાથી જૈન કહેવાય ? તમે ધાધવમા તૈયાર, પણ સાચુ બોલવા, જૂલ મુધારવા તૈયાર નથી જૈનપણુ ખીવવવા હું જે જહું છું તે તમને ગજો ઉતરે છે કે નહિ ? આ વાત તમને ન રૂથે તો પાગ શી રીતે આવશે ? જૈન ગામન જહે છે કે 'જ્ઞાનક્રિયામ્યા મોક્ષ' - એકલા જ્ઞાનથી મુક્તિ જૈન સામને માની નથી કયું જ્ઞાન, કઈ ક્રિયા હોય તો જૈન જહેવાઓ એ કરો ? માધુ ક્યારે કહેવાય ? મસારને બનાવ જાણે, બાધે એટલું નહિ પણ જાપીને તજે ત જ્ઞાનક કોણ ? આખાએ મમારને અમાર માને તજવાની ભાવના રાજે, એજદમ સર્વથા ન તબાય તો ગોડું થોડું તજવાનો પ્રયત્ન કરે તે મમ્યગદ્ગદિ ટોણું ? સસારને અસાગ માને ન તજવા માટે તવમ્યા - રે તમે ચામા ઠો ? (મલામાથી-મીડામ) ત્રીજી વાત પણ ન હોય તો તમે જૈન ? હું આજુએ ન કહું તો તમને જહું શુ ? જૈન કહેવરાવવું ને જો - પણ ક્રિયા કરવી નહિ ને એક પણ જ્ઞાનના હૃદયમા રાજવી નહિ આ કમ આવે ? જો તો જૈનોના આવાનો નાશ થતો જાય છે જૈનકુલથી જૈનોના આવાનિવારો નામવા મામ્યા છે પૂર્વના પુત્રોના આત્માની ભાવના કઈ જાતિની હતી ? આચારે કયા હતા ? જૈન જાતિનો પહેલો શુભ એ હોવો જોઈએ કે આત્મા શિવાયની

જાધી વસ્તુને પણ માને, ને પણ વસ્તુ માટે આત્માને ખરાબ ન કરે જેમ જેમ પણ વસ્તુ આવે તેમ મુજબથી થાય એને સોનારૂપાની પ્રાપ્તિથી આનંદ ન થાય હીરા માણેકના હાથ, ભાર રૂપ લાગે મોટા મોટા જગલા જૂઠાં તેમ આત્મા મૂળે, ડપારી ફૂટે આવીશાન મઝાનોથી ડપારી થાય જેમ જેમ દુનિયાના નમર્ગો વધે તેમ તેમ મુજબ કે 'હાથે ડચારે?' એ જ્યાં જાય ત્યાં દુનિયાને જૈનત્વની ઓગળાણ કનવે દરેક પ્રવૃત્તિમાં ડરતો જોડે કે રખે હિંમત ધર્મ જાય, જો જુદું બોલી જવાય અને રખે અનીતિ વિગેરે ધર્મ જાય

નિશ્ચા યા બધેન ડોનુ સ્વીકારવુ જોઈએ?

અહા તો પોતાની જાતને જ્વતત્ર માનનાં એમ જોતા આવે કે સાધુ જો તે ઠીક પણ કંવા જ ધાયવા નથી પણ ઘર જો તે કંવા જ ધાયવા છીએ? જહાર નીજલ્યા કે એમ થાય કે ટાઈમ ધર્મ જયો શેઠ વહો જાઈ માણે વહો મમજ છે કે માફ જીવન જધાના હાલ નીચે દબાયલુ કે મોડુ થશે તો શેઠ દુકાનપર નહિ વહના કે, અને પછી તો ગતી પાઈ પણ નહિ ધીરે અહીં પેસના એ ભૂત કે અમે ફાવે તેમ કરીએ, અમે ડર્મ જ ધાયવા છીએ? જર્મએ છીએ તે એમના ભલા માટે એમની નભા મોટી જોવાય ને એમની આગડ વધે માટે પણ મોટી સલામા આગડ માનનાં એ જુદા અહીં આવે, ઉચે માથે, છાતી જહાર ગાખીને આવે, પણ તેને ગમ નથી કે મદિરમાં ને અહીં તો છાતી નમાનવી જોઈએ, માથુ ઢળે, હાલ જોડીને અવાય, અકડપણે નહિ આવની વખત લાવના એ હોવી જોઈએ કે કાક આવે, અને લઈએ, ન લેવાય તો હીન લાગી સારામાં સારી ગીજ જતાવના હોય ને ન લેવાય તો હૃદયમાં પીડા થવી જોઈએ જે લાવનાના થોજે તીર્થ ડા નામ ડર્મ નીકાચિત ડર્મ તે લાવના એ કે 'અવિ જીવ કંરૂ શામન ગમી' અર્થાત્ જધા જીવે શામન ગમીયા જને, અને મોજુ પહોંચ એમનો એ ધરાદો હતો એમના સેવક તરીકે અમારો પણ ધરાદો એ છે કે તમે જધા સસા

સ્થી છો, અને મોક્ષ જેવા સ્વતંત્ર સ્વાનુભાવ પહેલો તમે તમારી જાતને ગમે તેટલી સ્વતંત્ર માનો પણ એ જામણા છે મૂર્ખાઓએ એ વાગાડેલ ભૂત છે શાસ્ત્ર કહે છે કે સસારમા રહેવું ને સ્વતંત્રતાની વાતો કંપી એના જેવી મૂર્ખાઈ બીજી કોઈ નથી વાર તમે કયા સ્વતંત્ર? ધરમા, જળરમા, દુઝાનમા, ગગીરથી, ઇન્દ્રિયોથી, વિષયથી કે ન્યાયથી? ના એનાવી તો બીલકુલ સ્વતંત્ર નથીજ પણ દેવથી, ગુરૂથી અને તેમની આજ્ઞાપ આગમોથી તો પૂરા સ્વતંત્ર છો, કેમ? દેવ આ દુનિયાની બહાર નીકળી ગયેલા આપણી સામે એ શું કરે? પડકારની તાકાત નહિ, આધકાર નહિ, એટલે એમનો ભય નહિ, અને એમના સાધુ અરધા બહાર નીકળી ગયેલા એટલે એમનાથી એ ઈર્ષ્યાય નહિ, તથા આગમ તો એમણે એટલે કે દુનિયા બહારના એ કહેલું ને! તેની કિમત શી? આ ત્રણમા સ્વતંત્ર 'ભગવાન' ગમે તે જી હોય, એમના સાધુ ગમે ને જી ગયા અને ગમે તેમ કહે, શાસ્ત્રે ગમે તે લખ્યું, પણ અમારે કહેવે તે માનીએ અને હરીએ' આ ઝીને માની એ ત્રણવી સ્વતંત્ર બનશે એટલે આત્માનો ઉદ્ધાર વાગે, કેમ? વીસમી સદીની શીખામણ એવી છે કે આ ત્રણથી સ્વતંત્ર બનવાથી આત્માનો ઉદ્ધાર થશે? વીસમી સદીની સ્વતંત્રતાનો અર્થ આ કે બીજો? જો એ / હોય તો ખરેખર કપારીજન છે એના જેવો અધોગતિનો માર્ગ એકપણ નથી દેવ, ગુરૂ અને આગમને આધીન થઈ, આજ્ઞાધીન બની જે જાતિની પન્ત્રતા આત્માપર લદાયતી છે તે ન કાઢો તો તમે કદી પણ પન્ત્રતા મટવાના નથી

મમ્યકૃત્ય ટકાવના કોઈ કરણી જોઈએ કે ?

કહો હવે સાચા સાધર્મી કેણ? જે જિનમૂર્તિ, જિનમંદિર અને જિનાગમને માને તે એ ત્રણને ન માને તે ગમે તેવો હોય તો એ સાધર્મી તરીકે કળ્લ રાખવો એ યોગ્ય નથી હવે ભગત મહાત્માની સાધર્મી ભક્તિનો પ્રસંગ જોના માટે ભરત મહારાજ કેણ અને એમને આ માધર્મિકૃતિનો ખ્યાલ

કયાથી આજ્યો એ જોઈએ શાનનની ન્યાપના પત્રી ભગવાન શ્રી
 સ્વપલદેવ ન્યામી ૮૪૦૦૦ મુનિવર માથે પવિરેલા અયોધ્યામા
 આવ્યા ગભરાતા નહિ ઉત્તમ ઝાલ એવો હતો અધમકાલમા
 સાધુનું નામ ખટકે છે એ વખતે તો માધુ આવવાના મમાયાર
 મળવાથી ગ્રાવડો એવા ઉદ્ધવ હતા કે હનરેનું ને કોડોનું દાન
 દેતા શ્રેણિક ગત વિગતિ ન હોતા સમ્યગ્દષ્ટિ હતા, પણ એ
 ભગવાનના નમાચા રોજ મેળવતા અને ત્રિકાળ જિનપૂજા
 કરતા શ્રેણિક મહારાજ જેના સમ્યગ્દષ્ટિને પૂજા કરવી પડે
 અને તમારે તો ચાલે ! ક્ષાયિક મમકિત તો ટકે કે જિન પૂજા
 કરે અને ક્ષયોપશમ મમકિત જિન પૂજા ન કરે તો પણ ટકે
 કેમ ? જેનું સમકિત એવું હોય કે જે જી જવાનું ન હોય,
 તે સમકિત ટકાવવા, શુદ્ધ કરવા માટે નિરતર ત્રિકાળ પૂજન
 કરે, શુદ્ધવદન કરે અને જિન વાણી સાલજે અને જેના સમ્યક્ત્વનું
 ઠેકાણું નહિ તે ન કરે તે માટે ઈર્ષ વાધોજ નહિ કેમ ? ભરત
 મહારાજે નાધર્મિકકિત ઘણી કરી એક બે ગ્રાવડોની નહિ પણ
 મર્ત ગ્રાવડોની ભ ત મહારાજને આ વિચાર વચો શી રીતે ?
 પ્રભુની માથે વિહંગતા વિહંગતા આવેલા પોતાના બધુ મુનિઓની
 ભકિત માટે ગાડા ભરાતી આહ્વાન મગાજ્યો અને આમત્રણ કર્યું
 પ્રભુએ ઈદુ કે, મુનિઓને આધાત્મી અને આહુત દોષવી દૂષિત
 એવો આહ્વાનદિ ઈષ નહિ ત્યારે પુન ચકવર્તિએ નિદોષ
 આહ્વાન માટે આમત્રણ કર્યું પ્રભુએ તેના ઉત્તરમા પણ એજ
 દેરમાન્યુ કે, હે રાજેન્દ્ર ! મહર્ષિઓને રાજપિઠ પણ ન કરે
 ભરત મહારાજ ઘણા ખિન્ન થયા અને સૌધર્મેન્દ્રને પૂછ્યું
 કે ‘આ અન્ન ખાનાદિએ કરીને માટે શુ કરવું ?’ ઈન્દ્રે કહ્યું કે
 ‘શુભથી શ્રેષ્ઠ હોય એનાઓને આપવું’

વ્યાખ્યાન ૧૨ મું

મજબૂત વિશ્વાસ કેળવો

ને સર્વજ્ઞ પ વિશ્વામ નહિ, શ્રી મહાવીર ભગવાનના વચન પર તે પ્રજારની પ્રતીતિ નહિ એ આત્માઓ ધર્મ કરે તો પણ શુ અને ન કરે તો પણ શુ ।

તમે માણસ હશે કે અભવી સાડાનવ પૂર્વ ભણે, સયમ પણ અજાણ પાળે, જ્ઞાન સાડાનવ પૂર્વ મુધી ભણે, દેશના એવી દે કે સાભાગનાર પામી જાય, પણ એને, મૂઠ વસ્તુની રૂચિ નહિ માટે એના જ્ઞાન, સયમ ને દેશના, એ બધા નમ્રતા કરણ કે અભવીને (હયમા તેવા પ્રાણી આ-આ હોતીજ નથી મલામાથી પ્રશ્ન—અભવી દેવલોક માને છે તો એને સમ્યક્ત્વ ખરું કે નહિ? તમે તત્ત્વ માને એનેજ સમ્યક્ત્વ હોય નવમાથી આઠ માને તો પણ સમ્યક્ત્વ નહિ જે નન તત્ત્વ માને તેને સાચી શ્રદ્ધા જાગે એક પણ તત્ત્વ જોણુ માને, અરે તત્ત્વના એક અશને પણ ન માને તો પદાભિચાર તત્ત્વને જાગતુજ રહે છે આખો ન્યવહાર શ્રુતના આધાર છે એ સમયમા એટલો ભૂતકાલ ગયો એ બધો, વર્તમાન તો છેજ, ભવિષ્યકાલ આવવાનો છે એ બધો એની સાથે, સઘળા દ્રવ્યો, સઘળા પર્યાયો એની સાથે જાણે એવા શ્રી સર્વજ્ઞની આજ્ઞા એ ડેવટની આજ્ઞા છે જેવુ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ જાણે એવુ ભગવાન શ્રી કપલ દેવ જાણે જેવુ ભગવાન શ્રી કપલ દેવે જીવુ તેવુ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે જીવુ અને તા તીર્થ કરોએ કહ્યુ ને ચાવીસે કહ્યુ તેજ અને તા કહેનાના બાદવી બધી માન્યતાવાવા આપણે એમના આગમમા ગહેનાર તેને એમ થાય કે આ બધુ કહેવુ તે આ કામમા લાલ આપે કે નહિ? જો તેવુ થાય તો એનો અર્થ મર્વન પર વ્રદાની ખાત્રી છે, એવોજ થાય, અને

તે એ જગજ્ઞ હોય તો પત્રી એવા અદ્વકાણુ હૃદયમા મગ્ય-
ત્વ છે, એમ ત્રી રીતે દેખાય કે મનાય? માટે જાનીના વચ-
નમા મજબૂત નિશ્ચયને કેળવા

જે કહે તે કરી લેવું એમા ધર્મ નથી

જીવેને એમ કહી દેનામા જાને કે ‘જે કાળે જે ભાવના,
તમાગ હૃદયમા જન્મ પામે એવું જ નામ ધર્મ’ તો પત્રી પરિ-
ણામ તુ આવે? ચતુર્ધારમા કહે છે કે વાદગની જાત એવે
કુદવાનુ તો કુદરતી જ હોય એને નીનજમી આપે અને દારૂ
પાઇને નશાઓ જતાવે, પત્રી એને વાટી ચટકાવે તો કઈ
કમીના રહે? અનાદિકાવલી વિષયમ્પાયાની ધનમા ધૂમતા, વિષ-
યમા હીન બનેલા અને કપાયલી લગ્નક થયેલા આત્માઓને
એમ કહેવું કે ‘જે મમયે, જે કાળે તમાગ હૃદયમા જે ઈચ્છા
થાય તેનો અમલ કરવો એવું નામ ધર્મ’ એનો અર્થ તો એ-
છે કે ઈચ્છાપૂર્વક આ મનાયક ઉપજવતાના તેઓને પૂજારી
જતાવવા અને પગલામે ઘોડી ધણી પપુ જ મયાદા છે કે ‘એ
શાસ્ત્રવિરુદ્ધ જોની ન જવાય’ ત પતા ન રહે હુ કહુ છુ કે
ઉપર કહ્યા મુજબની મહેનાની વાંતાના ત્રણમ તમે જેટલા
જમીઆ બનશે તેટલુ તમાગ નમ્યત્વને ધ્વસ્તિ કરશે આ
સૂતના અનાજ ‘મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અધિજ્ઞાન, અને મન પર્ય-
વજ્ઞાન,’ આ ચાર જ્ઞાનના ધણી હતા એમના શ્રુતજ્ઞાનનો જગતમા
જેગે ન હતો ઠાઠલાગીના અનાજ ભગવાન્ જ્ઞાનમન્વામી
પથાન હજાર દેવજ્ઞાની ત્રિધોના શુર હતા, ભગવાન્ જ્ઞાનમ
સ્વામીએ પણ એમ ન કહુ કે ‘મને કહે તે ધર્મ’ પરંતુ એમ
કહુ કે ‘જાણાઈ ધર્મો’ ધર્મ શ્રી જિનેશ્વર દેવની આજ્ઞામા
કે મતિક પનામા? શ્રી જિનેશ્વર દેવની આજ્ઞામા ધર્મ માને તે
જેન કે મતિ કે પનામા માને તે જેન? આજે આ બધા અધકા
છે તે મતિ કે પનાના કે આત્માની શક્તિ કોના યોગે દબાઈ
ગઈ છે? ભાગ્યશાળી! તમે બીલકુલ વિચારતા નથી, જાતરની
વાતોમા અવધાઈ જાઓ દે. તમે તમારી જાતે જ્ઞાતિમા બેની

નહિ વિચારો ત્યાં મુખી અત આપસનો નથી તમારો આત્મા અનતી શક્તિનો સ્વામી છે એની ખાત્રી છે કે નથી ? એને દળાવનાર જડ છે, કારણ કે ચેતનનું પ્રતિપક્ષી જડ છે એ જડની મોળતમા તમે ક્રમાણુ છો એની મોળત દોડવાના પ્રયત્નથી નિર્ભય થગો કે એની મોળતમા લીન થવાથી ? વામણ પર કાટ ચઢે તો તે વધારે દીપે કે એ કાટને ધમીને આવો કાઢીયે તો વધારે દીપે ? આત્માની સાથે જડના સંયોગો એ જડ વસ્તુપરની મમતા, ને તેને યોગે થયેલી અધમ પ્રવૃત્તિઓને રોકવા તમે પ્રયત્ન કરો છો, કે મજબૂત કરવા ? અધમ પ્રવૃત્તિઓને રોકવા પ્રયત્ન કરવો હોય તો 'પૌદ્ગલિક પદાર્થો અમારા નથી, એના ઉપરની મમતા અમારો આત્માને મલિન કરનાર છે' આ ભાવના ડેટલી મજબૂત કરવી જોઈએ ? આજે તો એ જડની પાછળ એવા બની ગયા છીએ કે એના યોગે આની (અગમની) આના પણુ આપણને મુઝવે છે શ્રી જિનેશ્વરદેવના વચનમા તો રાગ, દ્રેષ, વિષય કે કષાય વિગેરેને પોષવાની એકે વાત નથી

કયો ધર્મ મોક્ષનો ઉપાય ?

મોક્ષના અર્થેએ કયો ધર્મ રેવવો જોઈએ ? તે ધર્મ શિવ મુખનો ઉપાય છે કે જે ધર્મની મેવામા પ્રથમ તો વિષયનો વિનાશ થાય, આત્મા વિષયથી પાછો લહે, આત્મા વિષયથી કે પે શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ આ પાંચ વિષય-પ્રકાર ઘણા, પણ આ પાંચ મધ્ય રૂપની પાછળ આજે કેટલા આદમી દીવાના બન્યા છે ? શ્રી જિનેશ્વરદેવના માર્ગને અગીકાર કરે એ એવા બને ? એ તો રૂપને અગ્નિની જ્વાળા માને પલગીયા રૂપના મોહમા ફગીને જ્વન ગુમાવે છે, પણ એ બીજાગ સરી નથી એમનામા સમજવાની તાકાત નથી એક એક વિષયને આધીન ધનારાની ભયકર દુર્દશા થાય છે તો પાચે ઇન્દ્રિયોને આધીન બનનારની કેવી દશા થાય ? જે ધર્મની સેવામા આત્મા આ પાચે વિષયોથી પાછો ન ખમે, એતે નહિ, એકે નહિ, એ ધર્મ છે ? વિષયનો વિરાગ એ ધર્મ રૂપ પ્રાસાદનો પાચો છે વિષયવિગગ

વિના ધર્મરૂપ મહેલ ટકતો નથી દાન પણ તોજ દેવાય
 શીલ પણ તોજ પળે, તપ પણ તોજ થાય, અને ઉત્તમ
 ભાવના પણ તોજ આવે વીતરાગના બહતથી વૈગમ્યના વેરી જ
 નાય? વીનનાગના બહત રાગી જનેડે વિરાગી? વિરાગીને વીતરાગ
 ઉપર ગ્રેમ થાય કે ગગીને? જે વિષયનો વિગગી, તેજ
 વીતરાગનો રાગી થાય જે માત્રમા વિષયના ત્યાગની
 ભાવના નથી, વિષય પ્રત્યે અરૂચિ નથી તે આત્મામા
 ધર્મ ટકે ઢ્યાવી? પહેલા તો ધર્મ આવે નહિ
 ને આવે તો ટકે તો નહિજ આત્માને પૂછને કે
 તું વિષયનો પૂતરી છે કે પરમાત્માનો? વૈગમ્ય, જે જીવનનો
 માથી જોઈયે, જે જેન જીવનનો મત્ર છે, જે જેન જીવનને ટકા
 વનાર અને પોષનાર છે તેના પ્રત્યે આટલી બધી અરૂચિ કેમ!
 કારણ વિષયવાસના સગમ કરે છે માટે, આથીજ જ્ઞાની પુરોષએ
 કહ્યું કે, જેમા વિષયનો વિગગ, કષાયનો ત્યાગ, ગુણાનુરાગ
 અને ક્રિયામા અપ્રમાદ હોય તેજ ધર્મ ગિવમુખનો ઉપાય
 છે કઈ ક્રિયા? એજ કે જેનાથી વિષયનો વિગગ થાય, કષાયનો
 ત્યાગ થાય ને ગુણનો ગગ થાય તે જ્ઞાનીઓએ જો ક્રિયામા
 અપ્રમાદ ઉપદેશો નહોત તો તોજધાજ કહી દેત કે—અમારામા
 વિષયનો વિગગ જરાજ છે વિષય નેવીયે છીયે તે કમને, કષાય
 કરીયે છીયે તો મામાના ભલા માટે, અને ગુણનો રાગ તો રામે
 રામ ભર્યો છે, પણ હવે એ ઉપદેશ પ્રમાણે તમારી તે વાતો
 ત્યારેજ મનાય કે જ્યારે વિષયના વિગગની, કષાયના ત્યાગની
 અને ગુણની પરીક્ષાની નિર્દલ ડરણી દેખાય જેને સાચા હૃદ
 યથી વિષય પ્રત્યે વિરાગ થાય, કષાયનો ત્યાગ થાય અને માચા
 ગુણો પ્રત્યે અનુરાગ પ્રગટે તેની ક્રિયા કેવી હોય? વિષયનો
 વિરાગી વેશ્યાના ઘમ્મા મળેથી જાય, પોતાની કે પારકી જૂએ
 નહિ, પોતાનીમા પણ કીડા માફડ અદબલો નહે, ન જૂએ રાત
 કે દિવસ, વાર કે તહેવાર, અને પત્રી કહે કે હૃદયથી મને વિષય
 ગમતા નથી! જો આના જેવા બીજે દલ કયો હોતા હશે?
 વેશ્યાને ત્યા જલુ, વિષયની નિગમા નિંદા ચેષ્ટાઓ કરવી અડે

નિરાગી કહેનાગવણ એ બને નહિ વિષયમા લીન બનેલા માધ
જાઓની દસા એવી છે કે લખીયે તો લખતા લેખિની કે પે,
વિચાર જગતા મન કે પે, ને વાત જગતા મોહુ લાગે વિષયાધીન
જીવન એ એક ઈતિએ નાગદીનુ જીવન છે વિષયની નેવા
પરિણામે નારજગતિને એવી લાવે છે એ તો પગલની વાત-
પણ મા લોકમાએ શુ ? જાણુ ડે ? પણ એમા શુ જાણુ
છે જવા દો.

(સલામાર્થી પ્રશ્ન)-એને નારદીની ઉપમા કેમ અપાય ? એની
આખી કિડાનો ચિતાર જ્યુ ? વિષયના નેવનમા અધ વનારની
હાલત, બુદ્ધિ અને વિવેક ડેટલા નષ્ટ બને છે, એ જ્ઞાની ગાની
કે પના કરે છે, એ માનુષ છે ને ? વિષય એવા વગરના દાર્ઘમમા
જે જે જીજ્ઞેને હાથ લાગવાથી પાણી લઈને ધોવા પડે, વિષયાધીન
અનર્થમા તેજ જીજ્ઞે મામે કેની વેદ્યા કે છે ? છે જાન ? જ્યા
મલિન પદાર્થમા મમૃતની કે પના, દુષ્ણમા મુષ્ણની કે પના, ત્યા
અધી વાતો અગોચર ગહે અનુભવીઓ પોતાનો અનુભવ ન કબૂલે તેને
મમલરાય કેમ ? વિષયથી દુગતિ તો ખરીજ ને ? વિષયમા
અસાબર લીન થઈ જાય તો જ્ઞાને નરક નિયત કડી છે
ચકવર્તિ ચકવર્તિપણામાજ જીવે અને ચકવર્તિપણામાજ મરે
તો તેને માટે નરક ચિવાય બીજી ગતિજ ક્યા છે ? હા ! એ
છે કે ૥ સારમા પણ વૈરાગ્યથી રમાયવો છતા કાચ ન છૂંકે,
વિષય સેવન કરતો હોય, જથવાની કેસિયવાળો હોય, ન છૂંકે
બાતે હુદયે, આત્મા ઉન્માર્ગે ન જાય એટલા પૂરતુ, વેદના
ઉચ્ચના ઔપધ તરીકે વિષયમા પડે તો હજી પણ એ બચે,
પણ વિષયમા તનમય બને, તો ખરેખર એ દુનિયાની વિષ્ટાજ
ચુ યે ૥ વિષ્ટાને પણ વોક નરકજ કહે છે ને ? શ્રી તીથ કર
દેવને ભોગાવળી કર્મ ન છૂંકે ભોગવા પડે છે એ
ભેગને રોગ માનીને ભોગવે ૥ ભોગને રાગ માની
ભોગ ભોગવના ભોગ પામે કેટલો જાય ? ક્યા હુદયે, કઈ
ભાવનાએ જાય ? વૃત્તિ શુ રાખે ? એણે ભોગ ભોગવ્યા એમ
કહેવાય ? એ ભોગમા સુખની કપના કરે ? કદીજ નહિ પણ

જે લોગમા સુખ માને, ભોગને જીવન માટે જરૂરી અને સેવવા લાયક વિષય માને, ભોગ એ મળેતું તત્ત્વ છે એમ માને અને આનંદપૂર્વક મેવે તે આત્મા માટે ભોગનું અતિમ ફલ નરક છે એમા કશી જ ગતિ નથી જેમ ધર્મથી ર ગાંઠિ મદ્ગતિ પણ મળે જ્યાં તેનું અતિમ ફળ જેમ મોક્ષ છે, તેમ વિષયનું અતિમ ફલ નરક છે અને એક તે જો દોષ નિર્વિવેકપણે પશુની માફક લોગમા લીન બનીને જો તે ખરેખર અહાં પણ તેની દગા નારદીના જેવીજ હોય છે તે સુખી નહિ પણ ભય કર હુ ખી હોય છે વિચારીને કેવો ? ગદો, રિવેક વગરનો જે બહાર ફેંકી દેવા જેવું તેને તે અસરે મોમા ધાવનારો જે ચીજો નકામી, ગરી ખરાબ મનાય, વિષય પહેલાના સમયમા, જાગૃત અવસ્થામા, હાથપર લાગે તો ? હુડે તો ? ઢોણ હુડે તો ? મમજી જાણોને જે ચીજ અહીં આગળીને ન લગાડાય તેને કયા લગાવાય છે ? ઇશ્વારથી સમજાવે તો સમજે, નહિ તા આ વાતોના પીંજણમા ઉતરાય તો નફટાઈ આવી જાય આ વાત મારી નથી ખોટી છે કરવા જેવી નથી પણ તમને મળેની લાગે છે એને લઈને આત્મા પર્વતિથિ, રાતદિનમ, ભૂદો. માગી પારકી ભૂત્યો, મનુષ્યપણ, ધર્મ, આજ્ઞા મર્વ ભૂત્યો આ હુનિયાના આરભ મમારબની જડ જગ છે ? જો કામવાસના ખસી જાગ તો અર્થ લોભ ખમી જાય અર્થ લોભ ખસે તો ધર્મ છુટે ને ધર્મ છુટે તો મોક્ષ મળે મોક્ષ કોને મળે ? વિષયમા લીન હોય, વિષયમા આનંદ માને, વિષયને જરૂરી માને, એને ? કદીજ નહિ માટે શુદ્ધ ક્રિયા વિનાનો કેવળ સુખથીજ વિષયના વિરાગ આદિની વાતો કરનારો સાચો નથી, પણ દલી છે

વિષયનો વિરાગ એ સત્ત્વની વૃદ્ધિ કરનાર છે

કેટલાક કહે છે કે લીનતા વગર વિષય લોગવે તો ? લીનતા વગર કયારે કહેનાય ? જેને કોઈ પકડી રાખે ને લોગવાવે તો તમને બધાને પકડી રાખીને લોગવાવે છે ? નગરની કે-જો આવી આવીને તમારા મોમા પેસી જતી હશે કેમ ? તમે વિષયની પૂઠે

યા છે કે વિષય તમારી પૂઠે પડયા છે ? નિષયના તમે ગુલામ છો
 માલીક છો ? જુઓ, માલજો હું તમને એક વાત કહું. પણ વાત
 કંના પહેલા હું તમને કહી દઉ છું કે કયા કહેવાય તેમજીય તમે
 ક્રિક વામના ન લઈ લેતા, કારણ કે કયાદાતા પણ માફ થયે
 મને નિષયથી વિરામ પમાડવાનું છે. જાનીઓએ એજ એક
 જમ ધરાવે કયાનુયોગ ચોજ્યો છે વાફ, ચાલો સાલજો એક
 વાલ્લી હતી એ વિદુષી હતી એને ત્રણ દીકરીઓ હતી એણે
 વચાર્યું કે મારી દીકરીઓ સુખી કયારે થાય ? જેવા વિચારને
 વળી હોય એને એ અનુસરે તે દીકરીને સુખ કયા ? સાસરે
 ધરમા જેટલું સુખ હો તે ત્યા લાયકર હું જ જ્યા મોકલવી
 હોય તે ઘર જોગી કેળવણી આપવી પડે ત્યા માલીક તો જનશે
 ત્યારે જનશે પણ જાય ત્યારે તો વહું તરીકે એમ ન કહેતા કે
 મહારાજે પરણવાનું કહ્યું શાસ્ત્ર તો કહે કે કે-તમારાથી ન ચાલે
 તો આટલું જોડુ સમાનશીલ, સમાનકુલ, સમાનધર્મ જોડને
 કન્યાને દેવી પડે તો-હું છું કહું છું-દેવી પડે તો દેવી એ
 આજાનું પાવન કયારે કરી શકે ? કૃષ્ણજી, શ્રી નેમિનાથ
 સ્નામિના, લાઈ, અવિરતિ હતા છતા પોતાની દીકરીઓને શું
 કહેતા ? જેમ જેમ દીકરી ઉમ્મર લાયક થાય, કૃષ્ણજી પાસે આવે
 ત્યારે કૃષ્ણજી જોજામા બેસાડી પૂછતા કે શણી થવું છે કે દામી ?
 જાનની પુત્રી બીજી છું કહે ? કહે કે રાણી થવું છે તરત
 કૃષ્ણજી કહેતા કે શણી થવું હોય તો શ્રીનેમિનાથસ્વામી
 પાસે જા અર્થાત્ શ્રીનેમિનાથસ્વામિના શાસનને સ્વીકાર
 દાસી થવું હોય તો અહીં રહે દાસીપણાની વિટબણા
 સમજાવતા એકેએક દીકરીને શ્રીનેમિનાથસ્વામી પાસે મોકલી
 જોડે કે સયમના માર્ગે ચોજી પણ હુનિયામા એવા આત્મા
 હોય છે કે જેને ઉચી વાત ન જમે અત પુરમા એક રાણી
 એવી હતી કે જેણે પોતાની પુત્રીને પાઠ લખાવ્યો કે દાસી
 થવું છે એમ કહેજે કૃષ્ણ પાસે એ ગઈ કૃષ્ણજીએ પૂછતા તેણે
 કહું કે દામી થવું છે એ સાલગતાજ કૃષ્ણજી હૃદયમા સ્તીરો

પડ્યો એમને એમ યશુ કે મારા ઘરમા જે ધુમ્મસ કયાળી ?
 દુષ્ટ વિચારે છે, એ અત મુરમા ધુસેલુ આ જે હું નભાવુ,
 એનો યોગ્ય પ્રતિકાર ન કરે, તો આજથી મારા મતાન સના
 રમા રૂઢી જાનાના કૃષ્ણે પડી ઘણુ કર્યું કે દુકામા એમલો
 પોતાની એ દીકરીને વીરા આગવીને પરણાવી ગા માટે ? એના
 હૃદયમા ઘાસવામા આવેલા જેને કાઢવા માટે પશ્ચિમાને એ જેર
 નીકળ્યું એ કહેલી આવી કે મારે હરે રાણી યશુ છે કૃષ્ણે કહ્યું,
 ખુશીથી ત્રી નેમિનાથ મ્વાની પાસે જા, એટલે કે તેમના શામ
 નનો સ્વીકાર કરી અળક સવમની પાલક થા 'આપવી પડે
 તો' આના ભાવને સમજ્યા ? જાપની ફરજ છે કે પોતાના
 સતાનને ઉત્તમ માર્ગે લઈ જવું ન જાય તો મુયોગ્ય સ્થાને ગોઠવવું
 કે જેથી પતિન ન વાય, અનાચાર ન કરે અને અપ્રશમા, મર્ધા
 દામા રૂઢી ઉત્તમ માર્ગની શમ્ય આરાધના કરે પેલી પ્રાણતીએ
 ત્રણ દીકરીને પાઠ લખાવ્યો હતો જ્યારે નીકરી પરણીને ઘેર જતી
 ત્યારે એ પ્રથમ દિવસેજ કહેલી કે, પતિ આવે ત્યારે એક લાત
 મારવી પડી જે બને તે આની મને કહેવું અને પડી હું કહું
 તેમ વર્તિશ તો મુખી યજ્ઞગ આ શીખામણ મા પનિની પરીક્ષા
 કરવા માટે છે પહેલી દીકરી પરણી ત્યારે એમ કહ્યું તે
 પરણીને પતિના ઘેર ગઈ ત્યારે, પત્રગમા બેઠી છે પતિ આવ્યો
 હજી પવગપત્ર બેને છે ત્યા જ પેલીએ પતિને લાન મારી, પત્ર
 પતિ તો વિપયને અર્ધી હતો, દીટો હતો ઉડીને પેનીના પગ
 પ પાગવા ગયો કે પગે વાગ્યું તો નથી ને ? તે દીકરીએ આવીને
 સવારે માને હપીકવ કહી માએ કહી દીધું કે દીકરો ! તારે કાવે
 તેમ વર્તજે, તારા ધર્મ ઉપર બેટલા હુકમ કાઢવા હોય તેમલા
 કાઢજે, કીચ નહિ બીજી દીકરી વખતે પત્ર તેવીજ શીખામણ
 આપી બીજીએ તેમ કર્યું જ, પેનાએ ઘાત મા ? પેનો ગ્રાહ
 પડી થોડી વાર બા પતિએ કહ્યું, ચાલ હવે આવું કરતી નહિ,
 યશુ તે યશુ એ દીકરીએ સવાર જઈ માને વાત કરી માએ
 કહ્યું કે એની દોરી કાણુમા રહે ત્યા મુખી જેવવી મરમ ધાય

કે મૃતી દેવી, તો સુખી થઈશ ત્રીજી છોકરી વખતે પણ એ-
 શીખાપણ દેનાઈ એણે લાત મારી પેલો મઠ હતો તેજ વખતે
 પકડોને નેટવી મરાય તેવી મારી નીકળ ઘર બહાર, ઠહી ઘર
 બહાર કાઢી, મારે ખપ નથી, આજથી તારો ત્યાગ, એમ કહી
 પોતે સૂઈ ગયો. પેલી આખી રાત બહાર રહી સવારે રોતી
 ગાતી મા માસે ગઈ કેહેવા લાગી કે આવુ શીખ યુ ? માએ
 કહ્યું-એ તો તારા સુખને માટે શીખ યુ હતું હવે હું કહું તે
 સાક્ષાત્ એ જેમ કહે તેમ ચાલે જરા પણ આડી અવગતી ગઈ
 તો બાર વાગ્યા દીકરી કહે પગ મારે હવે ઘેર જવું શી રીતે ?
 માએ કહ્યું એ બધું હું કરીશ પેલી બ્રાહ્મણી ત્યા જઈ કહેવા
 લાગી કે આવુ ગાડપણ તમે કેમ કર્યું ? આમ ચાર ? એ તો
 અમા ! કુલનો રીવાજ હતો, એટલે વિધિ સાચવી નહિ
 તો કાઈ તમને મારવાના હોય ? આટલુંયે ન સમજ્યા ?
 સ સાર છે, કુલરીવાજ પાસે બધા ગુરૂ એણે કહ્યું કે બધે
 તારે, એમ હોય તો મોકલજો એ મઠ હતો. તમે તમારી
 જાતને પૂછજો કે ઉપરના દુષ્ટાતમાના તમે કયા નબરના છો ?
 પહેલા, બીજા કે ત્રીજા ? મઠ જનો, વિપયોને આધીન ન બનો.
 વિપયીની જશએ આમરૂ નહિ કોઈ પેસવાએ ન હે એને માટે
 હરેકને શકા આદમી તે કે જેને માટે શકા ન હોય દેવાગના
 સામે પણ જેની આખ ફરકે નહિ તો પછી પરમચીની તો
 વાતજ શી ? કહો-બામા દિક્ષા છે ? પરમચી સામે દૃષ્ટિ ન
 કરવી એમા કાઈ બધું તજવાનું ઓછુંજ છે ? છતાં એમા પણ
 આટલી બધી આનાકાની કેમ ? બોલોને, કેમ બોલતા નથી ?
 મહાનુભાવો ! આજ કારણે કહેનામા આવે કે એધી નિર્જા
 તાનુ કારણ એક વિપયોની ગુલામી છે એની વાતનાને કાપ
 વાની વાતથી તમને ગુસ્સો કેમ આવે છે ? અરેખર વિપયાધ
 એવોનુ એવન એ ફજેતીના ફાળકારૂ છે પણ એ વિપય
 વાતનારૂપ દુષ્ટ લાનસાના યોગે નકટાઈ આચરતા થઈ ગયેલાઓને
 એ નકટાઈથી કોણ રોકી શકે ? બચહારમા પણ એક કહેવત છે-“જેણે

મૂકી લાજ, તેને નાનુ મરણુ રાજ "નાનુ સજ્જુ શુ કરવા? મોટુ જ કહોને! એ ન ખાવાનો, ન પીવાનો વિષયની માત્રા વધી એટલે એ મુખે ખાન નહિ, મુખે પીયે નહિ એના ચોગે સખ્યાબધ આત્માની સત્યાનાથની પાટી વગી ગઈ એનું અતિમ દુઃખ, નરક આજે જે ધર્મમા વિષયનો વિરાગ એ મુખ્ય ઉપદેશ છે, તે ધર્મમા રહેનારાઓ છવોક વિષયની માગણી કરે, એ કેટલું ઘૃણાસ્પદ છે, એ શોચો વિષય શબ્દથી અહાં આ પાચે ઇંદ્રિયોના 'રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ' અને શબ્દ' આ પાચે વિરયો સમજવા ખરેખર વિષયની લાલસાને વેગગી ખસેડવામા નહિ આવે ત્યા મુધી શુદ્ધ ધર્મની આરાધના થવી એ અગત્ય છે એ વિષયની લાલસામાથીજ લોકોત્તર મિથ્યાત્વ ધુસ્યુ છે કહો હરે, વિષયનો વિરાગી આત્મા પેતાની જાત માટે એમ જોલે ખરો કે વિરક્ત ભાવનાથી વિષયને સેવવામા હરકત ગી છે? ખરેખર એમ જોલનારમા વસ્તુત વિષયનો વિરાગજ નથી એ કેવળ જનતાને ઠગવાના ઢોંગ છે? એ એક ત્રિષયની ગુનામીનુ ખરેખર લક્ષણ છે વિષયની અધિકતામા કષાધની વૃદ્ધિ, વાસ્તવિક ગુણાનુરાગનો અભાવ અને શુદ્ધ ક્રિયામા શિથિલતા થવી, એ સહજ છે

ઉપકાર કે અપકાર!

હવે કહી ગયા તેમ આના કામન સનાની ઇચ્છાવાળા આત્માને કહેવું કે 'તારી ઇચ્છામા આવે તેમ વર્તવું' આ શુ ઉપકાર જુદો છે? ભગવાન શ્રી ગૌતમસ્વામિજીને ઇચ્છા હતી કે નહિ? હતી, પણ એ મહાપુરુષે પોતાની ઇચ્છાને વેગગી મૂકી અને ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞાને સ્વીકારી, તો પછી ખીજાઓને ઇચ્છા મુજબ વર્તવાનું કહેવું એના જેવો ઘોર અપકાર ખીજો કયો છે? ધર્મની આરાધના માટે વિષયનો વિરાગ, કષા યનો ત્યાગ, ગુણનો અનુરાગ અને ક્રિયામા અપ્રમાદ, એ ખરાખર ખીલવવાના છે ગમે ત્યા પણ આચારને વગગી રહેવાનું છે વિષયમેવા એ મનુષ્યપણાનો ધર્મ નથી. ધર્મ કયો? રત્નત્રયી-મમ્યગૂ દર્શન, મમ્યગૂજ્ઞાન, સમ્યક્

આશિષ અને એ વાણી સાધના માટે દાન શીલ, તપ અને ભાવ લક્ષ્મી મેળાવવી, વિષયલોગ કરવો અને ખાતું પીવું એ કંઈ ધર્મ નથી ધર્મ તો દાન, શીલ, તપ અને ભાવ એટલે દાન, ગીન ને તપની વૃદ્ધિ કરનાર ઉત્તમ વિચારો વિષયનાસનાને કે દુનિયાદારીની મારનારને ધર્મ નહિ માનો ભગવાને ધર્મ ને પ્રકારનો કહ્યો માધુ ધર્મ અને ગૃહસ્થ ધર્મ સાધુ ધર્મ એટલે પથ મહાત્મન અને એની રક્ષા માટે બિશ્વા માત્રશીજ આશ્રવિકા ચલાવવી, આમાયિકમાજ રહેવું ને ધર્મનાજ ઉપદેશ દેવો શ્રાવક ધર્મ, એટલે સમ્યક્ત્વ મૂલ બાર મન સમક્ષિત અને મતો ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે ઢહ્યા નિરતિ શ્રી જિનેશ્વરદેવના ઘરની અને અવિરતિ મોહના ઘરની વેપારમા નીતિ અહીંની એટલે શ્રી જિનેશ્વરદેવના ઘરની અને અનીતિ મોહની સાડ અહીંનું જોડું તહીંનું સાડ એ કરવું ને જોડું એ કરવું એ ઠાણ કહે ? ઉપકારી તો એ પ્રમાણે કદીજ ન કહે સમજ્યા ? કુવે પકવા આરે તેને બગી શકે તો બચાવના, નહિ તો ધક્કો મારીન પાકી નાખનો એ કામ ઉકારવું ખરૂં કે ? કુનાના કિનારે ઉભેલો માણસ, કુનામા પડનારને જૂએ છે, રજે ગમડી ન જાય એની કાગળ ગળે, કહે કે ન પડ, કાકુ પકડે, ખૂમ મારે, ઘસેડાય એનો ધમકે, જોસ કરે, છતા હાથમા ન રહે તો ધક્કો મારે અને કહે કે પડ, તો એ પણ ઉપકારી ખરો કે ? તમે જાણો છો કે એ 'પડ' ને 'જા પડ' એ જોલોને જો મ ભાગામા આવે, પુરાવો થાય, તો સરકાએ એને શુ કરે ? ઉપકારી તો તે કે જે તને રોકે રોકવા બધું એ કરે, છતા હાથમા ન રહે તો થયું 'જા પડ' એમ તો નજ કહે માફા પાસે જવું તે બચાવવા માટે, કે ન બચી શકે તો પીગતો નથી મારી નાખવા ? એ હું જાણે નહિ, એ મારાવી નેનાતું નથી, હું શુ કરૂં ? ત્યારે બમ, પીગતો રથી મારી નાખતું, એ ઉપકારીનું કામ, કેમ ? તો હું ઉપકારીનું એજ કામ કે દરેકે ચાપુ, કાનન, પીગતો ન ખીસામા રાખીનેજ ફરવું જે જતું મળે તેને બચાવાય તો બચાવનો, તાકાત ન હેય તો

મારી નાખવો એ દયાળુનું કર્તવ્ય ! જો બધાય આ જાતિનો દયા ધર્મ સ્વીકારે તો દુનિયામાં ખૂનામરડી કેવીકર્યાવે ! આથીજ નૈન શાસન કહે છે કે શક્તિ પ્રમાણે દુ ખ દૂર કરવાના પ્રયત્નો કરે, ન થાય તો મારી ન ન ખાય, પણ કર્મના વિપાકને ચિતવતા ઉદાસીનપણે રહેવ ય દયાના પાત્રન માટે ધણુજ સારથ રહેવાનું છે હિસક લતાઓમાં પણ જવાની મના છે કોઇ આદમી કમાઇખાને પહેનીવાર નય તો ચક્કર આવે, માથુ ફરે, ઉવગી યાય, બધુએ યાય પછી ખીજી વાર જય તારે એથી ઓટુ યાય, ત્રીજે દિવને એથી ઓટુ, એમ ક્રમમર ઓટુ થના પરી ટેનાઈ જા ને કરુ ન થાય, કારણ કે આદમી ફરી ગયો એની જ રીતે થોડા મ્વાર્થની ખાતર એક જીવ ઉપર છરી ચલાવે, તે વખતે પહેની વાર હાથ ક પે, ખીજી વાર ઓઠો ક પે અને પછી કાઇજ નહિ આવી હિમક ક્રિયાઓ મનુષ્યને હેવાન બતાવે છે, અને મનુષ્યજીવનની કોમલતાનું નિકદન વાળે છે થોડા લાભ ખાતર ચત્તી એ કિરામ પહોટાયા પરી મનુષ્ય જીવનના ઉધ્ધારની ખારી રહેતી નથી એક પાપમાથી સો પાપ જન્મે છે બીકણી જન્મ્યામાં ચાલો શી રીતે ? જોઇને, પગ દાખીને પગ ખરચો કે આખુ શરીર ખસે, માથુ, હાથ, પગ, છાતી, બધુએ ભાગે એવીજ રીતે પાપનો શુણુ પણ એ કે શરૂઆતમાં નજીવુ, કિમન વગરનું લાગે, પણ પરિણામે ભયદર બને છે વિષયવામના એવી ભરકર છે કે થોડી પણ સેત્રી કે કામ વધ્યુ વધના વધના માત્રા એટલે ઉચે જાય છે કે ન પૂછો વાત આ બાળકોમાં અતારે કાઇ વિષયવાસના છે ? મયોગોવી આવે છે એના હિતૈયોઓ, માબાપો, વડીલો, વાલીઓ વિષયથી અલગા કરે કે વિષયમાં વગગાડે ? તમારા સતાનોને, બાળકોને, હિસક કે અહિમક, આચા કે જૂઠા, ચોર કે ચાલુકાર, વિરયમાં લીન કે વિષયથી નિરાગી, -જેવા બનાવવા હોય તેવા બનાવવા તમારે કેના બનાવવા છે ? સલામાયા પ્રશ્ન-‘કુદરતી વાસના ખરીને ?’ કુદરતી વાસના

માનવાની દયારે ? ઠોકવાના પ્રમગમા પ્રમગ પ્રવત્ન કરો છતાય ન હોય તો દુકાન ખોલો, માલ ગણો, નોકર ચાકર રાખો, મહેનત કરો, પછી કમાણી ન થાય તો કપાળ કુટો, કે દુકાન ખોલો યા પહેલાજ કપાળ કુટો ? ખોલોને ? તમને તમારો કોઈ કહે કે 'શ્રી ધર્મારા છે, લાગ્યમા દુગે તે મવશે' ત્યાં તો કહે વાય છે કે 'જેમ, જેમ, બધે, માન લઈએ, વેળીએ, દલાલને ઓળખીએ, મહેનત કરીએ તો મળે ?' અને અહીંની વાતમા તો પહેલેથીજ બહાના બચ્યામા ન જૂઠ હોય, ન ચોરી હોય, ને પછી એમનામા એ ઉત્પન્ન થાય એ કોનો પ્રતાપ ? શાણ્ડી સરકાર હોય, ધર્મિ ન્યાયાસન હોય તો બચ્યાના ગુન્હા માટે, પ્રથમ માળાપને પકડી પાજરામા ઉભા કરે. માળાપને પૂછે કે આ છોકરે ચોરી કરી છે, ચોરી કરવી એમા પાપ છે એ કહી મમજબુ છે ' જો એ ન સમજાવ્યું સિદ્ધ થાય તો એની મમ માળાપને વધી જોઈએ પણ જો માળાપ કહે કે સાહેબ, કહી કહીને છુસના વેચાએ વગી ગયા, ઘણું કહ્યું, ત્યાં સુધી કહ્યું કે 'મૂખે મરજ પણ પાપ ન કરતો, છતાંએ એણે માં યુ નહિ' એમ માળાપ પૂરનાર કરે તો પછી બંને સરકાર બાગને દે દે દૂધ પાના, ખવરાવના, પીવરાવતા, નહવરાવતા, પાપ વાપર કાઢો ને ધર્મનાસના ધાવો તો બચ્યા કેવા નીવડે ? ઉત્તનાં સારે બાળક સાક્ષે શુ ? બાઈની લારા જુની, બાઈની લારા જુની શુ ન વામના એ બાળકમા કયાથી આવે ? શિક્ષણ એણે આપે કે બાળકે મરતા મરતા એ આશિર્વાદ દે 'ય જય ન્યાએ એ ઉપકાર માને કે 'ધર્મિ માળાપના પ્રતાપે આ જિનિ મળી' પણ આપ દે તેણે તો ન જ કરતા

દેવતા આવકકુળ સાથી ઇચ્છે છે ?

દેવતા મુખી છે, કદિએ પૂરા છે, છતાં તે આવકકુળમા જન્મ લેનાર ઇચ્છા રાજે છે, તે સાચી ? દેવતાઓને શ્રી જિને નિદેવની વાણી માળગી સવ ત્યાગ પ્રત્યે રાગ થાય, પણ ત્યાં (દેવગણિમા) જિનિ ઉચ આવી ગેર નહિ, અને મનુષ્ય જલમા

પણ અનાય દેશ, અનાય કુળમાં એ વિરતિ હું શકું થાય,
 આવકકુળમાં સહેલાઈથી થઈ શકે, માટે દેવતાઓ આવકકુળમાં
 જન્મ ઇચ્છે છે ભીખારી જનીને પણ આવકકુળમાં જન્મ
 ઇચ્છે છે અને મિથ્યાનામનાથી વાસિત એવું ચકવર્તિપણુ પણ
 નથી ઇચ્છતા ને તમારે તો તમારા બાળકો દેવ, ગુરુ, પાસે
 ન જાય એના જિવાઓ બાધવા છે તમારે ત્યાં પુણ્યવાન જન્મે
 તેમાં તમને આનંદ કે પાપી જન્મે તેમાં આનંદ? કેટલાક કહે
 છે કે આ સાધુ ભૂરફી નાખવા આ ના છે આવું ઘણાને ભૂન
 ભરાયુ છે જો જેવી કહેનાય છે એવી ભૂરફી અમારી પાસે હોય
 તો આ બધા લાલચોગને અહીં ન બેસાડુ? તમારા રગરાગ,
 મોગશોણ, માદ્યબી પ્રત્યે અમારી આંકી દૃષ્ટિ છે? તમારા પુણ્યે
 મળે તેમાં અમારું શું જન, પણ જાનીઓ કહે છે કે જો આ
 બધા એમાં લીન થશે તો ભીખારીના બાદશાહ થશે માટે
 પહેલેથી ચેતજો ભરત મહાનબ્લ વિચારે છે કે હું છ બંડને
 ધણી ને મારાથી ગુણોત્તર ડોણ? પણ તરતજ ખ્યાલ આવ્યો
 કે વિરતિને ધરનારા આવકો મારાથી ગુણોત્તર છે, માટે તેઓની
 મારે ભક્તિ કરવી જોઈએ વિરતિ શ્રી તીર્થંકર દેવના ધરની,
 અને અવિરતિ મોહના ધરની દેશવિરતિ એટલે કે સમ્યક
 દુરનમૂલ્ય બારમન તો શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહ્યા પરંતુ બાકી
 રહેલી અવિરતિ ગોના કહેવાથી? ભગવાનના કહેવાથી, મોહના
 જાની આજ્ઞાથી કે તમારી ઇચ્છાથી? તમે તમારી લાવનાથી
 અવિરતિ સેવો તો દેશવિરતિ પણ નકામી થાય પરંતુ, ધર
 ચલાવના, એ મર્વ મોહની આજ્ઞાથી થાય છે, પરંતુ શ્રી જિને
 શ્વરદેવની આજ્ઞાથી નહિજ વિરતિ શ્રી જિનેશ્વરદેવની, અવિરતિ
 મોહની ચોથુ ગુણુકાણુ શાથી? અવિરતિને લઈને, કે સમ્યક
 ર્શનને લઈને? જો અવિરતિને લઈને ચોથુ ગુણુઆનંદ કહ્યું હોત
 તો અવિરતિ તો પહેલે ગુણુકાણે પણ છે, માટે ત્યાં પણ સમ્યક્ત્વ
 લાગુ પડવું જોઈએ, પણ તેમ તો છે નહિ આથી સમ્યક્ત્વ શ્રી
 જિનેશ્વરદેવના ધરનું અને અવિરતિ મોહના ધરની છે એ નક્કી થાય
 છે એ અવિરતિ માથે ભગવાનને, નાધુને કે આગમને કઈપણુ લાગે

માનવાની ક્યારે ? ડોકવાના પ્રજામાં પ્રજા પ્રવર્તન કરતા હતાય ન ? તે તો દુકાન ખોલો, માવ ગજો, નોકર ચાકર રાખો, મહેનત કરો, પછી કમાણી ન થાય તો કપાગ કુટો, કે દુકાન ખોલા પહેલાં કપાગ કુટો ? ખોલોને ? તમને તમારો ડોઈ કહે કે 'ગી ઉતાવળ છે, લાગ્યમા દુશે તે મવશે' ત્યાં તો કહે વાય છે કે 'ગેમ, બેમ, બધે, માન લઈયે, વેળીયે, દલાલને ઝોળખીયે, મહેનત કરીયે તો મળે ?' અને અહીંની વાતમાં તો પહેલેથી જ ગણના જમ્યામાં ન જુક હોય ન ચોરી હોય, ને પછી એમનામાં એ ઉત્પન્ન થાય એ કોનો પ્રતાપ ? શાસ્ત્રી સરકાર હોય, ધર્મિ ન્યાયાસન હોય તો જમ્યાના ગુન્હા માટે, પ્રથમ માળાપને પકડી પાજરામાં ઉભા કરે માળાપને પૂઠે કે આ છોકરે ચોરી કરી છે, ચોગી કરવી એમાં પાપ છે એ કહી મમજાવ્યું છે ? જો એ ન સમજાવ્યું સિદ્ધ થાય તો એની સજા માળાપને વધી જોઈએ પણ જો માળાપ કહે કે માહેમ, કહી જહીને છૂતના નોઆએ વગી ગયા, ઘણું કહ્યું, ત્યાં સુધી કહ્યું કે 'મૂજે મરજે પણ પાપ ન કરતો, છતાં એ એણે મા યુ નહિ' એમ માળાપ પૂરનાર કરે તો પછી ભલે સરકાર જામગીને કહે દૂધ પાતા, ખવરાવતા, પીનરાવતા, નહવરાવતા, રાપ વાપરા કા ને ધર્મનાસના ઘાવો તો જમ્યા કેવા નીવડે ? ગોતની નથે બાગક સાજળે શુ ? બાઈની બારા જુની, બાઈની વારા જુની શુ ન વાસના એ બાગકમાં કનાથી આવે ? શિક્ષણ એવું આપો કે બાગક મરતા મરતા એ આશિર્વાદ દે નથે જાય ત્યાં એ એ ઉપકાર માને કે 'ધર્મિ માળાગના પ્રતાપે આ નિરિનિ મગી' પણ શ્રાપ કે તેવું તો ન જ કરતા

દેવતા આવકકુળ શાથી ઇચ્છે છે ?

દેવતા મુખી છે, કદિએ પૂરા છે, છતાં તે આવકકુલમાં જન્મ લેવા ॥ ઇચ્છા રાજે છે, તે શાથી ? દેવતાઓને શ્રી જિને શ્વ દેવની વાણી સાંભળી મન ત્યાગ ન્તયે રા ન થાય, પણ ત્યાં નિમ) વિરાત ઉપર આવી ગડે નહિ, અને મનુષ્ય બવમાં

પણ અનાર્થ દેશ, અનાર્થ કુળમા એ વિરતિ હું શકું થાય, આવકકુળમા સહેલાઈથી થઇ શકે, માટે દેવતાઓ શ્રાવકકુળમા જન્મ ઇચ્છે છે લીખારી જનીને પણ આવકકુળમા જન્મ ઇચ્છે છે અને મિથ્યાવામનાથી વામિત એવું ચક્રતિપણુ પણ નથી ઇચ્છતા ને તમારે તો તમારા બાળકો દેવ, ગુરુ, પાસે ન જાય એના કિલ્લાઓ બાધવા છે તમારે ત્યાં પુણ્યવાન જન્મે તેમા તમને આનંદ કે પાપી જન્મે તેમા આનંદ? ડેટલાક કહે છે કે આ સાધુ ભૂરકી નાખવા આગ્યા છે આવું ઘણાને ભૂત ભરાણુ છે બે જેવી કહેવાય છે એવી ભૂરકી અમારી પાસે હોય તો આ બધા લાલચોળને અહીં ન બેમાડુ? તમારા રગરાગ, મોજશોખ, સાદ્યબી પ્રત્યે અમારી આડી દ્રષ્ટિ છે? તમારા પુણ્યે મળે તેમા અમારું શું જાન, પણ જ્ઞાનીઓ કહે છે કે જો આ બધા એમા લીન થશે તો બીખારીના બાદગાહ થશે માટે પહેલેથી ચેતને ભરત મહારાજા વિચારે છે કે હું છા બાડનો ઘણી ને મારાથી ગુણોત્તર ડોણું? પણ તરતજ ખ્યાલ આવ્યો કે વિરતિને ધરનારા આવકો મારાથી ગુણોત્તર છે, માટે તેઓની મારે ભક્તિ કરવી જોઇએ વિરતિ શ્રી તીર્થંકર દેવના ધરની, અને અવિરતિ મોહના ધરની દેશવિરતિ એટલે કે સમ્યક્ દૃત્યમૂલ્ય બાદગત તો શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહ્યા પરંતુ ખાટી રહેલી અવિરતિ ડોના કહેવાથી? ભગવાનના કહેવાથી, મોહના જાની આજ્ઞાથી કે તમારી ઇચ્છાથી? તમે તમારી ભાવનાથી અવિરતિ સેવો તો દેશવિરતિ પણ નકામી થાય પરંતુ, ધર ચલાવના, એ મર્વ મોહની આજ્ઞાથી થાય છે, પરંતુ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાથી નહિજ વિરતિ શ્રી જિનેશ્વરદેવની, અવિરતિ મોહની. ચોથુ ગુણકાણુ ગાથી? અવિરતિને લઇને, કે સમ્યક્દર્શનને લઇને? જો આવેગતિને લઇને ચોથુ ગુણમ્યાનક કહ્યું હોત તો અવિરતિ તો પહેલે ગુણકાણુ પણ છે, માટે ત્યાં પણ સમ્યક્દૃત્ય લાગુ પડવું જોઇએ, પણ તેમ તો છે નહિ આથી સમ્યક્દૃત્ય શ્રી જિનેશ્વરદેવના ધરનું અને અવિરતિ મોહના ધરની છે એ નક્કી થાય છે એ અવિરતિ સાથે ભગવાનને, માધુને કે આનમને કઈપણુ લાગે

ગમે નહિ શ્રી શ્રેષ્ઠિકમહારાજ અવિરતિ સેવના તે ભગવાન
 ની મહાવીરદેવના કહેવાથી કે મોહના ઉદયથી? અવિરતિમા
 ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની છાપ મારો તો તો સમ્યક્
 વ પણુ જાય. એથુ અને પાયમુ શુભકાલુ મટી પહેલુ આરે
 મે પણુ અધમ ડોળિનુ, સારુ નહિ પાયમા શુભકાલે નહેલ
 માત્રમાને અવિરતિની કિના કરી પડે અવિરતિની કિયા
 મેટલે છ કાય જીવની નિરાધના, મૃયા ભાપણ,
 ધોરી, સ્ત્રીસમ, પૈસો ટકો વિગેરે પરિગ્રહ
 રાખે તે હવે સમજો કે તમે બધાએ અવિરતિ
 ભગવાનના કહેવાથી રાખો એ ? ના કહેવા છતાં રાખો એ વસ્તુ
 છારી હોય ? એમા સાધુના ઉપદેશની જરૂર ખરી ? સાધુથી
 એની પ્રશસા કે ઉદ્દેશ વાન ? એ ખમ વિચારજો ચાર ઘડી
 પહેલાં શ્રાવક પધારીમાથી ઉઠે, જાગે, તેજ વખતે શ્રાવકના
 મોમાથી શુ નીકળે ? 'નમો અરિહતાણુ' (પણ આજ તો રાતે
 માર વાગ્યા સુધી પાનનો ડુઓ મારીને સૂતા હોય, એ કથરોજ
 સાફ કરવાનો હોય ?) પછી ઉઠે અશુચિ રીરીર હોય તો યત્ના
 પૂર્વક સાફ કરીને, આવરક કરે પછી ઘરમા રાખેવા શ્રી જિન
 મહિરમા ધૂપથી, હીપકવી, વાસણેપથી, અને અક્ષત, કૃણ વિગેરેથી
 ભક્તિ કરે પચ્ચખાણુ કરે પછી ગામમા રહેવા શ્રી જિન
 મહિરે જાન ત્યા દશનાદિ કરી પચ્ચખાણુ કરે, પછી શુદ્ધ
 પાસે વહનાદિક કરીને પચ્ચખાણુ કરે આ પછી નવકારસી કરવી
 હોય તો કરે પછી જિનવાણી સાલગવા જાન વાણી સાલગતા
 સાલગતા આ મા તૈયાર થાય તો જૂઠી પડે નહિ તો મ્નાનાદિ
 કરી અષ્ટ પ્રકારી પૂજા કરે પછી કરવુ હોય તો બાર એક
 વાગે ભોજન કરે પછી કરવી હોય તો (કરો એમ આગમ ન
 કહે) નીતિ, મત્ય, આદિ માયવીને અર્થ ચિંતા કરે પછી ચાર
 ઘડી પહેલાં ઘેર આવી જાય ભોજન કરવુ હોય તો કરે પછી
 એ વડી પહેલાં પાણી બધ કરે પછી આવશ્યક કરે, પછી
 સ્વાધ્યાય કર વિગેરે ઉપગની પ્રણીને આચરતા સાધમિ બધુ

એને ભરત મહાગજ આમ ત્રણ આપે છે 'આપ બધાએ હમ્મેશને માટે મારે ઘેર જમવું' આમ ત્રણ આપ્યા બાદ સાધર્મિને વિનવે છે કે -

કૃપ્યાદિ ન વિગ્નવ્ય, કિંતુ સ્વાધ્યાયતત્પરં

અર્પૂર્વજ્ઞાનગ્રહણ, કુર્વાણં સ્થેયમન્વહમ્ ॥ ૧ ॥

જેમાથી આ ઉપગનો શ્લોક ઉચ્ચાર્યો તે શ્રી આદીશ્વર ચરિત્ર ॥ અને તે કલિકાવ અર્પણ ભગવાન્ શ્રી હેમચ દ્રાચાર્યનું રચેલું છે

આચાર ઉચો મૂકીને ઉપકાર થઈ શકે ?

શ્રી હેમચ દ્રાચાર્ય કહેલ ? 'કુમાર ૧૧૨ રાજની રાજ-ખટપટ કનારા ? રાજવહીવટ ચક્રાવતારા' આવા મહાત્મા ઉપર એવી જાનનો આદેશ મકનાગ એ શ્રી હેમચ દ્ર જેવા સૂરિપુરહરની આશાના કનારા છે શ્રી હેમચ દ્રમૂરિવરે ધર્મ ગિવાય કહ્યું કર્યું નથી શ્રી હીરસૂરિજીએ અકમર બાદશાહને ઉપદેશ્યો શી રીતે ? આમ રાજા શ્રી બખ્ષિશ્ચમૂરિજીને પોતાનો પદ્મ હાની લખ લેવા આવે છે ને કહે છે કે 'આપ માગ શુર, પદ્મ હાની ઉપર બેસો' શ્રી બખ્ષિશ્ચમૂરિજી ના કહે છે આમ ગજનું ચિર બુકે છે કે જે મહાત્મા આવા સ યોગેમા પણ મજબ રહી શકે છે, તેજ માત્ર બનુ કે આજ તો કહે છે કે અમારા ઉપકાર માટે સાધુપણના આચારને ચૂલામા મૂકો અને જમે આવડો એને કુકીએ. અકમર બાદશાહે શ્રી હીરસૂરિજીને બોલાવવા ફરમાન કાઢ્યા અને તેના તરફથી હીરસૂરિજીને જે બેઠેયે, તે, હીરા, માણેક, હાથી, નિગેરે માનસન્માન સાથે બેઠેની સામગ્રી પૂરી પાડવા, દરેક સૂબાને ફરમાનવામા આવ્યું અમલવાદનો સુમો આ બધુ માજર કરે છે શ્રી હીરસૂરિજી કહે છે કે 'આ બધુ અમારે ન બેઠેયે' 'સાહેબ ! તીની બહુ દુઃ છે' 'ફીકર નહિ પગે જઈશું' અમલવાદના મૂમાએ બાદશાહ અકમરને લખી વાળ્યું કે આજ બુધી ધક્કા ફેરીયો બેસા પણ આ કોક નવો ફકીર છે શ્રી હીર

સૂરિજી ગીઠી પહેલે તે પહેલાં તો એ ત્યાગમૂર્તિ, અકળરના હૃદયમાં કોત
રાઈ ગઈ. આત્મારે તો કહે છે કે કહેવાતા ઉપકાર માટે ગાડીમાં જવા ન
આજના લોકો પોતાના પાપ છૂટાવવા, આવા મહર્ષિઓ ઉપર કંઈક
મૂકે છે એના જેવા નીચ બીચ્છ કોણ ? અકળર જેવા મુસવમાન
બાદશાહને પ્રતિજોધના જતી જુ સારૂ હાથ ને ? હીરસૂરિએ
અવસર ન ઓળખ્યો ? પણ નહિ આચાર્યમાં રહીને થાય તેવું
કરવું પણ આચારને લેલીને તો નહિજ અકળરે પણ હીરસૂ
રિજીની બહુ પરીક્ષા કરી છે બહુ બહુ કમોગી કરી છે જો ત્યા
હીક ન લાગત તો અકળર એમને પણ ફેંકી દે એવો હતો. યૂરોપ
જેવા દેશમાં ધર્મના પ્રચારના બહાને આજે આચાર્યને મૂંઝી
દેવાની વાતો ઠરવામાં આવે છે જમાનાના નામે, દેશભક્તિના
નામે, આચાર્યને દૂર મૂકવાનું કહેનારા સાધુ નથી, ને
તેમાં હાં ભણનારા આવક નથી. કળિકાળ સર્વજ્ઞ શ્રીકૃષ્ણ દ્વા
રાયના માટે ગમે તેમ ગપ્પા મરે, લખે, એમાં તમને જુ લાગે
વળગે ? એમણે તમને કંઈ પેસા આપ્યા ? ચેરીમેલી થોડી
આપી છે ? એ તમારૂં જનું કરનાર સાથી ? મોક્ષ માધવાનું
બનાવી ગયા છે તેવી તમે તમારા બાંને, તારકને, ઓળખાના
નથી એમને માટે ગમે તેવા ગપ્પા મારે, લખે, જા તમને કશું જ
લાગતું નથી.

પાપ સ્થાનકોના નિરોધો બનો

ખીજ એક વાત કહી દઉં મજેની કે ભરત બાહુમલિ કેના
દીકરા ? શ્રી કૃષ્ણેન ભગવાનના દીકરા ભરતને બાહુમલિનું યુદ્ધ
બહુ મોટું અને ભયંકર યથું છે એમાં બાહુમલિ જીતે છે
અતે છેની સુડીના પ્રયોગ વળને બાહુમલિ એકે છે 'હુ કોણ ?
ઋષભદેવનો પુત્ર જે બાપે રાજ્ય લક્ષ્મીને તરણાની જેમ તણ,
તે રાજ્યનક્ષ્મી સેવ્યા યોગ્ય માની, જેના પરિણામે આ દુઃશામાં
આવ્યો મોળાભાઈ, પૂજનું પાન, એને મારી નાખવાની દુષ્ટમાં
દુષ્ટ હુકે પહોંચ્યો 'ભાગ્યવાનો ! કહો કે શ્રી કૃષ્ણદેવ ભગવાનની
હયાતિનોજ આ કાળ છે કે જૂનો ? બાહુમલિ આગળ વિચાર

છે 'આ મજન ત્યાજન ન દોન તો નજી જ્ઞાનના ઘટ્ટી પિના કેમ તજી? એને મે રાજા યોગ્ય માન્યુ ત્યારે મોળ બધુને ધાન કરવાની હજે પહોંચે,' પણ એ મૂઠીયે ખાલી ન જાય, મૂઠી નકામી ન જાય, ન તો ભાઈ ઉપર ચવાવય, ન તો કોઈ પ્રાણી ઉપર ચવાવય, એટલે એજ મુઠિથી સુદ-મૂમિમા લોચ કર્યો આ જોઈ ભરતી નીનરતી આજે બાહુમલિના પગમા પડે છે બાહુમલિની પ્રગસા અને પોનાની િદા કરતા ભરત મહારાજા જોલે છે કે, 'રાજન એ ભવતડનુ, મ સારડપી વૃક્ષનુ બીજ છે, એમ જેઓ નથી જાણતા તેઓ અધમ છે ને જાણતા છતાંએ તેનો ત્યાગ નહિ કરનારો હું તે અધમો કરતાંએ અધમ છું તુજ તાતનો પુત્ર છો કે જેથી તાતના માર્ગે ગમન કરે છે હું પણ તારા જેવો થાઉં તોજ તે પિતાનો પુત્ર જહેવાડે ' ભગવાન્ શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજા પણ ફરમાને છે કે સમગ્ર પૃથ્વી આત્મા ભવસાગરમા ન રમે (આનંદ ન પામે) કપાય પાપોએ, આમકિતના યોગે રહેવું પડે તો રહે પણ રમે તો નહિજ તમે બધા જહેલા કે રમતા ? હું જ એ થયું છે કે કીચ્ચડમા પડેલા કીચ્ચડના ગુણગાન ગાય છે પાપની, વિપયની પ્રશમા કરે છે. પાપને પાપ માનતાએ શું થાય છે ? બીમારી વખતે ખાંલે સુવું પડે પણ તેથી કાંઈ ખાટલો સારો મનાય ? લોકો જોવા આવે તેથી ખાંલામા પડેલાને સુખ કે દુખ ? બન મહારાજા વિચારે છે કે-હું પ્રભુ શ્રી કામદેવનો પુત્ર, મરા નવાણું ભાઈઓએ, સગાબધ પુત્રો અને પુત્રોના પુત્રોએ સવમ સ્ત્રીકર્યો અને હું જાણના છતાં મૂકતો નથી, તેથી અધમમાએ હું અધમ છું ' આગીસાબુતનમા કેવલ જ્ઞાન થાય તે આવી ભાવનાઓના યોગે આ ભરત મહારાજના જીવનમાથી તમે શું લીધું ? ભરત મહારાજ પ્રભુની આજ્ઞામા તીન હતા, પ્રભુને તરણ તારણ માનતા, ને જે મજસિદ્ધ સનપર બેસતા તેને મમાર તરૂં જીજ માનતા એવા એવું પાપ પણ પતલું ને પોતું હોય એવાના પાપના પરિણામ

એટલા નદ હોય કે છોડતા વાર લાગે નહિ એ ભરત મહારાજ સાધર્મિઓને શુ કહે છે ? “ કૃપ્યાદિન વિપાતગ્ન્યમ ” इत्यादि ‘ કૃપિ આદિ કામો તમે ન કરો અર્થાત્ તમે જે આરાધના કરો છો એમા હુ સહાયક થાઉં, વધુ સમયની સહાય કરી આપુ, વધુ રીતે તમે આરાધી શકો એવી અનુકૂળતા કરી આપુ ’ સાધર્મિને કહે માર્ગે જોડીએ તો તે ધર્મમા મજબૂત થાય ? ભરત મહારાજ કહે છે કે- આરભ સમારભના વેપાર બંધ કરો અને સ્વાધ્યાયમા લીન બનો ’ એ એદીપણું કે હા મીપણું ? આગળ ભરત મહારાજ કહે છે- ‘ જ્યારે જ્યારે હુ આવું, તમે મને જૂઓ, ત્યારે ત્યારે જો તમે મારા ઉપકારી, સાચા સાધર્મિ, અને હિતચિંતક હો, તો મને પાપથી ચેનતો રાખજો ’ ભરત મહારાજ પોતાના પાપ, દોષો કહેનાની વિનનિ કરે છે સાધર્મિને વિનનિ કરે છે સાધર્મિ એટલે અઢાર પાપસ્થાનકનો વિરોધી શ્રી જિનેશ્વરદેવનો અનુરાગી અઢાર પાપસ્થાનકનો વિરોધી હોય કે રાખી ? તમને અઢાર પાપસ્થાનક ગમે તો તમે શ્રી જિનેશ્વરદેવના માર્ગના પ્રેમી બન ? ૧ હિંસા, ૨ અમત્ય, ૩ અહત્તાદાન એટલે ચોરી, ૪ અજ્ઞક, ૫ પરિગ્રહ, ૬ ક્રોધ, ૭ માન, ૮ માયા, ૯ લોભ, ૧૦ રાગ, ૧૧ દ્વેષ, ૧૨ કલક આ બધુ તમને ન ગમવુ જોઈએ હજી આગળ -૧૩ અભ્યાખ્યાન-એટલે જોડુ આગ, ન જનેલી વાતનો કોઇના નામે પ્રચાર કરવો તે ૧૪ પૈરાન્ય એટલે ચાડી ૧૫ રતિ અરતિ એટલે ઈષ્ટ સ યોગીની પ્રાપ્તિમા રતિ અને અનિષ્ટ સ યોગીની પ્રાપ્તિમા અરતિ ૧ પરપરિનાદ પારકાની નિંદા ૧૭ માયા મૃષાવાદ ને ૧૮ મિથ્યાત્વશબ્દ આ અઢાર પાપસ્થ નક તમને ગમતા ન જોઈએ શ્રી જિનેશ્વરદેવનો રાગી, જે અઢાર પાપસ્થાનક કરવાની સનાહ આપે, તે માબાપને માબાપ, વડીલને વડીલ અને વાલીને વાલી ન માને જે વિદ્યા અઢાર પાપસ્થાનકને સેવવા જેવુ સમજાવે તેને વિદ્યા ન માને અઢાર પાપસ્થાનકને સેવવા જેવા છે એવુ કહે તને હિતૈષી ન માને ‘ એની સેવનામા વાધો નથી ’ એવુ કહેનારને શુદ્ધ પશુ

ન માને એટલુંજ નહિ પણ તેના આત્માને સમ્યક્દષ્ટિ પણ ન માને પ્રથમ શુભચિન્તનકે વર્તતા માર્ગાનુમારિ ૧૧ કોટિમા પણ તેને મા ય ન રાજે, અઢારે પાપસ્થાનકના પક્ષકારમા માર્ગાનુમારિના બેટલી ચોગ્યના પણ વાગ્યગિરિ ડીનિએ નથી

વ્યાખ્યાન ૧૩ મું

વગર ક્રિયાએ ધર્મી થનાતું હોય તો ?

શા સ કહે છે કે રત્નત્રયી આરાધે અને એ આરાધનામા જે સપૂર્ણ હૃદયે પહોંચે તે મુક્તિપદને પામે એની આરાધના ન થાય, એનાથી ઇતર વસ્તુઓમા લેપાયેલા રહેવાય, તો સસાગથી મુક્તિ નથી ગામ્યકાર કહે છે કે તેજ ધર્મ મોક્ષનો ઉપાય છે કે જેના સેવનમા વિપયનો વિરાગ, કપાયનો ત્યાગ, શુભો ઉપર અનુરાગ, અને તેને અનુમરતી ક્રિયામા અપ્રમાદ થાય આ ચારેમાથી એકે વસ્તુ છુવનમા ન ઉતરે, તો છુવન સફળ ગી ગીને થાય ? સેવક શ્રી અગ્નિહતદેવના, ભક્ત શ્રી જિનેશ્વરદેવના કહેવરાવલુ છે અને ન ગમે વિપયનો વિરાગ, ન ગમે કરાયનો ત્યાગ, ન હોય શુભો ઉપર રાગ અને ક્રિયામા તો મીઠું હોય એ કેમ બને ? શ્રી જિનેશ્વરદેવનો સેવક એમ કહે કે—‘માર નિયમનો વિરાગ ન બેધયે, કપાયનો ત્યાગ ન પાડવે, શુભના રાગની જડ નથી અને ક્રિયા કરવાનું કામ મારું નહિ ?’ પહેલા તબુ શુભમા તો દુનિયાની પોત આલી શકે, પણ એથામા પોત નહિ ચાલે વિપયનો વિરાગ, કપાયનો ત્યાગ અને શુભો ઉપર રાગ વધુ વધુ તો બેધયે શું ? પણ અનતનાની આપણને બોલજે છે

છે અને બહુમાનપૂર્વક મલામા મત્રીમુદ્રા આપે છે ત્યારે વસ્તુપાલ તેજપાલ ઠહે છે ઠ રાજન્ ! સાબળો, અમે જૈન છીએ પહેલા નબરે શ્રી જિનેશ્વરદેવની સેવા કરવાના, બીજા નબરે એની આજ્ઞામા વર્તતા નિર્નય ગુરુઓની અને ત્રીજા નબરે બન્ને મહાપુરુષોએ કહેલા ફરમાનોની નેવા કંવાના આ ત્રણની નેવામા બાધ ન આવે એવી રીતે ચોરે નબરે આપની પેના તાત્પર્ય એજ ઢે આ ત્રણ તો માલીઠ નિયત થઈ ગયા છે આ ત્રણની સેના માટે બધાઈ ચકવા છીએ, એ ત્રણની મપૂર્ણ નેવામા જીનન મમર્ષણ કરવાની તાબત નથી, માટે આપની નેવા લેવી પડે છે, નહિ તો નહિ લેત

પ્રભાવનાનું કારણુ ગાન્ય કે ધર્મ ?

કેટલાક કહે છે કે વસ્તુપાલ મત્રી હતા તો શામનની પ્રભાવના ઠરી મત્રી તો ઘણાંયે થઈ ગયા, રાગ્યના સિંહામનો ઘણાંયે લોગ્યા, એ બધાંયે કેમ ધર્મની પ્રભાવના ન કરી ? રાગ્ય ઢે સત્તા એ જો પ્રભાવનાના કારણુ હોત તો બધા કરત, પણ બધાંયે તે કરી નથી ત્યારે વસ્તુપાલ તેજપાલે કરી શાથી ? વસ્તુપાલ તેજપાલમા તો આપણે જે ઠહી રહ્યા છીએ, તે હાતુ આજે, ખુરશી, માનપાન અને દુનિયાની સાહ્યબી માટે ધર્મને આઘો મૂકવા તૈયાર થાય, તે શામનની પ્રભાવના કરશે ? રાતી પાછ માટે મહેબાય, ન જૂએ ન્યાય કે અન્યાય, ન જૂએ ધર્મ કે અધર્મ, એ ધર્મની પ્રભાવના કરશે ? વસ્તુપાલ તેજપાલે રાજાને એમ કહ્યુ હોત કે પહેલા આપ અને પછી દેવ, ગુરુ ને ધર્મ, તો પ્રભાવના ગણાત ? સમ્યગ્દષ્ટિ આત્માને દેવ, ગુરુ, ધર્મ, પહેલા કે દુનિયાની કારવાઈ પહેલી ? શુ સાલગી વીન્ધવલ ચોક્યો ? એના આત્માએ સાક્ષી પૂરી કે નોકર તો આવા મગજે જે એના દેવ, ગુરુ, ધર્મને વક્ષાદાઃ છે તે મને બેવક્ષ નહિ નીવડે જે એના દેવ, ગુરુ, ધર્મને વક્ષાદાઃ નથી તે મારુ સત્યાનાશ ક્યારે વાગશે તે ઠહી રાજય નહિ ઠહોને કે જે દેવ, ગુરુની અવગણના કરે, ધર્મને ઠોકરે મારે, એ માવીકની સેવા કરશે કે અવસર

આવે તેની તીજેરીમા પણ કાલું પાડ્યે ? જે જોન થઈને દેવ, ગુરૂ, ધર્મ, આગમ, આ જાપાને ભૂલી જાય, અરે મશકરી કરે, અવગણના કરે, એ દુનિયાના કામનો છે ? દુનિયાનો નીતિમાન તો કહે કે એવો માણસ ન જોઈયે એ તો એને સઘરે પણ નહિ દુનિયાની આટલી બધી ગરીબી, આ બીજાગીપણાનું કાગળુ શું ? આજ કાગળુ છે શુભોદય ઘટેછે અશુભોદય વધે છે મારામા સારા આદર્શીનો મમય પણ પવટાય છે ડ્યાગે ભીખ માગશે તે કહેવાય નહિ કાગળુ ? અન્યાય, અનીતિ, ભુલ, પ્રપચ, આદિ વધ્યા વિષયવામના એવી વધી છે કે વાતવાતમા ધર્મને ઢોઢો લાત મારે છે, બને કહે છે કે 'સાધુ તો નવગ છે, મદિરમા શું દાટયું છે ? આગમમા શું ભર્યું ?' લજલજ બધે, આ વાસના દેખાય છે પણ આજ વામના જીવગી મુખી જપના નહિ દે કહાય પુણ્યોદયે આ જીવગીમા નવા જૂની નરિ થાય તો આવની જીવગી તો ભયર છે માટે જોડોશ ન બને, તદન દીનાના બની ન ધૂમે જીનદોરી કપાતી ચાલે છે, એને ધ્યાનમા લ્યે તાન્કની અવગણના ન કરે આત્મા, પુણ્ય, પાપ, એના ફલ તરીકે સ્વર્ગ, નર્ક, સદગતિ, દુર્ગતિ માનના નુ જીન આવુ ન દોવુ જોઈયે આ બધી તત્ત્વની વાતો જોન કુલમા કુટગતી હોય એને ત્યા જીન, અજીન, પુણ્ય, પાપના વિચારે સહેજે હોય આવી મજેની નામગ્રી મળ્યા છતા આચરતા નહે, વાન વાનમા ધર્મનું અવમાન કરે, દેવ, ગુરૂ, ધર્મની અવગણના કરે અને પત્રી ગામનપ્રભાવનાની વાતો કરે એ કેવું અજીનગતુ છે ? વન્તુ પાન તેજપાલ મત્રીપદને કેવું માનના ? 'ધર્મની રક્ષા વતી દોય તો એ મત્રીપદ ગ્રેહ, ને ધર્મનો નાશ થતો હોય તો ભલે જાઓ મત્રીમુદ્રાના બળે જીવવું નથી, પણ ધર્મના બળે જીવવું છે' આ તઓનુ ધ્યેય હતું

જોન જીનતુ હોય તો જોનત્વને મમલો

જોન તરીકે જીવવું હોય તો ઘણું કહેવાનું છે નગરે પણ આદર્શી માનીને ગયદા બાધ્યા છે, લેમ આગમ પણ જોન માટે

છે જેન બનતુ હોય તો કાળજીપૂર્વક માલખો તમે જાધા જેન બનવાની અલિલાપાવાળા તો છે, એમા તો ના નથી, પણ કાક છૂપો રૂપો એવો ઇતદો ખરો કે વિષયવિલામ કરતા રહીયે, મોજમજ મરતા રહીયે, અને જેનપણ આવે તો ઠીક' માટે તો કેટલાક મને પૂછે છે કે, 'રાતે ખાઈયે, ફલાલ કરીયે, અમુકતમુક કરીયે, તો જેનપણુ જાય' આ પ્રશ્નના ઉત્તરમા જો હું મીધુજ એમ જલું કે, 'ન જાય' તો ફાવી જાય, જો કે એમાએ બારી છે, પણ એમને એમ કહી દેવામા આવે તો જૂઓ પછી ફદાફદ બજારમા જઈને એમજ કહેવા મળી પડે કે 'રાતે ખાવા વિગેરેમા કશોજ વાધો નથી' પણ મહાનુભાવો ! શાસ્ત્રે એમ કહ્યું છે કે 'એક માદમીથી ન ડરવા જોગી ક્રિયા કર્યા વિના ન ચાલે અને એથી કદાચ કરે પણ, તો એવા માનથી જૈનપણુ ચા યુ જતુ નથી પણ એ ડરવા લાયક નથી એવુ ન માને, ન જોલે તો, અને પોતાની ખામી તરીકે જાહેર ન કરે તો, જેનપણુ જરૂર ચા યુ જાય છે' રાતે ખાનારો જેન માને કે ન ખવાય, એનો સાથી કહે કે કેમ ખાય છે તો કહે કે લાચાર છુ, મારે આવતુ નથી, તો જૈનપણુ ટકે આજના તો કહે કે એમા પાપ શુ ? વાધો રયો ! એ ઈશ્વર ચાલે ? જમાનાવાદીઓ કહે છે કે 'આજના વેપાર ધધા એવા છે, શુ કરીયે, નાજના ઇ વાગે આહક આવે, તેને જવા દેવાય ? નહિજ હવે એ લમમા રોકાયલા અમને દિવ મના ટામ્રિ મલતો નથી અને નાતના પલ ન ખાઈયે તો માદા પરીયે તો આના સમયમા રાત્રે ખાવામાકઈ વાધો ? જે જમાના મા મત્ય ન્યન્યાર ચાલતો હતો તે વખતે સત્યજોલણુ એ ઠીક, પણ આજે ? જૂઠા વગર ચાલે નહિ એવા જમાનામા જૂઠામા વાધો હોય ? જમાના મુજબ ચાલવામા નાધા શા ? જે કાલમા જન્મીયે તેવી ક્રિયામા વાધો જો ?' જે દેશમા, જે કાલમા જે જીજ વિના ન ચાલે, જે જીજ ઘણા ડરતા હોય તે કરીયે તો વાધો નહિ, એમને ? હિંદુસ્તાનમા માસ ખવાય તો વાધો વિલાયતમા માસ ખવાય એમા પાપ શુ ! એટલે જેને માસ ખાવામા

પાપ ન માનવુ હોય એને મીઠા વિલાયત જવુ, એમને ? દેશ
ગલનો અર્થ આ કે બીજો ? અનાર્થ દેશમાં જન્મે એને માત્ર
મહિરામાં દોષ નહિ, કાગળ કે બધા ખાય, બધા પીયે, પછી
દોષ કેવો ? અનાર્થ દેશમાં હિંસા, ચોરી, લુચ્ચાર્થ નદદાર્થ કરે
તો વાધો નહિ, એ જાતનો, એ દેગનો એ ન્વલાવ છે, એ બધું
ત્યા રૂઢ છે, સયોગજ એવા કે ત્યા વાધો શો, એમને ? આ
ગીતે જો માનીએ તો તો આર્થ થવામાં પાપ જેન થવામાં મહા
પાપ, શ્રાવક થવામાં એથીએ મહાપાપ અને માધુ વનામાં મૈથી
મહાપાપ એમને વન-પતિના સઘટ્ટાથી પાપ થાય ને તમે વન
સ્થિતિને અડો, ઢાપો, ખડો, બાળો, શેરીને ખાડ જાઓ, તોયે
પાપ નહિ, એમને ? એમને મયમીને અડનાની ના અને તમે
આ બધું કરો કે તોયે તમારે માટે જ્ઞાનીએ નિયત થયો નહિ,
એવું ગાળુ તમને પાપ ન લાગે તેવી, કેમ ? તમે પ્રપતાએ
હૃદયને શુદ્ધ રાખી શકો અને અમે અડનાએ ન ગાખી શકીયે,
તેવી ? અમાન કરતા તમાક મનોગમ જગરૂ, એથી ? નહિજ,
પણ જેમ શેઠ મોટા મુનીમને મોટી જોખમદારીનું કામ મોપે, ને
નહાનાને નહાનું મોપે, તેમ અહીં પણ મમજી લેવું, પરતું જે
દેશ ને જે કાળમાં, જે વસ્તુ અને જે ક્રિયા વિના ન ચાલે એ
ઉપરથી એ પાપ હોય તોયે ત્યાજ્ય ન ઠહેવું એ કંઈ ચાલે ?

ચમત્કારથી ધર્મ ટકે એ વાત માચી છે ?

મલામાંથી અવાજ-પહેલા ચમ કાર બતાવતા હતા, એથી
ધર્મ ટકતો હતો ? હુ ઠહું કુ કે કોઈ પણ આચાર્યે, કોઈ પણ
મહાપુરૂષે કેવલ ચમત્કાર દ્વારા ધર્મ બતાવ્યો અને ટકાવ્યો હોય
એવું આજ મુખી જન્મ્યું નથી કેવલ ચમત્કારથીજ ધર્મ બનેવા
ધર્મિ, ધર્મિ તરીકે જો કે કે કેમ, એ પણ ચકિત છે આચાર્ય
ચોંચે કોઈ કોઈ વાગ ચમત્કાર પણ બતાવ્યા છે નથી બતાવ્યા
એમ નહિ પણ ક્યારે, અને શુ કહીને ? ભગવાન હેમચંદ્રસૂત્રી
સ્વરજીનું દષ્ટાંત લખ્યું બહુ નજીકના, પરમ પ્રભાવક, ડગિડાળમાં
મર્વજ જેવા કુમારપાલને ધર્મિ બતાવ્યા બાદ એવું બન્યું કે

દેવગોધિએ આવીને ચમ કાઢી જતાવવા માડયા પછી દેવગોધિ
 સૂરિએ પ્રતિપક્ષરૂપે જતાવવા માડયા કમવનાલના દાદા ઉપર,
 કેળના પત્તાની કાચા સુતરના તત્તુથી પાલખી બનાવી, એમાં
 દેવગોધિ બેઠો ઉપાઠનાર આઠ આઠ વરસના ચાર બાલકો એની
 અંદર દેવગોધિ બેઠી આખા નગરમાં ધૂમી કુમારપાલની રાજ
 સભામાં આવ્યો સભા ચઝિત ધર્મ ગર્ભ મહાત્મજ કુમારપાળ
 પણ એના પછ ત્યાં જોઈ મંત્રીઓ હાજર હતા
 એ કુમારપાલના મોહના ફેરફાર જોતા હતા જોઈ
 જાણ્યાને આ વ્યવસ્થાની વાતમાં મહત્વ લાગેજ નહિ
 સર્વજ્ઞના દીકાને આમાં મહત્વ લાગે? જરા સુલસાના
 સમ્યક્ત્વનું વર્ણન કરીએ સુન્યાને ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવે
 ધર્મલાભ જોઈરાખ્યો ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવ કંવા? વીતરાજ
 અબડ પરિમાજને નવો ધર્મ બનાવ્યા પછી, નવો શ્રાવક બનાવ્યા
 પછી, જ્યારે તે રાજગૃહી બાથ છે, ત્યારે ભગવાને એને કહ્યું કે
 રાજગૃહીમાં જોડેલી શાવિત્રી સુવસાને ધર્મલાભ જોઈને સુલમાના
 પરિચયથી અબડ દૂર થાય, એ વસ્તુ સ્થિતિનું ભગવાનને જ્ઞાન
 હતું અબડને વિચાર થયો કે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવ, સાક્ષાત્
 વીતરાજ, એમણે, આખી રાજગૃહીમાં આટલા શ્રાવક, આટલા
 આટલા ધર્મિને બાદ કરી, સુન્યાને ધર્મલાભ કહેવરાવ્યા, એ
 સુલસા કેવીક હશે? પરીક્ષા કરે અબડ પોતાના પરિમાજક
 વધમાં સુલમાને ત્યાં જયો સુન્યાએ અનુષ્ઠાણ શુદ્ધિએ, આખો
 નીચ રાખી દાન દીધું, પણ બહુમાન કે લક્ષિયી નહિ અબડે
 જાણ્યું કે તે તો પકડી, પણ જાણી કરે પછી એણે નગર બહાર
 જઈ દરેકે દરેક દેવના રૂપની વિકૃત્તિ કરી આખી નગરી જોવા
 ગઈ સાક્ષાત્ અમૃક, સાક્ષાત્ અમૃક છે, એવું આખા નગરમાં
 બોલ્યું, પણ સુન્યા ન ગઈ છેવટે અબડે સમવરમણ સહિત
 તીર્થ કરના રૂપની વિકૃત્તિ કરી પોને તીર્થ કરની જગ્યાએ બેઠો
 જારે પાંચ વિકૃત્તિ દેશના દેશ માંથી આખી રાજગૃહી જોવા
 દોગી પણ સુવસા ન ગઈ જોઈએ કહ્યું કે સુવસા, તું કેમ જતી

નથી? તીર્થ કર આ-આ છે મુલમાં-ક્યા તીર્થ ક? જવા મ મ-યો
કે પગીસમા (મલામાથી લાલને કહ્યું મને હ-સમા ગણાવ્યો
હતો મહાગજો કહ્યું કે ગાડાઓએ) મુલમાંએ કહ્યું કે ન ભૂતા ન
ભવિધ્યતિ કોઈએ કહ્યું કે માનો કે તીર્થ ક નથી પણ જવામા
આપણુ શુ જાય છે? જવાથી પ્રભાવના થશે મુલમાં-આવા
પાને જવાથી પ્રભાવના થતી નથી અજાડે ચારે તરફ આખો
ફાટી ફાટીને જોયું કે લાધા આવા પણ ક્યાર્થ મુલમાં છે? પણ
હોય શેની? મુલમાં નજ આવી ભગવાન મહાવીર આને ધર્મ
લાલ કેમ ન કહેવરાવે? તરત અજાડ પગિસા-ક વાવડ તરીકે
મુલમાંને ત્યા ગયો, અને ક-થી અજાડને શ્રાવક તરીકે ઓળખી
આવતો જોઈ, સામે ગઈ, હાથ જોડી મન્માન કર્યું પધારો, પાનન
કરો એમ કહ્યું અજાડે કહ્યું-‘મુલમાં, માણી માણુ છું મે તમારી
પરીણા કરતા આ બધું કર્યું હતું માટે મને માફ કરો ભગવાન
મહાવીર તમને ધર્મ લાલ -હેન-યા જે, આવા અન્ધિમજાન
મધ્યસ્થના યોગે ભગવાન શ્રીમહાવીર-દેને પણ ધર્મલાલ કહેવગ-યો
મર્વજના દીકરાને અમરકાંઠામાં આશ્ચર્ય ન હોય અમરકાં-
ઠને નમસ્કાર કરનારા એ બીજા શ્રી મહાવીર-દેવની સર્વજ્ઞ
તાને નમસ્કારના, અને મર્વજ શ્રી મહાવીરે જોવ વસ્તુમજ્જને
માનનારાને અમરકાર શા? એ તો બધી પાંડુ-લીક લીલા છે
આત્માના ગગીને એ ફાફા શા પણ આજે લાવનાજ બધી
પલટાર્થ ગઈ છે ધર્મ અમરકાંઠા કે આજ્ઞામા? ધર્મ તો
આજ્ઞાના પાલનમા છે મ-ગીઓએ શ્રી કુમારપાલના મોઢા
ઉપર જોયું એ-જ આશ્ચર્ય થયું અટ હેમચક્ર મહાગ-જને સમા
ચાર દીધા દેવજોષિ એટલેથી અટક્યો નહિ, પણ દેવપૂજા વખતે
શ્રી કુમારપાલની ગાયે ગયો એ વખતે કુમારપાલ સમ્યગ્દષ્ટિ
નહોતા એમને ત્યા બધી મૂર્તિ હતી, જેમા શ્રીશાંતિનાથ ભગ
વાનની પણ હતી, એ શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની પૂજા પહેલી
કરતા પગી બીજા દેવોની કળતા દેવજોષિએ કહ્યું કે હે રાજન,
જુ બ્રહ્મ થયો આ મૂર્તિ અહીં હોય? એ મૂર્તિ કેવી હતી?

પદ્મમરસ નિમગ્ન, દૃષ્ટિયુગ્મ પસલ,
વદનકમલમક કામિનીસમશન્ય
કરયુગમપિ યત્તે, શસ્ત્રસપ્તધવય.

તદસિ જગતિ દેવો, વીતરાગસ્તમેવ ॥ ૧ ॥

ખાત્રીની ભૂતિ એથી ઉભરી હતી દેવગોધિને આવી ભૂતિ
ખટકી ગાથી ? જેવી દૃષ્ટિ દેવગોધિએ નાદાત્ અને દેવને
પ્રગટ કર્યા દેવો ઠહેવા લાગ્યા કે આ દેવ ખોટા છે હેમચદ્ર
ખોટા છે માથો દેવગોધિ છે એ ઠહે તેમ ડર કુમારપાલ
મુઝાય છે કે નાનવુ તુ ? રાજમત્રીઓએ એ બધા મમાચાર
શ્રી હેમચદ્રસૂરીશ્વરને આપ્યા સૂરીશ્વર ઠહે, ઢાલે વાત કુમાર
પાળ રાજા બધી ક્રિયામા અપ્રમત્ત હતા દેશનામા નિયમિત
આવના શ્રી હેમચદ્રસૂરીશ્વરે લીંતથી દૂર પાટો ગોઠવાવી એની
ઉપર બેઠા કુમારપાલની સાથે દેવગોધિ પણ આવ્યો હતો, એ
ધરાદાથી કે બેઠે તો ખરે ! શિષ્યોને હુકમ હતો કે દેશના
વળતે પાટો ખસેડી લેવી એ મુજબ પાટો ખીચવામા આવી
મંદમા અદ્ધ નહીને હેમચદ્રસૂરીશ્વરજીએ સાડાચાર ડલાક મુઝી
દેશના દીવી દેવગોધિ મુઝાયો કે આમની યોગશક્તિ માગથી
ઘઈ શુણી છે મે તો વાયુને રૂધો, પણ બો યો ન હતો પાલ-
ખીને પણ આવના નાવનો, બાલજોનો ટેકો હતો આમણે તો અદ્ધર
રહી બો યાજ કર્યું અહી ઘઈ આપણ ચાલશે નહિ દેવગોધિ
આ યો જયો શ્રી હેમચદ્ર સૂરીશ્વરજી કુમારપાલને અદ્ધ લઈ ગયા
મંદાન બધ કર્યું સમોનરણમા ચાવીને તીર્થ ડર બતાવ્યા ને
પેલા બીજા દેવો એમને હાથ બેઠીને ઉભેલા બતાયા કુમાર
પાલ રાજાની સાત પેઢી રણુ ડરી અને તેની પાને ઠહેવરાવ્યું
કે ‘ધર્મ આમનો ન્વીજાર મય ધર્મ ડહેનાર શ્રી હેમચદ્રસૂરી
શ્વરજી છે’ કુમારપાલ વિચારે છે કે ‘આ કે શુ ?’ કુમારપાલને
શ્રી હેમચદ્રસૂરીશ્વરજી ઠહે છે, ‘બેયુ ? માલજુ ? પણ હું
કંડુ તે માલજ તેયે ખોટું ને આજે ખોટું, બેય
હદનાજ એની પાને એક છે, તો એવી મારી પાસ

સાત જે' તત્ત્વ ચમત્કારમા નથી પણ શ્રી જિનેશ્વર-
 દેવે કહેલા અમ્યગદ્દર્શન અમ્યગજ્ઞાન અને અમ્યક્રયાગિ-
 ત્રમા છે. એને આગધે તે તરે ન આરાધે તે જુએ (સભામાંથી
 અનાજ થયો કે 'હિંસા બહુ થાય છે તે ચમત્કાર હોય તો ફર
 પડે ને?') હિંસા તો ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના વખતમાં એ
 થાકુ હતી નામે જે જાતિની રક્તિ આવી હોય, તેના મધ્ય
 ભુમાં ઉપયોગી હોય, તો એ મહાપુરુષ, નમય જોઈને હાનિ
 કરતા લાભ વધારે દેખાય તો, ઉપયોગ કરતા વસ્તુમિથિતિનો
 જાણનાર ચમત્કારને નાજી ન જાય એવું પણ બન્યું છે
 કે, ચમત્કારી મોજુદ હતા ત્યાં નમય જોઈ તો ઉપયોગ ન
 થયો શ્રેણિક મહારાજાએ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને પૂછ્યું કે
 'મારી નજર ક્યારે તમે?' ભગવાને કહ્યું કે 'જો તારી કપિલા
 દામી કાન દે અને ડાલમોડરીડ ડસાર્ધ રોજ પાચસ પાડા મારે
 જે, તે માનતો બધ થાય, તો તારી નજર તમે?' ભગવાન જાણતા
 હતા કે આજે ન બને, અને તેજે ન બને શ્રેણિક મહારાજા,
 ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના પ મ લક્ષ્મી હતા શ્રી મહાવીરદેવ
 અસ ખ્યાત ઇંદ્રોના ગુરુ હતા એક ઇંદ્ર એટલે આખા ભૂમ-
 કલ (જ ખૂંટીપને) ઉધુ ચતુ કરવા મમર્થ આવા મયોગો
 છતા પાચસ પાડા મારનાર ડાલમોડરીડ ડસાર્ધ કાયમ
 ખાતે જીવે એ શુ? કહો ને કે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે બધ
 કેમ ન કર્યો? અનખ્ય ઇંદ્રોએ પકડી કેમ ન રાખ્યો? શ્રેણિક
 મહારાજાએ આધના કુવામાં નાખ્યો છતા માટીના પાડા
 બનાવી પૂરેપૂરા પાચસ માર્યા પાપાત્માઓની દગાજ એની
 હોય છે અયોગ્ય આત્મા પામે દેખાડેલો ચમત્કાર પણ
 ભૂડો એક અવધિજ્ઞાની મુનિ અટવીમાં ડયોત્સર્ગમાં રહ્યા હતા
 પૂર્વના મજાધવાળો એક આત્મા એમલો જોયો તે બીચારો
 ચડાગ યોનિમાં, કોઈથી દુ જિત, લાકડાની ભાગી ઉપાડેલ અને
 પત્નીનાવી નીતજ્ઞો હતો મુનિને જ્ઞાનમાં એના પૂર્વલવો દેખાયા
 મુનિને એમ થયું કે એને એના પૂર્વલવો કહું તો ધર્મમાં

જેઠાય એથી મુનિએ એને એક જાયા ડહી, જે માલગી એને
 નતિમ્મરણુ જ્ઞાન થયું અને એણે પૂર્વલલો દેખ્યા આ બધાને
 પરિણામે એને વિચાર એ થયો કે આ મુંડીયાએ ઈદ્રનગથી મને
 મુગ્ધવા પ્રયત્ન કર્યો છે ઉલટો લાકડાની ભારી લઘુ મુનને મારવા
 દોડ્યો તે પામર આત્માએ નતિમ્મરણુ જ્ઞાનનો પણ આ ઉપ
 યોગ કર્યો હું તો એમ કહું છું કે જે ચમત્કાર એ મહાપુરો
 પાસે હતા તે એમની સાથે ગયા તેમાજ અમારૂં ને તમારૂં
 બેઉનું કાલ છે જો આજે એ હોત તો સાધુઓએ ન માન્યતા
 અને શ્રાવક ચાલે ન સાવળ નરા લાયકતા તો તપાનો આજે
 થોડુંક માનપાન, થોડી રી સાદાળી, આટલા મગર જનાવે છે,
 તો જો એ શક્તિ મળી હોત તો થોળે દહાડે લૂટ પાડત જ્ઞાન
 પણ શાસ્ત્રકારે યોગ્યને આપવા કહ્યું કે ભગવાન શ્રી મ્હલિભદ્ર
 મ્વામી દશ પૂર્વી જન્યા એક વખત ઉદ્યાનમા ધ્યાનમા બેઠા છે
 એમની સાતે બેઠેના આધ્વી વર્ષ છે તે વાદના આવી ગુરૂને
 પૂછે છે કે મ્હલિભદ્રમ્વામી કયા છે? ગુરૂ મ્હાન બતાવે છે બેઠેનો
 તે ત હ આને છે દ્વરથી બેઠેને આવતી જોઈ શ્રી મ્હલિભદ્રને
 એમ થયું કે મારી શક્તિ બેઠેને બતાવું તરત પોતે મિહનું
 રૂપ વિદ્ધુ બેઠેનો સિંહને જોઈ પાછી વળી ને ગુરૂને પૂછવા
 લાગી કે ત્યા તો સિંહ છે, મ્હલિભદ્રમ્વામી નથી ગુરૂએ ઉપ
 યોગમા જોયું ને કહ્યું કે જાઓ ત્યા મ્હલિભદ્ર છે ફરીને બેઠો આવી,
 એમને વાતોન ગર્ભ ગુરૂએ નક્કી કર્યું કે એ અયોગ્ય
 હવે એને આધકજ્ઞાન નહિ પચે જેને શાસ્ત્રકાર 'ભગવાન'
 લખે છે, એમને માટે લખ્યું કે ભગવાન શ્રી મ્હલિભદ્રજીને પણ
 જ્ઞાન ન પચ્યું જ્યારે શ્રી મ્હલિભદ્રમ્વામી વાચના લેવા ગયા
 ત્યારે ગુરૂએ વાચના ન આપી અને કહ્યું કે અયોગ્ય છે મ્હલિ
 ભદ્રમ્વામી વિચાર કરે છે માદ આમ્યુ નાલાયકતા સમજાઈ
 પગમા પડે છે જો તમને ને મને નિહ જનતા આવડતુ હોત
 તો? બુદ્ધિ એજ ચમત્કાર છે બુદ્ધિ આત્માની ખીલ
 વટ છે જેટલી તાકાત, બુદ્ધિ હોય એનો ઉપયોગ અ ગ
 માનુસારે થાય, તેમાજ કલ્યાણ છે. વગર ચમત્કારે મુઝાયવા

છો, તો ચમત્કારે શુ થાય ? તમે એમ ન કહેતા કે એ બધા, ચમત્કારો સાથે ડેમ લઈ ગયા ? કાણુ કે તમારા અને અમાના કલ્યાણુ માટેજ લઈ ગયા છે

માધર્મિભક્તિ કેવે તો શ્રી ભગ્ત મઠ જેવી કરજો

શ્રી જિનેશ્વરદેવના ધર્મથી રજાયેવા ભગ્તમહારાજ સાધ મિત્રોને ભક્તિ માટે આમ ત્રણ ક્રોતા શુ વિનવે છે તે જોઈએ—
“કૃપ્યાદિ ન વિચાતવ્યમ,”

અત્યાજ મુખી આજીવિજ માટે નિરૂપાયે, નહિ ચાહે, ઠરવા પડના પાપ, આજથી આરભીને, દૃષિ આદિ વ્યાપારો, આપે હવેથી છાકળી મુખી - વા નહિ શ્રાવક, શ્રાવકનો સહાયક માધુ, સાધુનો સહાયક માધુ માધુને ગતિથીની નહાય કરે શ્રાવક, શ્રાવકને સમ્યક્ત્વ મૂળ જાગ વ્રતના પાલનની સહાય કરે માતાપિતાઓ, મ બધીઓ, આ સમાગ્રમા મુક્તિ છે પણ માધર્મિ દુર્લભ છે. બધા ધર્મો એક પક્ષામા મૂકો, અને એક પક્ષામા સાધર્મિભક્તિ મૂકો સાધર્મિ વાત્સલ્યનુ પન્નુ નીચ નમશે રાથી ? માતા, પિતા, બધુ, જે ભક્તુ ન કરી ગટે તે સાધર્મિ કરે એ સાધર્મિ કેવા ? માત પુણ્યમેના પૈકીનુ પુણ્યમેત્ર સાત ક્ષેત્ર એમા મુખ્ય ત્રણ જિનમૂર્તિ, જિનમદિર, જિનાગમ આ ત્રણ નેવ્ય શા માટે ? નેવકને સ્વ્ય બનાવવા માટે પાપમા આગના અત મુખી આ ત્રણ નેવ્ય આ ત્રણને નેવ્ય માને નેતેમની આજ્ઞાને ન માને એ ચાહે ? શ્રી હેમચંદ્રસૂરીધરજી કહે છે, ‘ આરામોક્ષ આજ્ઞા, તે મોક્ષ માટે થાય છે અને વિગદોક્ષ આજ્ઞા ભવને માટે છે વીતગગની એના ક્રોતા એની આજ્ઞા પાળવી, એ મોટીએવા છે ’ વીતગગની આજ્ઞા પાળનારો એના ન કરે એ બનેજ નહિ જિનમૂર્તિ, જિનમદિર, જિનાગમ, આ ત્રણને માને, એવે પૂજે તે સાધુ, માધવી, શ્રાવક, શ્રાવિકા આ ત્રણનો પ્રચાર કરે તે માધુ-માધવી ન એ ત્રણના પ્રચારમા સહાય કરે તે શ્રાવક-શ્રાવિકા ભગ્ત મહારાજ કહે છે તેમ દૃષિ આદિ કામો ન કરવા તો હવે કવુ શુ ? એજ કે આધ્યાત્મમા અહ નિશ તત્પર રહી, અપૂર્વ જ્ઞાનને ગ્રહણ કરવુ

વ્યાખ્યાન ૧૪ મુ

ક્રિયાની અવગણના કરનારા જ્ઞાની નથી

ધર્મના નેવનમા વિષયનો વિરાગ, ધ્યાયનો ત્યાગ, શુણનો અતુલ અને ક્રિયામા અપ્રમત્તપણું હોય, એજ ધર્મ મોક્ષમુખનો ઉપાય છે. નિષયમા અત્યંત રહેલું, ધ્યાયમા ફરયા રહેલું, આચાર શુભો તરફ દૃષ્ટિએ નહિ ધ્વંસી, ક્રિયાની તો અવગણનાજ કરવી, ને મોક્ષના અર્થે ડહેવરાવલું એ કેમ જાને? વિચારોમા આનંદ માને, ધ્યાયને જરૂરના મનજે, શુણનો વિવેક કરનાની કુરમદ નહિ, ક્રિયાની વાત આવે ન્યાયીજ ગણરામણ થાય, એ આ મા મોક્ષને તથા મોક્ષના માધનભૂત ધર્મને ઇચ્છે, એ કેમ મનાય? મોક્ષની ઇચ્છા જન્મતાની સાથેજ આ બધા ગુણોને ફરજિયાત જાનવું પડે એ મોક્ષની ઇચ્છા એટલે મમારની અનીચ્છા અને મસારની ઇચ્છા એટલે મોક્ષની ઇચ્છાનો અભાવ. જો મોક્ષની ઇચ્છા રાખે તે મમારની? જૈનતત્ત્વ ત્યા હોઈ શકે કે જ્યાં મહેજે સમાર ઉપર અરૂંચિ હોય ને મોક્ષ ઉપર રૂચિ હોય જ્યાં મોક્ષની રૂચિ અને સમારની અરૂંચિ નથી ત્યાં જૈનપણાની મહાવના નહીં છે. શ્રી જિનેશ્વરદેવનો અનુયાયી શ્રી જિનેશ્વરદેવના સ્વરૂપથી માહિતગાર, શ્રી જિનેશ્વરદેવના જીવનને જાણનાર, એને મોક્ષને બહો સમાગની આજનારા રહી જાય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવના સ્વરૂપને જાણ્યું શું? જોના જીવનમા જરાએ પશ્ચાત્તાપ કે હૃદયના કષ્ટ વિના નિષયની વામનાઓ જાગતી હોય, ધ્યાયાયિ સળગ્યા કરતો હોય, શુણ અવશુણની દરજાર ન હોય, શુણ કે શુણભામની પરીક્ષા ન હોય, ક્રિયાની વાતથી ભાગવા માટે, એ જૈન ડહેવાય? આજે ક્રિયા ઉપર, ક્રિયાની વાતો ઉપર, બહુ અરૂંચિ થઈ છે. આજના કેટલાક લોકો વાત વાતમા એમ બોલે છે કે વગર ક્રિયાએ

નાનમાત્રથી સિદ્ધિ તો જ્ઞાનીયે ક્રિયા કહી શું કળવા? શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવની પૂજા કરી તોયે શું, વ્યાખ્યાન માલજ્યુ તોયે શું ને ન સાલજ્યુ તોયે શું, નામાયિક કર્યું તોયે શું ને ન કર્યું તોયે શું 'આ પ્રમાણે તેઓ કયા હૃદયથી મોલી ગકે ? જે જ્ઞાન! એ નિદિ માને છે તે નાન પણ ક્રિયા કરતા કરતા થાય કે વગર કરતે થાય? જે ક્રિયા ઉપર નગ કર્યો તે ક્રિયા કરતે કરતે અનહ આવે કે વગર કરતે? કોઈપણ વસ્તુ એના સ્થાનમા ગયા વિના એનો પરિચય કર્યા વિના, એના ઉપર રમ જાગ્યા વિના મિદ્ધિ આપતી નથી જેમકે એક નાના બાગકને એટ પેન હાથમા આપી શરૂઆતમા એકડો ઘુટાવવો કેટલો મુશ્કેલ છે? એ તો માને કે મોટો પદ્ધત પડ્યો એને તો મોજે લાગે શિક્ષક ભણનારુ છે તો શું-તો કે મામાપ કે જેના લાગે, તોપણ એને કાર્યમા જોડીને, અભ્યાસ કરાવી ઠગવીને, એવો બનાવવામા આવે છે કે પડી તો મામાપ કરે કે જાઈને જ, ખાધા વિના ન જવાય, તો બાગક કરે કે મંડલના તાર્કિક ધર્મ ગયો છે જાગડ ખાવા વિના પણ જાય છે તે પહેલેથીજ એ જાગડને એમ કહ્યું હોત કે કંઈ નહિ, તારો આત્મા મા' ત્યારે જઈ' તો એ જાગડ જાન? અને અથીજ તમે ગમે તે પ્રકારે પણ નિશાળે જવાનો રત લેના બનાના છો અડી ધર્મમા કહો છો કે રૂઝિ વિના શું થાય? આમ કહો એનો અર્થ શું? 'શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવની મર્તિને પૂજવી, શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવની વાણીને માલ જવી, નામાયિકાદિ ક્રિયામા આરૂઢ થવું' એમા આટલી બધી આનામની કેમ? ગરૂઆતમાજ માનામની કો તો પામે કેમ? જેન કુળના મચ્છાંગે કેના હોવા જોઈએ?

તેતપણમા જે જાતિના ગુણો જોઈયે તે જાતિના ગુણોનો અભાવ હોય ને કહીયે કે અમાનામા જેનપણ આજ્યુ, એ નક્કર? શાસ્ત્રે વિધિ બધી છે કે જેનકુળમા જન્મેલાને, જેન કુળના મચ્છાથી મચ્છાન્તિને પ્રિય નરુ નેરેજે જુદા આવેલી હોય પણ અભિરૂચિ ન હોય જીવાદિ તરનારુ તો વાત વાતમા

એને જ્ઞાન થતું હોય માતા બૂલા પાડે જેડી જેડી એજ જિવ વતી હોય હું નાનપર પિતા વેપારમાં એજ વિચારતા હોય અંજે જેનના નો-ર ચાડરની પણ વિચારણા એવીજ વર્તતી હોય આજે જેન કુનને ઓળખવાની ઢાઢ નિશાની રહી ઠે? (સભા માલી) 'જીવદયા' જીવ ગુ ને દયા ગુ? પાટીમાં જીવ અગ્નિમાં જીવ વાયુ વિગેરેમાં જીવ, હોય? જ્યાં આ રીતે માનવામાં શકતા દયા ઠંડી રીતે થાય. જેન કુનના જે આચાર, જે વિચાર હતા તે અખડિત રહ્યા હોત, એનો મીધો પ્રચાર ચાલુ હોત, જન્મે ત્યાગીજ મા બાપે તે મન્કા. બાળકમાં નાખવા શરૂ કર્યા હોત, તો આજે જેન જન્મ્યાને એ ન મમજવવું પડત કહે, બાઈ 'આ અલક્ષ્ય ન ખવાય, રાત્રે ન જમાય, ત્રી જિને શ્વરદેવની પૂજા, મામાચિકાદિ ઠંપુ ભેંધએ' કારણ કે આવી આવી મામાન્ય બાળતો બાળકો સમજેલાજ હોત જેન કુલમાં જન્મેલો શ્રી જિનેશ્વરદેવની પૂજા વગર જમે? એના મુખમાં અલક્ષ્ય પેસેજ દમ? ઉચ્ચ કુલના આદમીઓને જરૂર માસ મહિરા જેના ધૂણા ઉપજે ભેડે આજે તો ઉચ્ચ કુલનીએ વાતો જૂઠી છે, તો પણ મામાન્ય ગ્રીતેય મધમાસ ઉચ્ચ ખાન-દાન આદરમાંએ માટે જરૂર ધૂણાકારક છે, એવીજ રીતે જેનકુલમાં અલક્ષ્ય લક્ષણ માટે ધૂણા દોયજ જે ગાનનમાં પે. ગ્યની યોગો ઉછળતા હોય, ત્યાં 'પન્થી નેન નન્ધિ કરવું ભેંધએ,' એમ કહેવું પડે? પરજા નેનનના ત્યાગમાં એ વાધા. બધું મૂકીને જવાની વાતો ડનાશ, સારી દુનિયા ઉપર વિરાગની વાતો કરનારા જેના ઘ મા સવારના પહેાંમાં ખરદેસર લાદુરલી' એ સતા અને 'મુલસા ચદનગાલા' એ સતીઓના મ્મરણ હોય, એ મહા પુરો અને મહા મતીઓના નામોનો ગુન્તરવ ચાલતો હોય, ત્યાં એ, આમાં વાધા? કેટલાકો કહે છે કે આવશ્યક ક્રિયા જવાવી જરૂરયાદો શ્યો? એ કહેનાગઓને કયા ખખર છે કે એના જવાથી મોળે જરૂરયાદો થયો છે જેના ઘરમાંથી નિનમદિર ગયું, પૌષધચાખા ગર્ધ, ઉભયભાગ આવશ્યકતા ગુન

ગ્વની ક્રિયા ગર્હ, ત્યા પશ્ચિમે વૈભવના બૃહ્મ નીકળી ગયા
એનું નહિ પણ તે ધન વિષય વાસનાના ધામ બન્યા ન
ગત, ન દિન, ન સ્વ ન પદ, કશોએ વિરેક નહિ એ ગણુ
આ ક્રિયાઓના જવાબી થયું જેના મનમાં ગી જિનેશ્વરદેવની
મૂર્તિ વિરાજમાન હોય, જે ઠી પાપધશાગામાં ડોહને ડોર્હ જ્ઞાન,
ધ્યાન, સ્વાધ્યાયાદિમાં લીન હોય, ઉભયમગ આનંદચક્ર ધતા હોય,
પ્રભાતમાં મહાગાના અને મન્ત્રમળી મોના નામનો શુભન્વ હોય,
એના ધનમાં વિષયની વાસનાના આશ્રાન્ત્ય ન હોય એ ક્રિયામાં
શુ ભર્યું છે? એમ જોના આંખે મમજવું જોઈએ કે એ ક્રિયામાં
જે મહત્વ, જે શાંતિ આપવાની તાકાત છે, તે દુનિયાની ખીજ
કોઈ જીજ્ઞા નથી

કયા ઇરાદે માલગણુ જોઈએ ?

ધણા મહાપુટા અહી આવી ગયા તેઓના શ્રીમુખે શ્રી ભગ
વળીમૂત્ર વિગેરે સાલગી માલગી તમારા કાન પાવન થઈ ગયા, છતા
પરિસ્થિતિ ન સુધરે તેનું ગર્હ કાનુ? એમ જોવું પડશે કે જે
ઇરાદે માલગણુ જોઈએ, તે ઇરાદે નથી માલગણુ તમે ના માટે
સાલગવા આવો છો એ નિર્ણય કરીને કહો જે રીતે સાલગ
વાનું તે રીતે ધ્યાન મલગાય? અર્થ કામન કુપદ્ય મનાય તો
અર્થ કામ એ, મમારે રોગથી પીડાતા આત્મા માટે
વિહિત કન્યાયેત્રા ધર્મરૂપી આપધની ખાનાખનાળી કન-
નાર, ભયકર કુપદ્યો છે જેને અર્થ અને કામ, એ બેની
અભિરૂચિ જો અહી આવીને વધ, જના ઇરાદ અહી બનાય,
અહી ન મળે તો નારાજ થાય, ડોહવાની વાતોવી ગભરામણ
વાય તો તે ધર્મને માગળે ગી રીતે? ત્યાગીનો ધર્મ ત્યાગની
રૂચિ વિના મલગાય નહિ અને સમજાય પણ નહિ રાગની
નોજતો વાગતી હોય, ત્યા ત્યાગની પિપુડીના હિમાળ શા? ત્યાગ
એ મુદોપા છે એ મુદોપાના અવાજ વિના જૈનત્વ
કદી પણ ખીલવાનું નથી જો કોઈ આત્મા એ અવાજને
શુભળાવી નાખવા માગતા હોય, તો એ જૈન નથી,

ગાશનહિતેપા નથી એ અવાજ એમર કેલાય, ઘુમતો થાય, એક એક આત્મા એમા એવેપ્રેત બની જાય, તેમાજ બેનગાગનની પ્રભાવના છે જગગ દેખાય ત્યાં જહોને કે ધર્મ નથી અથ કામની વાસનાએ આને ધર્મને કહરૂપે બનાવ્યો છે એ વર્મનો મહિમા, એ વામનાનાજ યોગે બરામર બહાર આવી શકતો નથી શ્રીઆચાર્ય ગ આદિ સૂત્રો અને યાવત્ નાનામા નાની ધર્મકથા એ સાબ બવી યા માટે? જહો, કે અમારો આત્મા અર્થજમની લાલમામા ને ક્યો કે તે ઈ બય તે માટે, અને આવાગગાદિ સૂત્રો કે એક નાનામા નાની ધર્મકથા પણ સાબબવાવી અનાદિકાલની અમારી પાપ વાસનાઓ ઘે, વિષયવાલસાઓ તૂટે, અને અસાર એવા આ મમાનો પ્રેમ અર્વથા ઘી બય, એજ એક અમારો ઈરાદો છે

પ્રસંગને અનુમગ્તુ ઉદાહરણુ

એક મહાત્માની દેશનાથી એક શ્રીમત પ્રતિગ્રોધ પામ્યો પ્રભુના માર્ગનો અનુયાયી ગન્યો કર્ત્ત્વ્ય મમજી જિનમહિં નવુ બનાવ્યું એમા શ્રી 'પાર્શ્વદેવની મૂર્તિ પધરાવી, અભિશ્રદ્ધ ક્યો કે પૂજન કર્યા વિના અત્ર પાણી લેવું નહિ એ શેઠ પોતાનો નિયમ પાલન કર્યો બય કે પૂર્વે કહેલા દુષ્કર્મના વિપાકોદયના યોગે, શુભોદય આવતો હતો, તેમા પવગે થયો અશુભકર્મનો વિપાક ઉદયમા આવ્યો, પશ્ચિમે લક્ષ્મી આવવા માડી, કુટુબમા રાક્ષા કેલાવા માડી જેમ જેમ લક્ષ્મી જરા માડી તેમ તેમ બાળકોએ, દીકરાઓએ, કહ્યું કે 'પિતાજી' તમને આ ભૂત વાગ્યું છે જ્યારથી તમે આ માર્ગે ગેઠાણા ત્યાગથી આ બરા વર્મ, માટે તમે આ ઝેરો' બાપ ધમાતમા હતો, સમજદાર હતો વિચાર્યું કે 'વીતરાગની નેના, શ્રી જિનેશ્વ દેવની ભક્તિ અને અખડ ત્યાગીની ઉપામનાનું આ ફલ હોય નહિ પૂર્વના અશુભકર્મના વિપાકને ચાતિથી મહવો જોઈએ લક્ષ્મી બય તો જવા દો શ્રીજિનેશ્વરદેવના પેવને તો એમા એ આનંદ આવે એમા એ આત્મા મમાધિમા ઝીવે' આ પ્રમાણેના વિચારથી

મર્મા તે વધુને વધુ દૃઢ બન્યો કાણુ કે એને પ્રભુમાર્ગ ઉપ-
 નિશ્ચય નહીં હતી જ્યારે ઘ મા ડાઈ ન રહેના પામ્યુ ત્યારે
 કંગ અને દીકરાની માતાએ કહ્યું કે ને એ છોડો, જ તા
 ઘ છોડો દીકરા કે જેનું પાવન યુ છે, દીકરાની માતા
 જેને માઢાળી લોગવાવી છે, એ બધા કહે છે કે ઘ જેડા એ
 માનની અતિશય વૃદ્ધાવસ્થા હતી જેણે આખી જીવગી નિયાના
 માનદમા ગાળેલી એને વ ઠોડાનાનો પ્રવજ એ કેરો કટોકટીનો
 મગ કહેવામ? પેવા આવડે વિચાર્યું કે હૃદયની ઈચ્છા
 હતી તેવું અનુકૂળ વધુ પણ આમ ન રૂત તો ગરીબ નગરુ એવે
 માવી ભાવના મેળે ન આન એ નીકળ્યો એક યુવકુ રાખ્યું
 યમની તાકાત નહોતી યુવકમા રહી ત્રિકાગતિન પૂલ, ઉભયકાગ,
 માનશ્યક, રોજ એકાસણ, નવા યાચ, પરિતિવિએ પોષધ અને
 યેનામ, આ બધાકણે કરે છે બપોરે જોયલ કલાક બહે
 ગોથળો લઈ આજીવિકા માટે પ્રયત્ન કરે છે, ને તેમાવી જે કાર્ય
 મળે છે તેમા આનદ પૂર્વક નિર્વાહ કરે એ દિવને પર
 તેધિએ પૂજન કરવા પ્રભુના મહિમે આવી રહ્યો છે બહાન દા
 પર અલગરાદિથી સજેલી એક માલણુ કે જે પુષ્પ અને પુષ્પના
 હારને લઈ ઉભી છે તે કહે છે કે 'શેક, આ હાર સુદરમા સુત
 પુષ્પોથી બનેલો છે, મનેનો છે, લઈ જાઓ અને પ્રભુને ચઢાવો'
 એ અગ્સામા, આ શેક જે મુનિગાથી પ્રતિજ્ઞા પામેલા છે
 અને જેમની પાને નિયમ લીધો છે, તે મુનિગા ત્યા આવી
 પહોંચ્યા છે અને આ બધું જાણે છે શેકે કહ્યું કે 'હાલ મારી
 પારે એટલા પૈસા નથી કે જેથી હું હાર લઈ શકું, તેથી આજે
 નહિ લઉં' માલણુ કહ્યું કે 'આ બધું આપનું છે અગરની આ
 શોભા, આ અલકા આપ પુણ્યગાલિના પ્રતાપે છે પેમા લ
 હાર આપવા માગી નવી હાર લઈ જાઓ અને ભક્તિ કરો'
 શોચો કે આ શેક પૂરે કેટલો ઉદાર હશે? શક્તિ મ પત્ર
 આત્મા ભક્તિ કરવા જાય ત્યારે ભક્તિના આધનની
 કિમત કરે નહિ અત્યારે નો જે આના ને દોઢ આનાની

ગાગનહિતૈષાં નથી. એ અવાજ ચોમેર ફેલાય, ધુમતો થાય, એક એક આત્મા એમા ઓલિયોત બની જાય, તેમાજ જૈનગાગનની પ્રલાપના છે - ગરાગ દેખાય ત્યાં જહેજે જે ધર્મ નથી અર્થ કામની વામનાએ આજે ધર્મને જદરૂપે બનાવ્યો જે એ ધર્મનો મહિમા, એ વામનાનાજ ચોમે જરામર જહાન આવી શમ્તા નથી શ્રીઆચાર્ય ગ આદિ સૂત્રો અને ચાવત નાનામા નાની ધર્મકથા એ માલ જવી રા માટે? જહો, જે અમારો આત્મા અર્થકામની લાલમામા જે કન્યો છે તે છટી જાય તે માટે, અને આચાર્યાગાદિ સૂત્રો કે એક નાનામા નાની ધર્મકથા પણ માલગવાથી અનાદિકાલની અમારી પાપ વામનાઓ વટે, વિષયવાનમાઓ તૂટે, અને અસાર એવા આ મસારનો પ્રેમ મવથા ધરી જાય, એજ એ અમારા ઈરાદો છે

પ્રસંગને અનુસંગતુ ઉદાહરણ

એમ મહાત્માની દેશનાથી એક ગ્રીમત પ્રતિજ્ઞાધ પામ્યો પ્રભુતા માર્ગનો અનુયાયી ગન્યો નર્ત્ય મમજી જિનમહિર નવુ બનાયું એમા શ્રી ગૌરકરદેવની મૂર્તિ પધગવી, અભિશ્વર કપોઈ કે પૂજન કર્યા વિના અન પાણી લેવુ નહિ એ શેક પોતાનો નિયમ પાલન કર્યો જાય છે પૂર્વે કરેલા કુકર્મના વિપાકોદયના યોગે, શુભોદય આવતો હતો, તેમા પવળે થયો અશુભકર્મનો વિપાક ઉદયમા આ થો, પચ્છિમામે લક્ષ્મી આવવા માડી, કુટુંબમા શકા કેનાવા માડી જમ જેમ લક્ષ્મી જના માડી તેમ તેમ ખાગકોએ, દીપરાઓએ, કંઈ કે પિનાજી! તમને આ ભૂત વાગ્યું છે જ્યાગવી તમે આ માર્ગે જોડાણુ ત્યારથી આ દશા વર્ષ, માટે તમે આ છોજે' ગાપ ધર્માત્મા હતો, સમજદાર હતો વિચાર્યું કે 'વીનગગની પેવા, શ્રી જિનેશ્વરદેવની ભક્તિ અને અખડ ત્યાગીની ઉપામનાનું આ કવ હોય નહિ પૂર્વના અકુલકર્મના વિપાકને રાતિથી મહુવો જોઈએ લક્ષ્મી જાય તો જવા દો વ્રીજિનેશ્વરદેવના મેવધને તો એમા એ આનંદ આવે એમા એ આત્મા મમાધિમા ઝીવે' આ પ્રમાણેના વિચારથી

ધર્મમા તે વધુને વધુ દૃઢ જાન્યો કાગળ કે એને પ્રભુમાર્ગ ઉપર
જવળાં જતા હતા જ્યારે વનમા કાંઈ ન રહેવા પામ્યું ત્યારે
દીકરા અને દીકરાની માતાએ ઠણુકાં કરી એ દોડા, કા તો
આ વર દોડા દીકરા કે જેનું પાલન કર્યું છે, દીકરાની માતા
કે જેને માદાખી ભોગવાવી છે, એ બધા કહે છે કે ઘર દોડા એ
શ્રાવકની અતિશય વૃદ્ધાવસ્થા હતી જેણે આખી જીવંતી દુનિયાના
આનંદમા ગાળેલી એને ઘર દોડાનાનો પ્રમગ એ કેરો કટોકટીનો
પ્રમગ કહેવાય? પેલા શ્રાવકે વિચાર્યું કે હૃદયની ધ્રુવ
હતી તેવું અનુકૂળ થયું પણ આમ ન જૂત તો રસીર નમવું એટલે
આવી ભાવના મેળે ન આનંદ એ નીકળ્યો એક ઝુપડું રાખ્યું
સયમની તાકાત નહોતી ઝુપડામા ગ્હીત્રિકાગ્નિન પૂજા ઉભયકાળ,
આવશ્યક, રોજ એકાસાડ, આધ્યાય, પરિતિથિએ પોષધ અને
ઉપવામ, આ અખડપણે કરે છ જપોરે જોતલ ક્યાક જણે
કોવળો લઈ આજીવિકા માટે પ્રયત્ન કરે છે, ને તેમાથી જે કાંઈ
મળે છે તેમા આનંદ પૂર્વક નિર્વાહ કરે છે એક દિવસે પરિ
તિથિએ પૂજન કરવા પ્રભુના મંદિરે આવી ગ્હો છે જહાગ દાર
પર અલગ ગદાદિથી સજેલી એક માતલુ કે જે પુષ્પ અને પુષ્પના
હારને લઈ ઠલી છે તે કહે છે કે 'શેઠ, આ હાર મુદરમા મુદર
પુષ્પોથી બનેલો છે, મળેનો છે, લઈ જાઓ અને પ્રભુને ચઢાવો'
એ અરસામા, આ શેઠ જે મુનિરાજથી પ્રતિજ્ઞા પામેલા છે
અને જેમની પાને નિયમ લીધો છે, તે મુનિગજ ત્યા આવી
પહોંચ્યા છે અને આ બધું જુએ કે શેઠે કહ્યું કે 'હાલ મારી
પાને એટલા પૈસા નથી કે જેથી હું હાર લઈ મકુ, તેથી આજે
નહિ લઉં' માલણે કહ્યું કે 'આ બધું આપનું છે અગપરની આ
શોલા, આ અલગ ગર આપ પુણ્યશાલિના પ્રતાપે છે પૈસા લઈ
હાર આપવા આવી નવી હાર લઈ જાઓ અને ભક્તિ કરો'
શોલો કે આ ગેઠ પૂર્વે ડેટલો ઉદાર હશે? શક્તિ અપજ
આત્મા ભક્તિ કેળવા જાય ત્યારે ભક્તિના સાધનની
કિમત કરે નહિ અત્યારે તો જે આના ને દોઢ આનાની

પચાત ચાલે એ ભક્તિની ખામી છે ઉત્તમ ભક્તિની ઉદારતા
 જોઈએ મૂર્ખાનો અભાવ જોઈએ ત્યાં ભાવની વાત ન હોય
 માવણના હૃદય અને ભાવના ઉપરથી શોચો કે આ શેડીયો કેવો
 ઉદાર હશે ? શ્રી જિનેશ્વરદેવના મંદિરની બાધતીમા મંજુરી
 કરનારો જીદગી મુધી એ મંજુરી મળે એવું ઇચ્છે એ ક્યારે
 એવું ઇચ્છે ? વડીવટદારોનું એના પ્રયે કમ્ ભક્તિનું વલણ હોય ?
 આ બધું વાનાવળું વિશુદ્ધ ત્યારે બને ? શ્રી જિનેશ્વરદેવની
 આજ્ઞાનો અમલ થાય ત્યારે શેઠ ચેર ગયો ને યોગ દિવમનુ જે
 કામ્ બધું હતું, તે લઈ આવી માવણને આપ્યું અને હાર લીધો
 ભલે સ્થિતિ ગર્ભ પછ ભાવના 'કર્મ' ઓગ્રી ગઈ છે ? પેલા
 મુનિ વિચારે છે કે આ તે શેઠ કે જેણે આ જિનમંદિર બધાં બધું
 છે, એમા જેણે લક્ષ્મીનો વ્યય પાણીની જેમ કર્યો છે, તેની આ
 દશા ! મુનિ પૂછે છે કે, 'શેઠ ! તમારી આ દશા !' શેઠ કહે છે કે,
 'સાહેબ ! આપ શી વાત પૂછો છો ? મારી દશા તો જ્યારથી
 આપ મળ્યા ત્યારથી ઉગ્રી અઠતી બાય છે હું નથી માનતો
 કે મારા શુદ્ધ મારી માસાગિક દશા પૂછતા હોય' શ્રીમાન બનીને
 ભીખારી બનેવો આવી દુર્દશાના મમયમા પણ કેવી વાત કરે
 છે, એ વિચારતો શેઠ કહે છે—'આપ સાસારિક વાત તો પૂછોજ
 નહિ અને ખીજી જે વાત પૂછો છો તે બધો આપનોજ પ્રતાપ
 છે આપના ઉપદેશે મને અનંત સુખમા ઝીવતો કર્યો છે પાપના
 ઉદયે મારી લક્ષ્મી ગર્ભ, માનપાન ગયું, દુકુ બને પરિવાર અરૂ
 ચિકર થયો, તેની મને જરાયે ચિંતા નથી જે ડોકડુ હતું તે
 સ્વત દૂરી ગયું' મધી શેઠ મંદિરમા ગયો દ્રવ્ય પૂજા કરી
 ભાવપૂજામા મગ્ન બન્યો તન્મય બન્યો શામલ દેવ આન્યો દેવ
 તાએ જોયું કે જે રીતની આ ભક્તિ કરે છે તેવી ભક્તિ કર
 વાની મારામા તામત નથી તો એના ભક્તની ભક્તિ કદ્ તોયે
 માડે કયાણ અર્થ કામની લાલમાવાળાઓ પાસે દેવતા આવે ?
 પ્રભુની પાસે અથકામની વામનાવાવાને જ્યુએ તો દેવતા આવ્યો
 હોય તો પણ ન્હાગી વ્યય દેવતાએ કહ્યું—'શેઠ ! હું તુદ્ધ થયો

હુ માગો! પણ માલજો ડોલુ?, જેને દેશીને નિમીહિ કહે તેની સામે પણ શેનું જૂઠું આજે તો નિમીહિ એ જૂદી અને પૂજાએ જૂદી.

ધ્યેય ખોદુ હોય તો ગુણો પણ નકામા છે

આવા માણસો અમને માને તેમાયે ઝાઝા જુદુ એવાઓના માધ્યમી તો સાધુઓએ પણ ફરજ રહેવું જોઈએ માવી મળો તો મીઠા અને મજબૂત મળો કે જેઓના ચોજે પ્રભુના શામનની ઉત્તતિ સાધી શકાય ભાગ્યવાનો! નમસ્કાર કરો તો હૃદયને પૂછીને કરજો મધ્યગદ્દિનુ માથુ ખ્યા રૂંદે? એવાંતે વિનયવાદી મતના આપણે ખડન જરનાર છીએ મધ્યગદ્દિનુ માથુ વ્યા નેજ નમે અધ્યાને તો પહાડની જેમ અક્કડ જો એનું નામ માન નહિ, અભિમાન નહિ, પણ ધર્માભિમાન, જેનામા એ હોય નહિ તેનામા પ્રાય ધર્મ હોય નહિ મને હોય તો પણ ચિર કાલ ટકે નહિ માત્ર બઝિત હોય ત્યાં નમે, બઝિત શુશ્રુતિગે હોય ત્યાં વાય મદગુણ ત કહેવાય છે કે જે પરિણામે મુદર હોય અથવા, જે ક્ષમા કયાણ કરે તેજ ક્ષમા આપે જે ગાતિ આ માને તારે તેજ ગાતિ પુણાડે, જે તપ આત્માનું બહુ કરે તેજ તપ આ માનો અનર્થ કરે

દૃષ્ટાત તરીકે જુઓ કે

રાવણે એક હજાર વિદ્યા માધના અટવીમા ૮ મહિના સુધી તપ કર્યો ભાઈઓ માથે ઝડમગમા જોતા એમને અક્ષાયમાન કન્વા જે પૂઢીપનો મધિપતિ દેવતા પોતાના પગિવા નાથે આ યો ભયકરમા ભયકર ઉપનર્ગ કર્યા જેનદે માતાપિતાને લાગ્યો પત્નિને લાગ્યો માતાપિતાનું પાત્ર કામવાની તયારી બતાવી, પણ રાવણ કમ્યો નહિ આ ધ્યાન, આ તપ, ને મુકિત માટે જોન તો જેનગ જ્ઞાન માટે થાત માતો ગજ્યની સાધના માટે જરૂરી વિદ્યાઓની માધના માટે હતું છ છ મહિના સુધીનો ઘોર તપ, સહન કરેલા ઘોર ઉપનર્ગ, નિજ્યપુત્ર મટી યોગીપુત્રની જેમ વેઠેલી તકલીફ, ધ્યાનમા ગળેલી મદ્દમતા, આ સર્વ જે મોક્ષનો ગી

આત્મા કરે, મોક્ષાર્થિ આ મા આવી રીતે ધ્યાનમાં મશગુલ જાને, તો કેવળજ્ઞાન મેળવે પણ ગ્રામાજ્ઞ્યની લાવવાના ચોગે આ ધ્યાન તો અમાનસિક જાન્યુ મા તપ, આ વિદ્યા, આ મૈત્ર્ય, બધું અર્થ ગયું ? અર્થ નહિ પણ આ ના માટે તો અલિનકર નીવડ્યું તપ, ધ્યાન, નનની મકકમતા, હૃદયની નિયંત્રણ, આ બધું હવે શું નહોતું ? એમ ધ્યેયની શુદ્ધિ નહોતી શુદ્ધ ધ્યેય ન હતું એમ નહિ, પણ ચોટ્ટ ધ્યેય હતું એટલા ધ્યેયથી કંઈલો આચાર્ય આધનનો સ્વીકાર પણ આત્માની વિટબાળા કરે છે અને એજ કાળે ઘણું ઘણું કરવા હતા પણ રાત્રી નવકે ગયા ત્યાગ માટે ગગના અભ્યાસની જરૂર ખરી ?

મિથ્યા વિદ્યા કરતા અવિદ્યા માંથી અવિદ્યા જાગે તો વિદ્યા આવશે પણ મિથ્યા વિદ્યાવાદના કંઈકાણે લાવવા મુશ્કેલ બહીતો નિમક પણ સુક્તિએ ગયા છે, પણ તે કંઈ દિસાના પ્રતાપે નહિ કુબાળના નીલાડા પકવનારા પણ તરી ગયા છે, પણ તે નીલાડા પકવનારા કા તો નહિ આનંદ કામદેવના દાખવા હાથ કહેનારા કહે છે કે ‘આનંદ જેવા શ્રાવક હતા હતા, પાવનો પાવનો જાળ અને દશ દશ હજાર ગોધુગના સ્વામી હતા અને હતાય, તે એકાવતારી જાન્યા,’ પણ એ કહેનારને પૂછ્યો કે આનંદ કામદેવ માનક શાથી ? પશ્ચિમી કે મૂર્ખાના ત્યાગથી ? આનંદપણું લીધા પછી પશ્ચિમી વધાર્યો કે ઘમડ્યો ? ગકડાવ પુન કુભાર હતા હતા સુદ્ધિના માર્ગમાં નીલાડાને તેમજ પાપ માન્યુ અને અભિમદ્ધ કર્યો કે એ પાપકાર્યમાં આગળ નહિ વધુ, પણ કમેકમે પાછો વળીશ આ વસ્તુને વિચાર્યા વિના અને સમજ્યા વિના અત્યારના જમાનાવાવા કહે છે કે, ‘આ બધા શ્રાવક આટલો આટલો પશ્ચિમી રાખે, આટલું આટલું કરે, ને અમે આનુજ કરીએ એમાં શો વાધો ?’ દુઃખહારી, અર્જુનમાત્રી જેવા લયકર ઘાતકી આત્માઓ પણ સુદ્ધિએ ગયા તો પછી અમે ઘોડી પિંચા કરીએ એમાં શું વાધો ? પણ આવા પ્રગલ્ભએ મમજાતું ભોમએ કે તેઓ કંઈ હિંમતાના પ્રતાપે સુદ્ધિએ નથી ગયા પણ પિંચાનો

સંપૂર્ણપણે ત્યાગ કરી પરમ અર્હિમંડ બની અપૂર્વ મયમની સાધનાદ્વારા મુક્તિને પામ્યા છે આ ઉપગ્રથી એમ જ્ઞેનાય છે કે

“ જે કમ્મે સૂરા તે ઘમ્મે સૂરા ”

પણ એનો અર્થ એવો તો નવીજ કે જેણે ધર્મેશૂરા બનવું હોય તેણે કર્મેશૂરા બનવું જ નોંધવું પણ આજના ઠટલાક તો જ્ઞે છે કે ‘વૈગમ્યના અર્થે રાગના અનુભવી ધણુજે’ પહેલો મમાર પત્રી વૈગમ્ય’ જ્ઞાની પુરોષા કરે છે કે એ જાણ્યોની વાત છે શાસ્ત્ર સાલગી, હિતૈષીની આજ્ઞાનો સ્વીકાર કરી, જે ખોટું હોય તે વગર પૂછે, વગર દીવે, વગર સ્વાદ આપ્યે, તથા જે તે મહાપુરુષ જ્ઞે છે કે શાસ્ત્રે ઠંડું પણ અનુભવ વિના ખમર ગી પડે ? પણ હું પૂછું છું કે એનો અનુભવ કયો ખરો ? હિતૈષીઓ દ્વારા જાણ્યું કે એર મારે પણ અનુભવ વિના ખમર કેમ પડે ? ઠટ્ટી ખાઈ કેમ નથી જોતા ? પ્રાણનો નાશ કઈ ગીતે વાય છે એનો અનુભવ કેમ નથી કરતા ? અયોગ્ય ને નાશકારી પદાર્થના અખતરા ન હોય, તો પત્રી અવ પતનના અખતરા કેમ હોય ? એ અખતરા કરનાર કુવે પડે, હાડકા ભાગે, પાચ પચીમ ઝડનાગ ભેગા થાય ત્યાં નીકળે, તે પણ પાણી બહુ હોય તો મુડકું નીકળે, કદાચ ચોડું પાણી હોય ને નીકળે તોયે એ શરીરમાથી પાણી કાઢતા દમ નીકળી જાય, અને મહિનાઓ મુધી, વગસો મુધી, છઠ્ઠગી મુધી કદાચ ગીભાઈ રીભાઈ મરવું પડે, એના અખતરા ન હોય એ તો જાણ્યોના ઠેવાથી માનવાનું જ હોય અમે કયા અખતરા કરીયે ? વૈરાગ્યનાજ અમે જ્ઞે કરીએ તો તો એનાજ કરીયે તમે અમને ઓળખી જાઓ તો, હું દિક્ષા સખ ધી બોલું તો ગલગમણ ન થાય પણ હું જ્ઞે છું કે આટલા દિવ સથી આટલું અપટ જ્ઞેનાવા છતાં હજી ઘોઘાટ ગમતો નથી હજી લોડે કહે કે કે આ માધુ તો ત્યાગ, વૈરાગ્ય ને દિક્ષાનીજ વાતો કરે છે અમે વૈગમ્યને નેનનાન, વૈગમ્યથી જીવનાગ, વૈગમ્યમા તન્મય, વૈરાગ્ય ચિવાયના અખતરા ગી ગીતે કરી શકીએ ? વૈરાગ્યના પથે પડેલા, વૈગમ્યના નામે ઓળખાતા માધુ, જ્ઞે

ગગના અખતગમા લીન થઈ જાય તો તે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના ગામનમા વિશ્વામુ તડીકે ગહી ગહતા નથી દુર્લભ માનવ જનન, શ્રી જિનેશ્વરદેવનુ મુદરમા મુદ્દ શામન, જે હારી જાયો જેની પાને જે ચીજ હોય તે માગો કા જ્ઞાની બનો કા જ્ઞાનીની પૃઠે ચાલો ન મમજ પટે તો પડે કે આગમમા શુ કહુ ? અને એવું તો મમજ શકાને કે જે જ્ઞાનીઓએ રાજ્યપાટ છોડી, ઘરખાર મૂકી ત્યાગ સ્વીકાર્યો, એ કોઈ દિવસ દુનિયાના રંગનાગમા રાચનાનું કહેજ નહિ.

બધા માધુ થાય તો ગેટલા ડોણુ આપશે ?

બધા મુક્તિમા જાય તો મમા ની શી સ્વિતિ ? આજે આ પ્રીત્ત ગહુ થાય છે જ્ઞાનીની તા એજ ભાવના છે કે “નવીજીવ કરૂં ગામન રમી” બધા જીવો શાસન રમીયાબની મુક્તિએ જાય જો કે એ બન્યું નથી, અને બનવાનું નવી શ્રી તિર્થ વરદેવના મમવસ જુમા અનેક આત્માઓએ ત્યાગના ધોધને વર્ષાવતી દેશનાને માલગતા જના સર્વ ત્યાગી તો પ્રમાણમા ચોડાજ વધા છે છતા બધા બને તો એના જરા મુખનો દહાડા એક પલ નહિ બધા મુખી વાય એમા વાધો શુ ? તમે બધા અમને ગેટલા દેવા નહા ? અમારા ભલા માટે ઘર માડીને રહ્યા છો ? જો એમ હોય તો હુ ઠહુ છુ કે અમારા માટે ન રહેયો સાધુઓ રોટલાના બીજાની ? ગેટલાના લીખાડી હોય તે માધુ નથી માધુ ધર્મલાભ ગિવાય બીજો આર્ગિવાદ આપે નહિ કાઈ આહારાદિ આપે તો પ્રસન્નતા નહિ, ન આપે તો તારાજ નહિ ધગડો મારીને બહાર કાઢે તા યે ધર્મલાભ બોલે અને એજ નિવાધી ગોચરીએ નીજે કે મળશે તો સયમપુષ્ટિ, નહિ મળે તો તપોવૃદ્ધિ ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના સાધુ એટલે દયાના પાત્ર, એમ ? જો તમે એમ માનતા હો તો તમે સાધુઓને જોગણીજ નથી શક્યા એમ હુ ઠહુ છુ વારૂ, તમે જે આહારાદિ આપો છો તે તમારા ભવા માટે કે નાધુઓના ભના માટે ? તે આપનામા જો તમને તમારો નિસ્તાગ ન દેખાતો હોય, તો નહિ આપશે તમને તેઓ તારક

લાગે, સારીયે દુ ડીયામા અહિમાના પ્રચારક દેખાય, વિષય કપાયને
ખમેડી ત્યાગ માર્ગમા લીન દેખાય, ઉપમગી જણાય તો આપો અને
હાથ જોડીને કહો કે ‘કૃપાનાવ’ પધારો આ ત્યો અને અમને
આપો’ શુ, સોનૈયા? દાન દેતા ડર ભાવના, કઈ ઈર્ષિ હોવી
જોઈએ? ‘વો માધુ વો આવિકા, વે વેશ્યા મે ભાડ’ ની
વાત જલો દો? એડ મુનિ લિશ્તા અર્થે નીકળ્યા છે એક
સામાન્ય મિથિતિની શ્રાવિકા, વૃદ્ધ ઉમરની, ભક્તિપૂર્વક તેમને
પોતાને ત્યા લઈ જઈ, પોતાની મિથિતિ અનુમાર જે કાઈ હતુ
તેનું તારકપણાની, મહર્ષિપણાની બુદ્ધિએ દાન દે છે પાત્રમા
થેસ પડે છે દેવતા ‘અહોદાન-મહોદાન’ ડરી સોનૈયાની વૃદ્ધિ
વરમાવે છે સામેથી એક વેશ્યાએ જોયુ કે મુનિને દાન દેવાથી
સોનૈયા પડે છેથી એક ભાડે જોયુ કે આ વેપથી ઇન્જિત ભોજન
મળે પેવો ભાડ ગામ બહાર જઈ વેપ પવરો કરી, દોડાદોડ,
ધમપદાડા ડરતો, નગરમા ઇન્જિત ભોજન લેવા આવ્યો એને
થોડી ખમર છે કે મુનિવી ડેમ વલાય? વેશ્યાએ એને જોયો
પણ વેશ્યાને થોડી ખબર હતી કે મુનિ તો ઈર્ષ્યામિતિથી ચાલે! કાળુ
કે ભાડને મુનિપણાની જરૂર ન હતી અને વેશ્યાને ઈર્ષ્યુપાત્રદાનની
જરૂર ન હતી વેશ્યાએ ડ્યુ ‘પવારો’ ભાડ ડહે, ‘તયાગ છુ’
તગતજ તેના મજાનમા ગયો વન્યાને ત્યા મોદક વિગેરે તૈયાર
હતુ પેલા મુનિ વેપધારી ભાડે બધા પાત્રો કાઢ્યા ને ડ્યુ કે
‘ભર, ભગ્ય એટલુ’ પેલી વેશ્યા પાત્રમા એક એક મોદક
ગોઠવતી જાય ને ઉચે ભાગતી જાય કઈ સોનૈયા પડે છે! ભાડે
વિચાર્યું કે અહિએ મારા જેવુ લાગે છે તેણે કહ્યુ ‘શુ જૂએ
છે?’ વેશ્યા જોની-‘મહાનાજ’ પહેલા સામે પેલી ડોમીના ઘેર
તમાગ જેવા મુનિ આવ્યા હતા જેને દાન દેતા એને ત્યા સોનૈયા
વરમ્યા હતા હુ એ જોઈ રહી છુ’ ભાડે કહ્યુ કે,
‘વો માધુ વો આવિકા થે વેશ્યા મે ભાડ, થારા માગ
ભાગ્યથી, પત્થર પડશે ગડ’ ‘તુ ઉચુ ન ભાગતી દેવતા
હશે તોયે જતો રહેશે અને કદી કોપશે તો ઉપગ્રી પત્થર

પડશે !' આવી સમજી રાડગો કે મુનિને દાન દેતી વખતે થાવ
 ડની ઠમિ આત્મકથાણુ ચિનાયની ણીજી નજ દોવી જોઈએ
માધર્મિ લકિતના મર્મને મમલો

હવે પાઠ આવેા માધર્મિલકિતના ચાધુ વિચય ઉપર
 સાધર્મિલકિત ચા માટે ૪ વાની ? નામના, ખ્યાતિ મેગવવા કે કોઈ
 ઉદાર વટે, એ માટે ? નહિ. એ તો કેવળ આત્માનો આ ભય કર
 રા સાન્સાગરમાથી નિઝાન કરવા માટે માધર્મિ તારક છે માતા,
 પિતા, દુનિયાના રુનેહી, મળધી, એ મર્વના સભધ કરતા
 માધર્મિનો મળધ ઉચો છે તેનુ મ્યાન ત્રીજે નળર આવે કે
 દેન, ગુરૂ અને પત્રી માધર્મિનો સભધ ચેત્રની અપેક્ષાએ તેનો
 નળન છૂકો સાતમે કે જિનમૂર્તિ, જિનમદ્દિન, જિનાગમ અને
 આ નળની ઉપામનામાજ પોતાનું શ્રેય સમજનાર અને વિશ્વમા
 તેનું મહત્વ ફેલાવનાર પૃજ્ય મુનિનરો અને મહાસતીઓ-
 સાધ્વીશ્રીઓએમની લકિતમાજ પોતાનો નિમ્તાર મમજનાર પોતાના
 સાધર્મિબધુઆને ભરત મહારાજ પોતાને ત્યા વાયમ માટેનુ
 લોજનાદિ નિમત્રણ ઠરી શુ કહે કે, તે આજે હવે ધરાબર
 સાલગી લ્યો છ બડના નાઆજ્યનો સ્વામિ, જાતીસ હંતર
 મુકુળબદ્ધ જાઓ જેની પેનામા હાજર રહે છે, તે પોતાના
 માધર્મિઓને કહે છે ૪

કૃપ્યાદિ ન ત્રિગતવ્ય, ક્રિતુ સ્યાખ્યાપતત્પરં ।

અપૂર્વજ્ઞાનગ્રહણ, કુર્ગર્જનં. સ્વેચ્છમન્વહૃષ્ ॥ ૧ ॥

મુત્ત્વા ચ મૈંડતિગતૈ, પત્નીયમિદ સદા ।

જિતો મગાન્ વદ્ધતે મીસ્તસ્મામા દન મા દન ॥૨॥

આપે કૃપિ ખેતી આદિ માપ વ્યાખાએને ન કરવા પણ હમેશા
 આ વાયમા નત્પર રાંતે અપૂર્વ જ્ઞાનને ગ્રહણ કરતા નહેવુ અને
 જમીને હમેશા માગી પામે આવીને રહેવુ કે “તુ છતાઇ
 ગયો કે ભય નધતો નય કે, માટે લણુ નહિ, હણુ નહિ ”

વિચારો, આ ૮ બડના સ્વામિના દેગારો ચકવર્તિ છના
 કેટલા પાપમીડ છે પોતાનો આત્મા સમાન્સમક ન થઇ નય

તેની ડેટલી કાગળ રાખે છે અને પોતાના સાધર્મિઓને કયા માર્ગમા ચાલે ? આરીમાણુવનમા કેવલજ્ઞાન એ આ ઉત્તમ ભાવનાઓનું પરિણામ છે કહો કે કોઈ વખત તમારે ઘેર લગ્નમહોત્સવ હોય અને તેમા તમે ખૂબ આનંદપૂર્વક મહાલતા હો તે વખતે પાસે રહેલો કોઈ સાધર્મિ એમ માને કે, ‘આ મારો સાધર્મિ દુનિયાના ગરગમમા લેવાતો જાય છે, માટે મારે એને એક સાધર્મિ તરીકે ચેનવવો જોઈએ’ એમ નક્કી કરી તમારા કાનમા આરીને એમ કહે કે ‘તું જીતાઈ ગયો છે, ભય વધતો જાય છે, માટે હજુ નહિ, હજુ નહિ’ તો એ મગત કે અપમગત ? ભાગ્યશાળીઓ ખૂબ વિચારશે અને સાધર્મિભક્તિના મર્મને સમજશે અને એ ગીતે મમજીને સાધર્મિભક્તિ શાસ્ત્રાણ મુજબ કરી શકશે, તો સ્વપરના આચાર ઉદ્ધારક બની શકશે

ધ્યાન ૧૫ મું

પાપની પ્રગમના ચાલશે ?

નરાસનમા સમ્યક્ત્વ એ ધર્મરૂપી પ્રાસાદનો પાયો છે. એના વિના ધર્મપ્રાસાદ ટકી શકે નહિ સમ્યક્ત્વ એ ધર્મ મહેવમા પેમવાનો દરવાજો છે એના વિના ધર્મ મહેવમા પેમી શકાતું નથી સમ્યક્ત્વ મૂળ ગુણો અને ઉત્તરગુણોનું નિધાન છે સમ્યક્ત્વ વિના મૂલગુણો અને ઉત્તરગુણો રહે નહિ મૂલગુણો અને ઉત્તરગુણોને પોષણ કરનાર, શુદ્ધ કરનાર સમ્યક્ત્વ છે સમ્યક્ત્વ ન હોય તો સઘળી ધર્મક્રિયાઓ ધૂળ ઉપર લી પણ સરખી છે. બધી ધર્મક્રિયાને સફળ કરનાર સમ્યક્દર્શન છે એ સમ્યક્ત્વમાજ

હજી વાધા છે જાની ઉપર, જાનીના વચન ઉપર અખડ વિશ્વાસ
 બની, જે ચીજ જેવી રીતે છે તેની રીતે માનવી, એ જરૂરી છે
 ઉપવાસ ન કરાય એ નિભાવી લેવાય, પણ ખાવાનું સાફ છે
 એમ કહેવું એ ન નિભાવાનું જૈનશાસનમાં કૃપણને સ્થાન
 છે, પણ દાનની રીત જરૂર છે, એમ કહેનારને સ્થાન નથી
 મોક્ષના અસંખ્યાત યોગ છે તેમાંથી એક યોગને સાધે, બીજાને
 ન સાધે એનો વાધો નહિ, પણ આ એકજ સાફ છે એમ કહે
 એ ન ચાલે સેવ્ય તો બધાયે છે એમ માને, સસારમાં રહે, ન
 કરવાનું કરે, એ નિભાવવા ગાસન તૈયાર છે, પણ અયોગ્યને
 અયોગ્ય તો માનવુંજ પડશે દુનિયાની ટોઈપણ ચીજ આત્માની
 નથી, એમ ન માને એ જૈનશાસનને પામ્યો નથી એ દુનિયાની
 ચીજોમાં આત્માનું કે નાણું નથી, એમ ન માને એ તૈન નવી
 હેયને હેઠ અને ઉપાદેયને ઉપાદેય ન માને એ જૈન શી રીતે
 કહેવાય ? હેયને ઉપાદેયની ટોટીમાં મૂકે ને ઉપાદેયને હેયની
 ટોટીમાં મૂકે, એ નલે ? કોઈ અનચારી આવીને કહે કે હું
 અતિ પામર છું, મારાથી આ અનાચાર સેવ્યા વિના રહેવાતું
 નથી, ચાલતું નથી, તો તેના ઉપર ક્યા આવે, ટેકો પણ આપીયે,
 વાત સાભગ્રીયે પણ પણ એમ કહે કે જોસો, જોસો, દુનિયામાં
 રહેવું ને અનાચાર વિના ચાલે ? તો ત્યાં ક્યા આવે ? બધા
 દોષો મેવે એ જૂની વાત છે પણ તેને નેનવા યોગ્ય માને એ
 બહુ જીવમ સેવનાર કરતાયે, માનનારો બહુ બુઢા એનો છટકો
 ક્યારે ? સમ્યક્ત્વવાનું એ અસેવ્ય માને, જોડાને જોડું માને
 મરતા મુધીએ જોડાને સાફ ન કહે કૃપણની કૃપણતા એના
 આત્માને મારે, પણ કૃપણની કૃપણતાની સ્તુતિ આખી
 દુનિયાને મારે આમાં તો હું છોડવાની વાત કરતો નથીને ?
 ભાગ્યશાસ્ત્રી ! છોડવા યોગ્યને છોડવા યોગ્ય ન માનો, છોડે ત્યાં
 બહુ માન ન હોય, ન છોડીએ એનો પસ્તાવો ન હોય, તો
 પામ્યા શું ? સાફ ન બને એ નિભાવાનું પણ સાફ આખમાં
 ખડકે, એ કેમ ચાલે ? એવા આદર્શીની ગણના જૈન શાસનમાં

નથી એ આદમીજ નથી એ આદમીના આકાન્ના છે, પણ આદમી નથી એવાનો સહવાસ ન મળે ત્યાં સુધી અહોભાગ્ય એનો સહવાસ, એની સાથે વાનગીન પણ ભૂડી ખોટું કરે ને માને સાચું, પાપ કરે ને પુણ્ય માને, ઉધે માર્ગે જાય ને સાચો ગણાવે, ધર્મ કરે નહિ ને કરે એને ગણો દે, આની જોડે વાત શી રીતે થાય ? જેના સિદ્ધાંતનું, વિચારનું માન્ય તાનું કાંઈ ઠેકાણું નહિ એને સુધારવા સાક્ષાત્ શ્રી તીર્થ કરદેવની પણ તાકાત નથી કાતો કાદ્યો સારો, કાતો મૂર્ખો સારો, પણ વચવા ત્રિશકુનું શું ? બધા દુર્ગુણોને નિભાનાય પણ દુર્ગુણોને, અનાચારને અયોગ્ય ન માને એ ન નિભાવાય એના ઉદ્ધારનો ઉપાય છે ? ધોર હિંસકો પણ મુકિત મળ્યા છે, જેના નામ પણ દેવા યોગ્ય ન હતા તે તરી ગયા છે, તે એમા ને એમા ચોરી ગહેવાથી કે એમાથી છુટવાથી ? એ પાપાત્માઓ તો કેવળ પોતે પાપ કરતા હતા ઠાંધર એને પાપ ના કરે એમ સમજ્યા થા કે તરત છટી ગયા પણ જે આત્મા એ પાપને પુણ્યનું ઉપનામ આપે એનો શી રીતે છટકો ? અધર્મિ, પાપી, અનાચારી, ઉધે માર્ગે જનારો પણ એને એ સાફ ન માને ત્યાં સુધી એના ઉદ્ધારનો ઉપાય છે પણ જે ખરાબને માફ માને તેની પાસે તો ઉપદેશ પણ નકામો

સમ્યક્દર્શનની પ્રતીતિ શું ?

સમ્યક્દષ્ટિ આત્માનું સ્વરૂપ જણાવતા શ્રીમાન્ હર્ષિભદ્ર સૂરી શ્વરજી મહારાજ કહે છે કે 'સમ્યક્દર્શન પામેલો આત્મા સ સારસાગરમા ન રહે' સમ્યક્દર્શનની એજ પ્રતીતિ છે ન રહે એવે ન વસે એમ નહિ બધા સમ્યક્દષ્ટિ સ સારમાથી નીકળી જાય એ ન બને વસવું હોય તો વસે પણ રહે નહિ તમે રહો છો કે રમો ડો ? એ જતા આત્માને પૂછો રહેવું ને રમવું એ જે વચ્ચેનું અતર ખરાબર સમજી જાઓ એવું ખગ ખર નિહાન કરી લો તો લગભગ આજોય સ સાર છૂટ્યા સ સારમા નહિ રમનારની સમાર પ્રત્યેની પ્રત્યક્ષિ કંઈ જાતની હોય ? રહે નહિ તો રહે શું કામ ? રહેવું પડે કે માટે રહો છો કે

રમના રહો છો? અહીંથી ઘેર જવું પડે કે માટે જાઓ છો કે જવા માટે જાઓ છો? સામાયિક કરી પારતી વળતે પારવુ પડે છે માટે પારો છો કે ઇરાદાપૂર્વક? સામાયિક હોતી વળતની સ્થિતિ, મનિમા પેસતી વળતની ભાવના ને નીકળતી વળતની ભાવના, શરૂઆતના ને પછીના પરિણામ મેળવે, તપાનો આ બધુ જોવું પડશે, પરીક્ષા કરવી પડશે

જ્યાં સુધી આ ન જાને ત્યાં સુધી ક્રિયામાં એકતાનતા ન થાય અને એકતાન ન થાય ત્યાં સુધી મુક્તિ નથી કેાઈ એવી ધર્મક્રિયા નથી કે જોને સમ્યગ્ જાને સેરે તે મુક્તિપદને ન મેળવે શ્રી જિનેશ્વરદેવન નિનક કરતા કમ્તા, સામાયિક કરતા કરતા, દાન દેતા, ઝીવ પાગતા, તપશ્ચર્યા સેવતા, ઉત્તમ ભાવનાઓ ભાવતા ભાવતા, એમ જુદી જુદી ક્રિયા થી કેાઈ કેવલ જ્ઞાન પામના કયો યોગ જોયો છે કે જેમા લીન થવાથી અનતા મુક્તિ નથી મળે? એક યોગ કયો જોને બધાએ કમ્તા એકની સેવા સ્વીકારી જોલે બધાએ યોગની સ્વીકારી સીવ, તપ, અને ભાવના પ્રેમ વિના માત્ર દાન થાય? મુક્તિ આપનાર દાનમા ગીવ, તપને ભાવના પ્રેમનો યોગ કે નિયોગ? ઝીવથી મુક્તિ સાધે તેમા દાન, તપ, ને ભાવનો યોગ ખરો કે નહિ? તપથી મુક્તિ મેળવે એમા દાન, સીવ, અને ભાવનો યોગ હોય કે નહિ? ભાવથી મુક્તિ મેળવે એમા દાન, સીવ અને તપની ભાવનાનો યોગ ખરો કે નહિ? જો એમ પરસ્પર યોગ ન હોય તો તે ન દાન, ન સીવ, ન તપ ને ન ભાવ સમ્યક્ નહિ ત્યાં સુધી દેશવિરતિ, સર્વવિરતિ, સાત્રુ દાન, ઝીવ, તપ કશુ નહિ સમ્યક્ત્વ વિનાની કરણી છાર ઉપર લીપણુ જોવી. ધૂન ઉપર લીપણુનો હાય ફેરવે ને આગળ જાય કે પોપટો ઉખડે શ્રી જિનાગમે કેાઈ પણ ક્રિયા સમારમા રહેવા, સસારને વધારવા, ખીલવવા કે સસારના રગ રાગ માટે વિહિત કરી નથી. મળી જાય એ વાત જુદી છે.

દુનીયાદારીના પદાર્થો ધર્મયોગે મળે ભલે પણ ધર્મયોગથી તે પદાર્થો મળે એ ઇચ્છવાનું નથી એ પ્રગટાયા ત્યાં સુધી મિથ્યાત્વના ઝાગ છગાયા કરે છે અને સમ્યક્ત્વ તેમજ વેગજી રહે છે સમ્યક્ત્વની ભાવના પણ તમને જણતી નથી સમ્યક્ત્વ દર રહ્યું પણ માર્ગાનુસારીપણું પણ એવું નથી કે જેમા વિનિ તરફ પ્રેમનો અથ ન હોય જ્ઞાનનું ફેલ વિરતિ અને વિરતિનું બીજ જ્ઞાન-બીજમા ફેલ હોય કે નહિ ? બીજ હાથમા લઈયે કે ફગ દેખાઈ / જાડ એક એક અક્ષર વાચવા કે ભણવા માટેયે કે તેમાથી વિરતિના કુવાગ બેઠે એ સમ્યગ્જ્ઞાન અને જે વાચવાથી કે ભણવાથી વિરતિથી કરાજો આવે, વિરતિના અધ્યવસાયથી આત્મા પાકે પડે એ અજ્ઞાન, મિથ્યાજ્ઞાન

રાગ માટે કરેલો ત્યાગ નિષ્ફળ છે

હજાર વિદ્યાની સાધના માટે થી રાતો ચોતાના બધુઓ માથે, બધ કર અગ્વીમા, રાજપુત્રો છતાં યોગી જેના બનીને, જટા વધારી, ગાળામા ગાળા ધાવી, ઘેર તપશ્ચર્યા કરી વિદ્યાની સાધના માટે રાજની સાધબી છોડી અટવીમા આગા એ ત્યાગી ખરા કે નહિ ? કેવલ રાગને માટેજ કરવા ત્યાગને ત્યાગ તરીકે કેમ જોજળાયા ? કહાય ત્યાગને માટે રાગ કરવો પડે તો કરવો પણ રાગને માટે ત્યાગ કરવો નહિ રાગને માટેનો ત્યાગ એ અરાખ છે, ત્યાગ માટે રાગ કરે એને હાથ જોડીયે કાચ કે એ જરૂરી પણ છે જે તજવા જેવો છે તે પણ ત્યાગને માટે કરવો જરૂરી છે કાચ કે તે પ્રશ્ન છે તજવા જેવી પણ ચીજ ત્યાગને માટે કરવી પડે તો કરવાની આજ્ઞા પણ રાગ માટે એ તજાય તો ખોટી આત્માની વિટબળા કરે છે રાવણનો ત્યાગ એ ત્યાગ નહિ કહેવાય હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજી રાવણનું વર્ણન કરતા તેને જી ચી હરે, મોટા ધ્યાનમય યોગીની કોટિમા મુદી, કહે છે કે-શુ એના ધ્યાન, ક્રિયા ને એકાગ્રતા ? ત્રણે ભાઈઓ એકજ સ્થાને કઢાકોના કઢાકો, દિવસોના દિવસો ને રાત્રિઓની રાત્રિઓ

ધ્યાનમગ્ન અવસ્થામાં ઉભા રહ્યા એને ચળાનના જ બુદ્ધીપનો અધિપતિ દેવતા પોતાના કિન્નર ગણાદિ પરિવાર લઇને આવે છે ભય કરમા ભય કર હામર્જો કરે છે ચગચિત્ત કરવાના ત્યા સુધી પ્રયત્નો કરે કે રાવણના માતા પિતા કુટુંબ પરિવાર યાવત એની પત્નીને ત્યા લાવી રહ્ય ના કરવાનો દેખાવ કરે છે રાવણના માતાપિતાના માથા કાપવાના અવસરનો દેખાવ કરે છે હેમચંદ્ર સૂરિજી મહારાજ કહે છે કે કાચો પોચો ન ટકે, પણ રાવણ ન ચાલ્યો સાધનામાં એકતાન હતો કોઈ પણ લોગે હજાર વિદ્યા આવડી જોઇયે એ વિદ્યા દોય તો અમે, નહિ તો અમે નહિ આ ધ્યાન, આ તપ, આ એકાગ્રતા, જો મુક્તિ માટે ચોક્કસ દોય તો કેવલ યાય છતાં ધ્યેયની જિન્નતાના કારણે એ બધું સંસારવર્ધક થયું ‘શુ ત્યાગ પણ નરકમાં લઈ જાય? ગમે તે દષ્ટિએ પણ ત્યાગ તો ખરોને?’ એમ ન કહેતા જે ત્યાગ, સયમ ને ધ્યાન મુક્તિ આપે તેજ ત્યાગ. સયમ ને ધ્યાન રાવણને નરકે મોકલી રહ્યા ■ રાવણમાં આ વખતે શુ નહોતું? ત્યાગ, સયમ, ધ્યાન, તપ, એકાગ્રતા, બધું હતું પણ ધ્યેય ખોટું હતું—માથ ઠીકું હતું એ વિદ્યાની સાધના અને પ્રાપ્તિ, ઠકુશાઈ માટે શાસ્ત્રે નરકપ્રદા (નરક આપનારી) કટી એને અંગે સેવાયલા ત્યાગ અને તપ આત્માને વિટળાવ્યારૂપ છે

જરૂરી વસ્તુનો અભ્યાસ પ્રથમથી કરો

સંસારને માટે થતી ધર્મ ક્રિયાને શી ઉપમા આપવી? સંસારની કોઈ પણ સિદ્ધિ માટે તમે કુટ્ટી ઝૂંબીને ત્રણ ગાંધા સમજી દીધો તો એ વદના કે વચના? વચના અમારી નહિ પણ તમારા આત્માની તમે અમને ઠગો એની અમને દરકાર નથી પણ વચના તમારા આત્માની યાય છે એની અમને દરકાર છે તમે બધા ઠાઠ્યા અને કુશળ છે વસ્તુ ને ક્રિયાનો થોટો પણ વિરેક ન કરી જાતો, સત્ય ને અસત્યથી વેગળુ ન કરી જાણો, તો તમારી કુશળતાને કયું ઉપનામ આપવું? ગમે તેના તોય તમે ધર્મી એમ કહ્યા કરીયે, એમને? તમે નહોતો તો અમારૂં

શુ થાત, એમ માનીયે? તમે ગમે તેવા હો તોયે તમને ધર્મી, દાતાર, ગીલવાન, તપસ્વી, કહ્યા કરવા અને તમારી ખામી તમારી પાસે ન ધરવી, એમને? તમે અહીં તમારા વખાણુ સાબળવા આવો છો કે દોષ સાબળવા આવો છો? જેને મ સારના બધનથી છુ'વું । ગમે, જેને દુનિયાના રગરાગ ગમે, એને અહીં મન ન આવે છે ની વખતે તમે પુણ્યપ્રકાશનું સ્તવન મળ્યાનો છો ને? એમા શુ આવે છે? એમા જે આવે છે એનો પહેલેથી અભ્યાસ કર્યો દોર તો? નનહારમા તમે કહો જેને કે છે હી અવસ્થાના સાધન માટે યુવાવસ્થામા જેટલું બને તે'વું કમાઈ લેવું એમજ બહા મરતી વળતે જે બે જરૂર તેનો પહેલા અભ્યાસ ન કરે તો કયાથી મળા આવે? મરતી વળતે તો પુણ્ય પ્રકાશનું સ્તવન સાબળવું પડશે સબધીએ બ્યનહાર ખાતર એકાદનાર તો સબળાવશે કાગલું? કોઈ એમ ન કહે કે મરતી વળતે પણ નહોતું મળ્યા શુ અને એ એક ગીતે ઠીક પણ છે જે મરતી વખતે સાબળવું છે તે અત્યાજે એ પાપ વાર વાળી ત્યોને અ યારે વાચશે, વાચના કરશે તો મરતી વળતે જે ભાનના પે । થવી જોઈએ તે થશે નહિ તો આ કંઠાર હૈયા પર, એની છાપ નહિ પડે અને સા ય નહિ મધાય એ સાબળનાનો મળ્યાવવાનો હેતુ તો એ છે ને કે બધા પાપ ખપી જાય ને માગીએ એથી એ ઉ ની ગતિ મળી જાય? છદ્ગી સુધીનું કરેલું પાપ એમ ખપે? એ પાપ ક્યારે ખપે? એ વખતે પાપ માલગી બાખમાથી આસુ આવે, દુદરમા એમ વાય કે જે આજ હીન સુધી જોડું કર્યું છે અને એ કંઈગાર કુટુંબ વચ્ચે કહેનાય હોશ દોય, દુગીયારી હોય યા સુધી પુણ્યપ્રકાશનો વિચાર પણ ન આવે અને જેદોય વાય ત્યારે પુણ્યપ્રકાશ સભળાવાય એથી શુ વળે? શ્રી જિનેશ્વરદેવનું શાસન પામેવ આત્માને હેયને હેય માનવામા જન પણ આચકો કેમ આવે? પાપથી ભીરુંનું લક્ષણ શુ? આનદથી અને હમતે હમતે પાપને કરે તે પાપભીરૂ કહેનાય? “મરોટ્ઘો ન રમતે” અર્થાત્ ‘સ સાર સાગ

રમા ન રમે' આ પાંત્રી નવકારનાની ગણેા તમે હવે નમોઅરિ
હ તાણની નવકારવાટીમા તો નવકારનો અર્થ બૂની ગયા છે 'નમો
અરિહ તાણ'માથી સ સારમા ન રમાય એ અર્થ નથી કાઠી શકતા, માટે
"મરોદયો ન રમમે" ની નોકારવાળી ગણેા એ પણ શ્રી અરિહ તદેવ
નોજ બાધ છે આ બાધ અર્થપૂર્વક વાચ તો આત્માક પે, પોતાની
પામરતા જોખજે, તો યોગદિવસમા માવેા અરિહ તનો ભક્ત થઈ જાય
ત્રેણિકમહારાજે એક અરિહ તપ ની આરાધનાથી નીર્ધ કરનામકર્મની
નિકામતા કરી ત્રેણિકમહારાજ નોકારગી પણ કરી શકતા નહોતા
કરતા નહોતા એમ નહિ પણ કરી શકતા નહોતા જ્ઞાની કહે છે
કે એ આત્માને અવિરતિને ધોર ઉત્પ હતો ઉપાધ્યાયજી મહા
રાજ કહે છે કે—

‘ત્રેણિક મરખા અવિરતિ થોકલા’

એ દષ્ટાતે, ‘અમે પણ ત્રેણિક જેવા અવિરતિ છીયે’ એવું
ન જોવના એમના અવિરતિના ઉદયમા પણ વિરતિની સદમાવના
હતી વસ્તુનો કેટલો વિચેક હતો? પ્રભુને ગમ્યા પછી એક
દિવસ એવો નહિ કે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ કયા છે, કય
દિશામા છે એના સમાચાર ગેજ પ્રભાતમા ન આવે એમેરૂત
રાખ્યા હતા રોજને રોજ સવારે સમાચાર દેવા દૂન આવતા
આવનારને ઈનામ અપાય સાલગીને ત્રેણિક મહારાજ સિંહાસન
પરથી ઉભા થતા પાહુકાનો ત્યાગ કરી, તે દિશામા પામ સાત
કદમ જઈ વદન સ્તુતિ કરતા પછી આવીને સિંહાસને જોસના
રોજ આ ક્રિયા ચાલુ હતી

શાલિભદ્ર અને ત્રેણિકનું દષ્ટાત વિચારો

એક વખત શ્રી શાલિભદ્ર કહેાક છે એ જેવા ત્રેણિક મહા
રાજ એને ત્ના ગયા રત્નકબલાદિનો પૂર્વ વૃત્તાત કહેવાઈ ગયો
છે જે શ્રી શાલિભદ્ર સાતગી ભૂમિકાએ રહેતો હતો, જેને સૂર્ય
ઉગવા આધમવાની ખગર ન હતી, તે પણ ત્રિકાલ જિનપૂજન
કરતો હતો શ્રી શાલિભદ્રની માતાએ રાજ ત્રેણિકને પોતાને
ત્યા આવવા આમ તણુ આપ્યું હતું એથી શ્રી શાલિભદ્રના આ

ગોભદ્ર શેઠ જે દેવતા થયા છે અને જે દેવતા શ્રી શાલિભદ્રને રાજ નવાણુ પેટી મોકલે છે, તે દેવતાએ આખા નગરને ગણ-ગારી મૂક્યું રાજા શ્રેણિકે અભયકુમારને જ્યારે પૂછ્યું કે આ બધું શું છે, ત્યારે મત્રીશ્વર અભયકુમારે કહ્યું કે મહારાજ, શાલિભદ્રે કરેલી આપના પ્રવેશ મહોત્સવની તૈયારી છે રાજા મહાન ભેદ આણે બને છે પહેલા ખડમા ઉભરે ઉભા રહેતું પડે છે સ્વચ્છ સ્કટિકની જમીન નિર્મલ પાણીના સરોવર જેવી દેખાય છે રાજા સુખાય છે, પણ મૂકું ને ફળું તો ? અભય કુમાર બુદ્ધિનો નિધાન પાસે જ હતો ઘરમા સરોવર કનાથી એ તરત સમજી ગયા એકદમ કંઈક ઝીજ ઠાઠી લોચ ઉપર નાખીને આત્યા રાજા પૂછે છે કે શાલિભદ્ર અહીં કેમ દેખાતા નથી ? કહે છે, રાજા ! શાલિભદ્ર અહીં હોય ? આ તો હાથી ઘોડા વિગેરે પશુઓને રહેવાનું સ્થાન છે શ્રેણિક મહારાજ આશ્ચર્યપૂર્વક વિચારે છે કે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે કહેલા પુણ્યના અનેક પ્રકારોમાનો આ પણ એક પુણ્યનો પ્રકાર છે આવા મહાનમા આત્યારે કોઈ રાજાને ઘાલીયે તો તરત મનુરને જોવાવી ઉખેડવા માટે, કહે કે ઉપાડ, ઉપાડ, માવીક તેહું કે આ ? આ તો સમ્યગ્દષ્ટિ રાજા હતો એતું વિચાર્યું કે જેવું મારી પાસે રાજપુણ્ય છે, તેવું શાલિભદ્ર પાસે ભોગપુણ્ય છે એ રાજાને જરાયે ઇર્ષ્યા ન થઈ અરિહતના શાસનને પામેલા સમ્યગ્દષ્ટિ આત્માને દુનિયાની કોઈ પણ વસ્તુ અનીતિના પથે લઈ જવા મમર્થ નથી રાજા વિચારે છે કે મારા વિવામભુવનમા જે નહિ તે એના હાથી ઘોડા માટે કેવું પુણ્ય ? જેમ શ્રેણિક પણ સમ્યગ્દષ્ટિ અને ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનો અનુયાયી હતો તેમ શાલિભદ્ર પણ સમ્યગ્દષ્ટિ અને ભગવાન શ્રી મહાવીરનો અનુયાયી હતો ઉપર ગયા થોથે માળે માતાએ કહ્યું, રાજા ! પધારો, અહાજ ગિરાળે પાચમી ભૂમિકાએ હું રહું છું છઠી ભૂમિકાએ માગ શાલિભદ્રની જમીન વહુઓ રહે છે અને સાતમી ભૂમિકાએ મારો શાલિભદ્ર રહે છે સ્ત્રીઓના આવસમા

આપથી ન જઈ શકાય હું શાલિભદ્રને નીચે લાવું છું ધરનો
 બધો વટીવટ મા કરે છે છતે દીકરે મા વટીવટ કરે એ માની
 કેવી ઉત્તરના! આજના મા દીકરામા કેવો વર્તવ હોય છે ? જરા
 સસારમા ગોતળે તો જરા ! અરે જો તમારે મમારને રમીએ
 બતાવવો હોય તો સમ્યગ્દષ્ટિ જનો સમ્યગ્દષ્ટિ એટલે
 ત્યાગના પિપાસુ, ત્યાગનો ત્યાગ કરનારા તમે પણ ત્યાગના
 પિપાસુ બનજો રાગને ઠોકરે મારજો રાગના રસીયા બન્યા
 તો મસારમા અગ્નિ ખરશે માતા ઉતર આવે છે શાલિ-
 ભદ્ર માતાને વહન કે છે માતા ! કેમ પધર્યા ? માતા કહે છે,
 વત્સ ! શ્રેણિક આવેલ છે તું ચાલ શાલિભદ્રે કહ્યું માતા !
 એમા મને શું પૂછો છો જેમ રાજ તમે તમારી મેળે કરો
 છો તેમ કરી દ્યો ને નાખો વળારે માતા પણ ખુશ થાય
 છે કે કેવું પુરું ! માતાએ કહ્યું ભાઈ ! શ્રેણિક એ કરીયાલું
 નથી, કે વળારે ન ખાય આ તો જામનો રાજ છે મગધ દેશનો
 માલીક છે, આપણો સ્વામી છે આપણી કુળ છે કે નીચે
 આવી એનું માન સન્માન કરવું શાલિભદ્ર વિચારે છે કે
 સ્વામી અને એ પણ મહારો ? હુંએ મધ્ય ને એપણ
 મધ્ય જરૂર મારા પુણ્યમા ખામી છે સ્વામી તો જ ગવાન
 મહાવીર એકજ આ નવો સ્વામી કોણ ? હવે તો એવી કારવાઈ
 કર કે સ્વામી રહે નહિ શાલિભદ્રની દશા પલગઈ એને બધું
 અસત્ય જણાયું પધારો માણ, આવું છું, એમ શાલિભદ્રે કહ્યું
 પણ આટલા શઠમાત્રથીજ દશા બદલાય અને રમ્ને ચાલવા માટે
 એનું કંઈ કારણ ? એની પાસે પ્રયોજન અનેક હતા આ લોકોમા
 એ દેવનાઈ લોગ લોગવતો હતો લોજન, વસ્ત્ર, અલકાર આદિ
 મર્થ સાદાથી દેવલોકની લોગવતો હતો જો શાલિભદ્ર ધારે તો
 એમ કહી શકે તેમ હતું કે માણ, જાઓ કહી દો કે માનીક
 ન જોઈએ એને થાય તે કરી ત્યે પોતાના જાન ગોલદ્રશેઠ દેવ
 હતા, તેની પાસે લશ્કર મગાવી લી શકતે પણ એ વિચાર ન
 આવે, કારણ કે એ સમ્યગ્દષ્ટિ હતા

*

*

*

શ્રીમાન શ્રેણિક મહારાજ પણ અવિરતિના ઉદયવાણા હોવા છતાં પણ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના ચુરન ભક્ત હતા શાલિભદ્ર માતાના કહેવાથી નીચે ઉતર્યા દેવકુમાર જેવા, મુગેભા શરીરવાળા, શાલિભદ્રને ભેઠ મહારાજા શ્રેણિકને પ્રેમ નમ્બે દાદરેથી ઉપાડ્યો પ્રેમથી પોતાના જોળામા ભેમાડ્યો શ્રેણિકે પૂછ્યું, કેમ છે? તમારે ઘેર કેઈ રાજા આવે તો નહિ, પણ માનો કે આવે ને તમારૂં સન્માન કરે તો શુ થાય? કેઈ મોઠો માણસ શેકેડેન્ડ કરે તો? તમારો અરથો ભવ તો ત્યાજ ભગડી જાય જરા અભવદારની જોળખાણ થાય તો જ્યા ત્યા બોલાયા કરે કે પોલીસ કમીશનર મારા હાથમા છે પોલીસ મુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ માગ હાથમા છે આમ કહી ને તેમ કરૂં પડી? પછી શુ? અન્યાય ને અનર્થ મહારાજા શ્રેણિક, મગધ દેશના માલીક, શાલિભદ્રને પૂછે છે, કેમ છે? શાલિભદ્ર કહે છે કે આનંદ હો દેવગુરના પક્ષાથથી આપની પણ મહેરબાની ભેળ્યે દેવ ગુરુનું વચન સાભળી રાજા વિચારે છે કે ખરો, લોગની આવી અવસ્થામાએ દેવગુરને ભૂવતો નથી સમગ્ર દુષ્ટિની ખગી કસોટી આવા પ્રમગેજ થાય છે તમે દેવગુરનું અમરણ કેટલીકવાર કરો છો? ઘોર મિથ્યાદૃષ્ટિ આવે તોયે આવા સમગ્રદુષ્ટિની ભાવનાથી સમગ્રદુષ્ટિ બની જાય અકબરના દુર્યમા હીર સૂરિ માત્ર ભક્તિ ઉત્પન્ન કરનાર ચપા હતી ચપાએ પોતે કહીન તપશ્વર્યા કરી ને, અકબરે જ્યારે પૂછ્યું કે આની તપશ્વર્યા શાથી થાય છે, ત્યારે ચપાએ કહ્યું—ત્રીનરાગ દેવ અને શ્રી હીર સૂરિ જેવા ગુરના પ્રતાપથી ધર્મી દુદ્ધમા દેવગુર રોએ રોએ હોય છે એને એમ ન થયું કે તપ હું કરૂં ને નામના હીરસૂરિની બાદશાહ ચોક્યો ને ગુરના પ્રતાપે આ' છ ન મહિના મુખી ભૂજે રહી શકે છે, એ ગુર પોતે કેવાક હશે? જોનમન્વામિએ પદરચો તાપમેને કેવલજ્ઞાન આપ્યું શી રીતે? પેલા તાપસો ઉપવાસને પારણે ઉપવાસ, છઠ્ઠને પારણે દુઠ્ઠ, અક

મને પારણે અઠમ કરનારા હતા પારણામા સૂકા પત્તા વિગેરે ખાનારા હતા તાપસો વિચારે કે આટલું છતાં અમે અઘડાપદ ચઢી શકતા નથી અને આ ગ્રીષ્મા આત્મા જાય છે માટે એ આવે કે એમને શુરૂ કરીયે લગવાનું શ્રી જોતમસ્વામી આવ્યા એટલે એ પનરસે તાપસો પગમા પડ્યા અને પોતાના શુરૂ બનવા પ્રાર્થના કરી જોતમસ્વામીએ કહ્યું કે તમારા ને મારા શુરૂ મોજુદ છે તાપસો ચોકે છે આમના પણ શુરૂ, એ વગી કેવાક હશે? સમ્યક્ત્વની આવી વામના આવી નથી ત્યામુધી તમારી જાતને સુધારી ન શકો તો પારકાને શું સુધારો?

શ્રેણિકને બહુ આનંદ થાય છે એ વિચારે કે, ‘મારા જેવો એના ઘેર આવે, જાતે માન મન્માન કરે, જોગામા બેમાટે, છતાં મારા માન ખાતર કે શરમ ખાતર, એ એના દેવશુરૂને બૂલતો નથી’-જે શાલિભદ્રના દેવશુરૂ છે તે શ્રેણિકના દેવશુરૂ કે શ્રેણિક પુરા કેમ ન થાય? શ્રી મહાવીરદેવના શાસનનો અજબ પ્રતાપ વિચારતા રાજા શ્રેણિક વિચારે છે કે આત્મા કેટલો સ્વતંત્ર રહી શકે છે તેનો આ શાલિભદ્ર નમુનો છે આવી દેવ તાર્થ સાદાળી, બત્રીસ દેવાગના જેવી સ્ત્રીઓ વિગેરે વચ્ચે દેવશુરૂને ચાક કરી રહ્યો છે શાલિભદ્રને પત્નીનો છટયો એટલે માએ કહ્યું-રાજન્! હવે મારા પુષ્પને છોડી દો એ કરમામ જશે એણે માણસોનો આસોઆસ આ રીતે કહી સહન કર્યો નથી શ્રેણિક વિચારે છે, કેટલો સુકોમળ! રાજા લોજન આદિ કરીને જાય છે યોદ્ધાજિવન પછી શાલિભદ્રની માતા રાજા પાસે જઈ કહે છે-‘રાજન્! મને આજે આપનો પદ્મસ્તિ, છત્ર આમરાદિ આપવાની તૃપ્તિ કરો મ્હારે મ્હારા શાલિભદ્રનો દીક્ષા મહોત્સવ કરવો છે’ શ્રેણિક મહારાજા કહે છે-કોણ, શાલિભદ્ર દીક્ષા લે છે? મા કહે છે-રાજન્! એ શાલિભદ્ર આજે બદલાઈ ગયો છે શ્રેણિક વિચારે છે, આ લોગીને ધ ય છે સસાર કર્મમાં કીટો હું છું આવો સુકોમળ શાલિભદ્ર સયમ લે છે! ખરો લોગી ખરા લોગીનું એ લક્ષણ છે કે મરણ આવે ત્યાં સુધી લોગવે

પછી લાત મારો ફેંકી દે. શ્રેષ્ઠિક મહારાજ ભાવાને કહે છે કે હવે તમારે કહેવાની જરૂર નથી શાલિભદ્રનો દીક્ષામહોત્સવ હું કરીશ જે શ્રેષ્ઠિકે પહેલીવાર આમત્રણ માગ્યું હતું તે શ્રેષ્ઠિક આજે તરત રાજસભા બંધ કરી પોતે સ્વયં શાલિભદ્રને ઘેર જાય છે શાલિભદ્રને પોતે જાતે આનંદ કરાવે છે મગધનો માલીક આનંદ કરાવતા કહે છે કે તું મહાન છે, ધન્ય છે, કૃતપુણ્ય છે, મેરૂનો બાર ઉપાડવા તૈયાર થયો છે ખરે લોગી અમે પામર પુણ્યવાન, તું તરો ગયો અમે રહી ગયા શ્રેષ્ઠિક પોતે શાલિભદ્રને આનંદ કરાવી, અવકાર સભાવી, પાલખીમાં બેસાડી, પોતે આજળ છડીદાર બને છે એ વિચારે છે કે હું રાજા પણ આવનારો તો ચોપદાર જે વળતે રાજા શ્રેષ્ઠિક પોતે શાલિભદ્રનો ચોપદાર બને ત્યારે હુનિયામાં કંઈ છાયા પડે ! 'મત્તોદયૌ ન રમતે' એનો જેના હૃદયમાં જાપ ચાલતો હોય, તેને કોઈ સારમાંથી નીકળતો હોય ત્યારે તેના આનંદની સીમા ન રહે તમને રાજાએ આખા કુટુંબ સાથે કેટ પૂર્વા હોય ને થોડા ફિવસ પડી એમ હુકમ થાય કે પહેલો તમારા છોકરાને છોડવાનો, ત્યારે તમને શું થાય ? ભલે દીકરો આજ છૂટે, છૂટે તો આપણને પણ એ છોડા વથે ના, ના, તું અહીંજ રહે, બધાને સાથેજ જવાનું, એમ તો ન કહોને ? માળાપે તો એમ કહેવું જોઈએ કે 'અમે કમલાગી છીએ, મોહ છૂટી શકતો નથી તમે પુણ્યવાન છો હજી અમારો મોહ લાગ્યો નથી માટે તમે નીકળો અને પછી અમને કાઢવા મથો સમ્યગ્દષ્ટિની વાત આવે કે સર્વવિરતિ આવેજ. સર્વ વિરતિ એવી છે કે સમ્યગ્દષ્ટિથી અલગી ન રહે. સર્વવિરતિના ભાવ વગર સમ્યગ્દષ્ટિ હોય ? શ્રેષ્ઠિક મહારાજ એક અરિહંત પદની આરાધનાવડે તીર્થ કર નામ કર્મ નિકાચિત કર્યું અરિહંતની એક એક આજ્ઞા પ્રત્યે, આજ્ઞાના અમલ કરે તેના પ્રત્યે, તેમને રામ રામમાં આનંદ હતો રાજ વિગેરે તેમને નકામાં લાગના ત્યારે રહ્યા કેમ ? રહેવું પડ્યું માટે રહ્યા હતા

ભરત મહારાજ સાધર્મીને શુ વિનતિ કરે છે ?

ભરત મહારાજને સાધર્મીને કેવી મજેની વિનતી કરી છે આજ સુધી ન છૂટે, ન આલ્સ, નિદ્રાપાત્ર, આલ્સિકા માટે કરવા પડતા આરભ મમારભ, કૃપિ આદિ, આજથી યાવજીવ, નહિ કરવા તમારે જાણીએ મારે ત્યાં જમણુ સદૈવ સ્વાધ્યાયમા તત્પર રહી અપૂર્વ જ્ઞાન બ્રહ્મણુ કરણુ મને જ્યાં જ્યાં જુઓ ત્યાં ત્યાં મને ચેતવવો જિતો મવાનુ ર્થતે મીસ્તસ્માન્મા હન માહન । રાજન, તુ તારા આત્માને ગમે તેટલો જીતનારો માન, બળનાન માન પણ રાખાદિ રાત્રીથી જીતાયલો તે પામર છે, અને આવી રીતે પડ્યો રહ્યો તો ભવિષ્યમા ભય વધતો જાય છે માટે સ્વપરના આત્માને ન હણ, ન હણુ તમારો સાધર્મી । મને આવીને ઉપર પ્રમાણે કહે તો તમે મારવાજ ઉઠો, કેમ ? આ તો ચક્રવર્તી છ જાહેનો માલીક આવી વિનતી કરે છે શ્રી જિનેશ્વરદેવનો ધર્મ રૂચ્યા વગર આ ગણદો નીકળે ? સસારથી ભગ જામેવો ભરત કહે છે, હું રાજા છું, ચક્રવર્તી છું, જમાડું છું, માટે એમ માનીને મારી હયા ન ખાતા મને ભગતો રાખના પૂરતો પ્રયત્ન કરજો મને ખાત્રી છે કે જે હિત ન મા, ન જાપ, ન રાજન, ન પરિવાર કરી શકે તે હિત તમે કરી શકો તમે જાણો એ જાણને તો પગે પડીને આ રીતનું કહો, એમનું શ્રાવકપણુ દીલુ હશે તો મજબૂત થશે પગે પડીને કહો કે તમે તારક ? શ્રી જિનેશ્વરદેવને માનનારા, સાચા જાણુ, સાચા સહાયક, અહીંજ રહો આ જાણુ આપનુંજ છે ભગવાનને કહો છો ને કે, ‘દાસનો દાસ છું’-‘આપ એના દાસ અને આપનો દાસ છું’ એવું જોજોને કહી શકાય એવા જે ચાર રાખો કે જેથી મરતા સમાધિ રહે મરતા સમાધિ રાખવા માટે આ રસ્તો ઘણોજ સુદર છે

વ્યાખ્યાન ૧૬ મું

ગૃહસ્થને ભેઈ મુનિને શો વિચાર થાય ?

દા ! ન એ ધર્મનું પહેલું પગથીયું છે દાતામા દાતારપણું ભેઈયે હેવું માત્ર એ દાન નહિ દેવામા જે જાતની બુદ્ધિ ભેઈયે તે ન હોય તો એ દાન, દાન બની શકતું નથી શ્રી જિનેશ્વરદેવે જે દાન, ગીન, તપ, ભાવને ધર્મ કહ્યા તે સમગ્રદષ્ટિના, મિથ્યાદષ્ટિના નહિ તમારા તો દાન, શીલ, તપ, ભાવ બધાએ જૂ. પૈસા ટકાનું દાન, આશ્રિત બનાવવા, તાબામા રાખવા, હું મોટો દાનાર છું એમ કહેવરાવવા માટે નથી, એમ થાય તો એ દાન નથી એક પાઈનું પણ દાન સાચી રીતિએ ક્યારે દેવાન, દાન હેવું થા માટે, આ બધું વિચારવું પડ્યે શીલને સેવનાર, તપ કરનાર, તથા ભાવના ભાવનાર પોતાનોજ ઉદય કરી શકે છે જ્યારે દાન દેનાર સ્વપર-ઉભયનો ઉદય કરી શકે છે દાતાર, દેવની વસ્તુ અને લેનાર ત્રણે શુદ્ધ ભેઈએ એ ત્રણમા ખામી એટલી વસ્તુમા ખામી નયસાગની ભાવના બહુ અનુપમ હતી આવી ભાવનાએ બહુ દુઃકર સાચી ઉગરતા હોય, પદાર્થ પ્રત્યેની સાચી મમતા ઘટે, ત્યારે આવી ભાવના થાય નયસાર દાતાર પણ છે, વસ્તુ પણ છે અને તે શુદ્ધ નિર્દોષ છે, અને અતિથિ પણ યોગ્ય મંજરા નય સાર અનિયિને પૂછે છે, આવી ભયકર અગ્ની, જ્યાં શસ્ત્રવાલો પણ એકાદી ન આવી શકે ત્યાં આપ કેની રીતે આવ્યા ? મુનિએ કહ્યું, અમે સાર્થવાહની સાથે આવેલા, ભિચાર લેવા ગયા, યોગ્ય ભિક્ષુ ન મળવાથી, મોડું થવાથી, માર્થ આપ્યો ગયો અને અમે વિષ્ણુ પડ્યા ત્યાં પણ આહાર પાણી ન મળવાથી

ફરતા ફરતા અહીં આવી ચઢ્યા નયસાર કહે છે કે ધિક્કાર છે એ સાર્થવાહને કે જે આપ જેવા સાધુની પણ સલાહ ન લેતા, ચાલ્યો ગયો પધારો, અહારપાણી કરી મને પાવન કરો. મુનિએ આહાર પાણી કર્યા ત્યાર બાદ નયસારે હાથ ભેડી કહ્યું પધારો, આપને આપના સાથ લેજો કરવા હું આવું કહેને કે એ તો નવરો હશે ? એમ નહિ પણ એને મનુષ્ય તણાના કર્તવ્યનું જ્ઞાન હતું અને એની આગળ કામ ધધાની કિમત ન હતી નયમારને જોઈ એમને શું વિચાર થાય છે ? મનુષ્યને જોઈને મુનિને શો વિચાર થાય ? મુનિ એટલે પદ્મજનનિકાયના પાલક પૃથ્વીકાય, અપ કાય, તેહિકાય, વાયુકાય તથા વનસ્પતિકાયને પણ ન હોય ત્રસને હણવાના તો હોયજ શાના ? શ્રાવક જેમ પૃથ્વીકાય, તેહિકાય, વાયુકાય અને વનસ્પતિકાયને હોય તેમ ત્રસને હોય ? શ્રાવકને જેવી રીતે ત્રસનો નિષેધ છે, તેવી રીતે સાધુને છએ કાયનો નિષેધ. અધ્યાપક-શિક્ષક જ્યારે જ્યારે વિદ્યાર્થીને જુએ ત્યારે, ત્યારે એને શું વિચાર આવે ? રમતી યાગ, મોજલા, ચોખ્ખીલા થાય એમ, કે બલુવામા હુશીયાર થાય એમ ? પદ્મજનનિકાયપાલક મુનિ જ્યારે જ્યારે ગૃહસ્થને જુએ ત્યારે ત્યારે એને કંઈ લાવના જાય ? અને તેમાએ કોઈ ચોખ્ખ આત્માને જુએ ત્યારે એ લાવના કંઈ શુભી જાય ? મુનિની દૃષ્ટિ અને દુનિયાના ગૃહસ્થોની દૃષ્ટિ જુદી જો દુનિયાના ગૃહસ્થોમા જૈનપણુ આવી જાય તો એય દૃષ્ટિ એક થઈ જાય તમારા મધામા જૈનપણુ તો ॥ ને ? તોએ નક્કી કે આપણા બેઠની દૃષ્ટિ એકજ છે જૈનપણુ એટલે શ્રી જિનેશ્વરદેવનું અનુચાચીપણુ જિનેશ્વર એટલે રાગદ્વેષાદિ દોષોને જીતનાર તે જિન અને તેમાએ અધિપતિ એ જિનેશ્વર. દુનિયાના ગૃહસ્થોની પ્રવૃત્તિ બલે જુદી હોય, કારનાઈમા બલે ફરક હોય, કારણ કે કારનાઈનો આધાર તો કૌનત પર છે પણ

લાવના ઇચ્છા ને દૃષ્ટિ તો એકજ લેઈએ. આપણે જ્યારે બેઠી ઇચ્છાને એક કરવી છે ત્યારે તમારે અમારી ઇચ્છા લેવી કે અમારે તમારી ઇચ્છા લેવી ? કોને કોની ઇચ્છાને આધીન થઈને એક બનવું છે ? દોરડીનો વળ ગી રીતે થાય ? બે સૂત રના તતુને બેગા ઢરવા છે પણ બે ઢેકાને બે જણા મામસામી દિશા તરફ ખેંચે તો ભેગું ન થાય, મહેનત નકામી જાય ને તતુ કશા કામ આવે નહિ તમે અને અમે ભેગા ન થઈએ તો કામ થાય નહિ તમારી અને અમારી દિશા એક કરવી એ તો ચોક્કસ પણ એક ઢરવી ઈ રીતે એ મોટો પ્રશ્ન રહ્યો તમે એનો ઉત્તર જરાબર મમજો, હૃદયમાં ઉતરે પછી હા કહો તમારી અને અમારી દૃષ્ટિ એક થાય તો જ જૈનશાસનના ઉદયની લાવના સિદ્ધ થાય અમારી ઇચ્છા શી હોય એ નક્કી જન્મે અમારી લાવના ધર્મ પમાડવાની હોવી ભ્રમ'એ ધર્મ પામ્યાથી આ બધું મૂકવું પડે પૂરેપૂરું નહિ તો થોડું થોડું પણ મૂકવું પડે અનાદિકાલથી વળગેલા પોદ્ગલિક મયોગોને મૂકીએ એ ધર્મ પૂરું મૂકીએ તે પૂરું ધર્મ અને અધુરું મૂકીએ એ અધુરું ધર્મ મૂકાય તે ધર્મ કે વગવાય તે ધર્મ ? અમારે ધર્મ પમાડ્યા હોય તો, આ બધાને ઠોડાવવા પ્રયત્ન કરવો ભ્રમ'યે અગર આ ખોટું છે એ કમાવવું ભ્રમ'યે એમાશ ઢાતો નવીને ? મમારને ખોટો ન કહીએ તો અમે પણ ધર્મ નથી એમ તમને લાગે છે ?

કર્મબંધના હેતુઓને સમજો

આત્મા અનંત શક્તિનો સ્વામી છે, સ્વચ્છ છે, પણ અનાદિકાલથી લાગેલા કર્મમયોગને લીધે એમા પગિવર્તન થયેલું છે. કર્મના કારણ કયા ? શાથી કર્મ આવે છે ? આત્માને શાવી એ વગે છે એ વિચારો મિથ્યાત્વ, અવિગતિ, કપાય, ને યોગ એટલે મન, વચન, કાયાના અશુભ વ્યાપાર આ ચારે કર્મબંધના હેતુ છે આ આ દ્વારા આત્માને કર્મ વગાડ્યા કરે છે મિથ્યાત્વ કોને કહીએ ? શત્ત

દેવમા દેવત્વ બુદ્ધિનો અભાવ, શુદ્ધ ગુરુમા ગુરુત્વ બુદ્ધિનો અભાવ, શુદ્ધ ધર્મમા ધર્મત્વ બુદ્ધિનો અભાવ તેમજ અશુદ્ધ દેવમા દેવતા બુદ્ધિ, અશુદ્ધ ગુરુમા ગુરુત્વ બુદ્ધિ અને અશુદ્ધ ધર્મમા ધર્મત્વ બુદ્ધિ, એ મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આ મિથ્યાત્વનો ત્યાગ ન થાય ત્યાં સુધી આત્માને કર્મ બંધન લાગતા રહે નહિ અવિરતિ એટલે શુદ્ધ ધર્મ સમજ્યા પછી એનો સ્વીકાર ન કરતા અધર્મમાર્ગે પ્રવૃત્તિ કરે તે કપાય એટલે એ પ્રવૃત્તિ માટે જે ક્રોધ, માન, માયા, લોભને આધીન થાય તે યોગ એટલે મન, વચન, કાયાથી શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેલા માર્ગથી ઉધે જાય તે (મહામાયી પ્રશ્ન) અને પ્રમાદ? શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાથી વિરુદ્ધ મન, વચન, કાયાની પ્રવૃત્તિ એ ખર્ષ એ પ્રમાદ આજ્ઞાને અનુસરતી પ્રવૃત્તિ એ અપ્રમાદ અવિહિત વસ્તુમા પ્રવૃત્તિ એ પ્રમાદ, શ્રી જિનેશ્વરદેવે જે વસ્તુનું વિધાન પણ નથી રહ્યું અને નિપેદ પણ નથી કર્યો એમા પ્રવર્તે એ પ્રમાદ મન, વચન, કાયાના વ્યાપારમા પણ એનો (પ્રમાદનો) સમાવેશ થાય છે જ્ઞાનીએ નહિ વિહિત ઠરેલી વસ્તુ, મામાની લાયકાતના અભાવે નહિ નિપેદ કરેલી વસ્તુ એનું પણ જે રૂપન કરવું, એમા લીન થવું એ પણ એક જાતનો પ્રમાદ છે એના યોગે જેટલી પ્રવૃત્તિ એ બધી હિંસાની જનની, અને એ બધી પ્રવૃત્તિ ધર્મબંધના હેતુમા આવે છે મુનિ અને શ્રાવક ભગવાનના ગાસનના અગ છે સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિક આ ચારે શાસનના અગોને પેદા કરનાર કોણ? શ્રી જિનેશ્વરદેવ શ્રી જિનેશ્વરદેવના ભક્તને જિનમૂર્તિ, જિનમદિર અને જિનાગમ, આ ત્રણ વિના કેમ ચાલે? જે તારક, જે એવ્ય, જે પૂજ્ય, જેના અભાવમા પોતાનો અભાવ, જેના યોગે પોતાનું જીવન, એની જોણુતા કે જે એ માધુ સાધુ નહિ, માધ્વી સાધ્વી નહિ શ્રાવક શ્રાવક નહિ ને શ્રાવિક એ શ્રાવિક નહિ, ધ્યેય વિનાની કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ જ્ઞાનીએ મંજૂરતાની લોટિમા મૂકી નથી ગાત્રે વિધિ બાધી છે કે

સાધુએ સાધુ બની, પ્રભુ આજ્ઞામા રહી, સૂન ગોળના, અર્થ ભણવા, તદુભયના અભ્યાસ પછી ને કોઈ એનો અર્થ આવે એને આજ્ઞા અને સક્તિ મુજબ પ્રદાન કરવું, દેવ આ ન કરીયે તો અમે માધુ નહિ શ્રાવક કોણ ? રોજ શ્રી જિનેશ્વરદેવની મેવા કહે, નિર્ઘથ ગુરૂની ઉપાસના કહે, અને શ્રી જિનેશ્વરદેવની વાણીને માબળે અને તેને યથારાકિત અનુમટે. તમે આમા ન મોનો તો શ્રાવ-નહિ સસાને તણ, અહાં આવીને આગમને અનુમરીએ તો અમે સાધુ, અને તમે તમારી મનુ મુજબ વર્તો તોએ શ્રાવક, કેમ ? અમારામા માધુપણ ને તમારામા શ્રાવકપણ લાવના તો આ આજ્ઞા કે બીજું કાંઈ ? (મહામાથી) મામાયિક વરીએ છીએ, એ બેઘડી તો આજ્ઞા ખરીને ? જો તમે બેઘડી મેનતા હો તો તે માટે તમને ધન્યવાદ, પણ એમા એ જો બીજી ભાવના હોય, કઈ સ્વાર્થ હોય, તો આજ્ઞાનું આગધન નથી પણ ઢોંગ છે આપણા બેયની દૃષ્ટિ એક બને નહિ ત્યાં સુધી શાસન રૂપી મહેલ ચિર બને નહિ

અર્થી મોક્ષના છો કે બધનના ?

કોને કોની તરફ આનવાનું એ નહીં કરો (મહામાથી) 'અમારે તમારી તરફ આવવાનું' એ તો નહીં કે અમારી પાછળ તમારે આનવાનું છે, નહિ કે તમારી પાછળ અમારે આવવાનું છે કેટલાક કહે છે કે જમાનાને સુધારવો હોય તો જમાનાની પાછળ ચાલો શાસ્ત્ર કહે છે કે જે જમાનાને તમારે સુધારવો હોય તેને તમારી તરફ ખંચો કિનારે ઉભેલો ફળનાને બહાનની મીતે કાઢે ? ઉદ્ધારક બહાન ગીને જેટલી સામગ્રી પૂરી પડાય એ પાડીને એનો ઉદ્ધાર કરે પણ એમ છતાંય ઉદ્ધાર ન થાય તો પોને પણ ગ્રહવમા જઈને એની લેણા પુચી જાય, એમ ? નયમારને ભેઈને મુનિ લોભાયા માધુ લોભી ગાના હોય ? કેટલા કહે છે કે મહાત્મા તો રોજ એની એક દીક્ષાની વાત કહે છે, કહો ભાઈ હું દીક્ષાની વાત કહું છું ? હું તો આજ્ઞાની વાત કહું છું ? આજ્ઞામા દીક્ષા આવે એમા માટે તું ગ્રન્થો ? હું

તો તમને એમ કહુ છું કે આ ઓઘો લેવા જેવો છે આ રસ્તો બહુ મજેનો છે આ મમાગમા રહીને જે અધોગતિ થવાની તે આજ્ઞાના આરાધનથી નહિ થાય જીવનમા આનો પણ રમ ચાખવા જેવો છે મનુષ્યલવરૂપ ૬ પતંગનો સ્વાદ ચાખવો હોય તો આ શિવાય બીજો નથી માટે યો તમે પણ સામાયિકમા કરે મિલતે ઉચ્ચારો ઝા પણ એ ઠગમિલતે જરા પોલી છે જેટલી પોલી એટલું ઢાળ છે ખરો આન્નાદ અહીં છે, માટે ઘડી ઘડી ઓઘો દેખાડુ છું પણ આ ન કાવે તો, એટલે તાકાત નદાય તો બીજુ ઘણુએ છે આ ખાણ ખાલી નથી સામાન્યમા સામાન્ય માણુમ પણ ધર્મથી વચિત ન રહી જાય, એને માટે શ્રી જિનેશ્વરદેવે થોડામા થોડુ પણ બતાવ્યું છે આ ન લેનાય તો મમ્યસ્ત્વમૂલ બાગ વ્રતલે એ ન બને તો સમ્યક્ત્વધારી બને એ પણ ન બને તો માર્ગાનુસારી બને માર્ગાનુમારીનો અર્થ મત્યનો અર્થો, મત્ય લેનાની ઇચ્છાવાળો આ કહીન છે ? પણ બને ક્યારે કે જ્યારે બેયનુ ધ્યેય એક થાય અમે મોક્ષના અર્થો ને તમે બધનના, એમ ? એમ જહો કે બધનમા પડેવા છીએ, બધનની પ્રવૃત્તિ થઈ જાય છે, પણ બધનના અર્થો નથી અને જો બધનના અર્થો હો તો તમે જૈન નહિ અહીં સસારની વાત કે સુકિતની ? સસાર તન્દ્ર ધમજના તમને અહીં ખાવના એ કામ અમાડ અમે તમને અભક્ષ્યનો નિષેધ શુ કરવા આપીએ ? તપશ્ચી બનાવવા દાન દેવાનું તમને જહીએ તે તમને લક્ષ્મીની મૂર્છાગ્રહીત બનાવવા શીત પાગવાનું કહીએ તે મહાવ્રતધારી બનાવવા સલા માથી પ્રશ્ન-‘એકદમ અતિમ હેતુ પર જયો ?’ લાઝર્યાળી ? સ્ટી મર પગ પગ મૂક્યો ત્યારથીજ જ્યા જગુ છે ત્યાનો હેતુ ચાર હાથ કે આડ હાથ જવા માટે, કે મ ય દગીને જવા માટે તો નહિ ને ? મધ્ય દગીએ ઉતારી નાખવાનું જહો તો એ સ્ટીમરમા તમે બેજો ? છે જા રેતુ વિના તમે ટીમીટ પામ વિગેરે ડયાના દો ? ઝા ? વચ્ચે શ્રેગન આને, પાપી વિગેરે લેવા માટે ઉતરે,

માગરમા તો નહિ ને ? જ્યાં જ્યાં આવે, કોઈ જાદુ કે જોટ આવે, ડુખાય નહિ ત્યાં છતાં એ એનીએ કિમત નહિ કોઈ પૂછે કે જવાનું જ્યાં ? તો ડહો કે આવે હજી વાગ છે તમે ડહાવ ત્યાં ઉતરો તોયે પૂછીને કે રજે ચીમર ઉપડી તો નહિ જાયને ? જે હેતુ માટે માનવજીવન છે એ હેતુને આખો ને આખો ખાવા પીવામા ઠાકી દીધો કોઈ પૂછે કે શું જોઈયે તો શેઠાઈ જોઈએ, રાજપાલ જોઈએ એમ કહ્યું પણ મોક્ષ જોઈએ એમ કહેતા ન. ઉઘટા પૈમાના પૈમા જાય એ અને જોવું જાનો છે તમને ધર્મ માર્ગે વાગવા એ પણ વચ્ચે મોટી દીવાલો પડી છે એ તોડવી પડ્યોને ?

શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ ઉપર ગણીંગ આરોપ

મલામાથી લાલને ઉભા વધ જોલવાની ગત માગી, અને કહ્યું કે 'હું મલામા જોઈવા નાશ અમીલોના વગીઝ તરીકે જોડ્યું છું અને અમુક વાત મારી પોતાની કહું છું મહારાજ માહેજ જે ત્યાગની અને પ્રભુ આજ્ઞાની વાત ડરે છે તે જધાને ગમે છે પણ હાવના ખારી મમયમા હુંયે ઉતરતી નથી કારણ કે ઘણા એને આજીવિકાના કાફા હોનાવી આર્ત રોદધ્યાન નડયા કરે છે તે હું જો જરૂર કરવામા આવે તો આમાયિત વિગેરે જાંધી ધર્મ કગલી કોઈ જૂદીજ થાય મજાનજ તો એમની મર્યાદામા રહીને કહે એમની પાસે એમની મર્યાદા જડાની વાત ન ડોનડાવાય ધનવાન શ્રાવકોએ હાલમા આધર્મિઓના હું ખરકવાની પહેચી જરૂર છે આજ માટે હેમચંદ્રસૂરિએ કુમારપાળ પાસે પાનડોરાના કપડાની માગણી કરી હતી આજે કિશ્ચિયનોની વસ્તિ ૭ કંગોડ છે અને આપણે કયા છીએ તે પણ વિચારવાનું છે' કમ મીનીટ મુધી જાગજાગ થઈને જીન્સાદાર ભાષામા લાલન જોડયા ત્યાં જાદ મહારાજજીએ કહ્યું કે કોઈ માણસના આવેગથી, દેખાવથી, ગજગણા ઉદગારથી લેવાઈ જતા ન શીજો આખી વસ્તુને મમજો એર આપનારો અણુઘડ હોય તો સીધું પડીકામા આવે ને જરા હુશીયાર હોય તો દુધમા ભેજ

વીને આપે મત્ય ગ્રહણ કરતા એમા અમત્યનુ વિપ
 ન લખે એની ખાત્રી કે? શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજીની વાત
 એટલી અધુરી અને ઉપનવી કાઢેલી છે છતાં એ વાત મૂકીને
 મામાન્ય જનતા આખીએ ભીંત ભૂલી જાય એમ વાત કરવામા
 આવે છે લાલન માધુની મર્યાદા ઉપર ભાર મૂકે છે પણ એનું
 અપ્રીકરણ થતું નથી વકીલમા એ ખાત્રી છે કે પોતાનો
 બચાવ કરવા સારા કે ખોટાના વિચાર વિના અમીલનુ
 ગાણુ ગામ વકીલનો કાયદો એકે જજને મુજબણમા
 મૂકે શુન્દેગારને પણ વકીલ એમ ન કહે કે તુ શુન્દેગાર છે, પણ
 એમ કહે કે પ્રીકર નહિ, પૈમા લાવને તુ જોજો તો ખરો કે હું
 કેવા જોર ચોરથી બોલીને જજને પણ ફેરવી નાખુ છું જજ
 બેય પાર્શ્વના વકીલોના બચાવ સામગ્રી મીઠા ન્યાય આપે
 એકજ કાયદાના ચોગે વાતી પ્રતિવાતી બેય લડે પણ
 એકજ કાયદાથી એક બચાવ માગે અને બીજો શિક્ષા કરાવવા
 માગે વકીલ તો એનું નામ કે જે જજનો રક્તો
 સીધો કે વડોદરાના એક વકીલના અવસાનથી એના શોકની
 મહામા ગયેલા ત્યાના જજને જે પ્રમુખ થયા હતા, તેમજો
 કહ્યું છે કે-“આવા વકીલ મે કોઈ જોયા નથી એ જ્યારે
 કોઈપણ કેસ લાગે આવે ત્યારે મને ખાત્રીજ હોય કે એમા
 માયાફાડ નહિ એ વકીલ, અમીલનો પણ ખોટો બચાવ કરી
 કેસમા શુચવાડો ઉભો કરતા નહિ” અત્યારે તો વકીલ કહે
 છે કે બેરીડર રહે જે ચાર ખોટા સાક્ષી લાવ હું જોઈ લઈશ
 કયો વકીલ એમ કહે છે કે શુન્દો શા માટે કર્યો? હવે ફરીથી
 શુન્દો ન કરવાની કળુલાત ન આપે તો હું મરતા સુધીએ
 તારો બચાવ નહિ કરૂ કાયદા મમજવા છતાં આમ કરનાર
 વકીલો તો વધારે શુન્દેગાર છે વકીલો તો એમ સમજાવે કે
 આ હદમ્થ જજને તો અમારી વાગ્જાવથી કદાચ તને છોડશે
 પણ પાપ નહિ છેડે, માટે શુન્દો ન કરવાનું કળુલે
 તોજ વકીલાત પર હાથમા લઉં અમારે ન્યાયવેત્તા, વકીલ,

બચાવ કરનાર બધા જોઈએ કે પણ તે આવા તમારી વડીલાત
વારી છે તેનો જાણવ ડરો તે નિર્લજ્જ ને નફ્ટ જાને, એવી
છે, શુન્દેગારને ડેડાવી વધુ શુન્દો કરતા જનાવો છે તમે જો
જાણતા હો તો આજના ઝાંટડો જાનેલાને ડી લેવાનો પણ અધિ
કાર નથી અમીવ શ્રી ન આપે તો એનામી દાવો નહિ વાચ
કાર્તમા તો એમ મનાય કે આમાન્ય માણુરો અધિકારી પાને ન
જોની કાંકે માટે આ વજ્રીલોએ એમની વનીજોજીવુ જોડીને કોર્ટ
તો એમને દયાના પયગજીરો માન્યા છે એનો આજની દુનિ
યાના પેટભરાઓ દુડપયો । ડરી ગયા છે, પણ અહીં પ્રભુના
શામનમા એવી દબી વડીલાત નહિ ચાલે તમાગ અમીલોમાથી
શ્રાવકપણાનો નાશ ન કરો વડીલો કામ આજુ માત્ર કરે ને પેમા
આટલા બધા લે છે, અને એવી રીતે અમીલો નીચાવાય છે જો
વડીલોએ પોતાની પાને આવતા શુન્દેગારને નુધાગવા પ્રયત્નો
કર્યા હોત તો આજે આજુ શુન્દેગાર હોત ? લાલન કહે છે કે
શ્રી જિનેશ્વરેની આજ્ઞા માથે તો મૂઠીએ પણ તે હૈયે નથી
ઉગતી જે હૈયે ન ઉતરે એને માથે મૂકનારો હોગી છે. મજૂર
પણ માથે ક્યારે મૂકે કે એમા લાલ દેખે ત્યારે સલામાથી-
'બધાએ 'હા' એ 'હા' તો પાડે છે' આ તોહા પાડનાને ટેવાયલા
આ ટેવની 'હા' છે તમને જે ન જાણે એની હા ન પાડે તમારી
'હા' પાડવાની ટેવે તો કૈકને આગમથી ભૂલા યા તમે મારી 'હા'
પાડના ડીખ્યા હોતતો કૈક મજૂર જનત એજ વચન વિપરીત
જોલનાર માફ પૂર્વના શ્રાવકોએ ડેવા પ્રયત્નો કયા છે અનેએ-દહમ
પણ ખમવા દીધા નથીતેવિચારે શ્રી જિનેશ્વરેની આજ્ઞા માથા
ઉપર ધરનાગ તો ગમે તેવી આપત્તિમા પણ એમ કરેતા કે અમે
સુખી છીએ આર્તગદ્ર ધ્યાનનુ અવડપ જાધો અત્યારે અવસર નથી
એના દરેકના ચાર ચાર પાયા વિચારવાના કે પ્રસંગે જરૂર કહીશ
આર્તધ્યાનમા પડેલાનુ આર્તધ્યાન વધારવાનુ હોયજ નહિ
આર્તધ્યાન ગૈદ્ર ધ્યાનને જેચી લાવે છે લગવાનુ શ્રી મહાવીર
દેવના મુખવમરણમા કાગરે કાગરે અમૂલ્ય માણુકો હતા એક એક

માણેકથી અનેકોના દારિદ્ર્ય સદાને માટે ફેડાર્થ બંધ તેમ હતા અમર્યાતા દેવો, ઇંદ્રો એમના પેલક હતા એ વખતે બધા દુખીને સુખી કરવા લગવાનું શ્રી મહાવીરદેવે માણેકની પ્રભાવના કરી હોત તો ? પણ પ્રભુએ તો મોહના કી-લામા એમીને હજારોને મોહને લાગ મારનાર બનાવ્યા રોદ્રની જનની આર્ત છે ઉપમિતિભવપ્રપચા કયાકારે કહ્યું એ એ યાદ છેને ? નિષ્પુણીયાને ઠીકરામા જેમ જેમ વધુ વસ્તુ પડતી ગઈ તેમ તેમ એનું આર્ત ધ્યાન વધ્યું પરિણામે રોદ્ર યયુ ને ધર્મબોધક મળ્યા કે અંટ એ બધું ફરી ગયું શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યની અંતે ઢહેવામા આવી એ પાનકોગની વાત સાચી પણ તેને લિપ્ત સ્વરૂપે ગોઠવી દેવામા આવે છે શ્રી જૈનશાસનમા મતિક પનાનો એક અક્ષર પણ નહિ ચાલે જૈનસાધુ કદી પણ એ નહિ કહે કે માટે આ વસ્તુ જ જોઈયે ભક્તની પાસે જ હોય, જ હાજર કરે તે નિર્દોષ, શુદ્ધ હોય તે લઈ લે શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વર-કલિકાગસર્વજ્ઞ, કુમા પાત જેવો અદાર દેશનો માધીક જેમના ચરણોમા જૂકે, જેમની આજ્ઞા પાળવા માટે પ્રાણાર્પણ કરે, જનરોને મુક્તિને પથે વાગનાર, એમના મોમા આવા ચામ્દો મૂકના એ મોગમા મોટું લાઇન છે લાઇને પૂરું કે ત્યારે આ આ-યુ કયાથી ? તમે જાણો લાનો જ્યા હોય ત્યાથી એ કામ તમારું એ આ-ની દુનિયાનાં જીવો શ્રી મહાવીરના મોમા પણ ગમે તેવા શમ્દો મૂકના અવગના નથી હું એ કહું છું કે મુનિને મુનિ તરીકે, ગુરૂને ગુરૂ તરીકે જોળ્યો નહિ તો ચાલના નામે વાતો નહિ કરે શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી જેવા માટે, શ્રી મહાવીર માટે, આગમ માટે ગપ્પા ન મારો અર્થ કામની લાલચાવાળા બાદમી શ્રી મહાવીરદેવના શાસનમા પણ અર્થ કામ મળે તો તો જૂઠી પડે જેવેવા આત્મક યાણ માટે છે, પણ જેટલી ભક્તિ કેમરીયાણમા છે એટલી બીજે કેમ નથી ? તીર્થો બધા તારક પણ કેસરીયાણ તો છેકન મારા કરે, પૈસા પણ આપે એમના નામે આવા ચમત્કારોની વાતો કરતા તમને શરમ નથી આવતી ? કોઈ પૂછે કે તમારા લાભાન પાશે કેશ

રના બૂખ્યા છે ? તમે તો ઠોકરાના ભાગેભાર ચઢાવો છે આ બધું શાસ્ત્રમા છે ? ક્યાથી આવ્યું ? આ એવીને એવી વાતો શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજીના નામે થાય છે કુમારપાલ શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજીને કહેતા કે ભગવાન ! હું આપનો સેવક મને આપ રાજા ન માનતા આપ જ્યારે મને રાજા માનશો ત્યાંથી મારો અધ પાત થઈ ચક્રયો મારામા સર્વવિરતિની તાલત નથી મારી વય વધી ગઈ છે એ શિવાય જેટલી આજ્ઞા કરવી હોય એટલી ડરે એ કંવામા મને રાજા ન માનતા અઢાર દેશનો માંવીજ કુમારપાળ, જેના મધ્યસ્થને તાડવા માટે ભય ડર પ્રમથો ઉત્પન્ન થયા, એ બધી કસોટીમાંથી એ પસાર થયા, એ કુમારપાળ મહારાજા જેના ચરણમા શિર ઝાલવતા, તે શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજીના ગુરુ જેવા હતા એ જાણુ છો ? અઢાર દેશના માલીક કુમારપાલ ગતને એવી ભાવના થઈ કે જે મામશ્રી મળી જાય તો જગતનું દાન્ત્રિ ફેડી નાખુ હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી કહે છે કે ગુરુજી પામે સુવર્ણ મિદિ છે કુમારપાળે ઠહુ કે એ અપાવો તો હું પગમાર્થમા વાપરૂ મારી જાત માટે, મારા કુટુંબ માટે, મારા રાજપાટ માટે હું જગ પછ નહિ વાપરૂ હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજીએ કહ્યું કે ગુરુમહારાજને અહીં આનવાની વિનતિ કરો આજ્ઞાકર કહે છે મહારાજ હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજીએ પણ કુમારપાળના પ્રેમને આધીન થઈ 'હાજી' ભણી કુમારપાલે હેમચંદ્રસૂરિના ગુરુને વિનતિ કરી કે હેમચંદ્રસૂરિની ઇચ્છા એવી છે કે આપ અહીં પધારો ગુરુએ વિચાર્યું કે હેમચંદ્ર ચાહ કરે છે તો જરૂર કર્મ શામનનું મોટું કાર્ય હશે દેવચંદ્રસૂરીશ્વરજી ધ્યાનમગ્ન રહેતા આસનના ભ, શામનમરક્ષક શિષ્ય મળ્યા પછી ગુરુ મહારાજાજી આત્મધ્યાનમાજ મગ્ન રહેતા હતા દેવચંદ્ર સૂરીશ્વરજી આજ્ઞા કુમારપાળ પ્રવેશમહોત્સવની તૈયારી કરે તે પહેલાં તો ઉપાશ્રયમા પણ આવી ગયા ગુરુને હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજીએ તથા કુમારપાળ, બેય જણાએ, પગમા પડી વહના કરી પછી હેમચંદ્રમુનિએ ગુરુને કુમારપાળની ભાવના કહીને ઠહુ કે આપ સુવર્ણ આપનાની ઉદારતા કરો અચકાર કહે છે

કે આ માલગીને ગુરૂના હૃદયમા જે પીડા થઈ તે અનિર્વચનીય છે ગુરૂએ કુમારપાગની પીડ ઉપર હાથ મૂક્યો પીડ વાળટી કંપુ કે, ચૂન! તારી ભાવના ઉત્તમ છે, ઘણી ઉચી છે પણ તાર તો તુ તારા મ્યાનપ જ પછી હેમચદ્રસૂરીશ્વરજીને શું કહ્યું ? તુ એ બૂ યો ! આ દગા ! જે મુવર્ણસિદ્ધિથી દારિદ્ર્ય દૂરના હોત તો ભગવાન શ્રી મહાવીરજીને પાસે કયા કમીના હતી ? દુનિયાના પત્થરોથી જે ધર્મ વતા હોત તો તીર્થ કરદેવ કે જેમની જેવામા અસખ્ય ઇદ્રોહતા તેઓ રાજપાટ મૂકી, મયમમ્બીમની, ઘોર ઉપમર્ગ પરિવહ સહન કરી કેવલજ્ઞાન ઉપાર્જવાની શું કામ માવાદેહ કરત ? કુમારપાગ તો ગૃહમ્થ, એ ગમે તેવો ધર્મ દતા એ એની નજર ઘર ખર પણ હેમચદ્ર તુ તારી આ વામના ! મધ કાર કહે છે કે હેમચદ્રસૂરિ ત્યા જાગકની પેઠે જાવે છે, કહે છે કે બૂ યો, હુ બૂ યો, મુંજાયો, ક્ષમા કરો આ કલિકાગમર્ષજી શ્રી હેમચદ્રસૂરીશ્વરજીના મોમા આવા ન દાજતા શબ્દો મૂકવા અને એની હાડી પીચ્યા કરવી, એના જેવો એક પણ અનર્થ નથી અનત જ્ઞાનીના વચનોના મર્મને મમને હુ એમ નથી કહેનો કે સાધર્મિને મહાય ન કરો હુ તો કહું છું કે માધર્મિ ખાનર તારાજ થઈ જાઓ, ઘરખાર વેઓ, અપાય એટલું આપો, બધું એ ધરી ઘો પણ માથે સાથે સાધુની મર્યાદા, ત્રી ત્રિને શ્વરદેવની આજ્ઞા-આગમના ફરમાન, શ્રાવકની કરણી આ બધું સમજો સભામાથી કોઇએ કનૈયાચાલ મુનશીના પુસ્તકોમાથી હેમચદ્રસૂરિ પ્રત્યેના અનુવિત લખાણની અને એ પાઠો યુનીન મીંટીમા હોય તો કેવી અમર કરે વિગેરે સજથી વાત કહી-અને એ સજથી કઈ હીવચાલ કરવા પ્રાર્થના કરી જવાબમા આ માટે વરનોથી હીવચાલ ચાલે છે પ્રયત્નો કરનારા કરે પણ છે, પણ શ્રી હેમચદ્રસૂરિને માનનારાઓનું હૃદય હજી શ્રી હેમચદ્ર સૂરિ પ્રત્યે દબેલું નથી જે જે જતાવો જના છે એનો જે ઇતિહાસ કહેવા બેસુ તો તમે માલગતા જ કકળી જશો મુન શીના ઇતિહાસમા કયા કયા આત્માઓ કઈ કઈ રીતે સંટોનાયા

છે, સમાજના ઉદ્ધારક કહેવાતાઓએ આ હીલચાલને ડેવી ગીતે ડેડ થીજ લાગી નાખી છે એ બધું જાણવા જેવું છે ચોક્કી ઉઠા એવું છે પણ એ કહેવાનો હજી વખત આવ્યો નથી મુળધની પ્રત, મુળધના ચુવકો, મુળધની સમાજ, એટલી મોજમજમા પડેલ છે કે આ મહાગાવવાનો હજી અવસર નથી જરૂર એ લખાણથી શાસનને ધોણા ધોક્કો પડેલ્યો છે આજથી મો વર્ષ બાદ એ માહિત્ય, તમાગ ધર્મશુક માટે, તમારા ધર્મ માટે ડેવી અમર કરે! ત્યારે મને યોગ્ય લાગશે, અવસર જોઈશ ત્યારે હું જરૂર કહીશ તમે હજી સાલગરા તો તૈયાર ચાઓ અરે એની વાત તો ફર નાખો તમા ૧ કુવદીપ- કહેવાતા શુભજે છે? એ લખાણને તમે આનંદપૂર્વક વાંચો છો? મમને આપણામા દેવશુક ધર્મના રક્ષણ માટે હજી પ્રાર્થનાની તકાન નથી હું શરીરખજની વાત નથી કરતો શ્રદ્ધાળગ ક્યા છે? તે હોય તો એના રક્ષણ, એની લક્ષિત, એની નેના માટે ધારીએ એટલું કરી શકીએ એ બધું કહેવાથી લાલ દેખાશે ત્યારે જરૂર કહીશ હજી વાર છે હજી તો લાવનના પ્રગ્નો ખુવાનો આવે છે અહીં પાપ મીનીટ બોવના પચામ મીનીટ સાલગવા તયાર રહેવું જોઈએ, છતાં સમાધાન ન વાચ તો દેર પુછ્યાની છૂટ છે શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવતું શામન જૂદું છે તેની માન્યતા જૂની છે તેના સિદ્ધાંતો અવૈકિક છે એ ન મમનય ત્યા મુખી આવી જાતની આત્મરોદ્રથી બચાવવાની વાતો એ અર્ધ નિતાની છે દેવચંદ્રમૂર્તી શ્વગજીએ આપેલી શીખ શ્રી હેમચંદ્રમૂર્તીશ્વગજીએ ઠાવી, જૂલ કબુલ કરી કુમારપાગ પણ સમજી ગયા ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનો એ મૌલિક મિદ્ધાત છે કે, છતી વસ્તુનો મદુપયોગ કરવો એ ધર્મ, પણ મદુપયોગ માટે વસ્તુ પેદા કરવી એ પાપ આ સિદ્ધાંત ગોખો, અને એનો પ્રચાર ટુનિયાલરમા કરો, તો આજે પણ પરમશાંતિ અનુભવગો, નહિ તો ઉધી પ્રતિષ્ઠિએ મેગનવામા પડ્યા તો, ક્રોધ માન માયા અને લોભમા ભસ્મીભૂત વઈ જશે અને આટલું એ રહું મહું જૈનત્વ નાશ પામશે હોય તે વસ્તુના મદુપયોગનો

ઉપદેશ હોય, પણ આવી વસ્તુની જરૂર છે માટે પેદા કરે. એ કહેવું એ શ્રાવકને પણ પાપ તો અમને તો મહા પાપ આજની વાતોમા ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના મૌલિય મિદ્ધાતનો નાશ થઈ રહ્યા છે જૈનશાસનનું હાથે કરી લીવામ થાય છે આજે અમયના નામે, જમાનાના નામે, શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞાના નામે, જેઓ શાસન ઉપર હુમલાઓ કરી રહ્યા છે તે બધા પોતાની ભતપગના હુમલા છે અત્યારના કરતા કેઈ ગુણા વિકાનોએ નિહિવ બનીને શાસન વિરૂદ્ધ પ્રયત્નો કર્યા એ બધા પ્રયત્નો નાશ થયા, પ્રયત્નો કરનારા નાશ થયા, પણ શાસન જયવત છે એકવીસ હજાર વરસ મુધી જયવત ગહેવાનું છે એમા અમને જરાએ શંકા નથી ‘હવે મજ્ઞાબવની વાતપગ આવે ઘણા હોય ત્યાં ધર્મ એ માન્યતા પોટી છે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામા રહેનાર એક સાધુ, એક સાધ્વી, એક આવડ, એક શ્રાવિકા એ મધ, પણ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને ન માનનારા સઘને સર્પની ઉપમા આપી માત્ર શ્રી મહાવીરદેવના નામ દેનારાથી ખુશી થવાનું નથી શ્રી મહાવીરદેવના નામ દેનારમાથી ડેટલાએ આજે શાસનની હાસી કરી રહ્યા છે, જૈનેતરોમા જે જૈન શાસનની છાપ સારી હતી તે હલકી કરનાર તમે જે મજ્ઞાનું કહો છો તે મહાવીરનું નામ દેનારમાથીજ છે ઈતર પાત્ર એજ તમારા મહાવીરનું નામ દેનારા ડાહ્યા ગણાતા, વિકાનમા ખપતા, કહે છે કે-“અમારા આધુમા કાઈ નહિ અમારા આગમમા કાઈ નહિ જ્યાં જુઓ ત્યાં પાપ, પાપ, ને પાપ, આ ન ખવાય તે ન ખવાય, રાતે ન ખનાય, કોડલીવર ચોઈલિ ન પીવાય, આ ન થાય, તે ન થાય, આવીજ સધી વાતો છે” બહેતર છે કે આવા મહાવીરનું નામ દેનારા ન હોય તો વધુ સારૂ અમને પણ શાસ્ત્રકાર કહે છે, ઘર ચૂકીને ઉપકાર કરવા ન જજો મર્યાદા મૂકી ઉપદેશ ન આપજો અમને મુઘાદાથી, મુઘાજીવી કહ્યા છે તમારા અન્નપાણી માટે અમારે ઉપદેશ દેવો, એમ ? જો એ ભાવના અમારામા આવે તો હુ કહું છું કે અમારાથી આગમ નહિ વચાય અમને જરૂર એ

યાય કે આમને કાવતુ કહીશુ તો પાતગમા ધીની રહી શકે
 કાવતુ નહિ કહીયે તો એ નહિ યાય અમને વહન કરે
 ખમાસમણા નહિ કે માટે કાવતુ જ બોલવા છે અમને કે
 મને શુ ! આ ભાવના આવી તો અમામ માટે મને કે
 તમે એમ ન માનશો કે અમે તમા । અત્ર ૧૦૦ રો રો
 હાથે છીયે અન તકાવે મળેની માનવશક્તિને જ કહીએ
 તો મહત્તમ બનો આત્માનો નાશ કરે એવી રુદ્ર રુદ્ર
 બની આગમને ન હાંડે આગમને છોડે અત્ર ૧૦૦
 દુર્ગતિમા રખડો જો માત્રા શરીર ત્રય રુદ્ર રુદ્ર
 વિધિથી ન ખવાય, પથ્ય ન પલાય તો રુદ્ર રુદ્ર
 પછી એનો ઉપાય નહિ, સડી સડીને મરુદ્ર રુદ્ર
 ભગવાન ભેમચક્ર સૂરીશ્વર, શામનરસક, રુદ્ર રુદ્ર
 રચનાર, જેના અક્ષરે અક્ષરે આખમ રુદ્ર રુદ્ર
 પદે પદે ચૈરાગ્ય વાળી આત્મા આખમ રુદ્ર રુદ્ર
 આવા ગણે મૃતતા તમને શરમ ને રુદ્ર રુદ્ર
 જેવા આજ્ઞાપાળકને માટે એ રુદ્ર રુદ્ર
 કવુ પડે ? પાનકોડુ એકે ને રુદ્ર રુદ્ર
 સૂરીશ્વર કદી સાધર્મિનુ કહેવાય ને રુદ્ર રુદ્ર
 કરવી આવકને ન હાજો પુરાવા રુદ્ર રુદ્ર
 આગમના હું હઉ તો માનએ રુદ્ર રુદ્ર
 તમે ભગવાનના પૂજારી નથી રુદ્ર રુદ્ર
 મારા પૂજારી છે હું કોણ ? એ રુદ્ર રુદ્ર
 ન સ્વીકાર્યું હોત તો હું કીયે મ રુદ્ર રુદ્ર
 માગથી છો એ એમ માનએ રુદ્ર રુદ્ર
 આગમના યોગે, આ એવાન રુદ્ર રુદ્ર
 જો આગમને આધા મૂકે, એ રુદ્ર રુદ્ર
 ન હોય તો એવાઓની આ રુદ્ર રુદ્ર

વ્યાખ્યાન ૧૭ મુ

સમ્યગ્દષ્ટિનુ બધુ વિલક્ષણ હોય છે

સમ્યગ્દષ્ટિ આત્માને તો સપત્તિ એ આપત્તિ ને આપત્તિ એ સપત્તિ લાગે આપત્તિ વળતમા સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્યત ઠોરા ને સપત્તિના સમયમા બેઠરકાગ વહે હેમચદ્રસૂત્રીય ૭ પલ વીનરા નો વેગચ વખાણ્યો ત્યા કહે છે કે-કે ભગનન્' તને જટલો વગચ્ય મુખના હેતુમા હતો એટલો હુ ખના હેતુમા ન હતો યાદ રાખો, આ મુખદુ ખ પૌષ્ણલિક સમજવાના આત્મિક મુખનો વગચ્ય નહિ માટેજ એ ટેનલક્ષાન પામ્યા મુખના હેતુ ગચ્ય, નિહિનિહિ ધનધાન્ય, પરિવાગદિ પરિનહ, હુ ખના હેતુ એથી ઉનગ બેમા ભૂડા ઢોણ ? સમ્યગ દષ્ટિ વિચારે કે હુ ખના હેતુ તો, જો મનુષ્ય ગહુ તો, કર્મક્ષય કરાવે છે, પણ મુખના હેતુમા કર્મક્ષય માધવો કડીન, ભય કર છે નિંદા મહન કરવી એ મહેલી છે પ્રગ સા મહન કરવી કઠણુ ધાર ગાગ ઝાઈ દે એ મહન કરવામા ઝઠિનતા નથી પણ ચાર વાર ને એની મમ ન વાય એનો ઢોઈકજ હોય પામશે માટે તો નિંદા મહન કરવી પણ કડીન છે એમાએ એક વાત મમ જવા જેવી છે જોગી વનુને પ્રચારનારને નિંદા મહેવાનો ગુણ મહેનાઈથી આને છે, એ પણ ગાએ જી દીધુ છે એ સહન ન નર તો પોતે ધાર છે એનો પ્રચાર કરી શકેજ નહિ વેપા ઝીને પૂછો, જાહડ ગમે તેવો ગ મ થાય, તુ ડેમ ગરમ થતો નથી ? એ જાહડ માથે કડીયે જગાડે ? દુકાન વેપારીની છે કમ જાહડ ની નથી દુકાને ગાત્રી ઉપર મેઢેલા વેપારીને જાહડ કમ જોતી પણ જાય તો એ વાણીયો મુઠમા હને પણ આકરો ન થાય એ સમજે છે ઠ ગ મ થયો તો જાહડ ઉચો ને તો માફ

ગયુ જેને સ્વાર્થ સાધવો છે એમા નિંદા મહન કરવાનો શુભ
સહેજે આવી જાય છે એમા મુશીબત નહિ અનાદિકાલનો
એ અભ્યાસ છે તમે જાન્યુ નીચુ જોલો તે અહીંજ, આગમ
પાનેજ બીજે નહિ, જાજરમા નહિ ત્યા તમને ગમ ખાતા
આવે છે નોકર ચેઠની સામે નથી જોલતો જે ગામ પણ
માલગી લે છે એ સમજે છે કે જોયા તો ઘેર જુ પડશે
આ કોડી ભરાશે નહિ એ ગમ ખાતા કોણે શીખવાડી ?
એ તો શીખીને જ આવ્યા હતા સ્વાર્થ આદમીઓ પોતાનો
સ્વાર્થ માધના ક્ષમા સ્વય શીખેલા છે આપણે જે પ્રસંગ
આલે છે ત્યા એથી ઉવડુ છે સ્વાર્થને જાણુ મુખી કેવળ
આત્માના ઉચ્ચને લક્ષ્યમા રાખે એ સમ્યગ્દષ્ટિ આત્મા ન દેખાય
એવો આત્માના શુભો કદી ન અનુભવેલા એના ઉપર પ્રેમ જાગે
ત્યારે એ શુભો આવે શાખ ઠહે છે, સમ્યગ્દષ્ટિની ક્ષમા, સમતા,
શાંતિ, મોટાઈ, લઘુતા બધુએ જુદુ સમ્યગ્દષ્ટિ એવો લઘુ ન જને
કે ત્યા ત્યા શિષ્ય જુકાયે જના ત્યા હાજી ભલે સમ્યગ્દષ્ટિ બધે
સારા કહેવરાવનાની ભાવનાવાલો હોય નહિ સમ્યગ્દષ્ટિ એમ
વિચારે છે કે-‘અયોગ્ય આત્માની દષ્ટિએ હું અયોગ્ય ન દેખાઉ
તો સમ્યગ્દષ્ટિ નહિ, ગાડાની દષ્ટિએ હું ગાડો ન ગણાઉ તો
હું ડાહ્યો શાનો ? ગાડાઓ જો મને પોતાનો સાથી ગણે તો તો
હું મહા ગાડો સમ્યગ્દષ્ટિના શુભો, ભાવના, વિચારો, બધાએ
અનુપમ ડોટિના જોઈએ આજે લઘુતાના નામે કેટલી વસ્તુનો
નાશ થઈ ગ્યો છે તે વિચારા વાલી શુ અભિમાની હતા ? શુ
એમને રાજ્યલોભ હતો ? વાલીએ જે વખતે મફતુર પાસે અભિ
શ્રહ લીધો તે-‘નમુ તો અહિં તહેવને, નિર્ઝય ગુરને, શિવાય
ક્યાર્થ નમુ નહિ’ ગુરએ એ અભિશ્રહ આપ્યો, એ વખતે શુ
વાલીએ એ અભિશ્રહ અભિમાનથી લીધો હતો ? ગુરએ શુ
અભિમાનને પુષ્ટિ આપી હતી ? ‘અરિહત દેવ, નિર્ઝય
ગુર, અને એ જે જેના હૈયામા, હોય ત્યા ગિવાય બીજે માથુ રૂકે
નાહિ’ આ વાલીની પ્રતિજ્ઞામા અભિમાન ખરૂ ? મહામાથી.-

‘માહેજ, એ તો ધર્માભિમાન, એ તો જોઈએ’ હવે સમજ્યા ખગ પણ નર્ન દેન, મર્ન ગુરુ, સર્વ ધર્મ, સગળા, એમ જોલાય ? એ યજુ મિત્યાત્વનો એક પ્રકાર છે શ્રી હેમચંદ્રસૂરીધગજ મહાગજ એજ ઠકે છે કે ‘ઘણા, હરિ, વિષ્ણુ, ગકર, કે જિન ગમે તે હો, અમારે નામનુ કામ નથી, પણ મસારના અકુ રાને વવારનાન ણીજ, રાગદ્રેષાદિ દોષો જેના નાશ પામ્યા છે તેને અમે વદના ઠીયે છીયે જ્યા જઈએ ત્યા તેવા થઈએ તો મન્ય ત્વ ન જોડે શાહુકાર ચોગટા પાસે ઉભા રહે ખગ ? કદાચ એમ ઉભા રહેવાથી માનીયે કે એ ચોર ન થાય તોપણ એની ખ્યાતિ ચોરની થાય એ ચોગનો સાથી તો ગણાય ગાહુકારને દેવાવીયા નાથે વાત કરતાએ મુજવણુ થાય આજે ટોઈએ દેવાજી ઝાઢયુ હોય ને એ શાહુકાર પાને વાત કરવા લાય તો શાહુકાર કહે કે-‘ભાઈ એકાંતે ઘેર મલીશુ ધન્યરમા તું મલીગ તો મારા પેની પણ આજને આજ લુટાશે’ આ નિય મમા વારીની મહત્તા હતી આ અભિમાન ન જોઈયે એમ જોલનાર જેન જનવાને લાયક નહી આતો ડહેરામા આવે છે કે મ યન્ય રહેતુ પણ મધ્યમ્ય કયા રહેતુ’ માચા ને જોટા, જ્યેમા મધ્યમ્ય ગમે એ તો મૂર્ખો હીગ અને પથરો, જ્યે હોય અને જોઈને જવે ? જ્યેને સા । કહે, તો એ ડેવો ? અ. વ નનને આ હીરો, ને આ પથરો, એન ડહેવામા એને કાર્ધ નાગેપ નથી માચા અને જોટામા મધ્યમ્ય રહેનાર તો દુનિયામા પહેલા ન જાગનો જેનફે છે વસ્તુ ન સમજાય ત્યા મુધી મ યન્ય રહેલુ એ ઠીક પણ ‘આ સત્ય અને આ અસત્ય,’ અ નહી માલત્યા જાદ મધ્યમ્ય ગી રીતે રહેવાય ?

અપેક્ષાએનો દુરૂપયોગ ન કરે

જાજ એવી યજિનિયતિ ઠલી વધ છે કે જોલનારા અપેક્ષાના નામે ભયકર અનર્થો કરી જ્યા છે જૈન શામન અપેક્ષાથી ભરેલુ કે એ અપેક્ષાનો દુરૂપયોગ કરવો એમા મોટુ જોખમ છે મારી તમા જોટી જન્ને ચીજને અપેક્ષાથી સાચી અને

જોટી બેઠે કરાવવામા લય કરે જોખમ છે શ્રુતધરો પણ આ બાલગોપાલ પાસે એજ પદ્ધતિએ વર્ણન કરે કે કોઈ પણ અપેક્ષાએ અમૃતનો સત્ત્વ તરીકે આભાસ ન થાય આ શ્રી જિનેશ્વર દેવની મૂર્તિ, વરસોથી આપણે પૂજેલી, વીતરાગના આકારમા રહેલી, એજ મૂર્તિ એવા મ્થાનમા જઈ પડે કે જે સ્થાન મિથ્યાત્વથી મનીન હોય, તો ત્યાં આ મૂર્તિને સમગ્રદૃષ્ટિ આત્મા ન પૂજે ત્યાં કોઈ કહે કે મારી અપેક્ષા જાડી છે તો તે નચાલે મહાનુભાવ ! અપેક્ષા તો તુ સમજે, પણ તારી પાછાના ગાડરો શુ સમજે ? આજના અપેક્ષાવાદી તો એમ પણ કહે છે કે વસ્તુ માત્રમા અમુક સમયે ભક્તતા આવે વિષને કોઈપણ જ્ઞાનીએ, કોઈ પણ હર્શનકારે, કોઈ પણ ચિકિત્સકે, ભક્ત લાગ્યું નથી વેદકશાસ્ત્ર કહે છે કે એ વિષ ચિકિત્સકના હાથમા આવે તો પ્રાણનાશક મટી પ્રાણપોષક બને, એ વિષમા પ્રાણપોષક બનવાની યોગ્યતા ખરી યોગ્ય આદમી એને પ્રાણપોષક બનાવી શકે પણ એ વિન, શાસ્ત્રના, વેદકશાસ્ત્રના, કોઈ પણ પાનામા, કે કોઈ પણ શિષ્ટ જનોના મોઝે ભક્ત તરીકે લખાયું કે બોલાયું નહિ અપેક્ષાનો દુરુપયોગ ન વાર બધે અપેક્ષા લાવી લાવીને વિષને ભક્ત બનાવવું છે ? સત્ત્વને પણ અસત્ત્વ કરાવવું છે ? જેમનો વાયરો વાયો એમના હાથે એ મ્યાદ્રાદ ? એમ કહેવામા આવે કે હું અમુક સ્થળે જઉં, અમુક વ્યક્તિને નમુ, એમા મારો ઇરાદો તો આમ હતો પણ એ કામ ન આવે એ ઇરાદો સમજે કોણ ? સ્પષ્ટતાથી ઇરાદો સમજાવતો કેમ નથી ?

ભરત ચક્રવર્તિને આગીસા ભુવનમા, મુદ્રિકા નીકળી જવાથી, અનિત્યાદિ ભાનાએ ચઢી, ક્ષપકશ્રેણીએ ચઢવાથી, સ્વર્ગ વિરતિનો માર્ગ થયો, અપ્રમત્ત દશા આવી, ધાતી કર્મ બગીને ભરમીભૂત ચર્મ ગયા અને કેવલજ્ઞાન થયું આ વખતે એમનામા જરાએ, દોષ ન હતો કેવલજ્ઞાન થયું હતું, પછી ખામી ક્યા રહી ? ઇદ્ર, દેવોની માથે ભક્તિ કરવા આવ્યા એ વખતે શ્રી ભરત કેવલજ્ઞાની છતાં ગૃહસ્થ વેષમા હતા મુખમાં

ઇંદ્ર હાથ જોડીને કહે છે—‘જગવન્’ પહેલા આ વેપ ગ્રહણ કરો
 પછી વદના કરી નિષ્ક્રમણ મહોત્સવ કરે’ ઘાતીકર્મ ગયા હતા
 બાવથી મર્તવિરતિ આવી ગઈ હતી કેવલજ્ઞાન હતું આ મહર્ષિ
 સર્વશુભસંપન્ન હતા, સારી દુનિયાને પૂજાપાત્ર હતા, પણ વેપ
 ન હતો. સુધર્મા ઇંદ્ર કહે છે, વિચારે છે કે જો આ વેપે હું
 વદન કરે તો દુનિયાના ટોચીઓ બધા આ વેપમા પણ વગર કેવલે
 કેવલી થઈને ફરે. સુધર્માઈંદ્ર તો જાણતા હતા કે જો આમ વદન
 કરે તો તો ઠગ લોકોને માટે માર્ગ ખૂલે થાય બધા ઠગવા
 લાગી જાય કે અમે તો કેવલજ્ઞાની, અમે મહાત્મા, અમારે રોમે
 રોમે વૈરાગ્યના ઝરણા અને આની નીચે એમની પૂઠે જગત્ ફરે
 તો પરિણામ શું આવે? રૂર્માપુત્રને કેવલજ્ઞાન થયું એ વાત
 ખરી પણ એ કેવલજ્ઞાની તરીકે, ગૃહસ્થવેપમા પૂજાયા નથી
 ગૃહસ્થવેપમા કેવલજ્ઞાની તરીકે પૂજાવા જોઈએ નહિ ઉપાધ્યાયજી
 મહારાજ કહે છે, “અન્યલિંગમા, અન્ય અવસ્થામા કેવલજ્ઞાન થાય,
 જ્ઞાન થતું ખુલે, વિચારે ફરે, શુદ્ધનો પૂજારી બને તો કેવલજ્ઞાન
 થાય, તો પણ જો આયુષ્ય બાકી હોય તો નિયમા મુનિલિંગમા
 આવે” વ્યવહાર। સંરક્ષણ કરના તથા પાપ હીઓથી જગતને
 બચાવવા, કેવલજ્ઞાનીને આ ઓગાની જરૂર છે પાપહીઓ
 ખોટી રીતે પૂજાય, મનાય એની એમને ઈર્ષ્યા નથી પણ એ
 પાપહીઓના યોગે હજારો આત્માઓ ઉન્માર્ગે ન જાય એની
 એમને ફીકર છે સ્ત્રીમરનો કપ્તાન મૂર્ખ હોય, સ્ત્રીમર ફૂંકાડી
 દે તેવો હોય, એ વખતે કોઈ કહે કે આ સ્ત્રીમરમા
 બેસવું નહિ, એનો કપ્તાન મૂર્ખ છે, તો એ કપ્તાન
 પર એને ઈર્ષ્યા નથી, પણ સેક્રેટો બેસનારાઓ ફળી ન
 જાય, માટે કપ્તાન મૂર્ખ છે એમ કહેવું પડે છે અપેક્ષાનો
 ઉપયોગ પણ ત્યાં થાય કે જ્યાં નિર્વિવાદ મત્ય હોય અને તે
 પણ હૃદયમા, અમવમા કે આચારમા તો નહિ દ્રવ્ય અરિહતને
 નમાય પણ અહીં હૃદયથી પણ એની કફરૂપી પ્રતિમ, હથીયાર
 વાલી પ્રતિમા પામે, એ ભાનનાથી, એ અપેક્ષાથી ન નમાય
 અને એ મૂર્તિ પાને નમે તો ભગ્ન મહારાજની જેમ મોઢેથી

સ્પષ્ટ બોલીને નમો શ્રી ઋષભદેવસ્વામિને ભરત મહારાજએ પૂછ્યું, ‘ભગવન્ આ સલામા કોઈ લાવિ તીર્થ કરનો છન છે?’ શ્રી ઋષભદેવભગવાને કહ્યું, ‘મરિચી, આ ચોવીસમા ડેડડા ચોવીસમા તીર્થ કર થશે’ ભરત મહારાજએ જો એમને એમ વદન કર્યું હોય તો બધાએ શ્રવક ત્યા જઈ જાડી પડત પણ ભરત મહારાજએ સ્પષ્ટ બોલીને વદના કરી કે ‘મરિચી! હું તને નથી વાદતો, તારા વેષને પણ નથી વાદતો આ કુલિંગ છે તું કુલિંગી છે એને વદના નથી પણ તું ભવિષ્યનો ચોવીસમો તીર્થ કર છે, એમ શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન્ કહે છે, માટે એ વિગિષ્ટ આત્માને કંપી વદના કરે છું’ તમે પણ જો કોઈ અન્ય એવી મૂર્તિને વદન કરવા જાઓ તો હજારો માણસ વચ્ચે સ્પષ્ટ રીતે બોલીને વદના કરજો કે હું તને, તારા આ દેહારને, ગજદ્વેષાદિના ચિન્હોવાદી આ મૂર્તિને નથી પગે લાગતો, પણ મારા શાસ્ત્રમા કહ્યું છે કે ભવિષ્યમા તું તીર્થ કર થવાનો છે માટે પગે લાગુ છું પણ એવું બોલવાની તાકાત ન હોય તો તમારા મનમા નહેલું બાલુનાર આ જગતમા મન પર્યવશાની લાવવા કયાથી? દ્રવ્યજિનને વાદવાની વિધિ ખરી પણ હૃદયમા કંપીને કે ભવિષ્યમા જિન થવાના છે માટે અને જો ખુદની રીતે વદન કરો તો આ વીતરાગની મૂર્તિ નથી, પણ ભવિષ્યમા વીતરાગ થનાર છે, એમ કહી, ડોડી પીટવાની તાકાત હોય તો વદન કરજો પણ બાયલા બનવું હોય, ત્યાં સારા બનવું હોય તો મિથ્યાત્વ લાગે

વાલીની ભાવના શું હતી? એજ ભાવના હતી કે માડ આ ઉત્તમાગ બીજે ગબડી ન જાય માથું એ કામ જોજોજોજો ■ કે ગબડે ત્યા ગજડાવાય એ સમજતા? હતા સમ્યક્ત્વની નિશુદ્ધ ભાવના હતી મમ્યત્વની ભાવના વાવાને ત્યાગ તો રોમેરોમે હોય આ સમાચાર રાત્રીને મન રાવણે વિચાર્યું કે હું પ્રતિવાસુદેવ, ત્રણ ખડનો માવીક, એ મારા હાથ તળેનો રાજા, છતાં મને પત્તુ ન નમે જો રાવણ સાધર્મિ તરીકે કહે તો વાની પગે લાગે, એને લોટે, પગ ધોઈને

પીએ, પણ માત્ર રાત્ર તરીકે ન નમે વાલીની પ્રતિજ્ઞા એ હતી કે સસારતારકને નમુ રાવો દૂન મોકલી કહેવરાવ્યું કે મને નમ વાલીએ જવાબ વાળ્યો કે તારો અને મારો મિત્રતાનો સબધ આ યો આવે છે, છતાં તને દુરાચર હોય અને સામે આવીશ તો પ્રતિજ્ઞાપાલનના બચાવ માટે તૈયાર છું રાવણ સામે ચઢ્યો, યુદ્ધ થયું આ યુદ્ધ પ્રતિજ્ઞાપાવન માટે હતું વાલી યુદ્ધમાં વચ્ચે આવી રાવણને કહે છે—આપણે બેય શ્રાવક, નાનામા નાના જ તુને મારવા યોગ્ય નહિ, તો આ પચૈદ્રિય જીવોની કતલ તારા મારા દેખના દાય, એ શોભે? આપણે બેન સામસામે લડી સમાધાન કરી લઇએ રાવણે તરત કબૂલ કર્યું વાલીને પ્રતિજ્ઞાપાવન શિવાય બીજી ભાવના ન હતી રાવણ વીર હતો પણ ધીર ન હતો વાલી ધીર હતો વાલી પાસે બહુ વિદ્યાઓ હતી રાત્ર તબવાર ખીંચીને દોડ્યો આવે છે, એ વાલી હસતો હમતો જોઈ રહ્યો છે, અને જ્યારે એ નજીક આવ્યો કે ઘટ, તલવાર પકડી રાવણને બગ લમા મારી આકાશગામિની વિજાના યોગે આળા જબૂદિપને ફરતી પ્રદક્ષિણા કરી પાછો ત્યાં આવીને ઉભો રહ્યો વાલી પોતાને પ્રાપ્ત થયેલી આકાશગામિની વિજાનો યો ઉપયોગ કરતો હતો? હ મેશા જબૂદિપ ફરીને મર્વ જિનચૈ યોના દર્શન કરી આવતો તમને આકાશગામિની વિજા મળે તો હમણાં સુબઈના નાનક જોતા હો તો અમેરિકાના જોઈ આવે, ખરૂં ને? તમને ગાદી કે મોટર મળે તો રાજ ચોપાટી જાઓ પણ એનાથી અહીં આવવાનો કે મહિરોનો લાભ લો એ ન બને! રાવણ અરધા મૂઆ જેવો થઈ ગયો હતો રાવણ મમજ્યો કે બલવાન સાથે ખાય ન જીડવી જોઈએ વાલીએ રાવણને કહ્યું કે, રાજન! તને જે રાજ્યલોભ છે તેવો મને હોત તો તને હજી રહેવાની જગ્યા ન મળત પણ મને હવે રાજ્યનું પ્રયોજન નથી હું તારૂં એ રાજ્ય લોગવ અને આ પણ જોઈએ તો લે ત્યાજ વાલીએ પ્રમજ્યા અગીકાર કરી સમ્યક્દષ્ટિ આત્મા યુદ્ધભૂમિને ધર્મભૂમિ આમ બનાવે ॥ પ્રતિજ્ઞાપાલન માટે જે શક્તિ બતાવવાની હતી તે

બતાવી. રાજ્યભોગને લાત મારી મુકૂટને ત્યાજ દેડી દઈ, વાલી મુનિ થયા મહામાયી પ્રશ્ન—‘ગવણુ પ્રતિવાસુદેવ કરના વાલીનું બળ વધારે ?’ કોઈ કોઈ ચરમ ચરીરને વધુ બળ હોય એવા દાખલા ઘોડા ભરત કરના જેમ બાહુબલિનું બળ વધારે પણ એ, એ બળનો સામાના નાશમા ઉપયોગ ન કરે શ્રી તીર્થ કર દેરામા અનંતબળ, એવું બળ બીજા કોઈમા નહિ ત્યારે એમનામા ક્ષમા પણ લોકોત્તર

પાચ પ્રકારના કટપવૃક્ષ

જ્ઞાનીએ જગતમા પાચ કટપવૃક્ષ કહ્યા છે ૧ જ્ઞાની, ૨ રૂપવાન, ૩ સત્તાવાન, ૪ બળવાન, અને ૫ લક્ષ્મીવાન પણ આ પાચે કટપતરૂ કયાં છે ? જો નાની વિનીત હોય, રૂપવાન સદાચારી હોય, સત્તાવાન નીતિનો સેવનાર હોય, લક્ષ્મીવાન ઉદાર હોય અને બળવાન શક્તિનો આગર હોય તો આ પાચે કલ્પતરૂ અને ઉલટા હોય તો કટકતરૂ જ્ઞાનનો પ્રચાર કરના પણ વિનય સાથે રહે તો જ્ઞાનનું ફલ પ્રિરતિ કે અખતરા ? જ્ઞાનનું ફલ અખતરા, આરભ સમાગ્ધ, કપનીઓ તો નહિને ! વિનય સાથે આગ્રહ હોય તો એ જ્ઞાન, પણ વિનય વેચીને, ઉદ્ધતાઈની ભૂર્તિ બનીને, દેવગુરૂને હિંમત મળીને મેળવેલું જ્ઞાન આ જગતને મોટામા મોટા શ્રાપરૂપ છે જ્ઞાન તેજ કે જેના પરિણામે વિરતિ આવે જે જ્ઞાનથી દુનિયાદારીની બરાઈ વધે, આત્મા પોતાનું સ્વરૂપ ભૂલી જઈ દુનિયાના રાગરજમા લેપાય, એ જ્ઞાન જ્ઞાન નથી એ જ્ઞાનના પ્રચારમા અપરનો ઉદય નથી રૂપવાન સદાચારી હોય તો કટપતરૂ, નહિ તો દુનિયાને પણ અનથ કરે અને પોતાનું સત્યાનાથ વાળે નીતિ વિનાની સત્તા લાયક બળ કષા થયી ધમધમતું હોય તો ઉત્પાત કરે બળ, નિર્જળની રક્ષા માટે કે મારવા માટે ? કૃપણના ઘરની લક્ષ્મી નકામી શ્રીમતોની શ્રીમતાઈ શેમા ? આજળ લો—લો થાય, ઘરમા ફરનીચર ખડકાય, પણ પાચ આદમી ન સમાય, ગરીબની દાદ નહિ, હાજ્યાથી વીટાનલો, એમા શ્રીમતાઈ ? પ્રભુના શાસનને પામે

તે આ બધાને જોડું માને લક્ષ્મીને જોડી ન માને ત્યાં સુધી જોડી કરાય કયાથી? અપાય ગી રીતે? લક્ષ્મી હોય તોજ જીવાય એમ માને એને તો સન્નિપાત થાય મરનાએ એ નવકાર ન સાબળે એને નવકાર ન સાબરે ત્યારે પણ લાવો મીવ, વીલ લાવો, વનીલ લાવો, સહી કડ્ડ કહે (સભામાર્થ) સાથે લઈ જવાતું હોય તો વીલ પશુ ન કરે જૈનશાસનમા રહેવું હોય તો લક્ષ્મી જોડી પાપકારી, તજવા ચોગ્ય છે એમ માનવુંજ પડશે મરી મરીને ઘણાએ નીભેરી પર ફૂલીધર થયા આજે પણ ફૂલીધર તો વતા હશે પણ એમ વાગે છે કે લક્ષ્મી કયા મૂકાઈ એ ભૂલી જતા હશે એટલે દેખાતા નથી જૈન શાસનમા લક્ષ્મી વાનની તથા દરિદ્રીની ભાવના કઈ? જૈનશાસનમા શ્રીમત એ શ્રીમત નથી, દરિદ્રી એ દરિદ્રી નથી જૈન શાસનમા રહેલો શ્રીમત એમ કહે કે આ લક્ષ્મી અનર્થકારી છે જો લક્ષ્મી જાય તો એમ કહે કે પચાત જોઈ મમતા અને મોહ જોઈ ઉદ્ધાર જવની થશે જેમાથી એકે દુખી નહિ આજે લાવસાએ માણ્યોને અધમૂઆ કરી નાખ્યા છે દરિદ્રીને સાધનોના અભાવે પૂર મળી ગયું નથી શ્રીમતો શ્રીમતાઈના કારણે પૂર ખાઈ શકતા નથી વીસમી સહીમા બેય કગાવ એકને મલતું નથી એકને ખાવાની કુરમદ નથી જૈનશાસન ઘરમાથી ચાલવા માડ્યું તમે જૈનશાસનને ઘરમાં સ્થાન ન આપ્યું એનું આ પરિણામ આજનો શ્રીમત મુખે ખાઈ પણ ન શકે જુગળુ (ટેલીફોનનું) કાનેજ હોય દોડધામ દોડધામ લાગી પડી હોય મોટરમા જતો હોય તો એનું મોડું ભેવા ન મળે એની ગાડીની ઝડપ એટલી ટોચ કે વચ્ચે આવનાર કચડાઈ મરે પચાસ કદમ દૂરથીજ લોકો એનાથી ભાગે આ આજની શ્રીમ-તાઈ! પૂર્વના શ્રીમાનો પાલખીમા નીકળતા પાછળ સંખ્યાબંધ ગરીબો આવતા શ્રીમતો તરફથી તેઓને દાન દેવાતા કહેતા કે તમારા વટે અમે ચો, સર્વ મુખી થાઓ આજે કઈ ભાવના છે? કહે છે કે ‘ગરીબોને દાન કરનારા નિરૂધમીને

વધારનારા છે' આજે ભારતવર્ષમાં એવું કહેનારા, કમ અકકલના પાપીઓ પાક્યા છે જે દાનના યોગે અપૂર્વ સુખ મળે, એ દાનમાં અગ્નિ મૂકનારા હવે આર્ય દેશમાં પણ પાક્યા છે વધારે શુ કહું, આજુ કહેનારાઓને રાત્રી પાઈ છોડવી નથી એના આ બધા આગા છે વાતાવરણમાં મલિનતાને ભરનારા આવાઓની કઈ ગતિ વશે એ સમજતું નથી પુણ્ય વાનની લક્ષ્મીને લેનારો પણ સદાચારી બને પુણ્યવાનના અન્ન પાણી લેનાર અને મોડું જોનાર પણ પુણ્યવાન બને અને પાપી પણ પુણ્યવાન બને

તરકડી કરતા વટલેલી બ્રાહ્મણી ભુડી !

ભાગ્યશાલી ! જેન શામનને જોગજો તમને આજે આ જોધો, અને આ આગમ જોધને ગગતરા કેમ થાય છે ? અમે તો નવગ, અને તમે બધા કામગરા, એમ ને ? તમે વીનરાગ દેવને, મુનિને, માધુને, જોગજો આ તમારા જેય બાપ દેવ અને શુદ્ધ ઘરબાર વગરના છે, અને આ બને તમાગ અઢારે પાપમ્યાનકોને મૂઠાવનારા છે તમારા જોડે પાપને યાજડે તેવા નથી એકે પાપની પ્રશસા કરે તેમ નથી અહીં જેમીને એમની આના વિરુદ્ધ, પાપને પણ પચાકે એના જેવો નગધમ કોટિનો બીજો કોણ ? અર્ધ કામની વામનામાં તો તમે પડેલા છોજ, અને અહીં આવો ત્યાંજે અમે અર્ધ કામની વાતો કરીએ, એ અગ્નિમાં ધી હોમવા જેવું છે તમે ગૃહસ્થ છો, અમુક ચીજની જરૂરત હોય, એને માટે આડું અવળું કરવું પડતું હોય, તોયે તમારી ભાવના શુ હોવી જોઈએ ?

સમ્પદીદી જીવો, જડિવિ દુ પાવ સમાયરડ્ કિંચિ ।

અપ્પોસિ હોડ પ્પો, જેણ ન નિદ્ધધસ કુણ્ ॥

સમ્યગ્દષ્ટિ પાપ કરે તો થોડો બધ, મિથ્યાદષ્ટિ પાપ કરે તો બહુબધ કારણ સમ્યગ્દષ્ટિ પાપ કરે નહિ અને કદાચ સ યોગ વશાત્, નિર્જલતાના યોગે, આસક્તિના પ્રતાપે, અશક્તિના જોરે પાપ કરવું પડે તો કિંચિત્ પાપે પાણીની જરૂરત હોય તો

સવા પાથેર ન વાપરે પણ આજે તો ના થઈ ગયા હીસાબ નહિ જે બાઈ સાહેબને લાવવું પડતું હોય, પૈમા દઈને નોકર પાસ મંગાવવું પડતું હોય તો કેવું વપરાય એ ખબર પડે! આજના બધા સાધન આત્માનું નિક દન કાઢનારા છે જે પાપની ક્રિયા ક્રમ હતી તે કોલેશ, પ્લેગ, મરડીની જેમ ફાટી નીકળી છે પેની મરડીમા તો લોકો લાગે પણ ખરા આ મરડીમા તો લોકો રાગીભાગીને રહે છે વગર પ્રયોજ નની, પૃથ્વીકાય, અપઞ્ચાય, તેલિકાય, વાયુકાય અને વનસ્પતિકા યની હિંસા વધતી જાય છે અને દુવે તો ત્રસની હિંસા પણ થતા માડી છે જ્યાં મનુષ્ય, ઋનિયાના ઉત્તમ પ્રાણી મનુષ્ય વસે, ત્યાં ઇતર જાતુની દયા હોય કે ભયકર કતલ હોય? પણ સ્વાર્થ પેટભરાઓ, સ્વાર્થની ખાતર, આ પણ કરે, અને વળી એમા પાછો ધર્મ માને, એવા નરાધર્મીની વાત શી કરવી? નિર્દયપણે કતલ આવે, એમા કપારીએ નહિ, એ માણસાઈ કઈ જતી? મનુષ્ય ઇતર પ્રાણીની રક્ષા કરે કે સહાર? તમે લોકો જે તમારી જરૂર માટે હિંમાને ધર્મ ગણો તો આર્થ અને અનાયમા લેલ ગો? આજે પવટો થયો છે આર્થ દેશની વાલના ત્યાં ગઈ છે અનાર્થ દેશમા આજે હિંમા સામે પોકાર થઈ રહ્યો છે, પ્રોટેસ્ટ થઈ રહ્યા છે, અને હિંમા કમી કરવાના પ્રયત્નો થઈ રહ્યા છે જ્યારે આર્થ દેશમા પાકેલા હિંસાને વધારવા પ્રયત્નો કરે છે અહીંથી ત્યાં જઈ આવી, નકલી બની, પાપની ક્રિયાઓનો પ્રચાર કરે છે આજે સારા ધરે પણ અભક્ષ્ય અપેક્ષા વિચાર નથી જેનેના ઘેર પણ દાડના ગીંગા અને ઇંડા, ચળીની જેમ ખવાય છે આવું બધું ખાઈને બગવાન થમ્મ જોમ જો માને છે આવાઓ બગવાન

૧ કેવળ દિવલુખિથી ઉપદેશરૂરે ક્રેવાયેલા આ વાચકને પકડીને કેટલીક દુર્ધર્મી ખોર વ્યક્તિઓએ સમાજમા બળતણાટ મચાવવા બર્થ પ્રચાર રેળવેા હતા તે પ્રસંગે મુજબાવી ભાષામા ભણીતા સાંતરાને જે સબધમા જલાવેલા પોતાના અભિપ્રાયો તથા રૂબરૂપદ આજમેહારક આચાર્ય શ્રી સાગરાન દસરિહિએ એ વિષયમા આપેલ વ્યાખ્યાન ખાસ વિચારણીય છે અને તે પાળ પરિશિષ્ટમા પ્રગટ કરવામા આવેલ છે તે ઉપર વાચકોનું લક્ષ્ય ખેંચવામા આવે છે

યધને ઉકાળવાના શુ ? બહુ કરે તો દેન, ચુરુ, અને ધર્મને ધક્કા મારવાના અનાર્થ તો અનાર્થ છેજ પણ આર્યો, અનાર્યોનું અનુકરણ કરે, તો એ અનાર્યોથીએ ભુલ કરે છે ને તે તરફથી કરતા વટ લેલી પ્રાધ્વાની ભુલ

શાસ્ત્રના દૃષ્ટાંતોમાથી તમે માગ્યુ શુ ?

ધના શાલિભદ્રની ઋદ્ધિ, મલયકુમા ની ભુદ્ધિ, બાદુ બલ ભનું બલ અને કયવન્તા શેઠનું નૌભાગ્ય તમારા ચોપટે આ ચાગની માગણી, પશુ જે ભાવનાએ, જે ક્રિયાએ ધનાશાલિભદ્ર પશુ ધયુ તે હોજે, એ માગ્યુ ? શાલિભદ્રના નામ પડેવા દાન, અને પત્રી સયમ, અને માધુતા છે દાનનું ફલ જો લક્ષ્મીની લાલમા હોય, તો એ દાન નહિ પણ મદો કહોને કે હમણા હરેજીજનો મદો આવે છે તો ધર્મનો મદો બાકી શુ કામ રાખવો ! દાન એ ત્યાગની ગરજાત છે ત્યાગ તો ઉંચી વસ્તુ છે આ દાન, ચોડુ ગીલ, તપશ્ચર્યા એ બધુ તમને મહાત્યાગી બનાવના માટે છે જો દાન એ તમને મહાત્યાગી અગર ત્યાગી થવાની બાનનાવાળા ન બનાવી શકે, તો એ દાન ધર્મની કોટિમા નથી. દ્રવ્યદાનવી સામાને મુખ થવાની ભજના, મુખ થાય પણ અને ન પણ થાય ભાવ દાનથી સામાને નિયમા (નક્કી) મુખજ થાય જી મુખ ન થાય તોપણ દુખ તો નજ થાય ભાવદાનવી મિશ્રિત દ્રવ્યદાન એજ કિંમતી છે મુનિને કર્મ ભાવનાએ દાન દેવુ, આવકને કર્મ ભાવ નાએ જમાડવુ, મમ્યગૃહિની કર્મ ભાવનાએ ઉપામના કરવી, અને દીનહીનની અનુકંપા કર્મ ભાવનાએ કરવી, આ બધા પ્રસંગે ઉર્મિ કર્મ હોય, એ બધુજ વાસ્તવિક ધર્મના આર્થિએ સમજવું જોઈશે

વ્યાખ્યાન ૧૮ મું

આજ્ઞાના પાલન માટે પ્રાણ પશુ પાથરે

૨૩ ઉપગતી સૂત્રકાર મહર્ષિ, દુર્લભ એવા માનવ જીવ
નની સફળતા માટે એમ ફરમારે છે કે 'શ્રી જિનેશ્વર
દેવના શાસ્ત્રનું શ્રવણ કરવું, શ્રવણ કરી એના ઉપર
શ્રદ્ધા કેળવવી, અને પછી શ્રદ્ધાને અનુસરીને
પોતાની શક્તિનો સયમસાધનામાં વ્યય કરવો' આ

ફરમાનનો જે અમલ થશે તોજ આ દુર્લભ જીવન
સફળ થશે, નહિ તો જે રીતિએ દુનિયાના ખીજા પ્રા
ણીઓ જીવન વીતાવે છે અને આપણે પણ ઘણી વખત વીતા
વ્યા હ ૧ તેજ રીતિએ આ જીવન પણ નિષ્ફળાને પીતી જશે
પાઠલથી પશ્ચાત્તાપ ઠરે વળશે નહિ પાળી -- શ્રી પામી,
જ્ઞાની પુરૂષોના કહેવા મુજબ આજ્ઞાનિષ્ઠ જનના આ વસ્તુનું સેવન
કરાય એજ હિતાવહ છે, પણ આ જમાનામાં આ વ્રણ વસ્તુઓ
સેવવી એ ઘણી દુષ્કર છે કારણ કે હજી શાસ્ત્રના કહેનાર પ્રત્યે
જેવો જોઈએ તેવો વિશ્વાસ જાગ્યો નથી અનાદિ કાલનો
અવ્યાસ જુદો છે, અને આ ઠહે છે જુદું એ જુદું કહેનારા
પ્રત્યે જ્યાં મુખી વિશ્વાસ ન થાય ત્યાં મુખી અમલ થવો દુષ્કર
આ શાસ્ત્રને કહેનાર આ કહેવાની ચોખ્ખતા કઈ રીતે પામ્યા ?
વર્તમાન શાસ્ત્રોના કહેનાર, વર્તમાન શાસનના અધિપતિ ભગ
વાન શ્રી મહાવીરદેવ ॥ એ કાઈ પટેલેથી મહાવીર નહોતા
આરાધના કરી કરીને, જે જાતિની ચોખ્ખતા મેળવવી જોઈએ તે
મેળવીને એ મહાવીર ભગવાન જન્યા એમણે પોતે અનુભવેલો
માર્ગ આપણે માટે મૂક્યો એમાં ત્રિકાનું કારણ ટાંચત નહિ
જીવન દુઃક છે જેમ જેમ દિવસ જાય છે તેમ તેમ જવાની

તૈયારી થાય છે અહીંથી ૪૨૫ પૃષ્ઠ કયા જવાનું એનો આધાર અહીંની કારવાઈ ઉપર છે જ્યાં ત્યાં, વાત વાનમા, વિચાર્યા વિના, સમજ્યા વિના, વસ્તુના વિવેક વિના, હરેક જગ્યાએ 'હા'—ને—'હા' કહે જુ, ડોડ જાવે તેમ જુડે જુ એમા હાનિ કેને? પોતાને જો આપણે શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવની પૂજા ન કરીએ તો એમને કાઈ હાનિ કે? એમની મહત્તા કઈ ઘટી જવાની છે? જો એમના લગ્ન માટે તમે પૂજન કરતા હો તો બહેતર છે કે ન કરતા એમનું તો ભલું થઈ નડેડું કે 'માધુને અમે માનીએ તો ઠીક' એવું જો માનના હો તો ન માનના જૈનકુલમા જન્મ્યા છતાં, દેવને ન પૂજે, માધુને, આગમને, દાન, શીવ, તપ, ભાવ વિગેરેને ન માનો, ન નેવો તો એ બધાને કઈ વાધો આવવાનો છે? નહિજ તમને એમ લાગે કે આમની આનાના પાલનમા અમારૂં કંટાળું મનાયનું છે તો પાણો, નહિ તો પાળવાની જરૂર શી છે? તમે એવી ચિંતા ન કરતા કે અમે નહિ માનીએ તો આ દેવશુરનું શું થયે? એ તો તમારા ઉપર દયા કરવા જોગ છે ઈહ તમારી દયાના અધિકારી નથી એક (દેવ) સિદ્ધિ પદને પામેલા છે, એક (શુર) મિદ્ધિપદના સર્વોત્તમ માર્ગને પામેલા કે એમને કોઈની દયા ઉપર જીવવાનું નથી, છતાંય તમે તો દેવશુરને માનો છો તે પણ એમ સમજીને, કે અમે એમના પર ઉપકાર કરીએ છીએ એમ ન હોય તો આજે તમારી આગળ દેવ, શુર અને આગમથી વિપરીત બોલનારાં બોલ ન રહેત ધરનો માનીક તે કે જેના ઘરમા એકીને આવતા આનંદ થાય, અને હુસ્મનને તો ઓટલો ચઢતાએ કપારી થાય જો તમને દેવશુર ઉપર બ્રહ્મા હોત, એમને તમે આત્મક યાજ્ઞ માટે માનતા હોત, આગમને તારક માનતા હોત, તો દેવશુર અને આગમ માટે જેમ તેમ, વિરૂદ્ધ, બોલનારાં બોલી ન શકત આને હજી મમજી શક્યા હો તેમ લાગતું નથી આ જીવનનું માર્થક કરવું હોય તોજ આમને પૂજવાના આ દેવ વીતગગ છે, પણ એમના પૂજનમા, એમની આજ્ઞાના પાલનમા આપણું આત્મક યાજ્ઞ સમા

યેવુ ઠે, માટે આપણે એમને પૂજવાના છે પણ એમના લવા માટે નહિ ચક્રવર્તિ એમની પેનાના બલે જીવતા નહોતા શ્રી કુમારપાલ મહારાજના જેટલા ઘોડા, એ દરેકના પલાણુપર પુજણી રેહતી જેનાથી જતુ પુજીને દર કગય તે પુજણી ા કુમારપાલ મહારાજનું એકે પશુ અણુગણ પાણી પીતુ નહોતુ દરેકે દરેક કૃપા તમાવે પાણી ગગનાગ માણુનો રહેતા હતા અને પશુને જણેતુ પાણી પવાતુ શ્રી કુમારપાલ જેવુ કોઈ નાન્ય થયુ નથી આમા એના રાજ્યની પ્રશસા નથી પણ એ રાજ્યમા થઈ રહેલા જનત્વના જગજાની પ્રશમા છે આને કેટલાક શ્રાન કના ઘેર પાણી અણુગણ પીવાય છે, જ્યારે શ્રી કુમારપાલના ઘેર ગણેતુ પાણી પીતા હતા શિક્ષણ, જીવિ, વિજ્ઞાન એ બધુ વધુ એનું તો આ પગિલામ નથીને? શ્રી કુમારપાલ મહારાજને એક વખત પલાણને પુજતા ભાગી, એમના એક મેનાપ તિને વિચાર આવે છે કે, 'જે નાનામા નાના જતુને પુજ્યા કરે છે, તે સુદમા શુ કરશે?' આ વાત એણે બીજાને કહી કુમા પાણે તે માભગી તરત મેનાપતિને પોતાની પાને બાવાવી પોતાનું બલ બનાવ્યુ, અને પગી કહ્યુ કે, 'આ બલ નિરપરાધી જતુઓના મહાર માટે નથી' બલવાન તે કે જે નળાની જેટલી બને તેટલી રક્ષા કરે અપરાધીને પણ શિક્ષા કયા વિના મુઘરતો હોય તો શિક્ષા ન કરે શ્રી તીર્થ કરો એ તમારી પૂજથી તીર્થ કરે નથી તમે પૂજ નહિ કરો તો તેમનું તીર્થ કરપણુ જુસાર્ક જવાનું નથી તમારે એમના જેવા પૂજ્ય બનવું હોય, આધિ, ન્યાધિ, ઉપાધિથી છૂટવું હોય તો એમની પૂજ કરજો એની પૂજ કરનારો તે એની આજ્ઞાના પાલન માટે પ્રાણુ પાથ રત તૈયાર હોય આજ્ઞાનું પાલન ન થાય તો આખમાથી લોહીના આસુ નીપાવા ભેદએ અર્થાત્ આજ્ઞા એ એને મન જીવનનું સર્વસ્વ હોવું જોઈએ

પહેલો ધર્મ ને પછી બધું

જ્યા એક પણ લાભ ન હોય ત્યા પત્તુ એ પૂર્વના પ્રભાવકો એવું ઈચ્છતા કે બોછામા બોધુ દુએક જિનમદિર,

એક જિનમૂર્તિ હોયી એમને અને એની પાછળ લાખખોનો
 વ્યય કરતા આજે તો આ હે એ જિનમૂર્તિ અને જિનમદિર
 એમને પણ કેટલાકની આખમા બગન । થાય હે પેથડગાનું
 વૃત્તાત જાણો એ? પેથડગાના વખતમા, ડોઇ એક પ્રદેશ એવો
 હતો કે જ્યાં કોઈ પણ જૈન ન હતો જૈનધર્મથી વાસિન એકે
 ન હતો એ રાજ્ય મોટું હતું, આજાની માગી હતી, પણ કોઇને
 જૈન ધર્મનું જ્ઞાન ન હતું પેથડગાએ વિચાર્યું કે મારા જેવો
 મત્રીપદે હોય છતાં એ પ્રદેશ આ વસ્તુ વિના ખાલી કેમ રહે
 હે જેમા અનાયાને પણ ડોર્મના મોમા જિન શબ્દ ન ધુને
 માટે એ ગજ્યની મોળમા મોટી, મૂખ્ય ગજ્યધાનીમા, ભગ
 યોગાનમા, ગજનચુખી જિનાવય ગાધવુ તે નગરમા પેસતા,
 અને ત્યાંથી નીકળતા, લોડો ઓગણેડે જિનાવયવાળુ આ નગર
 પણ એ અને ગી રીતે? ત્યાં જૈન કોઈ નહિ, ગજ્ય પણ ખીજે,
 આખરે પેથડગાએ તે અન્ય રાજના તે રાજ્યમા, ગજના મોટા
 મત્રી હેમડના નામની દાનશાળા ખોલી પૈનો પોતાનો નામ
 હેમડનું પ્રાય રાજનો એક હજાર નોનૈયાનો ખચ જે કોઈ
 આવે તેની એની તો આગનામ્વાગતા વતી હે એક વર ત્યા
 આવે તેને છઠગી મુધી એ યાદ રહે નોડરચાકર બધાય હેમ
 ડનું નામ દેતા, ભૂલેચકે પણ પેથડનું નામ ન દે એ નામના
 દૂમતી દૂમતી હેમડને અને ગઈ હેમડે વિચાર્યું કે દાનશાળા
 માગી આવે છે, આ વાત શી? એણે ખજ તપાસ કરી, જેને
 પૂછે તે હેમડનીજ ધર્મશાળા કહે માણસે મોક યા માણસે
 પણ ત્યાં જઈ ખૂબ તપાસ કરી, પણ કોઈ હેમડ શિવાય ખીજુ
 નામ દે નહિ હેમડ ખૂદ આવ્યો જ્યાં જાય ત્યાં હેમડ શિવાય
 ખીજુ કોઈ નામ ન દે આખરે દાનશાળાના વ્યવસ્થાપકને મળ્યો
 એણે પણ હેમડનીજ દાનશાળા જી, હેમડે કહ્યું કે, 'પણ હેમડ
 તો હું પોતે છું મારે સાચુ જાણો' મર્યાદાકે તક જોઈ
 અને મત્ય કહ્યું હેમડ મમજ્યો કે જે મત્રીએ મારી નામના
 માટે આટલો ધનચય કર્યો, એના જેવો માથો મનેહી કોણ?

હેમડ પેથડને ત્યા ગયો, પેથડનો મ્હેમાન થયો પેથડે હેમડની ખૂબ આગતા મ્વાગતા કરી હેમડે કહ્યું—મત્રીશ્વર ! આ કેમ કર્યું ! મારી નામનાનો પાર રહ્યો નથી હું તુષ્ટમાન છું, અને સાચુ રહ્યું જો પેથડ—સહેજ હેમડ—નહિ એ નહિ ચાલે, મત્રીશ્વર ! જો પેથડ—હેતુ જમે તેવો હોય, પણ એ જેમ તેમ જોઈ દેવાનો ન હોય હેમડ—અન આપુ હું ફરમાવો પ્રાણ જતાએ પાગીશ પેથડે કહ્યું કે—તમારી નાત્યધાનીમા, એ મોટી નગરીના મધ્ય ભાગમા, આટલા પ્રમાણમા જગ્યા આપો કે જ્યાં જિનમહિર બધાય હેમડ—જો મત્રી ! તમે એવી ભયંકર માગણી કરી છે કે ન પૂરો વાત, રાજા વિરોવી, પ્રજા વિરોવી, ત્યાં એ શી રીતે બને ! પેથડ—કહે જઈ હજકત નહિ આશ્ચર્ય નથી લયન પાળવું ન પાળવું તમારી ખુશીની વાત છે શ્રી જિનેશ્વરદેવના ધર્મનો અનુયાયી શ્રી જિનેશ્વરદેવના ધર્મના પ્રચારની આગળ ધનની કિંમત ગણતો ન હતો એટલા માટેજ વરસો સુધી જમીનનો ખાતર હજારો મોનેયા ખરચ્યા જિનમહિર બધાવવાનું, એ તો હજી બાકી છે એ એમ મમજતા હતા કે એની પ્રભાવનામા, એની પ્રમિદિમા, એની નેવામા મારૂં ને દુનિયાનું ક'યાણુ સમા થેતું છે અમાન વડે એ નહિ પણ એના વડે અમે છીએ એવી નયોજ માન્યતા હતી જે જે રાજાઓએ, મત્રીઓએ, પ્રભાવના ઝગી તે ક્યારે ? રાજપદ, મત્રીપદ પહેલું અને ધર્મ પછી માનેવો એમ ? હ ગીજ નહિ પહેલો ધર્મ અને પછી બધું તમારે પહેલું શું ? આ જોણુ, શરીર એ જોણામા ખામી ન આવે, દુનિયાના રંગનાગ, અને મોજશોખમા ખામી ન આવે તો તમારાથી ધર્મ બને પહેલો ધર્મ કે પહલુ જોણુ ?

હજક કે હજકના !

મત્યની મામે અમત્યનો પ્રધાન ડોઈ વળે નહોતો એ ભૂલી જાઓ મત્ય અમત્યનો યોગ મનાતન છે અસત્યથી બચી સત્યનું નાણું કરે એ ભાવ્યવાન જે ગણિ હોય તો, અમત્યની સામે, જેટલી શક્તિ હોય તેની મામની યોગ્યા વિના મત્યના

પૂજારીથી રહેવાય નહિ પૂર્વના વાદી એવા હતા કે મામે આવતા, પક્ષ માડતા, હેતુ કહેતા, દૃષ્ટાંત આપતા અને નિરૂપણ થઈ હારી જાય તો મૂગા મૂગા ના યા જતા આજના તો વાદી પણ જળરા જન જાદી દે કે મહાવીર જોટા અમે પૃથ્વી કે શી રીતે? તો કહે કે 'સાચા તમે માળીત કને જમને તો ફાવે તેમ જોવવાનો હક્ક છે' અને આવી જાતના હક્કની માનમારી છે એમને હક્ક અને સામાને હક્ક નહિ? એમને જોટી વાત કરવાનો હક્ક અને એ જોટાને જોગ કહેવાનો પણ માથાને હક્ક નહિ? આખા મહાવીરના શાસનને જોટુ કહેવાનો તેમને હક્ક અને એ શાસનને જોટુ કહેનારો મહા જોટો કે એમ કહેવાનો હક્ક માવાને ખરો કે નહિ? આ તો કહે છે કે અમારે ફાવે તેમ જોટીએ પણ અમને કોઈ પૃથ્વી મકે નહિ આજ તો કોઈને એમ લાગે અને જાદી દે કે-‘મહાવીરના કેવલજ્ઞાન નહોતું’ તો સાચે, એમને? કોઈના ઘર માટે વાકુ કહેવાનો અધિકાર ખરો કે નહિ? કાયદો એ ફૂટ આપે કે નહિ? ગમે તેને માટે ગમે તેમ કહી ઘો એમ? તમને જોવવાનો હક્ક છે ને? તેમને લાગે તે જોડે એ હક્ક કે હકકવા? પણ પૈમાની અલ્લને ધણી, શાસ્ત્રમા કાઈ જાણે નહિ અને કહી દે કે મહાવીરનું આગમ જોટુ છે’ આ હક્ક નહિ, પણ ભયકર ચેપી ગેગ છે એના પત્તમા ને કુન્યા, તેળીઆરા બધા વગાગ થઈ ગયા આવા જોટા હક્કના પરિણામે શુ થયું એ જાણો છો? જૂમ મારો ઠો ને કે હિંદુ જ્ઞાનની લક્ષ્મી ગઈ? હજી થોડી ધણી રહી છે તે કોઈ ॥ ૫૭ ॥ આવો ને આવો પાપનો ધોધ જો નાનું જીવો તો દેરા, ગુન, ધર્મ, આગમ, શામન વિગેરે માટે ગમે તેમ વિરુદ્ધ જો યા કંગ્રો તો જાદી છે જોટીએ જશે પછી? પછી શુ? ચપ્પાળીયુ લઈ ભીમ માગનાય પેટ નહિ ભરાય પછી કહેજો કે પાપના ઉદય આજે ઉદય આ યો નહિ, ખીજી લા યા મયમ પાગ વાની તમારામા તાકાત ન હોય તો પાગનાગપર દાતીઆ શુ કામ કરો છો? જગત્પર દયા જહુ આવતી હોય તો, ઘણાએ

લટારા લૂટી ગયા છે, ધોળે દહાડે પેટીપર લૂટ ચાવી રહી છે, જુગારીઓ, ચોટાઓ બહુ છે, એનાથી જગતને બચાવવા નીડળો ત્યાં તો જૂતું પડે છે દુનિયાના ગમે તેની સામે આગળી ચાંધી તો આગળી કાપી નાખે માત્ર આગમ માટે 'યથેન્દ્રમ્' કાંચે તેમ વર્તણુ છે કેમ? ખરેખર દુનિયાને તારનારી, ઉદ્ધાર નારી વસ્તુ મામે વિરૂદ્ધ બોલનારા આ જીદગીમાત્ર પાયમાલ થાય છે કદાચ પાપાનુબધી પુણ્યના ચોગે આ જીદગીમા બચ્યા તો પણ આગામી જીદગીમા તો લયડર દશા ચવાનીજ છે

શાંતિ અને મહિષાસુતાનો અર્થ શું ?

આજે શાંતિ અને ક્ષમાની બહુ વાતો થાય છે તમે જૈન શાસ્ત્રો ડેટલા વરમથી માલગો છો? શાંતિ અને ક્ષમા શાના માટે તે બળો છો? 'સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યક્ચારિત્ર્ય,' આ ત્રણની આરાધના માટે શાંતિ ક્ષમા કેગવવાની છે આ ત્રણ જેનાથી મળ્યા, જેના ચોગે આ ત્રણની પ્રાપ્તિ થઈ, જે આ ત્રણ વસ્તુના દાતાર, તેમના ઉપર આમેયો થાય તે વખતે, આ ત્રણને છિન્ન સિન્ન કરી નાખે તે વખતે પણ એના નેવકે શાંતિ રાખવી, એ ધર્મ છે? ઉપમર્ગ મહેવા એ માધુનો ધર્મ અને ઉપસર્ગ ન થતા હોય તો સાધુને ઉપસર્ગ કરવા એ તમારો ધર્મ એમ? કારણ કે ઉપમગ મહે તો કર્મ ખપે અને કર્મ ખપે તો કેવલજ્ઞાન થાય, મુકિત મળે માટે જો ઉપમર્ગ ન આવે તો તમારે કરવા, એમને? નયમાને મુનિ મળ્યા મુનિ હુધા, ૧૫પાસા, અને ચર્યાના પરિપહથી પીડાતા હતા શ્રમિત, ભૂખ્યા અને તરસ્યા હતા નયમારે એમ કહ્યું કે-મહારાજ! સહન કરો, એ તો ધર્મ છે એમ? નહિજ શ્રી નયસારે તો એમ કહ્યું કે-મહર્ષિ! જે અત્વીમા ગત્રધારી પણ એકાકી ન આદે એવી લયડર અત્વીમા આપ સાથી આવી ચઢ્યા? મુનિ કહે છે જે માર્ચની સાથે અમે જતા તે ના થો ગયો સિદ્ધા માટે નીકળેલા અમે જૂલા પડી અહીં આવી ચઢ્યા નયસાર કહે છે કે રીન્કાર છે એ સાર્થને કે જેણે માવેના મુનિની મબાગ ન વીવી નયસાર આ વખતે

મિથ્યાદષ્ટિ હતા પણ એમ ન જોયા કે ભવો સાર્થવાહ, સ્ખડના મૂક્યા કે જેથી કર્મદાય થાય શ્રી નયસારે આહારપાણી કરાવ્યા આહારપાણી કર્યા બાદ વળાવવા સાથે ચાલ્યો મુનિ નયસારને જોઈ શું ચિંતવે છે? મુનિ જાણે છે કે-સસારમા સુખી અને દુઃખી, રોગી અને નિરોગી, રાજા અને રક, દાતાર અને યાચક એ અનાદિથી છે. એ કંઈ આજ નવું નથી મુનિમુદરસૂરિ જીએ ઉપકારીની બાળ્યા કરી 'દુનિયામા મધ્યમા ઉપકારી કહેરાવવા માગે છે, પણ ઉપકાર કરનારા આગમીનાં વેઢે આવે એટલાજ હોય છે' જે ઉપકારી ઉપકારનું સ્વરૂપ ન જાણે એ ઉપકાર કરે શી ગીતે? મુનિ વિચારે છે કે-આપત્તિ કે સપત્તિ વખતે દુધ્યાન ન આવે એની કોઈ સીજ આપુ આપત્તિ અને સપત્તિ બન્ને અશુભ ધ્યાનના કારણ છે ધ્યાન ચાર જાતના આત્મધ્યાન, શૈલધ્યાન, ધર્મધ્યાન અને શુકનધ્યાન પ્રથમના બે ખરાબ, પાછળના બે સારા આપત્તિ અને સપત્તિ એ બે આર્તશૈલધ્યાન કારણ છે. જે આ આગમને હયામા રાખે તે એ બેયના પામમાથી બચે

સપત્તિ વખતનું દષ્ટાત મમ્મલુ શેઠનું, જેના બળદના શિંગડા પૂરા કરવા, રાજા શ્રેણિક પાસે મિનકત નથી એ મમ્મલુ શેઠની મિલકત કેટલી? છતાં તે ખાતો તેલ ને ચોળા બે એટલી મિલકતનો માલીક આર્તશૈલધ્યાન સેવી સાતમી નરકે ગયો જ્યાં તેવીસ સાગરોપમની સ્થિતિ છે સપત્તિ હતી કે નહિ? આપત્તિ સમયને માટે કાલસૌકનિક કમાઈતું દષ્ટાત રોજ નિયમિત પાચસે પાકા મારનારો પાચસે પાકા ન મારે ત્યાં સુધી ખાવું ન લાગે છેટલી ઘડીએ તેને ધાતુવિપર્યયનો રોગ થયો ભયકર પીકા ચર્મ એને કડવું મીઠું લાગે, મીઠું કડવું લાગે સુગંધમા દુર્ગંધ લાગે, દુર્ગંધમા સુગંધ લાગે એનો છોકરો મુવમ એ શ્રી અભયકુમારનો મિત્ર હતો પિતાની શાંતિ માટે સુલસ પુષ્પની ચંધા પાંચરે છે, સુખડના લેપ કરે છે અને મિષ્ટાન્નાદિ લાવે છે, તેમ તેમ તે વધુ જૂઠાં મારે છે સુવગ જઈને અભયકુમારને ઉપાય પૂછે છે અભય

કુમાર કહે છે—મુનસ! રોજ પાચસે પાઠા માગનારાની નરકે જવા પહેલાની આ દયા છે તુ પુષ્પશ્યાને બહે બાવળની શૂળોની શર્યા કરી આપ, મુખડના લેપને બદલે વિષ્ટાના લેપ કર, મીઠાઇને બદલે લોખંડા વિગેરે પાદડાઓ ખવરાવ, તો કાંઈક શાંતિ થશે મુવસે જ્યારે આમ કર્યું ત્યારે આરામ થયો જરા જ પીને હાથ કર્યું સલળાય છે કે—મરતા મરતાએ એ કમાઈ મુવસને કહે કે કે મારો જીવ ગતે જાય તેમ નથી તુ એક વાત કબુલ કરે તો મારો જીવ ગતે જાય આપણા કુલધર્મનો રિવાજ છે કે પાચસે પાઠા રોજ મારવા આપત્તિ વળતની પમ્મ આ ભાવના જોઈ? મુલસે બાપની આજ્ઞા માની? ને બાપે પાખી પોખી રૂઢ પાઈને મોઠો કર્યો, એના કહેવા પ્રમાણે એનો જીવ ગતે નથી જતો, વચ્ચે લટકી રહે છે, એ વખતે આ દીકરો ‘હા’—કહે કે ‘ના’? મુવસે કહ્યું, ‘પિનાજી’ હિમાનુ ૫૧ પ્રત્યક્ષ હું જોઈ રહ્યો છું એ સહેવાની મારામ તાકાત નથી આપનો જીવ ગતે જાય કે ન જાય પણ મારાથી એ પાપ થઈ ગઈ તેમ નથી’ આ દીકરો આજ્ઞાભંગ છે કે પાવક?

આર્યદેશના વ્યવહાર જના ધર્મને બાધ થાય એવા હોય ત્યા આર્યત્વનું બંધન થાય છે ધર્મ અને વ્યવહાર એ વસ્તુ જુદી છે ધર્મીએ વ્યવહાર એવો સેવવો કે ધર્મને બાધ ન આવે ધર્મમા રહેનારો વ્યવહારને ન જુએ તો બાલે, પણ વ્યવહારમા રહેનારે જો ધર્મ થવું હોય તો ધર્મને ચોવીસે કવાક દૃષ્ટિમા રાખવો જોઈએ શ્રી જિનેશ્વરદેવનો ધર્મ લો ૧૧ી ૨ અપાન ખરો? સર્વવિરતિ એટલે આ આધો—પથ મહાવ્રતનો સ્વીકાર—દેગવિરતિ એટલે સમ્યક્ત્વમૂલ જાર મન સમ્પ્રદૃષ્ટિ એટલે ભગવાને કહ્યું તે સાચુ માને અને માર્ગાનુસારીના ૩૫ ગુણ જેમા તમને માન ત્રણજ સુણ કહું પહેલો, મધ્યનો અને છેલો ગુણ કહું છું પહેલો ગુણ ‘ન્યાયસંપન્નવિભવ’, મધ્યનો ગુણ ‘પાપમીરતા’ અને છેલો ગુણ ‘જિતેન્દ્રિયપણું’ ‘ન્યાયસપ્ત વિભવ’ એટલે પૈસા ન મળે તો પણ નીનિ નહિ મૂકી પૈસા

માટે નીતિ ન વેચવી એ પહેલો ગુણ ‘પાપભીરતા’એ મધ્યનો ગુણ અને અંતિમ ગુણ ‘જિતેન્દ્રિય’-આ હોય તો ધર્મ સાગી રીતે થાય આમા કયો ધર્મ ફોસલાવીને થાય એવો છે ? આજે એમ બોલાય છે કે ‘જોયો ફોસલાવીને અપાય છે’ ‘અહીં આવે એને, જેન સાધુ થાય એને, બે પાય લાખનો વારસો મળવાનો છે, પાય મળુ ફની તળાઈમા સુવાનુ છે, મોટરોમા ફરવાનુ છે, હવાઈ વિમાનોમા ઉડવાનુ છે, રેલ્વેમા મફત કપ્પાની છે, ચોવીએ કલાક ખાવાનુ છે, ઉપતા મુધી બીડીઓ ફકવાની છે એમ ? કે જેથી ફોસલાવીને અપાય ?’ મહાનુભાવો ! જરા સમજો સાધુ ધર્મ, વ્રાવક ધર્મ, સમ્યગ્દર્શિ અને માર્ગાનુસારીપણાનું વર્ણન પકકે પાયે જાણો આ ધર્મમા પોલ નથી તમે આટલા આટલા અનુભવી, કૈક સાધુઓના પરિચયમા આવેલા, શાસ્ત્રો સામળેલા છતાં એક આદમી જેમ તેમ કહી જાય, અને તમે હા હા કરો ? તમે ડમતાકાતને લીધે આ વસ્તુને પામી ન નહો, પણ એને કોઈ જોટા રૂપમા ઝીનર તો પૂછાય પણ નહિ ? તમે જાણો છો કે-જેટલા આશ્રવના સ્થાન તેટલા સવગ્ના સ્થાન અને જેટલા નવરના સ્થાન એટલા આશ્રવના સ્થાન. પૂર્વે જે સાધનથી અનતા મુક્તિ ગયા તેજ સાધનથી અનતા ફૂળી ગયા આજે જે સાધનથી સખ્યાગ્રધ આત્મા પોતાના આત્માને પવિત્ર કરે છે, એજ સાધનથી મખ્યાગ્રધ આત્મા, પોતાના આત્માને મલીન કરે છે લવિષ્યમા આજ દાદશાગીથી અનતા આત્મા તરી જશે અને આજ દાદશાગીથી અનતા આત્મા ફૂળી જશે જૈનશાસન જોટું છે એમ એની નિદા સામળવા પહેલા કોઈ તો જોડો કે ‘શાઈ ! જરા થોસો, પ્રમાણુ લાવો અમૂક ઝીજ સાગી કે જોગી એ કહેવાનો અધિકાર એને મમન્યા બાદ છે પ્રભુના શાસનને મમજો શ્રી જિનેન્દ્રદેવને જોળજો’ ભગ વાન્ શ્રી મહાવીર સયમ લીગા પછી છમ્મચક્રાવમા સાડાબાર વર્ષ રહ્યા ‘સાડા બાર વર્ષ જિન ઉતમ, વીરજી ભૂમિ ન કાયા’ સાડાબાર વર્ષમા કદી બેઠા નથી કદી બેઠા તો ઉલે

પગે, ચપટ તો એક સેકડ પણ નહિ સુવાની વાત તો નહિજ નિદ્રા અતર મુદૂર્વની, તે પણ લીધેલી નહિ, આવી ગયેલી ખાધુ કેટલા દિવસ ? ત્રણસોને ઝોગણપચાસ દિવસ તે પણ એકજવાર, ઉભે ઉભે, જ્યાં આહાર ત્યાજ પાણી, પત્રી કાંઈ નહિ ખાકીનો બધો તપ ચોવિહારો એમની જોડે ઉભો રહે એવો કોઈ થયો ? એની જોડીમા કોઈ આદમીને કોઈ આદમી ઘરાવે ને આપણે તાની પાડીએ તો આત્માની શી હાલત થાય એ વિચારો એ વખતે કહીએ કે ‘જરા ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવને ઝોળખો’ શ્રી મહાવીરદેવની જેની તેની સાથે સરખામણી કરનારને કહીએ, કે-ઝો શ્રીમાન્ ધીમાન્, ઉભો રહે, તુ ભગવાન્ શ્રી મહાવીરને ઝોળખે છે ? હાથ જોડુ, પગે પડુ શ્રી મહાવીરને ઝોળખ્યા વિનાં એ તારકની સરખામણીમા સામાન્ય આદમીને ન મૂક એને નામે દુનિયાને ઉધે માર્જે ન લઈ જા શ્રી મહાવીરદેવની સેવા ઉપાસનાથી તો આત્મા પાવન થાય તે તો ત્રણ જગતના નાથ, એમની શક્તિ, દાન શીલ, તપ, સયમ, એનો અશ માત્ર પણ જ્યાં ન હોય એની સરખામણીએ એ ત્રણ લોકના પૂજ્ય સાથે ? જે મરણમા આવે તે ખાય, પીએ, હરેફરે, હાકચે રાખે, તેની સરખામણી ઠોઠ શ્રી મહાવીરદેવની સાથે કરે ને ઈલાના કરનારા તાલીઓ પાડે તો હુ કહુ કે તે મૂર્ખાઓનુ ટોણું છે પડિત ધનપાલે રાજા લોજને શુ કહ્યું હતું, યાદ છે ? ધનપાલ તો નવો જૈન, અને તમે તો જન્મના જૈન ધનપાલે બનાવેલુ પુરુષ લોજે જોયુ પ્રસન્ન થયો લોજ કહે છે કે પડિતજી ! મારા હુણથી ચોપાયા છે મારી તમને લલામણ છે કે આ પુન્નકમા જ્યાં ‘વિનીતા’ લખેવ છે તે કાઢી નાખી ત્યાં ‘ધારા’ શબ્દ લખો, જ્યાં ‘ભરત’ છે ત્યાં ‘લોજ’ અને જ્યાં ‘કલશદેવ’ છે ત્યાં મારા ‘છપટ દેવ’ને મૂકો ધનપાલે કહ્યું-રાજન્ ! અન્નદાતા ખરા, પાલક ખરા, પણ હુ એવો મૂર્ખ નથી કે એ અન્નને મારો, ઐરાવણની માથે રામલને ઉભો રાખુ, કચનની સાથે કથીરને ગોઠવુ અને ચિનામણિ માથે કચના દુકાને મૂકુ કયા એ

વિનતા ને ક્યા તારી હુ પડાવાહી ધારા ક્યા એ ભરત અને
 ક્યા તુ બોજી! ક્યા એ વીનરાગ ઋષભદેવ ને ક્યા તમારા ઇષ્ટ
 દેવ! અત્રની ખાતર ધર્મ વેચનારા, સ્વાર્થની ખાતર
 ધર્મને ઠોકરે મારનારા, એના જેવા નામદોઈ દુનિયામા
 કોઈ નથી બોલે કહ્યું-જાયકર યશે ધનપાવે એની પરવા ન
 કરી દેવ, શુર ને ધર્મની આવી નિદા સાલજનારાને પણ પાપનો
 ઉદય થેરે છે પુણ્ય પાપના વિપાકને મમજો ચાર દિવમની
 આંખીમા ડહી ન જાઓ પામ્યા ડો એમાથી માનવુ હોય તો,
 પૂજા ન જાને તોએ વિરોધની પડજે તો ઉભા ન રહો, ભગવાન્ શ્રી
 મહાવીરદેવના ત્યાગના શુભગાન કર્યા ન આવડે તો, તમારી જીભ
 શુભગાન ગાવામા ન ચાલવી હોય તો, વિરોધ માલજના પહેલા
 કાનમા આગળી ઘાલો તમે એવા ખીવે બધાઓ કે કોઈની
 તાકાત નહિ કે તમને એક કદમ પણ ખસેડે ભગવાન્ શ્રીમહાવીર
 આવી તાકાત કેના જાણે મેળવી હતી? એ શક્તિ કૂદીને આવી
 હતી? માઠાખાર વર્ષમા બેઠા નહિ, જીંદગી નહિ, એ બધુ મેળ
 વ્યુ કરાથી? દુનિયાના વ્યવહાર સાધનોથી અમૂક શક્તિ મળે
 પણ એ બનાવટી, આજ છે, કાલે નથી અમારે તો તે શક્તિ
 જોઈએ કે જે યાવત મોક્ષપ્રાપ્તિ મુખી ટકે મારવાની શક્તિ
 દેગવી પણ માર ખાનાએ સુઝવણુ ન થાય તેવી શક્તિ
 દેગવી? ખરી શક્તિ તો તે છે કે જે અપરાધી પ્રત્યે પણ
 આત્માને શાત ગંખી શકે બહાદૂરી મારવામા કે ગમ
 ખાવામા? બળવાનને નિર્જલની દયા કમ? વધુ શુન્સો કેના
 આવે? 'કમજોરને શુન્સા બહોત' એ કહેવન યાદ છે ને?
 આજ ભગવાન્નું જીવન લખનારા શુ લખે છે? એ લખે છે કે
 ભગવાન્ ચાલતા ત્યારે ધગળી મૂજતી ભગવાન એમ ચાલે ખરા!
 ઇર્ષાસંમિતિ પામતા, મલપતા હાથીની જેમ એવી રીતે પગ મૂકે
 કે કોઈ પ્રાણીને પીડા ન થાય તમને ગીજી બળર છે? કહે છે
 કે 'ભગવાન મહાવીર ચંદનબાલા પાસે માફી માગી હતી'
 લખનારા આ બધુ લખે છે, શાસ્ત્રમા વાતો બધી છે મહાવીર

પણુ છે, અદનખાલા પણુ છે, અભિગ્રહ પણુ છે, પણુ એને ઉધા રૂપમા લઇ જવામા આવે છે વાતો જે રૂપમા છે તે રૂપને પવ શ્રીને કહે છે એનો અહીંયા નિવેધ છે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવને અભિગ્રહ હતો કે 'રાજપુત્રી હોય, માથુ મુઠાવેલું હોય, બેડી એા ધાવેલી હોય, ઉમરા વચ્ચે બેઠેલી હોમ ને રોતી હોય અને તે લિસા આપે તો લેવી શ્રી મહાવીર ભગવાન્ આઠ્યા ત્યારે બીજી બધું હવુ પણુ રોતી નહોતી શ્રી મહાવીરદેવ પાછા ક્યારે અદનખાલા રાધ લખનાર લખે છે કે "ભગવાન્ પાછા આવી હાય જોડે છે, માણી માગે છે, કહે છે કે બૂલી ગયો, માફ કર, મને તાડી જીવન, તડે હુ ખમજગાવ" ભગવાન્ આમ અદનખાલાને કહે છે, સમજ્યાને? ભગવાનને આ વળતે ચાર જ્ઞાન, મતિ, શ્રુત અવધિ ને મન પર્યાવજ્ઞાન અવધિજ્ઞાન અસખ્યાત પૂર્વના ભવો જાણે એટલું આવા જ્ઞાની અદનખાલાને આમ પૂછે? આવુ લખે એ ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના શાસનની પ્રભાવના કરે છે? આવા સાહિત્યથી જગતને ભગવાન્ શ્રીમહાવીરદેવ ઉપર બહુમાન પેદા થાય એમ? હુ પૂછુ છુ કે આવુ વિપરીત લખનારાનું લખેનું વાચે, સાબળે એ પાપના ભાગીદાર ખરા કે નહિ? મહામાથી-‘નરકે જાય’ ભાઈ! નરકની વાત જવા ઘો લોકો તો કહેશે કે અમે સાધુઓએ સ્વર્ગનો ને નરકનો ઇન્કારો લીધો છે, પણુ અમારે એ પામ નથી કાઢવા અમે નવરા નથી ભગવાને તો અમને કહ્યું છે કે મે રમતા બતાવી દેવા એક નરકનો, એક સ્વર્ગનો જેને જ્યાં જયુ હશે ત્યાં જશે એની એજે પાસ કાઢશે આવી નિદાનો સુગાર નથી જન્મના જેનો પણુ આનંદપૂર્વક વાચે ■ ઉપસર્ગ પરિષદ સહેવા એ સાધુનો ધર્મ છે, પણુ સાધુને સાધુ તરીકે માનનારાની ભાવના કઈ હોવી જોઈએ? સપ્રતિ રાત, જૈન શાસનના એક મહાન્ રાજા હતા એમણે મવા કરોડ જિનજિન ભરાંયા ભડકતા નહિ સવા કરોડ જિન જિન તમારી પાસે જિનજિનની વાત કરવામા એ ચિંતા 'દગકા પછી દેરામરો મટી જવાના છે, ઉપાશ્રયેમા ઘાસ ભરા

વાના છે' એમ જોશનારને જાગર નથી કે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના શાસનની પૂઠે પ્રાણ સમર્પનારા, કંઈના જડળાને ઠાયા પકડે તેવા છે અજાણ પામે જેમ તેમ લવરી કંઠે જવી, એમા મહત્તા, કે જ્ઞાનીપણ નથી, પણ મૂર્ખાઈ છે જ્ઞાના પાસે, મર્યદા જનીને, પ્રમાણ માન્ય રાખીને, આવેા તે બધાએ દમવા મઠ જાય જધુ મેદાન થવાની તો હજી સાકા અઠાર હજાર વગસની વાર છે તમે કેઓ, માથુ કુગે, ચીસો પાટો, તે જો જો થતાઢ નવી જરાજર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનું શાસન એકવીસ હજાર વર્ષ ચાલવાનું છે, જો અમને તો નક્કી છે પાપના ઉદ્ધવે કેમ મગડી જવાના પણ શાસન તો રહેવાનું

શ્રી મ પ્રતિ મહારાજાએ મવા લાખ જિનમંદિર કરાવ્યા એમને એવો અભિમત હતો કે-રૌજ સવારમા, એક નવા જિન મંદિરના ખાત મુકૂર્તના મમાચાર ન આવે ત્યા મુધી અન્નપાણી ન લેવું ઈતિમ હજાર મંદિરોનો જિજ્ઞાસુ દાર કર્યો એ મ પ્રતિ મહારાજા, એક રાત્રે જાગી ગયા એ વિચારે છે કે 'મે હજી કંઈ ન કર્યું' આટલું આટલું કરનાર કહે છે કે 'મે હજી કંઈ ન કર્યું' તમે શુ વિચારો? મે ઓહોહો ઓહોહો બહુ તો સાધુને એકાદ નાનું પુસ્તક લાવી આપ્યું હોય તેમા તો હ-હ-અમે ન હોઈએ તો મુનિ જીને 'આજનો આવક આટલું (ચોટું) કરે ને આટલું (ઘાટ) જોવે હા આ ચ મારી વાત સોળ સોએ જાણી મ પ્રતિ રાત્રિ વિચારે છે કે 'આ આર્ય દેશમા તો ધર્મની સ્થાપના કરી, પણ મારા જોડે રાત્રિ ઈના અનાર્થ દેશમા હું 'ઉમ ન કરું!' સ પ્રતિ રાત્રિએ જો અનાર્થ ભૂમિને એવી યોગ્ય કરી નાખી કે મુનિઓ ત્યા જઈ શકે શ્રી આર્ય મુહનિતસૂરિએ કહ્યું-‘ભગવાન મહાવીરની એવી આજ્ઞા છે કે મયમ નિર્નાદ થાય ત્યા મુનિએ વિચરવું.’ આર્ય મુહનિતસૂરિ દશ પૂર્વધર, એમની પાસે આવી સ પ્રતિ રાત્રિ કહેવા લાગ્યા કે-‘માહેજ, આપ અમુક દેશમા પધારો બહુ ઉપકાર છે’ શ્રી આર્ય મુહનિ, અને શ્રી આર્ય મહાગિરી જેય સમતાના સાગર હતા,

એમ ગુરુભાઈ હતા જ્યારે સપ્રતિરાત્ર નવો ધર્મ પામ્યા અને
 એ વખતે શ્રી આર્યમુહસ્તિસૂરિ અને તેમના શિષ્યો ત્યાં આવી
 ત્યારે બધાની ખૂબ ભક્તિ કરવી એ ભાવનાએ સપ્રતિ રાત્રીએ
 ગામમાં દરેકને કહી દીધું કે 'મુનિને જે ચોર જોઈએ તે વહોરા
 વાળે અને કીમત મારી પાસેથી લઈ જાણે' એ પ્રમાણે કામ
 ચાલ્યું, શિષ્યોને ખબર પડી તોયે દેવા માહ્યું, શ્રી આર્યમુહ
 સ્તિસૂરિને માનુષ પડ્યું તોયે ચાલ્યું, શ્રી આર્યમહાગિરિ, આવી
 પહોંચ્યા એ પણ દશપૂર્વધર, એ મોળા ગુરુભાઈ, એમણે
 પૂછ્યું, 'આર્યમુહસ્તિ, આ શું ચાલે છે?' આર્યમુહસ્તિએ
 કહ્યું 'યજ્ઞ રાજા તથા પ્રજા તરત આર્યમહાગિરિજી કહે
 છે, 'આજથી તારે અને મારે સગવડ નહિ' આ ગુરુસે,
 કહેય, શું? ઝટ આર્યમુહસ્તિ ઉભા થઈ પગમાં પડ્યા,
 બોલ્યા, 'બૂદ્ધો, પ્રાચક્ષિન આપો' આ શ્રી આર્યમુહસ્તિ
 સૂરિને સપ્રતિ કહે છે કે 'મહારાજ પધારો, સાધુઓ મોકલો,
 સગવડ કરી તાના લોકને મુયોગર બનાવ્યા છે' પ્રથમ સાધુઓ
 ગયા એમણે મમાચાર કહેવરાવ્યા કે, 'અહીં તો આર્ય કરતા
 એ સુદર બની ગયું છે શ્રી સપ્રતિ રાત્રી પોતાને કરવા યોગ્ય
 કારવાઈ કર્યા વિના આર્યમુહસ્તિ સૂરિને કહેવા નહોતા ગયા
 ઉપકારની ઇચ્છાવાલા ગૃહસ્થની ફરજ છે કે સઘમના
 નિર્વાહની સગવડ કામમની કરી આપવી જ્યારે હીરસૂરિજીને
 અકબર બાદશાહનું આમત્રણ આવ્યું, ત્યારે આમેગામના સઘો
 વિચારમાં પડ્યા કે હવે કરવું શું? ગુરુને બાદશાહ પાસે મોકલ
 લાય કેમ? આમત્રણ રૂપાવી રાખ્યા ગુરુને આમત્રણ ન પહોં
 ચાલ્યા શાથી? બાદશાહ જમે એવા પણ મુસ્લીમ વખતે કંઈ
 કરે તો? ને કે સઘ બાળે છે કે શ્રી હીરસૂરિજી સમર્થ છે,
 શક્તિસપત્ત છે, પ્રભાવક છે, પણ એ બાદશાહનું ભલું કરવા
 જતા, એમને કંઈ થાય તો સઘનું શું થાય? સઘનો તારક
 ત્ય એ કેમ પાડે? પછી તો એ ગયા છે એ બધું બાળે
 છે એમની બીજી વાત છે એ તેઓ એક નગરમાં આવ્યા છે

મરણ સમય નિકળ્લો છે જિભારી વધતી ચાલી, અને હીરસૂરિ
 જીએ એમ નક્કી કર્યું કે ‘હવે ઔપધની જરૂર ન હોય માટે
 આજથી ઔપધ બંધ’ એ વખતે આજો સઘ પુરુષ, સ્ત્રી, બાલ
 બચ્ચા તમામ આવીને સૂરિજીને વિનતી કરી કહેવા લાગ્યા,
 ‘મહારાજ, તમારે શરીરનો ખપ નથી એ અમે જાણીએ
 છીએ, પણ અમારા બહા ખાતર કૃપા કરીને ઔપધ
 દ્યો’ સૂરિજીએ કહ્યું કે, ‘એ નહિ બને’ સઘે કહ્યું
 કે ‘તો આજથી અમારે અન્નપાણી બંધ છે’ સ્ત્રીઓએ કહ્યું
 કે, ‘અમારે બાલબચ્ચાને ધવરાવના એ બંધ છે અમે અહીંથી
 ઉઠવાના પણ ત્યારે કે જ્યારે આપ ઔપધ દ્યો’ આખરે શ્રી
 હીરસૂરિજીને ઔપધ લેવું પડ્યું ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવ તો
 સર્વજ્ઞ હતા, વીતરાગ હતા ને’ જ્યારે ભગવાન્ ઉપર ગોશા
 બાએ તેજોદેશ્યા મૂકી, ત્યારે છ મહીના સુધી ભગવાનને દસ્તમા
 લોહી પડ્યું, છતાં ભગવાન્ ઔપધ લેતા નથી એક સિંહમુની
 નામના મુનિ રોજ કહે છે કે, ‘ભગવાન્! ઔપધ દ્યો’ પણ
 ભગવાન્ લેતા નથી ભગવાન્ પાસે ન ચામુ એટલે સિંહમુનિ
 જગલમા જઈને રૂએ છે કે ભગવાન્ ઔપધ લેતા નથી ‘સહન
 કરવું એ ધર્મ નથી?’ એમ આ બધા ન બોલ્યા તમે બધા
 જ્ઞાનના નિધિઓ, વિદ્વાનો, બોલોને’ ભગવાન્ સિંહમુનિને કહે
 છે, ‘આમા કાંઈ નથી, છતાં જા, અમૂક સ્થળેથી અમૂક ઔપધ
 નિર્દોષ છે તે લઈ આવ’ સિંહમુનિની ખાતર ભગવાને પણ
 ઔપધ લીધું તમારી શુ ઈચ્છા’ સાધુ મરે તો વાધો શુ એમ?
 ખરેખર એવી ભાવનાઓમા જૈનપણુ નથી

વ્યાખ્યાન ૧૯ મું

કહ્યું તે કરવાનું કે કર્યું તે ?

હું ! નિયા જે રીતે મનુષ્ય જીવનની સફળતા કહે છે, તે ગતિની સફળતા જાનીઓ કહેતા નથી. દુનિયાએ એમા સફળતા ક'પી છે કે રિદ્ધિસિદ્ધિ મળે, મોજ થોપ મળે, અને શાહ તરીકે રહી નામનાથી જઈએ આ મહા પુરુષો સફળતા જૂદા પ્રકારની કહે છે આ જીવન, આ માનવ જીવન, આ જાનીઓએ જોગનું સાધન કર્યું નથી જોગનો વિપાક જોગવવાનું સ્થાન નરક છે અને જોગનો ઉદય જોગવવાનું સ્થાન સ્વર્ગ છે હવે આ મનુષ્ય ગતિની મહત્તા શા માટે ? જોગને અંગે જો હોય તો તો દેવગતિમા વધારે જોગ છે મનુષ્ય લોકની તો દુર્ગંધ ચારસોથી પાચસો જોગન હજી છે દેવલોકની દૃષ્ટિએ આ લોક જોટલો ગદો છે, જોગ નીજ મહત્તા રાખવાની હોય તો તો સમારમા ચાર ગતિમા પહેલે નજરે દેવગતિ છે ત્યારે સાગ્રીત થાય છે કે આ ગતિ જોગને માટે તો નથી એની સાથે ક'તા માટે શું કરવું જોઈએ ? આ જીવનની સાર્યકતા માટે શ્રી તીર્થ કરદેવે કહ્યું તે કરવાનું કે કર્યું તે ? શ્રી તીર્થ કરદેવ તો લોકોત્તર મનુષ્ય યોનીમા રહ્યા માટે મનુષ્ય પણ એ લોકોત્તર મનુષ્ય એમણે કર્યું તે કરવાની વાત ન થાય એમણે કહ્યું તે કરવાની વાત હોય આપણે ઘોડું જે કરીએ છીએ તે એમની આજ્ઞામા આવી જાય એ જીવન જે રીતે જીવ્યા એ ધર્મ હોય તો આજ્ઞે ન ચાલે ભગવાન ઘર બારમા રહ્યા તે નમારે કરવું, અને એમનો ત્યાગ ન કરવો, એમ ? શ્રી તીર્થ કરદેવ અવીને માતાના ગર્ભમા ત્રણ જ્ઞાન સાથે લઈને આવ્યા આપણે શું લઈને આયા ? સલામાધી-‘એ’ એ પણ કેવા-જેની કિમત નહિ ખાવું કેવી રીતે અને

મૂલરવુ ઠેવી રીતે એ પણ માનાને ગીળવાડવુ પડે એ જ્ઞાન,
જ્ઞાનની ઢોળીમા છે ? આત્માના સાદુલક શુણુ તરીકે એટલુ પણ
ચૈતન્ય ન હોય એ કેમ બને ? શ્રી તીર્થ કરદેન ત્રણ જ્ઞાન લઇને
આવ્યા, ગર્ભમા રહ્યા, એ બધુ એ જાદુ શ્રી જિનેશ્વરદેવનુ
જીવન તો શ્રી જિનેશ્વરજી જીવે. સાગરની ઉપમા માગર
સાથે થાય, તળાવના સાથે ન થાય સાગર કેવો તો માગર
જેવો, ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ કેવા, એનો જવાબ ભગવાન શ્રી
ઋષભદેવ જેવા ભગવાન શ્રી ઋષભદેવ કેવા એનો જવાબ ભગ
વાન શ્રી મહાવીર જેવા અથવા કહો કે ભગવાન શ્રી મીમંધર
સ્વામી જેવા એનુ સામર્થ્ય, એની અપ્રમત્તાવસ્થા, એનુ સયમ
એ બધુ યે નિરાણુ આપણે માટે તો એની આજ્ઞા એજ આદર્શ જે
આપણી સામે એકવુ જીવન ધરવામા આ યુ હોત તો આજે
આપણે ધર્મિજ ન હોત આ દ્વાદશાગીમા ભગવાન શ્રી જિને
શ્વરદેવની આજ્ઞા ન આપી હોત ને માત્ર શ્રી જિનેશ્વરદેવના
જીવનરૂપી આરીમો ધર્યો હોત અને એમ લખ્યુ હોત કે આમ
વર્તો એજ મુકિતએ જાય તો એ જોષનેજ આપણે મુજાઈ ગયા
હોત એનો સયમ, એના દાન, ગીવ, તપ, લાવ, બધુ વિવક્ષણ
હોય છે શ્રી મહાવીર જે દાન, ગીવ, તપ, લાવ કર્યા એને
અમુક અથે તમે કરો તે મહાવીરે કર્યુ તે કર્યુ એમ ન કહેવાય
કહ્યુ તે કર્યુ એમ કહેવાય જે રીતે પોતે સયમ પાળ્યો તેજ
રીતે સયમ પાળવાનુ કહે એ એમ કહે કે 'જેને કેવલજ્ઞાની થવુ
હોય-તેણે કેવલજ્ઞાન થાય ત્યા મુધી ભૂમિ ઉપર બેસવુજ નહિ,'
તો કોઈ સયમી તથા કેવલજ્ઞાની થતે ? ભગવાન કરેમિભ તે
ઉચરે છે સતે શબ્દ શિવાય બધુ જોણે આજના સાધુપણુ
એજ કરેમિભ તે ઉચરે છે પણ ભગવાનની જેમ આપણે
પણ કરેમિસામાધય કહીયે તો ? એમને માટે પ્રત્યક્ષપણે હવે
કોઈ ઉપદેશકની ગરજ નથી તમારે અમારે ગરજ છે જેને
જરૂર ન હોય તે તો સ્વયસંબુદ્ધ તરીકે વર્તો આપણે તો આજ્ઞા
મુજબ વર્તવાનુ આપણે માટે તો આજ્ઞા એજ ધર્મ એમને

ગર્ભથીજ પ્રભુ જ્ઞાન હતા અને જાણના હતા કે આટલા વર્ષ ગૃહસ્થપણ : આટલામે વર્ષે સયમ, આટલામે વર્ષ કેવલ અને આટલામે વર્ષે મોક્ષ એ રીતે એ પરમજ્ઞાનીનું દષ્ટાંત લઈ આપણે પણ આપણી ઇચ્છા મૂજબ વર્તવા જઈએ તો ? શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જીવન એટલું બધું અનુપમ છે કે જેની મરખામણી આ દુનિયામાં કોઈની સાથે થઈ શકે તેમ નવી મુક્તિ સાધવી હોય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામા રહેવું જોઈએ એક પૈસાનું ફાન દેવું અને લાખોના દેનાર સાથે ઠસા રહેવું, એ બને ? શ્રી ગણધરદેવ કહે છે તે પણ નિશ્ચય મત્ય છે, છતાં તેઓએ એમ ન કર્યું કે અમે કહીએ છીએ, પણ શ્રી જિનેશ્વરદેવનું કહેલું કહીએ છીએ એમજ કહ્યું ગણધર દેવો, કે સામાન્ય કેવલીઓ કહે પણ કહેલું તો શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જે ભગવાન શ્રી મહાવીરે કહ્યું તેજ વસ્તુ અનંતાજ્ઞાનીએ કહી લાલને પૂછ્યું—પુણીયા શ્રાવકશ્ર્વ જ્ઞાન ભગવાન જેવું ખરું ? પુણીયાનું જ્ઞાન ભગવાન જેવું નહિ બાકી વિધિ પૂર્વક થાય તો પુણીયાનું, તમારું અને નાના બાળકનું એ જ્ઞાન ભગવાનની આજ્ઞા મુજબનું ખરું એ જ્ઞાન ભગવાન મહાવીરના જ્ઞાનને ન પહોંચે આપણે તો આજ્ઞા એજ આદર, એજ અવલંબન જોડા કરે તે કરવું એવી ઘેલછાનો પ્રચાર કરશે તો પાયમાલી થશે.

એક જેડુત હતો એણે એક નોકર રાખ્યો નોકરે પૂછ્યું કે ‘મારે કરવું શું ?’ જેડુત કહે કે ‘હું કરું એમ તારે કરવું’ નોકરે ગાંઠ વાળી કે એ કરે તેમ કરવું બન્ને જણા માથે પાણીનો ઘડો મૂકી ખેતી કરવા થા ૫ આગળ જ ૫ અચ્ચાનક કંઈ કલરાવાથી જેડુતના માથેથી ઘડો નીચે પડી ગયો નોકરે પણ ફેંકી દીધો, કારણ કે કરે એમ કરવું રહ્યું જેડુતે પૂછ્યું, ‘તે ઘડો કેમ ફેંક્યો ?’ નોકરે તો નિર્ણય કર્યો હતો કે કરે તેમજ કરવાનું અને જોલે તેમજ જોવવાનું, એટલે નોકરે પણ પૂછ્યું, ‘તે કેમ ફેંક્યો ?’ જેડુતે ગાળ દીધી નોકરે ગાળ દીધી જેડુતે માર્યો, નોકરે માર્યો, થઈ ડપાડી. જેડુત તો ગજરાયો કે આ અલમરન મારો પ્રાણ લેશે

આગળ ખેડુલ નાઠો, પાછળ નોકર નાઠો કાંટે ધાતીયુ બરાબરે
માલીક એ કાઢીને નાઠો નોકર પણ ધાતીયુ કાગીને નાઠો માલીક
ઘરને ખૂલે જઈ બરાબરે નોકર પણ ખૂલે જાયો બહાર નીકરે
ત્યારે ખરા! કાઢ કાણ? અતે કાંઈ શાણાએ સમજાવે ત્યારે
કેકાણે પડયું માલીક કરે તે કરવાની વાન આખા ગોપાળ નીકરે
ગઈ તો તેનું પરિણામ બહુ ખરાબ આવશે નોકરે શેઠ કહે
તેમ કરવાનું ન હોય પણ શેઠ કહે તેમજ કરવાનું હોય
આજ્ઞા મુજબ સયમ પાળનારા તે બધા મુક્તિ ગયા એક એક
શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમા સખ્યાત્વ માત્રાઓ મુક્તિ આપે
તેમા એક પણ શ્રી જિનેશ્વરે કર્યું તેન કરવાથી નહિ પણ તે
જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા મુજબ કરવાથી તથા આપણી દેવતા
મુજબ તરવાના સાધન બતાવનાર જગદગ્ને એની ક્ષમા એવું
એમ કહેવાય? કાંઈ મોટા માણસને કહે કે તમે લેકડા કાઢના
બસો અને હું થઈમા? પેલો કહે કે હાઈ! તારી સ્થિતિમા
આનંદ માન આજે કદાચ હું લેકડા પણ પડી શું? એ
સ્થિતિમાજ તારા જીવનની શાંતિ છે નહિ તે બચાવિમાં મરી
જઈશ

વિદ્યાસ વચન ઉપર કે પુરૂષ કવિ

આજ્ઞા એજ આદર્શ. જ્યારે તે બહુમાન છે
ત્યા આજ્ઞા કરનારનું બહુમાન જ્યારે તે આજ્ઞાના
બહુમાન વગરનો આદર્શી જ્યારે તે એવો છે તે જોગ
કેટલાક એવું માને છે કે પુરૂષવિશ્વામ
શાસ્ત્ર કહે છે કે એ તે પુરૂષ એ હજી માટે તે
'પુરૂષવિશ્વામે વચનવિશ્વ' એ પુરૂષ વિશ્વામા પથા કે
કે વચનો મીઠા હોય પણ તે એક મોટો અદર્શી
તમને કહે કે 'તું નાશાય' એવું નોંધવો નાહી
કે કે 'તું નાશાય' એવું નોંધવો નાહી
નયન મોટાના કહેવાદાર પુરૂષ સરજો, પણ
તે કહે કે પુરૂષ ના, ત્યાં જોવા કે

ગમાર ॥ પેલો મોટો માણુમ બોલે ત્યારે થાય, કે જરૂર, એણે
 મારામા કાંઈક ખામી જોઈ હોયે, નહિ તો એ બોલે નહિ
 દુનિયાના અર્થકામના સેવકોને પણ આ રીતિ અગીકાર કરવી
 પડે છે એકીસમા પરસ્પર ગમે તંત્રુ બોલે, કે કેમ કામ કરતો
 નથી, તો એની અમર ન થાય પણ એકીસર આવે, એ બોલે
 પણ નહિ, જરા આખજ ફેરવે કે ટપ નીચી મુઠીએ કામ કરવા
 મહી પડે સમજે છે કે શેરો મારવો એકીસરના હાથમા ॥

વચન પગથી વ્યક્તિની કિંમત આકવાની જૈનશાસ્ત્રના
 નથી કહી પાગધિની કિયા કેવી? પારધિ શરૂઆતમા તો ઉદાર
 બની જાય, જાળ બીછાની, અજાજ નાખી, પક્ષીઓને લોજન
 કરવા આમત્રે એણે અનાજ નાખે કે પક્ષીઓ ખાતા થાકે
 એક પગી એક, પગી એક, એમ આવી આવીને બેસેજ
 જાય એની સાવચેતી એટલી બધી કે જરા અવાજ ન થાય
 ઉમઠા ઇર્થામભિતિ ખાળે મામેથી કોઈને આવતો જુએ તોએ એ
 બોલે નહિ આડા હાથ ધરે જાલે મહાદયાળુ, પક્ષીને ત્રાસ
 ન થાય, લોજનમા અતરાય ન થાય પેલો આવનારો પૂછે
 કે આ છે કોણ, જે ધીમે ધીમે આવે છે, બોલતો પણ નથી,
 હાથના ઇમારાથીજ વાતો કરે છે? એ વળતે જો કોઈ એને
 એમ કહે કે એ ગાહુકાર છે તો તો ઠીક પણ કોઈ એમ કહે કે
 પારધિ છે, તો એ શુ કરે? એવો મોટો અવાજ કરે કે એકે
 એક પક્ષી ઉડી જાય અનાજ નાખીને દયાળુ પણ ન કરે એટલા
 પ્રમાણમા પશુરક્ષા, આ પારધિ કરતો હતો દયાળુ તો અનાજ
 નાખી આદ્યો જાય, પણ આ પારધિ તો આખજ વધે કારણ કે
 એને તો ઘોડુ અનાજ નાખી તમામ પગી ખાઈ જવા હિ આ
 કિયા સારી કે નરમી? અહીં મધ્યસ્થ બનો? ગમે તોયે અનાજ
 નાખવાની ઉદારતા કરીને? એની દંખાતી ઉદારતા, દેખાતી રક્ષાની
 પ્રવૃત્તિ એ બધી હિમાની પ્રવૃત્તિ છે કિયા કે વચનના આધારે
 ભૂલના તો પરિણામ ખરાબ આવશે પહેલી પરીક્ષા વ્યક્તિની
 -પુરૂષની, પછી એની કિયાનો આદર શાહુકારની પેઢીનો

સામાન્યમા સામાન્ય દસ રૂપીઆનો નોકર તમારે ત્યા આને અને એ રોકની ચીઠ્ઠી આપે તો પચાસ હજારનો એક ફાડી આપો, પણ શાખ વગરની પેગનો માલીક પોતે આને તોયે પ્રથમ તો ચોખ્ખી નાજ કહો કદાચ એની શરમ પડે, એ માણસ કંઈક કામનો હોય તો તમે કહી દો કે આજે લીજેરીમા રૂપીયા નથી વ્યવહાર પણ વચનના નામે નથી ચાલતો પણ વ્યક્તિના નામે ચાલે છે 'પુરુષ વિશ્વામે વચનવિશ્વાસ.' ગણનારો કદી ભૂલે પડે નહિ સત્કર્મના કરતા દુર્જનના વચનો વધારે મીઠા હોય છે દુર્જનની જીભમા મધુ, અને હૃદયમા હાહાહા ઝેર હોય છે સત્કર્મ નને જ્યારે હૃદયમા મધુ અને કદાચ જીભમા કઠીનના લાવળી પડે છે એકરૂ ગમે તેવું તરફડે, રાતુ કઠંગતુ હોય તોયે મા, છાતી ઉપર પગ મૂકી દવા પાય પાડેશણો આવીને કહે, કે બાઈ, આ શું કરે છે ? 'આમ તે દના પનાતી હશે ?' મા કહે છે કે, 'તમે તમારે ઘેર જાઓ એની મા હું છું' એ વળતે ચાર દાદા ઉભા હોય તે કહે કે એ એની મા છે મા બીજુ કંઈ પાય નહિ એ પાતી હશે એમા બાગકતુ હિત હશે વચનના વિશ્વાસે ઠગાવાની નીતિ બાધવી નહિ શ્રી અભયકુમાર વેશ્યાથી ઠગાયા, એ કેની ગતે ? વેશ્યા, શ્રાવિકા બનીને આની હતી, એટલે એ ઠગાયા કહેવાયજ નહિ વેશ્યાએ એમ કહ્યું હતું કે, 'હું ત્રિનેશ્વરદેવની શ્રાવિકા છું, સયમની ભાવનાવાળી છું, તીર્થ યાત્રાએ હાલ ફરે છું' શ્રી અભયકુમાર આ ધર્મના નામે ઠગાયા હતા જે ગભાએ વેશ્યાને આ આજ્ઞા કરી હતી એણે પણ ભ્યાજે આ વાત જાણી ત્યારે કહ્યું કે, 'આ ચુકન નથી' વેશ્યાને કહ્યું કે, 'તારા બુધ્ધિબળથી નથી લાવી, પણ તે ધર્મના પ્હાને ઠગ્યો છે' આ આદમી આવું બોલે છે મારે આવોજ હોવો જોઈએ એમ એકાત નવી સાડે બોલનારો જોગે પણ હોય અનેહી આવીને લાત મારે તોય મારી લાગે પણ દુરમન 'પધાગે' કહે તોય સમજવાતુ કે ત્યા જાડોતો નહિ હોય ! શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવરાગાદિ શત્રુ ઉપર જય મેગવી ચૂકયા છે, એટલે આપણે મારેતો એમણે જે

કહ્યું તે ધર્મ પુરૂષની પ્રમાણિકતા પર વચનની પ્રામાણિકતા છે. આપણે તો દરેક ક્રિયામાં જોમની આના જોવાની શ્રી જિનેશ્વરદેવે તીર્થસ્થાપનાની સ્થિતિ ક્યારે રાખી ? કેવળ જ્ઞાન પછી પણ પહેલા નહિ કેવળજ્ઞાન ન પામ્યા હોય ત્યાં સુધી, મહાસમર્થ, જ્ઞાની ખરા, પણ જ્ઞાન કેટલું ? કેવલજ્ઞાનની અપેક્ષાએ ચાર જ્ઞાન બિંદુ જેવા છે તીર્થ સ્થાપના કેવલજ્ઞાન બાદ, પણ પહેલા નહિ તીર્થ કરનામકર્મનો સાચો વિપાક પણ કેવલજ્ઞાન પછી, પહેલા નહિ પહેલા પણ ઇંદ્રો આવે, સેવા, મહોત્સવ કરી જાય, પણ પછી જે જાતના ઠરે તે જાતના નહિ, કેવલજ્ઞાન પછી તો દેવતાઓ, ભગવાનને જમીન પર પગ પણ માડવા ન દે આગળ સુવર્ણકમળ ગોઠવેજ જાય એ સાદાથી વીતરાજ થયા વિના પચે નહિ તીર્થ કરનામકર્મના વિપાકનો ઉચ્ચ કેવલજ્ઞાન પછી કેવલજ્ઞાન પછીના રૂપ, રંગ, સાદાથી બધાએ નિરાળા શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી કહે છે, ‘ભગવાન તારી નિર્ભયતા, અને તારી ચક્રવર્તિતા જોય જખરી આ જોયના યોગ શી રીતે ? આ જોયને પચાવવા જેટલી તારામા યોગ્યતા છે આ બધી વસ્તુ કેવલ જનતાના લાભને માટે નીવડવાની છે’

આલબન વિનાનો ધર્મ કેટલો ?

શાસ્ત્રના પાંચ પ્રકારની ક્ષમા કહી છે ૧ અપકાર ક્ષમા ■ ઉપકાર ક્ષમા ૪ વચન ક્ષમા ૫ લોકોત્તર ક્ષમા ૧ અપકાર ક્ષમા-પોલીસના અમલદારે ઢે ઢોઈ મોટા માણસે, ઠાસો માર્યો અગર તમારું અપમાન કર્યું, એ વખતે તમને વિચાર થાય છે કે, ‘જો ગુસ્સો કર્યો તો ખીજી બે પડ્યો, માટે ક્ષમા રાખવી નહીં જો કાણુ ગુમાવીશ તો ફજોવી થશે’ આ ક્ષમા એ અપકારની લીનિથી ક્ષમા છે આ સ્થિતિમાં આત્માએ કપાયને રોક્યો, અને ક્ષમા આવી આ ક્ષમા તો તમે જન્મથીજ શીખીને

આ ક્ષમા તો તમે જન્મથીજ શીખીને આવ્યા છો જે તમારી
 બુદ્ધિ બહાર મારી ગઈ હોય, અને આગળ પાછળ બેંધા વગર
 વાળુ ગૂંથાવો તે વાન જૂદી બાકી આ ક્ષમા શીખવવી પડે તેવી
 નથી ૨ ઉપકાર ક્ષમા-કોઈએ તમારો ઉપકાર કર્યો હોય, એણે
 તમને કોઈ વખત ચાર શબ્દ કહ્યા હતા, તે વખતે ગમ ખાઓ
 કે 'ગમે તેવો તોયે એ ઉપકારી છે' આ ક્ષમા વધી ગઈ આની
 માત્રા ખૂબ વધી અપકાર ક્ષમામા કેવળ સ્વાર્થ અહીં ઉપકારી
 પ્રત્યે દૃતસતા ૩ વિપાક ક્ષમા-કપાય કરીએ તો પરલોક બગડે
 શાસ્ત્ર કહે છે કે કપાયથી દુર્ગતિ થાય માટે ગમે તે પ્રસંગે
 કપાયને રોકવો તે વિપાકક્ષમા ૪ વચનક્ષમા-શ્રી જીનેશ્વરદેવ કહી
 ગયા છે કે કપાય કરવો જોઈએ નહિ ગમે તેમ થાય પણ અમ્ર
 શસ્ત્ર કપાય કરવો નહિ વિપાકક્ષમામા પણ આજ્ઞા ખરી, આજ્ઞા
 બધે, છતાં અહીં તેની માત્રા વધી ગઈ ૫ લોકોત્તર ક્ષમા-
 વિચાર કર્યા વગર સદ્ગુણો ક્ષમા એમની એમ બનીજ રહે એ
 લોકોત્તરક્ષમા ગુપ્તના પ્રમગે પણ ગુપ્તો ન આવે કોઈ કહે
 કે-શાસ્ત્રનો વિચાર કર્યા વિના હું લોકોત્તર ક્ષમા રાખુ તો ?
 જ્ઞાની કહે કે તુ ગાડો છે લોકોત્તરક્ષમામા તો આત્માનો એવો
 અવધાસજ હોય કે એ આત્માને કપાય અપશે પણ નહિ શ્રી
 જીનેશ્વરદેવ કહે છે કે આલબન વિના ન ચાલે શાસ્ત્રે વિધિ
 બાધી છે કે શુદ્ધ અહો કોશ દ્વર હાય તો પણ શકિત મપન્ન
 આવકે આવશ્યક કરવા ત્યાં જુલુ જોઈએ એકાતની મળ
 એર છે, છતાં આમ કેમ છે ? તો કે એકાતે બેસવાની હજી વાર
 છે, જ્યાં સુધી આ મા આલબનના આધારે જીવી શકે છે, ત્યાં
 સુધી આલબન મૂકી દેવુ એ આત્માને ખાડામા ગળડાવવા જેવુ
 છે સાતમે ગુણકાણે આલબન નહિ પણ ત્યાં સમય જટલો ?
 આલબન વગરનું જીવન વધારે નહિ, ફક્ત અતર્મુદ્ધૂર્તજ હોય
 માટે આલબનને આગળ કરીને ચાલવુ એજ ધર્મ ૭

બુઝીયા માથે બાથ ન લીડો.

તમે વર્ષો સુધી પુનઃકો ઘણા વાંચ્યા, લાખી, ચોડી, ડાહી

હાહી વાતો કરી, છતાયે આત્મા, શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામા
 સ્થિર ન થાય તો મહેનત નિષ્ફળ આપે અન્યા ક્ષાક્રા મારવાનું
 રહેવા દઈ, જ્યા ત્યા સળમે હમ, એ દેખાડવાનું કાઠી
 નાખે 'અમે પણ કાઠ' એ ભૂલી જાઓ શ્રી જિનેશ્વરદેવની
 આજ્ઞા આગળ મસ્તક નમાવતા શરમ કેમ થાય છે? વર્તાય એટલું
 વર્તો, ન વર્તાય તો વર્તે એને હાથ જોડો, અને ભવિષ્યમા વર્ત
 વાની ઉમેદ રાખો તોએ આ જીવનમા ઘણું પામ્યા એમ મનાય
 આજ્ઞાનો અમલ કરવાની તો તાકાત નથી, તે પહેલાં કર્યું એમ
 કરવાની વાતો ઠરે કે? બળીયા સાથે બાથ લીડીએ તો
 મરીએ નહિ તો માદા તો જરૂર પડીએ, તો કરતા હોઈએ
 તેમાથી પણ ખસી જઈએ! માટે હવે હાથ જોડીને કહો કે મારે
 તો તારૂં વચન પ્રમાણુ તું કહે તે ખરૂં તમારી જેટલી બુદ્ધિ,
 તર્ક શક્તિ હોય એટલી ત્યા વાપરજો એની વિરૂદ્ધમા એક અંશ
 પણ વાપરતા નહિ આનું નામ તે સમ્યક્ત્વ જયરાજની પરીક્ષા
 કરવા મુનિવેરે દેવ આજ્યો છે રાજ્ય મુનિને મહાજ્ઞાની સમજે છે
 નિગોહાદિ વસ્તુનું સ્વરૂપ આજ્યુ ત્યારે પેલા દેવમુનિએ કહ્યું કે,
 'ભગવાને બધાં તત્ત્વો તો સાચા કહ્યા છે, પણ કેટલીક વાત બુદ્ધિમા
 ઉતરે એમ નથી જેવી કે નિગોહ વિગેરે' એ વળતે જયરાજએ તમામ
 દલીલો કળી છતાં જ્યારે મુનિએ ન માન્યુ, ત્યારે જયરાજએ કહી
 દીધું કે, 'હવે આપણો મેળ નહિ મળે' શુરૂ તારક ખરા, ઉદ્ધારક
 ખરા, પણ કયા સુધી? આજ્ઞામા હોય ત્યા સુધી મતિકંપના
 આવી એટલે નહિ એમણે કર્યું એ કરવાની તાકાત આપણામા
 નથી આપણે તો એમણે બતાવ્યું એ કરવાનું એમણે એમ કહ્યું
 હોત કે જે રીતિએ મેં કર્યું એમ ઠરે તોજ મુદ્ધિ મળે, તો
 શુ થાત? શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જીવન તો જે જિનેશ્વર થાય તેજ જીવી
 શકે શ્રી જિનેશ્વરદેવના સમવગરણમા કેવલજ્ઞાની હોય પણ એ કહે
 શુ? શ્રી જિનેશ્વરે કહ્યું તે જ્ઞાન સરણુ છે છતાં એ માને કે અમે
 એની નિત્રાએ કેવલજ્ઞાન પામ્યા, માટે એમણે કહ્યું તેજ અમે કહીએ.
 એ કેવલજ્ઞાનીઓ પણ શ્રી તીર્થ કરની દેશના વળતે ખાર પર્ષદા

માની એક એમની પર્ષદામા બેસે કેવલજ્ઞાનીને હવે સાલગવાનુ શુ ? હતા બધ ને બેને અરે ગણધર, એ તો હનુમ્, એ બેસે ત્યારે પણ પર્ષદામાથી કેવલજ્ઞાની ઉઠે નહિ આવે ક પ છે

હુ અને અમે ભૂલી જાઓ

શાસનના સંસ્થાપક કોણ ? શ્રી તીર્થ કર દેવ આપણે કોણ ? એમની આજ્ઞામા રહી તેના આરાધનદ્વારા મુક્તિના અર્થાં જેની નિશામા રહે, જેના શામનમા રહે એની આજ્ઞામા રહેવામા વાધો ? મત્રી બધુ કરે, ભલે કુલ સત્તા એની, રાજના નામના લખાણુ પણ એ કરે, પણ મ્હોર હાપ કોની ? હુકમ ઝેનો ? ફરમાન કોનું ? નાનામા નાના આદમીને પકડવો હોય તોય હુકમ રાજનો મરેલાના નામની પેટીમા પણ જમા ઉધાર કોનું ? નોડ એમ કહે કે હુ શેઠ અને રકમ પોતાના નામપર જમા ઉધાર કરે તો બેડી કે બીજી ઝાઝી આપણે તો એમની આજ્ઞાના નામનીયે રહેવાનું એ રીતે આજ્ઞાની તન્મયતા ન હોત તો જૈનશામનની પણ ઈતરદર્શન જેવી દશા વધ હોત જૈનશાસનના પરમ પ્રભાવક શ્રી હરિભદ્રસૂરિને ધારે તો પોતાના વિચાર દર્શાવી શકે છન્દસ્થળુદિને લીધે વિચાર ભેદ તો થાય એડ વખત શ્રી હરિભદ્રસૂરિને પણ ઢાઢ એક બાબતમા વિચાન્ભે થયો એમના ગુરૂ પણ એમના વિચાગ્ને સમ્મત વયા છતા હરિભદ્રસૂરિ લખે છે કે, ‘અમને આ વિચાર થયો, એમા અમારા ગુરૂ સમ્મત છે પણ ગભીર બુદ્ધિને ધગનાશ ભાગ્યકાર મહર્ષિ સાથે એ વિચાન્મા વિરોધ હોવાથી અમે મૌન રહીયે બીયે વયા તે અને કયા અમે’ આજ તો ‘અમે પત્રુ ઝક’ છીએ એણુ કહેનાર પાકયા છે ‘હુ’ અને ‘અમે’ માનનારાને શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમા મ્થાન નથી ‘હુ’ અને ‘અમે’ ભૂલી જાઓ જમાલિ, લગવાનની પરિવદમા પોતાની વાત સાળિત ઢગ્વા આવે છે હજી લગવાન તો બોલ્યાએ નથી ત્યાર ગણધર દેવ જોતમગ્વામીએ એમને પૂછ્યું અને બોલતા બધ કર્યા, તોય બહાર નીકળી ‘હુ સર્વજ્ઞ, હુ સર્વજ્ઞ’ની ડાડી પીટવા લાગ્યા તેજ વખતે લગવાનના સાધુ સમુદાયે અને શ્રાવડ સમુદાયે નક્કી ઠર્યું કે ‘આ સઘ બહાર’

જમાલિ કોણુ ? લગવાન મહાવીરનો લાલેજ, જમાઈ, અને પાચસે ગીતાર્થ શિષ્યોનો ગુરૂ પાચનેને સયમમા ઝીવાવનારો, મુકિનના માર્ગે વાળનારો એ પાચસેએ હજુ કે ‘હવે તમે ગુરૂ નહિ ઉપકાર ખરો પણ હૈયામા, હવે બહાર નહિ’ આ શાસનમા ‘હુ’ ને ‘અમે’ એ નહિ ચાલે ‘તમે’ અને ‘હુ’ કોણ ? અમે બોલતા શીખ્યા એ કોના પ્રતાપે ? આ આગમ ન હોત તો અમે ગુ બોલત ? આ પાખ્યા આગમથી અને એમા એ ‘અમે’ ? તમને આગવતુ દેખાય નહિ, પાઠવતુ દેખાય નહિ, તમે કયાથી આવ્યા ? કઈ દુનિયાથી ? તમે જો શ્રી મહાવીર-દેવના સાચા દીકરા બનવા માગતા હો તો કબૂલાત કરો કે આજથી એમની આજ્ઞા પ્રમાણુ અમારી બુદ્ધિમા ન ઉતરે તોએ એ તો સત્યજ આ શિર ખીજે ન ઝંકે બુદ્ધમા બધાય સૈનિકને સેનાધિપતિનો હૂકમ માનવોજ પડે પાછવ હઠવાનુ કહે તો હઠવુજ પડે સૈનિકને વ્યાજથી ન લાગે તોયે હઠવુ જ પડે સૈનિકની બુદ્ધિ ત્યા ન ચાલે વિશ્વાસ નહોતો તો સેનાધિપતિ કબૂલ કરવો નહોતો પણ નક્કી થઈ ગયા પછી તો એનોજ હૂકમ માનવો પડે માટેજ રાજાઓ જય મેળવે છે જો બધાય સૈનિકો સેનાધિપતિ બની જાય તો નાશ થાય તમારે ને અમારે જ્યા શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા આવે ત્યા ‘અમારા વિચાર’ એ વાત આઘી મૂંઝી જૈન બનવા માટે આટલી યોગ્યતા તો જોઈએજ આજ્ઞા એટલેઅનત જાનીની દૃષ્ટિનો નિષ્કર્ષ અને એજ ધર્મ ‘સ્વામિને માનીયે છીયે’ એમ કહેવુ અને વર્તવુ મરજી મૂજબ એ ન ચાલે

મયમ બતાવનાર નિર્દય કે દયાળુ ?

મનુષ્ય જીવનની મફતતા માટે, શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રને અપૂર્વ પ્રેમથી સાલળો, સાલળીને એક એક વચન ઉપર તન્મય બનો અને પછી આત્માને મયમમા જતો કરો તમે જોન છો ને ? કહો, તમે સફળતા શામા માની ? આની સાથે વિદોષ હોય તો વ્યક્ત કરો આ વસ્તુ મનાય, જયી જાય, હૈયામા ચોતપ્રોત

ધાય તો કોઈની તાકાત નથી કે પરિવર્તન કરી શકે 'હાજીયા' ન બનો, વિચારો, એકાતમા આત્માની સાથે ધર્મ-વિર્યા ડરો તો જ જ્ઞેનશાસનનો લાલ ઉઠાવી શકો. 'માન ઘર અને મારા ખાર' એમા ને એમા રોકાઈ રહે આ લાલ નહિ મળે શ્રી મહાવીરદેવના શામનનો લાલ ત્યો મહામુગીબતે પામ્યા છે તે માર્થિક ડરો, નહિ તો પામેલ તે નહિ પામ્યા જેવું બનશે શ્રી જિનેશ્વરદેવને તમારૂં જીવન બગડવાની ભાવના નથી એ તો તમારી દયા માટે કહે છે સયમ કહેનારને નિર્દયતા નહોતી સયમ એ નિર્દયનો ઉપદેશોલો ધર્મ કે દરાળુનો? તમે નાના છોકરાને નિગાળે મૂકો, નાના સાત વરસના બાળકને નિશાળે મૂકો એ દયાથી કે નિર્દયતાથી? છોકરો મનમા ગાળો દે, તીગ્ગડાર આપે, એને નાસ ધાય, એ માને કે મારી જીવગીનો આનંદ લૂટી લે છે મારી સામે મોટો રાક્ષસ બેસાડ્યો માન્તર એ રાક્ષસ લાગે એકઠો ધુટતાએ માસ્તરને ગાળો દે, પાટીમા રમકડા કાઢે અને વળી માન્તર જૂએ ત્યારે ગાળો દઈ રમકડા જૂગી એકઠો કાઢે આ માબાપના હુકમમા દયા ખરી કે નહિ? ત્યાં કેમ દયા નથી આવતી? મા બાપ શું કહે? કેમ કોઈ બોલતું નથી? બોલો તો કુમ્મી જાઓને! બાગ્યમાગી! જૈન ગામનમા કુમ્મી જવાય એ દુર્બુદ્ધિ કેણે જગાડી? શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાના અમલને કુમ્મી જવાનું ઉપનામ કેણે આપ્યું? જ્ઞેનકુલમા જન્મેલા, જ્ઞેન માધુના આચાર, વિચાર, ક્રિયા જાણવા છતાં, કુમ્મી જવાય, એવું શાથી લાગે છે? એમ કેમ કહો છો, કે અહીં લોળાઓ હોય તે કસે? શેઓ કે લોળાએ કસે કયા? લાડુ, પેસો, મોજોખ હોય ત્યાં? અહીં કસવાની સામગ્રી કઈ? જ્યાં શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાના મૃગમાજ ત્યાગ ત્યાં કસવાની વાત શી રીતે માની?

મારાપણુ શેમા માન્યું ?

તમે ફલાણા, અમૂકજ બાપના દીકરા છો એ તમે કયા જ્ઞાનથી જાણ્યું? તમે કહો છો ને કે અમે અમૂકજ બાપના દીકરા? તમે અમૂકજ બાપથી ઉત્પન્ન થયા છો એવું કયા જ્ઞા

નથી જાણ્યું ? સલામાથી ઉત્તર મળ્યો કે કહેવાથી જગતર કહેવાથીને ? જોવાથી તો નહિને ? અહીં આગમને કહેવા ઉપરથી ન માનો જાતપર વિશ્વાસ, દુનિયાના સ્વાર્થી સબધીઓ ઉપર વિશ્વાસ, એટલેજો અહીં વિશ્વાસ નહિ ? મા, જાપ, અને બેન, વિગેરે મળધી ઉપર કોઈ આશ્રેષ કરે, તમને લાગે કે એ આશ્રેષ સંલલિત છે તોજો લઈવા ઠલા થઈ જાઓ કહી દો ' કે જા, જા, ગમાર ' અને તમારા માધુ ઉપર ગમે તેવા આશ્રેષ કરે તો તમે કહી દો કે ' કાક હરે ' ધન્ય તમારા જૈનપણાને ! ધન્ય તમારી ધર્મપણાની લાવનાને ! ધન્ય તમારી બુદ્ધિને ! શ્રેણિક મહારાજને દેવતાએ માધવા મારતો મુનિ ખતા યો શ્રેણિકને એ જોઈ આઘાત થાય છે વિચારે છે કે, આ લિંગને લગાવે છે શ્રેણિક કહે છે- ' આ શુ ? પેવો કહે છે કે- ' મહા વીરના બધાએ મુનિઓ આવા છે ' શ્રેણિક કહે છે કે- ' જે મહા વીરનો શ્રાવક ન હોય એની પાને એવી વાતો કરશે તારા જેવા કેઈ પતિતોને જોઈ તો પણ મહાવીરના બધા મુનિને આવા માનુ નહિ વેષ મૂકી દે ' તમને આ છે ? તમને મારાપણ છે ? મારા પ્રભુ ! મારા શુર ! મારૂં શાસન ! આ કાંઈ છે ? તમને તો, બગલો, બગીચો, બાયડી, છોકરા, પેદી, હવેલી, આ બધા મારા, એમા કાકદો પટે તો ધમપછાડા કરો અહીંના કથોયે વાધો નહિ અહીં તો એમ કહો કે, ' ઠીક વાચ છે ! તોજ ઠેકાણે આવશે ! ' આને દુનિયાના જોગાનપર જેવી મશ્કરી આ દેવ, શુર, ધર્મ, આગમની, તમારે જોતે જોતે થઈ રહી છે, એટલી મશ્કરી તમારી જાતની થાય તો શુ કરો ? જ્યાં મહેવાનું, ત્યાં ધમાધમ અને જ્યાં ફરજ, નહિ સહેવાનું ત્યાં ઉપેક્ષા ? દુનિ આમા હજારો આદમીઓ હિંસા કરી રહ્યા છે, ચોર, લુચ્ચાઓનો તોળો નથી, આ બધાની તમને દયા નથી આવતી ? માત્ર પાચ મહાવ્રતધારીનીજ દયા આવે છે ! તમારી દયા જૂની ? કોઈ દાન દે ત્યાં દયા કે બીચારાની ડોચગી ખાલી થઈ જાય છે કોઈ શીલ પાળે તો કહે કે આ યુવાની, આ લોગ સામગ્રી એમા વળી

ત્યાગ શા? વીમમી સદીમા ઝોઘા કેવા? વીમમી સદીમા તો
હવાઈ વિમાનમા ઉડવાનુ! ઝોઘા લેવા એ તો લય કર ગુન્હો!
હુ કહુ છુ કે હવાઈ વિમાન તો એવા લય કર છે કે બેઠા પડી
જીવતા આવ્યા તો સામ્યવાનુ એવા જીવનના તોદા ન ખેલે.
ચાગ મિનીટની મોજ ખાનર જીવનના તોદા ન ખેલાય એ તમને
ટાઈમ મળે, મમય હોય તો આ આજ્ઞા આજળ જૂકો ન બુધાય
તો પ્રપચ્છાજીમા ન જૂકો શાંતિ કયે સમયે? દુન્યવી પદાર્થોના
નાશ મમયે, ધરીરના નાશ મમયે કે ધર્મના નાશ સમયે?
સામારિક હાનિ વળતે એ શાંતિ નહિ, માત્ર શામન માટે ગમે
તે થાય ત્યા શાંતિ!!! શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનમા મુક્તિ કોણે
મેળવી? આવી શાંતિ રાખનારાઓએ એમ? દલીલ નહિ

ધર્મ મામે એ ન વગસાવો

ભગવાનુ શ્રી મહાવીરદેવનુ ગામન છે ત્યા મુધી મદિરો
અને ઉપાશ્રયો પણ જીવતા ગદેવાના છે જે પાપાત્માઓ આ
જે બીજને ખરબાદ કરવા માગે છે તેમની પોતાની જાદગીઓ
ખરબાદ કરે છે એમને વધાવનારાઓ પણ પોતાના જીવનને
પાયમાલ કરે છે સસારસાગરને તરવાના આ તો બદરે છે
આખે ધી અમી વરને તો વરમાવો અને ઝેર વરને તો બહાર
જઇને કાઢો આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિથી કરવાના આ તો
મોગ સરોવરો છે પીવાય તો પીઓ, ન પીવાય તો પાડાની
જેમ ન ડહોળો બીજને પીવા ઘો ન છાજતા ઉફગારો કાઢી
જેતવને, માનવજીવનને વેડરી ન નાખો આ જે ધ્યાનો તો
તેવાજ રહેવાના છે આ જે ધ્યાનોમા જે પવિત્રતા છે તે બીજે
ક્યાર્થ નથી શ્રી જિનેશ્વરદેવની વાણીનો પ્રભાવ અજબ છે ધમાલ
કરવાના ઇરાદે આવેલા પણ પ્રભુની વાણીના પ્રતાપે શાંત થઈ
સાબળે છે ગમે તેવા ઇરાદે આવે પણ આ વાણીના પ્રભાવે
તેમનો અતગતમા પોકારે છે કે ધમાલ ન થાય શ્રી જિનેશ્વર
દેવની દેશનામા પાખડી પણ ડાવતા હતા શ્રી જિનેશ્વરદેવની
વાણીનો ભોલનાર નિર્ભય છે એના પરના અનેકાનેક આક્રમણો

એની મેળે નાશ પામે છે અનેકાનેક લયના વાદળ આપોઆપ વીખગઈ જાય છે, અને કદાચ અમે ભયમા સપડાઈએ તો એ પરવા નથી વિરોધીઓ, અહીં આનંદારાઓ, અમારે માટે, અમારી જીવનને માટે, એમને હાજરે તેવા ગમ્યા ઉડાવે, કલકા મૂકે, ગાળે. હે, એની અમને પરવા નથી અમે શુદ્ધ હૃદય તો અમારી જીવનનોકા મળેથી તરી જશે સસારસાગર તરી સહેલાઈથી મોક્ષે પહોંચીશું અમારે તો એ કર્મક્ષયમા સહાયક છે, પણ જો અમારામા મહી પોવ હશે તો દુનિયા પૂજે તોય ખાટા તૈયાર છે જે પાપાત્માઓ સયમની સામે કાદવ ઉછાળે છે તેઓ નેજ કાદવ ચોટવાનો છે હવે મારે મર્મ જોલીને બોલવું પડે છે સ્મતાના લેભાશુ મરજીમા આવેતેમ જોની જાય ત્યા તમે ન બેકો અહીં પણ આજ્ઞા ન દેખાય તો મને મૂકી આવતા થજો તમને લાગે કે ભગવાનના શાસનને ઘટતુ છે તો સાબળજો નહિ તો કહી દેજો કે અમે સાબળના તૈયાર નથી જૈન શાસનના કુળદીપકો! જરા સમજો

બાહ્ય મ યોગો શુ કામ કરે છે ?

શ્રી શ્રેણિક મહાગૃહી શ્રી અરિહંતદેવના, અરિહંતપદના આરાધક, અરિહંતના ગુણને જ્યાં દેખે ત્યાંથી લેતા એ રાજા ભગવાન શ્રી મહાવીરને ચતુરંગી સેના સાથે વહન કરવા જાય છે સ્વતામા પ્રસન્નચદ્રસર્ગર્ષિને ધ્યાનમ્થ ઉલેલા જોયા પ્રસન્નચદ્રસર્ગર્ષિ સૂર્ય સામે દ્વિષ્ટ કરી ઉભા છે એક પગ ઉભો છે, એક પગ નીચે છે, શ્રીખમ જતુ છે, મધ્યાહ્નકાળ છે, પરસેવો નીતરી રહ્યો છે, ધ્યાનમન્ન છે ચતુરંગી સેના આગળ બે ચોપદાર છે શ્રી હેમચદ્રસૂરીન્ધરજી ગુણ પ્રમાણે એમને નામ આપે છે મુમુખ અને દુર્મુખ જૈન શામનમા વસ્તુને જેવી હોય તેવીજ ઝાળખા વાય છે એ શાસન એવું અનુપમ છે જો તમે મનન કરશો તો અત્યારે દુનિયામા જેટલી વાતો ચર્ચાઈ રહી છે એટલી આ દયામાથી નીકળશે મુમુખ જોતામા ન ઉભો રહે બોલવું પડે તો સાચું, સાદું ને કં યાજ્ઞકારી બોલે દુર્મુખથી રહેવાય ? એ

બો યો, 'મુનિને લેવા ?' મુમુખે કહ્યું, 'ધન્ય છે ! કેવુ તપ ! કેવો ત્યાગ ! કેવુ ધ્યાન ! દુર્મુખ ઉચ્ચર્યો કે 'ધિકકાન્' એ એને ! ધૂળમા પડ્યું એવું તપ ! આની પ્રથમા શ્રી ? દૂધ પીતા બાળકને ગાળી પર મૂકી આ લાઘવ ધ ચાલી નીકળ્યા, અને એના મત્રીશ્વરો પેલા નાના બાળકની ઘાલ કળ્યાની તૈયારીમા છે આ તો વશનો નાશક !' તમે જાણો છો ? આમને દીક્ષા આપનાર ડોણ ? ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ, શ્રી મહાવીરે જેને દીક્ષા આપી એની પરીક્ષા કરનાર ઉભો થયો ખરો ? ડોણ ? દુર્મુખ દુર્મુખે ભાગ્યે વાટયો પરિણામ વિપરીત આવ્યું મુમુખ કહેવા લાગ્યો પણ દુર્મુખ માલજો શાનો ? આજના આત્માઓ પણ માલજોજ નહિ દુર્મુખના ગળદો પ્રસન્નચદ્ર રાજર્ષિના કાનમા ગયા બહારનું આવબન પણ કેવું પરિણામ લાવે છે એવું આ દષ્ટાંત છે પ્રમન્નચદ્ર ગત્તિ, દુર્મુખના વચ્ચે નોથી શુ વિચારે છે ? વીરના હાથે દીક્ષિત, તદ્ભવ મુક્તિગામી, એમની પણ દગા, બહાગના શબ્દોથી પવટાર્ધ ગર્ભ તો તમારીને મારી શી દશા ? માટે તમે ઉત્તમ પ્રકારના મયોગોનું રેવન રંગે મુનિ વિચારે છે જેવું મે ભરણપોષણ કર્યું, જેને મે માગ માન્યા, એ મારા નિમકહ્વગમ મત્રીઓ, માગ દીકરના પ્રાણ લેવા તૈયાર થયા ? આવી જાઓ સામે હવે મુનિ મનોવૃત્તિએ મુનિપણથી ખર્યા સામે મત્રીઓ ખડા ઘર્ષ ગયા કંપનાજ માયા મત્રીઓ આવ્યા નહોતા મામસામા મનથી યુદ્ધ વાજ્ય હથીયારો ફેંકાયા કેઈને માર્યા, કેઈને કાપ્યા બધા હથીયાર ખૂટી ગયા એટલે વિચાર્યું કે માયાનો મુશ્ટ માફ કે તરત માથે હાથ મૂક્યો, પણ માથુ બોહું હતું તત્ત મુનિને લાન થયું મુટે માથે લાન કરાવ્યું આજે તો ઉપાધ્યાયજી મહાગજનું એક પદ ગોળી રાખ્યું છે કે 'શુ મુટે શુ લોચેરે' પણ આગળ પાછળનું કયા જાણવું છે ? મુનિ તરત ચોક્યા હું કોણ ? એવું રાજ્ય, કોનો પુત્ર, કોના મત્રી, મારે ને એમને શુ ? આ બધું બોઠા માથે કહ્યું શ્રેણિક મહારાજ આ મહર્ષિને જોઈ હાથી પરથી જાતે ઉતરી વદન કરી, તેમના ચરણની રજ માથે લગાવી, આગળ

આ યા એ વખતે તો પ્રમનન્દ્ર સંજર્ષિ મનથી લટી રહ્યા હતા ત્રી શ્રેણિક મહાગજા અનુમોદના કરતા જાય છે આ મુનિ આવા ધ્યાનમાં અત્યારે મરી જાય તો નં ગતિમાં જાય એ ભગવાનને પૂછ્યું, એવું વિચારતા નજા શ્રેણિક ભગવાન પાસે આ યા ભગવાનને વદના શ્રી ભેમ, પત્રી પૂછ્યું, 'ભગવાન! રમ્તે આવના ધ્યાનમાં જે મુનિને મે જોયા તે અત્યારે મરી જાય તો કયા જાય?' ભગવાને કહ્યું 'સાતમીએ જાય' થોડીવા પત્રી ફેર એજ પૂછ્યું કે 'ભગવાન! હવે મરે તો કયા જાય?' 'મર્વાર્ધસિદ્ધ વિમાનમાં' નજા મુઝાય છે, આ તુ' ત્યા તો હુલ્લી વાગી શ્રેણિકે પૂછતા ભગવાને જણાવ્યું કે, એ પ્રમનન્દ્ર મુનિને દેવલજ્ઞાન થયું એની દુલ્લી વાગી શ્રેણિક પૂછે કે, ભગવાન! આ શુ! ઘડીકમાં માતમી, નગી મર્વાર્ધસિદ્ધ અને હવે દેવલજ્ઞાન થયું' ભગવાને જમ્પી વાન કરી આ મુલ્લા માથે, આ વેષ પ્રભારે, આ દશા વર્ધ મન મર્યા તો મળ મર્યા ના કરતા બાહ્ય આલ્ખન વિના આત્માની શુદ્ધિ ઘણી કઠીન છે માનનિક શુદ્ધિ પણ બાહ્ય આલ્ખનને અવલબે છે એ મુનિએ પણ માનનિક શુદ્ધ કરી માતમી યોગ્ય દળીયા મેળ યા, વિચાર પવટાની માથે સર્વાર્ધસિદ્ધમાં જવા લેટલી યોગ્યતા મેળવી એ મુનિ ઉભા ભાનનાએ નટ્યા ચારે વાલી કર્મ ખપાવી દેવલજ્ઞાન પામ્યા મુનિવેષને આ પ્રભાવ આ કવાપર ખૂબ વિચાર કરજો

છાખડે કઈ સૂર્ય દકાય ?

મહામાવી કોઈએ નીક્ષાતુ કહેતા જગા યુ કે શ્રી ભગવાન મહાવી દેવના શાસનમાં દીક્ષા કાઈ રૂપી છે ? દીક્ષા રૂપી રહે ? દીક્ષા પામ્યા વિના કોઈપણ સુક્રિત ગયું નથી, જતું નથી અને જગે પણ નહિ અનાદિકાળથી અનતાકાળ સુધી સદૈવ દીક્ષાજ દીક્ષા છે કદાચ કોઈ પાપી દીક્ષાને ઢાકવા માગે તોય નહિ દકાય છાખડે સૂર્ય દકાય તો જિનાગમમાં દીક્ષા દકાય જિનાગમમાં તો દીક્ષાની નોખતો વાગે છે દીક્ષાની નોખતો, દીક્ષાના જાપ, અને દીક્ષાથીજ

તમામ શાસ્ત્રોભર્યા છે જાડના માલીક ચક્રવર્તિઓ મુકુટો
છોડી ચાલી નીકળ્યા, એ આ રીક્ષા માટે તમામથી ઝુપડા નથી
ફૂટતા ચક્રવર્તિઓ છ જડની માલખી છોડી દે છે અરે ઈંદ્રો
તમારી ઈર્ષ્યા કંઈ ને નિગ્રાએ ને દે અ બધા એના ભાગ્યશાળી
છે કે જટ આ ઓઘો પામી નય છે અમાન માગરોપમના
આયુષ્ય રથે પૂન ધાય ને શ્રાવનો મવતા મળે કે જટ ઓઘો
હાથ આવે! પણ હવે તમે વાયલેમથી ઈંદ્રને ડહેવગનને દે
તમે અહિ આનના ઇચ્છતા હો તો ન આવજો, મને ને આનરો
તો અમે તમાન માર્ગની મામે આડી રીનાવો ઠી વ્યા શિનાય
રહેવાના નથી! મુબઇની વીસ હજારની જેન વન્ની ત્યા જેનત્વ
કેમ ન ઝગડે? ત્યા ત્યાગના પૂજારી કેમ ન હોય? ત્યા ત્યાગ
માર્ગના ઉપદેશના ધાધ કેમ ન વહે?

આખ્યાન ૨૦ મું

જેન ધર્મનો પાયો નું ?

મા નવ જીવન એ કઈ ભોગનુ માધન નથી જો
ભોગના માધન તરીકે જ્ઞાની વર્ણન કરના બેઠા હોત
તો માનવ જીવનનો નબળ પડેલો ન આવત, પહેલા
નબરે તો દેવલોક બેઠા છે માનવ જીવનનો નબળ પડેલો આવે
છે એનું ગળ્ણ કઈ જુદુજ કે માનવજીવનની મહત્તા ન સમ
જાય ત્યા મુખી એની મદ્દજાનો હેતુ ન સમજાય રોગીને રોગ
ભયકર ન લાગે, આ રોગ હાનિ ડગના કે એવું ન દેખાય ત્યા
મુખી એ, પૈદની મલાહ મીધી રીતે માને નહિ એ ગીતિએ

આ માનવજીવન, આત્મનિર્ફલિ માટે, ઉગામા ઉચ્ચ આલેખન નહિ સમજાય ત્યામુધી જ્ઞાનીએ જતાવેવ સફળતાના કારણે નહિ મમ જાય આ માનવજીવનને મફળ કરવા માટે ત્રણ વસ્તુ આવશ્યક છે શ્રી જિનેશ્વરદેવના આગમને રૂચિપૂર્વક સાંભળવું, સાંભળ્યા પછી એક એક વાત પર શ્રદ્ધાને મજબૂત બનાવવી, પછી શક્તિ પ્રમાણે મયમમા પ્રવર્તન કરવું જ્ઞાની આ રીતે સફળતા કહે છે આ કષ્ટન કરનારે, આનાથી વિપરીત વસ્તુ જીવનની સાધના માટે જરૂરી નથી એમ હૃદયમા ઠસાવવું પડશે મમ્યત્વ તથા વિગતિ મારા કહેવા હોય તો મિથ્યાત્વ તથા અવિશ્વતિને ખોટા કહેવા પડશે. કષાયના અભાવને જરૂરી કહેવો હશે તો કષાયો નકામા છે એમ કહ્યા વિના ચાલે તેમ નથી આ ત્રણ વસ્તુમા મફળતા ત્યારેજ મનાય, કે જ્યારે બીજી વાસનાઓ આપણામાથી નીકળી જાય એ વામનાઓ જ્યાં સુધી ન નીકળે ત્યાં સુધી આ ત્રણ વાત અતગમા ન જાયે આજ તો એ પ્રશ્ન છે કે શાસ્ત્ર આલેખવું શું કામ? એથી ક્ષાયદો શો? સયમથી તો મળેલી સામગ્રીનો લાભ ચૂકી જવો એ કે બીજું કાઈ? આ ત્રણ યીજ તો એવી છે કે દુનિયાની પ્રવૃત્તિમાથી ખસેડી આત્માને નવી પ્રવૃત્તિમા મૂકે માનવજીવન એ લોગનું સાધન નથી માનવજીવનની લોગના માધન તરીકે નાનીએ પ્રથમા કરી નથી બે લોગના માધનની પ્રશસા કરવી હેતુ તો તો દેવલોકની કરત દેવતાનો જીવ ચલે નહિ ત્યાં સુધી લોગ તેમનાથી એક ઈચ પણ દૂર ખસે નહિ એ લોગ આત્માને વિંટીનેજ રહે છે એમના શરીર એજ ભોગરૂપ છે જાધી સામગ્રી લોગની લલ્લે ક યાણુક મહોત્સવો કરવા જાય, જિનર્ણેજ પૂજવા જાય પણ સામગ્રી લોગની તો ચાલુ હોય દેવતાઓ કાઈ વિવેકી ઓગા નથી તમારાથી કેઈ શુભો વિવેક કરે છે, માટે તો વિબુધ કહેવાય છે તમારી પાસે કઈ નથી એમની પાસે અવધિજ્ઞાન છે એ નજરે ન્યૂં છે છે તમને જ્ઞાનીનો વિરહ છે એ જ્ઞાનીના યોગે સમાધાન કરી શકે છે એવી એવી ભૂમિને અર્પણે છે કે મેંજે જાવના આવી જાય સામગ્રી

તો ઘણી છે લાલન-‘ત્યારે વાધો ક્યા ?’ એજ મુદ્દો છે કે એનામા લોગના ત્યાગની તાકત નથી, એ તાકત માનવજીવનમા છે તમારામા છે માટે આ જીવનની મહત્તા છે લોગના ત્યાગની લાવના અને તાકાત એજ માનવજીવનની મહત્તા આવા માનવ જીવનથી ત્યાગને આધો કરવો પાલવે ? આ જમાનામા લોકો કહે છે કે તમે બધું કહો, બધું માનીએ પણ ત્યાગની વાત ન કહો ત્યાગની છાયા પણ ન જોઈએ દેવતામાજ જે ખામી છે તે આ એકજ એ ખામી વગરના મનુષ્યો દેવોમા વિવેક વધ્યો પણ વિવેકનો અમલ મનુષ્યોમા વધ્યો કેઈ દેવતાઓ પદ્મવ્યના ચિતવ નમા એવા મરાશુલ ગદે છે કે ન પૂછે વાત એનું જીવન એવું બધાયલું છે કે કદત એવ ત્યાગની વાતમા વિવેકનો અમલ કરી શકે નહિ બીજે તો તમારા કરતા ઢેંધ શુણ્ણ ઉચ્ચ વિવેક કરે છે એના જેવી લોગસામગ્રી તમને મળે તો તમે એવ પણ ધર્મ ક્રિયા ન કરો એ દેવતાઓ તો આટલી આટલી સામગ્રીમા એકેએક મહોત્સવ સારી રીતે ઉજવે છે હરેક ઇંદ્ર શ્રી જિને શ્વર ભગવાનના પાચે કટ્યાણક સારી રીતે ઉજવે છે ગમે તેવી લાવનાવાળા, ગમે એવા સમ્યગ્દષ્ટિ, ગમે એવા વિરાગી પણ દેવો અહીં મનુષ્યોનામા આવ્યા વિના મુક્તિ જઈ શકતા નથી મર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનવાળા દેવો, વીતરાગ જેવા, ઉચ્ચામા ઉચી કોટિના, જેનાથી સિદ્ધશિલા માત્ર ખાર જોજન ઉચે છે, એમને પણ મુક્તિ જવા માટે જે જીવન મેળવવું પડે, તે તમને મળ્યું એ જીવનમા તમાજે શુ સાલગવું જોઈએ, હૃદયમા શુ ઠસાવવું જોઈએ, અને પછી શુ કરવું જોઈએ, એ સમજો સર્વજ્ઞ ભગવાનનું કહેલું સામ્ય સાલગવું, એ શાસ્ત્રના એક એક વચન પર દૃઢ શ્રદ્ધાને કેળવવી, અને પછી સયમમા પ્રવર્તન કરવું, એમાજ જીવનની સફલતા છે ગેજ એકની એક વાત, એજ પદો, જગ શબ્દોના રૂપાતરથી કહું છું, તમાગી આગળ મૂકું છું છતાં આટલા દિવસથી તમે આ વસ્તુનો નિષ્કેશ કરી શકતા નથી જાની આમા સફલતા કહે છે બીજામા હોય તો તમે કહો.

ન કહો તો જરામજ માનો માનો તો અમલ કરવા માટે શક્તિ મુજબ પ્રવૃત્તિ કરો અહીં ના કહેતી નહિ, હૃદયમા માનવુ નહિ, અને જહાજ જઈ જાયુ જો યા વિના ગહેવુ નહિ તમારી સાથે આત્મી રીતે ધર્મો વાલે ની રીતે ? હુ પૂછ પૂછ કરે છુ તે તમને ઓગળવા માટે, આ વિચારો તમને પમદ છે કે નહિ તે જાણવા માટે તમારી અને અમારી બેયની પમદગી વગર આ માગની રવા જઈ નજે ધર્મ નથી, ધર્મી નથી, અને વગે પાણુ નહિ દુનિયાની જમી પ્રવૃત્તિઓ અનિચ્છાએ પણુ થાય છે પણુ મહીં તો ઈચ્છા વગર ફલ આપે નહિ વગર ઇચ્છાએ કરેલી ધર્મ ક્રિયા કની સ્વર્ગાદિ ફલ આપે પણુ તેથી ક્ષાયદો શુ ? ઇચ્છાનો મર્થ માગવુ નથી સ્વર્ગ માગતા નહિ માગ્યુ તો માયા ગયા ધર્મ પ્રતાપે એક વાર સ્વર્ગ મહીં પણુ જાય પણુ અમારમા ફક્ત જગતમા મોક્ષની ઇચ્છાએ આગ ધતા કુદગતી રીતે સ્વર્ગાદિ મળે તે ભલે, પણુ માગ્યુ તો મૂળ ગચુ પણ અર્જના તુલ્ય મુખોની વાસના ન મટે, આવીને જ્વાલે અહીની નાસનાઓથી રીગાતા હોય, એક પણુ વિચારમા જાતી ન હાય, એનુજ રંગ હોય અને કહુ કે સ્વર્ગની વાગના ન કરો, દેવાગનાઓને તમા દેવતાના મુખોને ન ઇચ્છો, અને માત્ર મોક્ષ ઇચ્છો, તો એ જાને ' દેવતાના વર્ણન આપે ત્યારે કઈ કઈ વાય કે આવુ ક્યાર મળે ? જે મુખોને દુખરૂપ લેજે તેને એ ન વાય જેન ધર્મનો મૂળ પાયો અહીં નમાયેવો છે નિહાર જે પ્રકારના કહ્યા છે

આપણે માટે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામાજ ધર્મ એમણે કર્યુ તે કરવુ એમ નહિ, પણુ કહ્યુ તે કરવુ એમા ધર્મ એમણે કહેલુ તો એજ કરે અગર એમના જેવાજ કરે આ અનમષિ પીમા અમખ્યાતા આત્મા મુક્તિ ગયા, તે, જે રીતિએ અને જ જાતિના અનુદાનથી ચોવીસ તીર્થ કરા મુક્તિ ગયા તે રીતિએ ગયા કે જીવ ? એ રીતિએ જીવતે કોઈ મુક્તિ ગયા ? એ અમખ્યાતા ચોવીસની આજ્ઞામા રહીને ગયા કે ચોવીસની જેમ પોતાની

મગ્ધ મજ્જા આલીને ગયા ? કે પસૂત તો દર વખતે સાલજો છે ને ? બગવાન દીક્ષા લેવા જાય છે ત્યારે કુલટુહાઓ શુ કહે છે ? જો કે શ્રી જિનેશ્વરદેવની જ્ઞાતને ઉપદેશની જરૂર નથી નવય જ્ઞાની છે, દત્તા એમને પણ કુળ વૃદ્ધા મો શ્રી જિનેશ્વરદેવ માગ નો ઉપદેશ આપે છે ધર્મ એ શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જીવન નહિ પણ આજ્ઞા આજ્ઞા મુજબ ચાલવું એજ ધર્મ શ્રી જિનેશ્વર જીવન એ જીવવાની તાકાત બીજામાં નવી અસિક પાલન એ એનું જીવન ન કહેવાય એ તો આનામાં આવી જાય જ્યાં તમે શ્રી જિનેશ્વરદેવ થાઓ ત્યાં કહેજો કે મહાવીરના જેવું જીવન જીવ્યા શાસ્ત્રમાં કામકામ એજ લખ્યું કે આના એ ધર્મ પ્રભુના શામ નમા ડેવલજ્ઞાની પણ દેશનામાં એમ કહે કે 'શ્રીભગવાન મહાવીરદેવ કહે છે કે' - કેનજ જ્ઞાનીને મહાવીરના દાખવાની ગી જરૂર ? શામ નની એ મર્યાદા છે 'અમે ડેવલજ્ઞાની કેની નિગ્રાએ થયા ? જે કાંઈ જાણ્યું, મેઝ યુ, પામ્યા, એ જાણું નિગ્રાએ' શ્રી નીર્વરદેવે તો 'વપમેવા, ધુવેદવા, વિગમેદવા' કહ્યું એના ઉપર શ્રી જણુ ધર દેને આખી દાદશાગી રજી શ્રી જણુવદેવે એમ ન લખ્યું કે અમે કહી લખી એમણે પણ જતાવી ગણે ? માટે જે કાંઈ જરીએ તે એની આજ્ઞાને અનુમગીને, આજ્ઞામાં વર્મ થયા એમના દાન, ગીવ, તપ, ભાવ, દયા, નિયતિ, જ્ઞાન, અતિ-શયો, મહિમા, પ્રભાવ, જાયા' તરી તાકાત નથી માટે એમણે જે કહ્યું તેજ કન્યાનું જીવ શાસ્ત્રમાં જે પ્રનગના વિહાર કહ્યા છે ગીતાર્થ વિહાર, મને ગીતાર્થની નિગ્રાએ વિહાર નિગ્રાએ વિહાર જ્ઞાનર વાત વાતમાં ગીતાર્થને પૂરે નિગ્રાએ વિહારતાઓ વિહાર સ્વતંત્ર નથી શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જીવન સ્વતંત્ર છે આપણું જીવન પરતત્ર છે શ્રી જિનેશ્વરદેવના જીવનમાં જે વસ્તુ કહેલી છે, તે પામવી જરૂરની છે એ મોક્ષે ગયા, આપણે પણ ત્યાજ જવું છે પણ એ- C મર્ચિની મનમર્ચિનીમાં વીર્થ જરૂર વડને તો ચાવીસજ મુદ્ધિ જાય બાકી તો જાણવું, ડેવલજ્ઞાની, આચાર્ય ઉપાધ્યાય, માધુ થઈને કંયાણુ કરી ગયા

આત્મપતન થાય એવી વાતો ન લ્યો

શ્રીચિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામા રહેનારા આપણે એમની આજ્ઞા ઓના મર્મને મમત્ત્વા જેટલો ધ્યાય તેટલો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. જ્યારે શ્રી શાલિભદ્રે, માતા પાસે મયમની માગતી હતી, મયમની ઈચ્છા પ્રગટ કરી, ત્યારે માતાએ શુ કહ્યું, ‘અહો, ધન્ય ભાગ્ય ! તારી લાવના ઘણી ઉચી ઠેકે જેવી તને નાની વયમા લગવાન શ્રી મહાવીરદેવનો માર્ગ કમરો ! એના જેવો કયાળુકારી માર્ગ આ દુનિયામા ડોઢ નથી’ શાલિભદ્રે કહ્યું ‘અત્યારેજ સસાગ છોડવાની લાવના છે’ માતાને મોહના યોગે મૂર્છા આવી માતા બોલી કે, ‘આવી રીતે જય એ સહન ન થાય’ પણ એમ ન કહ્યું કે, ‘જા, મહાવીરને પૂછી આવ કે માતા જીવતા તમે આ માર્ગ લીધો હતો ?’ એ શ્રી મહાવીરનું જીવન એ ન જાણે, આપણેજ જાણીએ, એમને ? શ્રી મહાવીરના શાસનમા રહેલા આત્માને શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞા તરફ કેટલી બધી લક્ષિત હોય ! માથો એવક તેજ કે જેને એવ્યની આજ્ઞા એજ ગિરિસાવ ઘ ખાતી ધાય કે આતાર, આંતો આખા જગતને તારવા માટેનોજ પ્રયત્ન કરનાર, એ વિશ્વાસ થવા પછી આજ્ઞા શિવાય બીજી જોવાપણુ એના નેરકને હોયજ નહિ જ્યાં લગવાન શ્રી મહાવીરનું જીવન વાનીએ, ત્યારે લક્ષિના ઉગળા આવે અને એની આજ્ઞામા દૃઢ થવાય પણ એમાથી આજ્ઞા શિવાય બીજી લેવાય નહિ

શાલિભદ્ર કહે છે — ‘માતા, મે લગવાન શ્રી મહાવીરની વાણી માલગી’

માતા કહે છે — ‘અહોભાગ્ય’

શાલિભદ્ર — ‘મને એ વાણી રૂચી’

માતા કહે — ‘અહોભાગ્ય !’

શાલિભદ્ર — ‘એવી રૂચી કે મર્વ ઝોડવાનુ મન થાય છે’

માતા — ‘ઘણુજ અહોભાગ્ય’

શાલિભદ્ર — ‘આજેજ જીવુ છે’

માતાને મોહે ફટકો માર્યો મૂર્છા આ ગી અલકારો તૂટી ગયા

મોહ લય કરે છે એ ડોને ન સતાવે ?—માતા—એ તારાથી નહિ
 બને !’ પણ એ માતાએ એમ ન કહ્યું કે મહાવીરે માતાના
 મરી ગયા પછી દીકરા લીધી માટે તારે લેવી હોય તો મને પહેલા
 મરવા દે કહોને કે એમને મહાવીરની વાત બજર નહિ હોય !
 એ બધા મહાવીરનું જીવન બાળુતા, સાલગતા પણ એમની
 દષ્ટિ ભૂંડી તમે બધા સાલ્યો પણ તમારી દષ્ટિ ભૂંડી શ્રી મહા-
 વીરના જીવનમાથી પણ મોજમજા મળે એવી આપણને
 ખૂન છે. તમારી આગળ કયા કહેતા પણ મને લય લાગે છે
 તમે કયામાથી પણ ફાવતું કાઢો છો મારે કહેવું ત્યાગ માટે,
 પણ તમે હુશીયાર એવા કે કયામાથી પણ અર્થ કામ કાઢવાના
 ભાવ જ્યો વડીલની આજ્ઞા માનવી એ ભગવાન શ્રી મહાવીરે
 કહ્યું પણ વડીલ આજ્ઞા કેવી કરે એ કહ્યું છે કે નહિ ?
 વડીલ વડીલતાને ગુમાવી આજ્ઞા કરે તો એને વડીલ-
 પણાનો હક નથી પછી વડીલના વાલીપણામા રહેવાની ફરજ
 શી ? શાસ્ત્ર કહે છે, માળાપ ઉપકારી છે, શરીરના સંસ્ક્ર-
 મ વધાર્થક છે મા આપનો ઉપકાર જેવો તેવો નથી એ ઉપકાર
 નહિ માનનારા કૃતનો છે એની અવગણના કરનારા આત્માઓ
 માઆપના સાચા દીકરા નથી માતા ચિતાનો શરીર પર હક
 જરૂર છે તાકાન હોય તો શરીર પણ આપી દ, પણ એ મા
 આપ શરીરના પોષણ માટે આત્માની હાનિ મારે તો ન આપાય
 માઆપ એ શરીરના પાલક અને પોષક છતા પણ એ
 માઆપ શરીરના આધિષ્ઠાતાને કદી ન ભૂલે કેવલ સ્વાર્થ
 મોહ કે શરીર ખાતર, આત્માને બગાડે નહિ પુત્ર એ ઉન્માર્ગે
 જતો હોય તો કાન પટ્ટી પકડીને સન્માર્ગમા ખેંચી લાવે નેન
 શાસ્ત્રમા આ બધી સત્તા માઆપને આપી છે જેમ હાલ કેટલાક
 કહે છે કે ‘અમે ન હોત તો તમારું વાજીયાપણાનું મેલું કોણ
 ટાળત ? તમારી સેવા કોણ કરત ?’ આમ કહેનાગ શ્રી મહાવીર
 કેવના શાસનના કુલાગાર છે માઆપને જીતે દીકરે, બજર
 મારનાર દીકરા છે માઆપની શરીર પર મરતા જરૂર

શરીર પર માળાપનો અખંડ ઉપકાર માળાપનો ઉપકાર દુષ્ટતિકાર છે એનો ઉપકાર વાળવા દીકરાએ ઘણું કરવું જોઈએ માળાપના ઉપકારનો બદલો વાળવાની ફરજ મરતા સુધીએ વીસરવી જોઈએ નહિ 'ચોતે સન્માર્ગમા સ્થિર થાય અને માળાપને એ માર્ગે યોજે' માળાપના ઉપકારનો બદલો વાળવા માટે જ્ઞાનીએ દીકરા ઉપર આ ફરજ મૂકી છે આ બધી વાતો ૧૨૬ બેઠરકાર બની મન ક્ષાવતી વરતુ ઉઘાડી લઈ શાસ્ત્રના નામે વાતો થાય છે એથીજ જૈન શાસનને એવી બધી ભયકર હાનિ થઈ રહી છે કે જેનો સુમાર નથી શલિભદ્રના માતાજી મહાવીરજીવનને જાણતા હતા ઘણી ઘણી રીતે જાણતા હતા તેમને તે જીવનનો પૂરેપૂરો અનુભવ હતો પણ આત્મપતન થાય, મા માનો નાગ થાય, એવી એક પણ વાત શ્રી મહાવીરના જીવનમાથી લેવા તેઓ તૈયાર ન હતા ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવ અમૂક ગીતે કેમ જીયા તો કહેવાતું કે એ સમર્થ હતા શ્રી મહાવીરદેવે અમૂક ગીતે કેમ કહ્યું તો કહેવાનું કે એ એમની તાકાત હતી નબળાએ તો એ કહે તેમ કરવાનું કયા એ ત્રણ જ્ઞાનના ધણી ગર્ભમા આવે ત્યારે ત્રણ જ્ઞાન લઈને આવે ગૃહસ્થપર્યાયનો, દીક્ષાનો, હ્રમસ્થાવસ્થાનો, કેવલની ઉત્પત્તિથી, અને સુક્તિપદે જવાનો, એ બધો કાળ ગર્ભથીજ જાણે એ તો જ્ઞાનમા જન્મીએ તેમ વર્ગ આપણે કયારે મરતું તે જાણીએ નહિ સો વરસનું આયુષ્ય ગણાય એ વાત સાચી પણ જીવન કે નહિ એનીય ઘડા આયુષ્ય પણ સોપક્રમ એટલે નિમિત્ત મળતા તૂટીએ જાન એમના આયુષ્યમા તો જમે તેવી આપત્તિના સમયમા પણ પરિવર્તન ન થાય એમની જેમ વર્તવાની યેવજા કરીએ તો નવુજ થાય શલિભદ્રની માતાએ તો એમ કહ્યું કે 'મારામાથી હજી મોહ ગયો નથી' કારણ કે એમને ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના સ્વરૂપની ખબર હતી ભગવાન્ શ્રી મહાવીરે કહ્યું તેમ કરવામા હિત કે આશામા હિત એનો વિચેક કરવાની એમનામા તાકાત હતી આજ II અર્થ

કામની વૃત્તિએ, આગની દાહિક ભાવનાએ, એમાંથી પણ નહિ લેવાની વાતોને લેના બનાવ્યા છે જાતના દોષ સ્થાપવા શ્રી મહાવીરના જીવનનો ઉપયોગ ન કરના સ્ટીમરનો કપ્તાન પણ માગર તરે ને સ્ટીમરમાં પ્રેમનાર પણ તરે, પણ જેમનાં મુ કહે ? તારક કપ્તાન અને તગનારા અમે કપ્તાનને કહે કે 'સલામજે, આઠે અવળે ન જવાય' કપ્તાન કહે, 'હું કહું ત્યાં જોએ તો જવાબદારી મારી, પણ એમ નહિ કરના કાવે ત્યાં કાવે, ઠેકડા મારો, બૂસકો મારો ને ફળી જાઓ તો જવાબદારી મારી નહિ' જેસનાર કહે કે 'અમે તો તું કહે તેમ કરીએ,' તો કપ્તાન જોખમદારી કહીજ નહિ ફીકારે શ્રી જિનેશ્વરદેવના રાસનરૂપી સ્ટીમરમાં જેસનાર, શ્રી જિનેશ્વરદેવરૂપી કપ્તાનની આરા એજ ધર્મ માને તેના થયા વિના શ્રી જિનેશ્વરદેવ કરે તેમ કરવાની જોવકુશલ ન કરે, પણ એ કહે તેમજ ઠરે

મુનિને બાવીસ પરિપક્વ, તમારે કેટલા ?

જેના પર મુનિની દૃષ્ટિ પડે તેનો કા તો સસાર છૂટે ને કાતો તે સમારને છોડના જેવો માને ને તોજ મનાય કે મુનિની દૃષ્ટિ પડી ને જીવનાજે ઝીલી જેના ઉપર નૈનશાસનના મુનિની દૃષ્ટિ પડે એ યોગ્ય હોય તો સસારની જાળમાંથી છૂટે, નહિ તો મુનિના પરિચયથી માડીને સસારને અસાર માને, છોડવાની ભાવનાથી રગાય ફેગના આપતી નખતે બાવીસે ભગવાન સજાઈ ગી આપે ? મુખ્યત્વે મર્વવિગ્નિની ઉપમિતિ ભવ પ્રપચાકાર કહે કે-એક આ મા મર્વવિરતિ આદરે તો પ્રભુના શાસનના એક એક આત્માને ઘેર આનંદના વધામણા થાય નૈનશાસનમાં રહેવો, સમ્યગ્દૃષ્ટિ આત્મા, સમારમાં વૃણા દૃઢરહે દેશવિરતિ, જે સાથમાં આવે, જે પાસે આવે તેને એજ કહે કે રહેવા જેવું નથી અને મર્વવિરતિ, એજ કહે કે, ઝોડવા જેવું છે શ્રી જિનેશ્વરદેવનો રાગી ક્યારે કહેવાય ? શ્રી જિનેશ્વરદેવની કથામાં પ્રીતિવાળો હોય, શ્રી જિનેશ્વરદેવના માર્ગની વાન જ્યાં જ્યાં થાય ત્યાં એને આનંદ થાય, એ પહેલો ગુણ બીજો ગુણ એના

માર્ગની નિંદાનું શ્રવણ એને ગમે નહિ એનું ચાલે તો નિંદાને
રોકે, ન ચાલે તો કાનોમા હાથ નાખે

હવે આવો શ્રી નયસારની વાત ઉપર નયસાર જે મુનિઓને
સાથ ભેળા કરવા સાથે જતા તે મુનિઓ ઝાડ નીચે બેઠા નય
સાર વિનિન હતા આવો વિનિત જમે બેસીએ ત્યાં સુધી ન
જાય એ મુનિ જાણતા હતા મિત્ર્યાદૃષ્ટિ આત્મામા આ યોગ્યતા
હતી સમ્યગ્દૃષ્ટિ આત્મામા કેવી યોગ્યતા હોવી જોઈએ ? તમે
શોચો મુનિની ઓળખાણ નહિ ળા, માત્ર દેહ પરથી, ત્યાગી
ઓળખી, દુનિયાવી વિરક્ત માની, પ્રસન્ન ચહેરા જોઈ, તે તેમની
ભક્તિમા રોકાયા દૃષ્ટિ જમીન પર ધૂસરા પ્રમાણ રાખનાર મુનિ
શું આપે ? મૂખ્યતયા રજોહરણ તે લેવાની શક્તિ જેમનામા ન
હોય તેમને સમ્યક્સૂત્રમૂલ્ય ગાર મન, સમ્યક્ત્વ કે માર્ગાનુસારિ
પણું આ શિવાય મુનિ બીજું શું આપે ? શાસ્ત્રમા જ્યાં ત્યાં
મહાત્માના વર્ણનોમા શું આવે છે ? અમૂક અમૂક આચાર્યો,
સે કંઠોના પરિવારવાળા, અમૂક નગરમા, અમૂક ઉદ્યાનમા પધાર્યા
નગરના લોકોએ દેશના સાતમી કેટલાકે સર્વવિરતિ સ્વીકારી,
કેટલાકે દેશવિરતિ ગ્રહણ કરી અને કેટલાકે સમ્યક્સૂત્ર આદર્શ
જ્યાં ત્યાં જોશબેર ઠામ ઠામ, શાસ્ત્રમા આ વાત છે બીજી વાત
નથી ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રી ગ્રીમધરમ્બામિને વિનંતિ કરના
કહે છે કે—

“ અર્થની દેશના જે દીધે, જોખવે ધર્મના ગ્રથરે,
પરમ પદનો પ્રગટ ચોર જે, તેહથી કેમ વહે પથરે.”

*

*

*

*

શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજનો સમય ભયકર હતો એ સમ
યમા સયમ પાળે એને કેટલિંગ ધન્યવાદ ઉપાધ્યાયજીને આહા
રખાણીની તકલીફ પ્રાણ મશયમા એક બાજુ પુસ્તકો લખાય ને
બીજી બાજુ ત્યાં અગ્નિ મૂકાય. ઉપાધ્યાયજી મહારાજે કહ્યું કે—
આ અગાતિની સગડીમા સળગી મરણુ એજ શ્રી જિને
શ્વરદેવના શાસનની શાંતિ છે. ખોલી શાંતિમા પડી,

છતી તાકાતે, વિરોધીઓના પ્રહાર સામે, કંઈ પણ ન બોલનારા, મૂગા રહેનારા, એ જૈનશાસનમાં કિંમત વિનાના છે વસ્તુત તેમનામાં જૈનશાસન પરિણમેલું નથી. જિનક પ, અભિવેદો આદિ અગીકાર કરવાની પણ વિધિ છે દશપૂર્વી માટે એનો નિષેધ છે એ દશપૂર્વીની દેશના અમોઘ છે એ દેશનાથી હજારો આત્મા પ્રભુમાર્ગમાં ચિરધાય છે, માટે ત્યાં ના પાડી ખીજ પણ જે જિનક પાદિ અગીકાર કરે તે શાસન ચલાવનાર ધોતી, ગમે તેવા સયોગોમાં પણ ન કપે તેવા સમર્થ શામનરક્ષકને પોતાના મ્થાનપર મૂકી પડી અગીકાર કરે મ્થાન સૂનું મૂકીને સમાધિજીવન ગાળવા ન જાય શાસનના રક્ષણમાં આવતી અશક્તિ એ તો પરમ શક્તિ છે

કે/લાક કહે છે-મહારાજ વિરોધી-વિરોધી કેમ બોલે છે ? પણ તેમણે બહુ જોઈએ કે અમારા અગત વિરોધીની વાત નથી અમારી જાતના વિરોધ માટે અમને પરવા નથી શામનના વિરોધી માટે આ વાત છે એને માટેજ આ પડકાર છે શાસનના રાગી તે અમારા ગણી, શાસનના વિરોધી તે અમારા વિરોધી શાસન માટે એ રોમેરોમ પ્રમરી જવું જોઈએ શામન માટે છે ને તમારું નથી ? પેટીપર હુશીયાર દીકરો જોઈએ શાસનની પેટી માટે એકાદ હુશીયાર દીકરો આપવો જોઈએ ના નહિ ? તમારા ઘર માટે, વેપાર રોજગાર માટે હુશીયાર માણસ જોઈએ, અને અહીં કેવા ? કાત પડી ગયેલા, લાગ નીકળતી હોય, દુનિયામાં જાપના ન હોય, દુનિયામાં પણ, 'પરમા રહો' એમ ડોઈ ન કહે તેમ હોય તેવા, એમ ? મુનિ માર્ગ એટલે પાજરાપોણ ને તે પણ જોડા દોરની, એમ માનો છો ? સુખના ધામ એ અને દુખના ધામ આ, એમ ? મને જાણ મગી કે કે આજકાલ દયાળુ બહુ નીકળ્યા છે જરૂર, જૈન શાસનમાં દયાના ધોષ વહેતા હોય-પણ માણસ છુ કે એ દયાળુ જગરા છે દયાથી બગી બગીને જાણ થઈ જાય છે અમારા ઉપર એમને બહુ દવા આવે છે અમારી પાસે બધા છે ઘરડા, પ્રૌઢ, જુવાન અને જાણક ઘરડા સલાહ

કાર પણ છે, ત્રૌઢ વિચારકો છે, જુનાન આપત્તિ મમયે વર્યે
 ઉભા રહેના છે અને આખી દુનિયાનું ધ્યાન ખીચનાર ભાગકો
 પણ છે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનું સત્ત્વન વાત્રીયુ નથી આ
 તમે જુઓ છો-અહા બેઠા છે-હરને મૂળને, જોમની ઉપર પેના
 દયાળુને જોટલી બધી દયા આવે છે કે-એ કહે છે કે-અરતર ! આ
 પખીઓ કયાથી આ ટુળના દાવાનગમ આવી લાગ્યા ! પેલા
 દયાળુ આમ માને છે અમે તં ભોગે આ બાવકોને અહીંથી
 દુખમાધી ઉપાડી જવા એ દયાળુઓ મારી સામે આવી પોતે
 કયા લઈ જવા માગે છે અને ત્યાં અહીંથી કયા સુખના ઢગલા છે
 એ બતાવે તો હું જોમને માથે વર્ષને મૂકવા આવું અમે તો
 ધૃત્વીએ છીએ કે આ બધા ગમે ત્યાં પણ અનંતા મુખના ભોગી
 બને અમને એ દયાળુના દર્યાન તો કરાવો તમે એ દયાળુને
 જર્ષને કહેજો કે રામવિજય તમને આમ ત્રણ કરે છે, તમારી
 દયાની વાતો સાભગ્યા આતુર છે મુખની જગ્યા બતાવે ત્યાં
 જવા તૈયાર છે અમે તમને કહીએ છીએ કે તમે ટુળની ચિંતામાં
 મગગી રહ્યા છો તમે સાખીત કરો કે જોમ નથી બેથક બાહ્ય
 દષ્ટિએ મુનિધર્મ સહેતો નથી પણ એ કઠીન કેના માટે ? જે
 આજાપર લીન નથી બન્યો એને માટે મુનિને બહુ બહુ તો
 પરિવહ બાવીમ તમારા કેટલા ? ત્યાં તમને સુખ લાગે છે જોજ
 અમને તાજુબી લાગે છે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનને પામ્યા
 છતાં તમારી આ ચિંતિથી અમને દયા આવે છે દુનિયાના
 રાગ રગને, દુનિયાની મોજ મળને જ્ઞાની એકાંતે દુખની
 ખાણુ કહે છે. પણ એ તમને નથી દેખાતું તમારા સારા
 છોકરાને તમારી વિનાયતની પેદીમાં મોકલો છો તમે જોમ કહો
 કે અહીં તો હું નિલાવીગ નહિ નિભે તો મેં ચાર માણસો
 રાખીયા પણ વિનાયતનો મોટી પેદીમાં, સારી પેદીમાં તારે જવું
 નોંધજો એની માતાને વાત કરો એની માતા કહું તિલક કરે
 અણીશુદ્ધ ચોખા ચોખે પાકારી ના કહે કે 'આવો મનેનો દીકરો,
 ભલેને અહીંજ રહે, દરીયાપાર કયા મોકલો છો ? કેને

ખમર સ્ત્રીખર હોઈ કહે તો ?' તોએ માળાપ કહે કે 'હુનિયામા ચાલતુ આરે છે' કસાર કડીને ખામ ખનડાવી, મુખમ લાવી, દરીયામા ગ્રીમરમા બેઝારી આવો ખરાને ? વાડ, કહો હવે શાસનની પેઢીના તમને કિંમત ખગી કે નહિ ? શાસનની પેઢીની કિમત હોય તો તમારા બાલકને, કસાર ખવરાવી, કકુતુ તિલક કરી, ચોખા ચોટી, બેડ બનતી, શા માટે અહા ન મરી જવો ? અર્યારે અમૂક માણનો આવેશમા આની જઈ તાલીઓ પાડે છે અહા તાલી પડાય નહિ એ તાની તમારા હૃદયની ભાવના બતાવે છે તમને આ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આગા ગમી છે એ બાપી હુ ખુશી વયો છુ બે તમને આજ્ઞા ગમી હોય તો હવેથી એલફેલ ન બોવાય હુ બાણુ છુ કે પ્રભુના નામે કેલક લોકો તમને ઉધે માગે દારે છે મસારના પિપામુને હુ કરકો લાણુ ને મોક્ષના અર્થિને મીઠો લાણુ જેરી દષ્ટિ તમે શાસનના રાગી, પ્રભુમાર્ગના પ્રેમી, તમારા કરાવ ક્યા હોય ? તમે ધર્મના રમીયા છો ધર્મના નિરાધી નથી તમને ધર્મ ગમે છે અમૂક માણસો, અભણ, બોળા છુએને ઉમાર્ગે લઈ જવાને પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તમને અહા, પ્રભુની વાણીમા વિશ્વાસ છે બે ન હોત તો તમે તાની ન પાડત મને વિશ્વાસ છે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવનો ત્યાગમાર્ગ ઉત્તમ આત્માને ખટકે નહિ, હુ તમને બધાને કહુ છુ, બહાર હવા બહુ જૂની છે બહારની અફવાઓ ઉપર ધ્યાન ન આપતા માર્ગ પરતવેની તમને જે કાંઈ શકા હોય તે પૂછી જાણે શક્તિ પ્રમાણે તમામ ખુવાસા કરવા તૈયાર છુ મારી પાનેના દીક્ષિતોનો બે વરમ, એક વરસ, છ માસ બે મામ પરિચય કર્યા પછી નીક્ષિત કરેલા છે અરે સબધી મૂકવા આત્યા હોય અને ના પણ પાડી છે પણ એની બહેરાત ન હોય, ઠોડી ન પીગાય એકે એક વાત સામે અનેક બનાવો ચાલતી હોય ત્યા ચોખવટ કરવા બેનીએ તો આરો ન આવે જેનકુલમા જન્મેલો અને જેનકુલથી સરકારિત થયેલો નીચાની વાત ન સાલજે, એને એ ન જવે એ 'ન મૂતો ન મવિવ્યતિ' એમ હુ માનુ છુ તમારી માથેના કાળા પડદા ઝીગવાની જરૂર છે

ખીજી એક વાત મધે, નગરના આગેવાનોએ શામન માટે જરૂર કરવું ઘટે તે કરવું જોઈએ કોઈ આત્મા સયમનો રસીઓ બને, મામાપ ન સમજે, તો મધે એની તરફેણ કરવી જોઈએ સઘ કહે કે આઠ દિવસ દસ દિવસ અગર પદર દિવસની મહેતલમાં તમે તમારા બાળકને સમજાવો, તમે જોતું સાલજો, આટલું છતાં જો બાળક, જો સયમનો રસીઓ હોય, વાતીઓ જીવન સુખરના હોય, તો મધે કહી દેવું જોઈએ કે જો પવિત્ર આત્માને તમારાથી આગળ નહિ ચીંધાય અમે કોઈ પણ જોગે એની મુશ્કેલી બર લાવીશું પૂર્વના માતા પિતા એમ કહેતા હતા કે અમને તો, કાળા મટી ધોળા ધયા પશુ વૈરાગ્ય ન આ યો, અમે સાગ્યહીન ! તુ સાગ્યશાલી છે કે નેથી તને ભગવાનની આજ્ઞા રૂપી તુ મક્કમ હોય તો જા, તર, અને અમને તાર શ્રા જિનેશ્વરદેવના શાસનમા મામાપ કેવા હોય ?

શ્રી આર્યરક્ષિતની માતા.

આર્યરક્ષિત, ચૈદ્ર વિધાનો પારગામી થઈ, બાર વરસે ઘેર આવ્યો આખું નગર સામે ગયું ખૂદ રાજા પણ સામે ગયો માએ આ બધું સાલવું મા વિચારે છે, ‘દીકરો, પુણ્યવાન તો ખરો કે આખું નગર, રાજા સહિત દેવા રક્ષામે ગયું, પણ બધા ભોગી હું જાઉં તો મારા દીકરાનો બેલી કોણ ? બધાની સાથે હું હંસું, તો એના પરલોકનું શું થાન ? મારો દીકરો પડિત થઈ આવ્યો એ પરિતાર્થથી જો દુર્ગતિ જાય તો મારી રૂબ લાજે, મારે સામે જવું નથી’ મા સામે ન ગઈ આર્યરક્ષિતનું આખું કુટુંબ મિશ્રાદષ્ટિ હતું, માન મા એકલી સમ્યગ્દષ્ટિ હતી એ સમ્યગ્ દષ્ટિ મા સામાયિક લે છે આજના મા તો સામાયિક લીધું હોય તો જો ઉભી થઈને જોવા જાય ! દીકરો ચારે તરફ જુએ છે કે મા કયા ? માને ન દેખવાથી દીકરાને શકા થાય છે કે મા ન આવી તે જરૂર કારણગર નહિ તો આખું નગર આવે, ખૂદ રાજા આવે અને મા કેમ ન આવે ? બધે ફરી ઘેર આવી ત્રીધો એરડામા ગયો દીકરો પણે પડ્યો મા ઉદાગીન હતી,

દીકરો કહે છે, 'મા' આખુ નગર, ખૂન રાજા બધાને
આનંદ, આખા નગરમા આનંદની હેરો ઉછળી, અને તુ
આવા ઉદાસીન શાવે કેમ છે ? બહેન મને જોગણતી જ નથી'
માએ કહ્યું—'આખુ નગર એ તારી મા નથી હું તારી મા છું
નગર તારી બાહ્ય સાક્ષણી પર ગયો. પણ તારા યોગ્ય શુભો
પ્રગટ ન થાય ત્યાં સુધી હું ન રાચું તુ વિદ્યા તો બગી આ યો
પણ એ પેટની વિદ્યા દૃષ્ટિનાંદ ન બહેન ત્યાં સુધી મને આનંદ
ન થાય' દીકરે વિચાર્યું કે 'કેવું મળેતું નામ ? દૃષ્ટિનાંદ વગી
મા રાજી ન થાય ત્યાં સુધી નગર રાજી થાય એ શું કામનું ?'
દીકરા કેવા ?' માતાને રાજી કરવા તૈયાર દીકરાએ પૂછ્યું, 'માના !
એ બહુને કોણ ? તમે જાણો છો, દૃષ્ટિનાંદ શું ? બારમુ અંગ
સાધુ થાય એ બહેન આ મા બહુવા મોકલે છે માએ કહ્યું,
'તાગ મામા જૈનાચાર્ય છે ત્યાં જ એ જેમ કહે તેમ કરજો પણ
બહુને આવજો' રાત્રે આર્યરક્ષિત ઉપેશ નહિ પ્રસાતમા બેઠેલો
ઉકેલો માને જ્યાં વિના ચાલવામાડ્યું રસ્તામા, સામેથી બાપનો
મિત્ર પ્રાદ્યજી, જે આર્યરક્ષિતને મળવા આવતો હતો તે મળ્યો
એના હાથમા સાડા નવ શેલડીના સાડા હતા તે આર્યરક્ષિતને
લેટ કર્યા આર્યરક્ષિતે કહ્યું કે 'હું બહાજ જાઉં છું ને આ
સાડા મારી માતાને આવજો ને કહેજો કે આર્યરક્ષિત ગયો'
આર્યરક્ષિત બુદ્ધિનો નિધાન હતો વ્યભક્ત્યો કે સાડા નવ
હુકડા જેટલું બહુશે પેવા પ્રાદ્યજો એનો માતાને જઈ સંદેશો
આપ્યો તથા શેલડીના સાડા આપ્યા માતાએ પણ નક્કી
કર્યું કે દીકરો જ્યાં નવ પૂર્વ બહુશે પૂરા દશ પૂર્વ બહુ
શકશે નહિ આર્યરક્ષિત ત્યાં ગયો ઉપાધ્યયની બહાર ઉભો
રહ્યો. વિધિ જાણનો નહતો માટે એક શ્રાવક અદ્ય
ગયો, નિસીદી કહીને, તે એણે જોયું આચાર્યદિને તમામને
વદના કરી, તે શ્રાવક આચાર્યની પાસે જોડો આર્યરક્ષિતે બધું
જોયું ને તરત ગીખી ગયો તે મુજબ સૂત્રોચાર પૂર્વક વિધિ
કરીને તે શ્રાવકની પાસે જઈ જોડો આચાર્ય તરત કહ્યું કે આ
કોઈ નવો શ્રાવક છે.

આચાર્યે પૂછ્યું કે—‘આ ડોણ ?’

પાસેના સાધુએ જણાવ્યું કે ‘કાલે રાજાએ જેનો નમરમા પ્રવેશમહોત્સવ કર્યો તે’

આચાર્ય—‘અહો ! કેમ આવવું થયું ?’

આર્યરક્ષિત—‘મહારાજ ! દષ્ટિવાદ બણવા’

આચાર્ય—‘જાહે સારી વાત, પણ એ આ રીતે ન બણાય’

આર્યરક્ષિત—‘સાહેબ ! કહો એ રીતે મારે માના વથનને પાગલુ છે’

આચાર્યે કહ્યું—‘આ કપડા કાઢો ને આવા પહેરો ‘પછી બણો’

આર્યરક્ષિતે જાણુ જેમ કહ્યું તેમ કર્યું અને બણવા માંડ્યું તેમાએ પહેલું આ બણાવો એમ નહિ

ગુરુ કહે એમજ બણવાનું

આર્યરક્ષિત ગુરુને કહે કે ‘મહારાજ ! મને બેસાડ્યો તો ખરો પણ મારી પુઠે જાહે છે રાજા સુદા છે માટે ચાલો રાજા ઉપદ્રવ કરે માટે કૃપા કરી અહીંથી પધારો ગુરુ નીકળી ગયા અને આર્યરક્ષિત કંમે કંમે બણવું હતું એ જાણુ ભણ્યા

જાપ જ્યારે ઘેર આવ્યો ત્યારે આર્યરક્ષિતની માને પૂછ્યું કે, આર્યરક્ષિત ક્યા ગયો ? મા કહે કે ક્યાક ગયો હશે મા મનમા જાણતી હતી કે મારા દીકરાને દષ્ટિવાદ બણવામા જરા પણ નકનીફ આવે નહિ એક વખત મા વિચારે છે કે એક તો ગયો પણ નાનો ફરુરક્ષિત બાકી છે આ, મા ! જિન શાસનની આ, મા ! તમારે મા છે કે નહિ ? એક દિવસ મા આર્યરક્ષિતના જાપને કહે છે, ‘આર્યરક્ષિત ગયો તે ગયો મે સાબળ્યું છે કે અમૃક મથળે છે એ તો કાજળ પણ લખતો નથી જો ફરુરને મોકલો તો એ લઈને આવે’

જાપે કહ્યું—‘ભલે જાય’

માએ કહ્યું—‘દીકરા ફરુર ! જા, આર્યરક્ષિતને કહેજે કે તમારા વિના માજાપ ગુરુ કે લીધા વિના આવતો નહિ એને અહીં લાવવા માટે જે કરવું પડે તે જાણુ કરજે અને કહેજે કે તમે

આવો તો બધા કહેયો તેમ કરશે એ કહે એમ કરવામા તુ જરાએ આચકો ખામશ નહિ' મા સમ્યગદષ્ટિ હતી જાણતી હતી કે આ દીકરો આખા કુટુંબને તારે એવો ■ ક શુરક્ષિત ત્યા ગયો અને કહે છે, 'ભાર્મ આલો! માતા પિતા તમારા વિના જૂરે છે'

આર્યશક્ષિત-‘મારે તો અહીં મન આવે છે, બણાય છે હું નહિ આવું’

દ્વિશુરક્ષિત-‘તે એમ નહિ ચાલે, માએ મને કહ્યું છે કે લીધા વિના આવીશ નહિ અને કહેવરાવ્યું છે કે તમે આવશો તો બધાએ તમે કહેયો તેમ કરીશું’

આર્યશક્ષિત-‘એની ખાત્રા શી? હું કહું છું તેમ તુ કરે તો મને ખાત્રી થાય’

દ્વિશુરક્ષિત-‘આપ કહો તેમ કરવાને કબૂલ છું’ તરત દ્વિશુરક્ષિત પણ સાધુ મયા માએ કહ્યું હતું કે મોટાભાઈને લાવવામા ને કરવું પડે તે બધું કરજે જોયા દીકરા! દ્વિશુરક્ષિતે એક વાર કહ્યું કે ‘તમે તો અહીંને અહીં રહો છો, મા પાસે તો ચાલો’ હવે આર્યશક્ષિત આચાર્ય, શુદ્ધી રત્ન લઈ, પાચસે સાધુના પરિવાર સાથે, જગતના પૂજ્ય, આલ્યા આજે માતા મહોત્સવપૂર્વક સામે લેવા આવે છે માને મહોત્સવનો આજે સમય છે, દીકરો દષ્ટિવાદ બણીને આવ્યો કેમ મહોત્સવ ન કરે? આજે પણ આખું નગર, રાજા મુદ્દા સામે જાય છે મા, આર્યશક્ષિતના બાપને પણ સાથે લે છે-એના બાપને હજીએ ખબર નથી કે આર્યશક્ષિત કયા રૂપે આવે છે ત્યા નજરે જોયો ત્યા બાપ કહે છે-‘આ તો સાધુ થઈને આવ્યો,’ પણ બોલી કોણ શકે? પાચસે ઇશ્વરનો પૂજ્યશુર, આચાર્ય, હવે બોલવાની તાકાત કોની? એ પ્રભાવ જૂદો છે આર્યશક્ષિતની દેશનાથી એમનું આખું કુટુંબ દીક્ષિત થયું માત્ર એક બાપ નહિ બાપ પાકો મિથ્યાદષ્ટિ હતો બાપ કહે છે કે-‘તે આ કયું શું? મારૂં આખું ઘર ખાલી કર્યું’ હું નહિ આવું’ આર્યશક્ષિત-

‘તમારી મરજી’ બાપ-‘પણ એકલો ઘરમા રહું શી રીતે ?’ હૃદયમા ઇચ્છા વિના બાપે પણ આર્થરક્ષિતને કહ્યું કે ‘હું પણ દીક્ષા લઉં પણ હું કહું તેમ કરો તો હું કમડળ સખીશ, જનોઈ પહેરીશ, છત્રી સખીશ, ચપલ પહેરીશ ને ધોતીયુ પહેરીશ-’ આચાર્યે કહ્યું કે ‘તેમ-આલો’ એમને તો બાપને પણ સુધારવાનું હતું ને ! પિતાના ઉપકારનો બલ્લો વાગવો હતો. આચાર્યે જ્યાં જાય ત્યાં ગામના ઠાકરાને શીખવી રાખે કે બધાને વદન કરાવે પણ પેતા ઠાકરાને વદન કરતા નહિ એ ચીકાય અને પૂછે તો કહેશે કે ‘ઠીકી મૂકો તો વાદીએ પહેલે ગામ એવી રીતે છત્રી મૂકાવી એમ બીજા ગામ બીજી એવી રીતે ચાર ચીજ તો મૂકાવી પણ ધોતીયુ ન મૂકે એ કહે કે ભલે મને ન વાટે પણ ધોતીઉં તો પહેરવાનો આચાર્યે વિચાર્યું કે આ શી રીતે નીકળે ? એક વખત એક સાધુ કાગ ધર્મ પામ્યા આચાર્યે કહ્યું કે આ સાધુના રાગને ઉપાડી લઈ જાય એને બહુ લાભ થાય ટોમા કહે કે ‘હું ઉપાડું’ આચાર્યે કહે કે ‘તમારું કામ નહિ એમા ગમે તેવા ઉપસર્ગ થાય તોયે હું મૂકાય નહિ હાથ ખસેડાય પણ નહિ’ ટોમા કહે કે ‘એમા શું ? પણ મને લાભ લેવા દો’ આચાર્યે ઠાકરાઓને શીખરી રાખ્યું કે ભર બજારમા ધોતીઉં ખાંચી લેવું સાધુઓને શીખવી રાખ્યું કે એ વખતે તરત ચોળપટ્ટો પહેરાવી દેવો બરાબર બજાર વચ્ચે ઠાકરાઓએ ધોતીયું ખીચ્યું અને સાધુઓએ ચોળપટ્ટો પહેરાવી દીધો ઉપાદ્રયે આવ્યા, એટલે આચાર્યે કહ્યું કે ‘આ શું ? ચોળપટ્ટો કેમ પહેર્યો ? ધોતીયું પહેરી ત્યો’ ટોમા કહે કે ‘હવે નહિ હવે તો એજ’ એક આદમી તરે તે ડેટલાને તાર ! આ બધાનું નિદાન કાણ ? સમ્યગ્દષ્ટિ માના

હજી એક વાત બાકી રહી ટોમા શિક્ષા લેવા જતા નથી માણુ એ કેમ બને ? આચાર્યે વિચાર કર્યો કે શિક્ષા લાવનાર ઘણા છે પણ શિક્ષા લાવવામા સંકોચાય એ ધર્મ નહિ એક દિવસ આર્યગણિતસૂરિ સવારમા ઊઠી બીજે ગયા શિષ્યોને કહેતા

ગયા, 'હું બહાર ભઈ છું આજે ડોસાને કોઈ ભિક્ષા લાવી આપશે નહિ તમે તમારૂં કરજો' તે દિવસે ડોસાને ભિક્ષા લાવી આપી નહિ, ડોસાએ કહ્યું, 'આજ આર્થરક્ષિત નથી એટલે તમે ભિક્ષા નથી લાવી આપતા આવવા ઘો એમને, કપડો ખવરાવું' બીજે દિવસે આર્થરક્ષિત આવ્યા એમને ડોસાએ કહ્યું, 'આ જોયા તમારા શિષ્યો કોઈએ મને ભિક્ષા ન લાવી આપી' આચાર્યે કહ્યું 'લાવો હું લાવી આપું' ડોસા, કહે 'તમારાથી ન જવાય, તમે આચાર્ય છો આચાર્યથી ન જવાય હું જઈશ' ડોસા પોતે ગયા પુણવાન એવા કે પહેલેજ દિવસે એકજ ઠેકાણેથી ભિક્ષામા બત્રીસ મોઢક મળ્યા આચાર્યે વિચાર્યું કે એમને બત્રીસ મહાન શિષ્ય મળશે પછી આચાર્યે ભિક્ષા કેમ લાવવી એ સમજાવ્યું, નિર્દોષ ભિક્ષાની સમજ આપી આપુ કુટુંબ તરફ જૈન શાસનની મા આવી હોય આજતો મ બાપને મોઢે હીકરો વૈરાગ્યનો વિચાર પણ પ્રગટ ન કરી શકે વાન કરતા પહેલા મોઢે હુયો દેવાના પ્રયત્નો થાય મોઢેજ કહું કે જૈનશાસનમા આજે શ્રી આર્થ રક્ષિતની માતા જેવી માતાઓની ઘણીજ જડર છે

બીજાના ૨૧ મું

પકવાની જહીકે ન ચઢવું સાડ ૧

૫ રમ ઉપકારી સૂતકાર મહર્ષિ કરમારે છે કે શ્રી જિને શ્રવણેને કહેવા શાસ્ત્રોનુ શ્રવણ કરવું, તેની ઉપર શ્રદ્ધાને મજબૂત કેળવવી, અને પછી એ શ્રદ્ધામા મક્કમ રહીને સયમમા પોતાની શક્તિને ખરચતી, તોજ આ માનવ જીવનની સફળતા થઈ શકે સયમ એ હુકમ વસ્તુ છે જગતના પ્રાણીગણને એ જલદી ગમી જાય એવી વસ્તુ નથી માટે જેમા એ સયમ ભરેલો છે, એ શાસ્ત્રને

સાભગવા પહેલાં જો શાસ્ત્રના કહેનારે સયમ કેટલો સેવ્યો છે જો જાણીએ તો એમના વચનપર શ્રદ્ધા બેસે અને શ્રદ્ધા બેસે તો અમલ થાય અહીં સયમમા એવી કોઈ વસ્તુ નથી કે જે જગતના પ્રાણીને લેવાની લાવચ જાગે આમા તો અનાદિકાલથી સેવેલી વસ્તુને આધી મૂકવી પડે છે અને નહીં લેવી પડે છે પૂર્વકાળમા કદી નહિ પામેલી, નહિ સેવેલી એવી વસ્તુની, ઉવટી દિશામા ચાલનારા અને તેમા જ રાવેના માચેવાને એકદમ લાવના થાય એ કંઈ મહેતી વાત નથી માટે આપણે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના પૂર્વભરોનો વિચાર કરીએ છીએ સયમ, એ જો કહેતાની સાથેજ દુનિયાને રૂચિ જાય, અને દુનિયા એનો અમલ કરવા તૈયાર થઈ જાય એમ હોય, તો તો આટલી બધી મહેનતજ ન કરવી પડે જ્યારે આ ભવ-સંસારભય કંઈ છે ત્યારે દુનિયાના જીવોને ધર્મ ભય કર દેખાય છે દુનિયાની સામગ્રી દેખીતી મીઠી અને પરિણામે કડવી છે, એટલે સયમ પર એકદમ રાગ થાય એ બનવું અશક્ય છે જો કોઈ આત્માને આના તરફ પ્રેમ ન થાય એવું દેખાય તો પણ તેના ઉપર તિરસ્કાર ન થવો જોઈએ કોઈ પડે એમા નવાઈ નથી ચઢે એમા નવાઈ છે. પડનારના દષ્ટાંતો આગળ ન લેવાય પડે એમા આશ્ચર્ય નહિ, ચઢેલા ચઢી જાય એ આશ્ચર્ય ચઢનાર બધા પામી જાય તો મુશ્કેલી રી? કોઈ પનિત પરિણામી થાય, કોઈને પડતો લાગીએ તો એજ વિચાર કરવો કે એમા કંઈ નવું નથી એ માર્ગજ એવો છે કે પૂરો બળવાન હોય તે ચઢી શકે એક વાર ચઢીને પડેલો હોય તોપણ રાની કહે છે કે એ ઘણું ઉચો છે પડવાની બીકે નહિ ચઢનાર કરતા ચઢીને પડેલો કેઈ ગુણો ઉચો છે પડવાની બીકે નહિ ચઢેલાની સ્થિતિ નિયત નથી, જ્યારે ચઢીને પડેલાની સ્થિતિ નિયત છે ચોદપૂર્વી અનતા નિગોદમા ગયા પણ એનો સંસાર કેટલો? નિયન એમ ન માનતા કે ચઢનારમા પડવાની સીતિજ ન હોવી જોઈએ, પણ

પરવાની હીતિએ ચઢવું નહિ એ ઉચિત નથી આગળ
વધવાની ખેરવી કર્યા કરે જાનીએ જનાવેલ વસ્તુની મહત્તા
હૃદયમાં ઠસે માટેજ આપણે જાગવાનું શ્રી મહાવીરદેવના પૂર્વજનોની
વિચારણા કરી રહ્યા છીએ એ જાગવાનું ક્યારે બન્યાં? આરા-
ધના કરી ત્યારે, આપણને તો શ્રી જિનેશ્વરદેવ, નિર્ગથગુરુ અને
એમનું આપુ મજેનું શાસન મળ્યું છે નયસારને કાંઈ જનમથી
તો મળ્યું ન હતું નયસાર તો અકસ્માત રીતિએ થઈ
ગયેલા મુનિવરોના યોગે સમ્યક્ત્વ પામ્યા અને ઘોર
આરાધના, ક્રિયાઓ કરી તો આજે એ આપણા તારક બન્યા
નયસાર નયસારપણામાંથી દેવ થયા અને ત્યાંથી આડી મરિચી
થયા શ્રી ઋષભદેવસ્વામિના શાસનમાં મુનિપણ પામ્યા અગી
આર અગળા પાડી બન્યા અણક આરિ-ધના પાલક બન્યા
પરંતુ કર્મ કોઈને છોડે? જોને કર્મ કોઈને ન છોડે એમ માનીને
'શુ કરીએ જાગ્યેમા નથી, હૃદય નથી, એમ કહેવાને ટેવાઈ ન
જશો, સંપૂર્ણ ઉદયમ કરી છૂટ્યા બાદ, કર્મની સામે થવાય એટલું
થઈ ચૂક્યા બાદ ઉદયમ ન કૃણે, તો કપતે હૃદયે, 'મારો
પાપોદય છે' એમ કહેજો અને એમ કહેત ય સામી છાતીએ કર્મની
સામે ઉભા રહેજો કર્મના સ્વરૂપને સમજનાર, ઈર્મોદયની વાત
કરીને ન અટકી જાય કોઠર વાગે ત્યારે દેખતો આઠમી, 'હું
શુ કરું, વનમાં પત્થર આવ્યો,' એમ ન કહે અને જો કહે તો બીજાઓ
એને કહે કે- 'છતી આજે કોઠર વાગે એના જેવી બીજી શરમાવનારી
વાત કંઈ?' ઉત્તરમાં દેખતો પણ એમજ કહે કે 'મારે ધ્યાનપૂર્વક
ચાલવું જોઈતું હતું, એ ધ્યાન ન રહ્યું એનાજ પરિણામે આ કોઠર
વાળી' આજોવાળા પણ રસ્તામાં પડેલા પત્થરનો કોપ કાઢે
એના જેવી ભયકર વાત બીજી કંઈ? આજવાળાએ તો કોઠર
વાગે તો શરમાવું જોઈએ મનુષ્યની એ ફરજ છે કે ચાલતા
આડું અવળું જોવું નહિ અને જોવું હોય તો ઉભા રહેવું
દેખના મનુષ્યે એવી રીતે ચાલવું જોઈએ કે એને કોઈ પીડા
ન કરી શકે, અને ન તો એનાથી કોઈને પીડા થાય

સુ સસારીને પાપ કરવાની છુટ છે ?

ધર્મામભિનિ આદિ અષ્ટ પ્રવચન માતા, એ કેવલ સાધુઓ માટેજ છે કે તમારા માટે પણ છે? જોયા વિના ચાલે તો સાધુને પાપ લાગે ને શ્રાવકને પુણ્ય લાગે, એમ? જ્ઞાની પુરુષોએ જે જે વસ્તુની તમારા માટે વિધિ ન બાધી એનું કાળજી હજી તમે અમળ્યા નથી તમારા માટે જેનું વિધાન ન કર્યું તેનું તમારે પાલન નહિ કરવાનું એમ હોય? દેશવિરતિ શ્રાવક એમ કહી શકે ખરા કે અમૃક હિંસા કરવામં યા અમુક નાના નાના અસત્ય બોલવા વિગેરેમા કળીજ હરકત નથી? ‘સસારીને પાપ કરવાની છુટ છે, એ પાપ કરે એમા વાધો શો?’ આ પ્રમાણે બોલવાથી તો લગભગ નાશ પામી ગયું શુદ્ધોત્તા યોગ્યતા ચાલી ગઈ માટે તમે લજબલ ન શુભાવે તમે કરો, એનો સસારના નામે બચાવ ન કરો, ‘પાપ કરવું ન જોઈએ, એનાથી મુક્ત થાય તો સાફ, એમ કહો, ‘થઈ જાય છે, કરવું પડે છે, એ અમારી આમકિન્નું પરિણામ છે’ કયું એમ કહેવામા વાધો નથી પણ કરવું જોઈએ એનું બોલના ન ગીજો એમ બોલવાથી આજ મર્નાદા લોપાઈ ગઈ છે દશકા વીશકા પહેલા નાનાંમા નાનું વ્યમન પણ છયોક નહોતું સેવાતું બાપ કે મેળાવાઈની સામે ખીડી ખીવો એ શું હો ગણાતો, ખીસ્તામાથી ખીડી નીકળી જાય, બાપ કે સાઈ જોઈ જાય અને એ ખમર પડી જાય તો બાપ કે સાઈને મોડું દેખાડવું પણ બારે થઈ જાય આજે સ્વતંત્રતાવાદના હક્કની રૂએ બાપની પાસેથી ખીડી, દીરાસળી લઈ મગાવી આપીને બાપને આપે આ જમાનો જમાનો અનુસાર આ ખીં વનાજખી’ જમાનો કયો સારો? એ કે આ? આ મર્નાદાજવાથી કઈ હાલત આવી? જૈનશાસનમા રહેવું ને જૈનશાસનથી વિપરિત જતા દષ્ટાંતો લેવા અને તે મુજબ પ્રવૃત્તિ કરવી, એ જૈન શાસનની બેઅરબી કે કઈ ખીન્નું! ખૂબ વિચારજો નિચાર્યા વિના ઉદાર નથી ઉદાર માટે નાનીના પગલે ચાલવું પડશે જ્ઞાનીના એક એક વચન પર તન, મન અને ધન, સધાગાનો લોગ દેવો પડશે મુક્તિ રમ્તામા નથી પડી કર્મનું એક પણ અણ બાધી રહે,

એટલે કે આત્માને વળગેલું રહે, ત્યાં સુધી મુક્તિ ન મળે, તો દુનિયાની એક પણ વાસના બાકી રહે તો મુક્તિ મળે ક્યાથી ? કેવલજ્ઞાન થયા બાદ, જે ચાર કર્મો છે, તે અઘાતિ છે, છતાંએ જ્ઞાનીને સસારમાં રહેલું પડે છે જે આયુષ્ય થોડું હોય ને કર્મ વધારે હોય તો એ કર્મોને ખપાવવા, અને ખ ખેરવા જ્ઞાનીને પ્રબળ પ્રયત્ન કરવો પડે છે કાંઈ કોઈ આત્માને ચૈદરાજ દોકમાં બંધાવી બનાવી કર્મ ખપાવવા પડે છે તો તમે જમાનાનું બહાનું કાઢીને મુક્તિ જઈ શકશો, એમ ? આ શાસનને પામીને ભગવાન શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ કહે છે કે ‘જો આ શામન ન મળ્યું હોત તો અમારૂં યાત શું ?’ આ પ્રમાણે કહેનાર ભગવાન શ્રી હરિભદ્રસૂરિ પહેલા કેવા હતા ? એમને પહેલો તો આના પર ભારોભાગ દેખ હતો શ્રી જિનેશ્વરદેવના મંદિરમાં આવીને જિતમૂર્તિની થોડા મશકરી કરી જનાર એ હતા, પણ અનુભવ લીધા બાદ, આનો સ્વાદ ચાખ્યા બાદ, એ મહાત્મા કહે છે કે-

“કત્ય અમ્હારિસા જીયા, દુસમાદોસદુસીયા ।

હા અણાહા કહ ફુતા, જડ ન ફુતો જિણાગમો ॥”

પોતાની પૂર્વની વિદ્વત્તાને અને જ્ઞાનને એ અજ્ઞાન માને છે એ કાંઈ જેવા તેવા વિદ્વાન ન હતા રહેવાય છે કે વિદ્વત્તાના થોડે એમને પ્રતિજ્ઞા હતી કે, ‘કાંઈ પણ વિદ્વાન ગમે તે શાસ્ત્ર સંબંધી વાત બોલે અને જો તે હું ન મંજી, તો એનો ચિપ્પ થઈ જાઉં’ આ પ્રતિજ્ઞા માનસિક હતી છતાં અવમરે બગબગ તે પ્રતિજ્ઞાનું પાલન કર્યું એ કેવી મર્યાદાશીલતા છે તે વિચારો આજે આ મર્યાદાશીલતાનો ખરેખર લોપ થતો જાય છે દેવ, શુર, ધર્મ અને માતૃપિતા બધા શુદ્ધ જોઈએ બધામાં ‘સુ’ જોઈએ સમ્યગ્દષ્ટિને વાતવાતમાં મારૂં બોલું પારખવું પડે કર્મસ્થિતિ ભય કર પણ એને આધીન થવાનું નથી પુરુષાર્થને પ્રધાનપદ આપવાનું છે, પુરુષાર્થનો ઉપયોગ કર્મને કાઢવામાં કરવાનો છે, પણ ભેજા કરવામાં કરવાનો નથી તમે કાંઈ પુરુષાર્થહીન નથી, પણ તમારો પુરુષાર્થ જૂની જાતનો છે ઈતિહાસ સર્વજ્ઞ ભગવાન

શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ એક જગ્યાએ કૃપાએ છે કે-

“તુલ્યે ચતુર્ણા પૌમર્થ્યે, પાપયોર્યકામયોઃ ।

આત્મા પ્રવર્તતે હત, ન પુનર્ધર્મમોક્ષયો” ॥

આરે પુરુષાર્થ પુરુષાર્થ તરીકે સમાન છે ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ, પુરુષાર્થ, પ્રયત્ન વિના આરંભાથી એમની પણ માધના નથી, છતાં એકની વાત એ છે કે પાપરૂપ અર્થ કામમાં આત્મા એકદમ પ્રવર્તે છે, પણ ધર્મ અને મોક્ષમાં પ્રવર્તતો નથી અહ્યાં જે પુરુષાર્થની વાત આલે છે તે અર્થ કામ માટે નથી પણ મોક્ષને સાધ્ય રાખી, ધર્મપુરુષાર્થ સાધવાની વાત છે કોઈ પ્રસંગે પાપ કારણ પૈકી જે જે જીવને જે કારણ મૂખ્ય હોય તે કહેવાય પણ માનવાના પાપે મમ્યગૃહ્થિ આત્મા માટે પ્રધાનતા પુરુષાર્થની. સમ્યગૃહ્થિ આત્મા કર્મના ઉદયની સામે છાતી ઝાળીને ઠેસો રહે એમ ન ઉઠે રહે તો શુભનો ઉદય તથા અશુભોદય બંને નદામાં અશુભના ઉદય કરતા શુભનો ઉદય વધુ ભયંકર છે અશુભના ઉદયમાં તો આ મમારના બધનથી જૂટવાની ભાવના બગૃત પણ થાય, પણ શુભના ઉદયમાં તો રહેવાની, વધુ મેળવવાની ભાવના થાય, ત્યાં જૂટવાની તો વાત શી ? મરિચીને કર્મના ઉદયથી પતિતપણાના વિચારો આવ્યા પણ એ કર્મના ઉદયમાં, એ મરિચીએ મમ્યગૃહ્થિન ટકાવવાનો, એમાં રહેવાનો ઉપાય જારી ને જારી રાખ્યો આજે તો પડતા પડતાએ તૈયારી પડવાની જ થાય છે આત્માને પૂછો કે તમારી કાલની ખામી આજે પૂગણી કે વધી ? દિવસે દિવસે આત્મા સયમ તરફ વધે છે કે વિષય તરફ ? વધવાની વાત તો દૂર રહી પણ ખાડો પડતો હોય તો શુ ? રોજ આત્માની પરીક્ષા કરનારો ચહે કે પડે ? પાપનો પન્તાવો ચાલુ હોય તો એની પાપની પ્રવૃત્તિ ઠેલી હોય ? લુખી અને તે પણ દુનિયા જૂએ એવી તોજ દુનિયા ઉપર એ જીવનની છાયા પડે અને એ છાયા પડે એટલે ઈતરનો આત્મા પણ સહેજે ધર્મ તરફ ખેંચાય

મુખ્ય કોણ, ધર્મગુદિધ કે વ્યવહારગુદિધ ?

ધર્મી પામે અધર્મીને આવતા વાદ્યા નહિ, પણ ધર્મના વિરોધીને આવતા ગલરાટ થાય ધર્મી કાંઈ નિર્દય નથી પણ એની આખમા એ તાકાત છે ધર્મી પાન ધર્મીને જુલોય તો એ માને કે મારે માટે કુલની શધ્યા તૈયાગ છે અધર્મીને જુલોય તો એ માને કે વાધો નહિ, એ શ્રીટકાર નહિ કરે, પણ વિરોધી તો સમજી જાય કે એની તાકાત વગર અગિએ અને વગર ઉપદ્રવે બાળીને ભગ્ન કરી નાખે એવી છે ત્રણ ખડનો ધણી રાનણ સીતાજીને ઉપાડી લાન્થો તો ખરો પણ એમની પાન એને આવણુ બારે પડતુહંતુ એ મીતાજીના ગીલને પ્રભાવ હતો બીજુ એક પણ કારણ ન હતુ રાવણને અભિમદ્ હતો કે પાન્કી રમણીની ઇચ્છા વિના તેના ઉપર બગાટગર નહિ કરવો એ નિયમે એના આત્માને વાગવા ગયા ચો છે રાવણુ જ્યારે જ્યારે આન્થો ત્યારે ત્યારે મીતાજીએ દરેક વખતે એને કડવા શબ્દો કહ્યા કે અ પ્રમ ગે ગોઈ કહે કે મીતા જેવી મહા સતીને આટલો શુન્નો કેમ, તો એ વ્યાજબી છે ? નહિ જ કારણુ કે એ શુન્નો પણ ગીલ પી રહાને માટે હતો રાવણે એકવાર મહોદરીને મમજાવવા મોકલી હતી કે ‘તુ સમજાવ’ વાડ, એ પતિના વદીલ તરીકે મમજાવવા આવનારી મહોદરીમા ડહાપણ કે જાડપણ ? પતિભક્તિ ખરી કે નહિ ? ખરેખર એ પતિભક્તિ નજ હતી એને પતિના મોહે ક્રમાવી મહોદરી આપી, એકી અને વહે છે, ‘અરે સીતા ! તોગ હેજાગ અત પુરીનો માનીડ, કેપે કામદેવ જેનો, તારો દામ થવા ઈગ્ઠે છે, તો શુ કવવા માનતી નથી, કબૂલ કરી લે અમે મોળે હજાગ તારી દામીની જેમ સેવા કરીશુ આવી તડને ન કબૂલ ન તા, રાગવદ્ર જેવા ભટકતા ભીખારીને વગગી રહી, એની ખાતર આવેલા ભગ્યને પાણુ ડાઢે છે, લક્ષ્મી તિલક કરવા આવે ત્યારે મોદુ વાકુ કરે છે, એ યોગ્ય છે ? મલાહ આપુ છુ કે આ મ્વીકારી લે’ મીના મને આજે માલુમ પડયું કે બેનો યોગ સમાન છે હુ શ્રીટકાગ આપુ છુ કે તુ મારી સામે બેમવા લાયક નથી તને જોઈને મને શરમ આવે છે રાવણ

ભૂયો, તુ પણ ભૂવી ? પણ વિધિનુ કારસ્તાન એવુ છે કે
 સરખે મરખાનો યોગ કરે છે ' મહોદરીની છાતી ડપે છે,
 મુઝાય ડે મીતાજીની આ ઉગ્રતા શીવની રક્ષા માટે હતી
 મહોદરી આવતી, તોયે મૂજતા પગે જોવતા એ મૂજતી અને
 ત્યાથી ઉઠવુ એ ભારે પડતુ ધર્મીમા આ કૌવત જોઈએ વ્યવહારમા
 રહેવુ એ જીવવા ડે મરવા ? આત્માને અગે વ્યવહાર ડે વ્યવહારને
 અગે આત્મા ? આ દુનિયાના વ્યવહારમા આત્મા કુકયો પણ પછી
 શુ ? પગલોડ માનો છો કે નહિ ? પરલોડને માનનારો આત્મા
 આ લોકના વ્યવહારમા આટલો બધો લીન થાય ? બીમારીમા
 હાનિ માનનાર, બીમાર આદમી બીમારી વખતે પણ ખાટલામા
 સૂવુ હૃદયથી પસદ કરે ? વ્યવહાર એ જોધર્મબાધક, ધર્મધાતક
 બને તો એના જેવી અધમ જીજ દુનિયામા એડ પણ નથી
 મીતાએ તરત એવા જોટા વ્યવહારને વર્જી દીધો રાવણ
 જેવો રાજવી, મહોદરી જેવી રાણી, એમની સાથે ડેવો વ્યવહાર
 હોય ! પણ એ જ્યારે અધર્મમાર્ગે ગયા, તો હરે વ્યવહાર
 ગખવાનો હોય નહિ હવે વ્યવહાર રાણુ તો એવો સમય ન
 આવે એની શી ખાતરી કે મારો આત્મા પણ પતિત થઈ જાય
 એવા વખતે શરમ ન ચાલે ત્યા તો ધર્મ એજ જીવન જેટલા
 જેટલા સુકિતએ ગયા કે જઈ રહ્યા છે કે એના પ્રયત્નમા છે, તે
 બધા આવા પ્રસંગે અયોગ્ય વ્યવહારને લાત મારીને ગયા છે
 દુનિયાના અયોગ્ય વ્યવહારને શામન માથે કાઈ લાગતુ
 વળગતુ નથી શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ કહે છે-ધર્મ
 શુદ્ધિ ત્યા વ્યવહારશુદ્ધિ છે ધર્મશુદ્ધિ વિના વ્યવહારશુદ્ધિ
 આવે કઈ રીતે ? જેના હૃદયમા ધર્મ જોડો હોય, તેના ધરના
 આચાર, વિચાર, વાતચીત, બધુ જુદુજુદુ હોવુ જોઈએ ધર્મ એ
 પાપ વ્યવહાર જોડો કરવા માટે છે નહિ કે વધારવા ? આ
 વાત જો તમારા હૃદયમા ઉતરે તો તમારાથી શાસન જગકે દુનિ
 યાની માધના જીદગી માટે કે દુનિયાની માધના માટે જીદગી ?
 તમે દુનિયા માટે કે તમારે માટે દુનિયા ? માની લો કે એક

છોકરાએ બાપને કહ્યું કે 'બાપા ! મેં સર્વ ઉપાય કર્યા હવે એની સલાહ છે કે જો તમે માગ ખાતર મરવા તૈયાર થાઓ તો હું જીવી રહું કહો બાપા ! મને જીવાડવા તૈયાર છો કે કેમ ?' બાપ- 'બેટા ! માગ મરી ગયા પછી તો તું જીવે તોએ મારે શું કામનો ? તું જીવે એ હું ઇચ્છુ છું તું અખડ જીવે પણ મારા લોભે ? હું તને જીવાડવાના બધા પ્રયત્નો કરૂં પણ મારી જીવગી ભોખમગા મૂંડેને એ કેમ બને ? હવે ખુબ વિચારો કે દુનિયાની બધી વસ્તુઓ માટે તમારી જીવગી કે તમારી જીવગી માટે એ બધી વસ્તુઓ ? જીવગીને ઉપયોગ તે સ્વપરના કંયાણુ માટે હોવો ભોધએ સ્વપરના નાથ માટે ? તમે જ્ઞાનીઓની આજ્ઞા મૂળખ ત્રિકાળ જિનપૂજન કરો, ઉભયકાલ આવશ્યક એટલે કે કહેલા પાપોના પશ્ચાત્તાપ આદિની ક્રિયા કરો, નિઃતર બ્યાખ્યાન શ્રવણ વિગેરે કરો તો ભૂખે મરે એ હું માનતો નથી આ નિયમ એવો નથી કે શ્રીમતને પણ આમા વાધો આરે આજ કહે છે કે- આ જમાનામા આવી વાતો નડતી છે હું કહું છું કે જે જમાનામા આ વાતો ગદ્ય તે જમાનો બેનને માટે એટલે કે આત્મ કંયાણુના અર્થિ આત્માઓ માટે લય કર છે આ બધું કરો અને બાકીના ટાઇમે આજીવિકા માટે પ્રયત્ન કરો તો ભૂખે નહિ મરે કની ભૂખે મરે તોએ એ એને યોગે તો નહિજ કબૂલ કરે છું કે આરાધક આદમી ઉપર આપત્તિના પહાડ પણ તૂટે, સયમધારી મુનિને કલકો લગાડવામા ઠનીના ન ગદે, પણ એ એમની આરાધના કે સયમના યોગે તો નહિજ, એ આરાધના અને મયમ તો આત્માને પવિત્ર જનાવ જે બનવાનું છે તેને દુનિયાની પાપજનક પ્રવૃત્તિ રોકવાની નથી લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિમા અનીતિ એ શું સાધન છે ? પંથા પેદા કરો ઠો એ અનીતિ આદિનો પ્રતાપ ? વેપારી આખના ઇમારે, બેના બાર લે, ને માને કે હુંગીયાર પણ એ હુંગીયારી પ્રગસા કરના યોગ્ય નથી પાત્ર પચીસ વગ સની આ અનીતિ એનો અતસય લોહો કર્યો કે પરિણામે હનરો

ને લાખો વરસો સુધી નહિ મળે માટે અનીતિ આદિ પાપથી ડરે. ધર્મી વેપારી શું કહે? લક્ષ્મીને આવવું ટોચ તો નીતિથી આવે, અનીતિથી આવે તો એ મારે ન કંપે આ નિયમ કરશે? આ એ કઠીન? ત્યારે તમારે કે વાનું શું? જો આટલો અનીતિ ઉપરનો પ્રેમ જાય ને નીતિ ઉપર પ્રેમ જાગે તોએ દેવ ધાય પગલોખને માનનારો વેપારી તો કહે કે 'ભીખારી રહું, ભીખ માગું એ હા, પણ મારે અનીતિથી તો લક્ષ્મી નજી જોઈએ' ધર્મની આગળ દુનિયાના વ્યવહારો જેને તુલ્ય લાગે તે ધર્મી દુનિયાના વ્યવહારો, જે ધર્મના માધ્યમ, મહાયક હોય તો માથા ઉપર, બાધક હોય તો તે ન જોઈએ મહેમાનના જોગે તમે ધર્મક્રિયા શુકો! ધર્મીને ઘેર મહેમાન આવે તો ધર્મી કહે, 'પધારો! વ્યાખ્યાનનો ટાઈમ થયો છે' મહેમાન ના કહે તો કહે કે, 'ખેસો! હું આવું છું' જેના મહેમાનને વિચાર કરીનેજ આવવું પડે કે નિનપૂજા, વ્યાખ્યાનશ્રવણ, આવશ્યક ક્રિયાઓ વિગેરેના સમયમા જૈનને ત્યાં જવું નહિ અને જવું હોય તો એ ક્રિયામા સામેલ થવા તૈયાર ગંદવું અથવા તે ક્રિયામા તેને અતરાય ધાય તેવી એક પણ પ્રવૃત્તિ ન કરવી રાજા મહારાજાઓ યુદ્ધમા પણ કરણીય બવતા ન હતા એકા મહારાજા યુદ્ધમા પણ બે વખત પ્રતિકંભણ કરતા એ માનતા હતા કે આપણે ફેરના છીએ આ યુદ્ધાદિક કરવું પડે છે પણ તે પાપ કે એ ખારી છે, તો જ્ઞાનીએ બતાવેનું, આપણી ભૂમિકામા રહીને જેટલું બને એટલું ન કરીએ તો દશા શી થાય? તમારો આત્મા ધર્મના સ્વરૂપને મમજે, ધર્મનો મર્મ તમારા હાથમા આવી જાય, તો દુનિયાનો વ્યવહાર તમારા ધર્મને બાધ કરેજ નહિ સવારથી માજ સુધીની તમારી કરણી એવી બતાવે કે અને એ કરણીમા આવતા સૂત્રોમા એકે એક સૂત્ર એવું છે કે, ત્યાંથી પછી તમને ણીજે આનંદ આવેજ નહિ

આત્મબળ કે યુદ્ધગલબળ?

આત્મબલ જૂદી ચીજ છે આને આત્મબળના નામે કંઈ કંઈ બોલાય છે જે બવનો ઉપયોગ દુનિયાના પાદગલિદ સાધન

માટે થાય, એ પૌદ્ગલિક બલ કહેવાય છે જે બલ આત્મ-
ધર્મનો નાગ કરે તે પૌદ્ગલિક બલ. કૃષ્ણજી અને ગજ
સુકુમારજી એ જેમા બળવાન હોય ? આત્મા પુદ્ગલને આધીન
થાય એટલે એ આત્મા પણ જડ બન્યો, આત્મત્વ અવરણ
ગયું માટે તો કૌંધાત્મા, માનાત્મા કહેવાય છે મમ્યગૃહષ્ટિ
આત્મા, આત્મ માધના માટે ખગ્યાતા બલની પ્રશામા
કરે જે આત્મા જડ જેવા થાય, જડને આધીન થાય, એને
સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, અને સમ્યગ્ચારિ-યની વાતકેમ ગમે ?
એ તો હે કે-‘આ જમાનામા એ વાતો નકામી છે’ આ કોણ
બોલાવે છે ? જડ પદાર્થોની લાલમા પુદ્ગલની લાલસામા પડેલા
આત્માઓ જે બળ વિચરપ્રાપ્તિ આદિમા ખન્યે છે, તે બલ જે
મયમની માધનામા ખગ્યાથ તો કેટલો લાભ થાય ? કૃષ્ણ મહા
ગજ શ્રી જિનેશ્વરેવના ધર્મથી વામિત તો હતાજ પણ જે
વળતે એ ભારનામા એ જોરદાર હતા, એ વળતની આ વાત
છે જ્યારે જનકુમારનું બાણ વાગ્યું, જરાકુમારે આવીને કહ્યું,
‘ભાઈ ! ભગવાન નેમનાથ સ્વામિએ કહેલું માયું પડ્યું’ કૃષ્ણ
જીએ કહ્યું ‘જાનીનું કહ્યું ખોટું થાય નહિ, માટે જા, જલ્દી
જા, હમણા બલભદ્ર આવશે તો મારા પ્રેમના યોગે તને મારી
નાખશે. માટે આ મુદ્રિકા લઈને પાડવો પાને જા અને કહેજે કે
દારિકા બળી ગઈ અને કૃષ્ણજી લયકર અટવીમા આ રીતે મરી
ગયા’ જ્યારે દારિકા બળી ત્યાજ લોકો દોડાદોડ કરતા હતા પણ
દેવતા લાવી લાવીને ત્યા પટકતા ૮ ૫ દેવતાએ ઉદઘોષણા કરી
હતી કે બચનાનો એકજ રસ્તો છે અને તે એ કે જેઓ શ્રીનેમ
નાથ સ્વામિ પાસે જવા ઇચ્છના હશે તેઓને ત્યા મૂકી આવ
વામા આવશે પણ એ લાવના વિના ખીજે જઈ વમવાની
ઈચ્છાએ નાસશે તો પણ તમે બચી શકશો નહિ કહે, આવા
સમયે પણ શ્રી નેમનાથસ્વામિના શરણે જઈ સયમી થનારા
કેટલા નીજલ્યા ? સસારની આસક્તિ, વિષય ટપાયની પિપાસા
કેટલી બળવાન છે એ જાણવા માટે આ અજબ પ્રસંગ છે એ

દ્રાગિકાને બગતી જોઈ આખરે કૃષ્ણ ચાવી નીકળ્યા અટવીમા જગકુમારનું બાણ વાગ્યું જરાકુમારને કૃષ્ણજીએ મુદ્રિત આપી પાડવો પાને જવાનું કહ્યું જરાકુમાર ગયા પછી કૃષ્ણમહારાજની લેગ્યા ફરી ‘ઉલો નહે’ તુ મને બાણ મારી ક્યા જાય છે ? મારી નાખુ !’ આ લાવનાનો પનટો ડેના જોરે ? એ પુદ્ગલનું જોર કૃષ્ણલેગ્યાનું જોર બળવાન આત્માના શુણને પણ જડનો ભય કરે યોગ ભૂલાવી દે છે

આત્મસત્તા વધે કે કર્મસત્તા ?

આત્માની શક્તિ અનંત છે પણ એ અનંત શક્તિવાળા આત્માને નાનો સરખો હીરો અર્થાત્ દુન્યવી સામાન્ય વસ્તુઓ વશવર્તિ કેમ બનાવી દે છે ? એ ખાત્ર વિચારવાનું છે જડની સાથે ઘોર મિત્રાચારી બાધનારને જડ છોડવાનું કહે એ કેવા લાગે ? જો સા । લાગે તો તો માલજનારનો આત્મા જાગૃત છે એમ મનાય શ્રી નદિપેણને દેવીએ જૂમ મારી કહ્યું હતું કે લોગા વળી બહુ છે નદિપેણ બોલ્યા-‘લોગાવળી કેવા’ આત્માની સામે લોગાવળી ?’ નદિપેણ ઉદયની સામે થયા અપાપાત કર્યો ફારો ખાધો. બધા દેવોએ બચાવ્યો આખરે વેશ્યાને ત્યા રહ્યા તોએ અભિશ્રદ્ધ કર્યો કે રાજ દશ જણને પ્રતિબોધ ન કરે ત્યા મુધી અન્નપાણી ન લઉં નદિપેણ પડયો પણ હલારોને ચઢાવનાર થયો વેશ્યાને ઘેર બેઠેલો દશ દશ જણને પ્રતિબોધ કરી મોકલે એ કેવો વૈરાગ્ય ? વૈરાગ્યની ડેવી ઉમ્ર છાયા ? વેશ્યાના ઘરમા બેઠીને પણ દેશના કઈ ? પોતાની જાતને વખોડતો, પણ બચાવ નહિ કરતો ચિરંજીવ મુધી દશ દશ જણને પ્રતિબોધ કર્યો આખરે એક મળ્યો એ જોડે કે, ‘ઝૂલ, આપ કહેા એ બધુંએ કરૂલ પણ તમે કેમ નહિ ?’ રડઝક ચાલે છે ત્યા વેશ્યા આવી કહે છે કે, ‘ચાલો, રસોઈ ઠગી જાય છે’ નદિપેણ કહે કે, ‘આ દશમો માનતો નથી’ વેશ્યા-‘દશમા તમે ચાઓ’ નદિપેણ-‘તૈયાર’ એજ વખતે ચાની નીકળ્યા અશુભના ઉદયમા ખરાબ સંયોગો ઉભા થાય ને શુભના ઉદયમા મારા

મયોગો ઉભા થાય, પણ એ ઉદયને આધીન ન થઈએ
તો મુખપૂર્વક આત્મકલ્યાણ માધી રાકાય ભગવાન શ્રી
મહાવીરના ડેલા બવમા અશુભ કર્યો ઉદયમા કેવા અને કેવલા
આ યા ? ટુનિયાના ગંગાગ, માનપાન માટે જે કન્વામા આવે
છે, તે પ્રબુની આપાના પાલનના ડરવામા આવે તો કર્મ શુ
કરે? જાગૃત આત્મા આગળ કર્મ મત્તા પણ નિર્જાળ
થઈ જાય છે જાગૃત આત્મા આગળ કર્મમત્તાનું કર્મ નાસતું
નથી પણ એ આ મા જાગૃત જે એમ ત્યાગે મનાય કે ત્યાગે
તે બહિરાત્મ દરાથી પરાડમુખ વધ અતગત્મદશામા લીન થાય
યા અતરાત્મદશાની મનમુખ વાય

ત્રણેને લાભ મરખો ક્યારે ?

કરે, કરાવે અને અનુમોદે એનું કૃણ મરખુ બધે નહિ પણ
કવચિત્ જે રીતે ડગનાર કરે, તે રીતે ડાવનાર ક્યારે અને
તેજ રીતિએ અનુમોદનાર અનુમોદે, તો તો ગમાન જેમ બલ-
ભદ્રમુનિ, હગ્ગીયુ અને સાર્થવાહ બલભદ્રમુનિ નગરમા ભિક્ષા
લેવા જતા હતા ત્યારે એમના રૂપને જોઈ, નગગ્ની મ્ત્રીઓ ગાડી
ધઈ જતી અને કહેવાય છે કે એક મ્ત્રીએ તો દોરડું ઘડાને
બદલે બાગકના ગામા ઘા યુ તે દિવસથી બલભદ્રમુનિએ
અભિગ્રહ કર્યો કે હવેથી વનમાજ મળે તો ભિક્ષા લેવી, નગરમા
લેવા જવું નહિ આ બલભદ્રમુનિ વનમાજ રહે છે આ મુનિના
યોગે હગ્ગીયુ પણ શ્રદ્ધાવુ બન્યું હતું આ મુનિએ તો વનના
સિંહોને પણ શ્રાવક કર્યા હતા, આ હગ્ગીયુ ગેજ અટવીમા
કરે નેજે કોઈ માર્થવાહ આવ્યો હોય તો મુનિને અને માર્થવાહને
લેળા કરે એક વખત માર્થવાહ આવ્યો છે હગ્ગીયાએ તે
સાર્થવાહને મુનિનો યોગ કગવ્યો મુનિ વહોરે છે સાર્થવાહ
વહોરાવે છે હરણીયુ જૂએ જે, મુનિની ભાવના પણ ઉત્તમ છે
ઉત્તમ પાત્ર છે સાર્થવાહની ભાવના પણ ઉત્તમ છે કે, ‘અહો
કેવા મુનિ ! સુપાત્ર ! ધન્યભાગ્ય મહાન કે અટવીમા આવા મુનિનો
લાભ મળ્યો !’ હગ્ગીયું વિચાડે છે, ‘ધન્ય છે આ સાર્થવાહને કે

જે આવી રીતિએ મુનિની લકિત કરે છે' આવી સરખી ભાવ નામા રહેવા એ ત્રણે પર અક્રમાન થયો ને મમાન ભાવનાના ચોજે એ ત્રણે પાત્રમા દેવવોડે ગયા કરનાર કરે, કરાવનાર ભાવ પૂર્વક કરાવે અને અનુમોદનારનું હૃદય તવસે કરાવનાર તથા અનુમોદના ને તો એમ થાય કે ક્યાં હું આ પાત્રખીપર બેસુ ? પાત્રખી શેની ? નીક્ષાની ડાઘ વખત કરનાર કરતા કરાવનાર, તથા અનુમોદનાર પણ વધી જાય, છતાં વ્યવહારમા તો કરનાર જ ઉત્તમ ગણાય ઘણાએ ગરીબો, શ્રીમતો કરતા મુખી હોય છે પણ વ્યવહારમા મુખી શ્રીમત કહેવાય.

દુનિયાના વ્યવહાર ડોણે કયા ?

આતરદષ્ટિ તો જ્ઞાની કહે પણ જોન ગામ વ્યવહારને મૂખ્ય કહે છે પણ તે ધર્મના વ્યવહાર, દુનિયાના વ્યવહાર નહિ દુનિયાના વ્યવહાર જ્ઞાનીએ નિયત ન કર્યા ધર્મના વ્યવહાર, સાધુના, વ્રાવણના, સમ્યક્દષ્ટિના આચાર વિગેરે જ્યાં પણ દુનિયાના વ્યવહાર જ્ઞાનીએ નથી પાડ્યા દુનિયાની ચોરી કરનારો છુટારો પણ અજ્ઞાની નથી ચોરી કરવામા પણ એને જ્ઞાન છે પણ એ જ્ઞાન એ જ્ઞાનજ નથી ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્યોપાર્જન, એમા ન્યાય એ ધર્મ પણ દ્રવ્યોપાર્જન એ ધર્મ નહિ જીવગીભર ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય પેદા કર્યા કરે એવા માનથી સુકિત ચોઈ જ મળી જવાની છે? એક ભાઈ જો યા કે 'જપભદ્રેવ ભગવાને અસિ, મમિ અને કૃષિ બતાવી ખરી કે નહિ?' પૂછવામા આ મુ કે કઈ અવસ્થામા? 'ગૃહસ્થાશ્રમમા' જલ લાગ્ય! જો કે આ સળધી મારે ઘણ કહેવાનું છે, પણ અવસરે કહીશ આજે ઘણી વાતો દુનિયા પાને ઉવળજ રૂપમા મૂકવામા આવે છે શ્રી મહાવીર ભગવાને કૃષિને કર્માદાન કહ્યું ને જપભદ્રેવે કર્માદાન કહ્યું છે, એમ તો નવી ને? મમિ, મમિ, કૃષિ માટે શ્રી જપભદ્રેવ ભગવાને શુ કહ્યું છે, એ વિગેરે વાત જૂનીજ છે અને જૂની રીતે તમારી આગળ ધવામા આવે છે નીતિપૂર્વક જે ચીજ કઠીએ, પૈસા કમાઈએ, એમા નીતિની પ્રવૃત્તિ એ ધર્મ, પૈસા

એ અધર્મ ના જણા છે ચાને જણા નીતિથી પેના પેદા કરે છે મગ્ધા નીતિમાન છે એકે પાત્ર કોડ ગમ્યા છે, એકે પાત્ર લાખ ગમ્યા છે, એકે પાત્ર હજાર ગમ્યા છે અને એકે પાત્રને ગમ્યા છે નીતિમા ગમ્યા મગ્ધા છે, માત્ર અભિમદમા ફેર છે કહો આ નાનમારી કોણ વધે? ભગવાન શ્રી નાયબહેવે જે તીર્થસ્થાપના કરી તે રખેને અગ્નિ, મનિ, કૃપિને પુણ્ય સ્થાનક કહ્યું કે પાપસ્થાનક? ભગવાન શ્રી મહાવીરહેવે અગ્નિ, મસિ, કૃપિને પાપસ્થાનક કહ્યું છે ને ભગવાન શ્રી નાયબહેવે પુણ્યસ્થાનક કહ્યું છે એમ? વીનગગદશા નેવનારે અગ્નિ, મસિ, કૃપિને હસ્ત સ્પર્શ પણ ન કરે વીનગગદશા આવ્યા પછી એ સેવવાની વાતનું ઉડી જાય છે એક ભાઈ-‘આદાદ છે’ આદાદના નામે લોના ન વાળો આદાદ એટલે શું? નિર્જરા કરે તેય મુક્તિ જાય ને જાંધ કરે તેય મુક્તિ જાય, એમ? અનેમતવાદનો અર્થ કે? વિષય કયાયને તજે એ પણ ઠીક ને ન તજે એ પણ ઠીક, એમ? મારી વાતને ટહોળી અણમમણુ આત્માઓ ઉધે માર્ગે ચઢી જાય એવા ઉગારો ન નીકળવા ભેંસે આદાદના નામે ઉધે વાતો કુવાથી જૈનગામનનો નાગ થાય છે આદાદ એટલે મરણ આવે એમ વર્તાવું એમ નથી એક ભાઈનો પ્રશ્ન- ‘આ સસાગની જહાં જે માણસ છે એકે વ્યવસ્થા આગિ ય લીધું એકે આરિય લીધું નથી પણ એની ભાનના ચોવીન કવાક, મીનીટ મીનીટ, પળે પળ, વીતરાજ દરાની નહે છે, તો આ એમા શ્રેષ્ઠ કોણ? બીજી વાત-આગિય લીધું છે દત્તા એનામા કોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દેવના અકુન કુરી નીમળે છે, અને નથી લીધું એનામાવી કોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, અને દેવના અકુન જાય છે, આ એમા શ્રેષ્ઠ કોણ?’ મહારાજનો ઉત્તર-આ એય પ્રશ્નો ઘણા મુદર છે, મનેના છે એકે સ્વપદાર આરિય લીધું છે વ્યવસ્થા આગિ ય લેવાનો એનો ધરાદો કેવળ દુનિયાની પૂલ, કે માનપાન માટે હોય અને તે

ગીતાર્થની નિશ્ચામા પણ ન દોય તો તે ભય કર ઠે
 પણ વ્યવહાર ચારિય લેનારનો ઠે પાળનારનો તેવો ઇરાદો ન
 હોય, ને વીતગગદશાને સ્પર્શવાનો ઇરાદો હોય, ભલે સ્પર્શ ન
 શકે, પણ પ્રયત્નવાન હોય, તો તે ઘણાજ ઉચ્ચ ઠે ધીજી વાત
 કે જે ચોવી ૧ કલાક, મીનીઝી મીનીઝ, ને પળેપળ વીત ગગદશા
 સેને છે, તે ત્યાજ કેમ ? એક દી, બે દી, પણ પછી એ મદાને
 માટે મસારમા ટકી શકેજ નહિ એટલે એ વાત પણ વળુદ
 વિનાની છે વ્યવહાર્યાત્રિવાળા સાધુને ક્રોધ, માન, માયા, લોભ,
 રાગ, દ્રેષના અકુરા કુટી નીકળે છે ને દુનિયામા રહેલાના બળી
 ભય છે, એ વાતનો ઉત્તર એ છે કે પહેલા તો એ વાત તદ્દત
 અમલવિત ઠે ક્રોધાદિકના અકુરા દશમે ગુણુ-ધ્યાનકે ગયા વિના
 બગી ગમતાજ નથી આ ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, ગગ, દ્રેષ
 વિગેરે કોઈ પણ દુનિયાની વાસનાઓ થાય, તો તે ઉચ્ચિત નથી,
 પણ પ્રભુના ચામનની રક્ષા ખાતર, દેખાવ ખાતર કરવા પડે તે
 આરાધકદશા છે, “અમિમાનોઽપિ મોઘાય, વિપાદોઽપિ કેવલાય”
 અહીં કાર પણ ભગવાનશ્રી ગૌતમસ્વામિને ભોધ માટે થયો, અને
 વિપાદ પણ કેવલજ્ઞાન માટે થયો ભગવાનશ્રી મહાવીરદેવના
 નામે ઠે સ્વાદ્વાદના નામે, જગતના ભોળા જીવોને
 ઉદ્ધાર માટે દોરનારાઓ દોડી રહ્યા હોય ત્યારે
 ભોળા જીવોને મન્માગની અદ્ધર સ્થિર કરવામા
 મુનિ જે ચોતાની શક્તિનો ઉપયોગ કરે તો આરાધક
 અને ન કરે તો વિરાધક શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનની
 અપજ્ઞાજના થઈ રહી હોય, ધર્મ એ અધર્મ તરીકે
 ઓળખાય એવી રીતનું ધર્મના વિરોધીઓ મનમાન્યુ
 બોધ્યા કરતા હોય, તે વખતે છતી શક્તિએ તેનો પ્રતિ
 કાર કરવાનો એટલે જગતના જીવો ઉન્માર્ગે દોગધ ન
 ભય તેને માટે પ્રયત્ન ન કરતા ખોટી શાંતિના પાઠ
 જપનારા અને જપનાનું કહેનારા શ્રી જિનેશ્વરદેવના
 શાસનને પામ્યાજ નથી એમ કહેવામા લેશ પણ અતિ-

શયોક્તિ નથી માધુ સમતાના આગર, ધ્યાનમગ્ન, અરે કેવલજ્ઞાન નિકટવર્તી હોય છતાંએ શામનની હાનિ થતી હોય, ધર્મના વિગેધીઓ ધર્મનો ઘાત કરતા હોય તે વખતે મુનિ હૃદયમા હિતબુદ્ધિને ખરાખર જાગૃત ગણી, ધર્મની રક્ષા માટે જે કાંઈ કરવું ઘટે તે કરે, મુદારના માટે ગિફ્ત પાણુ કરે, તોય એ આરાધકની કોટિમા છે, કારણ કે જગતના લક્ષા માટે મન્માર્ગના રથણની જરૂર છે એવી વખતે પણ મમતાની વાતો કરનારાઓ પોતાનું મુનિપણુ, શ્રાવકપણુ યા સમ્યગ્દૃષ્ટિપણુ ગુમાવી દે છે. ખરી મમતાજ તે છે કે મત્યને મત્ય તરીકે અને અસત્યને અમત્ય તરીકે ઓળખી અમત્યને ત્યજીને મત્યના મેવનમા પોતે લાગી જાય અને રાક્ષિ મુજબ જગતના જીવોને મત્યામત્યનું મચોટ રીતે લાન ઝગવી, અમત્યથી ખચાવવાનો અને સત્યના મેવકે ખનાવવાનો યથોચિત પ્રયત્ન કરે હવે જેનામા વીતરાગદશા આવી જાય છે તે દુનિયામા યથેચ્છપણે રગરાગ કંઠવાનું ઈચ્છેજ નહિ અને તીવ્ર કર્મના ઉદયને લઈને કદાચ મમારમા રહેવું પડે તો તે એમજ કહે 'હજી જેવો જોઈએ તેવો વિગગ આવ્યો નથા' નહિ તો હુ આ મોહના પળમા આવી રીતિએ ફર્યો ન હોત 'મોહના પળમાથી નીડળાનો પ્રયત્ન કરવો નહિ અને હુ હૃદયથી વિરાગી છુ, હૃદયથી વિરાગી છુ, એમ દક્ષા કરવું અને દુનિયાના ગરાગમા મલા યા કરવું એને વિરાગદશા કહેવાય કે મનાય કઈ રીતે? અથાત્ કાંઈપણુ રીતિએ મનાય નહિ પ્રક્ષકાર લાઈ- 'મદારાજથીએ કપુ કે ત્યાગબુદ્ધિનું વ્યવહારિય ઉચુ છે એ હું માનું છુ અને ઉત્તરાથી મને સતોષ થયો છે

વ્યાખ્યાન ૨૨ મુ

નિધિસત્તાનો આગેય માધનો પણ ન મૂકો

અમ ઉપારી મુન ૧૦ મહર્ષિ ક્ર માને છે કે શ્રી જિને
 થ દેવના શાસ્ત્રનુ વ્રવણુ કરવુ, વ્રવણુ કરી શ્રદ્ધાને
 ગુરુ કરવી અને પત્રી જેટલી અને એટની શક્તિ
 સયમમા જ વધી તોજ આ પૂર્વજ માનવજીવનની
 સફળતા વધી શકે તમ કે 'આના પ્રિવાય નિયામા
 બીજી એક પણ ચીજ નવી કે જેના રવનવી આ જીવનની સાર્થકતા
 વધી શકે, એમ અને ત જ્ઞાનીઓએ પોતાના જ્ઞાનમા જોયું અને તે પછી
 જગતના ડ યાજુ અર્થે ક્રમા યુ આ ગિનાય બીજી વસ્તુ આ જીવ
 નની સફળતા માટે હોત તો આ જ્ઞાનીઓ કહ્યા શિનાય નહા ન હોત,
 પણ આ ત્રણ પ્રિવાય બોધામા જીવનની નાર્થકતા એમને દેખાતી
 નહિ મનુષ્યપણાને પામેવા, જો આ મનુષ્યપણાની મહત્તા ન
 સમજે, એને જો આ કર્નવ્યો તરફ વિશ્વાસ ન જાગે, તો મળેવા
 આ માનવજીવનની મહત્તા કરી શકે તેમ નવી જ્ઞાની તો કહી
 શકે, રમ્તો બનાવી શકે, પણ અમલ તો આપણે કરવો પડશે
 જ્ઞાની આજ્ઞા કે જે તેને જે પાળે તે તકે અને જે વિરોધ
 તે હુએ આજ્ઞા પાળવી હાથમા છે, આજ્ઞા ઉપર ગ્રેમ
 જાગે, વિશ્વાસ બેને, માટે આપણે ભગવાન શ્રી મહાવીર
 દેવના પૂર્વજોની વાતો કરીએ બીજી ભગવાન શ્રી મહાવીરના
 ભવની એટલે કે છેલ્લા ભવની કારવાઈ તો એ પોતેજ
 કે જે એ કરવાની તાકાત આપણામા નથી આપણાથી જો એમની
 આજ્ઞાનું પાલન થઈ જાય તોએ બસ છે આપણે માધકદશામા
 આવી નહીએ તો ઘણું છે આપણે સાધ- જનવુ પડશે માધનાની
 જેટલી નિધિ એ બધી માધક સેવે અધરી ન મૂકે વિદ્યાની
 માધના કરવાની ઇચ્છા રાખનાર સાધક, વિધિ જતાનનારે જેટલી

વિધિ બતાવી હોય, તે વિધિમાથી લેશ પણ જતી ન કરે માધકે
વિધિ મૂકી તો વિદ્યા તો મિદ્ધ ન થાય પણ ઉલ્લેખ ઉપદ્રવ ઉભો
વાય સાધક સ્વેચ્છાને વેગળી મૂકે, વિધિનો બંધ કરે, વિધિ ન
વીમનાય તેની કાળજી પૂરેપૂરી રાખે એ સાધક મમતે ઠે ઠે
વિધિના પૂર્ણ અમલ વિના વિદ્યાની સિદ્ધિ નથી દુનિયાની નહિ
જેવી વિદ્યાની માધના માટે મિદ્ધ યુગ્મ પ્રત્યે અળડ પ્રેમ રાખે
અને વિધિનો પૂરેપૂરો અમલ કરે તો જ એ વિદ્યા, મિદ્ધ અને
ન્ધિય થાય, તેમ અહીં પણ મિદ્ધિપદની પ્રાપ્તિ માટે શ્રી જિને
શ્વરદેવ પ્રત્યે પરમ શ્રદ્ધાગુ જની શ્રી જિનેશ્વરની આજ્ઞાને
અળડપણે આરાધવી પડશે, નહિ તો માત્રા સાધક નહિ જની
રાકાય સાધક પોતા હોય તો પોતાનું જગાડે પણ માધન પોતા
હોય તો શુ થાય? સાધનને સાધી શકાય તેવા માધકે જન
વાનું ઠે સાધકને અનુકૂળ માધને જનનાનું? માધકે માધનને માધવા
જનવાન જનનું જોઈએ પણ પોતાની શિથિવતાને લીધે માધનને
શિથિલ જનાવવાનો આશય ન કરે જોઈએ આત્માના ધર્મ દબાઈ
ગયા છે, એ ખુટા ઠગે તો આત્માની તાકાત તો એની એજ છે,
આ તો ધર્મની પ્રાપ્તિ કરી છે, આત્મધર્મની પ્રાપ્તિ કરી છે, પણ
માધનો પૂરી રીતે નેનના નથી જેટલો મેવ વધારે તેટલો ખાર
વધારે જોઈએ કપડું ઘાળીની ઘાળી જેવું હોય તો માણુની ગોટીથી ન
આલે એ ગરમ ખારમા બાકુ પડે જોઈતો બાક ન થાય, ખા
પૂરેપૂરો કપડામા ન ઘસે, ત્યાં સુધીએ મગ બંધ નહિ અમે
મેલા દોઈએ, પણ માધનને મરજી મૂલજ નેવીએ, એ કાર્ય આલે ?
તમે પૂન કરો, ઠેરી વાહનાજ કરો, પણ આજ્ઞાનો અમલ ન
કરો ત્યાં સુધી સિદ્ધિ નથી મિદ્ધ કુલ્વાની વસ્તુ કઠીન,
તેમ માધના કઠીન માધન હોય તેવા જનવાની તેવડ
તમે કરો, પણ તમે હો તેના માધનને જનાવવાની મહેનત
ન કરો મરિચી માધનને સાધવા અસમર્થ જન્યો, સયમ લીધુ,
કર્મને આધીન થઈ ગિથિવ થયો, પોતે પોતો જન્યો,
પોતાને એમ લાગ્યું કે મારાથી આ નહિ જની શકશે, છતા

એમ ન કહ્યું કે આવા સાધન ન જોઈએ પણ એમ કહ્યું કે 'હું નિર્ણયી છું, ભવાગ્રાહી છું' આજે શિથિવતાનો આરોપ, સાધનો ઉપર કરનામા આવે છે અને ઉવદુ એમ કહેવામા આવે છે કે 'અમારી ભાવના તો ઘણીએ છે પણ વસ્તુ કયા છે? ખામી સાધનોમા છે આજના સાધન જતાવનારા અમને અનુકૂળ જતાવના નથી'

લોક મજામા ન ઘમડાઓ

તીવ્ર ડર્મોદયની વાત જૂદી છે, બાકી સમ્યગ્દષ્ટિને જેવી તેવી સામગ્રી મુજબી શકતી નથી સામાન્ય ડર્મ પુરૂષાર્થ પાસે ફાવી રાકતા નથી, એમ સમ્યગ્દષ્ટિ માને છે

સમ્યગ્દષ્ટિ મિત્ર કોનો ?

મહામહોપાધ્યાય શ્રીમત્શોવિજયજી ગણિવર કૃપાને છે કે,

‘લોક સજાધકી, લોક બહુ બાઉનો,
રાઉનો દાસ તે સનિ હોએ,
એક તુજ આજણુ, જેહ રાતા રહે,
તેહને એહ નિજ મિત્ર હોએ’

(મારા ત્રણનો ગાથાનુ નાન)

લોકની સજાથી લોક ગાટા બની ગયો છે, ચોમેર લોકનીજ વસ્તુ દષ્ટિમા આ યા ઢરે છે ઉપાધ્યાયજી મહારજ પ્રભુને આ મૂજબ વિનતિ કરતા કહે છે કે, આપનો જે દાસ તે એ બધી લોકસજાની ઉપેક્ષા કરે છે અને તારી આજ્ઞામાજ એક જે રક્ત રહેવા છે, તેનેજ તે પોતાના મિત્રમમ લેએ છે સમ્યગ્દષ્ટિ વાત વાતમા, વ્યવહાર, લોક, હું ને મારૂં ભૂની જાય પરવસ્તુમા મારાપણાની બુદ્ધિ જાનેદી નાજે તો સમ્યક્ત્વમા ચિયગતા અને લોકમજાની પૂરે ઘમડાનારો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આનાને સમ્યક્ પજો આરધી શકે નહિ સમ્યગ્દષ્ટિનું મ્યેય એજ કે વડીલ, મિત્ર, બધુ, સર્વ તે, કે જે સર્વજ પ્રભુની આજ્ઞામા રત હોય બીજા એને ન પાલને આવાને કર્મ કરે શુ ? ડર્મની શક્તિ

અનત પણ જકે તમે ચૈતન્યવાન બન્યો થાઓ તો
કર્મને દૂર થયા ગિવાચ છૂટકોજ કયા છે? કર્મના
ઉદયે, ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ ઉપર કઈ કવ્વાની કર્મીના
રાખી છે? બન્યું તેવું કર્યું પણ ચૈતન્યવતા આત્માને કર્મ
કરે શું? કર્મની તાકાત કેટલી? કર્મ તો ભાગ યા નગસા
મળેગો ઉભા કરે, પણ મુઝાવું કે નહિ એ તો આત્માને
આધીન આજે તો કહે છે કે શું કરીએ? દુનિયા અમને
ધમડી નય છે, પણ આજ્ઞામા મહમપતે ઉભા રહો તો
દુનિયા તમને ગી રીતે ધમડી નય? એમ જોડે તમારાથીજ
આજ્ઞામા ઉભા નથી જોનાતું આગળ વળીને એમ કહો કે
આજ્ઞામા ઉભા જોનામા તમારે હૃદય કે યાજુ દેખતું નથી
તે દિવસે તમારે હૃદય આજ્ઞામા મહમપાણે સ્થિર થાય,
નિશ્ચિત બને, તો તમારો મયોગો પણ અધિગ વધી જાય
મગમ 'પણ' કરીને અ જો હોતો કે છોડ તણિ, પણ અતે શું?
મગમને ભગવાન શ્રી મહાવીર પ્રયે શ્રદ્ધા નથી, પ્રેમ નથી,
ઉવટું ખાનજ કવ્વાની બાનના નાવું છે, પણ અતે એમ કહીને
જવું પડે છે કે - 'ભદ્રાન્ક, આપ મુખપૂર્વક વિચાર કરો હું નમ
સ્કાર દરે છું અને જડે છું' નમ્યશ્વસિ આત્માને એકદમ કર્મ
કઈ કરી શકના નથી તીવ્રોદયનાગા આત્માને કર્મ એવી કદાહી
નિયતિમા મૂકે કે જેથી આ મા એને આધીન બને, પણ અ
એન આત્મા સુન્માર્ગના પ્રેમને ન છોડે મનિગી તીવ્ર કર્મના ઉદ
યવી પાટો હોયો, પતિત પગિણા રી થયો, પણ એમ ન કહ્યું કે
'મર્વજે આણુ કડીન કયા જતાન્યુ? ભાગ જેવા ઉપર, શમણ
પણાના મેડ જેટલા લાગ મ તા પહેલા મર્વજે વિચાર તો કરો
જોઈએ? આણુ મયમ દાય? આટલી કડીનના મનુષ્યથી બને?'
ભાવના આપણી ન દેકે, વિષયકથાયના લાલચુ આપણે બનીએ
ને ખામી માર્ગપ્રણેતાની કાળવી, એ કયાનો ન્યાય? આજે કેટ
લા તન્કથી જોવાય છે કે, 'મદિગમા જઈએ છીએ પણ ભાવ
નાજ દક્તી નથી એટલે?' જઈએ? સાધુ પામે જઈએ તો છોટાજ

ઠોઠો, આ નહિ ખવાય, આ નહિ પીવાય, જૂઠું નહિ ખોવાય વિગેરે વિગેરે કહે આ આપણને કેમ ખાલવે ?' પણ વિચારતા નથી કે એમા દોષ કેનો ? કેટલાક કહે છે 'આજે મદિરોમા ઘોઘાટ બહુ છે' વાડ પણ એ તો કહો કે જાનરમા ઘોઘાટ કેટલો છે ? અને કેવોકે ? કહોને કે ઘણોય છે છતાં આહુત સાથે વાત કરતા, પૈસા લેતા કે જમા ઉધાર કરતા વેપારી ભૂ યો ? હવે એ કોરો કે અહીં મદિરમા ઘોઘાટ કયો ? કોઈ કહે કે 'મ ભવ જિનનર વિનતિ' અને કોઈ કહે કે 'સિદ્ધા થનારે નહન વિનતુ' આ ઘોઘાટ પણ પ્રભુને વિન તિનો, ખીજો તો નહિજને ? જાનરમા ઘોઘાટ કયો ? ભો ભો, ધરરર, ધ રર, વિગેરે કે ખીજો ? પ્રભુમદિરમા થતો ઘોઘાટ એવો નથી કે જે આપણી ભાવનાને ઉધે રમ્તે લઈ જાય જે કે હાલ જે રીતિએ જોનાય છે એમ જોલવાને રૂટ નથી ગલીંગ રનગે, મધુર સ્વગે, ખીજાને ખણ્ણ ન થાય, એવી રીતે સ્તુતિ કરવી જોઈએ, પણ એવી રીતિએ સ્તુતિ ન કરવી કે જેમાં મામાને ખણ્ણ થાય અમ્તુ અહીં તો આપણો મુદ્દો એ છે કે ભાવના નથી ચાલતી એતુ કારણ શુ ? એતુ કારણ ઘોઘાટ વિગેરે નથી પણ આત્મા પોતે વિષયક્રયાયમા પામગ બન્યો છે, તે છે. અરે વીતંગદેવની મૂર્તિ મામે જેનો આત્મા ન કરે એમા દોષ એ વીતરાગ પરમાત્માની મૂર્તિનો કે સ્તુતિ કરનારાઓનો ? પણ આજકાલ પોતાના દોષનો આરોપ અન્ય ઉપગ્ર મૂકનાની અને પોતાના દોષને છુપાવવાની કુટેવ પડી ગઈ છે મનિષી સમ્યક્દષ્ટિ હોતો શ્રમણપણું પાળવાની પોતામા તાઝાત ન દેખી એટલે કહ્યું કે 'હું નિર્ગુણ છું, ભવાકાક્ષી છું' પણ એમ ન કહ્યું કે, 'સયમજ એવું છે કે પાગી શકાય તેવું નથી' વગી જે શ્રમણધર્મને મજ્યાબધ આત્માઓ પછી તે બાહે તા નાના હોય કે મોટા હોય, છતાં પાગી શકતા હોય તેને ખોટું કે ન પાગી શકાય તેવું છે, એમ તે પાળવાની ભાવનાવાળા કેમ કહી શકે ? આજે તો કેટલાક જે ચોજ ગારા ધવી જોઈએ તે ન બને, એટલે તે વસ્તુ ઉપર અને તે વસ્તુના

આરાધક ઉપર પણ કનડ લગાડતા વાગ નથી કરતા, કારણ કે વસ્તુ અને વસ્તુના આરાધક તરફ જેવી અને જેટલી ભેદભેદ તેવી અને તેટલી માગી પ્રીતિ નથી મરિચી પડયો, પણ ચઢીને, અનુભવ લઈને, આદ આખીને જ્ઞાની કહે છે કે આત્મા, પડે એ મહાવિત, પણ આદ આખી જાયતો કોઈને કોઈ કાળે પણ પામ્યા વિના નહિ રહે.

કોઈ પડે ત્યારે શુ વિચારવું ભેદભેદ ?

તૂટી જશે એ ભયથી, નિયમ ન લઈ વસ્તુની વચ્ચે ન થાયો પણ શબ્દ એટલી કે નિયમ લેનારામાં, 'ભલે તૂટી જાય, તૂટી જાય તો વાધો નહિ, એ ભાવના ન ભેદભેદ ચઢીને પડેલા કાંઈ એણા નથી પણ એમનો મમાન ડેટલો' નિયત એટલે કે અર્ધા પુરુષલપગવર્તની અદ નક્કી ત મુક્તિમાં જવાનાજ, એમાં જરાપણ મકા નહિ પણ અદનાની ભાવના પડવાની ન ભેદભેદ, તે પડવા તરફ બેઠરાજ ન રહેવો ભેદભેદ, પડનાના સાધનોથી આધો રહેવો ભેદભેદ ચોરીને કવાડ માવધ નેનારો ભેદભેદ તૂટી જશે એ વિચારથી ઉત્તમ પ્રકારના નિયમોથી વચિત ન રહેવું ભેદભેદ તો તો હોય જરૂર એનું પ્રાયશ્ચિત પણ ખરૂં, ને પડ્યા મરી બેઠકાર બને તો એ ધોર પાપી ખરો, પણ એ ઉપરથી લેવું નહિ, એમ નથી આવો બગીઓ પત્ર પડ્યો તો મારે વધારે માવધ થવાની જરૂર છે, પણ એમ નહિ કે આના પડે તો અમારું શુ ? ફલાણા ભાગ્યા, ફલાણા ભાગ્યા, અમારું શુ ગળું ? પહાડના શિખરનો ભાગ છે જેના ઉપર એજ પગ ચઢી ગકે છે, નીચે બને બાળુ નો હાથ ઉડી ખાઈ છે, જેમાં ભયજ એરી શુનો છે, કાઝા કાટા ને પથ ૧ પડેલા છે, પવનના ઝપાટા વાઈ નહા છે, ત્યાં એક પરી એક આવનાન ચાલે કેની રીતે ? આડુ અવળું જૂએ ? આખ ત્યાં હોય ? આડુ જૂએ તો ગળડે ડોર્ષ પડે, ડોર્ષ કહે કે પડયો, તો ઉત્તરમાં કહે કે હોય, પડે, પણ તમે માવધાનીથી ના યા આવો પડનાને ભેવામાં તમે ન ગમડો એની જૂજ ગમજ રાખો

ચઢનાગ્ના નામ ચાદ રાખતા નથી કે રહેતા નથી ? આપત્તિ સમયે રક્ષા કરવી કે ખારણા ઉઘાડા કરવા ? જે કાળે ધર્મ માટે મજબૂત બંધન જોઈએ ત્યારે જોઈ બંધનની વાતો કરવી એ કઈ રીતિએ બ્યાજળી છે ? એથા આરા કરતા પાપમામા બંધન વધુ જોઈએ કે જોઈ જોઈએ ? જલે છે કે પરિવર્તનની જરૂર છે તે પરિવર્તન સ્વચ્છતાને અકુશમા લેવા કે ખૂની મૂકવા ? પરિવર્તનની પણ અમારે ના નથી, જાવીસ તીર્થ ઠરૈના શાસનમા ચાર મહામતો હતા ભગવાન શ્રીમહાવીરે પાપ મહામત ઠ્યા એનુ જાણુ ? ભગવાન જાણુતા હતા કે પચમકાળના જીવો, ખાતી નહિ હોય ત્યા પણ મૂકશે, હશે તો વધુ કરશે, નહિ હોય ત્યા કોચીને કાણુ કરશે, એવા છે જીવોની યોગ્યતા જરા માડી એટલે ભગવાને એવુ બંધન (અકુશ) મૂક્યુ કે જેથી ખાતી મૂકવા માગે તોયે ન મૂકાય વાડ આવે ત્યા તાગ કે જાણુ કેવા જોઈએ ? એ ધાડ જેવા ભયકર નનજે ખા । પાડનાની વાતો કરનાર તે રક્ષક કહેવાય કે ધાડપાડુ અગર ધાડપાડુના માથી કહેવાય ? છીંકા મૂકવા એનુ નામ પરિવર્તન ન કહેવાય ‘પૂર્વા ચાર્યોએ ઘણ પરિવર્તન કર્યું છે’ એમ જોલો છે, પણ શુ કર્યું એ જાણો છે ? એમના પરિવર્તનો સાવધ કે નિરવધ ? સાવધ એટલે પાપવાળા, અને નિરવધ એટલે પાપ વગરના એ પાપ વગરના પરિવર્તનમા શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાનો અમલજ છે અહી પરિવર્તનનો વિગેધ નથી વિગેધ પાપનો છે પાપ વગરના જેટલા પરિવર્તન થાય એટલા ગિરન્નાવધ અને પાપનો વિગેધ તો ધર્મી માત્રને જોઈએ હાથ કયા ઘાતનો, ચલામા કે ચોલામા ?

પોતાથી વસ્તુ ન આરાધાય તેમા ખાતી ભગવાનની, ભગવાનના શાસન વિગેળી, એમ ? મરિચીએ, મહાનતની, શ્રમણ પણીની, પ્રભુના ચારિત્રી, પ્રભુના મુનિની, શાસનની, સાક્ષાત્ પ્રભુની, એક પણ ખાતી ન કાઢી, માત્ર પોતાનીજ ખાતી કાઢી

મદિન્મા ચિત્ત ન ચોરે, પ્રભુએ કરેલ મમ્યગદર્શન, મમ્યગજ્ઞાન
 અને નમ્ય ચાન્નિ ન જય, માધુનીવાત ન રૂચે, તો દોષ કોનો ?
 કહો કે પોતાના આત્માનો જે આત્મા નિર્ગુણી, બનાવેલી હોય
 તેને ન ગમે, એ ચીધીજ વાન છે બાકી જે આત્માની બવાબિ
 નદિતા ધરી હોય તે આ માને તો શ્રી જિનમૂર્તિના દર્શનથી
 આનંદજ દાય એક શ્રી જિનમૂર્તિના દર્શનથી આર્દ્રકુમારનું
 કન્યાણુ થઈ ગયું અનાર્ય દેશના શ્રી જિનમૂર્તિએ શુ કામ
 કર્યું ? અનાર્ય દેશના પાટવીને મુનિ બનાવ્યો, માતપિ
 તાદિના મોહવી નહિ બનાવ્યો, ને રાજ્યની મમતાથી મુખ્ય
 કર્યો અભયકુમારે આ એવું લાભણુ કર્યું કે એ અનાર્ય
 દેશનો, માળાપનો, અને ગાંધ્યનો મરી આર્ય દેશનો બન્યો,
 અને ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનો પૂજારી બન્યો જ્યાં અનાર્ય
 દેશના પાટવીની ભેટ આવી ત્યાં શ્રી અભયકુમાર વિચારે
 છે કે મારે આના બદલામાં, મારી મારે મિત્રાચારી કંવા ઈચ્છ
 નાને, હીરા, માણેક ને પન્ના મોજવા કે બીજું કાંઈ ? આ
 જાતની ઉત્તમ ભાવના ભાનના શ્રી અભયકુમારને તથા એમના
 પિતાશ્રીને જોગજો ઠે ? શ્રી અભયકુમાર પિતાના પરમ ભક્ત
 છે પિતાની નેવાના ગમીયા છે શ્રીલક્ષ્મણનાની અભયકુમાર
 ઉપર એટલી પ્રીતિ છે કે જાદી ઉપર બેન એવું ઈચ્છે કે ગાદીના
 હાથે પણ એજ છે ગાદી ઉપર અધિકાર એમનો કે શ્રી
 શ્રેણિકે ગાદી ઉપર બેમના માટે ઘણો આગ્રહ કર્યો અભયકુમાર
 ઉત્તરમાં એમ કહે છે કે ‘આપનું કહેવું ઠીક છે પણ થોડો સમય
 આપ ગહ જૂઓ’ અભયકુમારની ઈચ્છા હતી કે પિતાશ્રીની
 આજ્ઞા માનવી પણ જે મારી મુનિ વવાની ભાવનામાં ગાધ ન
 આવે તો એમણે ભગવાનને આવીને શુ પૂછ્યું ? રાજ્ય લઉ
 કે નહિ, એમ ? આજ્ઞા પ્રશ્ન પૂછતા પણ નથી આવડતા શ્રી
 કપલદેવમ્વામિના અક્ષણ પુત્રોએ પ્રભુને પ્રશ્ન કર્યો હતો કે
 ‘ભરતની આજ્ઞા માનીએ યા નહિ ?’ આ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં ભગ
 વાન શ્રી કપલદેવમ્વામિ કે. ‘મમતે મમજતા કેમ

નથી ?' આ ઉત્તર માલગીને તે પુત્રોએ એમ ન કહ્યું કે, 'આ ઉત્તર છે ? આના માનવી કે નહિ એનો આ ઉત્તર છે ? હા કે ના કહો' તમને કોઈ પૂછે કે, 'ચૂલામાં હાથ ધાવું કે ચોવામાં' તો શું કહો ? કહોને કે એમનું કહેવું પડે કે, 'ગાડા, ભેંસમાં અગ્નિ છે' પૂછનાર એવી ધૂનથી આવે છે કે મેં માથી એકમાં તો હાથ ધાલ્યો ના, છે, તો એને મમજાયા વિના હા કે ના ની ગીતે કંઈ વાત ? 'ના' કહેવાથી માને નહિ અને 'હા' કહેવાથી બગાડાનો છે ભરતની આજ્ઞા માનવી કે નહિ ? જો ભગવાન ના કહે તો તો વડીલની આજ્ઞા ન માનવી એમ ગણી, અયોગ્ય આત્માઓ ઉરૂખલ બની જાય નવું જ દાવ્યાગીઓને માર્ગ મળી જાય 'હા' કહે તો કારમાં વડીલો કાવી જાય પ્રભુ કહે છે 'મમજો વિચાર કરો' પૂછવા આ યા હતા કંઈ અને ભગવાને મમજાવ્યું કંઈ એવું સમજાવ્યું કે જે સુકુટ માટે ભરત સામે લડવાની ઇચ્છા રાખતા હતા, તે સુકુટજ ઉતારી નાખ્યા ઉત્તર તો આવા હોય આ જમાનામાં 'હા' કે 'ના' કહેવી ભયંકર છે આ જમાનામાં ધર્મનો પ્રચાર કવો હોય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા દુનિયાના હૃદયમાં ઠમાવવા ઇચ્છનારે પ્રાપ્તકાળની મામે પહાડની માફક અચળ રહેવું પડશે ટપી ગયે કે ધુણ ગયે નહિ આવે અને પોતે જે ભૂમિમાં, જે સ્થાન ઉપર નિયત છે તેને ભરાભર માથાનું પડશે સ્થાન છોડવું તો રહ્યું શું ? અભયકેમારે પૂછ્યું 'ભગવન ! આપના શાસનમાં કે વો રાજપિ ટોણ ?' અભયકુમારની ઇચ્છા એ હતી કે ગાની ઉપર બેસી પ્રભુનું મયમ પામી ગણાય એમ હોય તો પિતાની આજ્ઞા માનવી પ્રભુએ કહ્યું, 'ઉદ્ધાયન વર્ષ ચૂક્યા !' અભયકુમારે આવીને કહ્યું, 'પિતાજી ! કોઈપણ જોગે હવે મારે આ રાજ્ય ખપે નહિ ભગવાને કહ્યું કે હા રાજર્ષિ થઈ ચૂક્યા મારે તો સયમ લેવું છે' શ્રેણિક મહારાજા મુગ્ધ થયા કે આગ્રહી થયા ? શ્રેણિક મહારાજાએ એમ ન કહ્યું કે 'બાપ હું કે જો ?' તમારા બાપ કોણ ? (મહામાયી) ભગવાન શ્રી મહાવીર બાપ તો માન્યા, હવે કરવાનું શું ?

ગકિત મુજબ એની આજ્ઞાનું પાલન લગવાન શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞાના પાલનમા શ્રેય નમજના આત્માએ માતા પિતા આદિ વડીલવર્ગની આજ્ઞા માનવી જોડે એમા ના નહિ, પણ ઈ આજ્ઞા માનવી? હિતજ હોય તે એટલે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાથી વિરુદ્ધ ન જાતી હોય તે ઠીક હશે માતા પિતા આદિ વડીલવર્ગ જોડી આજ્ઞા મનાવના જાનતી અને? અભયકુમારે કહ્યું કે મારે તો સયમ લેવું છે એટલે નાનકડા લેવું નથી શ્રેણિક મહાજાન મોન નહા એટલું જ નહિ પણ અભયકુમારની વાતનો સ્વીકાર કર્યો એ જાપ અને દીકરા લગવાન મહાવીરની વાત આવી ત્યાં શ્રેણિક મહાજાન ન્યૂપ તમે કોની વાત માનો? તમારો દીકરો તમને કહે કે જાપાજી માટે સમાર છેડી સયમ લેવો છે, તો તમે શું કહો? આજ કેટલાક તો કહે છે કે ‘દુકો જોયો છે? પૂરી મૂંઝીગ એરડીમા તને જવાની, માધુ પાસે અપામરે જવાની ત આપી એનું આ ફલ?’ ડાહ્યો નીકરો હોય તો વિનયપૂર્વક કહી શકે છે કે, ‘દિરામર મને શું શીખવા મોકલ્યો હતો? માધુ પાસે શું વેપાર શીખવા મોકલ્યો હતો? આનું વગી સયમ આદિ લાનનાની પ્રાપ્તિ શિવાય બીજું ફળ કયું હોય?’ કયા નીકરાની આજ આવું પૂછવાની, કહેવાની તાકાત છે? પણ જાપ એ જોવવાની ત આપે તોને? મતાનને આજ્ઞાપાલક બનાવના હોય તો તમે આજ્ઞાપાલક બનો શ્રી જિનેશ્વરની આજ્ઞાને હૃદયમા સ્થાપો પાપની શેખાઈ કગ્તા ધુજો શ્રી જિનેશ્વરની આજ્ઞા વિરુદ્ધ જોવતા કેપો શહેનગાહતની નામે જે ધમાલ ધાય છે એ આજ્ઞાપાલકપણ છે? તમારી શહેનગાહત મામે ફરજ શું છે? એ અન્યાય કરે છે એમ જોલો ડોને? ૧૬૨૦-૨૧ ની સાલ ભૂલી ગયા તાત્તીઓ પાડી પાડીને તમાગ હાથ રાતા થઈ ગયા હતા એ ઘડી આજ્ઞા માનનાનું કયા ભૂલી ગયા હતા? જરા જોલો એ વખતે આજ્ઞા માદ નહોતી આવતી એના કાગ્યુનો વિચાર કરો દુનિયાદારીના પદાર્થો ઉપર જેવો પ્રેમ છે તેવો પ્રેમ

કયાયની વાસના મજબૂત બને સસાગ્રાથી નહાસવાની એટલે કે હિંસા, જુહુ, ચોરી આદિ પપોમાથી છુટી જવાની ભાવના જીવતી ભાગતી રહે એજ ઉપદેશ આપીય તમે માનો કે ન માનો, આવો કે ન આવો તેની પરવા નથી આપણે ઘણું વરસે ભોગા થયા છીએ મારે કહેવું હોય તે હું કહી દઉં, તમારું તમે કહો આ ત્યાગ માર્ગ લેવાય તો લેજો અને ન લેવાય તો એ કલ્યાણકારી માર્ગને અને એ માર્ગના આરાધકને હાથ જોડજો, પણ ગાળો ન દેતા ભગવાન શ્રી નીચ કરની દેશનામાથી પણ ઉધુ યા અધુરું લઈ બહાર જઈ લેડોને ઉધે માર્ગે દોરનારા હતા તો મારા જેવાના કથનનો કોઈ એવો ઉપયોગ કરે એમા શું નવાઈ? ભગવાનની વાણી, છે વાણી જેવી નિર્મલ કરનારી છતાં કોઈ દુરુપયોગ કરે એમા દોષ વાળીનો કે પાત્રનો? વરસાદનું વાણી સાધના મોમા જાય તો ઝેર થાય, ગાયના મોમા જાય તો દૂધ થાય, ઉખર જમીનમા જાય તો ગદ્ગદી વધારે અને રસાળ જમીનમા રસ આપે અને સ્વાતિનક્ષત્રમા શુક્તિમા જાય તો મોની થાય હવે એમા દોષ વાળીનો કે પાત્રનો? જેવું પાત્ર એવું પરિણામ વાણી જેને ઝેરરૂપે પરિણામે તે સાપ જેવા તમને સાપ કહેવાય નહિ થઈ જાયો એ વાગ જૂની છે ગળદો આવે અને એના જેવા તમે હો, એમા હું શું કરું? ઝવેરી હીરાને હીરાને પથરાને પથરા કહે, એમા ઝવેરીનો શો દોષ? સોમચંદ્ર જેન નથી ઈતર છે રાણી જ્ઞાન કરાવી પતિના વાગ જોળે છે આજે પોઝીમન જાય, પાચમા આરામા છૂટા આરાનું જીવન ન બનાવો. હજી તો ભક્ત્ય ઝીંજે મળે છે, જતાએ છૂટાની જેમ કારવાઈ ન કરે પતિના વાગ જોગતા ધોળો વાગ આવ્યો તે ચૂટી રાણીએ કહ્યું, 'સ્વામિનાથ, દૂત આવ્યો' 'કયા ઠે?' 'આ રહ્યો' સોમચંદ્ર—'મારા પૂર્વજે દૂત આવ્યો ત્યાં સુધી રહ્યા નહોતા હું રહ્યો પણ હવે ન રહું' તરત ઉભો થયો 'સ્વામિનાથ! આશુ? કયા આ-રા?' 'ધર્મદૂત આવ્યો, બહુ છું' બા ચકાગમા ન લેવાય તે આ દૂત આવે કે ત્યે તમારે માથે કેવો દૂત છે? રાણી—'મેં તો રહેજ

કહ્યું હતું ' સોમચંદ્ર- ' તારૂં સ્હેજ એ- મારા લાભનું કારણ ' ' બાળક દૂધ પીતું છે ' ' એનું લાભ એની પાસે ' આત્માને વેચી ખોટા ઉપકારની વાતો ન થાય ગણી- ' ત્યારે મારે રહીને શું કરવું છે ? ' દૂધ પીતા બાળકને ગાળી ઉપર બેસાડી બેચ જણાવ્યાલી નીકળ્યા અસર તબચો તમારા છોકરાઓ તો ગાલી પર બેઠા છેને ? મેજબુએટ થયા છેને ? ઉઠો ત્યારે ! કહોને કે અમે નીકળીએ તો પથમ કાવના ચેના ? ભગવાનનું દીધું સાર્થક ન કરીએ ? આ તો ઈતરની વાન થઈ ત્યાગ લેવાય ક્યારે ? બાળક, યુવાન, પ્રૌઢ, વૃદ્ધ, એકે અવસ્થામાં મગ્ન નહિ, તો સયમ તમારે માટે ક્યારે ? (મહામાયી) ' આવતા ભવમાં ' એ પણ અતરથી કહો છો ? જે ચીજ આવતા ભવમાં ભોમ્ભે છે તે ચીજ પ્રત્યે આ ભવમાં ભાવના કેવી ભોમ્ભે ?

આવક કેટલા ધનની ઈચ્છા રાખે ?

જિનમૂર્તિ, જિનમાયુ, જિનતીર્થ ભોમ્ભ આનંદ ન થાય તો ત્યા આત્માની ખામી તમે પોતાના ચા ના માટે કેટલો ટાઇમ ત્યો છો ને પૂજા માટે કેટલો ત્યો છો ? ચાલો કેવો કરો ? બગડે તો ? ફેર કરો પણ બજારમાં નોખ રહે એવો- કરો. ઈર્ષ્યુમાં કેટલો ટાઇમ જુઓ ? હાથે ન થાય તો સગીથી, બગડી જાય તો સાફ કરી ફેર કરો પણ બજારમાં નોખ રહે એવો કરો, અને નવ અંગે પૂજા શી રીતે કરો છો ? ભગવાનને તિલક કેવું ભોમ્ભે ? રેલા ન ચાવે અને મૂર્તિ આકર્ષક બને એવું ઉત્તમ ભાવનાનો અપ હોય તો ઉત્તમ દ્રવ્યોને મેળવજો શક્તિ ન હોય તો ઓછા દ્રવ્યે ચલવો એમાં વાધો નહિ, પણ એમ ન કહેવાય કે એમાં શું ? એની જરૂર શી ? એમ કહો તો વિરાધ- હજી તમે વસ્તુના રાગી થયા નથી, તેથી ઉશ્કેડુ ભાસે છે પૂર્વે ગોશિર્ષચંદન વપરાતા આજ આપણને નથી મળતા તો કહીશું કે કમતાકાત છીએ, મળતો તો જરૂર વાપરત કુમારપાળ મહારાજ, પૂજા કર્યા પછી, આગી કર્યા બાદ, પુષ્પોની અગરચના ભોમ્ભ, બરાબર ખુશી થાય છે

વિચારે છે કે, કેવી સુદર રચના? પણ હું રાખ, અદાર દેશનો માલીક, મારા તારકની પૂજા એકજ ઋતુના કુલથી કેમ કરે છું? છએ ઋતુના કુલથી કેમ નથી કરતો? તરત ત્યા અભિગ્રહ કર્યો કે જ્યા સુધી છએ ઋતુના કુલથી આગી ન રચુ ત્યા સુધી અન્નપાણી ન કંચે રાત્રની ભાવના વાગણી નહોતી. અભિગ્રહ કર્યો કે તરત દેવતા આવ્યો, જો યો, તુષ્ટમાન થયો, અને કહ્યું કે બેફીકર રહે, તારી વાડીમા છએ ઋતુના કુલ તૈયાર છે આજે તો ભાવનાનો પણ સદ્ગો થાય છે તમારો એ સદ્ગો, એ વેપાર શુ સારો છે? શાંતિ નહિ જ્યા જાઓ ત્યા ચિંતા, મુગ્ધવળ સમ્યગ્દષ્ટિનો વેપાર એવો હોય કે પાછળ નહિ રોવાનું ધર્મસાધનામા ભાષ ન આવે એટલી સામગ્રી મળી જાય, એટલીજ એની ભાવના હોય આવક કેટલા ધનની ઇચ્છા રાખે? એ માટે આપણા ઉપકારીઓ શુ કહે છે, તે કહું? વગી કહેશે કે સાધુ તો લીખારી જનાવવા બેઠા છે આવે આરોપ મૂકશે તમે મોટા ચક્રવર્તિ જનો એમા જમાર શુ જાય? તમારા પુણ્યથી મળે અને લોભવે એમા ઇર્ધ્યા ન હોય પણ એમા લીન જની, પાપમા પાવરધા જની, જીવનને ચોવીસે કલાક છદ્દ મહી વેકરી નાખો, એની ચિંતા છે આવક ગૃહસ્થ છે, ધનની ઇચ્છા નહિ કરે એ જનવાનું નથી ઇચ્છા કરે એમ ન કહ્યું પણ કરે તો મર્યાદા ભાધી અધિક ઋદ્ધિવાળો પણ ઉદાર બને દરરોજ એક સાધર્મિને જમાલ્યા વિના જમવું નહિ એવો નિયમ કરે તો એક પણ સાધર્મિ ભૂખ્યો ન રહે આ તો આજ્ઞા માનવી નથી ને જોટી રાડો પાટી દુનિયામા ધર્મને કવ કિત કરવો ॥ ઉપકારી પુરૂષનું કથન જાણ્યા પછી આહવાણી નાટક ચેતક, નહિ રહે કેટલાક તો કહે ॥ કે નાટકથી બુદ્ધિ સારી ખીને બહુ સારી ખીલી છે! “અતિ ઊના એવા ધીથી ચોપડેલું લોજન, અને સાધા વગરનું વસ્ત્ર, આ બે મળે એટલા ધનની આવકને ઇચ્છા હોય. આથી અધિક ઇચ્છા કરે તો ધર્મથી પડે,” આ કથન ધર્મ

ખિદુ અથમા છે, મોખજો ઘેર ઘેર કહેજો તમારા પુણ્યે પગ મૂકતા નીકળે, ભીતોમાથી નીકળે, પચાસના વેપારમા પાચ હજાર મળે, કે પાચ લાખ મળે તો ઉદારતા કરો એક સાધર્મિને જમા ડયા વિના જમાય નહિ આજતો ધીમા ઝોળી રોટલી ખવાય પણ સાધર્મિ યાદ આવે નહિ આ ઉત્તમ ભાવના તમારામા કેમ નથી? ફિશા ભૂલ્યા માટે આત્મા ખીજને સોપાઈ ગયો છે શ્રી જિનેશ્વરદેવને બદલે કેને સોખ્યો? (સભામાથી) ઘરમા બધી પોલો ખતાવાય તો આખોમાથી દોહી વરસે સત્યનો કહેનારો અખડ સત્ય કહે તો અગારા ઝરે અને તેમા દોપડ પી ઘાસ બળી બાય, પણ દુ ખ એ થયુ છે કે દોપને બદલે તમે બળી રહ્યા છો. આજના જૈન કહેવાતા વકતાઓ કહે છે કે અમિ ન હોત તો અમાડ શુ યાત? માટે અમિ અમારો દેવ કહેવુ હતુને કે જેના વિના અમે ન ચલાવી શકીએ તે બધાયે અમારા દેવ રોકનાર કોણ છે? પણ દ્વાન રાખજો કે આ બધી મર્યાદાહીન વાતોનું પરિણામ ભયકર છે હેયને હેય તરીકે, સેયને સેય તરીકે અને ઉપાદેયને ઉપાદેય તરીકે સમજ્યા વિના કદીજ શ્રેય થવાનું નથી.

એક જિન મૂર્તિએ પાચમે એકને સુનિ બનાવ્યા.

અભય કુમાર, ક્ષાયક સમકિતી શ્રીશ્રેણિક મહારાજનો ફીકરો, શ્રી મહાવીરનો અખડ પૂજારી, અનાય દેશના પાટવીને ભેટમા મૂર્તિ, જિનમૂર્તિ, અજબ, આકર્ષક બનાવી મોકલે છે મૂર્તિ બનાવવાની પણ વિધિ છે એના ભાવતાલ ન હોય એ કારીગર સો કહે તો એકસો એક ખાવાનું સારૂ, બેસવાનું મ્યાન ઉત્તમ, વસ્ત્રો રોજ નવા, લોજન મટુને અનુરૂપ જેથી ખરાબ જોડકાર પણ આવે નહિ, ધૂપ દીપથી વાતાવરણ વિશુદ્ધ જેથી કારીગરની પ્રસન્નતા સચવાય, એ રીતે મૂર્તિ બનાવાય અભયકુમારે રત્નપ્રતિમા બનાવી, મલકારાન્ધી સગવી, સુકૂટાદિ પહેરાવી, મણુપામા ગોઠવી ભેટ આપવા આવનારને પેટી આપી કહ્યું કે તારા પાટવીને કહેજે કે તારા એકલા માટે છે એકાતમા

ખેલને ધારી ધારીને જોયે તહીન થઈને જોયે પેલાએ જઈને
 એ મૂળજ કહીને અનાર્થ દેશના પાટવીને આ પેટી આપી.
 ખલયકુમારે, કેવી ભેટ મોકલી? આ જીવગીમા નહિ જોએતી,
 નહિ સેવેતી, નહિ અનુભવેતી એકાતમા જઈને ખોલી, માથે
 મૂંડી, ગળામા ધાવી, નક્કી થયું કે અલકાર તો નથી પણ ધારી
 ધારીને જોવાનું કહ્યું છે અભયકુમારે મોકલેલી વસ્તુ નાની સૂડી
 હોય નહિ પ્રતિમાને સામે મૂંડી ધારી ધારીને જોયું આત્માના
 આવરણ તરી ગયા ભત્તિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું ભગવાન અર્હન
 એળખાયા અમલયુ કે પૂર્વે ધર્મની વિરાધના કરવાથી અનાર્થ
 દેશમા જન્મ થયો હવે અભયકુમાર મિત્ર નહિ, પણ શુર,
 તારક, એના દર્શન વિના આવે નહિ ગમને કહ્યું, મારે અભયને
 મળવા જવું છે બાપ કહે ન જવાય આપણે તો ભેટ લેવા મોક
 લવાનો રીવાજ છે પોતાના પાટવીની કારવાઈ જોઈ રાજ
 થોક્યો જૂવમ થયો બહાઈ ગયો અભયકુમારે એવું તે શું
 મોકલ્યું? જિનમૂર્તિએ આ કામણ કયું એને હવે બાપની
 સાથે ખાવામા, પીવામા, દુનિયાની કોઈ ચીજમા આનંદ નહિ
 બાપે એના મહેલની ફરતો પહોંરો મૂક્યો પાચસો સામત
 રાજાએને ઉઘાડી તલવારે મૂંડી દીધા કુવર જ્યાં જાય
 ત્યાં એની માથેને સાથે જાય પાચસો શું પણ પાચ લાખ મૂકે
 તોએ શું? મૂર્તિએ શા પાઠ ભણા ના? એ, માળાપ, કુટુંબ,
 રાજ્ય, બધાથી નોખો પડી ગયો મારો અવાજ, વિચાર અહીં
 કોઈ માલજો તેમ નથી સાલગવા કોઈ તૈયાર નથી માટે મારે
 ચેનકેન ખમવું જોઈએ આ જિનમૂર્તિના ભક્તના વિચાર કુવર
 રોજ ફરવા જતો એનો ઘોડો તેજ હતો પહેલે દિવસે તો કદમ
 દૂર જઈને આવ્યો ધીજે દિવસે બસો ધીજે દિવસે ત્રણસો,
 ચોથે દિવસે ચારસે કદમ દૂર જઈ આવ્યો પેવા સ્વારો સમજ્યા
 કે કુવર આવી રીતે ફરવાને ટેવાઈ ગયા કે અનાર્થ દેશના
 પાટવીએ આ પ્રમાણે કેટલાક દિવસ કર્યું એક કલાક મોડો આવે,
 બે કલાક, ત્રણ, ચાર, પાચ, છ વગેરે મોડો આવે પેલા વિશ્વાસ

પાત્ર બની ગયા કે કુવરને દેવ છે હવે એક દિવસે કુવરે જહા
જનો બદોબસ કરી લીધો ને પાછો આવ્યો છીજે દિવસે ઉપડી
ગયો મા, બાપ, રાજ્ય, દેશ છોડ્યા પેલા પાચને વાટ જોઈ
ચાકયા હશ કવાડ ગરા જાગ કવાક ગયા આખરે તે તપામ કરના
કિનારે આવ્યા જાગર મગી કે કુવર તો ઉપડી ગયા પાચસેએ
વિચાર્યું હરે આપણી શી હયા? રાજ ગરહન માગશે એ પાચમે
પણ ચી બેઠા એ પણ આયં દેશમાં આવ્યા કુમારનો પત્તો
મળ્યો નહિ, જેમ તેમ જીવગી ગુમરાયા લાગ્યા, કેલેક દિવસે
મુનિ અવસ્થામાં કુમાર મળ્યા પાચસે કહે-અમને કહ્યા વિના
છેતરીને આવ્યા, હવે અમાગી શી હયા? મુનિ કહે ચાલો મારી
માયે એ પાચસે મુનિ યા એક શ્રી જિનમૂર્તિએ પાચસે
એકને મુનિ બનાવ્યા આપણે ત્યા ઘણી મૂનિઓ છે જોખીને
આરાધીએ તો ક'નાણું ડેમ ન યાય?

ધ્યાખ્યાન રક મુ

માધનોને ઢીલા ક'વાથી લાભ થશે ?

૫ રમ ઉપકારી મૂલકાર મહુર્ષિ આ દુર્લભ માનવ જીવ
નની મક્કના માટે કરમાવે છે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના
ગાસને શ્રવણ કરવું, એમાં શ્રદ્ધાને કેળવવી અને પછી
શ્રદ્ધામાં મકકમ રહીને સયમમાં શક્તિનો વાચ કરે, એમાં
આ માનવજીવનની મક્કના સમાયની છે એ શાસ્ત્ર ઉપર રૂચિ
જાગૃત યાય એટલા માટે શાસ્ત્રના કહેનાર લગવાન તીર્થ કર
દેવના પૂર્વ લેનોનો વિચાર કરીએ ત્રીએ એ મહુર્ષિ કહ્ય આરા
ધનાના યોગે તીર્થપતિ જના, એ જાણીએ એ જરૂરી છે નન
સારના જવમાં મુનિના યોગે સમસ્ત પામ્યા ત્યાથી દેવલોકમાં

ગયા ત્યાથી સ્વયી મરિચી તરીકે ઉત્પન્ન થયા એ મરિચી, ભગવાન શ્રી ઋષભદેવસ્વામી પાસે સયમ પણ પામ્યા અગીયાર અગના પાઠી પણ બન્યા શાસ્ત્ર કહે છે, એ મહાત્મા સયમ નહિ પાળી શક્યા, સયમના પરિણામની વારામાથી પતિત થયા પણ એ પતિત થયા તે વખતે પણ એમનું હૃદય કયું ? એ એમ નથી કહેતા કે, ‘સયમ આપનારે વિચાર કેમ ન કર્યો ?’ સયમ આપનાર ઋષભદેવ સ્વામી પોતે હતા જે વખતે સયમ માપ્યું તે વખતે એ અસર્વજ્ઞ ન હતા પણ સર્વજ્ઞ હતા એટલે અમૂક દિવસે પરિણામ પતિત થવાના છે એ પણ જાણતા હતા અસ્તુ એ તો ઠીક પણ પતિત પરિણામવાળા મરિચી પોતાનીજ ખામીને વિચારે છે એજ ખાસ વિચારવાનું છે આ ઉપરથી સમ્યગ્દષ્ટિનું ધ્યેય કેવું હોય તે સારી રીતિએ સમજી શકાય છે પોતાથી જ્યારે યોગ્ય વસ્તુનું આરાધન ન થઈ શકે, ત્યારે એ પોતાની અશક્તિનો આરોપ મૂળ વસ્તુઉપર ન કરે આજના તો કેટલાક માધનોજ ફેરવવા માગે છે કહે છે કે આટલા કરડા, કઠણ, મુશીબતથી સધાય એવા સાધનો આ જમાનામાં ન ચાલે જમાનો બદલાયો છે પણ એમને ખબર નથી પડતી કે સાધક પોતા હોય તો એ એકલા રહી જાય પણ માધન પોતા હોય તો મૈ રહી જાય. માળ ચઢવા માટે નીમરણીને પદર કે વીસ પગથીઆ જોઈએ અને તે છે એને ખરાબર સાચવવાજ જોઈએ કાંઈ એને ન ચઢી શકે તો તે બેસી રહે પણ એની ખાતર કાંઈ વસ્તુ પોલી કે વાકી ન બનાવાય સાધ્યની સિદ્ધિ માટે સાધન કેવું જોઈએ ? સમ્યક્ત્વ જોઈએ તો તેવી જાવના જોઈએ કે નહિ ? સમ્યગ્દષ્ટિ એમ વિચારે કે જાવનાએ હું પહોંચી શકતો નથી, એ મારી ચિચિવતા પણ એમ ન વિચારે કે આ જાવના ઉગ્ર છે, એને કેમ પહોંચી વળાય ? પ્રયત્ન કરે, પણ એને ઢીલી કરવાના પ્રયત્નો ન કરે પતિત થયેલો મરિચી પણ એજ વિચારે છે કે શ્રમણ શુભો કેવા ? મેડુ જેટલા ફારવાળા જગએ એમા ખામી નહિ ખામી મારામા

હું નિર્ગુણ અને ભવાકાક્ષી છું આ બે ખામી એ મારામા ન જન્મી હોત તો આ વહન કરવા એમા મુશીબત નહોતી આ પછો કહેવાય ? પડ્યો તો કહેનાય પણ પડ્યો પડ્યો પણ પોતાની જાતને કઈ રીતે ઝોળખાવે છે ? જ્ઞાનીએ શ્રમણપણાના, શ્રમણ ધર્મના શુભો જતાવવામા કમીના ઝોડી રાખી છે ? શ્રાવકના પ્રતોના ભગ કેટલા ? કોટાની મજ્યામા પણ સાધુને માટે તો એકજ, તિવિહ તિવિદેણ । એ બેમા ભેદ રયો ? મેરૂ સરસવ જેટલા મુનિપણામા એ ભેદને સ્થાનજ નહિ બધાએ અમૂક શુભોમા તો સરખા મરિચીમા અત્યારે સયમ પાળવાની તાકાત હોવાતી નથી પણ સયમ પ્રત્યે ભાવના અને પ્રેમ મજબૂત છે એને લઈને ઝટ એમના જ્યાલમા આબુ કે હું નિર્ગુણી અને ભવાકાક્ષી છું પોતાની આ ખામીને એ ઝટ પરખી લે છે જોઈ લે છે અને હૃદયથી કબુલે છે કે આ બે ખામી શમી નથી, એને લઈને હું આ શુભનું પાલન કરવા સમર્થ નથી શ્રી જિને 'વરહેવે કહેલા શુભો મામાન્ય કોટિના નથી, તેમજ ન બને તેવા પણ નથી, જેનાથી ન પગી શકે તે આદમીથી પોતાની જાત માટે 'મારાથી પાગી ગકાય તેમ નથી' એમ કહેવાય પણ બધાથી પળે એવા નવી એમ ન કહેવાય

દુન્યવી બળને આત્મબળ સાથે મ બધ રો ?

આજે ઘણા તો એમ માને છે કે જેને અમે ન પાગી શકીએ એને પાગી શકે એવો કોઈ હોત કેમ ? અમે ધરડા થયા છતા જે પાલન કરવાની તાકાત અમારામા ન આવી, તે તાકાત ખીલમા કેમ આવે ? એવો વિચાર તો પૂર્વના ક્ષાયિકસમ્યક્ત્વના સ્વામિ એએ કે આણુદ કામદેવ જેવા શ્રાવકોએ પણ નથી કર્યો 'વરોથી અમે આટલી આટલી ધર્મ ક્રિયાઓ કરી, આટલા સામાયિક, પૌપધ, પ્રતિક્રમણ કર્યા, છતા અમારામા મુનિપણું લેવાની તાકાત ન આવી અને આનંદા એકદમ સાધુપણુ આ યુ કયાથી ? મામા યિક, પ્રતિક્રમણ વિના આ યુ કયાથી ?' આ જાતિના વિચારો યોગ્ય નથી ભગવાન શ્રી સુધર્માસ્વામી પામે એક કઠીયારે દીક્ષા

લીધી હતી કઠીયારો એટલે લાકડા કાપી, નગરમા જઇ, વેચી આજીવિકા ચલાવે તે સુધર્માસ્વામિની દેગનાથી વૈરાગ્ય થયો ને દીક્ષા લીધી ત્યારે પણ યદ્વા તદ્વા જોવનાર લોકવર્ગ હતો મુનિ નીકળે ત્યારે કાવે તેમ જોલે લોકને પોતાના દોષો ઢાકવા ખાતર મામાપર દોષ મૂકતા આચકો નથી આવતો, એ એક ખામી છે દુર્જન સર્જનને કલકિત કરવા બને એટલું કરેછે. જરા પણ કમીના નહિ જ્યાં સુધી એ સર્જનો સર્જન તરીકે જોગખાય ત્યાં સુધી અમાગી કિમત પણ ન અકાય, એમ એ દુર્જનો માને કે કઠીયારો સાધુ થઇ જાય ? અમારામા તો સાધુપણ આવે નહિ ને કઠીયારો સાધુ બને તે કેમ ખમાય ? કઠીયારો મુનિ સુધર્માસ્વામી પાને આવીને કહે છે કે, ભગવન્ ! મારાથી આ સહન થઇ શકતું નથી સુધર્માસ્વામી ભગવાને એમ ન કહ્યું કે-‘ત્યો મુનિ થયા છે, સહન કરવાની તો તાકાત નથી,’ એમ કપટો ન દીધો એમણે જોયું કે નાનો છે, ચઢનો છે, શરૂઆતનો છે, આવો ઉપસર્ગ તરતજ એનાથી સહન ન પણ થાય વિહાર કરવાની તૈયારી કરી એ તૈયારી વખતે અભયકુમાર આની પહોંચ્યા અભયકુમારે પૂછ્યું, ભગવન્ ? આટલી બધી તાકીદે કેમ વિહાર કરો છો ? સુધર્માસ્વામિએ કહ્યું, આ મુનિનું સયમ ટકી શકે તે માટે અભયકુમાર શું જોયા ? એમ ન જોવાયા કે આવાને શું કામ મુડયા ? લોક આટલું જોલે તે મહન પણ થતું નથી ? પણ અભયકુમારે કહ્યું-ભગવન્ ! આજનો દિવસ રહી જાઓ, કાવથી ઉપદ્રવ થાય તો ખુશીથી પધારી જાને મુનિને સહન કરવાનો ધર્મ તો ખરો, પણ એ કહેવાનો અધિકાર અભયકુમારને હતો ? અભયકુમારે શું કર્યું ? જાજર વચ્ચે સોનૈયાના ત્રણ ઢગલા કર્યા આખા નગરમા ઉઠ્યોપણા કરાવી કે અભયકુમાર, અમૂક કામ કરનાન્ને અમૂક ઇનામ આપવાના છે આખા નગરના લોકો આ યા, અભયકુમારે કહ્યું કે-આ ત્રણ સોનૈયાના ઢગલા જેને જોઈએ તે આટલું કરે ૧ કાચા પાણીનો રૂપશ ન કરવો ૨ અગ્નિને અડવું નહિ, ૩ અીનો સ સર્ગ કરવો નહિ.

આ ત્રણ કામ કરે એને ત્રણ ઢગવા અર્પણ હજારોની મેદની માથો કોણ લે ? જેટલા આબ્યા હતા એ લેવા તો તૈયારજ હતા, પણ ઉપરની ત્રણ વસ્તુ મૂકવાની ભાવના નહોતી એકનો હાથ લાખો થતો નથી અભયકુમાર કહે છે કે 'જેનેએકએ તે ઉપાડો' અભયકુમાર સમજાવે છે આ સોના મ્હોરની આશાએ અહાં મુધી આ યા તો ખરા, માટે તમે લીજારી ખરા કે નહિ ? આબ્યા છતાએ, લેવાની ઇચ્છા મોજૂદ છતાએ, લેવાની ઇચ્છા પૂરી છે, અધૂરી નથી છતાએ, એક પણ આદમી હાથ ઘાલતો નથી તમારી ને કઠીયારાની સરખામી કરો કઠીયારાએ આ ત્રણ વસ્તુના મ સર્જનો ત્યાગ કર્યો છે હવે એણે ત્યાગ કર્યો છે અને મારા 'પણુ'ની દાષ્ટએ એ લેવાનો અધિકારી પણ છે, છતાએ આબ્યા નથી અને તમે બધા આબ્યા એ કઠીયારો છે તમે બધા ધરવાળા છો એનો પાસે કાંઈ નહોતું, તમારી પાસે ણધુએ છે એ લેવાને હકદાર ઠતાએ ન આ યા ને તમે આબ્યા ? તમે હથા કે એ ? તમે કમજોર કે એ ? આમકિત એમની ઘટેલી કે તમારી ? તમને એની મરકરી કરવાનો અધિકાર છે ? મત્રીશ્વર અભયકુમારના ઉપરના કથનથી નગરના લોકો પોતાની ભૂલનો પશ્ચાત્તા કરતા કરતા વેરાઈ ગયા જોઈ અભયકુમારની શામનહિતકર પ્રવૃત્તિ ? અભયકુમારના મનમાં એમ ન થયું કે ભગવાન મહાવીરનો હું આલ્લો પરિચિત, છતાં મને વિરાગ ન આવે અને આ કઠીયારાને એકજ દેશનામાં વિરાગ આવે એ બને કેમ ? સ્વમ્યગદ્દિષ્ટ જીવ એમ અમને છે કે, જીવોની પરિણતિ સિન્ન સિન્ન છે એવા પણ જીવો છે કે જે એક ક્ષણમાં, નહિ જેવા ટાઈ મમાં, અમ્મક વચનમાં, અમે ન કરીએ તેવું કવવાને શક્તિમાન થાય છે, માટે કરે તે ધન્યરાદને પાત્ર છે આ પ્રમાણે માની શુણને યોગ્ય બહુમાન કરે તોજ સમ્યક્ત્વ, અને આવકપણુ ટકે તોજ દિવસે દિવસે શુણોની પ્રાપ્તિ થઈ શકે ચક્રવર્તિઓ પણ નાનામાં નાના અને ગમે તે જાનિના મુનિને નમસ્કાર કરવામાં સંકેત્યાના નહોતા એ એમ નહોતા માનતા કે અમે આટલા

બળવાન ન કરી શકીએ તે આ કેમ કરી શકે? દુનિયાનું બલ હોય ત્યાજ આત્માનાં શુભો હોય એ નિયમ નથી. એ જૂદી ચીજ છે આત્માના આવરણ ખસવા ભેધએ, અને આત્માનાં શુભો ઉપર વાસ્તવિક રાગ થવો ભેધએ ખધક મુનિની ખાલ ઉતારાઈ ત્યારે શરિર બલ કેટલું? જમીન પર પગ પણ સીધો પડતો નહોતા, તપથી શરીર એ/લું કૃશ અને અમમર્થ બની ગયું હતું કે મૃકવા માગે ત્યા પગ ગોઠવાતો નહોતો! ચાલતા આવતા શરીરમાંથી હાડકાનો અવાજ થતો હતો એક ધક્કો મારે તોએ મળકી પડે એવું હતું, છતા ખાલ ઉના રનારાઓએ ખાલ ઉતારી તે વળતે મુનિના મોઢા ઉપર અમસ ન્નતાની છાયાએ નહોતી એ મહાત્મા કહે છે કે ભાઈ જો તને ખાલ ઉતારવામાં તકલીફ પડતી હોય તો તમે કહો તેમ ઉભો રહો આ કયું બલ? આત્મગત આત્માનાં શુભો ખીલે, એની પ્રતીતિ થાય ત્યા આ શુભો અને આ બલ આવે

અશક્તિ કે આસક્તિ ?

માર્ગને પામેલા આત્માની દગા, બાવના, જૂદી હોય છે પોતાની ખામીનો આરોપ સદ્વસ્તુપર એ કરી કરતો નથી આજ તો ભોગભોગે ઉપવાસ કર્યો હોય અને આર્ત્તધ્યાન થાય, એનો આરોપ ઉપનાસ ઉપર મૂકનારા છે ઉપવાસમાં આર્ત્તધ્યાન થાય એ કામ ઉપવાસનું? એક ભાઈ જો ના કે ઉપવાસનું નહિ પણ અશક્તિનું અશક્તિનું પણ ખરું છનાય આસક્તિ-ખાહારની કાવસા, એ બહુ મુઝવે છે ચેપારમાં ધમાચકડી હોય તો ખાવાનો ટાઈમ વીતી જાય તોયે ખબર ન પડે ને નવરા હોય તો પા કલાક પહેલા બગાસા આવે છે, એનું કારણ જો વિચાર્યો તો બધું સમજાઈ જશે. જ્યાં આ માનુ ધ્યાન લાગવું ભેધએ ત્યા લાગતું નથી એનીજ આ બધી દુર્દશા છે મરિચી વિચારે છે કે મતોને મૂકી દઉં? કુવવાન છે એટલે ચિંતવન કરે છે કે મૃકુ તો સોજામાં હીલના થાય મૃકાય નહિ તેમ પળાય પણ નહિ મૂડીને ચેર જાઉં તો ભરત ઠપકો આપ્યા વિના રહે પણ નહિ જવું નહિ, મર્વયા મૂકવું નહિ, ઘરને

અગીકાર કરવું નહિ અને જાતને માટે જને તેટલો ત્યાગ જનાવી રાખવો. ધીમે ધીમે મરિચી છોડે છે, પણ છોડતી વખતે તેમનો આત્મા શું પોકારે છે? આ સાધુઓ ત્રણ દડથી વિરમ્યા છે અને હું તેવો નથી એ મન, વચન અને કાયાને જો અકુશમા રાખવામા આવે તો છવાડે, નહિ તો મારી નાખે એમ છે મિશ્યાત્મ આદિના યોગથી મન દડાય કે છુટે? મન, વચન, કાયાને દડ રૂપસ્થામાથી કાઢી નાખવા હોય તો કોને સોપવા જોઈએ? શ્રી જિનેશ્વરદેવને સોપવા જોઈએ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાથી વિપરીતપણે વર્તાય તો એજ મન, વચન, કાયા, આત્માને દડે માટે એ ત્રણને શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાથી કિ વામા પૂરે. આજ્ઞાનુમાર વિચારો, બોલો, અને વર્તો અનુસરતું ન વર્તાય તો પશ્ચાત્તાપ થવો જોઈએ, અને અનુસરતું વર્તાય તોજ જ્ઞાનદ થવો જોઈએ મન, વચન અને કાયાની સુચિવાશના આ ગુણો છે એકલુ આજ્ઞાથી વિરુદ્ધ વર્તાય તોજ પશ્ચાત્તાપ કરે એમ નહિ, પણ અનુસરતું ન વર્તાય તો પણ એ આત્મા પશ્ચાત્તાપ કરે પશ્ચાત્તાપણુ સવિધ્ય ઠાલવું હોય છે, જે વસ્તુનું પશ્ચાત્તાપ હોય તે વસ્તુ પૂર્વે સેવી હોય તે નિંદવાની, વર્તમાનમા તજવાની અને સવિધ્યમા ન આવે એની કાળજી રાખવાની પૂર્વની કુન પાપ ક્રિયાઓને નિંદે, વર્તમાનમા એ ક્રિયાઓમા ન રમે અને સવિધ્યમા ન આવે એની પૂરતી કાળજી રાખે, એ આત્માની સ્થિતિ કંઈ દોષ? એકલાઈ બોલ્યા 'અપ્પાણ મોસિરામિ' પૂર્વે જે પાપ કર્યા તે પાપવિશિષ્ટ આત્માનો ત્યાગ, નહિ કે અહુ આત્માનો ત્યાગ ખરેખર ઉત્તમ આત્માને તો પાપનું સ્મરણ પણ ન જોઈએ ગૃહસ્થની ભાષા બોલવાનો પણ શાસ્ત્રકારે મુનિને નિષેધ કર્યો છે બોલી જવાય એ વાત જૂની છે અનાદિ કાળનો અભ્યાસ આત્માની ત્રિટબણા કરે છે અતિચાર એટલે કે મતાદિકમા લાગના દોષોને પણ દૂર કરવાના પ્રયત્ન કરવાજ પડશે પૂવના સેવનનું સ્મરણ પણ નહિ હોવું જોઈએ દુનિયાના વ્યવહારમા

પણ જેની પાસે આલ્પવિકાનો મેળ હોય, જ્યાં નોકરી હોય, ત્યાં જો, ચાર કે છ કલાક જે નિયત હોય તે ટાઇમમાં એ સોપવા પડે છે તો મુકિતની સાધના માટે નહિ સોપવા પડે? જાની કહે છે કે આગમરૂપી આરીસો સામે મૂકો, એમાં દુનિયાને બૂચો આરીસો કહે કે આ ગુણ અને આ દોષ, તો એ ગુણની પ્રશંસા કરીએ અને દોષો ગર્હવાચક છે એમ ઠમાવીએ આગમ આરીસો છે એ તો ખાતરી છે ને? બધાતું બ્યાન આ આરીસામાં સમાયેલું છે, આને જોઈ ચાવીએ તો જૂલ ન પાઈએ આ વાચવાથી સઘળી દુનિયા ડેખાય છે, આમાં એકે એક વસ્તુનું નિરૂપણ છે ઝેણું પણ રૂચ, હેચ, ઉપાદેયને ઊડ્યા નથી

સસારમાં કેમ રહ્યા છો?

મરિચી વિચારે છે કે સાધુ, મન, વચન, કાયાનાં દંડે રહિત અને હું સહિત મારે અને દુનિયા તે રૂપે જોળખે એ માટે મારી પાસે 'નિહંત'ું ચિહ્ન હો તમે પણ હો તેવા તમારા મતાન પાસે જોળખાઓ. 'મને તમારા વગર ન ચાલે તમારા ભક્ષા માટેજ કંઈ હું' એવું ન કહેતા તમે સસારમાં રહ્યા છો તે તેમના ઉપકાર માટે? કહો ને સસારમાં શા માટે રહ્યા છો? અહીં એક ભાઈ બોલ્યા કે 'સામાયક કરવા માટે' આ ઉત્તર વ્યાજબી નથી સામાયક કરવું એ જીવનની સફળતા છે એમાં ના નથી પણ એથી સામાયક કરનાર ગૃહસ્થ એમ તો નજ કહી શકે કે 'હું જે સસારમાં રહ્યો છું તે સામાયક કરવા માટે' બેલ્ગિક મહા રાજા, ક્ષાયિક સમ્યક્જ્ઞના સ્વામી, ત્રિકાળ જિનપૂજ કરતા, પ્રભુની સદ્ભાવે નિરતર દેશના સાલજતા ભગવાનના શેજના શેજ સમાચાર મેળવવા એમણે કૃત રાખ્યા પ્રભુ અમુક દિશામાં છે એ સમાચાર મગતાજ, સિદ્ધાસન, પાદુકા, છાંડી તે દિગામાં પાથ માત કદમ સામે જતા, પચાગ પ્રણિ પાત કરતા, અને એ રીતે એમણે અરિહંત પદની એવી આરાધના કરી કે થોડી જીવંતીમાં વીર્ય કર નામકર્મની નિકાચના કરી આમ છતાં પોતે સસારમાં રહ્યાનો ઉપરની રીતે બચાવ

કયો એમ માલજ્યુ છે? શ્રેણિક મહારાજ અવિરતિ છતાં પોતે
વિરતિની ઉમદામાં ઉમદા પ્રભાવના કરી શાલિભદ્રની માતાએ
આવીને કહ્યું-મહારાજ! મારો શાલિભદ્ર મયમ લે છે શ્રેણિક
મહારાજ-કોણ? એ શાલિભદ્ર મયમ લે છે? ધન્ય છે એ
પુણ્યવાનને ખરેજ એ પુણ્યસાદી છે અને હું સમારમા ક્ષમેલો
હું એ વળતે પણ શ્રેણિક મહારાજ એમ નથી કહેના કે એ
મયમ લે છે ને હું મસારમા 'આયક મમ્યજ્ઞ સેવા' ગ્યો છું,
જગવાન મામે અતુંગી સેના લઈ માર્મયુ કરવા રહ્યો છું અને
ત્રિકાલપૂર્ણ વિગેરે માટે રહ્યો છું' કાગલ કે એ માનના કે
અવિરતિના યોગ ઉદ્દારને અચેજ મસારમા રહેલું પડે છે બાકી
ને વસ્તુની સેના કરવાની ઈચ્છા છે તે વસ્તુ તો અર્હીના કરતા
ત્યાં એલે કે મયમમા મારામા આગી સેવાય તેમ છે હવે
વિચારો કે 'મામાયક કરવા માટે સમારમા રહ્યો છું' એમ
કહેવાનો તમને અધિકાર છે? શું તમારે આ સમારના
યોગે મામાયક સિવાયની બીજી કરગીએ નથી કરવી પડતી?
અને કરવી પડે છે તો તેમા આરજ સમારમાદિ
સાવજ વ્યાપારોની સેવા આ અનુમોદા નથી કરવી પડતી?
માટે 'મસારમા કેમ રહ્યા છો?' આ પ્રશ્નનો ઉત્તર તો એજ
હોય કે સમારમા રહ્યા છીએ તે આમંકિત આદિના યોગે
ઉત્તરમા પ્રપચ ખેલવાના ન હોય પૂરી મરતા છૂટી જાય
તો તે પછી મસારમા રહેવાપણું ભાગ્યેજ હોય છે દાન
શુ કરવા દ્યો છે? લક્ષ્મીની મમતા દૂગી જાય અને પરિણામે
પ્રભુએ જે રીતે વરગીનાન દીધું તે રીતનું દાન દઈ
જગતના છવો ઉાર ઉપકાર કરવાની મારામા સારી
તાકાત આવે તે માટે ગીવ કેમ પાળો છો? અખડ બ્રહ્મચારી
બનવા માટે તપ કેમ કરો છો? નિહારી પદ મેળવવા માટે
ભાવના શુ કરવા ભાવો છો? કેવલજ્ઞાની ઘઈ સિદ્ધિપદે પહો
થવા માટે આ પ્રમાણે ખુશીથી કહી શકો છો પણ સમારમા
કેમ રહ્યા છો? એનો ઉત્તર તો એજ હોય કે આમંકિત આદિના

યોગે, પણ નહિ કે સામાયિક કરવા પ્રભુમાર્ગમા રહેવું હોય તો ભાષા એવી થયે કે એમાથી બીજો કોઈ અવળો અર્થ ન લઈ જાય. લેવાવાળી ભાષાવડે જનતાને ભ્રમિત ન કરે. શબ્દ જાણ, વાચનથી બીજાવી જનતાને ભ્રમણામા ન નાખે. ભગવાન્ શ્રી નેમિનાથસ્વામિ પાસે યતિધર્મ, સર્વવિરતિની દેશના સાબળી શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ પ્રભુ સમક્ષ કહે છે કે-

“ ન શ્રામણ્યક્ષમોઽસ્મીશ્ચ, તથાપિ નિયમોઽસ્તુ મે
અન્યૈર્ગોદિયિતુ દીક્ષાં, તથા તાનનુમોદિતુમ્ ॥ ૧ ॥

પ્રવ્રજિષ્યતિ ચ. કશ્ચિ-દ્વારપિપ્યામ્બહ મ તમ્ ।

પુત્રસ્યેવ કરિષ્યે ચ, તસ્ય નિષ્ક્રમણોત્સવમ્ ॥ ૨ ॥

“હિ સ્વામિન્ ! હું અમણ્યાણુ લેવામા અસમર્થ છું પણ મારે ‘બીજાઓને દીક્ષા લેવડાવવાનો અને લેનારાઓની અનુમોદના કરવાનો’ નિયમ હો. જે કોઈ દીક્ષા અગીકાર કરશે તેને હું રોકીશ નહિ એટલું જ નહિ પણ તેનો પુત્રની માફક નિષ્ક્રમણ મહોત્સવ, દીક્ષામહોત્સવ કરીશ ” આખી દ્વારિકામા સયમ લેના રને સહાય કરવાની ઉદ્યોગણા પણ કરાવી છે અને પોતાની વિવાહ યોગ્ય દીકરીઓને પણ ભગવાન્ શ્રી નેમનાથસ્વામિ પાસે સયમ લેવાની જ સલાહ આપી છે, એટલું જ નહિ પણ પ્રાય સારાની દીકરીઓને સયમધર બનાવી મોક્ષ માર્ગમા જોડી છે શ્રીકૃષ્ણ મહારાજની ઉદ્યોગણાના યોગે સખ્યાબધ આત્માઓ સયમધર બન્યા છે ક્ષાયકસમ્યક્ત્વના ધણી અને નિરતર ત્રિકાલપૂજા આદિ કરી શાસનની અપૂર્વ પ્રભાવના કરનાર એવા પણ શ્રીકૃષ્ણ મહારાજએ એમ નથી કહ્યું કે ‘હું પ્રભુભક્તિ આદિ કરવા ત્રણ બાંકી સાહ્યબી લોગવી રહ્યો છું’ અપૂર્વ વિવેકના ધણી એમ બોલે જ શાના? ‘તમે સર્વ વિવ્રિતિ દેમ ન બન્યા?’ આના ઉત્તરમા એજ યોગ્ય છે કે ‘આસક્તિ ધરી નથી એથી હું નથી લઈ શકતો ક્યારે અવસર આવે ને લઈ શકું એજ ભાવના વર્તે છે ’ આવો ઉત્તર હોય તો બીજા પણ એ ઉત્તરમા સદ્ભાવને પામે

ભાષા મમિતિ કે વાગ્દાન?

ઉન્માર્ગના ઉન્મૂલન માટે અને મન્માર્ગના મરક્ષણ માટે બોલવું એ પણ ભાષા મમિતિનું પાલન જ છે, પણ ધર્મના નાશ મમયે છતી શક્તિએ મુગા ગદેવું એ વારત-વિક્રીતિએ ભાષા સમિતિનું પાલન નથી એ ગુપ્તિ નહિ પણ એકેદ્રિય જેવી મુગી દગ્ગા છે મત્યના પ્રચાર વખતે, ધર્મના ખડન વખતે, મોન રહેવું કે ગુપ્તિનો દલ કેળવવો, એ એકેદ્રિય જેવી દગ્ગા છે મમ્યગૃહ્ણિની, દેશવિરતિની કે મવંચિરતિની એ ગુપ્તિ નથી મામાયિક કરવું ભેદએ એ ધુનન માટે એટલે કે ત્યાગ માટે સમાન્મા રહેવું એ ધુનન માટે નહિ ધુનન બનતું નથી એનું કારણ આમક્ષિત છટતી નથી તે છે ઢોઈ પૂઠે કે ‘સ સારમા કેમ નહા છે?’ તો ઢેઢે કે ‘આમક્ષિત છટતી નથી’ પણ ‘મામાયિક ઠરવા, દાન દેના, નીલ પાળના, તપ કરવા વિગેરે કારણ માટે રહ્યા છીએ,’ એમ ન બોલના સામે આદમી મત્ય વસ્તુથી વચિન ધર્મ જાય એવું બોલના મા આખાલગોપાગ એવા ઉત્તરથી તો ઉલ્લગ પોતાના ન્યાનમા મન્મૂત ધર્મ જાય ‘મર્વથી મામાયક કેમ નથી ઠરતા?’ આ પ્રશ્નના ઉત્તરમા ‘દેશ મામાયક કરવા માટે મર્ માગાય નથી કવ્તો’ આ ઉત્તર નજ બપાય તેજ પ્રશ્નકાર પુન બો યા કે ‘ને કાળે, જે ભાષાથી, આપણા હૃદયમા જે ભાવ હોય તે બીજાના હૃદયમા તેવોને તેવો પ્રગટ થાય એ ભાષા, સાહિત્ય ભાષા કે ધર્મભાષા, ગમે તે કહો એનો સદુપયોગ કન્વાનો દુરુપયોગ નહિ માની દૃષ્ટિએ તીર્થ કર પણ સસારી કે નિદ્ર વાય ત્યારે મમારી નહિ શુન જે જાતના ખરાને? એક મનાગે અને બીજા મોગના પહેવે ગુણઠણેથી માડી તેરમા મુધી બધા સસારી એ દૃષ્ટિમા ગમે મમારમા રહ્યા છીએ તે મોક્ષને માટે એ ખડ ને?’ પ્રશ્નકાર એમ મમજ્યા હશે કે આ પોલીટીકલ પદ્ધતિથી હવે મહાગજને કબૂચા વિના નહિ ચાલે અન્તુ ભાગ્યચાળી! તમે માધુને સસારી તરીકે બોળજો કે માધુ

તીકે ? શીને આનજીએ વગાડી આપ્યો આવતો હોય એને મસારી કહો અને સાધુને પણ એ કહો ? મારે તમને વસ્તુ મમનવધી છે હું તો એ પૂછતો હતો કે 'તમે મમારમા કેમ રહ્યા છો ?' ત્યાં કોઈ કહે કે 'તીર્થ કર બી સનારી અને હું બી સસારી' આવા જવાબથી જનતાને એ પ્રશ્નમાથી જે વસ્તુ આપવી હોય તે અપાય ખરી ? સાધુ કોણ ? સ્વજનધુનન આદિ કરે તે કે બીજો ? મસારનો મગછોટે તે કે બીજો ? ચોમક પહોરનો ચોપધ કરના જીવંત પણ આઠ દિવસનું મિ કંઈનું વ્ય જ ખાય કે મૂકી કે ? ચોપધમા આવક ગમે એવો અપગ્નિહી છતાં પરિચર આજ કાળકે આવે ત્યારે આઠે દિવસની કારવાઈ કહીને આવે નખમે દિવને બપ ત્યારે પૂછે શું કર્યું હતું ? છોકરો કહે કે બૂલ થઈ ત્યારે કહે કે હું કહીને ગયો હતો ને ? મવથા કર્મ મટી જાય અને મોગે જાય ત્યાં સુધી મમારમા રહેવા જીન સસારી કહેવાય એ દૃષ્ટિએ કયા ના છે ? અહીં એ વાતનો પ્રમજ જ શો છે ? સાધુનું મહાન જતું હોય એને મસારીના મહાન તરીકે જોળખાવનાર એ ભાષાનો વિવેક છે યા ભાષાનો સદુપયોગ કરનાર છે, એમ ગી રીતે મનાય ? ધગ્ગારીને ત્યાગી બે સરખા ? મે સસારી કે સુદ્ધિ પામેલા એમ કહ્યું હતું ? તમે મમારમા કેમ બેઠા છો ? એના જવાબમા 'તીર્થ કર પણ મસારી અને હું પણ સસારી' આ પ્રમાણે બોલવું આ કંઈ જાતની વિદ્વતા અને કંઈ જાતનો ભાષાનો સદુપયોગ ? હવે તીર્થ કર પણ મસારી છે એ દૃષ્ટિએ 'તમે મમારમા સામાયિક કરવા રહ્યા કે ?' તમારી બુદ્ધિ કહે છે કે 'આ ઉત્તર સગન છે ?' તીર્થ કર વિચરતા હોય ત્યારે મુક્તિ કેમ થાય ? તું સસારી, એમ ? સમવસરણમા દેશના દેતા હોય, બારે પર્વત હોય, ત્યારે એમ કહેવાય ખરૂં કે હે ભગવન ! તું પણ સસારી ને હું પણ સસારી ! મહાના જીવો અને મમારી જીવોના બેદને જાણનાનો દાવો કરીને સસારમા આમાયક કરવા રહ્યા એમ કહેવું એ અજ્ઞાનતા છે સુકિતમા ન જાય ત્યાં સુધી સસારી ખરા, પણ એ

તરીકે ઓળખાવાય નહિ ઇંદ્રો, રાજા મહારાજાઓ, ચક્રવર્તિઓ,
વાસુદેવો, તીર્થ કરની કષ્ટ ગીતે મૃતુતિ કળતા હતા? સમારી
તરીકે કે મસારથી પાગ થયેલા તરીકે? કારણ કે તેમનો
જે મસાજ રહેલો છે તે નહિ રહેલા જેનો છે યજ્ઞહારમા
પણ યુવરાજને લોકો શું કહે? અમારો રાજા ગતના ચાર કુવળ
હોય, બાતરમા નીકળે, ત્યાં પાઠવી નીકળે તે ગત કહેવાય ને
બાકીના ત્રણ રાજકુવળ કહેવાય યોગ્યતા ફની માધુ ઓઢમા
ગુણગાણા મુધી મમારી જીવની મણત્રીમા એ ઉપગવી
ઓઢ દષ્ટિએ, મમારી કાઢી, માધુને મમારી તરીકે
સંબોધના એ ભાષાનો મદુપયોગ નથી આથી
સ્પષ્ટ છે કે સાધુ પટે કે 'સસારમા શું કરવા ગયા છે?'
એનો 'સામાયિક કરવા રહ્યા' આ જવાબ બ્યાજળી નથી જે
ધરીનું મામાયિક સર્વવિનિ પામવા માટે કરે છુ એમ તો કહે
વાય એમા કોઈ જાનની હરકત નથી આર્યદેગ, આર્યભતિ,
આર્યકુળ એ ધર્મની સામગ્રી ખરી, એ સામગ્રી મસારમા છે
પણ એ સામગ્રીથી મસાજ ઘટાડવાનો કે વધારવાનો? સમા
રમા કેમ રહ્યા છે? એનો ઉત્તર એકજ હોય કે સપૂર્ણ રીતિએ
સસાર નથી છૂટતો માટે. શાસ્ત્રમા કહ્યું છે કે અનીતિ તજે,
નીતિનુ મેવન કરા અનીતિ કેમ તજે? નીતિને મેવવા નીતિ
શા માટે પાળો? આત્મા જલદી મસારથી છુટે તે માટે પણ
અનીતિ કેમ કરો છો? એનો જવાબ એજ હોઈ શકે કે લોભ
છુટતો નથી એથી અતિમ નાર એજ છે કે મામાયિક કરવા
માટે મમાગમા ગણેલુ જોઈએ એવુ કદાપિ જોડો મા
એ જોલણ એ ઉચિત નથી

વ્યાખ્યાન ૨૪ મું

સમ્યગ્દષ્ટિનો મોટામા મોટો ગુણ કયો છે?

પ્રેમ ઉપનગી સૂત્રકર મહર્ષિ આ મનુષ્યપણાની સફલતા માટે, એમ ફરમાવે છે કે શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રનુશ્રવણ કં વુ, વ્રવણ કંગી એના ઉપર શ્રદ્ધાને મજબૂત બનાવવી, અને એ શ્રદ્ધામા મજ્જમ રહીને સયમમા મોનાના વીર્યનો ઉપયોગ કરવો જો આ ત્રણ કામ સંપૂર્ણપણે થઈ જાય, તો એના જેવી માનવ જીવનની સફલતા એકે પણ નથી, પણ એ એજ્ઞમ મવુ એ શક્ય નથી એકદમ ન થાય તો ધીમે ધીમે પણ એ વસ્તુનું મેવન કર્યા વિના આ જીવનની સફલતા થઈ શકે તેમ નથી આમા જેટલી મહતા આવી એટલીજ આ જીવનની વધુને વધુ નિષ્ફલતા છે શાસ્ત્ર ઉપર આપણી શ્રદ્ધા મજબૂત ક્યારે બને? પ્રેમ પૂર્વક સંભળાય ત્યારે શાસ્ત્ર પ્રેમ પૂર્વક સંભળાય ક્યારે? શાસ્ત્રના કર્તા ઉપર પૂરો રાગ જાગે, એની આજ્ઞામાજ આત્માનુ કં યાણુ છે એવો નિશ્ચય થાય ત્યારે આ શાસ્ત્રના કહેનાર શ્રમણુ ભગવાન્ શ્રી મહાવીરસ્વામી છે એમના ઉપ- પ્રેમ ન જાગે, એમના વચન ઉપર વિશ્વાસ ન થાય, ત્યાં મુઘી કહી કં યાણુ થવાનું નથી આગમના કહેનાર ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવ પર માથો સંભાવ ન જાગે, એમની આજ્ઞાપાલનમા કં યાણુ છે એવો હાઠિક નિશ્ચય ન થાય, ત્યાં મુઘી એમના વચનપર પ્રેમ થવાનો નથી ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના વચન ખાતર, સર્વસ્વ ત્યાગવાની ભાવના ન જાગે, ત્યાંમુઘી માથી અને સંપૂર્ણ આરાધના થવાની નથી જૈન તે કે જે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરના વચન ખાતર સર્વસ્વ ત્યાગવાનો સમય આવે ત્યારે પાછો ન પડે તણ

ન શકે તો પણ એની તૈયારી તો હોયજ એકદમ તજવું અશક્ય હોય, લલે એકદમ તજવા તૈયાર ન થાય, પણ સમય આવી લાગે, એને લાગે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનની રક્ષા માટે તજવાની જરૂર છે, તો તે વખતે તજતા તેને સ કોચ ન થવો જોઈએ પ્રતિષ્ઠાવાનું ડોણું? પ્રતિષ્ઠાવાનું કૃપણ લલે હોય, કૃપણ હોય તો નલે, પણ સમય આવે પ્રતિષ્ઠા ખાતર ઘરખાર તારાજ કરના તૈયાર હોય, તોજ તે પોતાની પ્રતિષ્ઠાને ટકાવી રહે તેમ શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનને માનનામા આ ગુણ તો જોઈએ કમતાકાતને લઈને, વિષય કથાયની આધીનતાને લઈને, ઈર્ષના પજમા ફસાઈ જવાને લઈને, આજ્ઞા મૂજળ એકદમ ત્યાગ કરવા શક્તિમાન ન હોય, પણ બ્યારે એમ લાગે કે આ ત્યાગ વિના શાસનને હાનિ છે, તો તે વખતે એ ત્યાગ ઈર્ષા વિના ગદી ન શકે એ ન હોય તો વચન ઉપર રાગ છે એની ગી ખાત્રી? પૈમા ઘણી મુશીબતે મેળવાય છે, શરીરને તડલીફ આપીને મેળવાય છે, એને જોઈ વિચારીને વપસાય છે, પણ બ્યારે શરીર નરમ થાય ત્યારે ડાકટર પાચને માગે તો પણ અપાય છે એજ મૂજળ અહીં પણ શ્રી જિનેશ્વર દેવના વચનપર એટલો પ્રેમ ન હોય, તો એ શ્રી જિનેશ્વર દેવનો ગગી છે એની શુ ખાત્રી? આ તો દશા એ છે કે, ‘તુ અમારો નાથ, તારક, ન્યામી, પણ (પણ શુ? પણ જતુ નથી) મારે વર્તવાનું મરજી મૂજળ’ નાથ માન્યા પછી મજી મૂજળ વર્તવાની ભાવના જાગે તો નાથપર રાગ શાનો? હજી મજી ગજે વગગી છે અ, સમ્યગ્દષ્ટિ માટે શાએ બોલવાની ભાષા પણ કઈ કહી છે? વસ્તુ માલજ્યા ને સમજ્યા પછી સમ્યગ્દષ્ટિ એમ ન કહે કે રૂચુ એટલું લીધું નવકારશીનું પચ્ચખાણું ડરનારને, નાનામા નાનો નિયમ કરનારને પૂછે કે ‘આમ કેમ? આટલુંજ કેમ?’ તો આ પ્રશ્નના ઉત્તરમા એ એમ કહે કે મને એટલુંજ રૂચુ? ના એ તો એમ કહે કે માન ઉપકારી પુરૂષોએ જેટલી વાતો કહી તે બધીએ રૂચી આજ્ઞાઓ ઉચામા ઉચી, પણ મે શક્તિ મૂજળ અગીકાર ઈર્ષુ કરવાની

લાવના પૂરેપૂરી પણ હું પામર વધુ અથવા પૂર્ણ ન કરી શક્યો
 માટે મેં આટલું લીધું બજારમા માલ ખરીદવા જાય, પણ પૈસા
 હોય એટલું લેવાય કેઈ પૂઠે કે બજારમા આટલું જ હતું?
 ઉત્તરમા કહે કે બજારમા તો ઘણુંએ હતું, લેવાનું મન પણ હતું,
 પણ પૈસા હતા એટલું લીધું એ વ્યવહારમા લેવાયા કે એટલે
 ત્યાં એમ બોલતા, વર્તતા આવડે છે, પણ અહીં તે બરાબર નથી
 આવડતું ગણ્યું કે તેટલો પ્રેમ હજી જાગૃત થયો નથી સમા
 રમા જેટલો પ્રેમ છે એટલેજ અહીં લાવો એટલે બસ, ક'યાણ
 થઈ જાય જેટલો અમારનો હજી એટલેજ ધર્મનો પ્રેમ
 આજ તો બધા ધર્મનો લાગે છે તમારો આત્મા ડરે છે
 શાથી? તમારા હૃદયમા ચોવીસે જલાક કઈ વસ્તુ ખટકયા
 ઠર કે? અહીં આવો તોયે દશા કઈ કે, 'આ થઈ રહે એટલે
 આ આજો' પણ પણ, દુનિયાદારીના કામે તો જાઓ તો
 કહીને જાઓ કે, 'કહી એક બે દિવસ મોડો પણ આવુ'
 શાસ્ત્રે વ્રાવકનો ગર્વક્રમ ચોજ્યો કે જ્ઞાનીએ ચોજેલા સમય
 બાદ સમ્યગ્દષ્ટિ આજીવિકાની ચિંતા કરે ત્રિકાવચ્ચિનપૂજન, ઉલ્લય
 કાવ આવશ્યક ક્રિયા, જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રનું નિરતર શ્રવણ, આમાથી
 બાકી રહે એટલા સમયમા આજીવિકાની ચિંતા કરે તમારો કાયદો
 જૂદો છે તમે તો તમારા બધા કામમાથી પરવારો અને પછી ટાઈમ
 મળી જાય, એમાએ સ્નેહી, મિત્ર, મહેમાન ન મળે, રત્ને આવતા
 કેઈ રોકનાર ન મળે અને તમને સીધા પહોંચવા કે તો ધર્મકરણી
 કરવા આવો અને આ યા પછીએ ખબર મળે કે અમુક આવેલ
 છે, તો અહીંથી જવામા તમને વાધો નહિ આવકને પહેલી
 ચીજ આ કે એ? બાજો, પેદી, ઘર વિગેરેની જેટલી
 ચિંતા કરો છો, એટલી ચિંતા શાસન માટે કરો છો ખરા?
 આનો ઘેર જઈ આત્મા સારે વિચાર કરજો અને આવીને કહેજો
 કે વસ્તુ અનિચ્છમજ્જા બની જઈ એમ ન કહો, એ દશા ન
 આવે ત્યાં સુધી આ વાત પૂરેપૂરી જ્યો ગણાય
 નહિ એક વાર સમ્યક્ત્વ આવી જાય, એનો સાર

નિયત, છાતી ઢોડીને કહેવાય કે અર્ધ પુદ્ગલ પરા-
વર્તનની અદર સુક્તિ થવાની એ મમ્યગૃહિત આત્મા
વાસ્તવિક રીતે તો દુનિયાનો મટી શ્રી જિનેશ્વરદેવનો ધર્મ જય
સમ્યગૃહિત, ધર્મનો નહિ, કુટુંબનો નહિ, માળાપનોએ નહિ,
એ તો માત્ર શ્રીજિનેશ્વરનો આનો અર્થ એ નથી કે તે માતા
પિતાદિની ઉચિત લકિત વિગેરે ન કરે શ્રી જિનેશ્વરદેવ એ
સર્વજ્ઞ છે તમારાથી ન બને એવી આજ્ઞા એ કરે ? એ પરમ ઉપ
કારી તો જેટલી તમારામાં યોગ્યતા જુએ એટલીજ આજ્ઞા કરશે
પણ તમે તો એ પરમ ઉપકારીનાજ આ તો સમ્યગૃહિતની
વાત તમે તો સમ્યગૃહિત નહિ પણ સુગ્રાવક લખાવો છે. માત્ર
વધારો છે. હજી પ્રતોની વાત આપણે નવી કરતા, માત્ર સમ્ય
ગૃહર્શનનીજ વાત કરીએ છીએ. સમ્યગૃહિત આત્મા શ્રી જિને
શ્વરદેવનો બને છે એણે તો હજીને પગલે શ્રી જીને
શ્વરદેવની આજ્ઞા બેસાડી બધા સમ્યગૃહિત આવા બની જય
તો શામન આને બાકે સમ્યગૃહિત જ્યાં જય ત્યાં આજ્ઞા એજ
ધર્મ અને જેટલું પાલન ન થાય એટલું અમારું કમનશીમ,
એવું બોલતો ધર્મ જય તો માત્ર દુનિયા જુએ મારી દુનિયામાં
છાપ પડે અધર્મને પણ ધર્મ બનાવે સમ્યગૃહિતો આ મોટામાં
મોટો ગુણ છે મરિચી મયમથી પડ્યો પણ પાત્રી પોતાની
ભાગી એ વિચારે છે કે, હું નિર્જીવી અને બવાકાશી ન હોત
તો શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેવા શ્રમણધર્મને પાળતા મને આચરો
કેમ આવે ? કહો હવે કે શ્રી જિનશામનનો પતિન પણ વિચારે
શુ ? મરિચી વિચારે છે કે નિર્જીવી છું, બવાકાશી છું, તેથી પાલન
થતું નથી આને શુ કહેવાય છે ? શ્રી જિનેશ્વરદેવના અનુકાનો
અને શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાના અમલ માટે શુ બોલાય છે ?
ધર્મક્રિયાઓ આ જમાનામાં ઉપયોગી છે યા નહિ ? જે આપ
જાણી ન બને તે જરૂરનું કે જાનજરૂરી ? યોગ્ય કે અયોગ્ય ? મરિચી
પણ ધારત તો ઝઢી ગકત કે 'આવા તે શ્રમણધર્મ બોલાતા હશે !
લગવાને ઝહેના ભૂલ કરી છે' પણ મરિચીમાં સમ્યક્ત્વ હો

એટલે એ એમ કેમ કહે ? લક્ષ્મણ સાધ્વીએ વિહાર કરતા કરતા ચક્રવા ચક્રલીના યુગલને મૈથુનકીડા કરતા જોયું એમને ત્યાં વિચાર થયો કે ‘લગવાન શ્રી જિનેશ્વરદેવ અવેદી, માટે એમને વેદના દુ ખની શી ખબર ?’ ક્ષણવાગ પછી વિચારમાં પડ્યો થયો એ અંગેની પણ વેદના સ્વરૂપને જાણે કે નહિ ? વેદના તાત્કાલિક સુખને અને પારિણામિક વિપાકને જાણે કે નહિ ? આથી પ્રાયશ્ચિત કરવાની ભાવના જાગી અને પ્રાયશ્ચિત લીધું પણ ખરૂં, છતાં ‘કોઈ આમ કરે તો પ્રાયશ્ચિત શુ’ આમ ઈતરનો વ્યપદેશ કરીને લીધું ચાલ્યું કહે છે કે એ પ્રાયશ્ચિતથી શુદ્ધિ ન થઈ પચાસ વર્ષ તપ કર્યું તોએ એ ચ ચ ગયું નહોતું એટલે શુદ્ધિ કેમ થાય ? આજના ઝઘડાઓનું મૂળ શેમાં છે ?

શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા માંમેનો પ્રલાપ એ ઘણીજ ભયંકર વસ્તુ છે શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેલી આજ્ઞા આ જમાનામાં ચાલી ગઈ તેમ નથી ! આ વિચાર કયા હૃદયમાં થાય ? એવો વિચાર થાય, ત્યારે ‘એમાં શુ !’ એમ પણ ન જોલાય ઘરમાં, બચામાં મા ‘એમાં શુ’ એમ કહો છો ? મેળમાં એક આનો, બે આના ન મળે તો ‘એમાં શુ’ કહી ચલાવો છો ? ચા-આનાનો રૂમાન ઠાલી જાય તો ? કાણો વેપારીતો ચેતી જાય કે માગ મકા નમાં એવા ભરાણા જે કે ચોરી થાય છે, નકરી પોલ છે, માટે બહોમન્ત કરવો જોઈએ ઠાકરો જમે તેના વહાવો હોય પણ એક પૈસો બહાર ફેંકી આવે તો બાપ, જન પકડી, ઘોલ મારીને પણ સમજાવે પૈમાના બગાડ માટે તો કહે કે-‘લીખ માગીશ લીખ’ ગરણ કે ત્યાં સમજે છે કે, જો આને નહિ સમજાવું તો કોઈ વખત મારી આગરને પણ બટો લગાડ્યો જેટની એ વસ્તુની ડિમન છે એટલી ધર્મની કિંમત હોય તો ? મરિચી એમ કહી રાકત કે, ‘ન પળે એવા મતો ને નિયમો અમારે ર્યા, આ ઉચ્ચ મૃચ્યુ’ એમ કહેતા એમને કોઈ શેકતું ન હોતું પણ કહે છે કે હું નિર્જીવી છું, સમા નો અભિલાષી છું જો એમ ન હોય તો ગ્રમણ શુણુ અનુષ્ઠાન છે, કેમ ન પળે ? નિર્જીવીથી તથા સસાગના પિપાસુથી ન પળે પોતાની શિથિલતાને

અ ગે નવો વેદ રચે છે નવી સ્થિતિ ઉભી કરે છે ત્રિદંડ રાજે છે અને તે પણ જગતને સમન્વયવા, ખુવારો કરવા કે, ભગવાનના મુનિઓ મન, વચન અને કાયા આ ત્રણે દડથી વિરામ પામેવા છે અને હું ત્રણે દડથી લેપાયેલો છું, માટે જગતને એ સ્થિતિ બતાવવા ત્રિદંડ ગ્રહણ કરું છું એ એમ કહેના કે આ માફ ચિહ્ન સૂચવે છે કે હું મન, વચન અને કાયાના દડથી દડા થયો છું જે કોઈ નવો આવે, જેને જેને ઉપદેશ દેવા મહે, એને પ્રથમ આ બધું સમન્વયતા કે હું નિર્ગુણી અને ભવા કાશી છું આવા આત્મા ગમે તેવા હોય તો પણ પહોંચાય કે જે પોને પાપમા પડ્યા હતા બીજાને અનર્થ ન કરે પણ લાભજ કરે. અત્યારે તો એવી દશા થતા માફી છે કે ‘પાપને પુણ્ય તરીકે ઓળખાવી પોતે ઉન્માર્ગે ગમન કરે અને અન્યને ઉન્માર્ગ તરફ ઘસડે છે, આમાજ, આજના ભયકર ઝંઘડાનું મૂળ છે

તત્ત્વજ્ઞાની કોણ ?

તત્ત્વજ્ઞાની તે કે જે મનમા નિર્સ્થક વિચાર ન કરે વખતે ભાવના ખસી જાય ને ખરાબ વિચાર આવે તોયે મોઢેથી બોલે તો નહિજ કદાચ મૂર્ખ જનના સહવાસ યોગે મોઢેથી નીકળી જાય પણ અમલ તો કરેજ નહિ ને અમલ કરે તો તે તત્ત્વજ્ઞાની તત્ત્વજ્ઞતા નષ્ટપ્રાય થઈ જાય જુઓ હવે, તત્ત્વજ્ઞાની મનમા નિર્સ્થક વિચાર ન કરે, જ્યારે નકામો વિચાર ન આવે તો નુકશાનકારક વિચાર તો આવેજ શાનો ? શાથી ન આવે ? કારણ કે તે ઉત્તમ ભાવનાઓથી વાસિત હોય છે સમ્યગ્દષ્ટિની ભાવનાઓ જાણે છે ? નથી જાણતા એનાજ આ બધા ઝંઘડા ઠે જાણે તો બધા ઝંઘડા આપોઆપ સમી જાય આજે તો દેવગુરુધર્મને બૂલી જઈ અર્થકામનો ભય જપાઈ રહ્યો છે માત્ર બહારજ પૈસો પૈસો કરતા હોત તો ધૂન નાળી, પણ હવે તો અહીંની પૈસા ભેધએ છે હવે તો કહે છે કે ‘સાધુઓ જમાનો ઓળખતા નથી, ત્યાગીજ પાતો કરે છે’ પણ ગમ નથી કે

સાધુ ત્યાગીને માનો છે કે રાગીને ? જેની પેઢીએ જાય ત્યા તે માલ મળે એમા ગુસ્સો શાનો ? તમે ઇચ્છામિ જમાસમણે, ઇચ્છા કર, અભુક્ટીએ, કરો એ તે ત્યાગને કે હાડયામના કાથગાને ? માટા શ્રીમાનને, રાજા મહારાજને જે માન ન આવે, તે રીતિએ સાધુને નમસ્કાર કરો, વદના કરો, પ્રાર્થના કરો, તે શુ જોઈને કરો છો ? ઇચ્છામિ જમાસમણે, ઇચ્છાકાર, તથા અભુક્ટીએના અર્થ આવડે છે ? અર્થકામની લાલસાથી પૈસો એવો આખમ ધુસ્યો છે કે બીજુ કાંઈ દેખાતુજ નથી આ બે પવિત્રસ્થન-દેરાસર, ઉપાશ્રયમા એ વાસના ન ઘાવે સાધુ જમાનો યા સમય જૂએ તે આગમ તરફ તમારામા બહુમાન પેદા કરવા કે આગમ તરફના બહુમાનને દૂર કરાવી તમને જમાનાના રસિયા બનાવના માટે ? તમે અહીં અમને ‘આ’ (આગમ) વાચવા બેસા જ્યા કે ‘એ’ (જમાનો) ? તમે નહિ બોલો, મને ખાત્રી છે કારણ કે તમે માનો છો કે આ પક્ષાઈ છે પણ એ પક્ષાઈ નથી, મૂર્ખાઈ છે હમણા કહેયે કે મહારાજે મૂર્ખા કહ્યા આ સ્ત્રીજ કરવામા મૂર્ખાઈ છે એમ કહેવાથી મૂર્ખા કહ્યા એવો અર્થ કરે એ બ્યાજબી નથી કરવા ઘો, એમા મને વાધો નથી વાધો ગણીએ તો કામ ન યાય તત્વજ્ઞાનીની લાવના અને લાલસા અર્થને કામ પ્રત્યે હોય ? કહીજ નહિ

જાણો અથવા જાણનારની પૂઠે ચાલો

અતિમુકતક કુમારને લાભો ઉપદેશ દેવો નથી પડયો સસાર પાપ છે, એ શબ્દથી એ છ વરસના બાળકે કામ કાઢ્યુ ભગવાન શ્રી ગૌતમસ્વામી બિહ્વા માટે ગોચરી નીકળના હતા આ રમતા બાવડે એમને જોયા, ઝટ દોડી આવ્યો, વદન કર્યું, પ્રાર્થના કરી, ‘પધારો મારે ઘેર, અવસર થયો છે,’ એમ કહી ભકિત પૂર્વક પોતાને ઘેર લઈ ગયો એ જાતિના સસ્કાર કયા ? ઘેર લઈ જઈ માને કહ્યું, ‘માતા, મહારાજને લાભો હુ,’ મા બી ખુશ્મિ થઈ વહોરા યુ આવવા માક્યુ પૈલો બાલક સાથે જાય છે એ છ વરસનો બાલક ભગવાન શ્રી ગૌતમસ્વામીને કહે છે કે ‘આપને

ભાર બહુ લાગતો હશે, મને આપો' શ્રાવક કુળમાં જન્મેલા બાલકના સસ્કાર કેવા હોય ? ભગવાન ગૌતમસ્વામી કહે છે, 'એ ભાર એમ ન અપાય' એમ કહી એ બાલકને પોતાની આગળી આપે છે, વાતો કરતા કરતા ભગવાન ગૌતમસ્વામીએ સમજાવે છે, 'ભગવાન આવા છે, ભગવાન આવા છે' સમવસરણ આવતા મુધી તો ભગવાન કેવા છે એ સમજાવે છે બાલક ભગવાનને પગે લાગે છે ભગવાન પાસેથી એ બાલક સાબળે છે કે 'સસાર એ પાપ છે' બસ ! ભગવાને કહ્યું, 'સસાર એ પાપ છે' તરત નકકી કર્યું કે મસારમાં રહેવું નથી ઉમ્મર છ વરસની છે ઘેર જઈ માને કહે છે, 'મારે મસારમાં રહેવું નથી' મા કહે છે, 'શું મમજ્યો ?' બાલક કહે છે, 'જે સમજ્યો તે એ મમજેલું કહેવાય તેવું નથી' માતા પણ વિચારે છે કે મારો બાલક પુણ્યશાલી, જે પાપનો બધ અત્યાર મુખી અમને ન લાગ્યો તેનો બધ આપણી નાની વયમાં એને લાગ્યો હવે આ બાળકને અહીં રાખવાથી એના પરિણામ ફરી જાય તો જૂવન થાય પોતે બાલકને લઈને ભગવાન પાસે લઈ જાય છે, જહોરાવે છે ભગવાન પણ દીક્ષા આપે છે આ બાળકને જ્ઞાન કેટલું ? એક વાર સ્થવિર માધુઓ સાથે મ્યહીલ જાય છે પોને જરા બેઠા આવ્યા એટલે કાચલીની નાનડી તરાવે છે, રમે છે કે આ માડું સરોવર અને આ મારી નાવડી આ બાલકનું જ્ઞાન કેટલું ? ભગવાને કહ્યું કે 'પાપ', તો એ 'પાપ' ન જોઈએ એટલું જ હજી એ જાણતા નથી કે આ અપૂકાયની વિરાધના થાય છે, એનો સંઘટ્ટો ન થાય પેલા સ્થવિર મુનિઓ આવીને આ જૂએ છે એમને પણ આઘાત થાય છે પણ દીક્ષા આપનાર ભગવાન પોને જ એટલે બીજું તો બોલાય નહિ પૂર્વના સંસ્કારથી, આત્માની નિર્મળતાથી, લઘુકર્મિપણથી, પણ કેઈ વખત આત્મા જરા માત્ર નિર્મલથી આત્માનું કલ્યાણ કંઈ મકે છે સ્થવિરો આવી ભગવાનને કહે છે, 'આમને મુનિપણ ?' ભગવાન કહે છે, 'મુનિઓ ! તમે આ બાલકની આશાનના નહિ કરો

વિચાર આવે, તોએ મોઢથી જોલે તો નહિજ ખરાખ વિચાર
 આવી જાય તો ઉચ્ચારમા તો લાવેજ નહિ ખરાખ વિચાર માન,
 પોતાને એકલાને હાનિ કરે ઉચ્ચારમા આવે એ પારકાને પણ
 હાનિ કરે, ઉચ્ચારમા લાવે તો પારકાને લાન કર હાનિ થાય
 આગવ શુ કહે છે? મૂર્ખાનું ટોળું જોશુ થયું હોય અને
 મોમાથી નીકળી પણ જાય તોએ અમલ તો કરેજ નહિ ને અમલ
 કરે તો એ તત્વજ્ઞાની નહિ મનશુદ્ધિ એવી હોય કે ખરાખ
 વિચાર આવેજ નહિ જાણે તો કહે છે કે અમે ખરાખ ક્રિયા
 કરીએ પણ મનશુદ્ધિ હોય તો વાઘો નહિ પણ મરિચી કે જે
 શુદ્ધ સમ્યગ્દષ્ટિ અને શુદ્ધ સમ્યગ્દર્શનતા પ્રતાપે અપૂર્વ
 મનશુદ્ધિના સ્વામી હતા તેમણે વેષપવટામા ચિહ્ન એવાજ રાખ્યા
 અને બધાને મમજાવવાનું રાખ્યું કે દુનિયા મારાથી ફરે નહિ
 જે જે આવે એને કહેતા કે હું ત્રણ હાથી સહિત છુ એ
 મુનિઓ હૃદયથી મુકાયલા છે માટે એમને કેશલોચ વાસ્તવિક
 છે હું તો હૃદયથી ખોટો છુ માટે મારેમાથે શિખા હો પોતાના
 દોષોને પ્રગટ કરતા જરાપણુ આચકો નહિ એકેએક ચિહ્નથી
 સમજાવતા કે હું નિર્જીવી અને જવામુક્તી છુ પણ લોકોને સ્વ
 ભાવ કેવો? લોક તો જ્યાં નવું દેખે ત્યાં જાય ધણા માણસો
 તેમની પાસે આવવા લાગ્યા, પણ એ એવા શુદ્ધ આત્મા હતા
 કે જે આવે તેને એમજ કહે કે, જાગવાન એ-ઉત્તમ માર્ગ એ
 મુનિઓ ખરા એ ધર્મ ત્યાં હું તો પતિત મારાથી
 એ ન જન્યુ માટે હું આ વેગે રહું છુ જે આવે તેને
 એવો પ્રતિજોષ કરે એવો ઉપદેશ આપે કે બધાની ભાવના
 ત્યાગની યાય અને પ્રતિજોષ પમાડી પ્રભુની પાસે મોકલે પ્રભુની
 સાથે રહેવું, પ્રભુની સાથે ફરવું ને કામ કરવું આ પ્રભુના
 નિર્વાણ પછી પણ જે ઉપદેશથી પ્રતિજોષ પામે તેને પ્રભુનાજ
 શાસનમા મોકલે ત્યાં મુખી શાસ્ત્રે એમને પતિત કહ્યા પણ
 માર્ગક્ષપ્ત ન કહ્યા સયમથી ચિચિલ પણ માર્ગમા મક્કમ એક
 વખત મરિચી બીમાર થયા એમનાજ ઉપદેશથી સયમને પામેલા

કેટલાંએ મુનિઓ હતા, પણ મરિચીની વૈયાવચ્ચ કોણ કરે ? મરિચીની ભાવના અહિં મ્હેજ ખગી મે આટલા આટલા ઉપર ઉપકાર કર્યો તેમાથી એક પણ મારી પાસે આવતો નથી ? આ ભાવનાએ એ ત્યા મુખી વિચારે ચાલ્યો કે આ સાધુઓ દાક્ષિણ્યતા વિનાના છે, દયા વિનાના છે, કેવલ સ્વાર્થમાજ તત્પર છે, અને લોકવ્યવહારથી પણ પરાદમુખ છે આનો વિચાર કોણે કરા ચો ? મનમા આવેલા કસાય ઝાગથી ઘેરાઈ ગયેનો છે તેથી એ ભાવના આવી હું પરિચિત, માથેનો મ્નેહી, એકજ ગુટના હાથે દીક્ષિત, વિનીત, પાળવાનું તો ઘેર ગયું, મને કોઈ ભેવાએ આવજુ નથી ! કેમલા બધા આ મુનિઓ નિર્દુર્ણ થયા ! પણ એ મરિચી સમ્યક્ શ્રદ્ધા છે વેદનાના હૃદયે, શક્તિ, તાકાતહીન થઈ જવાથી આ વિચાર આવ્યો તો ખરો, પણ તરતજ વિચાર કર્યો ‘કુશ્ચિન્તિત મયા’ મે ઘણું જ ખરાબ ચિંત્વન કર્યું મરિચીને પ્રથમ એ ભાવના તો થઈ કે મુનિઓએ મારી વૈયાવચ્ચ ન કરી એ અનુચિત વિગેરે, પણ એ માર્ગસ્થ હોઈ પોતાના વિચારો પોતાનેજ અયોગ્ય લાગ્યા અને વિચાર્યું કે ‘મે ખોટું ચિંતનું જે મહાત્માઓ પોતાના શરીરની પણ ચિંતા ન કરે, એ મહારાજેના પતિતની ચિંતા કરેજ શાના ? હું તો માર્ગથી ભ્રષ્ટ’ આ એમનું સમ્યક્ત્વ ભાવાને છે આવી જાનનો આત્મા, સાધુની પાસે વૈયાવચ્ચ કરાવવાની ભાવના થઈ માટે પોતાના આત્માને ઠપકો આપે છે, તો તમને સાધુઓ પાસે વૈયાવચ્ચ કરાવવાનો શો અધિકાર ? સાધુઓ તમારી વૈયાવચ્ચ કરે ? સાધુની જરૂર તો છે પણ શાને માટે ? સાધુઓ ધર્મશુર કે અર્ધકામશુર ? ધર્મ માટે સાધુની ગરજ કે અર્ધકામ માટે ? સાધુઓ પાને ઇચ્છાય શું ? ઇચ્છો છો શું એ ભૂલી જાઓ પણ આશા કઈ વસ્તુની રણાય ? શું શું મગાય ? અમારે શું આપવાનું તેની ફીકર અમને, શું અપાય એમા ને અમે ભૂલીએ તો તમે ખુનીથી શાસ્ત્રાનુસારિ સજાઈ, સઘ્યતાપૂર્વક, આવકપણાની મર્યાદામા રહીને આપી શકો છો ધર્મશુરની આવશ્યકતા શા માટે છે ? એ વિચારીને કહો બુદ્ધિમા તમે કયા કિમ છો ? આટલું

નક્કી કરે તો બધી ચર્ચાઓ આજે શમી જાય પોતે પોતાની ફરજ ભૂલ્યા એવું આ પરિણામ છે પ્રભુનું શાસન જેટલું અમારું તેટલું જ તમારું પ્રભુના શાસનમાં જેટલો મુનિવરોનો ઉદય એટલો જ તમારો ઉદય છે પ્રભુના શાસન માટે જેટલું અમને લાગે છે એટલું જ તમને લાગવું જોઈએ ત્યાગીને રાગી બેઠે પ્રભુના શામનમાં રહી શકે કૃપણને ઉદાર બેઠે પ્રભુના શામનમાં રહી શકે, એમાં કશોજ વાધો નથી. પ્રભુના શામનમાં રહેવા ઇચ્છનાર રાગીએ ત્યાગના અર્થિ, પ્રશમક અને યથાશક્તિ પોષક બનવું જોઈએ અને કૃપણે હાતાર થવાની ભાવનાને પોષવા સાથે દાનના અને હાતારના પ્રશસક બનવું જોઈએ કહો હવે તમારે ધર્મશુરની જરૂર શા માટે છે? પ્રશ્ન આ લોક અને પરલોકના દુખથી મુક્ત થવાય તેવી કારવાઈની માગણી શુર પાસે કરી શકાય ત્યા નહિ? આ પ્રશ્ન મળેનો છે, પરલોકના દુખથી મુક્ત થવાની માગણી એટલે તો એજ કે આ લોકમાં એવી કારવાઈ ન થાય કે જેથી 'નરક અને તિર્યચ' રૂપ દુર્ગતિ અને દરિદ્રતા, દુર્ભાગ પણ આદિ મળે એ માગણી તો હું પણ કનૂવ રાખું છું અને સમજી શકું છું કે એ માગણી તમે જરૂર કરી શકો. પણ આ લોકનું શું દુખ? સલામથી 'નિશ્ચિતપણાની ખામી નિશ્ચિતપણું નથી માટે ધર્મ થતો નથી' તમે સ્પષ્ટ બોલો. વ્યવહારને અગે પૈસો, ઘર, બાયડી વિગેરેનું દુખ હોય એજને? તો પછી જુ વે જુલું એમજ કહોને કે, 'કૃપા નાથ! જો તમારે અમારી પાસે ધર્મ કરાવવો હોય તો પૈસો, બાયડી, ઘર, આ બધું આપો, અપાવો, એજને!' હૈયામાં આ ભર્યું છે તેથી લાગ્યશાળી! તમને દેવ, શુર, ધર્મ ઓળખાતા નથી તમે તો એમજ માગો છો કે ધર્મ બનાવવા હોય તો કાંઈ પણ લોગે અમારા અર્થ કામને ઠીક ઠીક કરવા આ શુર પાસે નજ મળાય ધર્મના પ્રતાપે આગતુક ફક્ત તરીકે એ બધું મગી જાય એ જૂદી વાત છે પણ એ

મગાયે નહિ અને તે મન્યેથી તેમા રહ્યું પણ નજ થવાય
 પ્રશ્ન-જ્ઞાનીએ ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચારે પુરુષાર્થ
 કહ્યા છે ને ? જ્ઞાનીએ આ ચાર પુરુષાર્થ કહ્યા છે પણ એ ચારે
 નેવવા યોગ્યજ છે અને નેવવાજ જોઈએ એમ કહ્યું છે ? તમે
 પાઠ જવાબ આપના નથી પૃષ્ઠી પૃષ્ઠીને તન્ત બધ ધર્મ જાઓ
 છે, મને લાગે છે કે તમે પણ આ બધું બહાનું બોલાવું બોલો
 છે, પણ હૃદયનું નથી બોલતા અમ્નું જ્ઞાનીએ ધર્મ, અર્થ,
 કામ અને મોક્ષને પુરુષાર્થ કહ્યા છે પણ ક્યા પુરુષાર્થને કર્મ કર્મ
 કોટિમા મૂક્યા છે એ જાણો છે ? મોક્ષ એ આત્માનું નિરોગી
 પાણું છે, ધર્મ એ નિરોગીપાણું મેળવવાનું ઔપધ છે અને
 ધર્મરૂપ ઔપધ એવતી વખતે નહિ નેવવા લાયક કુપથ્ય
 અર્થ અને કામ છે મ સારરૂપી રોગગી રીજાતા આત્માઓ માટે
 મોક્ષ એ નિરોગી અવસ્થા છે એ મેળવવા માટે ધર્મરૂપ ઔપધ નેવવા
 યોગ્ય છે અને અર્થ અને કામ એ નહિ નેવવા યોગ્ય, તજવા યોગ્ય,
 કુપથ્યો છે મ સારરૂપ હરદયી રીજાતા હરદી તો અર્થકામરૂપ
 કુપથ્યોની પ્રીલિવાગા છેજ પણ મોટામા મોટા ઉપકારી પરમ
 ચિકિત્સક શ્રી જિનેશ્વરદેવ અને એમની આજ્ઞા મુજબ વિનયતા મુનિ
 રૂપ વૈદ્યો, એ અર્થ કામની આચક્ષિતવાગા હન્દીઓને શુ કહે ?
 મ સારના દ હી તો અર્થકામના એવા જોયા છે કે એની આગળ
 તેમને ધર્મરૂપ ઔપધની જાણે પગનાજ નથી દતા થોડા ઘણા
 ધર્મ જેવે તો પણ અર્થકામના કુપથ્ય છોડના પાલવતા નથી
 જ્ઞાની તો સાક્ષ દ્વંભાવે છે કે એ દરદીને નિરોગી બનાવવા હોય
 તો એ દન્દીઓને, અર્થકામરૂપ કુપથ્યોથી, એ કુપથ્યોના રાગવી
 અને એ કુપથ્યોની લાવનાથી ખસેડી, ધર્મરૂપ ઔપધ નેવરાવજો
 દરદીને નિરોગી ન બનવું હોય તો એની વાતજ નથી જેને
 સ સારનો ખાટલોજ ગમતો હોય એને માટે વાત નથી ધર્મરૂપી
 ઔપધ લેવા આવે એને માટેજ આ વાત છે

પૂર્વે મુનિઓએ કોઈને અર્થકામ બતાવ્યા છે ?

શ્રી જિનેશ્વરદેવના સાચા ચિકિત્સકોએ અર્થ ને કામ કુપથ્ય
 તરીકે નેવરાવ્યાજ નથી ગળેદો બગબર ચાદ રાખો ધણીને

લાગશે કે પોલીંગી ગોઠવી પણ જગજગ વિચારે જાની કહે છે કે ગીતાર્થો, દરદીને નિરોગી કરવા, કેઈ કેઈ ડરામતથી, અર્થ કામથી એ દરદીને ખરેખરે માયા વેદ દરદીને કુપથ્યો કુપથ્ય તરીકે કહી પણ સેવરાવેજ નહિ ગીતાર્થ પાને મર્વવિનિતિ લેવા આવે તો એને કહે કે કેમ, જાણુ દોડવાની ભાવના પૂરેપૂરી છે ને? દેગવિરતિની ભાવનાવાળો આવે એને કહે કે કેટલું પરિણામ, દેટલી મર્યાદામાં આવ્યા? સમ્યગ્દષ્ટિ આવે એને કહે કે બીતનાગદેવ, નિર્ઘ વ ગુરુ અને શ્રી જિનપ્રણીત ધર્મ શિવાય જાણુ ખોટું લાગે છે ને? આજ એક તારક, એના શિવાય ખીલુ કાર્મજ માયુ નથી, એમ નિર્ણય છે ને? મર્વવિરતિને અર્થકામનો સર્વથા ત્યાગ, દેગવિરતિને પરિમિત અને સમ્યગ્દષ્ટિને અર્થ કામ પ્રત્યે અરૂચિ વિધાન કરતી વખતે વેદોએ મહાસાવધ રહેવું પડે છે મર્વવિરતિને કહે કે અર્થકામ તો કામનાજ નહિ, દેગવિરતિને કહે કે અર્થ કામ કામના તો નહિજ પણ તારે રાખવા પડે તો આ રીતેજ રાખવા જોઈએ આનો અર્થ ટોઈ એમ કહે કે રાખવા જોઈએ એમ કહ્યું તો તે ખોટું છે સુનિ તો સર્વથા દોડાવવાને ઈંટે અને એમ કહે કે નજ છુટતા હોય તો જીવનને મર્યાદિત બનાવવું જોઈએ આમાં કુપથ્યને ગણવાનો ઉપદેશ છે? કુપથ્ય રખાય તો સારુ એવી ઇચ્છા મામાના હૃદયમાં પ્રગટાય એમ છે? સમ્યગ્દષ્ટિ શુ કહે છે? 'અરૂચિ પૂરી છે, કશું ઇચ્છ લાગતું નથી પણ એકદમ છુટી શકે તેમ નથી, એટલે મને એવું ઔષધ આપો કે આના મગમાં રહું તોપણ એ ઔષધ લાભ કરી શકે' સુનિ કહે કે, 'લાઈ! એવું લઈ જા' આ સાલ જીને પેલા જહાર જઈને એમ કહે કે 'મને તો મહારાજે કહ્યું છે કે તુ કુપથ્ય મેવે તો વાધો બાધો નહિ,' તો એ આવો જાણુ? આજે દષ્ટાંતો દેવાય કે તે આવી બતના છે 'ન્યાય સપન્ન વિમલો' વિલવ ગૃહસ્થપણમાં જરૂરી છે, ગૃહસ્થપણમાં રહેવું હોય તો મૈત્રા વિના આવે નહિ, મારે ગૃહસ્થને જરૂર હોય તો ન્યાયપૂર્વક વિલવ મેળવે' કલિકાલ સર્વ

ભગવાન્ શ્રી હેમચદ્રમૂર્તીશ્વરજી મહારાજને લખવું પડે છે કે આમા વિધિવાક્ય કયું અને અનુવાદવાક્ય કયું ? આમા વિધાન ન્યાયનું છે અને વિશ્વનો તો અનુવાદ છે આના ઉપન્યાસ દોષ એમ કહે છે—‘જોન શાસ્ત્રમા લખ્યું છે તે ન્યાયપૂર્વક પૈમા મેળવવા એમા વાધો નહિ’ તો એ દેખાશે અનાની કહેવાય કે જ્ઞાની ? ગૃહ્ય પોતે એમ માને કે મારે પેચા તો જોઈએ જોઈએ એમ કહ્યું કે પૈનો જોઈએ અને મેળવવા કષ્ટો અને મથો તેમા અન્યાય ન સેનો પણ ન્યાયપૂર્વક વર્જો આનો અર્થ એમ થાય કે ન્યાયપૂર્વક પૈમા મેળવવામા વાધો નહિ ? એમ કહે તે માથો કે ખોગો ? શ્રી હેમચદ્રમૂર્તીશ્વરજી મહારાજ બાણતા હતા કે આવે અર્થ પણ કરનારા કર્યા વિના નહિ રહે માટે ખુલાનો કરવો પડ્યો તે ન્યાય એ વિધિવાક્ય છે અને વિશ્વ એ અનુવાદ વાક્ય છે આ કાજો તો વિધિ છે કે નાનામા નાનું શાસ્ત્ર પણ ગુરૂ નિશ્ચા વિના વાચવું નહિ હવે એ મિતિ નથી રહી. જો વાચે તો મળુ ધ્યાનથી વાચે, સાચોપાગ વાચે, તો તો વાધો આવે નહિ આ તો પહેલું પાનું વાચે અને પચામમ પાનું મૂકી દે, અગર ઇરાદાપૂર્વક ન વાચે, અને વાચે તો સ્વાર્ધની દૃષ્ટિએ વાચે પરિણામ એ આવે કે એ બીચારો એનાજ યોગે ઉન્માર્ગે જાય હેમચદ્રમૂર્તીશ્વરજી લખે છે કે પવિત્ર થયો થકો જિનપૂજા કરે આમા ‘જિનપૂજા’ એ વિધિવાક્ય અને પવિત્ર થવું, નાહવું, એ અનુવાદવાક્ય ગૃહ્ય સહેજે નાહવાનો તો જેજ માટે એ અનુવાદ વાક્ય કે પવિત્ર થયો થકો, શુચિ (પવિત્ર) થવું જોઈએ, નાહવું જોઈએ, એ વિધાન નહિ, અને જિનપૂજા એ વિધાન જે વસ્તુ મમારીને સ્વયસિદ્ધ હોય એમા વિધાનની જરૂર નથી સાધુ એ વસ્તુની ના કહે તોએ મમારીઓ કર્યા વગર રહેવાના નથી શ્રી જિનેશ્વરે સુક્તિમાર્ગની સ્થાપના કરી કે બીજા માર્ગની ? આ લોકના સુખના સાધન પદ જ્ઞાની જૂદા માને છે આ લોકમા સાધુ મુખી કે દુખી ?

“માધુ મૌથી મુખીયાએ, દુખીયા નહિ લવલેગ”

આજ તો દોહરા પણ ફેરવનાનું ફેરવ છે અને કહે છે “માધુ મૌથી દુખીયા રે, મુખીયા નહિ લવલેગ” જાનીએ કયા ગૃહસ્થને મુખી કહ્યો? જાનીની દૃષ્ટિએ મુખ દુખ જુદા છે એક ચકવર્તિ લગ્ન સાથે ફરવા નીચ્છ્યો છે આચાર્ય ધર્મદેશના દે છે કોઈ પૂછે છે કે ‘આ કોલાજલ ગાનો?’ ‘આચાર્ય કહે છે કે, ‘એક સમારના ગુન્હેગારને પકડી વધ્ય ભૂમિમા લઈ જવામા આવે છે’ આચાર્યે જાણ્યું કે એનું આયુષ્ય થોડું બાકી છે અને ચકવર્તિ ચકવર્તિપણામા રહે તો નરકેજ જાય એ ચકવર્તિ આ લોકમા મુખી કે દુખી? પરવા નખરનો મુખી છે ચકવર્તિ, વામુદેવો, બલદેવો કદી પણ પેતાના બલે જીવતા નથી, આપખવે જીવે છે એમનામા બગ રાક્ષિ અજબ હોય છે હજારો સુકૂટ બદ્ધ રાજાઓ એમની નેવા કરે છે છતાં એમને દુખી તરીકે વર્ણવવામા આવે છે, કારણ કે પશ્ચિમાએ દુખદાયી મુખ તે વસ્તુત મુખ નથી મમ્મગૃહસ્થિનું લક્ષણ શું? “દેવ અને મનુષ્યના મુખને દુખ કડી માને” જે મુર લોકના ને ન લોખના મુખને દુખ માને એ વળી આ લોકના મુખ મા ગના આવે? એ મુખ એ દુખ છે કે નહિ એની શકા શી? રહેલું જનશાસનમા, આવક કટેરરાવવાનો દાવો કરવો અને આ માન્યતા ન ટોચ એ ચાલે? કોઈ મહાત્માએ વિચાર કરી, જરૂર જણાતા, કોઈને, કે યાજ્ઞકારી માર્ગે ચલાવવાના શુભ ઈરાદે કોઈ ઉપાય કર્યો હોય તો એનું હૃદય ન હોય કોઈ વખત વેધ દવા દેવા માટે દવાને લપેગીને કુપથ્ય મોમાઘાલી પણ દે, પણ દરદીને કહે પણ નહિ એની નોખ ટોચ નહિ એ નોખનો ઉપયોગ હોય નહિ ડાકટરો જ્યારે પેટનું પણ અમૂકજાતનું ઓપરેશન કરે છે ત્યારે કઈ મિથિતિ હોય છે? કાયદો હોય છે કે એ વખતે પેટમા પાણીનું ટીપુ મરણ ન જણે જો એ દરદી મરી જાય તો પણ એ પાણીનું ટીપુ મરણ ન દે અને પાણીનું ટીપુ ન દેવાથી એ મરી પણ જાય છતાં ડાકટર ગુન્હેગાર નથી, કેમકે પાણી ન દેવાય

એ કાયદો છે જે એને પાણીનું ટીપુ દે, એના બધા માટે પણ દે, અને દરદી મરી જાય એ વાતની ખબર પડી જાય તો ડાક ટર પર ખૂનનો ચાર્જ આવે, પત્રી લલે બચાવ કરે, દડીલ લાવે, ખોળા સાક્ષી ઉભા કરે, સામો જોલનાર દુશ્મન છે એમ ઠરાવે વિગેરે વિગેરે મધળા ઉપાયો યોગે અને જજ્જ અનુકૂળ બની જાય તો છટે, નહિ તો જટવાના એ નવનેજા એ ડાકટર અનુભવી હોય, દરદીના લક્ષણનો પૂરો જાણકાર હોય, અને એને ટીપુ આપવામા વાધો ન લાગતો હોય, તો ાની રીતે આપી પણ દે, પણ એ ઠાઈ જાણે ? એની નોંધ હોય ? કદાચ દરદી જીવે અને એ નોંધથી બીજો ડાકટર એમ કરે અને એનો દાખલો આપે, તો જે દરદી મરી ગયો હોય તો બચાર તરીકે એ ચાલે ? ઠોઠ એ દાખલો ન માને તત્કાલ કહે કે એનો દાખલો ન હોય એનો દાખલો લેતા પહેલા તો એની યોગ્યતા મેળવો કેટલાક ઉત્તર એવા હોય છે કે ડાહ્યાઓ સમજે પૂછનાર સમજી જાય એટલે મને જ્ઞાનદ આજે આવી વાતોના નામે દુનિયાને ઉધે માર્ગે ધમડી જવામા આવે છે નૈનશાસનમા બધી નોંધ હોય નેય, હેય, ને ઉપાદેય, તમામનુ નિરૂપણ કરવામા આયુ છે બધી વસ્તુ બતાવી પણ એનો ઉપયોગ કઈ રીતે થાય ? પત્રીના હાન્ટર એમ કહે કે, ‘સાહેબ, જે પાણીનું ટીપુ આપ્યું હતું, તે પહેલા પણ અમૂઠે આપ્યું હતું, એ આધારે આપ્યું હતું એમની વખતે દબી જીવી ગયો, ને આ વખતે મરી ગયો’ વાસ્તવિક રીતે એ પૂગવો ન ચાલે આપ્યું, અને આપણુ જોઈએ એમા ફેર છે એ આપવાની નોંધ કામમા લેવાય નહિ એ પાણીનું ટીપુ તો આપના ને લેના ને સમજે એ ડાકટર પણ ઓપરેશન ક્યારે કરે ? મા બાપ, મ્નેહી સબધી, બધા બહાર, કોઈ ત્યા હાજર નહિ એ સમજે છે કે એ બધા પ્રેમના માર્યા પાણી પાઈ દેવાના દબી માથુ કૂટીને મરી જાય તોયે ડાકટરને કોઈ બીજાને પાણીનું ટીપુ આપવાનો અધિકાર નહિ ડાકટરને યોગ્ય લાગે તોયે એ, કોઈ

ન હોય ત્યારે મૂઢી દે, પણ કોઈને કહે પણ નહિ હું એમ કહું
 'તું કે તમે પક્કા બનો કે અમારે પણ સાવધ થવું પડે અહીં
 ગોટો નહિ ચાલે એમ જમને થાય પણ તમે તો 'હા છ' શીખ્યા
 છો તેમાએ જો અર્થકામની વાત આવે તો મોટા સ્વરે 'હા છ'
 કરો છો જ્યાં અર્થકામની વાત આવે ત્યાં તમે જૂકી પડો છો
 બસ, એ અર્થકામની વાત કગનારા અને એ વાતને ઉત્તેજન
 આપનારા પચમ-હાલના કે પતર અને બીજા બધાએ જમાનાના
 અજાણ, એમ ? ભાગ્યશાળી ! કુપચના રાગી એવા ન થઈ જાઓ
 કે સન્માર્ગભાથી ખસી જવાય વસ્તુને વસ્તુ તરીકે સ્વીકારો
 ખોટાના સાથી કદીજ ન બનો સમ્યગ્દષ્ટિ આવક તરીકે પ્રભુના
 માર્ગ ઉપર સુસ્થિર બનો એમાજ શ્રેય છે, એમ નાંશ્વતપણે
 સ્વીકારો અને અર્થકામની ઉપાસનામા આત્માનો નાશજ
 છે, એમા લેશ પણ શકા ન રાખો

વ્યાખ્યાન ૨૫ સુ

મમ્યદત્ત્ય વિનાનુ જ્ઞાન એ જ્ઞાન નથી

૫ રમ ઉપાની સૂત્રકાર મહર્ષિ આ દુર્લભ માનવજીવ
 નની સફળતા માટે ફરમાવે છે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવોના
 શાસ્ત્રનું શ્રવણ કરવું, એના ઉપર પરમ શ્રદ્ધાને ઢેળ
 વવી, પછી એ શ્રદ્ધામા મક્કમ રહીને મયમમા પોતાના
 વીર્યનો સદુપયોગ કરવો આ ત્રણ વસ્તુના નેવન
 શિવાય, બીજી કોઈ પણ વસ્તુથી, ઠી પણ આ જીવગી સફળ
 થઈ નથી, થતી નથી, અને થતીએ નથી જ્ઞાનીને આ ત્રણ
 વસ્તુ શિવાય બીજી કોઈયજ વસ્તુમા મક્કમતા દેખાણી નથી
 આ વસ્તુપર પ્રેમ જાગે એ માટે પડેલા એના બતાવનારને
 ઓળખવા જોઈએ એમને ન ઓળખીએ ત્યાં સુધી આ વસ્તુ

ઉપર રાગ ન થાય કારણ, અનાદિ કાલથી, દૃષ્ટિ, ભાવના અને વિચારો જૂદા છે અનાદિથી આત્મા જૂદા સયોગથી ટેવાયેલો છે અનાદિથી ને વસ્તુ પરિચિત, તે તન્ક આત્મા ખેંચાય છે, જ્યાંથી એ અનાદિ ગળની દૃષ્ટિ કરે નહિ, ત્યાં સુધી આ વસ્તુ ગમે પણ કહિ મમ્યત્તપ્રાપ્તિમા મુરંડલી આ છે અનાદિકાવથી લાગેલા મોહના સમર્ગથી આત્મા છૂટે નહિ, ત્યાંથી આના તરફ રૂચિ થાય નહિ, એમાંથી 'જુટવા માટે આલ્લખન ઉચા ભેઈએ, સામાન્ય આલ્લખનથી આવે નહિ માટે તો ધર્મ તીર્થની સ્થાપના કરનાર તીર્થ કરદેવ પણ કેવળ જ્ઞાન થયા પૂર્વે ધર્મતીર્થની સ્થાપના કરતા નથી તીર્થ કરતું શરીર, એમનો દેખાવ, એમના અતિશય, એ બધું લોકોત્તર હોય છે તીર્થ કરદેવ જર્લમા ત્રણ જ્ઞાન સાથે લઈને આવ્યા હતા એ જન્મ્યા ત્યારે ત્રણ જ્ઞાનવાળા હતા એ ધારે તે દિવસથી ઉપદેશ આપી શકતા હતા, પણ કેવળ જ્ઞાન વ્યા શિવાય ઉપદેશ ન હે, કારણ કે ધર્મતીર્થની સ્થાપના કરવી છે એ વસ્તુતની દેશનામા અને કેવળ જ્ઞાન પછીની દેશનામા કરત આવે, તો પ્રાણીઓ સકિત વાય ઇન્દ્રિયાવચ્ચામા દેગ્દાર થવાનો સભવ, ત્રણ જ્ઞાન ખરા પણ એ ત્રણે જ્ઞાન કેવળ જ્ઞાન પાને ણિદુકપ રવિની પાને ચદ્રપ્રભાની ઢિંમત નહિ, તો તાનની ઢિંમત તો હોયજ શાની ? તેમજ કેવલજ્ઞાનના પ્રકાશ આગલ આ જ્ઞાનોની પણ કિમત નથી શ્રી જિનેશ્વરદેવ ને હજમ્યાવચ્ચામા દેશના ન હે તો ખીજા કેમ હે ? ખીજા હે, કારણ કે ખીજાને ધરતું કયા કહેવું છે ? ખીજા તો શ્રીજિનનું કહેવું કહે છે ને ? જેમને શ્રી જિનેશ્વરદેવનું કહેવું ન કહેવું હોય, એમણે તો કેવલજ્ઞાનની રાહ ભેવી, કેવલજ્ઞાન ન થાય, ત્યાં સુધી મૌન જ્ઞેવામાજ રહ્યાપણ શ્રી જિનેશ્વરદેવનું કહેવું કરવામા શુભામી લાગની હોમ, નાનન જણાવી હોમ, અને પોતાની મતિનુજ કહેવું હોય તો 'મૌન વર' કેવલજ્ઞાન થાય નહિ ત્યાં સુધી 'હુ આમ કરું છું અને મને આમ લાગે છે,' એવી વાતો બ્યાજખી નથી

તો કેવલજ્ઞાનીની નિશ્ચા પચ્છે કા તો કેવલજ્ઞાન થવાની રાહ જૂએ એમ ન થાય તો એનો તથા મહવાસમા આવનારાઓનો નાશ થાય જ્યારે આગમ અથાફ થયા, તે એવી રીતે કે, બધા આગમના સાતાઓ એકત્રિન થયા, ડહ-વ હતુ તેની નોધ વધ, અને એમની યાદમા જ્યા જ્યા ફેર થયો, એક આચાર્ય કહે મને આ પ્રમાણે યાદ છે, બીજા કહે કે આ પ્રમાણે યાદ છે, અને ત્રીજા કહે કે આ પ્રમાણે યાદ છે, ત્યા ત્યા “एके एव वदन्ति, अन्यस्तु एव, एव तु अपरे, तत्र तु तत्त्वविदो वदन्ति” આ આચાર્યનું લખી પોતે નેખમદારીમાથી જાણ રહે છે કારણ કે તેઓ સમજતા હતા કે અમે દુષ્કર્મ છીએ (સભામાથી-એટલી સરગતા હતી) સરગતાજ નહિ પણ શ્રીજિનેશ્વર દેવતા વચન પર અડગ શ્રદ્ધા હતી, પોતાની અપરાધતાનું પોતાને ભાન હતું, અને એ મહર્ષિઓના અતઃમા સાચી ભવ ભીંડતા હતા આ મહાપુરુષો પોતાની ખામી સમજતા હતા આગમમા અમારી ડપના પેમી ન જાય તેની ઢાળણ રાખતા હતા જેટલું કહે, બોલે, એટલું શ્રીજિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને આધીન રહીનેજ ઇંદ્રભૂતિ જ્યારે ભગવાન શ્રી મહાવીર પાસે આજ્ઞા, ત્યારે એમનું જ્ઞાન કેવળું હતું? આઠ વિદ્યાના પારગામી હતા એમની સામે ટકી ગયે તેવો એક પણ વિદ્વાન તે સમયે ન હતો જૈનશાસ્ત્રે ત્યા સુધી એમને અજ્ઞાની કહ્યા, અરે મિથ્યાજ્ઞાની કહ્યા, પણ કાણવાજ પછી પ્રભુના ચરણે ઝૂકી, ‘આપ કહો એ પ્રમાણ,’ એ રીતે શ્રી મર્ફજની નિશ્ચા આવી, કે તરત શાસ્ત્રે, મહાજ્ઞાની કહ્યા પહેલા એમનું જ્ઞાન સર્વજ્ઞની નિશ્ચા વગરનું હતું સમ્યક્ત્વ થાય ત્યારે અજ્ઞાન પણ જ્ઞાનરૂપે પરિણમે તે પહેલાનું જ્ઞાન પણ વસ્તુતઃ અજ્ઞાન છે

દર્શન ઉદ્યોત કે જ્ઞાન ઉદ્યોત ?

ભગવાન શ્રી ઉમાસ્વામિજી મહારાજને કૃપા થુ કે-

“मम्यष्टुर्जनज्ञानचारित्राणि मोक्षमाप्त.”

અર્થાત્-મમ્યગદર્શન, અને સમ્યગ્જ્ઞાન અને મમ્યકૃત્યાગ્રિન એ મોખનો માર્ગ છે આથી સ્પષ્ટ છે કે મમ્યગદર્શન એ પ્રથમ પદ છે. કાગણુ કે મમ્યગદર્શન વિના નથી હોતુ મમ્યગ્જ્ઞાન કે નથી હોતુ મમ્યકૃત્યાગ્રિન જેન શામન દર્શન પર દેહેલુ છે જેન શામનનો પાયો દર્શન છે. શ્રીજિન શામનના મૂલગુણો અને ઉત્તરગુણોનું નિધાન મમ્યગદર્શન છે મમ્યગદર્શનને દુઃખ મૂકી મમ્યગ્જ્ઞાન અને મમ્યકૃત્યાગ્રિની વાતો કરનાગ, જેન શામનને મમજી શક્યા નથી જો દર્શનનો ઉદ્યોત ન હોત તો જ્ઞાન ચારિત્રનો કાલજ ન હોત દર્શન ગિવાયનો જ્ઞાન યુગ હોય તો એ મિથ્યા યુગ છે જેન શામન જનતુ છે ત્યા મુધી દર્શન તો જનતુ અને જગતુ રહેવાતુ કારણ કે તેના વિના મમ્યગ્જ્ઞાન કે મમ્યકૃત્યાગ્રિની હયાતિજ નથી જેન શામનમા દર્શનયુગ ગિવાય જ્ઞાનયુગ પણ નથી કે ચારિત્રયુગ પણ નથી. દર્શનયુગ ગિવાય જ્ઞાનયુગની વાતો કરવી નકામી છે દર્શનયુગ ઝોધ કાળે જોણુ ન બનાવો. જેનુ દર્શન ઢીકુ, તેના જ્ઞાન ચારિત્ર ગમે એવા હોય તોયે પ્રાય નકામા જેવા ચામ્પકારે જનાદિજના વિચાર કહ્યા, અમ્- અમ્ક વસ્તુના મયોગથી જનાત્પત્તિ થાય કે એ કહ્યુ, ગયા દહા, દધ, છાગમા ડોગ મગનાથી જવોત્પત્તિ થાય કે એ જહ્યુ પણ એ બધુ જવોની હિમાથી બનવા માટે, અખતરા માટે નહિ જેનશામનનું જ્ઞાન જેમ જેમ આનતુ જાય તેમ તેમ હિમાથી પાછા હકાય દર્શન વગરનુ જ્ઞાન હોય ત્યા અખતરા થાય દર્શન કનવનાળી અખતરા ન હોય પાણીમા જ જન કોઈ પ્રયોગથી દેખાય, તે પણ જ્ઞાનીએ જે કહ્યા તે જન નહિ પાણીના જોડેને તો નાનીએ અદૃશ્ય કહ્યા કે એ દૃશ્યમાન હોત તો એને અદૃશ્યની કોટિમા મૂકન નહિ તમે પાણી પીઓ, ત્યા મોની લાગ રહી જાય અને પત્રી એમા પાણી લળે તો જે ઘડી જા , તમાગ જેવાજ આકાગના અગમ્ય ૧ મૂર્તિમ પચેદ્રિય મનુયો ઉત્પત્ત થાય

તમે શોભન અને ધનપાળનું દૃષ્ટાંત જોનાં માગતા હશે. પણ ત્યાં તો ત્રણ દિવસનું દહીં હતું એમાં જીવો પડી ચૂકેલા હતા, એને માત્ર અજાનાના ચોગે બતાવ્યા છે પણ નવા ઉત્પન્ન કયાં નથી નિપેધ અજાતરાનો છે હતું એ બતાવવાનો નિપેધ નથી જ્ઞાન એવું પામવું કે જે પામ્યા પડી એવા કુતૂહલ આત્માને ઉત્પન્ન ન થાય જ્ઞાન મેળવવા માટે હજારો જીવોનો નાશ કરી વાળવો, એ ઈચ્છા ન હોય પ્રાણને માટે અન્ન, પણ એ અન્નના બદલામાં જો કોઈ પ્રાણ માગે, કોઈ એમ કહે કે અત તો આપુ પણ પ્રાણ આપ તો આપુ, તો પેવો કહે કે અન્ન વગર રહું, ચાર દિવસ બૂખ્યો પણ રહું, અન્ન વગર મરી પણ જાઉં, પણ અન્ન માટે મારા હાથે તો પ્રાણ નજ આપુ જે વસ્તુ જેની વધા માટે તે મેળવવા રક્ષણ કરવા ચોગ્ય વસ્તુનો નાશ થાય ?

પહેલું જ્ઞાન ને પછી અહિંમા, એટલે શું ?

દશવૈકલ્પિકમાથી એક વાક્ય ઉપાડ્યું કે 'વદમ નાણ તમો દયા। એ વાક્યથી 'પહેલું જ્ઞાન ને પછી દયા' એમ થાય છે, પણ જ્ઞાન ખાતર દયાને આધી મૂકવી એવો અર્થ તો નથી નીકળતોને ? દયા પાલન માટે જ્ઞાન મેળવવું એ કમલ, પણ જ્ઞાન મેળવવા માટે દયાને આધી મૂકવી પડે તો ? આનો કઈ ઉત્તર ? આજે તો જ્ઞાનના નામે દયાના નાશની વાતો થાય છે, તેનું શું ? અન્તુ દયા બે રીતે થાય છે એક તો સ્વયં સમ જીને અને બીજી સમજદારની નિશ્રાએ ચાવીને જ્ઞાન પોતામાં જોઈએ એમ નહિ બ પોતામાં જ્ઞાન હોય અગર જ્ઞાનીની નિશ્રાએ હોય જૈનશાસનમાં બે બતના વિહાર કહ્યા ગીતાર્થનો વિહાર અથવા તો ગીતાર્થની નિશ્રાનો વિહાર ત્રીજો નહિ ન જ્ઞાની હોય, ન જ્ઞાનીની નિશ્રા હોય, એ સાધુ અસાધુ અને શ્રાવક એ અશ્રાવક જ્ઞાની તે કે જે હય, જોય અને ઉપાદેયને તત્ત્વવચે મમજો અને મમજવે જોય, ફક્ત જાણુવા ચોગ્ય, હય જોડના ચોગ્ય અને ઉપાદેય એટલે આદરના ચોગ્ય કત્યાણનો અર્થ આત્મા ગમે ત્યાં મ યોગોમાં

પણ હેયને ઉપદેય ન કહે અને ઉપદેયને હેય ન કહે જરાએ ફેરફાર ન થવા દે દરેકને પોતાના સ્વરૂપમા કાયમ રાખે ગમે તે અપેક્ષાએ જોલે પણ સ્વરૂપ કાયમ રાખે દયા મેળવવા માટે જ્ઞાની બનેા અગ્ર જ્ઞાનીની નિશ્ચયે ચાલે જ્ઞાન વિના દયા થાય નહિ માટે દયા ખાતર જ્ઞાન મેળવવું, પણ જે દયા ખાતર જ્ઞાન મેળવવાનું તે જ્ઞાન મેળવતા દયાનો નાશ કરવો પડે, એ જ્ઞાન શા કામનું ? જ્ઞાન માટે દયા દૂર કરે એ હેયુ હેયુ કહેર ? દયાના અભાવે હેયુ હેયુ કહેર થાય ? એક વખત હૃદયમાથી દયા નીકળી ગઈ એટલે પછી તો ગમે તેવા હિંમત પ્રમતે કપાડી પણ ન થાય. એકવાર હૃદય કપે, બીજવાર થોડું કપે, ત્રણવાર, ચારવાર, અને પછી તો નિર્ધન પરિણામ થઈ જાય આટલા માટે તો સાધુને તથા શ્રાવકને હિંમત લક્ષ્યાભિમાવી પસાવ પણ થવાની ના કહી છે એવાગ્રી મૂર્ખા આવે, ઉલટી પણ થાય, બીજવાર આખો મીચી જાય, ત્રીજવાર શુકતો જાય, ચોથીવાર અને પાંચમીવાર જયો એટલે દેવાઈ જાય અનાર્થ દેન ધર્મ માટે અયોગ્ય ઢંઢ કહ્યો ? ત્યાના વાતાવળ, હવા, પ્રવૃત્તિ, બધા વિષયો એથી હવા એવી છે કે અહીંથી મારામા સારો જયો હાય તોપણ પ્રાય અસવ યથા વિના ન રહે આત્મા એ ભાવુક દ્રવ્ય છે જે મયોગોમા મકાય તેવી અસર એને ઝટ થઈ જાય નાન તેવું આપો કે જેવી તે જ્ઞાનને લેનાર આત્મા આરભથી મુક્ત થાય આત્માને જ્ઞાન એવું મળવું જોઈએ કે જેના યોગે આત્મા સ્વયમેવ દિવસે દિવસે આરભથી મુક્ત બનેતો જાય. વસ્તુતઃ આરભને ગળવાની, પોષવાની, અને મેનવાની ભાવનાવાળાઓ અમ્યગજ્ઞાન માટે લાયક નથી જેમ જેમ જીનગામનનું જ્ઞાન આવતું જાય, તેમ તેમ આત્મા મહેજ પાપારભની પ્રવૃત્તિ છોડી નિવૃત્તિ માર્ગ તરફ વળે માથી દયા ત્યાજેજ આવશે કે જ્યાં જ્ઞાનીએ કહેલી વસ્તુપર રાગ થશે

પ્રશ્ન : ને અનુભોદનાનો લેદ મમજો

વખાણુ તેના ડરો ઠે જે વખાણુવા ચોગ્ય દોષ ચારટાઓ ઘણાએ દુશીયાર હોય પણ એની દુશીયાગી વખાણાય ? ઉન્માર્ગગામી, એ લયે સારો વક્તા હોય પણ એનું વક્તૃત્વ વખાણાય ? વખાણીએ તો ભોળાઓનું ટોણુ ડયા જાય ? ઉન્માર્ગે થઈ જાય ઉન્માર્ગની પંપરા વધે હૃદયમા એમ થાય કે એનું વક્તૃત્વ અનુપમ કે પણ એ ઝીજ ડયરામા પડી કે જે આવુ વક્તૃત્વ ધર્મના અર્થિમા, મોક્ષાર્થિમા હોય તો તેણુ સાફ ? પણ મોઢેથી તો ડઈજ ન બોવાય એમ જતા એના શુણુ બોલ વાજ હોય તો એના હોમમા ડોઈ ન ફસાય તે રીતની તેની જોગખાણુ સર્વના હિત માટે ડરાવવીજ જોઈએ વારાગનાની મુદરતા વખાણુવી હોય તો એનાથી થતી હાનિએ પણ ખતાવવીજ જોઈએ માત્ર મુદરતાના વખાણુ કરે એ વાત જૂની પણ જે એમા વારાગનાનું નામ વારણુ હોય તો એની ભયકરતાથી માલગના ને સાવચન ડરવાજ જોઈએ અને મમજાવના જોઈએ કે એને આધીન વનારાઓની હાલત ઘણીજ ભયકર થાય કે એમ કહેનામા જે ડેફેમેશન કેસની ખીક લાગતી હોય તો મુગા રહેણુ બાપી વજન મમજે 'હુ તો શુણુનો રાગી, શુણુનો રાગી, એમ કહ્યા ડરે, એ તો પાગલ જેવી વાત થઈ શુણુનો ગગી, તે શુણુને પ્રશ્ન એ કે જેમા દોષની છાયાએ ન હોય છાયાએ ન આવે એની કાળજી ગજે જે શુણુની પ્રશ્નસામા દોષ આવે અને દુનિયા ઉધે માર્ગે દોરાય, એ શા કામનુ ? શ્રી જિનેશ્વરદેવ તો વીતરાગ છે, છતાંએ દુર્નયોને દુર્નય તરીકે જોગખાવવામા ડમીના ન રાખી જોગાળો શ્રાવન્તિ નગરીમા જ્યા ત્યા પોતાને જિત કહેતો ફરતો હતો ભગવાન જાતમન્નામીએ આવીને પૂછયુ, 'ભગવન ! શ્રાવન્તિમા શુ બે જિત છે ?' ભગવાને શુ કહ્યું ? ભગવાન જાણતા હતા કે મારા કહેવાથી ગામમા વાત પ્રગટશે જોગાળાને કષાય થશે મત્ય વચનના પ્રનાપે જોગાળો કોપાયમાન થઈ અહીં

આવશે તેજેલેશ્યા મૂકશે મારા જે શિષ્યો બગી ભમ્મીભૂત
 વશે મને પણ તેજેલેશ્યા મૂકશે જેને લઈને ૮ માસ પર્થ ત
 તાપ નહન ઝવે પડશે એ તેનેલેશ્યા એનામા પણ પેમશે
 અને માત માત દિવસ ત્રામ પામશે આ બધુ બગવાન બાણુતા
 હતા છતા એ ભગવાને 'જોતમ' મૂકને પચાત' એ ખટપટ
 આપણે શી ? એમ ન કહેતા ઉઠુ જે સત્ય હતુ તે પ્રગટ કર્યું
 મૌધર્મ ઉદ્ધે ભગવાનના વખાણુ કર્યા એ પ્રશ્ન માને અસંખ્યાતા
 દેવોએ વધાવી પણ મગમો તે ન પગી અને પરિણામે
 મગમે લગભગ છ ૭ માસ મુધી બગવાન શ્રી મહાવીરદેવ શી
 કનડગન કરી, લય કર ઉપસર્ગો કર્યા અને એ છએ માસ
 મૌધર્મેદ્રને માથે હાથ દઈ તે મધળો સમય દુખમા પમાર
 કરવો પડ્યો કહ્યો, એ પ્રશ્ન મા ઝવેમા સૌધર્મેદ્રે ભૂલ કરી કે
 પોતાના સમ્યક્ત્વને નિર્મળ કર્યું ? કહેલુજ પડ્યો કે સમ્યક્ત્વને
 નિર્મળ કર્યું કો ? અયોગ્ય આ મા શુદ્ધ નત્યનો વૈરી બને,
 એના શુદ્ધ સત્યના પ્રચારકનો મો દોષ ? મગમ તો એવો આત્મા
 હતો કે તે, ભગવાનની 'યાનમા જેમ જેમ ચિરતા બેતો ગયો
 તેમ તમ તેનો ક્રોધ વધતો ગયો લય કર ઉપમર્ગ કરતો ગયો
 એક રાતમા વીમ ઉપમર્ગ કર્યા છ માસ મુધી ભગવાન જ્યા
 જાય ત્યા ઉપમર્ગ શિવાય બીજી વાત નહિ આવા આત્મા માટે
 ઉપાય જ શો વારુ ? હવે ખૂદ ભગવાનને હેરાન કરનાગ
 દુનિયામા હોઈ ગયે છે તો મામાન્ય ધર્માત્માઓને હેરાન
 કરનાગ અત્યારે હોય, એમા નનાઈ શુ ? મત્યને, ડોઈ
 મમારનો પિપાસુ, દુર્લભી આત્મા, દળાવવા માગતો
 હોય, તો એના કચ્છા સત્યને છુપાવાય નહિ અને જે
 એમજ હોય તો તો એવો કાયદો કરવો પડે કે- 'મગમ જેવા
 જીવના હોય ત્યા મુધી શ્રી મહાવીરદેવના ગુણગાન ગાવા ન
 બેઠએ' જ્યા મુધી પ્રભુ માર્ગના વિરોધી જીવતા હોય ત્યા મુધી
 પ્રભુ માર્ગના ગુણ ગાન ગાવા નહિ, એમજ ને ? આજ એ પણ ચિંતિ
 છે કે પૂજા કરવા બાય, તો ચાર ચોળીઆ એમ કહે કે- 'આ ભગવાન

હા યો' આથી શું પૂજા કરનારે પૂજાને મૂકી દેવી? દાન, શીલ, તપ, કૃતારની, સઘ કા'નારની, પૂજા લણાવનારની, પ્રતિષ્ઠાની, ઉવાપનની, ઉજમણાની ટીકા કરનારા હયાત હોય, ત્યા મુધી તે પ્રભુપ્રણીત અનુષ્ઠાનોની આરાધના ન કરવી? દેટલાકો તન્દુધી આજે શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેલા અનુષ્ઠાનો મામે લાવ આજો કરવામા આવે છે સ્વાર્થ માટે, ધારેલા કાર્યની સિદ્ધિ માટે, મનના માનેલા મનોરથની પુષ્ટિ માટે, 'જ્ઞાનીએ કહેલા અનુષ્ઠાન ધીન જરૂરી છે' એમ કહેતા તેનાઓને આચકો પણ આવતો નથી, આથી એવા પ્રભુપ્રણીત અનુષ્ઠાનોને ધીન જરૂરી કહેનારાઓની હયાતિ જોવાના કારણે, તે અનુષ્ઠાનોને સ્વપરના કન્યાણની માધનાના નિમિત્ત માનનારાઓ તેની આરાધના કેમ ચકે? જિનમૂર્તિ દેખી મિથ્યાત્વ પામનારા ઘણા છે પણ શાએ તો એને સમ્યક્ત્વનું કારણ કહ્યું મૂર્તિની મામે જેમ તેમ જોડી સસારની દુર્ગતિ માથે એ માટે આપણે મૂર્તિ ઉઠાવી લેવી, એમ? કોઈ મૂર્તિનો વિરોધ કરે, મૂર્તિને પાપ કહે, મૂર્તિપૂજકને પાપી કહે, એ બધાને પાપી પાપી જી પાપ બાધ્યા કરે, એની સફળતિ માટે મૂર્તિ બધ કરવી, એમ? આમ કરવું એ તો અજ્ઞાનતા કહેવાય આથીજ કહેવું પડે છે કે પ્રભુના માર્ગના મર્મ સમજો શુણ અને શુણાભાસની પરીક્ષા કરી, અનુમોદના કરવા યોગ્યની અનુમોદના અને પ્રશન્ના કરવા યોગ્યની પ્રશન્ના કરો પ્રશન્ના કરવા યોગ્ય હોય તે નિયમથી અનુમોદના કરવા યોગ્ય છે પણ અનુમોદના કરના યોગ્ય હોય તે પ્રશન્ના કરવા યોગ્ય હોય પણ ખરા અને ન પણ હોય માટે આ અનુમોદના અને પ્રશન્ના બેદને બરાબર સમજો

બાખ્યાન ૨૬ મું

મમ્યગજ્ઞાન કોને કહેવાય ?

મ ઉપકારી નરનાર મહર્ષિ, આ મનુષ્ય પણની મફલન માટે કુમારે છે કે શ્રી જિને ચરદેવના શાસ્ત્રનું શ્રવણ ૬ વુ જોઈએ, શ્રદ્ધાને મજનન કેળવવી જોઈએ, અને પડી શ્રદ્ધામા મકકમ રહીને મયમમા પોનાની શક્તિનો ચય કરવો જોઈએ, તોજ છનનની સાચી મફલતા સાધી શકાય જ્ઞાની બામા નફ લતા બતાવે છે આપણે ઠોધ જૂની વસ્તુમા મકજના કુપી લીધી છે એ જો ન લાગે ત્યા મુધી આ વાતો હૃદયમા એલા પ્રનાણુમા જયે નહિ મનુષ્ય છનનની મફલતા માટે આ ત્રણજ કામ ૧ શ્રી જિનેચરદેવોના શાસ્ત્રનું શ્રવણ કરવું ૨ શ્રવણ કરીને શ્રદ્ધાને મજનૂત બનાવવી ૩ અને પડી શ્રદ્ધામા મકકમ રહીને મયમમા પ્રવર્તન કરવું આ પ્રવૃત્તિ જ્ઞાનીએ બતાવેલી છે, જ્યારે દુનિયાની પ્રવૃત્તિ જૂદીજ છે દુનિયાની જે પ્રવૃત્તિ બાલે છે તેવી કળનાજ, તેવી પ્રવૃત્તિને પોપનારા અને તેનીજ મલાહ આપનારા ધણા છે જ્યા ત્યા દર્શનજ એવું, પણ આતુ દર્શનજો કવચિત્, કોઈક વ્યજે, કીક આપણા આત્માને નિશ્ચય ધાય કે બાના વિના મિદ્ધિ નથી તોજ આની આરાધના કરી શકાય દુનિયા તો જૂદી છેજ, પણ આપણે પણ જૂદા છીએ. ગ્હેવુ જૂદા અને આને માનીએ છીએ એમ કહેવરાવવું એ બને શી રીતે? એનો વિચાર કયો? આ વિચાર માટે તમને ટાઈમ નથી, ટાઈમ મેળવવો ખાત્રી છે, આ છુદગીમા આ કારવાઈ માધવા માટે કુરસદ જોઈ છે બીજા કાર્યોમા આ છુદગી મોપાઈ ગયેલ છે એ કાર્યો પૂરા થઈ જાય ત્યાધી ધુટી મળે તો આ કરવાનાને? (મલામાથી-ત્યાગની રૂચિ

થતી નેઈએ ને ? કેવું મળેતું નાનીનો માર્ગ ત્યાગીજ નમજી
 શકે એ માર્ગ જગતર ત્રાસ ત્યાગીજ નમજી શકે
 સમજતી પણ એ શકે અને એ ત્યાગી પાસે નમજી પણ તે
 શકે કે જેને ત્યાગની રૂચિ હોય એટલે અગ્રે રૂચિ એટલે અગ્રે
 નમજી શકે જ્યાં જાઓ ત્યાં ત્યાગને માટે આમજ જોવાને
 થી જિનેશ્વરના વચનો, ત્યાગી થયા વિના માગી ગીતે
 મમજી ગણતા નથા, માટે ત્યાગીજ ગીતને મમજાવી
 શકે છે, અને આજ્ઞાનાજ નેટથી નેટથી પેનામા ત્યાગની
 રૂચિ એટલું મમજી શકે છે નૈનચામનની આજ્ઞાઓના કહેનાજ
 શ્રી જિનેશ્વરેવ, રચનાર ગણધરેવો અને ત્રાસવી નખનાર સમર્થ
 આત્મારો જધાએ ત્યાગી વાચવાનો અધિભજ પણ ત્યાગીને શ્રી
 જિનેશ્વરેવે કહેતુંજ જોવો, જેમ જોવવામા નાનમ લાગતી
 હોય તો ડેનજ્ઞાનની રાહ જૂઓ કેવજ્ઞાન થયા પહેલા જોવ
 વાની ભાવના ન રોકી શકાતી હોય તો શ્રી જિનેશ્વરે કહેતુંજ
 કહો જ્ઞાની થવું નહિ, કેવજ્ઞાનની રાહ જોવી નહિ, એટલી
 ધીરજ ધરતી નહિ અને જ્ઞાનીના આજ્ઞાઓ સ્વીકારવા નહિ, એ
 કંઈ આવે ? અજાણે જાણકારની પાઠગ જવું, જાણકાર ન મળે
 ત્યાં મુખી જેમી જેવું પણ ઉર્જિં તો નજ જવું આ નિર્ણય
 થાય તો 'સમ્યગ્જ્ઞાન' એ શું ચીજ છે તે ઓગળના વારલાગે ?
 મમ્યગ્દર્શન વિના મમ્યગ્જ્ઞાન કે મમ્યગ્ચારિ યદ્દોઈ શકતા
 નથી અજાણે આજ નવ પૂર્વ મુખી જાણે, એવું મયમ માખીની
 પાખ પણ ન દૂભવે એવું, મેના ઉપદેશથી નખ્યાજ ધ આત્મા
 મોક્ષમાર્ગના મુમાર્કર બને, મુદ્ધિએ પણ જાય, છતાં શાન્તે એના
 એ જ્ઞાનની તથા કઠીન મયમની વાચનવિક ધિમત ન આકી
 કહો એ જ્ઞાના અભાવે ? મમ્યગ્દર્શનનાજ અભાવેને ? જ્ઞાનહતું
 પણ જ્ઞાન તરીકે પરિણામ પામેવું નહોતું સાચને અનુમરતીજ
 મતિક પનામા અમે માનનાજ છીએ સાચનો ઝેમે ન હોય તો
 ગમે તેવી અમારી મતિ પનાને મૂકી દેવા તૈયાર છીએ અમારી
 મતિક પના એક પણ તમને મમજાવવા માગના નથી એમાજ

અમારૂં અને તમારૂં ઉલ્લેખનું ક'યાણ છે મતિકેટપના અનુસાર
ધર્મ ગોઠવાય તો 'માયા એટલી મતિ' પછી શુ યાય ? (સભા
માથી) 'મો શાણનો એક મત' ગાયી ? શાણપણને આધીન
હો માટે વિદ્વાનોની પરિપદ હોય પણ કાયદા બહાર જોલવાની
હઠ નહિ વસ્તુને વળગે તો સો શાણનો એક મત સમ્યગ્
દર્શનનો અભાવ, જ્ઞાનને તથા ચારિત્ર્યને ગોણ કરી નાખે છે
અમે પણ ખ્યતિ, પ્રસિદ્ધિ અને માનપાન કે પૂજા માટે
જો આગમ લાણીએ તો એ અજ્ઞાન છે, જ્ઞાન નથી. કારણ કે
વસ્તુનો દુરૂપયોગ થયો મોજડી કિંમતી પણ માથે મૂકાય ?
એમા નગ લાખ લાખનું હોય પણ એ મોજડી પગમાજ હોય
એજ ઔચિત્ય કિંમતીમા કિંમતી હીરો પણ હાથે પહેરાય, કંઈ
પેટમા ઓછોજ મૂકાય ? વસ્તુને તેજ સ્વરૂપે વાપરવી જોઈએ કે
જે સ્વરૂપે વપરાવી જોઈએ સમ્યગ્ જ્ઞાન મુક્તિ માટે હોય તો
મુક્તિ આપે ત્રિપૃષ્ઠ થના પહેલા સગવાન શ્રી મહાવીરદેવના
આત્માએ કહીન તપ કર્યું, પણ એ સયમ અને તપના ફલમા
બલવાન થવાનું નિચાણ કર્યું પરિણામ શુ વયુ ? જલ મળ્યું
પણ સયમ ગયું સયમ ગયું એમ નહિ, પણ માતમીની દિશા
ખતાવીને ગયું તારક એ નાશક બન્યું એમા જ્ઞાનની, તપની,
કે સયમની ખામી નહોતી પણ એ આત્માની લાલમાનો વેગ
વધી ગયો. અનાદિ કાવચી આત્માને વળગેલી લાલસામાથી છૂટવા
આત્માએ ઘણું આવધ બનવું પડ્યે 'પદમ નાણ તજો દયા'
આ સૂત્રનો ઉપયોગ આવધગિરીથી ન વાય તો એજ સૂત્રથી હાનિ દયા
કયા નાનના પ્રતાપે આવે ? પોતાના આત્માની જોને દયા આવે
એને પારકાની આવે પારકાની હિંસા કરવાથી, પારકો
તો મરે કે, ન પણ મરે, પણ પોતે તો નિયમા મરે
સામાને મારવાની લાવના કરવાથી એને મારી ચકાય એ કાયદો
નથી પણ પોતે તો એ દુષ્ટ લાવનાના યોગે નિયમા મરી ચૂકયો

મહાસતી મદનરેખા પોતાના પતિને ડેલી ઘડીએ કંઈ શીખા
મળુ દે છે ? મદનરેખા એ યુગબાહુની ધર્મપત્ની હતી યુગબાહુનો
૨૨

મોટે ભાઈ યુગભાહુની ધર્મપત્ની મદનરેખા ઉપર આસક્તિ બન્યો
 એથી નાનો ભાઈ આકળીલી જણાયો એ ન જોઈએ, એમ ના
 કર્યું અવસર પામી નાનાભાઈના યાત્રા ઉપર તલવાર મૂકી
 ધાયવ કરી, મૂઝાઈત કરી, ચા યો ગયો મદનરેખા કંઈ વૃદ્ધ
 વસ્થામાં આવી ગયેલી નથી ઉદરમાં ગર્ભ છે મનમાં સમજે
 કે કામ મોટા ભાઈનું ■ મધાને આઘા કરીને, પોતાના પ
 પામે જેમીને શું કહે છે ? યુગભાહુની આંખો લાલ થઈ
 ક્ષત્રિય છે, આવેશ આવે છે મદનરેખા કહે છે કે, 'મરેલાને માર
 શ્યા ? આપ ક્ષત્રિય છો વીર છો ધીર છો આન્ત યાઓ.' ■
 બધું પત્ની સમજાવે છે એ સમજાવટથી યુગભાહુની આંખોમાં
 લાવાશ ચાની ગમ્મ મદનરેખા કહે છે કે 'એ તો લાવથી મૂકે
 આપતો જીવતા છો એમના જેવા મરેલાને મારવાનો વિચાર
 આપ જેવા ક્ષત્રિય મુખતને ન છાજે શાન્ત યાઓ હૃદય
 એમને ક્ષમા દો સારીયે દુનિયાના જીવજલુને ક્ષમાપના આપ
 માફી માગી લો બધું જ બૂલી જાઓ અત્યાર સુધી કરેલા પાપ
 પસ્તાવો કરી લ્યો ચાર શરણો સ્વીકાર કરો અને છે લી
 હિ માટે ચારે આહારનો ત્યાગ કરો જવાની તૈયારી છે' ■
 ભાગ્યશાલિ ! આ તે શી કે શુર ? આ સસ્કારની જૈનકુલને જ
 છે આ સસ્કાર જૈનકુલજમા હોય તો એ જગર પેસે પળુ સુ
 છે આ સસ્કાર જ્યા જ્યા કેળવાતા હોય, કેળવાયા હોય,
 ત્યા અમારા મન, વચન અને કાયાથી અનુમોદન છે પણ
 જ્યા આ સસ્કારો ઉપર અગિ મૂકાવી હોય ત્યા ત્યા અમારો
 મન, વચન, કાયાથી વિરોધ છે આ શિક્ષણ જૈનકુલમાં ફેલ
 તો મારેલું પરિણામ આવે જૈનશાસનની એ ખૂબી છે આ શિક્ષ
 દેવાનું તમારું અમારું કામ છે અમે આગમ બધીએ છીએ એ
 માટેજ અમારે વાચવાનું, તમારે સાંભળવાનું એટલા માટે
 વ્યાખ્યાન સંભળાવીએ ત્યાથી અમારી એકજ લાવના કે
 બધા અમારા સાચી થઈ જાય, અમારા ચાત્રનિર્દિષ્ટ વિચાર
 મળતા થઈ જાય અમારા ને એમના વિચાર એક થઈ

આગમાનુસારી બની જાય તીર્થ કરદેવ તીર્થની સ્થાપના શા માટે કરે છે ? 'સવિ જીવ કરૂં શાસન રસી,' આ ભાવનાની સફળતા માટે કેવળજ્ઞાન થયા પછી કોઈ ઇચ્છા નથી છતાં એ ઉપકારી તરીકે ઓળખાવાય છે શાથી ? ત્રીજે ભવથી, તીર્થ કર નામ કર્મની નિકાચના કરે ત્યાથી, કેવળજ્ઞાન થાય ત્યાં સુધી, એજ ભાવના સર્વોચ્ચ રીતે હૃદયમાં રમતી હતી, કે

‘સવિ જીવ કરૂં શાસન રસી’

પ્રશસ્ત કથાય વિના ચાલે ?

અપરાધી પ્રત્યે પણ અશુભ ન વિચારવું એ સમ્યક્ દૃષ્ટિનું લક્ષણ છે (મગ્ન-વાલીએ રાવણને દણા યો એનો હેતુ) આનો ઉત્તર ખાસ સમજવા જેવો છે ઉપરની વાત પોતાના અપરાધીની છે રાવણ શાસનનો અપરાધી હતો ત્યાંએ એના માટે અશુભ વિચાર તો નજ આવે પણ એ રાવણ તીર્થનો નાશ કરી પોતાના આત્માનો ઘાત ન કરે, એ બચાવ માટે મુનિવર વાલીનો વિચાર હતો એને બચાવવા નેટલી યાદ એટલી મુનિવર વાલીની કરણી દયાથી બરેલી હતી રાવણે જ્યારે જમ ભારી, હૃદયમાં પવટો થયો અને સમજ્યો કે ‘મહે ભૂલ કરી, તીર્થ નાશ કરવા સુધીની અધમતાએ પહોંચ્યો,’ ત્યારે દયાના સાગર વાલી મુનિવરે તરતજ અશુભો ઉપાડી લીધો મુનિ પોતાની જાત પરના ઉપસર્ગને સહે પણ સાધે ॥ મુનિને ઉપસર્ગ આવે તો, એમ કહે કે ભલે સહે, કર્મક્ષય થશે, એમ ? અને છતી શક્તિએ ઉભા રહી જોયા કરે ? હરગીજ નહિ છતી શક્તિએ ન દોકે તો એ વિરાધક યાય પૂર્વાચાર્યોના જીવન એ રીતે ઘડાયેલા છે પોતાની જાત માટે દરેક સ્થિતિમાં, દરેક ઉપસર્ગો, અજડપણે સહેતા પણ જ્યાં શાસનપર આવે, ત્યારે સામાને કહી દેતા કે હશે ત્યાં સુધી જમે અમારી બધી શક્તિ તમારા બધા માટે વાપરવાના અને એમ કરવું જ ભોમ્મએ જોતું નામ તો વિવેક છે સમ્યક્જ્ઞાનનું સ્વરૂપ પણ એજ છે જેના યોગે આપણી મુક્તિ એના નાશ વખતે આપણી બેદરકારી

હોય? સાધુથી બનાવટી સમતા ન મકાય અને ગૃહસ્થથી ઘર ન છોડાય, પછી રત્નત્રયીનું શુ? થવું હોય તે થાય, એમને? જેનાથી તરૂં, જે મને તારે, એનો નાશ થતો હોય ને હું છતી શક્તિએ બેસી રહું, તો એ વસ્તુનો હું એવક નથી એ સદસાવપૂર્ણ સૌર દેનામા આવે? જાતને બૂલી જાય અને રત્નત્રયીમય જાને એનામા એ આવે જે રત્ન ત્રયીની બહાર હોય, એને તો એ મુઝવણ જવાની નથી સમ્ય જ્ઞાન, સમ્યગ્જ્ઞાન અને મમ્યત્વાચિન્નરૂપ રત્નત્રયી જાણી જાય, તેને રત્નત્રયીની સામે આવેલા માટે શુ શુ થાય તે એ- જાણે બીજાને શી ખબર પડે? હું શાસનનો છું એ બરાબર હોય તો શાસનના નામે આડી અવળી વાતો કરવી એ હિમ્મત છે કૃતરા પણ સારા હોય કે જેનું લણ ખાય, તેના ધર્મમાં જીવતા સુધી છુટારા વિગેરેને પેસવા ન દે જેને ખાધેલા લૂણની કિંમત ન હોય તેને શુ કહેવાનું? એ શાસન હુંયે વસ્તુ હોય તો શાસનના નાશ વખતે શુ થવું જોઈએ? શાસન પરિણામ પામ્યા વિના શાસનને તારક સમજ્યા વિના જ્ઞાની જે સત્વ માગે છે તે આવવાનું ઇથી ઝાઝરીયા મુનિવર બિશ્વા લેવા ગયા તે ઘરમા વસતી સ્ત્રી, પતિવિયોગીની હતી, પતિ પરદેશ ગયો હતો વિષયવાસનાને રોકી શકતી નથી એ મુનિને એવા આશયનું કહે કે- 'દેવાગના જેવી સ્ત્રી હું તાજે થાઉં છું, આ સઘળી સાક્ષીના માલીક તમે અને તમારી પતિ તરીકે જાહેરાત નહિ થાય માનો તો આ ત્રણ લાક્ષ ન માનો તો નીચે જાઓ એટલી વાર તમે જે શાસનના ભક્ત છો તે શાસનની એવી ક્રોધેતી કરાવું કે ન પૂછે વાત શી મરજી છે?' ઝાઝરીયા મુનિવર હૃદયમા ચિન્તવે છે કે મૂર્ખાઓએ કરેલી શાસન હીલનાની કિંમત શુ? તું મારી થાય આ સાદાળી મારી થાય, પણ એની કિંમત મારે કયા? એ મૂકીને જ નીકળ્યો છું આવી રીતના વિષયવિલાસોમા ન ફસું એ માટે તો નીકળ્યો છું મયમ ટકાવીને બહાદુરી પૂર્વકે બહાર નીકળે એમા શાસનની હીલના કે પતિત થઈને ત્યાં રહે એમા હીલના? પતિત

યઇને રહેવાથી કદી ઘોડા દિવસ તો હીલના અટકે પણ પોલ નીકળે ત્યારે કેઈ સુણી હીલના થાય અત્યારે હું નીકળું ને ફળેતી કરે એથી લોક નારાજ થાય બે કલાક, ચાર કલાક, બાર કલાક, દિવસો સુધી પણ પરતુ છેવટે જ્યારે હું મારા સ્વરૂપમા ખીણુ ત્યારે? એક આડતીયો કહે કે મારે પૈસા નથી દેવા સબધ રાખવો હોય તો દાવો ન બાધો પણ આ કહેવામા બે એ કહેનાર એમ કહે કે 'મારે દેવા છે એ સાચા, પણ મિથિતિ નથી' તો તો શાણાઓ એવા કેઈ જતા કરે, પણ કહેનાર કહે કે-'તમે માગતાજ નથી ચોપડામા હોય તો ખોટા ઝે થાય તે કરો, સબધ રાખવો હોય તો ભલે, નહિ તો થાય તે કરી લો' તો પેલો આડતીયો શુ કરે? દાવો બાધેને? નમી જાય એની વાત નથી, અક્કડ થાય એને માટે આ વાત છે દુનિયાના અનુભવનો આહી શુદ્ધ અને સદ્ભાવભર્યો ઉપયોગ કરે તો આજે શાસન જયવતુ થાય બનાવટી હીલનાઓના નામે મૂળ વસ્તુ મૂળી દેવાય? મૂળીઆના ફળ લેવા હોય તો મૂળીઉ ધૂગમા ઘાલવુ પડે, જમીનમા નાખવુ પડે, પાણી નાખી પહોણું કરવુ પડે, તો ફળ આવે હાથમા મૂળીઉ પકડી હલાવ્યા કરે તો એ અને મૂળીઉ બેય ફલ વિનાના રહે દૂધમા ધી તો ઘણું છે, પણ દૂધના કુડામા હાથ નાખી દૂધ હલાવવાથી ધી ન આવે દૂધની જાતને પલટી નાખવી પડે એ મધુરમા ખટાશ નાખવી પડે છે અને એથી તેનું નામ, સ્વરૂપ, સ્થિતિ બધુએ પલટાઈ જાય એટલે કે દૂધ, દૂધ મટી જાય અને દહીં તરીકે ઓગળાય આત્મામા રહેલા ધર્મને પ્રગટ કરવા શુ શુ કરવુ પડે? આત્માના ધર્મ પ્રગટ કરવા બહારના આલબન બેઈએ કે નહિ? હવે એ દહીંરૂપ બનેવા દૂધમાથી ધી કાઢવામા ઘોઘાટ કેલો થાય? એ દહીંમા વલોવવાની ક્રિયા શરૂ કરના પહેલા અતિ ગરમ પાણી નાખવુ પડે વલોવ નારા કેવા હોય? નિરોગી અને મજબૂત એ નિરોગીઓના શરીરે પણ વલોવતા પરસેવાના ઝેબ ઝેબ છૂટે એ વલોણા વખતે થના

અવાજથી વલોણ ફેરવનારા જરા પણ ગભરાયા વિના વેગથી
 રવૈયાને ફેરવેજ બાથ, કારણ કે વલોવવામા જેટલી કચાચ એટલુ
 માખણ ઝોણુ વલોણના અવાજથી ગભરાય અને વલોવનારા ને
 બધ પડી બાથ, તો માખણ ન નીકળે આજ રીતએ
 શાસનની રક્ષા કરતા એ મોક્ષના અર્થે શાસનસેવકના હૃદયમા
 જરા પણ ગભરામણુ ન થાય શાસનની રક્ષા કરતા, અજ્ઞાનીઓ
 તરફથી થતા ઘોઘાટની તે ણીલકુલ દરકાર કરેજ નહિ રત્નત્રયીને
 પોતાની તારક સમજનાર સાધુ, સમતાના બહાને પોતાની પરમ
 તારક રત્નત્રયીનો સામર્થ્ય હોય ત્યા સુધી તો નાશ નજ થવા દે
 એ ત્રણ રત્નની સેવા, પાલન અને રક્ષણ એનું નામજ સાચી સમતા
 છે જેણે રત્નત્રયી મેળવી એ સાચવી ન શકે તો એની સમતા
 અધૂરી અને એના માટેજ જ્ઞાનીએ પ્રશસ્ત કથાયોનો નિયેધ
 નથી કયો વીતરાગદ્વેષ ન આવે ત્યા સુધી કથાયો સર્વ પ્રકારે
 જતાજ નથી માટે સર્વસ્તુત્ત્વ રક્ષણ કરવા જતા અપ્રશસ્ત
 કથાયો ન આવી જાન તેની ખાસ કાળજી રાખવી જોઈએ.
 નહીના બહેણને રોકવા પ્રયત્ન કરે તો ભેગો તણાય પણ
 એ પૂર જે દિશામા બહેણ હોય તેથી ભિન્ન ભિન્ન દિશાએ
 લઈ જાય તો હાનિ ન થાય એટલુજ નહિ પણ જોઈતુ પાણી
 કામમા લેવાય અને જોઈતો લાભ ઉકાવાય એજ પ્રમાણે મન,
 વચન, કાયાના યોગની પ્રવૃત્તિનુ સમજવુ યોગોની પ્રવૃત્તિઓએ
 શુણ્ઠાણે રોકાન છે માટે એ પ્રવૃત્તિ આહુ રહે તો ભલે થલુ
 રહે, પણ એ પ્રવૃત્તિને ઉવટી દિશામાથી સુવટી દિશામા મૂકવી
 જોઈએ અને કથાયો પણ દશમા શુણ્ઠાણે જવાના છે માટે તે પણ
 ઉધે માર્ગે ન બાથ એની સાવચેતી રાખવી, એ ખાસ જરૂરનુ
 છે અન્યથા હિતને બદલે અહિત કરી નાખે ધર્મ નિરસિ
 માની હોય, પણ ધર્માભિમાન તો તેનામા હોવુજ જોઈએ.
 ‘હુ જૈન, સમ્યક્દર્શિ, શ્રાવક, માફે મસ્તકે અમૂક સ્મરેજ બૂકે,
 અમૂક થાય, અમૂક ન થાય’ આ બધુ હોય એ અભિમાન નહિ
 પણ ધર્માભિમાન છે અને એથીજ તે ઇચ્છવા યોગ્ય છે ઇતરમા

જઇને જૈન તરીકે છાપ ક્યારે પાડી શકે? ઈતરમા જઇને જૈન તરીકે છાપ શી રીતે પાડો? માનો કે રાત્રે સલા છે અને ટ્રીપાર્ટી છે અગર દિવસે સલા છે અને કદમૂળ આદિ અલક્ષ્યનું, ભક્ષણ છે હવે પોઝીચન શી રીતે રહે? ઈતરની સાથે તે ખાવા મહે તો, કે 'હુ જૈન છુ માટે મારે ન ખાવે' એમ કહે તો? ગમે ત્યા ભાય, ગમે ત્યા બેસે, તો પણ જૈન પોતાના શુદ્ધ આચાર વિચારને આધા મૂકે નહિ

ભીતિ અને પ્રીતિ બને જોઈએ

જ્યા જાય ત્યા, જેવી સલા તેણે જોલવું એમા ક્યાહો શ્યો? સાચા અને ખોટા એમ ઉભયમા હાજી ભણી આવો તો પેલા શુ કહે? 'આવ્યો હતો એક હાજીઓ' અને જો જરા માનપાનની પરવા કર્યા વિના હિતબુદ્ધિથી જૈન સદ્ધા તત્તુ સત્ય સમજાવી આવો તો પાછલથી કહે કે 'કોક જૈન આવ્યો હતો કે જેને માનપાનની પરવા ન હતી, પણ હિતબુદ્ધિથી કેવલ સત્ય સમજાવવાજ તે ઇચ્છતો હતો' વન્નુપાલ તેજપાલને જ્યારે મત્રીમુદ્રા આપવા માડી ત્યારે વીરધવગ રાજાને, એમણે શુ કહ્યું? 'રાજન્! જમે જૈન છીએ જમે પહેલી સેવા શ્રી જિનેશ્વરદેવની કરવાના પછી બીજી સેવા નિર્ઝય શુરુઓની કરવાના અને પછી એ બેની સેવામા ભાથ ન આવે એવી રીતે આપની સેવા કરવાના' વીરધવલ પણ વિચારે છે કે, 'જે આદમી પોતાના દેવ શુરુધર્મને આટલા વક્ષાહાર છે એ કહી પણ મારી વક્ષાહારી નહિ છોડે અને જે પોતાના દેવશુરુ ધર્મને વક્ષાહાર નથી તે મને ક્યારે લાત મારે એ ન કહેવાય?' હુનિયાના બ્યવહાર ખાતર દેવશુરુ ધર્મને બૂલનારો શુ શેઠને યાદ રાખે? કહી નહિ માત્ર મ્વાર્થ હોય ત્યા સુધીજ એ કહી શેઠ ખાતર જાન દે? સાચો પોતાની ફરજમા મહકમ રહે એની કદર કરનારાજ સાચા પરીક્ષકો છે. દેશના દ્રોહીઓની પણ શી દશા થઈ છે? એ જાણો કે? એક રાજ્યથી ફૂટેલા દેશદ્રોહીઓ બીજા રાજ પાસે જાય ત્યારે તે રાજા, એમને લાવવો આવે, રાજ્ય આપશુ,

હોદ્દા આપશુ, ગામ આપશુ, એમ કહી રસ્તા જૂએ આખરે
 છતી પેલા રાજાને હરાવી દેશ તાબે કરે એ વખતે સૌથી પહેલું
 ઇનામ આ દેશદ્રોહીઓને આપે બધાની સમક્ષ ઉભા કરી એ
 રાજા કહે કે 'આ રાજ્ય છતરું સહેલું ન હોય, ભયજનક હોય,
 પણ એનાથી કેંઈ શુભા ભય કર આ છે જે રાજ્યનું લૂણ ખાધું
 એનો નાશ કરનારા, હવે આપણો પણ નાશ ક્યારે કરે એ કેમ
 કહેવાય ? એમને જીવતા રાખવા ભય કર છે. ઇનામાના થકી
 જાઓ. ફાંસીને લાકડે, એજ ઇનામ' સ્વાર્થીઓ એક વખત તમને
 પોતાના સ્વાર્થ માટે વધાવી લે, પણ બહાર જઈ કહે કે કાંઈ
 નહિ આપણે તો જાણુ છું કે જૈન કેવાક હશે પણ કાંઈનહિ
 પણ જો તમે એ સલામા, ઘોઘાટ થાય છતાં, સત્ય સમજાવી
 આવો, તો પાછવથી શાણાઓ શોચે કે આદર્શી તો ખરો હતો,
 એમા ના નહિ ઘોઘાટની દરકાર વગર પોતાના સિદ્ધાંતોને કેવી
 સુદર રીતિએ મમજાવતો હતો ? વિરોધીની સામે ધર્મિએ
 મક્કમ થવું એજ વિરોધને ઢીલો કરવાનું સાધન છે.
 સમતાનો અર્થ જો બરાબર સમજાવ તો આ બંને પરીક્ષક કૌણ ?
 સાચામા ને ખોટામા એક છ હા કહે એ કે સાચાને સાચું અને
 ખોટાને ખોટું કહે એ 'રાજા માટે કવિઓ પણ 'મીમકાન્તમુણી'
 એ એક વિશેષણ વાપરે છે એટલે કે રાજાની એક આખમા
 ભય કરતા હોય અને બીજી આખમા મનોહરતા હોય.
 એના પ્રતાપે નિમકહલાલ તેની પાસે આનંદપૂર્વક આવી શકે
 પણ નિમકહરામને તો પાસે આવતા કપારીજ દોડે એજ રીતિએ
 ધર્મીને ઘેર ધર્મી આનંદપૂર્વક જઈ શકે, અધર્મીએ જઈ શકે
 પણ વિરોધી તો એ કિશામાએ જતા કપે કે રખે મને એ
 જોઈ જાય કારણ કે ધર્મી પ્રત્યે જેવી ધર્મીની ભક્તિ હોય છે,
 તેવીજ અધર્મી પ્રત્યે દયા હોય છે અને ધર્મના વિરોધી
 પ્રત્યે તો એની દશા એવી હોય કે એની સામે તે આખ પણ ન
 માડી શકે છતાં તે 'વિરોધી ! પણ બૂઝુ થાવ કે અહિત
 થાવ' એવી ભાવના તો ધર્મિના હૃદયમા નજ હોય ધર્મના

નારા વખતે છતી શક્તિએ મુગો રહે અથવા મુગા રહેવાનું કહે તે અનભિજ્ઞ છે. યાસનની રક્ષા, શાસ્ત્રવિધિ પૂર્વક, જે ભતિના પ્રયત્નોથી થાય, તે રીતે ધર્મિએ કરવી જોઈએ એમા સમતા અને શાંતિનો અભાવ છે એમ કહે નારા જ્ઞેનશાસનને પીછાનતા નથી વીતરાગે પણ કહેવા જોગી હકીકતો કહેવામા કમીના રાખી નથી

ત્યાગ એજ શરણ

ક્ષાયક સમપ્રીતના ચ્વામી, પણ અવિરતિના ઉદયે સયમ ન પામી શકનારા આત્માઓ કમળી ગયા છે કે 'હિ નાથ ! નાનામા નાના ખાળક જે તારી સેવા કરી શકે છે તે હું નથી કરી શકતો' એ એમ કહેના કે-‘અતિ પાપના ઉદયે સયમ નથી લેવાતું, પણ મારી રૈયતમાથી, ઘરમાથી, કુટુંબમાથી, પરિવારમાથી જે કોઈ સયમ લે તેનો મહોત્સવ હું કરીશ’ આ રીતના સયમ પ્રત્યેના અદ્ભાવને યોગે, સયમની, સયમધરની અને સયમના અર્થિની અનુમોદનાના યોગે, તે ચારિત્ર્યાવરણીય કર્મ ખપાવતા શાલિભદ્રની માતાએ આવીને જ્યારે શાલિભદ્ર સયમ લે છે એમ કહ્યું, ત્યારે શ્રેણિક મહારાજાએ કહ્યું કે-‘ધન્ય એને !’ એ ખરે જોગી ! જોગ જોગવી પણ જાણ્યા અને તણ પણ જાણ્યા’ જે પુણ્યવાન દેવતાઈ સુખ જોગવતા, એમને એ જોગને લાત મારતા કેટલી વાર જોગી ? સ્વામી શબ્દે વેરાગ્ય ઉત્પન્ન કર્યો બધું દુઃખમય જાગ્યું શ્રેણિક મહારાજના જોગામા થોડી વારમા અક જાઈ જનાર શાલિભદ્ર, સયમધર ખની ઉઘાડે માથે અને ઉઘાડે પગે મધ્યાન્હકાળે રેતીમા ચાલતા સમતારસમા ઝીવતા અને સયમની સુદરમા સુદર આરાધના કરના તે પુણ્યપુર્યે છટ્ટને પારણે છટ્ટનો અભિગ્રહ કર્યો હતો ॥ ૧ ॥ વાર માસખમણને પારણે રાજગૃહી આવી માત્ર દહીંનું પાચણ કરી ભગવાનની આજ્ઞા લઈ વૈભારગિરિ ઉપર એક માગનું અનશન કર્યું વૈભાર ગિરિની શિલા ઉપર એવી રીતે અનશન કે ન હોયે, ન ચાલે ત્યાથીય સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને દેવ થયા ત્યાથી ચ્વવી મનુષ્યલોકે

આવી સયમ લઈ કેવવસાન ઉપાર્જન કરી સુક્તિ મેળવશે ત્યાગની સામે આડી આખે જોતા ના. બેશક ઢોગની સામે બલવાન જનજો. મારો પાપોદય જાગે અને હું કહાય કાલે સયમવિરૂધ્ધ જોલુ, તો તમે મારી પાસે પણ ન ઉભા રહેતા ત્યાગને હલકો પાડનારા તે નૈન શાસનમા, સાધુ હોય તો સાધુ નથી, સાધવી હોય તો સાધવી નથી, શ્રાવક હોય તો શ્રાવક નથી અને શ્રાવિકા હોય તો શ્રાવિકા નથી આજે ત્યાગની વાતો કરવી એ પણ જાણે છદ્મીને જોખમમા નાખવા જેવું ન હોય એમ લાગે. ત્યાગની સામે, ત્યાગીની સામે કલક મૂકનારા, કાદવ ઉડાડનારા ઘણા છે તેઓ કાદવ ઉડાડે છે પણ સાચા ત્યાગીઓ તેમા કદીજ લેપાતા નથી તેઓ તો શ્રી જિનાશા મુજબ યથા શક્તિ ત્યાગના પાલનમા અને પ્રચારમા અવિરતપણે મગ્ન રહે છે, કારણકે તેઓ આ સસારમા એક જિનાસામુક્ત ત્યાગ નેજ શરણુરૂપ માનનારા હોય છે

વ્યાખ્યાન ૨૭ મુ

મામ નામ દેનારા વધે તેથી ઉદય કરો ?

૫ રમ ઉપકારી સૂત્રકાર મહર્ષિ કરમાવે છે કે આ દુર્લભ એવા માનવ જીવનની સફળતા કરવી હોય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રને સાલગવું જોઈએ, એ શાસ્ત્ર ઉપર શ્રદ્ધાને મજબૂત કેળવવી જોઈએ અને એ શ્રદ્ધામા મક્કમ બનીને પોતાની શક્તિનો સયમમા વ્યય કરવો જોઈએ તોજ આ દુર્લભ માનવજીવનની સાચી સફળતા થઈ શકે જાની પુર- પોએ પોતાના જ્ઞાનચતુષ્ટી જે જોયું, જેમા એમને જગતનું

ત્રેય દેખાયુ તેજ બતાવ્યુ હવે આપણને જ્યાં સુધી આ વાત ન રૂચે, આપણા હૃદયમાં જો નિશ્ચિન ન થાય, ત્યાં સુધી આ કથનનો લાભ આપણે ન લઈ શકીએ જીવનની સફળતા માટે જો મહાપુરૂષોએ તો આ ત્રણ વાત શોધી કાઢી અને કહી સારીયે દુનિયામાં જો વાત પ્રચલિત છે કે માનવજીવન કવચિત્ મળે છે, કોઈકને મળે છે જો જો જીવનમાં સાધના ન થઈ તો બીજા જીવનમાં, તેવા પ્રકારની સાધનાની યોગ્યતા નથી જો લોગની સાધના નાટે કોઈ જીવન પ્રથમ કરવા યોગ્ય હોત તો તો માનવજીવન કરતા દેવજીવનમાં લોગસામગ્રી ઘણી ઘણી છે શાસ્ત્રદ્રષ્ટિએ ત્યાંની લોગસામગ્રી જોતા જ્ઞાનીપુરૂષોએ માનવજીવનની પ્રથમ કરી જોનું કારણ બહુ ગંભીર અને વિચારસ્પીય છે મતિમાં ઉભી આવે જોને, હૃદયમાં ઉછળી આવતા ઉમળકાને આધીન થઈ જ્ઞાનીના વચનો બહુમાનપૂર્વક સાંભળે નહિ, વિચારે નહિ અને જોને હૃદયમાં ધ્યાન આપે નહિ અને આજ્ઞાના અમલ માટે સઘળી શક્તિનો વ્યય ન કરે તો જો માનવજીવનની કિંમત નથી વ્યવહારમાં પણ છે કે ગમે તેવો બુદ્ધિમાન પણ અનુભવીના વચન પર ધ્યાન દે બજેલો પણ અનુભવી સાથે પરિચય કર્યા બાદ પ્રવૃત્તિમાં જોડાઈ, નહિ તો લેવાના દેવા થાઈ, માધ્યની મિદિને બદલે માધ્યનો વિનાશ થાય અનત જ્ઞાનીએ બતાવેલી માનવજીવનની સફળતાનો જો વિચાર ન થાય મરજી આવે જોમ બોલાય અને વર્તાય તો તો મળેલી સામગ્રી જો વાળુ માનવજીવન નિષ્ફળપણે ચાલ્યું જાય આગમની આજ્ઞાની વાત તો બાલુએ રહી, પણ જો આગમ ઉપર, જો શાસ્ત્રઉપર રૂચિ પણ ક્યારે પેદા થાય ? જોના પ્રજ્ઞેતાઉપર રૂચિ થાય ત્યારે ને ? તેના કહેનાં શ્રી જિનેશ્વરદેવ ઉપર શ્રદ્ધા જાગે ત્યારે ને ? શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જીવન, જોમના જીવનમાં બનેલી વાતો, જોમની પૂર્વાવસ્થા, આ બધું આપણે વિચારીએ તો નવથ મેવ જ છા યાવ લગતાનું શ્રી મહાવીરદેવનું જીવન જોવું, જોનો અભ્યાસ કરવો જો કાંઈ નાનું સૂત્ર કાગ નડી જોનું નિરીક્ષણ

લૌકિક દષ્ટિએ ન થાય આપણે જે સયોગોમા બેઠા છીએ તે સયોગે ન થાય એમના પૂર્વ લવો તપાસાય, કંઈ કારવાઈના યોગે એ તીર્થપતિ જન્યા, જ્યા જ્યા ચૂક્યા ત્યા ત્યા કંઈ રીતે ગબડી ગયા આવી રીતે પૂર્વાવસ્થાનું નિરીક્ષણ થાય તો ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના જીવનનો મર્મ સમજાય મહાવીર એટલે સિધ્ધાર્થના હીકરા, ત્રિશલાદેવી એમની માતા, અને એમણે અમૂક અમૂક કર્યું, એટલા માત્રથી એમનું જીવન ન સમજાય જે ઠી સામે શિરઝૂકાવવાનું છે, જેની પૂઠ સર્વસ્વ સમર્પણ છે, તેને શક્તિ મુજબ સંપૂર્ણપણે ન જોળખી શકીએ, તેના જીવનના હેતુ ન સમજી શકીએ, તો એ જીવનના નામે આપણે આપણો અધ પાત કરીએ છીએ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનું નામ તો બધાએ લે છે, ઘણા ખરા લે છે કેટલાક અનાર્થ દેશમા ઉત્પન્ન થએલાઓને પણ આજે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના નામપર પ્રેમ છે ભગવાનશ્રી મહાવીરદેવને જાણે દુનિયા અનેક રીતે જોળખે છે કોઈ ઘોર તપસ્વી તરીકે, તો કોઈ અપૂર્વ જ્ઞાની તરીકે, તો કોઈ ઘોર ઉપસર્ગો સહેનાર અપૂર્વ ક્ષમાશ્રમણ તરીકે આ રીતે આ ભગવાનને જૂઠી જૂઠી દષ્ટિએ દુનિયા માને છે આજે કહેવાય છે કે ભગવાન શ્રી મહાવીરનું નામ લેનારા વધે તો ઉદય થાય માત્ર નામ લેનારાથી કહી ઉદય થાય ખરો ? ભગવાન શ્રી મહાવીરનું નામ લેનારા એમની આજ્ઞા ન માને, ન પાળે, એમનાથી ઉદય થાય ખરો ? સ્વાર્થીઓ પોતાના સ્વાર્થને સિદ્ધ કરવા પણ નામ તો લે ન ફાવતું હોય તો ફાવ કરવા, એમના નામે ટકું નીભાવવા પણ નામ તો દેવાય ધર્મના જોડા વિના, પુણ્યના બહાના વિના, ભગવાન શ્રી મહાવીરના નામ વિના કર્યું કાર્ય પાર પડે એમ છે ? જૂઠી વેપારીઓ પણ આહુકને સમજાવવા ખાતર ધર્મને આડે લાવે છે દુનિયાના સ્વાર્થ માટે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનું નામ લેનારા વધે એથી આનંદ ન થાય એ નામ લેનારો કંઈ વખતે કંઈ જાતિનું વર્તન કરશે એ કહી શકાય તેમ નથી ગજગ વખતે તમારી પાસે આવીને કોઈ કહે કે ‘દ્વેષે ધોષને દેવા છે’ એમ શાહુકારીની શેખાઈ

કરીને લાખો રૂપીઆની રકમ માગે તો, એ કબજાત હૃદયની ન હોય પણ મોઢાની હોય તો, તેને તમારી પાસેથી માગે-ની રકમ મળે ? તમે દેખાવ જૂઓ, આકૃતિ જૂઓ, સ્થાન, આબરૂ, પ્રતિષ્ઠા જોખને પછી એક ફાટો કે એમને એમ ? તમે ત્યાં તો શાહુકારીનું પ્રમાણપત્ર માગો, જોખખાણ માગો, પેઠી કયા છે એ પૂઝો, પછી પ્રતીતિ થાય તો આપો કે માત્ર શાહુકારીની વાતો કરે છે માટે આપી જશે, એમ માનીને આપી દો 'નહિજ એમ તમે ન આપો તમે સમજો છો કે કેટલાક કોરી શાહુકારીની વાતો કરનાર ઉઠાઉગીર પણ હોય છે, સાચા શાહુકારની વાત કરતા ઉઠાઉગીર શાહુકારની વાત બહુ જખરી હોય છે. ઉઠાઉગીર શાહુકાર એમ કહે કે મને આપ કેવો સમજો છો ? હું તો આવો, એ આખમા પાણી પણ લાવે, ગગગળા શબ્દે પણ બોલે, હૃદય લેલી નાએ એવો દેખાવ પણ કરે તમારૂં હૃદય લેદારું પણ બન્ય, છતાં બહુ તો તમે એમ કહો કે ભાઈ તારી જરૂરીયાત માટે, સો ખસો રૂપીયા જોખએ તો લઈ જા, પણ તારી આબરૂની ખાત્રી વિના તને મોટી રકમ તો ધીરો ચકાય તેમ નથી તું ગમે તેમ કરે તો પણ મારાથી ધીરાશે નહિ દુનિયાના વ્યવહારમા આમ અને અહીં ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનું નામ કે એટલે ખસ આવે એજ મહાવીરનું નામ દેનારા કેટલાક તરફથી ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના ગ્રાસનની હીલના થઈ રહી છે, એ શોચી સ્વાર્થ માટે દુનિયા અનેક રીતે મહાવીરનું નામ આગળ લાખ્યા વિના ન રહે એમના હરેક કામમા મહાવીર આગળ હોયજ કલિકાવ મર્વણ ભગવાન શ્રી હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મહારાજ તો કહે છે—“હે વીતરાગ ! તારી એવા કરતા તારી આજ્ઞાનું પાલન એવું છે ” અને આ વાત પણ ખરી છે આજ્ઞાના પાલન વિના એવા કંઈ રીતે રૂબે ? સેવા પૂર્તો પણ કયા નહોતા કરતા ? સેવા અર્થકામના પિપાસુ પણ કયા નથી કરતા ? સેવાના નામે દુનિયાના રગરાગમા માનનારા, મહાવનારા કા ન હોય ? નામના પ્રતાપે સ્વાર્થ કા ન રમતા હોય ?

આમા આત્મવચના કરવાની નથી સરલ હૃદયથી કરેક જણ પો
 તાના આત્માને પૂછે કે, હું ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવની સેવા કર્યા
 પ્રસદે કરૂં છું ? એમની સેવા ગા માટે કરવી જોઈએ ? ભગવાન
 શ્રી મહાવીરને તારક શા માટે માનવા ? આજ્ઞાપાત્રક, નેવાં કર્યા
 વિના રહે ખરો ? સેવા કરનારો આજ્ઞાપાત્રક નહોત, એ બને ? આના
 પાત્રક સેવા કર્યા વિના રહે એ બનેજ નહિ સેવા કરવા ભય,
 નામ દે, પણ એમના સિધ્ધાત, એમની આજ્ઞાની મામે તોપના
 યોગા મુકી હજી હોય તો એ ભગવાન શ્રી મહાવીરની નેવા
 કરે તોયે શુ અને ન કરે તોયે શુ ? નામ દે તોયે ॥ અને
 ન દે હોય શુ ? એ તો સેવા ન કરે અને નામ ન દે તો કીક
 કે જનતા ઠગાય નહિ હવે તમે શોચો કે મહાવીર પ્રભુને માન
 નારા યોગાજાથી કેમ બચી જતા હતા ? અપેક્ષાએ યોગાજો
 સારો, કારણ કે તે હૃદયમા હજી તે કહેનો હતો કે હું જ જિન,
 મહાવીર જિન નહિ તો જેને એની સેવા કરવી હોય તે એની
 કરના અને શ્રી મહાવીરદેવની નેવા કરવી હોય તે શ્રી મહા
 વીરની કરતા પણ ભગવાન મહાવીરદેવને માનનારા તો
 તેમાથી બચતા હતા એવીજ અપેક્ષાએ પાપ ડીએ પણ સારા
 કે જે હૃદયને છુપાવ્યા વિના ભગવાન શ્રી મહાવીરને યોગાજ કહે
 એટલે ભગવાન શ્રી મહાવીરને માનનારા એના કંઠામા ન ફસાય
 વાત એ છે કે મહાવીરનું નામ નહિ દેનારા ઇતર કરના, જે કબધી
 મહાવીરનું નામ લઈને એમની આજ્ઞા ઉવચનારા છે, તે બૂઠા
 છે દુરમન સામે આવે એને પહોચાય પણ તે મિત્ર થઈ દુરમના
 વટ કરે એને કેમ પહોચાય ? દુશ્મિયોના રિવાજ હતો કે સામાને
 જગાડી, હથોયાર ન હોય તો એને હથોયાર આપી આદ્ધાન કરી
 પછી યુદ્ધ કરતા શાણા અને બુદ્ધિમાનનું કામ છે કે જે વસ્તુ
 પોતાને ન જયની હોય તેનો એકવાર ખુલ્લો ઇન્કાર કરી
 દેવો જોઈએ ભગવાન શ્રી મહાવીરની આજ્ઞા અમે આટલાજ
 પ્રમાણમા, આવાજ રૂપે માનવા તૈયાર છીએ, એમ જણાવી દેવું
 જોઈએ કે જેથી જનતા ફસાય નહિ બાળ છવો ઠગાય નહિ

અજ્ઞાન માણસો ભોગવાય નહિ પોતાની માન્યતા ખુ ઢી કરી, પ્રમાણે, ફનીવ, લઈ સામે આવે તેવા સાથે વાદ, વિવાદ, વાન ચિત પણ થાય પણ આજે તો ઠેઠવાક એવા છેકે નામ દે મહાવીરનું, સેવા કરે શ્રીમહાવીરની, પણ આજ્ઞાની વાન આવે એટલે કહે કે એ આ જ નાનામા નહિ ચાલે આ તો એવી વાત થઈ કે, રાજા ખરો, માલીક ખરો, શિરતાજ ખરો, પણ એનું શાસન ન ભેળવે રાજા પણ મનમા વિચારે કે આવા મૂર્ખાઓના રાજા બનવું એ પણ ખોટું જે પોતે પરિપૂર્ણ હોય એને સ્વામિની જરૂર નહિ પણ ખામીવાળાને સ્વામિ ન ભેળવે ? જેને માટે અકુશ નહિ એ આદમી કેના ? જગદના જાનવર પણ એના ક્યારે આવે ? કામમા ક્યારે લેવાય ? અકુશમા આવે ત્યારે અકુશ વિનાના હાથીને ગામમા લાવે તો ? લગામ વિનાના ઘોડા ઉપર ચડે તો ? એ હાથી અને ઘોડા સ્વપરનો ધાન કરે આ બધાને અકુશ, તમારે નહિ ? તમે જધા મર્વડ છો ? આ કહે હું સાચો, તે કહે હું સાચો, પેવો કહે હું સાચો, તો ખોટું કાણ ? ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની સાથે ચાંદ હજાર શિશ્યસમુદાય હોના અગીઆર તો ગણધર દેવે ગણધર એટલે દાદશાગીના (અવય) ગુથનાર એ પણ શુ કહેતા ? તે સર્વ એજ કહેતા કે 'ભગવાન કહે તેજ પ્રમાણ' કાંઈએ એમ કહ્યું કે 'હું કહું એ પ્રમાણ ?' એ અગીઆરે ગણધર દેવે માલીક તરીકે એક ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવનેજ માનતા હતા અગીઆરે કહેતા કે દાદશાગીમા જે ગુચ્છુ એના કહેનાર ભગવાન મહાવીર પછી પણ જેમણે જેમણે લખ્યું એમણે એજ લખ્યું કે કહેનાર મહાવીર વિપરીત કહેનારા નીકળ્યા, એને શાસ્ત્રકારે નિહવનો ઈ કાળ આપ્યો કહી દીધું કે સાધ ! તું હવે આવો જા અમારી સાથે તારે કે તારી સાથે અમારે પાલને તેમ નથી આ જીન શાસનનો કાયદો ॥ નિહવો કમ વિદ્વાન હતા એમ ? પોતાનો વિરુદ્ધ પક્ષ પ્રબળ રીતિએ પૂરવાર કરતા ચારિત્ર પણ એવું કે આગળી ચીધાય નહિ નિહવોમા કમીના શી હતી ? વિદ્વાન પણ હતા, સયમી પણ હતા, છતા પ્રજુના શાસનમા માનનારાઓએ કહી દીધું કે

તમારી ગમે તેવી વિદ્વત્તા, ગમે તેવું સયમ, જેન શાસનને કં પે નહિ હવે તમે જેનશાસનમા રહો એ અમારે ન પાડવે શાથી ? એ મહાવીરની આજ્ઞા પર ચ્ધિર ન હતા એથી ભગવાન શ્રી મહાવીરની સેવા કરનારા અને નામ દેનાગથી સુઝાવાનું નથી આપણે તો ભગવાન શ્રી મહાવીરની આજ્ઞાનું પાલન જોઈએ અને પાવન પણ ન થાય તો તેના તરફ અખંડ ગદ્ગદમાન જોઈએ હીકરે ધરમા બાપની પગચાળી ન કરે એ ચાત્રી, પણ બત્તરમા કે મલા સમક્ષ બાપની આજ્ઞા ન માને, એનો ઇન્કાર કરે તો બાપ કહે કે આ ન હોત તો હીક ગરમ ગરમ લોજન બાપને ન કરાવે, ભક્તિ ન કરે એ નલો, પણ ખુદ્દે ખુદ્દુ બાપનું અપમાન કરે એ ન પાડવે મહાવીર ખરા પણ જના મહાવીરની આજ્ઞાની વાતો આવી કે અટ એની સામે ગમે તેવી રીતે, જમાનાના નામે, સમયના નામે, અશક્તિના નામે પ્રહાર કરવામા આવે એનો અર્થ એજ કે મહાવીરને માનતા નથી જો માનતા હો તો એમની પૂર્વ જીવગીની કાળજી-પૂર્વક તપાસ કરો ભગવાન શ્રી મહાવીર, કઈ આરાધનાના યોગે, તીર્થપતિ બંધા ? એમને પણ જ્યાં જ્યાં વિરોધ કર્યો ત્યાં ત્યાં કર્મ, પાપે, દોષે જતા નથી કર્યા એમને પણ બરાબર પકડી અખંડ રીતે જટલી કરવી જોઈએ એટલી શિક્ષા કર્મે કરીજ છે તો શુ તમે બચી શક્યો ? શુ દુનિયાના રગરાગથી, લોભસુખની સામથીથી, રાજ-સધ્ધિ કે દેવસધ્ધિ લોભવવાથી મહાવીર બન્યા એમ કહેયો ? મહાવીર, એ કઈ વસ્તુની આરાધનાના યોગે બન્યા ? તીર્થંકર નામકર્મ નિકાચના કઈ વસ્તુના યોગે એમણે કરી ? કઈ સામગ્રીથી એ સમ્યક્ત્વ પામ્યું ? એ કહો તમને કોઈ ઇતર પૂછે કે, 'તમારા મહાવીર, ભગવાન શાથી બન્યા ? તમે તેઓમા જે પ્રબળ મનોમજ, વચનમજ, કાયમજ હોવાનું કહો છો તે તેઓએ શાના યોગે મેળવ્યા ? ઘોર તપશ્ચર્યા કરી, લય કર ઉપ સર્ગો સહ્યા, કર્મો ખસેડ્યા, કેવલજ્ઞાન મેળવ્યું, તીર્થપતિ બન્યા, એ બધું કઈ કઈ વસ્તુના યોગે બન્યું ? ભગવાન શ્રી મહાવીરના

સત્તાવીસજી ભર કેમ લખ્યા ? અનતા લવ થયા એ કેમ ન લખ્યા ? સત્તાવીસજી કેમ ? અઠ્ઠાવીસ, ઓગણત્રીસ કે ૭૦-ીસ કેમ નહિ ? આ બધી વાતો સમજાય તો આગમ પર રૂચિ થાય એ માટે અને ભગવાન શ્રી મહાવીરને જરાજર ઓળખવા માટે પૂર્વ ભગોની વિચારણા કરી રહ્યા છીએ એમના વચન ઉપર પ્રેમ થાય એ માટે તે ઓગણવાની જરૂર છે જ્ઞાની કહે છે કે જ્યાં સુધી ભગવાનના આગમ ઉપર પ્રેમ ન થાય, આગમની આજ્ઞા ખાતર સર્વસ્વ હોમી દેવાની ભાવના જાગૃત ન થાય, ત્યાં સુધી આધિ, વ્યાધિ, અને ઉપાધિનો નાશ પણ નથી એ નક્કી છે જ્ઞાની કહે છે કે આધિ, અને વ્યાધિના નાશ માટે ઉપાધિ પણ મૂકવી પડશે આધિ વ્યાધિ અને ઉપાધિના નાશ શિવાય સુકિત નથી પણ આ બધી વાતો કેના માટે ? જેઓ ભગવાન-શ્રી મહાવીરને સર્વજ્ઞ માનતા હોય, એને માટે જેઓ ભગવાન શ્રી મહાવીરને અસર્વજ્ઞ માનતા હોય, મહાવીર વીસમી સદી ભેંધ ન શક્યા એમ માનતા હોય, ભગવાન મહાવીરના વર્તમાનના જ્ઞાનમાં જેઓને શકા હોય એને માટે આ વાત નથી અમારા ભગવાન મહાવીર તો ત્રણે કાલને, એકસરખી ગીતે, એકે સમયે જાણતા હતા એમના એકે એક વચન ત્રણે કાલને સ્પર્શિને નીકળેલા છે એમની આજ્ઞા જેટલી જુતકાળમાં માન્ય અને ઉપકારક હતી, તેટલીજ માન્ય અને ઉપકારક વર્તમાનમાં છે અને ભવિષ્યમાં, શામન રહ ત્યાં સુધી તમે તેટલા યોધાટ, ઉત્પાત, કે કોલાહલ થાય તો પણ, તેટલીજ માન્ય અને ઉપકારક રહેવાની એમાં જરા પણ લેહ નહિ

શુ આગમોમાં કહેલું બધું આચર્યું છે ?

પ્રશ્ન-‘આગમ, પુસ્તક, મત્ય કયા માનના ? એકમાં આમ ને એકમાં આમ કયું માન્ય રાખવું ?’ આતો એવી વાત થઇ કે, હું બજારમાં શાક લેવા ગયો, ત્યાં બધાએ કહે મારો માલ સારો, કોઇએ પોતાનો માલ ખોટો ન કહ્યો, માટે મળ્યું એવું ઉપાડી લાવ્યો તમે સ્પષ્ટ બોલો કે કયા આગમને માટે આ કથત

છે ? સાલગીને કહો છો કે બોધને ? કે બેય વગર કહો છો ? હુ તો
 કહું છું કે તમે કહો છો એવું આગમમા એક પણ જગ્યાએ નથી
 પ્રશ્નકાર-‘સિદ્ધાંત, આગમ, દેવર્ધિગણિત્તમાશ્રમણે જ્યારે પુસ્તકારૂઢ
 કર્યા ત્યારે ફેરફાર થઈ ગયો.’ આવાન બનાવટી અને તદ્દન ખોટી છે એ
 મહર્ષિએ જ્યારે આગમોને પુસ્તકારૂઢ કર્યા ત્યારે શાસનના તમામ
 ગીનાર્થ આચાર્યો અને ગીતાર્થ સુનિવરોને એકત્રિત કર્યા હતા
 બધાની સમતિ લઈને યાદ હતું તે બધું નોંધ્યું ત્યાં પણ યાદમા
 ફેરફાર હતો તે તે ફેરફાર નોંધ્યો કે અહીં અમૂક આમ કહે
 છે અને અમૂક આમ પ્રકરે છે તરત ડેવલી બહો આવા સમર્થ
 નાની મહાપુરૂષોએ પણ જૂઠા જૂઠા પાઠોની નોંધ લીધી અને
 લખ્યું કે તરત ડેવલી બહો કોઈ પણ ભતિનો અપભ્રાપ કર્યા
 વિના એવી નોંધો લીધી આ લખખીર મહર્ષિઓ એક પણ
 વચનમા ફેરફાર નહિ કરવા ઇચ્છનારા હતા ‘એક વચનના
 ફેરફારમા ઉત્સૂત્ર ભાષણ થાય અને જન તો સસાર વધે’
 એમ હૃદયપૂર્વક માનનારા હતા આવા મહાપુરૂષોને માટે શકા
 કરવી એ તો સુગાપને કુભાપ કહેવા જેવું છે એ આગમની
 સખ્યા પીસ્તાવીશની છે ભગવાન્ શ્રી હરિભદ્ર સૂરીશ્વરજીએ
 તેમજ તેમની પૂર્વજા તથા પછીના તમામ આચાર્યોએ એ
 કમૂલ રાખ્યા કહ્યું કે આમા લેશમાત્ર પણ પરિવર્તન થયું
 નથી બેશક, ગયું ઘણું, હતું એ ગયું ઘણું, પણ રહ્યું તે તો
 તેજ રહ્યું બારમું અગ તો આપુયે ગયું અગીયાર અગ પણ
 પૂર્ણ નથી રહ્યા એમાથી ઘણું ગયું એનો ઇન્કાર નથી પણ
 જે રહ્યું તે તો તેજ છે એમા લેહ નથી તેમા ઉત્સૂત્ર નથી
 તેની આજ્ઞામાજ ધર્મ છે આમા શ્રદ્ધા થાય તે માટે તેના કહે
 નારને આપણે જોગખવા બોધે વર્તમાન શાસનના આગમને
 કહેનાર ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવ એ તીર્થપતિ શુ કરવાથી
 બન્યા ? કઈ આરાધનાના યોગે બન્યા ? તેનીજ વિચારણા આપણે
 કરી રહ્યા છીએ જે આગમની આજ્ઞા પર નિર્ભર્ય છીએ,
 જેની આજ્ઞા એ ધર્મ છે, એ આગમમા કોઈ ભતતુ

પરિવર્તન થયું નથી, એ સિદ્ધ છે. તે જરાબર બગવાન
 થી વીરના કહેલા છે. ગણધરદેવે ગુથેલા છે અને એમ
 નાજ માર્ગે ચાલનારા, પૂર્વ પુરૂષોએ અજઠિત સાચવી
 રાખેલા છે, એમા લેશ પણ શકા નથી બગવાનના અનતા
 ભવમા સત્તાનીસજ ભવ કેમ ગણાયા ? કહેવું જ પડશે કે ગયેલા
 અનતા ભવોમા સમ્યક્ત્વ નહોતું અને નયસારના ભવમા સમ્ય
 ક્ત્વની પ્રાપ્તિ આ એ કારણે નયમાના ભવથી ભાગી ગયુના
 યદ્ય એ તીર્થ દેવમા પણ ભવની ગણુના સમ્યક્ત્વ
 પામ્યા પછી થાય છે. એ સમ્યક્ત્વ ગુ ? એ સમજવું પડે
 સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ પહેલાના જે અનતા ભવે જ્ઞાનીએ ગણુત્રીમા
 લીધા એ સમ્યક્ત્વ કેને કહેવાય એ મમ્ને પહેલાના ભવોમા
 શુ રાજ્ય નહિ મળ્યા હેય ! શુ મનુષ્યભવ નહિ મળ્યો હોય ?
 એમ હોય ? પણ આત્મકયાણી દષ્ટિએ તેની કરીજ કિમત
 નથી નયસારના ભવમા પણ એ કઈ રાજા મહારાજા નહોતા
 ગામના માલીકના હુકમથી, અટવીમા એમને લોકડા કાપવા જવું
 પડે એ એમની સ્થિતિ હતી અને એ ભવમા મુનિવરોના મુયોગે
 સમ્યક્ત્વ પામ્યા, એવે ભવની ગણુના શરૂ થઈ શાએ કહ્યું કે
 હવે એમને એકડો નિશ્ચિન થયો સસાર પણ મર્યાદામા આવી
 અર્ધપુરુષપ્રસવર્નની અદર એમની મુદ્ધિ નહી થઈ ગઈ જે
 સમ્યક્ત્વની શાએ આવી બધી મહત્તા કહે છે એ સમ્યક્ત્વની
 હામી આલ્ની હોય ત્યા શુ ? નયસાર પણ મુનિના યોગે સમ્ય
 ક્ત્વ ક્યારે પામ્યા ? મુનિએ જે દીધુ એજ લીધુ, હૃદયમા ઉતાર્યું,
 ચીવટથી પાળ્યું ત્યારે પરિણામે મૌધર્મ દેવલોકમા જઈ આવી
 મરિચી તરીકે ઉત્પન્ન થતા શાએ મૌધર્મ દેવલોકની કઈ પણ
 વાત કેમ ન લખી ? જટ મરિચીના ભવની વાત લખી દેવલોકની
 મોજ શોખ, આટલી દેવાગનાના પતિ, એ વાત ન કરી એની
 કિમતજ નથી દેવલોકના ભવની ગણુના પણ એટલા માટે કે એ
 મહાપુરૂષો તેવા ધ્યાનમા પણ તેની રીતે લેવાના નહોતા દેવ
 લોકથી ચાવી એ શ્રી

દીકરા મરિચી તરીકે ઉત્પન્ન થયા શ્રી કૃષ્ણદેવ ભગવાનની દેશ નાથી મયમ પણ લીધુ અને શિવિન પણ બન્યા મહાવીરના આત્માની ગિયિલતા કળવ પણ કરી ખુદ ભગવાન મહારીરે પોતે કહી એમના પટ્ટધર સિખ્યોએ નોધી એક પણ વાત કદી દુપાવી નહિ એજ જેનશાસનની ખૂબી છે અહતિ વીરના આત્મા માટે પણ એજ નિયમ લાગુ પડે છે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને આત્મા, વિષય કરાવને આધીન વર્ષ સત્યથી ચૂક્યો ? તો શાએ પોકારીને કહ્યું કે હા ચૂક્યો પણ સાથે સાથે એન પણ લખ્યું કે એ શિયિલ થયા પણ માર્ગથી જાણ હજી નથી થયા મયમથી ખન્યા પણ માર્ગે છે કારણ કે પડના પડના પોતે નીચા છે, પોતાનો માર્ગ જોટો છે એમ કળવ કયું પડ્યા પડ્યા પણ મરિચી ચિતવતા કે ' ભગવાન શ્રી કૃષ્ણદેવના સાધુ મહર્ષિ અને હુ પામર એમણે મન વચન કાયાના દડને જીનેવા અને હુ એનાથી દડાયલો, જીતા થલો, આધીન એ કષાયોથી દટેલા અને હુ લેપાયલો મહામતો પાળવામા એ સમર્થ અને હુ કારર પોતે સાચા નથી પણ ભગવાનજ સાચા છે ભગવાનના શામનમા વર્તતા મુનિવરો અને ભગવા નાં શાસનજ સાચુ છે એમ મરિચીએ જગતને કેમ દેખાડયુ ? જે વેષ બનાવ્યો તે પણ લક્ષણથી બાધીને ત્રિદહ કેમ ? પોતાનો આત્મા મન વચન ને કાયાના દડથી દડાયેલો છે માટે ત્રિદહ વશો રગાયેવ કેમ ? કારણ પોતાનો આત્મા હજી કષાયથી લેપા યેલો છે માટે જે આવે તેને કહેતો કે પોતાનો માર્ગ જોટો છે જે આવે તેને સમજાવી પ્રતિજોધી કહેતો કે તરવુ હોય તો કૃષ્ણદેવ ભગવાન પાસે જાઓ કેટલાયને ત્યા મોકલ્યા એ બધી વાન આપણે વિચારી ગયા આમાથી પણ નીચા પડ્યા તે કપિવ શિખના યોગે કપિલે પૂછ્યું કે 'જે ત્યા ધર્મ છે તો તમે અહીં કેમ ? ત્યા કેમ નહિ ?' મરિચી- 'અસમર્થ છુ ' શાએ અસમર્થને માર્ગ જાણ નથી કહ્યો કારણ કે અસમર્થ પાળી ન શકે એ કલક નથી કપિલે ફરી પૂછ્યું, 'ત્યાજ ધર્મ છે તો શુ અહીં બીલપૂલ

નથી?' કસોડીનો પ્રસંગ હતો. ભૂલ તો હરેકની થાય અહીં
જે રાખવે તોત્તી કામ લેવા જેવું હતું પણ કપિલના આગ્રહ
પૂર્વકના પ્રશ્નના ઉત્તરમાં જ્યારે કહ્યું કે 'ત્યા પણ ધર્મ છે
ને અહીં પણ ધર્મ છે,' ત્યારે શાસ્ત્રે કહ્યું કે ભૂયો, મરિચી
ભૂયો, એવું ભૂયો કે ભયકર બૂલ્યો મરિચીએ કહી દેવું
જોઈતું હતું કે, 'અહીં ધર્મ નથી અહીં જે કાંઈ થોડું ધણું
દેખાય છે એ પણ ગુરૂનો દીધેલો અવશેષ છે' પણ એ કહેવાને
બહાને ત્યાં મરિચીએ કહ્યું કે,

જૈનમાર્ગેઽપિ વિચિત્રે ધર્મો ।

મમ માર્ગેઽપિ વિચિત્રે ધર્મો ।

ત્યાં પણ ધર્મ છે ને અહીં પણ ધર્મ છે ત્યાં શાસ્ત્રે નોંધ
કરી લીધી કે મરિચી ભ્રષ્ટ્ર થયો કોટાકોટિ સાગર પ્રમાણ સસાર
વધાર્યો આ વાત કોના માટે લખે છે? ભગવાન્ શ્રી મહાવીરના
ભવ માટે લખે છે મરિચી એમ પણ ન કહી ગયો કે હું
મહાવીરનો આત્મા, નરભદ્રેવનો પૌત્ર, ભરત મહારાજનો પુત્ર,
એને માટે પણ આ વાત? શાસ્ત્રે તે વીર યવાના છે કે કેમ એ
ધ્યાનમાં ન લીધું? શીકારસ અહીં નહિ, શીકારમ સ્વાર્થાને ઘેર
વિચારજો કે જે જ્ઞાની આવી વાત લખતા આચકો ન ખાય, તે
કશું ચે રૂપાવે? બને ખરૂં? જે બન્યું તે પિના મટોએ કહ્યું
ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવે, સમવસરણમાં અસંખ્યાતા દેવો, મનુષ્યો
અને ભક્તો સમક્ષ કહ્યું કે, મારા મરિચીના ભવમાં મેં આ પ્રમાણે
ઉત્સૂનમાપણ કરી કોટાકોટિ સાગર પ્રમાણ સસાર વધાર્યો ભક્તોની
સભામાં એમ કહ્યું

અધર્મને ધર્મ કહેવો એ ઉત્સૂન નથી?

ભાગ્યશાળી! મરિચી પામે તો ધર્મ પણ હતો એ દેશ
વિરતિ પાલના હતા બધી વસ્તુનું પ્રમાણ કર્યું હતું પણ ફક્ત
માર્ગની ભિન્નતા હતી કુવિગ વિકુર્ચ્યું હતું કુવિગમાં રહીને એ
કુવિગ ક્રિયાને ધર્મ તરીકે જાળખાવી એજ ભૂલ બ્રહ્મચર્ય હતું,
દેશવિરતિ હતી, પરિમિત પાણીએ આન કરતા હતા અને તે પણ કદાચી

ઠપીને પણ સામાના હૃદયમા એ છાપ પાડી કે ભગવાન્ શ્રીઋષભદેવનું
 શાસન જૂદું છે અને આનું શાસન જૂદું છે અહીં પણ મરિચીએ
 એમ કહ્યું હોત કે 'ધર્મ' તો ત્યાજ છે અહીં આવવાથી
 તું જૈનશાસનનો મુનિ નહિ કહેવાય કદાચ કહેવાતો હોય તો
 દેશવિરતિ કહેવાય હું પણ ભગવાન્ ઋષભદેવે કહેવું 'પ્રણયર્થ'
 પાળું છું દેશવિરતિ પાળું છું પરિમિત જલથી સ્નાન કરે છું
 એન્દ્રે થોડો ઘણો ધર્મ છે તે ત્યાનો છે' આમ કહ્યું હોત તો
 એ વાત જૂદી થાત, તો એ શાસનમા હતો પણ મરિચીએ કહ્યું
 કે 'ધર્મ' ત્યા પણ છે અને મારા માર્ગમા પણ છે' તરત ઠાંગ
 કોટિ સાગરપ્રમાણ સંસ્કાર વધાર્યો, ને શાન્તે કહ્યું કે પડ્યો તો
 જના હંડહડતા અધર્મને ધર્મ મનાવતો હોય ત્યા શું? મરિચી
 એવા સંયોગોમા મૂકાયો હતો કે જેથી એને એમ કહેવું પડે,
 એવો બચાવ કરે, તો પણ એ બચાવ ત્યા આવતો નથી, તો
 પછી ચોખ્ખા અધર્મને ધર્મ મનાવતો હોય ત્યા શું? તમા-
 રાથી સાધુપણ અને આનંદપણ ન બનતું હોય તો
 તમારી એ ફરજ છે કે નહિ કરવા જોગી ક્રિયાને પણ
 તમે ધર્મ તરીકે ન ઓળખાવો શ્રી જિનેશ્વરદેવે ધર્મ એ
 પ્રકારનો કહ્યો છે ૧ સાધુધર્મ ૨ ગૃહસ્થધર્મ સાધુ
 કોણ? પાત્ર મહાવતો પાળે, પાગવા ધીર બને, સામાયિકમા
 રહે અને ધર્મની દેશના દે આવક કોણ? સમ્યક્ત્વમૂળ બાર
 મન, અગીયાર, દશ, ચાવત્ એક મન ધરે, પણ ભાવના કઈ ધરે?
 જે મતો ધરે તે સર્વવિરતિને ઉદેશીને એ નથી લેવાની
 માટે અભ્યાસ ખાતર ને પછી તે લાઇ ગકાય એ
 ઇન્દ્રિયોએ દેશવિરતિમા સર્વવિરતિ પ્રત્યે ભાવના ન હોય,
 તો એ દેશવિરતિ પણ સમ્યક્ નથી સમ્યક્દષ્ટિ કોણ?
 આ જ્ઞેય ન બને તે છતાં પણ કહે કે, ક્ષી જિનેશ્વરદેવે કહેલું
 એજ સાદું અને ધર્મ શ્રી જિનેશ્વરોની આજ્ઞામાજ કે
 સત્ત્વવિરતિ, દેશવિરતિ, સમ્યક્દષ્ટિપણ એ ધર્મ વધતે
 આગળ જઇએ તો માર્ગાનુમોગીપણ, એ ધર્મ. તે શિવાયની

આરભાદિ ક્રિયા ધર્મ નથી પણ પાપ છે. તમે જે વાર પ્રતિક્રમણ કરો છો, એમા અમગદર્શન, દેશ વિરતિ સર્વવિરતિને લગતી ક્રિયા ચિવાયની જેટલી પ્રાણાતિપાતાદિક ક્રિયા, તે પાપ મ્થાનકમા આવે કે ધર્મસ્થાનકમા આવે ? એ ક્રિયાઓને હુનિયામા કોઈ ધર્મસ્થાનક તરીકે ઓળખાવે તો ? મરિજી કે જે ખુબ ભગવાન શ્રી મહાવીર દેવનો આત્મા છે, તેણે એક સામાન્ય વચનથી ઠેકાઠાકોટિમાગરપ્રમાણ સમાર વધાર્યો તો અધર્મને ધર્મ કહેનાર અને પાપસ્થાનકને ધર્મસ્થાનક કહેનારનો સમાર કેટલો વધશે ?

દાનાદિક ધર્મની એવા શાને માટે ?

દાન, શીલ, તપ, અને ભાવ એ ચારે ધર્મ મુક્તિ માટે, એટલે કે બધનને છોડવા માટે, તો ધર્મ માટે, ધર્મક્રિયા માટે બધન ઉમા કરવા એ કયાથી આયુ ? સાધુ માટે દ્રવ્ય દાનનો નિવેધ કેમ ? એ પરિશુદ્ધારી નથી માટે તેને દ્રવ્ય દાન રૂપ ઔપધની જરૂર નથી પરિશુદ્ધરૂપ રોગ માટે દાનરૂપ ઔપધની જરૂર હવે દાનરૂપ ઔપધને માટે પરિશુદ્ધ રોગને વધારવો, એ જરૂરનું હેય એમ લાગે છે ? વસ્તુ ન હોય તો મમતા દૂર કરો દાન દેવા માટે પરિશુદ્ધની મમતાની પુષ્ટિની વાતો થય ? શ્રી જિનેશ્વરદેવની ઉપાસના વખત મમતા છોડવો, એમ કહીએ, અને દાન માટે લક્ષ્મી વધવાનું માગીએ ? વધ તો દાન કરીએ, કરવાની ભાવના રાખીએ એ વાત જુદી છે પણ લક્ષ્મી વધો એવી ઇચ્છા કેમ રખાય ? શ્રી જિનેશ્વરદેવની ઉપાસના વખતે, નિર્ધાન શુદ્ધની ભક્તિ વખતે, એમના પાત્રમા ભિક્ષુ આપની વખતે, માધર્મીની ભક્તિ પ્રસંગે અને દીનહીનની અનુક્રપા સમયે, ભાવના કયું હોય ? એ બધું શાને માટે ? પ્રભુને ઠેરવત તિલક કરો, કુલના હાર ચડાવો, પ્રભુની પાસે ચોખાની ઢગલીઓ કરો, ઉપર નીચે વસ્ત્રના બોધક જૂદાજૂદા આકાર કરી ત્યાં જાગ નેરેય ધરો, અંત પ્રકારે પૂજા ભક્તિ કરો, એ શાને માટે ? જે આવક કરતાં હોય એની વાત છે, ન કરે એનું ભાગ્ય એની પાસે આ બધું

કરો, સાધુની ભક્તિ કરો, દાન, ગીત, તપ, ભાવ, એ ધર્મ કરો, એ બધું શાના માટે? લક્ષ્મીની સફળતા માટે કે અહીં હાનર હોય તો આવતા ભવે પચાસ હાનર મળે એ માટે? પચાસ હાનર હોય તો પચાસ લાખ અને પચાસ લાખ હોય તો આવના ભવે કોડ મળે એ માટે? પ્રતિક્રમણ, પાપધ, સામાયિક, જિનપૂજન, દાન, શીલ, તપ, ભાવ વિગેરે તમામ ધર્મ ક્રિયાઓ એ આ લોકના પૌદ્ગલિક સુખ માટે થાય તો એ વિષયે પરિણમે અને પરલોકના પૌદ્ગલિક સુખને માટે થાય તો ગરલગ્તપે પરિણમે સો મણુ દ્રવ્ય કુડું હોય, દેશર નાજેનું હોય, સાકર પણ હોય, તે કહેનું પણ હોય, એમા સોમવનો એક કક્ષીયો પડયો હોય તો પીવાય? એ તો દેહીજ દેવ પડે પીએ તો પ્રાણુ જાય. આલોક કે પરલોકની પૌદ્ગલિક સુખની ઈચ્છાએ થતો ધર્મ તે ધર્મસ્વરૂપે રહેતો નથી, નાશ પામી જાય છે, વિપ અને ગરલગ્તપે જની જાય છે સુકિતને ધરાવે યનો ધર્મ, સુકિત ન મળે ત્યા સુધી દેવલોક અને ઉચા પ્રકારનો મનુષ્ય ગતિમા લઈ જાય (વિશ્રામ મ્યાનની જેમ), પણ ત્યાના સુખો એ આત્માને સુખે નહિ ધર્મના પ્રતાપેજ બધું મળે પણ મમાય નહિ સંભૂતિમુનિએ, ચક્રવર્તિના સ્તીરતના ઠેરાના પ્રતાપે, નિયાણું કર્યું કે તપનું ફગ હોય તો આનતા ભવે મને આવું સ્તીરત મળે ધર્મના પ્રતાપે મળ્યું એ પ્રસાદત્ત ચક્રવર્તિ થયા મળ્યા પત્રી જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું પૂર્વ જાત જોયો એ જાવના પોતાના જાઈ મુનિને ઓગળવા સમગ્યાદિક પ્રબધ કર્યો મુનિ આવ્યા એ મુનિએ એને ઘણું પ્રતિગ્રાધ કર્યો પ્રસાદત્તે કહ્યું કે, 'મને ઘણું પ્રેમ થાય છે, એમ થાય છે કે આ બધું છોડી દઉં આ કહો છો એ બધું સત્ય, અનુપમ લાગે છે, પણ નિરાણાના ચોગે મળેવો આ સાદાળી મને છોડતી નથી' નિયાણાના ચોગે મળેલી સાદાળી, પૂરતા નિયાણા સુધી રીખાવે નહિ ત્યાં સુધી છોડે નહિ મુનિનો ઉપદેશ વ્યર્થ ગયો અને પ્રસાદત્ત ચક્રવર્તિ ચક્રવર્તિપણામા રહી

દુધ્યાન કરી કરી, ઘોર રૌદ્રધ્યાની બની, માતમી નરકે ગયા આ
નિયાણાનો પ્રતાપ ધર્મના પ્રતાપે આ લોક કે પરલોકના
પૌદ્ગલિક મુખ માગવા એ નિયાણુ નિયાણુ કરતુ એ
અધર્મ આલોક અને પરલોકના પૌદ્ગલિક મુખ માગવા એ
અધર્મ તો પછી આલોક અને પરલોકના પૌદ્ગલિક મુખના
સાધનોની પ્રશસા કરવી એને તમે શુ માનો છો ? ધર્મના
સાધનની પણ જે પદાર્થોની અભિવાધા કરવી, એ અભિવાધા પણ
ધર્મના સ્વરૂપને ઝેર બનાવી દે છે તો એ વસ્તુને ધર્મ માનવો,
એમા આત્માનો ઉદય માનવો, એ કઈ જાતિનું વિપરીત જ્ઞાન ?
મરિચી આટલું જોયા તો એમનો સંસાર વધ્યો તો પછી
એમનાથી કઈગણું વિપરીત જાલનારાઓનું શુ થાય ?

માધક શુ અને પાધક શુ ?

એ મગ્ગીના આત્મામા રહેતી યોગ્યતાની પણ જાહેરાત
ભરત મહારાજએ ઝઈ રીતે ડગી ? ભરત મહારાજએ ભગવાન
શ્રી ઋષભદેવને પૂછ્યું કે 'આ સ્થળે મમવસરણમા ભાવી
તીર્થ કરનો આત્મા કોઈ છે ?' ભગવાને કહ્યું કે, 'સાત્ત્વમાયે
પુત્ર મગ્ગી, આ અવસર્પિણીમા છે વા તીર્થ કર તારીકે થશે
ખીજી પણ ઘણી વાત કહી પણ આ મૂખ્ય વાતને આપને
લઈએ ભરત મહારાજને પણ મનમા થયું કે 'હું ભાગ્યવાન !
મારો દીકરો ચોવીસમો તીર્થ કર થશે એના દર્શન કે વાની
એમને ભક્તવના થઈ ત્યા ગયા મગ્ગીને ત્રણ પ્રતાપણા પણ
કરી, પણ વદના કરતા પહેલા કહ્યું કે, 'મતિયો, હું તને નથી
વાદતો તારા આ પરિવારકપણાને અને આ તારા કુલિંગને
નથી વાદતો, પણ ભગવાન શ્રી ઋષભદેવવાસી રેષ્ટ દે, 'તમે
ભવિષ્યમા ચોવીસમા તીર્થ કર થના એ એને લઈને વાડુણુ'
આ પ્રમાણે માફ માફ ઝહી લીધું આજુ ન જોવે, આટલી
જાહેરાત ન કરે તો મિત્રતાવ વવી ભય તીર્થ કર થના છે
એવું જાણવા હતા એની અયોગ્ય પ્રતિભે વળાણવા ભરત મહારાજ
ગત તૈયાર ન થયા, એટલું જ નહિ, પણ તે અયોગ્ય

એમજ જાહેર કર્યું અહીં પણ ધર્મ અને તહીં પણ ધર્મ, એમ કહેવું એ શ્રી જિનેશ્વરદેવ યવામા જાધડ 'નયસારના લવમા સમ્યક્ત્વપ્રાપ્તિઆદિ, મરિચીના લવમા સયમનું શ્રદ્ધા, પાલન, પતિત થયા પછી પણ પ્રતિજ્ઞાધી ભગવાન પાને અને એમના ગારાનમા મોક લવા તે,' આ બધું શ્રી જિનેશ્વર યવામા જાધડ અહીં ત્રિદ હી થયા, ત્યારથી મોટે ભાગે દેવ અને ત્રિદ હી, દેવ અને ત્રિદ હી થયેવ છે મનુ પ્યલવમા ત્રિદ હીપણું ઉદયમા આવે છે ત્રિદ હીપણામા પણ ઘોર તપમ્યા અને ક્રિયાક્રાંત કરતા પણ શાસ્ત્રે એ બધું સમ્યક્ત્વના અભાવે તેણે ફલદાયક ઈશુ નહિ પરિણામે એક ભનમા શ્રી જિનેશ્વરદેવનું મુનિપણુ પામ્યા ઘોર તપ તપી શરીરને કૃશ બનાવી દીધું એક જરા જેટલી ઠાકર વાગે તોપણ નીચે ગળડી જાય એણે શરીર બનાવી દીધું, પણ પૂર્વાવસ્થાના ભાર્ષના વચનથી આવે જમા આવી નિયાણું કર્યું કે 'જો માન આ સયમનું ફળ હોય તો મને આગામી જન્મમા બળ મળે' બળ મળે વાસુદેવ થયા, પણ વાસુદેવ થઈને ગયા ક્યા ? માતમી નરકે વાસુદેવપણામા કાન્વાઈ શીશી કરી ? મિહને દાદાથી પકડી ચીર્યો હતો તમને કોઈ પૂછે કે 'ભગવાન મહાવીર કેટલા બળીયા ?' તો પ્રભુના વાસુદેવના ભવના બળને યાદ કરીને એમ ન કહેવું જોઈએ કે 'જડણ પકડી સિંહને ચીરી નાખે એટલા' આજ્ઞા પળાવવામા કેટલા સમર્થ ? જોકે પોતે સુધ્ધ ગયા ત્યારે શર્યાપાલકને કંઈ કે 'હું ઉઘી જાઉં, ત્યારે આ ગર્વયાઓને બધ કરજે,' પણ શર્યાપાલક ગાનતાનમા મશગુલ બન્યો અને ભૂલી ગયો વાસુદેવ જાગ્યા મૂછરું કે, 'કિમ બધ ન કર્યા ?' શર્યાપાલકે જે બન્યું તે કહ્યું વાસુદેવ કહે કે, 'મારી આજ્ઞા કરતા તને ગાનતાન વધુ ગમ્યું ? આજ્ઞા ભગનો બદલો આપુ' તરત વાસુદેવે દારપાલના કાનમા ગરમ મીસુ રેડા યુ 'એવા એ આજ્ઞા પળાવવામા એકા અને સમર્થ હતા' અને જો એણે ઠીકનામે જે કોઈ લલચાય તેણે સામે સાથે એમ પાપ ઘડી દેવું કે 'એ બળના પ્રતાપે સાતમી નરકે ગયા અને આજ્ઞા પળાવવાના આવેશમા કાનમા તપાનેલા સીસાના

રસને રેડાવવાની શિક્ષા કરી, તેના બદલામાં કાનમાં
ખીલા ઠોકાવવાનું કર્મ ઉપાજ્યું અને તે અતિમ એટલે કે
શ્રી તીર્થ કરપણાના લવમાં લોગવવું પડ્યું ' નિયાણાના યોગે
મળેયુ બા માતમીને આપનાર થયું માટે એ બળને હિતકારી
બળ તરીકે વર્ણવવું એ લયકર અજ્ઞાનતા છે લગવાનું શ્રી
મહાવીરદેવના બળનું વર્ણન કરનારે બહુજ માવચેતીપૂર્વક વર્ણન
કરવું જોઈએ એ પૂર્વલવમાં મળેલા વાસુદેવપણાના બળ કરતા
શ્રીતીર્થ કરપણાના લવમાં બળ અનતગુણ પણુ તે બળને શ્રી તીર્થ
કરદેરે ખન્ધ્યુ કયા? ડર્મક્ષયની ક્રિયામાં, આને જે બળ મેળવ
વાની વાતો ચાલે છે તે કયા ખરવવા? (સભામાંથી—'ઢર્મને ખસે
ડવા') બહુ ક'યાણુ—હવે જો કર્મ બાધવામાં ખન્ધ્યું, તો શુંકે
ગાર બનશે? એ બળ શામન સેવા માટે મર્મર્પણુ કર્મને તીર્થ કર
દેવે બળ મેળવ્યું નથી, સ્વયં આવી મળ્યું એ વાસુદેવપણાનું
બળ એ નિયાણાથી માગી લીધેલું બળ હતું એ બળે માતમી
નરકે ગયા, જ્યાં આવીને મળેલા બળે સિદ્ધિપદે ગયા તમારે
માગીને, પાપ ઢગીને બળ વેવું એ કે સ્વયંમેવ આવે એ બળ
લેવું છે? પાપ કરી ઢરીને નત્રે પણ ધગધગના દૂધ પીપીને
મેળવવું છે? ધર્મ આ બાધનાના યોગે, સુક્તિ સામીખ્ય થાય
એવું બળ જોઈએ કે સમાર માણવા ગગરાગ ખેલવા બળ જોઈએ?
જેવું નાટકચેટકમાં મન લાગે છે તેવું શ્રી જિનેશ્વરદેવની
મૂર્તિ ઉપર મન નથી લાગતું એનું કારણ શું? શ્રી જિનમહિર
અને શ્રી જિનેશ્વરના કહેલા અનુષ્ઠાનો પ્રત્યે જેવું જોઈએ તેવું
મન નથી લાગતું એનું કારણ શું? લગવાનું શ્રી મહાવીરના બળની
વાતો ઢરો છો તો બળ બધું જોઈએને! દેવાગનાઓ મામે આવીને
નાચે, સ્પર્ગ કરે, અવયવે અવયવ લે, ના લગવાનું મહાવીર-
દેવને વિકારનો એક પાછ અકુર ન દૂરે એવું બળ જોઈએ કે
ખીદુ? તમારે ઇન્દ્રિયો દ્રશ્યમા મખડી છે કે વહેતી ઢવી છે?
જમામાં ઉપરેલી બનાવદો છે કે નુકસાનપરક બનાવદો છે?
પ્રશ્નચારી બનવું છે કે તેથી વિપરીત બનવું છે? કોઈ પ્રશ્ન

ચારી થતો હોય, સચમી થતો હોય તો તેને સહાય કરવી કે તેને વિષયના દરવાજા ખોલી આપના કે ? વિષયની વામનાને દૂર કરી પ્રજ્ઞચર્યની સામગ્રી પૂરી પાડવી એ બ્યાજખી છે કે ગેરબ્યાજખી ? તમારા પરિચિતોને, મહચારીઓને, વિષયકપાયમા હોમવા છે કે બહાર કાઢવા છે ? નાટક ચેટક જોતા બનાવવા છે કે એનાથી પાછા હઠાવવા છે ? અલક્ષ્ય ભક્ષણ, અપેયપાન, અગમ્યગમન, કરતા બનાવવા છે કે તે આત્મઘાતક પ્રવૃત્તિઓથી બચાવવા છે ? દુનિયાની દુર્ગતિના દરવાજામા જવું છે કે સુક્ષિતતા ? નીચે જનાના રન્તા ખુલા કરવા છે કે ઉચે જવાના ? તમે અર્થકામમા લીન બનો તો સુખી કે એનાથી વિરાગી બનો, તો સુખી ? શ્રી જિનમંદિર અને ઉપાવ્રયમા આવો તો સુખી કે બહારમા દોડાદોડ કરવામા, પૈસા, ડીની, વગેરે મેળવવામા, પાપ કરવામા, અને પાપની ઝબના કરવામા સુખી ? સુખને માટે શ્રી જિનેશ્વરદેવે જે માર્ગ મેળવ્યો અને આ જગત સમક્ષ ધર્યો, એ બતાવવા નીકળો કે એથી ઉત્તરુ ?

શુ અમે ડેળવણીના વિગેધી છીએ ?

અમે બળના, વિદ્યાના કે વિજ્ઞાનના વિરોધી નથી પણ વિદ્યાના વિજ્ઞાનના, ઉન્નતિના કે બળના નામે, મનુ બ્યને મનુબ્ય મટાડી રામ્યમ બનાવાતા હોય તો એના અમે કદરુ વિગેધી છીએ જે વિદ્યા, જે વિજ્ઞાન અને જે બળ પ્રભુના માર્ગથી આત્માને પરાડુ સુખ બનાવે તે વિદ્યાને, વિજ્ઞાનને કે બળને વખાણના અમે હરગીજ તૈયાર નથી જે વિજ્ઞાન, જે વિદ્યા અને જે બળ પાપલીક બનાવવાને બદલે પાપમા ગડત બનાવે, આગલ મમારલમા થઈ જતી કે પાઠીને રોકી નાખે, વીતરાગના વચન ઉપરની શ્રદ્ધાને નષ્ટ શ્રદ્ધ કરી નાખે, અને આત્માને ત્યાગમાર્ગ તરફ વળતો અટકાવી મમાગના રાગમા મહાલતો બનાવે, એ વિદ્યા, વિજ્ઞાન કે બળ જરૂરી કે હિતકર છે એમ તો અમાગથી કદીજ નહિ કહેનાય, જે વિદ્યા અને વિજ્ઞાન

મત્ત્ય સાલણવા જોટલા મહનગીલ પણ ન બનાવી શકે
 અને માત્ર પોતાનાજ કટિપત વિચારોના પૂજાગી બનાવી
 મત્ત્યની મામે, કલ્યાણના માર્ગની મામે બળવાબોર બનાવે
 એને વિદ્યા કે વિજ્ઞાન તરીકે કેમજ ઓળખી શકાય ?
 બાકી તમે નિર્ભજ થાઓ, દીલાહય થાઓ, એવું કોઈ ઇચ્છે ખડ ?
 તમે વિદ્યા ન લણતા મૂર્ખા ગ્દો એમ અમે ઇચ્છીએ, એમ ?
 તમને હુ ખી જોવાનો અમારો ઇગદા હોય ? તમને હુ ખી જોવા
 ઇચ્છનાજ લગવાનું મહારીગના ગામનમા રહેવાને લાયક નથી
 તમને મુખી, વિદ્યારાન, ઝળાવાન જોના ઇચ્છીએ પણ ત્હ રીતે ?
 પ્રભુના માર્ગમા રહીને, પણ અધોગ્ય માર્ગે નહિ અલદય વસ્તુને
 મોએથી પાછું વાગવામા બળ ખડ કે નહિ ? રમાડી મામે ચોટેલી
 આખ પાછી એથી વીનરાગ મામે ચોટાડવી એમા બળ ખડ કે
 નહિ ? મરજી મૂજબ ખાવું પીવું, એમા શુ બળ ? આવાઓથી
 ક્ષીએ બહુ ધાય ? આગા નહિ વાચ્નવિક લહુ ડરવુ હશે તો,
 રમા ને રમા, બુલવી પડશે, રમા નમાના વિયોગી બનવુ પડશે
 'સવિજીવ કડ ગામન રસી' આ લાવનાથી ઉલરાતા શ્રી જિને
 શ્વરદેવના શાસનમા રહેવા ઇચ્છનારે રમા અને રમાની રસિક-
 તાની લાવના ખીલે એવું બોલવું જોઈએ નહિ રમા ને રમાની
 લાલસા તો મનુષ્યને પાગલ બનાવી દે છે રમા રમાની
 આસક્તિમા પડી પોતાના આત્માનું અહિત કરવા સાથે
 સતાનેને તેમજ પરિચિતોને પણ એ ચિંતામા
 સગાવી મૂકવાની પેરવી ન કરતા તમને ખબર છે કે,
 શ્રી જિનેશ્વરદેને તીર્થ કર નામકર્મની નિકાચના કેવી રીતે
 કરી ? રમા રમામા ફનેલાની દયા ચિતવીને એ દયા ન ચિતવી
 હોત, રમા રમામાથી છોડાવવાની લાવના ન હોત તો તીર્થ કર
 નામકર્મ નિકાચિત ન યાત 'બધા જીવો રમા રમા ખૂબ મેળવો,
 ખૂબ ટહેર કરો, નાટક ચેટક જૂઓ, મુખી થાઓ'—આવી લાવ
 નાથી તીર્થ કર નામકર્મની નિકાચના ન યાય કોર્ટમા પણ વાદી
 પ્રતિવાદી બેઠના વકીલને બોલવાનો હક્ક, અને અહીં ? સસારીઓ

મસારના ખુગલ કૂકે અને ત્યાગીઓને ત્યાગના ખુગલ કૂકવાનો અધિકાર નહિ, એમ ? તમાગમા દયા હોય તો આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિઓના ચોગે પીડાતી દુનિયાને બચાવે. તન, મન, અને ધન એમા ખગ્યો કેટલાકો કહે છે કે દુનિયાના રગ રાગ ન લોગવી લે ત્યા મુધી બાળકને દીક્ષા કેમ અપાય ? એમ કહેનાર શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવના પૂજારી નથી, અને એમ કહેવામા કયા નથી પણ હૃદયમા ભરેલું હલાહલ ઝેર છે વિપરીત શિશુઓ મનુષ્યને હેવાન બનાવે છે અનાય દેશમા આજે હિંસાના આમે પોકાર છે, પ્રોત્સેહ છે, અને પઠ્ઠાર થાય છે કે હિંસાએ જગતને હાથ માર્જે દોર્યું છે હમભાગ્ય છે કે આજે જગવાન શ્રી મહાવીરજી નામ લેનારા કેળાક કહે છે કે આ જમાનામા હિંસા વિના નહિ ચાલે મહાવીરના શાસનને પામેલાઓ તો હિંસા શબ્દથી કંચે હિંસા નામથી હરે હિંસક કેટલા છે, અનીતિ કરનાર કેટલા છે, અને ઓધાવાળા (ભયમધર સાધુઓ) કેટલા છે ? કહો વમ્ની કોનાથી ઘટી ? હિંસા વિગેરે પાપખ્યાનકોમા પડેલા એ જૈન શાસનના પ્રભા વકો અને આટલા જૂજ ઓધાવાળાઓ એ જૈન વમ્નીનો નાશ કરનારા એમ ? બોલતા બહુ વિચારીને બોલજો, અન્યથા આદિ રાખજો કે કર્મ છોડજો નહિ પાપ કરનારાઓ મારે દુર્ગતિ રૂપ તિર્યચ ગતિ અને નરક ગતિ તૈયાર છે હમણા કોઈક કહેશે કે નરકના પરનાના કાઠ્યા પણ હું કહું છું કે અમે કર્મ નવરા નથી કે એ પાસ કાઠવા બેગીએ ધર્મબ્રહ્મોના પામ કાઠવા અમને કયા ટાઈમ છે ? અમને તો શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવે કહી દીધું છે કે બે માર્ગ બતાવી દેને, એક સ્વર્ગ તથા મોક્ષનો અને બીજો દુર્ગતિનો માર્ગ બતાવી છેડા રહેજો જેને જ્યાં જવું હશે ત્યાં જશે બહુ બોલે તો કહેવું કે-

ચત્તારિ પરમગાણિ, દુલ્લદાણીહ રહ જતુણો।

માણસત્ત સુદ સદ્ધા, સજમમિ અ વીરિઅ॥

જૈનશામનની કીડ શું છે?

કોઈ કહે કે એ આ જામનામા નહિ ચાલે, તો કહેજો કે નમો અરિહતાણ જે માણસ થઈ ઈર્ષ પૂરે તો તાપત હોય તો સમજાવજો, પણ જાણો દે, જેમ તેમ બોલે, આખ્યો ઠાઠી માણસ મહી રાક્ષસ થાય, તો કહેજો કે નમો સિદ્ધાણ કોઈ પૂછે કે આમ કેમ? કહેજો કે મરતાને નોકર દેવાનો રીવાજ છે મારવા આવે, પોતાની જાતિની જાહેરાત કરે, તો પણ તમે, નમો અરિહતાણ કહેજો ભાવથી મનનાને નોકર અપાય જે આવા મજબૂત બનો તો જય તમારો છે ભગવાનના શાસનમા હારવાનું ઠેજ નહિ તમારામા દયા હોય તો દુનિયાને પાપમા જતી બચાવો. બધાને કહો, નાની ગી છદગી, એમા શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા પાલન થાય તેટલું કરી દેયો પણ આજે ભગવાન શ્રી મહાવીરની આજ્ઞાની વાત આને છે ત્યાં સુઝવણ થાય છે કહે છે કે, 'બાબા વાક્ય' પ્રમાણુ વાય? જ્યારે એ બાબાનું વાક્ય પ્રમાણુબૂત ન થાય તો કોનું થાય? એ બાબાને તો પરિપૂર્ણ ભાગ્ય હોય એજ પામે 'બાબા-વાક્ય' પ્રમાણુ કરે, એને તો દુનિયા મૂકવી પડે, અને કદાચ રહે એને પણ લગ્ન રહેવું પડે પત્નીને પણ કહેવું પડે કે સસાર એ વિષય કષાયની ખાણ છે માટે ધર્મમા સહાયક થા આજતો કહે કે કે અમારા મુખમા સાધુઓ પચન નાખે છે કહે છે કે મહાવીરના શાસનનું સાહિત્ય ઉચ્ચ, ભળનારા ઉચ્ચ, ભાષ પર કાણુ ઘણું, ખામી એક કે વાતે વાતે વૈરાગ્ય, ને વૈરાગ્યજ બર્યો છે અર્થ કામની લાલસા એટલી બધી વધી ગઈ છે કે અનુભવી અને છુદ્ધિમાનને લઈ જઈ માગ મા દેડી દેવો સહેલ છે અર્થની પ્રાપ્તિ બતાવવી જોઈએ જે જ્ઞાન મૂળ વસ્તુનો નાશ કરે એ ભણતર કહેવાય? પ્રભુ શ્રી મહાવીરના શામનમા તો સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન અને મમ્યક્રત્યારિત્ય કહેલ છે સમ્યગ્દર્શન એટલે શ્રી જિનેશ્વરે કહ્યું હોય એ મત્ય ૨૪૦૦ વરસ પહેલાના બાબાએ તો આ બતાવ્યું કહેવાય છે કે અમને

હિંદુસ્તાનમાં જીવાનીયાનો યુગ ॥ જીવાનીયાઓને જણાવું છું કે તમારા ચઢના લોહીનો દરૂપયોગ ન કરો. તમે બિવિધમાં સાગ, પ્રતિષ્ઠત જનવાની કોશિષ કરો. વસ્તુનો વિવેક કરી શકો એ જીવાનીયો કે દોડાદોડ કરી મૂકે એ જીવાનીયો ? મહાવીરના એક અઢના નેવડે કરેલ સાહિત્ય જેલુ સાહિત્ય તો જનાવો. એની મામે માણસ જનીને બે કલાક Cમાં તો રહો પણ મર્યાદાથી, સુક્ષ્મથી, દલીલથી બાકી જેને મહાવીરના શાસનના નિયમો ન પાળના હોય અને જેવીસમીસદીમાં માનતા હોય તે ખુલ્લે ખુલ્લો એકરાર કરે, એમ કહેવું એ દલીલવાળું કે દલીલવગરનું ? દુનિયામાં પણ કીડ ઘડે, ઉદ્દેશ નક્કી કરે, જેને માનવા હોય તે સહી કરે. ભગવાન મહાવીરે કીડ ઘડી છે. મનમથી શિવાય સસારમાં કોઈ તારક નથી તારક મમ્યગદર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર્ય મમ્યગદર્શનવાળો મમાગમાં ગમે નહિ, મમ્યગજ્ઞાનવાળો સસારથી છૂટો થના પ્રયત્ન કરે, મમ્યચારિત્રવાળો સસારથી અલગો થઈ જાય આ ત્રણ ગિવાય દુ જના દાવાનજથી કોઈની સુક્ષ્મ થઈ નથી, થતી નથી અને થવાનીએ નથી આ કીડને ન માને, આ કીડની નીચે સહી ન કરે, તે જૈન શાસનનો સાધુ, સાધ્વી, આવક આવિકા કહેવરાવવાને અધિકારી નથી ચાર જણના સુપડામાં રહેવું હોય તોયે ત્યાના વડીલને તાબે થવું પડે બ્યવહારમાં બધે બધન છે અસીવના પૈસા લઈને કામ કરવા બધાઓ છા ગ્રાહક પાને પણ દુકાનદાગને વાત કરવી પડે નોકરીમાં છ કે આઠ કલાક જરાજર નોકરી કરવાની, પણ અહીં ? શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમાં રહેનારને કાઈ પણ કમુલાત ખરી કે નહિ ? દુનિયામાં પણ કાયદાને શિર ઝુકાવો છો, તો અનત જ્ઞાની શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા માનવામાં તમારી આખરને લાઇન શું છે ?

બાધ્યાન ૨૮ મું

અધ્યાખ્યાય પદ્મ જોડે તો અધ્યાખ્યાય બનો

૫૨મ ઉપકાર સૂતકાર મહર્ષિ ક્રમાવે છે કે આ મનુષ્ય જીવનની મહત્તા માટે શ્રી વિનેશ્વરદેવના ગાત્રનું શ્રવણ કરવાની, પદી એના ઉપર મજબૂત શ્રદ્ધા દેવવાની અને શક્તિ પ્રમાણે સયમમા પ્રવર્તન કરવાની ખાસ જરૂર છે એના વિના આ જીવનની મહત્તા ધર્મ શકે તેમ નથી એ શાસ્ત્ર ઉપર ક્રિયા અધિક પેદા થાય, શાસ્ત્ર હર્ષપૂર્વક સાબળવાની ઇચ્છા થાય, એ માટે આપણે જાતના કહેનારને ઓળખવા બેઠા છીએ વર્તમાન શાસનની અપેક્ષાએ શાસ્ત્રના કહેનાર, ભગવાન શ્રી મહાવીર છે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના ભવની તો બધી કાગવાઈ આપણા હાથે થવી શક્ય નથી એમણે જે પુણ્ય ઉપાજરું, જે શક્તિ પેદા કરી, જે તાકાત કેળવી, તેમાનો અશ્વ પણ આપણે કેળવે નથી આપણી એ તાકાત નથી કે આપણે એમનું જીવન જીવી શકીએ એમનું જીવન આ સ્થિતિમા આપણાવી જીનાયજ નહિ ભગવાન 'શ્રી મહાવીરદેવનો આત્મા કઈ ઈર્ષ્યવસ્તુના યોગે તીર્થ કંપદે પહોંચ્યો એ મમતાઈ જાય તો આપણે પણ ધારીએ તો તેવા ધર્મ શકીએ તીર્થપતિ થયા પહેલા એ પણ તીર્થપતિ એના શાસનમા શ્રેય માનતા હતા 'આણાવ ધમ્મો' એમ કહેતા અને સ્વીકારતા અવસરબુદ્ધ તો, તીર્થપતિના ભવમા બને છે પ્રથમ તો તીર્થમા રહ્યા તો તીર્થપતિ જન્યા એમના આરાધનાના પ્રસંગે એ પછી એક આપણે જોતા આવ્યા શાસ્ત્રે એમની આરાધનાની જેમ વિરાધનાની પણ નોંધ લીધી આરાધનાનું ફક્ત તીર્થ કરપણામા પરિણમ્યુ, તેમજ શાસ્ત્રે વિરાધનાના ફક્તમા નજર પડે પણ જતાવી લીધી સાતમી નરક સુધી જતાવ્યુ એવા આત્મા પણ વિરાધના કરે તો કર્મથી ન બચે તો તમે ને અમે

કેવી રીતે બચીએ આરાધનાથી મુક્તિ અને વિગ્રહનાથી સમાજ દરેક કાલમા, દરેક ક્ષેત્રમા આ એકજ કાયદો ચોગ્ય વસ્તુના સેવનથી ચોગ્યતાની પ્રાપ્તિ અને અચોગ્ય વસ્તુના સેવનથી અચોગ્યતાની પ્રાપ્તિ લગવાન શ્રી મહાવીરના આત્માએ તીર્થ કરાવના પહેલાં જો શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને ઠોકરે ચડાવી હોત, આગમનું અનવગન ન લીધું હોત, આગમથી આધારે આગ રહ્યા હોત, તો એ તીર્થ કર બનત ? જ્યાં જ્યાં એ મન્દિર મંદિર આગ ત્યાં ત્યાં તો એ પણ ગબડી ગયા ઠેક સાતમી મુઠી ગબડી ગયા લગવાન શ્રી મહાવીરદેવના આત્માને પણ બૂલના પરિણામે માતમી નરક ભોગવવી પડે અને પછી પણ બાકી રહેવા કર્મોએ માક્ષાત્ મહાવીરના ભવમા પણ પીઝે ન છોડયો પાપ છૂંપાવવાનું બીજે, આ શાસનમા નહિ અહીં તો નાનામા નાની બૂલ પણ રૂપી શકવાની નથી શ્રી તીર્થ કરના ભવમા, એ અનુપમ સયમધર, જગતમાનનુ એમતે લકુ મિહનાન, ઉત્તમ ભાવનામાજ વિહરનારા, એમને પણ કર્મો જતા ન કરે, એમને પણ કર્મ આવી આપીને સતાવે તો એ કર્મ બીજાની શરમ રાખે ? એવી શરમ ચાલતી હોત તો લાય આપી આપીને બધા મોમે પહોચી જાત દાન એ લાય નથી લાય માટે અપાયલું દાન એ જેન ગામનનુ દાન નથી દાન પણ છોડવા માટે છે બધી ધર્મક્રિયાઓ પૈદગાલિકે વાસનાઓ છોડવા માટે છે દાન, એ દાતાર મનાવવા માટે, ખ્યાતિ માટે હોય તો એ સાચો ધર્મ નથી. મુક્તિની ભાવનાથી અપાતુ દાન બી કું દાન લેનારા પણ જગૃત થઈ જાય એ દાનના ઉપયોગમા દેનાર અને લેના નો આત્મા ઉચો ચતો જાય સમ્યગ્દષ્ટિનુ દાન દુનિયાને તારનાડ દાન છે કુબાડનાર નહિ અત્યારે પણ સારા વાવકના ઘર આગળ ફરતા દીનો અને અનાથોની પણ ચોગ્યના જૂઓ તો માલુમ પડે મોટી જાગ ન જોલે એ એમ કહે કે મા મોકનુ અન્ન ખાઈયે અને ગાળો જોવાય ? કેમની જાગ માલગી લે પણ ગાળ જોલે

નહિ પણ આ ક્યારે ? ચેકમા-દાતા-મા કાઈ હોય તો બધીએ
ક્રિયા મમ્યગ્દર્શનમિશ્રિત હોતી જોઈએ દર્શન આનંદુ છે મના
ગ્ની પિપામા ગર્ભ પિપામા ગર્ભ એટલે ધર્મક્રિયામા આનંદ
આવેજ જ્યાં મુધી પિપામા જાગતી હોય ત્યાં મુધી ધર્મમા
તેવો આનંદ આવે નહિ શ્રી જિનેશ્વરદેવના શ્રમનને માનનારો
આત્મા એટલો બધો દૃઢ અને મજબૂત બનવો જોઈએ કે જોનામા
કોઈ જાનનું પરિવર્તન વધુ જોઈએ નહિ જેવી ભાવના ઉચી
હોય, પ્રવૃત્તિ પણ એવી કરે વાતો પણ એવી કરે મનમા
કાંઈ, વચનમા કાંઈ વર્તનમા કાંઈ, એમ ન ગણો. જાનના,
વાતો અને વર્તન એક રાખો કર્મવશ વર્તન જૂદું હોય
તો પણ ભાવના અને વાતો તો એક હોવીજ જોઈએ
આ દશા ન આવે ત્યાં મુધી જૈનત્વની વાતો ફૂગ છે
દુનિયામા સામાન્ય મનુષ્યપણુ પણ એમ સૂચવે છે કે જોના
વિચાર અને ઉચ્ચાર શુદ્ધ જોઈએ કર્મવશ વર્તનનો કેરકાર
નિભાવાય, પણ ત્યાં બચાવ કરે એ ન નિભાવાય જોડાને જોડું
તો માનેજ અને બૂલ કર્યા વિના રહે નહિ ભગવાનશ્રી મહા
વીરનો આત્મા તીર્થપતિ બન્યો તે તીર્થની આરાધના કરીને,
પણ મતિમા આવે તેમ કરીને નહિ સમય મૂજબ કાંઈ તેમ
વાતને નહિ એ તો કહેના કે, સમય ગમે તે હોય પણ
તાજક તો એ તીર્થજ સમયના નામે અને જમાનાના નામે શુ
ધાય છે એ આજે બતાવવું છે આજે ઘણું કહેવું છે, પણ હું
કહી ગયો છું કે શાંતિ રાખો, શાંતિથી માલજો જમાનો તો ઘણો
મજેનો છે પણ જમાનામા જમેના કેટલાક એવા વિચિત્ર પ્રકાર
રના છે કે જેનો પત્તો પણ ન લાગે દર્શનાચારનો પહેવો આચાર
કયો ? નિશ્ચયિત આજનો સમય, આજની ન્થિતિ તો શ્રી જિને
શ્વરદેવના માર્ગને બહુ ખુલ્લો કરે છે જે, શ્રી જિનેશ્વરદેવના
માર્ગમા આગળ વધે, એ શું કરે ? અહિંસા, સત્ય, અનૈર્વ્ય
પ્રહાર્ય, અપગ્નિહ, આમા વધુ રખા થાય આ પાચની જ્યાં
વૃદ્ધિ ત્યાં ઉપદ્રવ હોય ? પૈમાના લોભીઆઓથી તો ઉપદ્રવ

હોય, એનાથી તો ગભરામણુ હોય, પણ આ બધું મૃકનારાથીયે ગભરામણુ થાય ? દ્વિમા, મૃપાલાયા, ચોરી, બદમાશી, એ બધું વધે તો મમાર મુખી થાય કે ઘટે તો ? મોક્ષ તો સાતરાજ દ્વર છે, પણ અહીંની તો વાત કંગે અહીં પણ મુખી થવું હોય તો શુ કરવું જોઈએ એ વિચારો જ્ઞાનીઓ તો કહે છે કે અવ્યાબાધ પદ જોઈતું હોય તો તમે અવ્યાબાધ બનેા જે અવ્યાબાધ બને તે અવ્યાબાધ પદને પામે વ્યાબાધા ન હોમ એવા રથલે જવું હોય તો આપણાથી કોઈને વ્યાબાધા ન પહોંચે એવા બનવું જોઈએ આ તો બનવું છે યાબાધા-પીડા કળાગ અને અવ્યાબાધપદ જોઈએ, એ કદી મળે ? તમારુ જીવન અને વર્તન એવું ઘડી નાખો કે જેથી શ્રી જિનેશ્વરદેવના માર્ગને પુષ્ટિ મળે, શ્રી જિનેશ્વરના માર્ગમા તમારુ, તમારા સાનીઓનું, તમને દેખનાગઓનું જીવન ઢળે એમા પૌદ્ર ઝલિક જરૂરીયાતોની ઓછાશ બહુ કરવી પડે લાલપીળા પુદ ગદ્ગદ મામે સમ્મગ્દષ્ટિ આત્મા ઉદાસીન રહે જરૂર પડે તો ઉપયોગ પણ કંઈ પણ તે ઉદાસીનપણે આવું જૈન શાસન કાને ન ગમે ? ઈતરને પણ ગમે પણ આડખીલી કળનારા ન હોય તો ઈતરને ગમેન ?

જામનગર દીક્ષા પ્રકરણમા અત્ય શુ છે ?

આપણે આજે જામનગરનો પ્રસંગ જોવાનો છે સસારથી વિરક્ત બની જઈ જામનગરમા દીક્ષા લેવા જનાર આત્મા કોણુ છે ? તેના માતાપિતા કોણુ છે ? દીક્ષાના આપનાર કોણુ છે ? અને આવી સમ્મતિવાગી દીક્ષાની મામે પણ પડનાર કોણુ છે તે આપણે જોવું છે આડખીલી કઈ બલિતિની છે, તે આમાથી જણાયે દીક્ષાના પ્રેમીઓ કેટલા કામલ, નિખાલસ અને સરળ હોય છે, તે પણ આ પ્રસંગથી જણાય કે આજના દીક્ષા વિરોધીઓના હૃદયમા શુ શુ રૂપાયુ છે તે પણ પ્રગટ કરવાનું છે ઘણી મજેની તક છે પુશાનીના એ તો સમાચાર મળી ગયા છે કે મત્તા આડે આવેલી તે ખસી ગઈ છે અને ત્યાં મુધીના મમાચાર આવ્યા

છે કે મેકરો માલુનોએ સાગરાનદસૂરીશ્વરના આખ્યાનનો લાભ લીધો. અસર સારી થઈ તે શાસ્ત્રકાળનો ઉપદેશ છે કે આપત્તિથી ગભરાઓ નહિ “શ્રયાંસિ રઘુ વિજ્ઞાનિ ।”

શ્રેય કાર્યો ઘણા વિઘ્નોથી ઘેગયલાજ હોય છે. કે ના લુપ્તકાર્યોમા વિઘ્નો ન આવે તો એ કાર્યોની કિંમત શી ? મુહૂર્ત, મંગલ કામોમા જોવાય છે પણ અમંગલ કામોમા જોવાતા નથી. મંગલકામોમા વિઘ્નોની પણ પગ છે માટે મુહૂર્ત જોવાય છે આજના મુખર્ષિમાધ્યારમા, દીક્ષા લેવા ઇન્દુનાર પવિત્ર બાગકની, એ પુણ્ય બાગકની પુણ્યશાની સાતાની તથા ધર્મનિષ્ઠ પિતાની પણ જુગાની આવી છે પૂછનાર મહાપતિ માકળયદલાઈ છે (મલામાથી-એ જઈ છે) બહુ સાર, પણ ઉત્તર આપનારો પ્રભુમાર્ગનો અખડ અનુયાયી હોતો બધાએ ઉત્તર આપનાર એના હતા ઉત્તર આપનારો એ મહાપતિને પણ મહાન કર એવો ધીન્નાધી ભરેવો વીરનર હોતો નિઃશ્વર મૂળ કયા છે એ પણ આમાથી માલુમ પડે છે દીક્ષા લેનાર તૈયાર, અપાવનાર માનાપિતા તૈયાર, આપનાર આચાર્ય તૈયાર, સમ્મતિમા જૈનશાસ્ત્ર તૈયાર, કેટલી ખુશીની જલદેગત, છતાં એની આડે કાણ આવે છે ? આપી દીક્ષાની આડે મધ આને ? ન્યાયામને પ્રેસના । જઈ જ્યાં સભાપતિ છે, ત્યાં શ્રી જિનેશ્વરદેવના આગમની ઠેડી થાય એ ઇન્દુનારોગ નધો કેટલાકો અમને કોર્ટના હવે બય બતાવે છે અમારી જાતને માટે અમારે કોર્ટે જજુ એ માર્ગ નથી અમને ગાળો દેનારાને, અમારી ઉપર ગમે તેવા કલક મૂકનારાને માટે પણ અમે ફરીયાદી બની કોર્ટે ન જઈએ, પણ કોઈ અમને કોર્ટે લઈ જાય તો ‘શુ થશે’ ? એવી ભીતિ ગણીએ તો અમે અમારૂં ધર્મજીવન છોડી શકીએ નહિ અમારી જાતને અમારા મોઢે મારી કહેવાને અમે મરજત્યા નથી જો અમારી જાત સારી ન હોય છતાં તમે મારી કહો એથી મુક્તિ મળવાની નથી અને મારી હોવા છતાં કોઈ ખરાબ કહે

એથી લાઇન પણ નથી અપકાગીપર પણ ઉપકાર કરવો
એ ધર્મ છે. અસ્તુ

જામનગરનો આ દીક્ષા પ્રસંગ આપણને ઘણી વાતો પૂરી
પાડે છે દીક્ષાના દરેક પ્રસંગે કંઈ રીતિ અગીકાર ઢરાય છે એ
પણ તરી આવે છે યુનકો કંઈ હાકવ કરે છે એ પણ આમાથી
તરી આવે છે હું કહી ગયો છું કે જૈનયુવકનું ખમીર કયું
જોડ્યું? જૈનયુવક બોલે શું? એના મોઢામાથી મોતી ખરવા
જોઈએ પણ એવી અયોગ્ય વસ્તુ ન ખરે કે જેમાથી ભડકા પેદા
થાય આજે જે વાચ્યુ તે પણ જૈનપ્રવચનનો એક ભાગ છે તથા
જણની જુગાડી જૈનશામનને દીપાનનાર છે ઈતરના મમ્તકોને
પણ ધુણાવનાર છે પણ કોને? મધ્યસ્થને જાકી દોષી ને દુરા
શક્તિને તો બળતરા પણ કરાવે જુઓ હવે જુગાની લેનાર
સઘપતિ છે, સઘપતિ એટલે કે ત્યા લેજા મળેલાએ મલાપતિ
નિર્ણીત ધર્મ એ અર્થમા ઢારણ કે શ્રી જામનગરસઘના તેઓ
મઘપતિ છે કે નહિ એ આપણે જાણતા નથી જોહનર માણસ ડી
મેહિની છે જુગાની આપનાર મૂળઅદલાઈ કે પોતાના બ્હાલામા
બ્હાલા દીકરાને સતને ચરતો નોપવા આવનારને આજે એ સલા
સઘના નામે જુગાની લેવા ઉભા નાજે કે એ સલાએ જૈન
શાસનમા જેલા અનાચારીઓની ખગલ લીવી હોત તોયે આનંદ
થાત ખેર! આ જુગાની આપના ઉલેવા તરફ જોઈએ અને
પરિસ્થિતિ વિચારીએ તો દુખ જરૂર વાય છે પોતે પેદા ઢરેલા
અને પાગી પોષી દૂધ પાઈ મોટા કરેલાખાગકને માતાપિતા પોતે
નતના ચરજો ધરવા આવે છે ત્યા તેઓ તેનો લાલ લેવાને
બદલે, કોર્ટનો દેખાવ કરીને જુગાની લે કે આગળ વધીને શું
નું કહે છે, શું શું કરે છે, એ બધું લયકર દુખદ છે, પણ
સુક્તિ જનારે તો એના દુખને ઘોળી પીવા પડે ઘોળી પીવાય
તોજ સુક્તિ જવાય

સાલજો હવે-મૂળઅદલાઈ જુગાની આપે છે સલા તન્કથી
પુજનાર સામ્યઅદલાઈ છે

મવાવ-‘તમારૂં નામ’? જવાબ-‘મૂળચંદ નહાલચંદ’

સ-‘ગામ’? જ-‘ઉનાવા’

સ-‘તમાના છેકગનું નામ શું’? જ-‘મોતીવાલ’

જે હંતર માણસોની મેદિની વચ્ચે મૂળચંદલાખ લેનાયાવિના જવાબ આપે છે કેમ ન આપે? માના સન્માર્ગના અનુયાયી છે ગુન્હેગાર નથી પણ શાહુકાર છે

મ-‘છોડરાની ઉંમર’? જ-‘દશમુ આલે છે’

સ-તમારે તેને દીક્ષા અપાવવા વિચાર છે? જ-‘હા’

સ-‘ક્યારે’?

જ-‘તે ચોક્કસ કહેલ નથી, પણ આવતી ગવે મહારાજ સાહે અને વહોરાવવાને ઇચ્છુ છું અને તેમની પાસે રહી ભણેગણે, મહારાજ સાહેબને યોગ્ય લાગે ત્યારે દીક્ષા આપે’

સ-‘આવડી નાની ઉંમરમા તેને દીક્ષા આપવાની કેમ ઉતાવળ કરો છો?’

જ-‘જેન ગાત્ર મૂળજ આડ વર્ષ પછી બાળક દીપ્તિ લેવા યોગ્ય ગણાય છે અને હું પણ તે (દીપ્તિ લેવાના) ભાવમા વર્તુ છું એટલે હું દીના અગીકાર કરૂં તે પહેલાં મારા હાથે સાગ મચ્કાવે આગ્નિમાર્ગે જાય તેવી મારી ઇચ્છા છે પાછળ કયા વાતાવરણમા ગહી શુ પરિવર્તન થાય, તેમા મારે જોનાનો હક્ક રહે નહિ તેમ તેનું હિત કંપાનું મારા હાથમા રહે નહિ’

મૂળચંદલાખ સમજે છે કે, મારી હયાતિમા પણ જેઓને માગ અથવા માન કુટુંબ સાથે ડોર્ષ પણ જાતનો સળધ નથી એવા, ધર્મમાર્ગે જતા વિદ્ધ કંવા માટે લેવા થાય છે, તે માગ દીક્ષા લીધા પછી તે એને દીક્ષા લેવા દેજ શાના?

મ-‘તમે ખેતે કેમ દીક્ષા લેતા નથી’

જ-‘ઉપર જણાવ્યા મૂળજ હું તે ભાનમા છું મારી અનુકૂળતાએ અગાડ નુદ ચોદના પહેલા અગર ચોમાસુ ઉતર્યા પછી તુરત મારે લેનાની છે.’

સ-‘આવડી નાની ઉમ્મરમા જાળકને દીક્ષા આપવી તે અમોને અયોગ્ય લાગે છે’

જ્યાં બહુદ્ધર આત્માની તૈયારી, જૈન શાસ્ત્રની સમ્મતિ, ત્યાં તપાસ કરનાર કહે છે કે ‘અમોને અયોગ્ય લાગે છે!’ મૂળચંદ્રભાઈ બહુદ્ધર છે, શાહુકાર છે જરાજર જવાબ આપે છે સામે બે હજાર અને આ એકલા છતાં ગભરાતા નથી ત્યાજ કનોટી છે એ તો મમજે છે કે, હું કથનવત્ સુદ્ધ છું, છોકરો અમારો છે, આપવાની અમારી ઈચ્છા છે, જૈન શાસ્ત્રની મ્હોર છાપ છે, તે છતાં સભા તરફથી, અધિપતિની જગ્યાએ બેઠેલા કહે છે કે, ‘અમોને અયોગ્ય લાગે છે!’ આનો અર્થ શો? બહુ વિચારણીય છે સાગરાનંદસૂરીધરજી જેવા દીક્ષાતા આપનાર પોતાના નગરમા આવેલ છે, ઉનાવાથી ધર્મચુસ્ત માળાપ પોતે પોતાના બાળકને દીક્ષા અપાવવા આવે છે, ત્યાં તેમની તપાસ કરતા સાંકળચંદ્રભાઈ કહે છે કે ‘અમોને અયોગ્ય લાગે છે’ પણ જવાબની સામે મૂળચંદ્રભાઈ પૂછે છે કે ‘કઈ દૃષ્ટિએ?’ આકળચંદ્રભાઈ— ‘કે પના મતિએ, જમાનાના અંગે’ વિચારો, અહીં જ વસ્તુ બહાજ આવે છે હાઈકોર્ટ ના જજ પણ કાયદાનું અપમાન નથી કરતા, જ્યારે અહીં તો મરજીની વાત જાય છે ચૂકદો અપાય છે કે ‘અમોને અયોગ્ય લાગે છે અને તે પણ મતિકપનાએ’ આ જામનગરમા મૂળચંદ્રભાઈનો બેવી કોણ? ઉચે આલ ને નીચે ધરતી, પણ ભગવાનનું શામન જયવતુ વર્તે છે થોડા પણ પ્રભુશાસનના ભડવીરોથી શાસન જયવતુ રહે છે મૂળચંદ્રભાઈ કહે છે કે—

‘ધાર્મિક દૃષ્ટિએ, ગામ્બોઝા દૃષ્ટિએ, જૈનશૈલિ મૂળજી હોય તેજ જૈનતરીકે દરેકને મર્વમાન્ય હોવી જોઈએ કેટપનામતિ દરેકની જૂદી હોય તે કામ આવી શકે નહિ’

મૂળચંદ્રભાઈએ પોતાના સુદ્ધ હૃદયના ગામ્બોઝાસારિ કથનથી મૈત્રિક પનાના બૃહા ઉગ્રાડી દીધા સભામાલી—‘જૈન દૃષ્ટિ પ્રમાણે કઈ ઉમ્મર યોગ્ય છે?’ મૂળચંદ્રભાઈ બહુકાર છે તરત જલ્લ,

‘આઠ વરસથી પચાવન, સાઠ’ સઘમાથી—‘કયા શાસ્ત્રના આધારે?’ મૂળચ દલાઈ કહે છે કે ‘હરિભદ્રસૂરિના મધ પચવન્તુ પીન્તાલીસ આગમોના આધારે’ મલામાથી ‘શાસ્ત્ર બાસ્ત્ર આધા મૂકો હવે આ પાચમા આનમા, આ જમાનામા કામમા આનશે નહિ’ આ મુ બોવાય છે? શાસ્ત્ર બાસ્ત્ર આગા મૂકો! જરૂર સાહેબના અધ્યક્ષપણમા શાસ્ત્રને આધા મૂકવાનું કહેવાય છે શ્રી જિનેશ્વર દેવના શાસ્ત્રની આ રીતે અપમાનજનક ઠેકડી થાય છે! આ સઘ! શાસ્ત્રની ઠેકડી કંગના મધ! મહાવીરનું નામ આજ અનેક રીતે લેનારા છે આજા નીચે શિર સુકાવે તે જૈન કે આજા સામે માથુ ઉઠાવે તે જૈન? આવા જૈન હોઈ ગકતા નથી આ વખતે મધ તંદુથી પૂદના નવાના અધિપતિની મુ કંગ હતી? એમણે કહેવું બેઠવું હતું કે માગરાનદસુરિ દીક્ષા દેનાર છે, માળાપ દીક્ષા અપાવવા તૈયા છે, લેનાર બાગક મોલીચ દલાઈ લેવા તૈયાર છે, જૈન ગામોની મગ્મતિ છે, ત્યાશાસ્ત્રબાસ્ત્ર આધા મૂકવાનું કહેવું એ વ્યાજબી નથી પણ ત્યા તો કાઈ જૂદું જ થાય છે હું કહું છું કે ‘શ્રી જિનેશ્વર દેવના ગામનના મહર્ષિઓ મામે, શ્રી જિનેશ્વર દેવના માર્ગ મામે લક્ષ્મીના મદમા આવી જઈ, સુવાનીના મદમા છકી જઈ, ચાલુ ભણુતરના મદમા બહેકી જઈ, યદ્વા તદ્વા બોક્ષનાગઓ માટે ભવિષ્ય ઘણુજ ભયકર છે એમ શાસ્ત્ર કહે છે’ ‘શાસ્ત્ર બાસ્ત્ર આધા મૂકો’ આ પ્રમાણે કરેનાર વહે છે અને સાલળનારા સાલળે છે! આ બધા ટેવા ધર્મપ્રેમી? ધર્મપ્રેમી તો મૂળચ દલાઈ કે આ બધા પી સામે મક્કમ છે પણ હું પૂછું છું કે, ‘અહીં મૂળચ દલાઈ ઘોડા લીવા હોત તો! એ આચારનું શું થાત? દર્યાનાગરના આઠ આચારોમાનો ‘મિથગીકન્ન’ આ એક આચાર છે ને! શાસ્ત્ર અને બાસ્ત્ર આધા મૂકવાનું કહેનાર મધ કઈ રીતે કહી શાય? શાસ્ત્રને અમાન્ય કંગના સઘને જે માને તે પણ હું એ એ અહીં તો તન્ત નલાપતિએ ઉઠી જવું ઘટે શાસ્ત્રની મશ્કરી કરવી એ સઘનું કર્તવ્ય નથી, માનીએ કે

એ જઈ કદી જૈનશાસ્ત્રનું જ્ઞાન ન ધરાવતા હોય પણ કાયદાનું તો જ્ઞાન ધરાવના હોયને ! 'શાસ્ત્રખાત્ર આઘા મૂકો એમાં એમને જૈનધર્મનું અપમાન પણ એક જઈ તરીકે ન દેખાયું ? જૈનમાધુ, જૈનશાસન, જૈનદીશાના કાયદાને ઝાયદાની દૃષ્ટિએ માન આપવાનું તો એક જઈ તરીકે મનને કે નહિ ? મૂળ્યદભાર્થ એકા ઠે સામ્યની મશકરી મહન કર એના એ નવી વીનમીસ્રીની તવારીખમા મૂળ્યદભાર્થનું નામ મુનર્ણાકરે ઝેનરાધ નહેશે

મૂળ્યદભાર્થ કહે છે કે—

‘જૈનશાસ્ત્રો સર્વજ્ઞના રચેલા છે અને તે ત્રિકાળજ્ઞાની હોવાથી, આ દાળ તેમના જ્ઞાનમાથી રહી ગયેના નહિ, તેથી સર્વજ્ઞના ફરમાનો, દેશકાળ ભાવને જોઈ જાણી, આ સર્વકાળને અનુસન્તા ફરમાનો તેમણે કરેલા છે’

ઉત્તરમા સાકમ્યદભાર્થ કહે છે કે—

‘તે જાધી વાતો હવે પડતી મૂકો, અહીં તો મઘ જહે તે તમારે માનવું પડશે’

આના ઉત્તરમા પણ મૂળ્યદભાર્થ કહે છે કે—

‘તેની મને કયા ના છે ? જૈનમઘ એટલે મહાવીરની આજ્ઞા સુજળ જૈનાગમોને પ્રમાણભૂત માનના ધર્મના મિદધાત મૂજમ ને ફરમાન કગ્ગો તે કળૂણ કરના હુ બધાયલોજ છુ’

મૂળ્યદભાર્થ પહેલા તો જહે કે કે, ‘તેની મને કયા ના છે ?’ ‘સઘ’નું કેટલું જહુમાન ! સઘ ચમ્દના જહુમાનની કેટલી કાળજી ધરાવે છે અહીં સાકમ્યદભાર્થ તથા જીનજોએ ને ન્યાયપૂર્વક વિચાર્યું હોત, ધર્મવાગનાથી ગાયેના હોત, સામાન્ય વિવેક બુદ્ધિ વાપરી હોત તો હીને મૂળ્યદભાર્થને ધન્યવાદ આપતે અને જહી દેતે કે હવે આવી ચાજખી વાત મામે કાઈ પણ વ્યવસાય કગ્ગો તે અગેને જાજતું નથી ઉત્તરમા ‘જૈનમઘ દોને કહેવાય ?’ તે પણ આ સહવીર સમજતી દે છે છતા તેઓ

ઠમ્ સમજતા નથી એ ઓછું આશ્ચર્ય નથી અને સમજવું તો દૂર રહ્યું પણ સામેવી ઉલટું સાકળચદલાઈ કહે છે કે—

‘અમે તો તમને ડીએ છીએ કે અયોગ્ય ઉમ્મરે દીક્ષા અપાવશે નહિ’

આના ઉત્તરમાં—

મૂળચદલાઈ અપ્રત્યક્ષ કહી દે છે કે—

“હું આપને જણાવી ગયો તે મૂળજ જૈન તરીકે જૈનગાઓને માન આપવાની દરેકની ફરજ છે તે મૂળજ ઉમ્મર યોગ્યજ છે, તે છતાં આપ કોઈ પણ પ્રજારે અયોગ્ય મિથ્ય કહી આપો, તો આપના હુકમને અનુ-મગ્ધા હું તૈયાર છું આની દીક્ષા કે જેના માધ્યાય મહા-પૃથ્વી મપૂર્ણ આનદથી જાહેર ગીતે આપવા માગે છે, જેન જૈનેતર જે જામનગરના મઘને પૂર્ણ અનુમોદનીય હોવા છતાં, આપ મતિ કંપનાના વિચારે તણાઈ જઈ ખોટું દબાણ કેમ કરતા હરો તો મને મમજાતું નથી દીક્ષા લેનાર અપાવનારને ખોટી કન-હગતોથી છાની દીક્ષાના ભોગ થવું પડે છે તે ન થાય તે બદલ મેં લગભગ એક વર્ષથી મારા કુટુંબમાં ધાર્મિક મસ્કારો જેડી મહાનુભૂત બનાવેલ છે ત્યાં મઘજ આડો આવે તે કેટલી આશ્ચર્યની વાત’ તો હું મકળ સઘને વિનતી કરૂં છું કે આનો નરવણુદ્ધિયા યોગ્ય વિચાર કરજો.”

માટની અપ્રત્યક્ષ વસ્તુને અતિરાય મુદ્દા સ્વરૂપે મમજાવવા છતાં પણ—

માડગચદલાઈ પૂછે કે—‘તમેને દીક્ષાના ભાવ ક્યાથી છે?’

મૂળ—‘લગભગ દોઢ વર્ષથી’

માડ—‘તેકરને અપાવવાના નિચાર ક્યારથી?’

મૂળ—‘લગભગ એક વર્ષથી માગ વિચારો માડ આજુ કુટુંબ ચારિત્ર માગે વળે તેની ભાવનાના છે, મફત વિચારે લગભગ છ મહિનાથી.’

સાબ-‘છોકરાને તમે પરાણે અપાવો છે કે તેની કાઈ વ્યવસ્થા છે?’

મૂળ-‘તે આપ તેને પૂછી જોશો એટલે માહીતી મળશે’

હવે તમે જરાજર વિચારો ઈતઁની પાને અગ્ન આ ચીજ ધરવામા આવે તો કંને પણ ખેદ થાય બાળક, અગર જે ટોઈ શ્રી જિનેશ્વરના સયમને ઇચ્છતા હોય, એને આવતી અગવડો સમજો અને જોટા જુલમથી જાણવાના પ્રયત્નો કરો શ્રી સંઘોએ આને લગતુ ખાસ પ્રચાર કાર્ય કરવા જેવુ છે મૂળચંદલાઈ પણ એવા જગરા કે પ્રથમ કહેવી વાત યાદ કરાવી કરાવીને ઠહે છે, સામાને પોતાની ફરજ સૂચવે છે, છતાં ટોઈનું રૂવાડું પણ ફરડતુ નથી મવાલો એક પછી એક જૂઓ કે કેવા વિચિત્ર છે? એ સવાલોથી જેટલુ દુ ખ થાય છે, એટલેજ જવાબથી આનંદ થાય છે આ બનાવથી મમજી ત્યો કે આજ સુધીની દીશાની ધમાચકડીઓમા, તોકાન, સળ ધીઓ કરતા આવા બીજાઓએજ ઘણુ કર્યું છે જ્યારે મૂળ ચંદલાઈએ તત્વજુદિએ વિચાર કરવાની વિનંતિ કરી છે, તરન સાકગચંદલાઈએ વાત રેગવી અને દીશાના ભાવ ક્યારથી થવાનુ પૂછમુ આનો પણ ઉત્તર સચોટ મળ્યો ત્યારે સાકગચંદલાઈ પૂછે છે કે, ‘તમે પણ અપાવો ગો કે એની વ્યવસ્થા છે?’

મૂળચંદલાઈ એનો ઉત્તર બાળક પાનેથીજ લેવાનુ ભજાવે છે બે હંજર નાલુસની મેદિની વચ્ચે બાળને પૂછવાનુ બાપ નિર્ભયપણે કહે છે પોતાનાજ હાથ નીચે ડેળવાયવા એક સયમ રસિક બાળક માટે એક પિતાને ચોક્કસ ખાતરી હોય એમા આશ્ચર્યજ શુ છે? આવી બાતના દીશાના પ્રસંગો, પૂર્વે તો સંઘો મોતીડે વધાવતા જો એમ સાબળે કે માળાપ બાળકને મત ચરણે ધરે છે તો એમના તવા બાળના પગની રજ માથે મૂકતા હવે એ સયમરસિક બાળની સયમરસિક માતા કેવો જવાબ આપે છે, એ જૂઓ -

સ૦-‘તમારું નામ’? જ૦-‘મણી’

મ૦-‘આ તમારો છોકરો છે?’ જ૦-‘હા’

ન૦-‘એનું નામ?’ જ૦-‘મોતીલાલ’

સ૦-‘તમારે તેને દીક્ષા અપાવવી છે?’ જ૦-‘હા’

મ૦-‘આટલી નાની ઉમ્મરમા કેમ અપાવો છો?’

જ૦-‘બાળકને સારા મન્દારો બચપણથી પાડવામા આવે તો સુસન્ધારી થાય જેવું દેખે તેવું શીખે’

સ૦-‘પણ તમારે આટલી ઉનાવળ કંવાનું શું કરજી?’

જ૦-‘અમારે બનેને મસાગમાથી વિગ્રહા થવાની ભાવના છે, તે અમારી પાછળ છોકરો ખગળ વાતાવરણમા રખડતો રહે, તેના કરતા અમાગ હાથેજ તેને યોગ્ય રસ્તે વાળીએ છીએ’

સ૦-‘તમારા ભાવ ક્યારથી થયા?’

જ૦-‘હ મહિના લગભગથી’

પ્રશ્નોના એક ધર્મચુસ્ત આત્મા દેરા મુદ્દર જવાબ આપે છે। ‘હવે કંઈ કરતા માળાપમા લેઈ પડે’ એવી સુક્ષ્મથી પ્રશ્નો પૂછાય છે આ બનાવ જોનારા જો સાચા દિલના હોય તો તે વળતે સતોષ પામે માતા પિતામા લેઈ પડે એ રીતનો પ્રશ્ન કેવી રીતે પૂછાય છે તે જુઓ -

સ૦-‘પહેલા તમે ના પાડતા હતા ને?’ પણ એ માતા કંઈ કમ ન હોતી જેનો પતિ મયમની ભાવનાવાલો, જેનું બાળક સયમ લેવા તૈયાર, પોતાની પણ સયમની ભાવના, એ બાળક કમ હોય? એટલે કે આવા કટ પ્રશ્નાથી એકદમ તો કેમજી હક્કડ ખાઈ જાય? એ માતા મણીબાઈ કહે છે કે- ‘ત્યા સુધી અજ્ઞાનદશા હોય, મોહદશા છુટી ન હોય, ત્યા સુધી એમ થાય, પણ ખરે માર્ગ મમલાણો એટલે વિચારો ફર્યા’ હું કહું છું કે હવે તમારા સતાનોને આ કટ્યાણકારી માર્ગે વાળવાના પૂરતા પ્રયત્નો કરો કે જેથી જમા નાવાનીઓ-સ્તબ્ધજ બની જાય એજ એજો માટે સચોટ પ્રતિ

કાર જે આજે કેટલાક જીવાનીઆઓ કહેવગવે છે કે-‘જામનગરમાં જોયું ! મુબરકમાં પણ તેમ થશે’ આ પ્રમાણે કંટોનાગજોને ખુલે ખુલુ કહેવાનું કે-પ્રભુમાર્ગના ગમિકોને પ્રભુએ પ્રવેશા સયમમાં તરફ નાજના માટે અને સામાય રીતિએ પણ કંપાપાને ઈચ્છતા આત્માઓને સગારની અસારતા સમજાવી તેમનામાં રહેલી અસારની રમિખતાને દૂર કરના માટે. અમા અમારાથી બનતું કરવાના, એમાં તમારે બીલકુલ શકા રાખવી નહિ પણ આ બધું કેના માટે ? શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનને શિરમારઘ માને એને માટે અને મયમને મુખિને માર્ગ માને એને માટે, પણ જેઓ અર્વકમમાં મુક્તિ માનના હોય, એમાં ધર્મ માનના હોય, એને તો અમારા કોડ કોડ વાર દૂરથી નમસ્કાર જે અમ્મતુ

આલો આગળના સગાલો અને જવાબો જૂઓ-

મ૦-‘ખરો માર્ગ કેને માનો છો ?’

જ -‘સસારનો ઉપાધિનો માર્ગ છોડી પ્રભુના ચાલિય માર્ગ જવું તે’

મ૦-‘ગોકરાનો મોહ તમેને નથી ?’

જ૦-‘મોહ ઓઠો થયો છે પણ અમાને ખરો પ્રેમ થયો છે, તેથી તેનું હિત જ્યાં વધુ કેખાય તે રસ્તે વાળવાની માઆપની ફરજ છે, પણ તમારા વર્તનથી અહાં અમે નારાજ છીએ સસારની મોહમાં એવીજ છે, પોતાનાથી કદાચ ન છૂટે પણ સારા રસ્તે જનારની અનુમોદના તે પણ મોગ પુણ્ય થાય છે. અમે તો અહાં ઘણા ઉંડનાસથા આવેલા કે અમે મજબુતીથી જામનગરના મધ વચ્ચે ધામધુમથી દીક્ષા આપીએ, છતાં આપ બધા સમજી થઈને અમાને ઉત્સાહ આપવાને બદલે આટલું દબાણ કરો છો તે મને બહુ લાગે છે છતાં મારી વિનંતિ છે કે આપ અમને આ કાર્યમાં ઉત્સાહ આપી અનુમોદનાનો પ્રમગ બનાવી આપો’ ધર્મરાગી માતાની જૂજાની લેઈ ? કહે છે કે-‘ઉત્સાહને બદલે આટલું દબાણ કરો તે મને બહુ લાગે છે’ અહીં જે

જાતની જોઈએ તે જાતની દયા નહીં તે અહિંમા ધર્મના પાલક દયાળુના વશજેને દયા નહીં આવતી! આટલું માલગીને પણ હું નથી હાવતું ખરે જ! હવે ધર્મ નિષ્ઠા આત્માઓએ ચેતવું પડશે હવે નવ વર્ષના મોનીવાલબાઈની જુઠાની જુઓ -

૧૦-‘તારું નામ?’ ૪૦-‘મોનીવાલ’

૨૦-‘બાપનું નામ?’ ૪૦-‘મૃજાવડ’

૩૦-‘માનું નામ?’ ૪૦-‘માની’

૪૦-‘તારી ઉંમર?’

૪૦-‘ત્રણ વરસ ને ત્રણ મહીના થયા છે’

૨૦-‘તું ભણે છે?’ ૪૦-‘ગુજરાતી ચોથી’

૨૦-‘ધાર્મિક અભ્યાસ?’

૪૦-‘મામાયિક, પ્રતિકમણ, અવાગનવાર ચોવિહાજ પાળું છું’

૨૦-‘તારે દીક્ષા લેતી છે?’ ૪૦-‘હા’

૨૦-‘તારા બાપના કહેવાથી કે તારી મજા છે?’

૪૦-‘મારા ભાવથી’

૨૦-‘ક્યાંથી ધર્મ?’ ૪૦-‘મહિના’

૨ -‘ત્યા તને ક્યાં?’ ૪૦-‘હા’

ત્યાગની જ્યાં મહા છેળો ઉઠતી હોય, નિનાસાના ઘોવ જ્યાં ગર્જતા હોય, જ્યાં ડોઈ ‘ધમ્મો મગઠ મુક્કિદ્ધ’ બોલતું હોય, ડોઈ ‘ચત્તારિ પરમગાણિ’ બોલતું હોય, ત્યાં ક્યાંયના અર્થિ આત્માને કેમ ન કાવે? ૪૩૨ કાનેજ તે જવા પૂછે છે કે ત્યાં તને ક્યાં? આના ઉત્તરમાં મયમરનિષ્ઠ મોનીવાલબાઈ પણ ઉત્તર દે છે કે—‘હા ક્યાં?’

૨ -‘તારે પણ નથી?’ ૪૦-‘ના’

૨૦-‘તારા બાપા હા પાડે છે પણ તારી મા ના પાડે છે ને?’

૪૦-‘માના મા બાપ બન્ને રાજગુપ્તીથી હા કહે છે’

આ બધી જુઠાની થયા બાદ ફરીયાદ ફરી એ બધાએ જોયું કે-મા, બાપ અને બાળક ત્રણે જબરા છે અને ચોથા શ્રી

સાગરાનંદસૂરિજીએ જણાવે હવે શું કરવું? એમણે અરજી શુ ધડી હશે એ સમજાય છે?

અમ્મતુ એ બધું આગે ત્યારે જોવાગે, પણ આવી જૂના નીચો બાદ માકળ્યાદલાઈ જેવા એ ‘હવે આપણાથી કોઈ રીતે કંઈ પણ થાય લેમ નથી અને જો તમારે કંઈ કરવું હોય તો હું તેમા મજૂર ગતો નથી’ આ પ્રમાણે જોયા હોય તો તો હવે પણ આપણને આનંદ થાત અહીંથી પણ યુવકમ ધનો તાર ગયો છે અને એ કાર્કને અભિનંદન અપાયું છે કે ‘અમે તમારી માથે છીએ’ અમ્મતુ રાજ્યમા ફરીયાદ ગઈ નૈન મિદ્દાત, નૈન સાધુ કેના ટાય એની રાજ્યને ગી ખખર! મનાઈ હુકમ મળ્યો, પણ પગિણામે રાજ્યે મનાઈ હુકમ રદ કર્યાના ખખર આગ્યા છે મત્યના નિરોધથી મુઝાણુ નહિ આમી હોય તો મુધાગવી અને સત્યની સેવામા મક્કમપણે મડયા રહેવું, એમાજ આપણુ કલ્યાણુ છે બાકી દુનિમા મારા કહે એથી કંઈ મુક્તિ નથી અને દુનિયા ખોટા કહે એથી કંઈ લાઇન નથી એમ સમજી કલ્યાણુના અર્થિ આત્માઓએ પોતાની શાસ્ત્રસિદ્ધ મર્યાદાને સંપૂર્ણ રીતિએ વળગી રહેવું જોઈએ શાંતિપૂર્વક શાસન એવમા મમ્મા રહેશે તો વિજય નક્કી છે ધીર ધર્મવિરોધીને પાછા બી પાડે પણ પોતાની સાચી શાંતિને આવ ન આવવા દે મગજનો કાણુ ન શુમાવે આટલું આટલું બન્યા છતાં યુવાનોની ટેવ શુ એ સાલગી ટ્યો અને એની સરદારી જેમણે લીધી એમને જરા ઓળખી ટ્યો માત્ર ઓળખવા માટે નામ કહું છું અમૃતવાવ કાલીદાસ, કકલભાઈ વકીલ, મૃગચંદ આશારામ વૈરાટી, પરમાણુ દ કાપડીયા અને નગીનદાસ જગજીવનદાસ હવે જરા એમનું કથન જૂઓ “આજે કેટલાક જરી પુગલા વિચાર ધરાવનારા યુવક સઘના નામથી લડકી ઉઠે છે, વળી યુગધર્મ સામે તેઓ એક મીનીટ પણ ટકવાના નથી સમય ધર્મની સામે થનામા કોઈ ફાવી શક્યો સાબળ્યો છે? જામનગરમા આજે એ અનુભવ થઈ રહ્યો છે મુબઈમા આવતી કાલે ઘશે

અને ભવિષ્યમા એ નાદીરશાહીની દરેક સ્થળે કબરો ખોદાશે, એમા જરાએ શક નથી એટલે પાણી નીકળ્યા પહેલા પાળ બધાય તો સારૂ છે 'અતિ સર્વત્ર વર્જયેત્' નહિ તો પછી પરિણામ નાશમા આવશે એ સોચે સો ટકા સારી વાત છે માટે ધર્મના એકા નીચે ન ખેલતા બકિલગત સ્વાર્મને બાજુએ મૂકી કંઈક સામાજિક અને રાષ્ટ્રીય ઉન્નતિને લક્ષમા લઈ, કર્તવ્ય પદે પડાય તો સારી વાત છે નહિ તો યુગ ધર્મ બળજબરીથી એ ફરજ પાડશે' આ આપણને જહી પૂરાણા વિચારના માની યુગધર્મની વાત કરે છે અને આપણે મહાવીરના ધર્મની વાતો કરીએ છીએ, તેઓ 'યુગધર્મ' ત્રામે, સમય ધર્મ સામે ફાળ્યો કોઈ સાબળ્યો છે' એમ કહે છે. હું કહું છું કે સ્ત્રી વીતરાગના શાસનની સામે ટક્યો કોઈ માણ્યો છે ? 'નાદીરશાહીની કબરો ખોદાશે' એ વાત મજૂર છે જેની નાદીરશાહી એની કબરો ખોદાણી છે, ખોદાઈ રહી છે અને ખોદાશે 'અતિ સર્વત્ર વર્જયેત્' વિગેરે આપણે એમનેજ પાછા વાળીએ. એ કહે છે કે યુગ ધર્મ બળજબરીથી ફરજ પાડશે હું કહું છું કે શાસન ધર્મ સહેલાઈથી પણ મક્કમ રીતિએ ફરજ પાડશે.

વ્યાખ્યાન ૨૯ મુ

મોટાના પગમા પગ ન મૂકો

૫ જેમ ઉપકારી શાસ્ત્રકાર મહારાજા આ મનુષ્યપણની સાર્થકતા માટે આ ત્રણ વસ્તુ સાધવાની બતાવે છે. શ્રીજિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રનુ અવલુ કરવું, એના ઉપર શ્રદ્ધાને મજબૂત બનાવવી અને શ્રદ્ધામા મજ્જમ રહીને સયમમા ચલ કરવો આ જીવનમા આ ત્રણ વસ્તુની સેવા થઈ જાય તો તો આ જીવનની સફલતા થઈ જાય. નહિ તો અત્યાર સુધીમા જેમ અનતા જીવન નિષ્ફલ ગયા તેમા એકનો વધારો વાય આ જાતિનો વિચાર આના ઉત્તમ મધ્ય જીવનમા નહિ થાય તો ક્યા થશે? આર્યદેશ, આર્ય જાતિ, અને આર્ય કુલમા માનવ જીવન મળ્યું છે ધર્મની સામગ્રીઓ પૂરેપૂરી મેળબૂદ છે સાધન નહોતું મળ્યું, એમ નહિ કહેવાય છની સામગ્રીએ આરાધન ન કરે અને પછી બચાવ કરે એનો અર્થ શો? સામગ્રી મળ્યા છતા, હુનિયાના અર્થકામમા રાગ્યો માર્યો રહે અર્થકામની શુભામી કર્યા કરે અને પછી નથી બનતું, નથી બનતું, એ કહે એ ખોટું છે એમ કહેવું જોઈએ કે નથી કરતા, નથી કરતા નથી બનતું અને નથી કરતાનો લેદ બૂલાઈ ગયો. અશક્તિમાનને એમ કહેવાનો અધિકાર છે પણ સમર્થ એમ ન કહી શકે સમર્થ હોય તો એનાથી એમ કહીને ન છટાય જાનીએ આ ત્રણ વાતમા ઉન્નતિ માની છે, એ આપણી દષ્ટિએ દેખવી જોઈએ એમા શકા રહેતી હોય તો એ શકાને નષ્ટ કરવા, શ્રી જિનેશ્વરદેવની પીઠાઈ કરવી જોઈએ અને તેના માટે એમના પૂર્વ આજે એ અનુભવ સ્થાપણા કરીએ છીએ જેમને આપણે તારક મણે તન, મન, અને ધન, તીર્થને-શાસનને

સમજીએ ત્યારે એ તીર્થપતિ જન્યા છે વાતો કહે છે મોજશોખ
કહે તીર્થપતિ નથી જન્યા ભગવાન શ્રી મહાવીર સ્વામીના
ભવની ગણના નયસારના ભવથી થાય છે એ ભવની પૂર્વાવસ્થામાં
તો એ પણ મિથ્યાત્વાદિના યોગે નિદ્રાગ્રસ્ત હતા એ ભવોની ગણના
નહિ જન્મે, ખાય, પીએ અને મરી જાય એની ગણના શી? જન્મવું
અને મરવું એ સંસારમાં મનાતન છે નિગોદીયા જીવો મનુષ્ય
કરતા ઘણીવાર જન્મે છે અને મરે છે જન્મવું, જન્મીને ફેરફાર
કરવી, એ કાષ્ઠ નવું નથી વિષયોમાં લીન થવું અને છેડે
લીન પોકાર કરી મરવું એમાં કાંઈ નવીનતા નથી આત્મસ્વરૂપને
પીછાને, તારકને ઝોળાને, તારકની આગા મૂળજી જીવનને ઘટે,
ત્યારથી ભવની ગણના ગણાય ભગવાન શ્રી મહાવીરસ્વામીના
ભવની ગણના નયસારના ભવથી થઈ એ ભવથી એમના આ
ત્માની ખીલવણી વધુને વધુ થતી ચાવી પણ નયસારના ભવ
પછી જ્યારે જ્યારે પડ્યા ત્યારે ત્યારે એની પણ શાસ્ત્રે નોંધ
લીધી (ત્રન્ન-“તીર્થ કર છેછા ભવમાં પડ્યા શું કામ?”)
શાસ્ત્ર કહે છે કે ભોગાવણી કર્મની આધીનતાને લઈને પણ તમને
તમારા માટે, છોડવાનો પૂરતો ઉદ્યમ કર્યા વિના અને તે કર્યા
છતા પણ નિશ્ચયપૂર્વક, એમ કહેવાનો અધિકાર નથી એ ધ્યાન
રાખજો અમૂક તીર્થ કર્મો હોય એને તો તીર્થ કરાને પણ ભોગ
વવા પડે છે, એમાં આવડતું નથી પણ એમણે ભોગને કહ્યા કેવા?
કર્મયોગે ભોગના સયોગમાં રહેવું પડ્યું પણ એ ભોગોને યોગ્ય
કહ્યા? એમણે તો ભોગ એ રોગ જ એમજ કહ્યું ભગવાન શ્રી
નેમિનાથસ્વામી વિવાહથી પાછા કર્યા ત્યારે રથની ચોમેર માતા
શિવાદેવી તથા પિતા સમુદ્રાવજ્ય ઉભા હતા માતા શિવાદેવી
કહે છે-‘મારી ખાતર પરણ’ માતા પિતા વિનવણી કરે છે, રૂએ
છે ભગવાન શ્રી નેમિનાથ સ્વામી કહે છે કે ‘સંસારમાં રખડાવ
નાર વિવાહ માટે આટલો જઘે આગ્રહ ર્યો?’ માતા પિતા-
‘બીજા તીર્થ કરો કેમ પરણ્યા?’ આના ઉત્તરમાં પણ ભગવાન શ્રી
નેમિનાથસ્વામી કહે છે કે ‘એમને ભોગાવણી બાકી હતા, માટે

નથી' આજના જમાનામાં લોકો દીક્ષાની બાળતમા મહાવીર ભગવાનની વાત કરે છે અને ભગવાન શ્રી નેમિનાથસ્વામીને બૂલી જાય છે ભગવાન શ્રી મહાવીરે અભિગ્રહ લીધો એને યાદ કરે છે પણ શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીએ સયમ લીધા પછી એક હજાર વર્ષ સુધી મરેલી માતા રાર્ધ રાર્ધ આંધળા થયા છે, એ વાતને કોઈ યાદ કરે છે ? તીર્થ કરોનાં જીવન એ જ્ઞાનીના જીવન છે. એ મૂજબ અજ્ઞાની વર્તે તો માર્યા જાય. અજ્ઞાનીએ તો જ્ઞાની કહે તેજ મૂજબ વતવું જોઈએ ભગવાન શ્રી તીર્થ કરેલો તો અધિનાનના બળે જાય છે મારે અમૂક વર્ષે સયમ, અમૂક વર્ષે કેવલજ્ઞાન અને અમૂક વર્ષે નિર્વાણ છે શાસ્ત્રમાં જ્ઞાનીના સયમપ્રસંગને વર્ણવતા કહ્યું છે કે, પોતે સયમકાકને જાય, અને જાણીને નીકળવા પ્રયત્ન કરે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને જ્યારે શૂવપાત્રી યથે ઉપગર્ગો કર્યા, એ પ્રસંગે છેલ્લી બે ઘડી જ્યારે વેદના શમી ગઈ, ત્યારે સ્થેજ નિદ્રા આવી ગઈ, એ વખતે દશ સ્વપ્ના આવ્યા એ વખતે ઉત્પદ્ધ વિગેરે બે અષ્ટાગનિમિત્ત જાણનાર ત્યાં આવે છે અને એ સ્વપ્નાના અર્થ કહે ॥ તેમાં પહેલાજ કહે છે કે 'ભગવન્, આ ! જાયો છો પણ જાલચાપ ધને લઈને અમે બોલીએ છીએ' જ્ઞાનીએ કર્મના અણુએ અણુને જોઈ શકે છે કર્મના હેતુ, સ્વરૂપ અને સ્થિતિને જો જાય અને વર્તે, તેમ આપણે વર્તીએ તો ન ચાલે ઋષભ દેવ ભગવાને જોયું કે મારી પૃથે આમ થવાનું છે નેમિનાથ ભગવાને જોયું કે લોભાવગી બાકી નથી મહાવીર ભગવાને જોયું કે બાકી ॥ આપણે તો એ જોવાનું કે તીર્થપતિઓએ શાસનમાં રહેલાને કેવી રીતિએ વર્તવાની આજ્ઞા કરી છે ? ઠામ ઠામ લખ્યું કે (આણા ઇ ઘમ્મો) આજ્ઞામાં ધર્મ ગણધરોએ પણ આગ્રહ કર્યો કે તમે આમ અને અમે આવી રીતે કેમ ? ભગવાન સયમ પાલે એટલે કેવલજ્ઞાન થાય નહિ ત્યાં સુધી છદ્મસ્થાવસ્થામાં એક ક્ષણ પણ જેસે નહિ ઉભાને ઉભાજ રહે કદાચ જેસે તો ઉત્ક ટાસને આચીજ કહેવું પડે છે કે મોળના પગમાં પગ મૂકવો

રહેવા દો એ મહાપુરુષોની આજ્ઞાનુ પાલન થઈ જાય તો તે પણ ઘણું છે સુખબદ્ધેવભગવાનને એક હજાર વર્ષની સયમમય છદ્મસ્થાવસ્થામાં નિદ્રામાં એક અહેરત્રિની અને હજારે વર્ષ ઉભાને ઉભા ભગવાનશ્રી મહાવીર દેવને સાડાઠાર વર્ષની સયમ મય છદ્મસ્થાવસ્થામાં નિદ્રા એ ઘડીની બેસવાની તો વાતજ નહિ ઉભા રહેવું, બેસવું નહિ, ઉપસર્ગો સહન કરવા, ઘોર તપ શ્રદ્ધાઓ કરવી, ભાવના પરિવર્તન થવા ન દેવી, પગ ઉપર ચૂંચો કરી નીચે અગ્નિ સળગાવી ખીર કરે તોએ હાલવું નહિ એમની ક્ષમા, ક્રિયા, સયમ, એ સઘળું લોકોત્તર છે એ બધું મળે તેવી ભાવના જરૂર રાખવી અને એ ભાવનાને સફળ બનાવવાની ખાતર હાલ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામાં સર્વસ્વ સમર્પણ કરી દેવું શાસનની હાસી કોણ કરાવે છે ?

મમતા છૂટી નથી કે છોડવાનો પ્રયત્ન કરતા નથી ! વ્યવહારમાં છોકરો પછર પીસ વર્તે ત્યાં અને કમાવા ભેગો ન થાય તો બધાએ ટોકે કે ક્યાથી આવે પાકયો, પકુ જો એને સામાયિક, પ્રતિક્રમણ વિગેરે ન આવડે તો ટોકનાર કેટલા છે ? (સભામાંથી—‘આપ તો ટોકનાર છોને ?’) બારોબાર ટીક અહીં બાળાબુ ! છતાંએ કહો કે અહીં આવે કેટલા ? સાબળે કેટલા ? અને સાબળીને શાંતિપૂર્વક એ કંનાણુકારી ટકોરોને સહે કેટલા ? શાસ્ત્રમાં કૃપાતો મોજૂ છે કે દુનિયાના પિતાએ દીકરાને માર્યા, દીકરાએ પિતાને માર્યા માતાએ દીકરાને માર્યા, દીકરાએ માતાને મારી પત્નિએ પતિના પ્રાણ લીધા, પતિએ પત્નિને ભગ્નકતી કરી આ જાતિના અખનાબધ દુષ્ટનો મોજૂ છે દુનિયાના માખાપ વિગેરે માટે આ વાત છે ધર્મી એ વસ્તુના દુનિયાનો નહિ સમ્યગ્દષ્ટિએ દુનિયાનો નહિ, ઘરનો નહિ, પણ પ્રભુના શાસનનો થયો એટલે એ તો એવી જાતિના અનર્થો કરેજ નહિ એનો અત્મા તો ત્તાગની વૃત્તિએ રગાયેલો હોય આ આગમ, જોયો વગેરે કંનાણુમાર્ગના સાધનો જમે નહિ અને જોન કહેવરાવવું, એ બને ? હમય દ્રમૂગી કહે છે કે, આ રુજો

હરણ પ્રત્યે ઇદ્દા નહિ એ સાચો શ્રાવક નહિ. જેને ગમે નહિ, એને વિરોધ કરવાનું મન થાય અને પરિણામે એ દુર્લભભોધિ થાય. સ્વયં દૂષે અને ધીજાઓને દૂષાડે. માર્ગાનુસારી મિથ્યાદષ્ટિના હૃદયમાં પણ મુનિપણાનો અર્થ સાબળવાથી તો વૈરાગ્યની છોળો ઉછળે સમ્યજ્ઞદષ્ટિ અને દેશવિરતિને તો બાળુ તણુ છુ મિથ્યાદષ્ટિ માર્ગાનુસારી વગેરેની આ વાત છે નાનામાં નાના સાધુના તપ, સયમ સાલણી એના શેમાય વિકસ્વર થાય એ કહે કે, ધન્ય એ આજે ઘોઘાટ શાનો છે ? જૈનત્વ ખીક્યું નથી એનો ઇતરની પાસે હાસી કરાવનારા પણ મોટે ભાગે આપણા લોકો છે જૈનત્વ નહિ પામેલા જૈન નામ ધરાવનારાઓએજ ઇતરની દૃષ્ટિમાં જૈન શાસનને હલકું પાડ્યું છે. ઇતરને જો જરાજર જૈન શાસન બતાવાય તો તેઓ હૃદયના બહુમાનપૂર્વક જૂકી પડે ખરી વાત છે કે પુણ્યવાન આત્માઓ માટે જેટલા મોક્ષના સાધન તેટલાજ પાપાત્મા માટે દુર્ગતિના સાધન છે ઉત્તમ આત્મા માટે જેટલા ઉન્નતિના સાધન તેટલાજ અધમ આત્મા માટે અવનતિના સાધન છે શાસ્ત્ર કહે છે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેની અને ગણધરદેવે ગુથેની દ્વાદશાગી પામીને અનતા આત્મા પૂર્વે તરી ગયા, વર્તમાનમાં સજ્યાબધ આત્મા તરે છે અને ભવિષ્યમાં અનતા આત્મા તરશે ત્યારે એજ દ્વાદશાગીને પામીને પૂર્વે અનતા ફળી ગયા, વર્તમાનમાં સજ્યાબધ ફમે છે, અને ભવિષ્યમાં અનતા ફળશે આમાં ખામી કેની ? વસ્તુની કે આરાધકની ? ધર્મની જરૂર શા માટે ? આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિથી છુટા માટે આાધ, વ્યાધિ, ઉપાધિ નહિ ત્યા સસાર નહિ. સસાર હોય ત્યા આ ત્રણ હોય આધિ વ્યાધિથી પણ ભૂડી તો ઉપાધિ આધિ વ્યાધિ ન જોવુંએ એમ કહેતા તૈનાર હો પણ ઉપાધિ મૂકવાને તૈનાર ન હો તો આધિવ્યાધિથી મુક્ત શી રીતે જનાય ? જાની કહે છે કે ઉપાધિ ન મૂકે તો આધિ વ્યાધિ પણ

તમને નહિ મૂકે. આ આગમ ઉપાધિમાથી છૂટવા માટે છે. આધિ વ્યાધિના લોગ તમે ન જનો એજ એક જ્ઞાની પુરુષોનો ઇરાદો છે તમે માનતા થાઓ કે ઉપાધિ છોડવા જેવી જરૂર છે, તો તમારો અને અમારો મેળ મળે તમે એમ ન માનો તો તમારો અને અમારો મેળ શી રીતિએ મળે? તમે વિરાગી જનો તમારે તો એવા જનવુ જોઈએ કે તમને કોઈ સાધુ કહેવાતા પણ, ઉપાધિનુ કહેવા આવે તો તમારે કહી દેવુ કે તમે ઉપાધિમા કયા પડવા આવો છો? મારા પાપોહથે હું પણ કાલે ઉપાધિની વાત કહું તો મારી કાનપટ્ટી પકડો, એવા માટે તમને જનાવવા છે ઉપાધિને છોડી એમા કયુ મોટું જ્ઞાન જોઈએ? કાગાના ધોળા યાચ તોય ન છોડો એ કઈ વ્યાજબી છે? હવે તો ખુ-લુ બોલો કે જેઓ દુનિયાની ઉપાધિથી છૂટ્યા એમને કેટલેક વદન ઉપાધિ લેવા જોગી નથી પડેલાને છૂટવાનુ કહો ઇમારત કરી કરીને છૂટા કરો નવા પડનાને કહો કે પડો નહિ સમ્યક્દષ્ટિ આત્મા જ્ઞાનને સંસ્કાર તો આજ પાડે આ સંસ્કારવાળો આત્મા સાધુ કે શ્રાવક ન જને તો પણ રાત્રિભોજન, વાસી ભોજન, કમ્બૂલસક્ષય વિગેરે વિગેરે પાપકર્મના પળમા તો જરૂર નજ દેસે અને પાપને પુણ્ય તરીકે જોળખાવવાની યેવછા પણ ન કરે આવા સંસ્કારના શિક્ષણને પ્રચાર કરવો એ અતુર્વિધ સઘની ક્ષેત્ર છે, સમ્યક્દષ્ટિને ત્યા તો કોઈ આત્મા જન્મે ત્યારથીજ એને સંસ્કાર જૂની જાનના પડે પણ એ ઉત્તમ મામત્રી લગ્યવાનનેજ મળે.

શ્રી વજ્રસ્વામિજીનું અદ્ભૂત ચરિત્ર શુ શીખવે છે?

શ્રી વજ્રસ્વામિજીને જાતિન્મરણજ્ઞાન થયુ શાથી? કુળ યોગ્ય હતુ એ માતાના ગર્ભમા હતા ત્યારે એમના પિતાએ સયમ લીધુ છે સયમ લીધા પછી બાલક જન્મે બાળકને જોળામા લઈ માતા કહે છે કે તારા જન્મેત્સવની ઘટ્ટીએ લાવના હોય પણ તારા પિતા સયમી થયા છે સયમ શબ્દ કાને પડનાજ વજ્રસ્વામીને જાતિન્મરણજ્ઞાન થયુ વજ્રસ્વામી પૂર્વના અનુભવી

હતા - વિચાર કરતા કરતા એમને ભતિસ્મરણુજ્ઞાન થયું મારે પણ સયમ લેવું જોઈએ જન્મ્યા પછી યોગીજ વારમા આ ભાવના થઈ મા તો મોહવાળી છે સયમ લેવું હોય તો માતાનો મોહ છોડાવવા શુ કરવું જોઈએ ? ખાલુ બધ કરે તો જીવાય નહિ ખાલ્યાવમ્મા છે, માટે જૂખ લાગે ત્યારે સ્નનપાન કરી લેવું મા ઉંચે ત્યારે ઉઘવું અને મા જાગે ત્યારે રાતું માતાને મારા ઉત્તર પ્રેમ થવાનો વખતજ ન આવવા દઉં માતાને પણ એમ થયું કે આ છોકરો કેવો ? સયમના અભિલાષીએ માર્ગ કેવો શોધ્યો ? બાળક ક્યેવો રાચ્યો, ક્યેવો રાચ્યો કે આર છ મહિનામા મા કટાળી ગઈ અને નિર્ણય કર્યો કે એના બાપ આવે તો આપી દઉં (પ્રશ્ન-‘એમને પાપ ન લાગે ?’) જે વસ્તુ પરિણામે હિતકર છે તે એ કરે છે એ વિચારે છે કે માને હુ ખી કરવી નવી માતા મોહમા ક્રમી માના વધુ હુ ખી ન થાય એ માટે હાન બને રૂએ પણ જો હાલ મોહ વધે તો પરિણામે દુખ થાય જેનું કવિધ્ય ભૂહું એનો વર્તમાન મારો હોય તોયે ખોટો જેનું કવિધ્ય મુદર એનો વર્તમાન દેખાવમા ખરાબ લાગતો હોય તો પણ મારો ફરતા ફરતા એમના પિતામુનિ, ગુરુ સાથે આત્મા એ મુનિ જ્યારે સિક્ષા લેવા આત્મા ત્યારે ગુરુ જે પૂર્વધર હતા એમણે કહ્યું કે આજે સચિત્ત અચિત્ત જે મળે એ લિશ્તા લેજો મુનિ ત્યાજ વહોરવા ગયા જઈને ઉભા રહ્યા જેટલા ધર્મલાભ માતાએ પુનઃ ધર્યો માતા પોતાના એકના એક પુત્રને આપવા તૈત્તર થઈ પણ એ શા માટે ? રૂએ છે તે માટે એજ બાળક હસતો થાય તો આપે ? તમને હસતા છોકરા રમકડાનું મન થાય કે રાના ? કહો ત્યારે, રમાડો છો એ છોકરાના ઉપકાર માટે કે તમારા પોતાના આનંદ માટે ? ઠોકરો એમ માનતો હોય કે બાપા રમાડે છે એમા ઉપકાર કરે છે તે એ ખોટી વાતને ! મોગે ગાયુસ પણ મરવા પડે ત્યારે સહુ પ્રાય નીલ આદિની ચિંતામા પડે છે, પણ એ દુર્ગામા ન જાય એવું કેવલા અને કોણ

વિચારે ? ખરેખર દુનિયા એ સ્વાર્થની પૂજારી છે. શાસ્ત્ર સંસારને અસાર કહે છે એમા ખોટું શું છે ? હિતકર વાત દુનિયાને પોષારીને કહેવી એ ધર્મની ફરજ છે મુનિએ કહ્યું કે એ પાઠો નહિ મળે તોયે મા તૈનાર થઈ ગઈ ૨૧ કહે છે કે 'મારે નથી જોઈતો, છ મામમા કાયર થઈ ગઈ છ' પાઠોશીને લેખા કર્યા કબૂલાન કરીને ઝોળીમા બેઠાર્યા ઝોળીમા પડ્યા તે તરત ચૂપ પ્રવીણ હતા ઝોળી ઉપડતી નથી એટલે બાર છે શરીર મજબૂત છે એ શરીર, એ જળ કયાથી આયુ ? કંઈ આશાધનાના બળે આયુ ?

આજની દશા તો એ છે કે 'ભલે ખોટું હોય પણ સાધુ કહે તોએ મૂકવું નહિ' અમાગ વિચારોની આડે આવનાર અમારે જોઈએ નહિ' હું કહું છું કે ઉચિત અકુશ વિનાના માણસ એ જારી રીતે માણસ નથી અકુશ વિનાના જાનવરો જે હાનિ ન કરે એ હાનિ અકુશ વિનાના માનની કરે છે. મનુષ્ય ઉપકારી બની શકતો હોય તો કેવળ એના સમ્યગ્જ્ઞાનના પ્રતાપે. વિપદર પડ્યા મળિયોગે વિપદર તેમ મનુષ્ય ભય કરે પડ્યા આગમની આજ્ઞાના યોગે મનોહર આ જિનેશ્વરને જોગમે, એ અનત જાનીના વચનો પર શ્રદ્ધા આવે અને એ શ્રદ્ધાના યોગે સચમી બને, તો તો એ મનુષ્ય સાચો ઉપકારી બની શકે તમને ઓધો જતાવવાનું કારણ શું ? તમે પદ્મકાયના વિરાધક મટી પદ્મકાયના રક્ષક થાઓ-ઠકાય જીવોની હિસાથી વિમુખ જાતી છકાય જીવોના પાગક બનો એજ શાસ્ત્રકાર કહે છે કે એક આત્મા હૃદયની સાવનાપૂર્વક રજોહરણ લે એટલે યાવલજીવ સુધી એની તરફથી અનત જીવોને અભયદાન મળે છ જડનો ચક્રવર્તી આખી જીવજીમા જે ઉપકાર ન કરે એ ઉકાર એક ક્ષણમા સાચો સાધુ કગી શકે છે માધુ ત્યાગજ સમજાવે અને એ કનાણુરી ત્યાગને સમજાવતા એ ઝોઈની 'જી પરવા ન કરે થોડા યા ઘણા ત્યાગ વિવાયનું કંઈ પણ જો કોઈ માગે તો પણ તે કહે કે અમે શ્રી જિનેશ્વરદેવનું કહેલું જેવા બેઠા

છીએ, બીજી દેવા બધાયલા નથી આ પ્રભાણે વર્તે તો સાધુ સાધુપણામાં જીવે અને પોતાના સહવાસમાં આવનારાઓને સન્માર્ગમાં લાવી શકે એટલે કે હા તો પૂરા સાધુ બનાવે અને તે ન બને તો સાચા સદ્ગૃહસ્થ બનાવે પાપથી કરનારો, હિંસા, મૃદાનાદ, ઘોરી, વ્યભિચાર, લક્ષ્મીની મમતા આદિ દોષોથી દૂર ભાગનારો અને પ્રાણીમાત્રનું બહુજ ધરજનારો એ સાચો સદ્ગૃહસ્થ કહેવાય છે. એવો આત્મા સમારમાં રહે તે રહેવાની ભાવનાથી નહિજ એનું દૃઢ્ય તો વિષયકપાયથી સંપૂર્ણ વિરક્ત બની કલ્યાણકર સયમ માર્ગમાં જીવવાનેજ તલમતુ હોય

છ મામની વયના વજ્રસ્થામિજીને મુનિ લાંબા શરીર એવું ભારે કે ઝોગી ઉપડે નહિ ઉપાશ્રયે આવના આવના હાથ થાકી જાયો આવું શરીર પૂવની આરાધનાના યોગે મળે છે તીર્થ કરો બહુ કયાથી પામ્યા? ભગવાન શ્રી મહાવીરે બળ કયાથી મેળવ્યું? આજના કેટલાકોને પોતાના વિચરની સિદ્ધિ માટે, જે વાત આગમમાં ન હોય, સંભવિત ન હોય, યુક્તિસંગત ન હોય, એ કહેવાની કુટેવ પડી ગઈ છે ભગવાન શ્રી મહાવીરને એ બળ માટે, એ ભરમા શ્રમ કરવો પડ્યો હોય એમ માનો છો? જન્મતાજ, મેરૂપર્વતને હલાવ્યો, એ અનંત બળના સ્વામી ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને એ ભવમા બળ મેળવવા શ્રમ કરવો પડે? વિશિષ્ટ આરાધનાથી વિશિષ્ટ બળ મળ્યું હતું શારીરિક, વાચિક, માનસિક બલનો આધાર સયમ ઉપર છે મુનિએ આવીને કહ્યું કે ‘બહુ ભારે છે’ ગુરૂએ કહ્યું કે ‘એ વજ્ર જેવો છે મારે એનું નામ વજ્ર રાખો’ હવે વજ્ર સ્થામિજીની એક મંત્રી અનેક માતા થઈ હવે એ બાળક સાધુનું એટલે કે શાસનનું ચક્ર એને સાધ્વીઓના ઉપાશ્રયે મોકલ્યું વ્યાપ્તિઓ સલાજે જે બાળક ઘોડા વખત પછી સયમ લેનાર છે તેને કોણ ન પાળે! સાધ્વીઓ અગતું પડન પાઠન કરે છે આ બાળક, એ અજોને, ઘોડીયામાં સૂત્રે સૂત્રે સાલજે છે શ્રવણ માત્રથી પૂર્વના અભ્યાસને યોગે એ બાળકને એ

અગસ્ટીનો કંઈક થઈ જાય છે હવે આ બાળકને હસતું રમતું
 જોઈ, મા કહે છે કે, 'એ બાળક મારો'—આવિકાઓ કહે છે,
 'એ વત ખોટી, એ બાળક તો મહારાજનો એ આવે ત્યારે
 તમારે કહેવું હેય તે કહેજો' માએ વિચાર કર્યો કે, 'હાવ કંઈ
 નહિ જ્યારે મહારાજ આવે ત્યારે એવું તોફાન કરૂં કે બાળકને
 લઈ જઈ' મોહ છે સસારમા મોહ લાયક છે. મહારાજ
 પણ લબ્ધ છોડેનો ઉપકાર કરતા વિહરતા નિહરતા પધારે છે
 મા જમીને કહે છે કે, 'મારો દીકરો લાવો' શુરૂ કહે છે કે 'હવે
 તમારો અધિકાર નથી કારણ કે માલીકી અમારી છે' પણ માએ
 તો તોફાન કર્યું સાક્ષીઓ પાડોરીઓ પણ ફરી મયા એમને
 પણ દયા આવી કે આ માનુ શું થયાં હુનિયાનો પક્ષ મોટો,
 અણુસમજીને એવી દના આવે બધાઓ શુરૂને કહેવા લાગ્યા
 શુરૂ કહે કે શાસને એનું પાવનપોષણ કર્યું છે મા રાજ પાસે
 ગઈ (સલામાથી—'વગર દીક્ષાએ માલીકી?') તમારા ઉપર માલીકી
 શાસનની છેજ બધી કિનાઓ મમતો, ઇચ્છાકાર, ઇચ્છાકારેણ,
 અબૂદીઓનો અર્થ વિચારો એટલે તરત માલીકી સમજાય મરજી
 મૂજબ ચાલવાનો કોઈને અધિકાર નથી મુનિની માફક આવક
 પણ પ્રમાણમા શ્રીજિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાના બધનમા આવેલોજ
 છે એ જના જાય ત્યાં એવું જોલે અને એવી રીતિએ વર્તે કે
 જેથી બધાની વચમા અગકે પથરીમા જેમ કોહીનૂર જળકે તેમ
 અગકે મુનિવદાને રાજસભામા જવાનો પ્રસંગ ઉભો થયો આજો
 સધ શુરૂદેવોની સાથે ગયો સધ કોણ? શ્રીજિનેશ્વરદેવની
 આજ્ઞામા હોય તે શ્રીસધ જે શ્રીજિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા
 ને ન માને તે સર્પ સમાન લાયક છે એમ લગવાનું
 શ્રી હરિવાદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ ફરમાવે છે. દય દય
 વરસના છોકરાઓની સોસાયટીમા પણ એમ હોય છે કે આ
 અમારા ઉદ્દેશ, પાગલા હોય તે આવ, ન પાળે તો દીસમીસ
 તો પછી શ્રી સધને માથે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા માનનાનો
 જોતો હોય એમા પ્રશ્ન ચો? સો રાજકથેગીમા ગયા એક તરફ

સાધુમંડળ અને સઘ, બીજી તરફ બાઈ અને સસારસેક પણ રાજ્યએ એ ન્યાન કર્યો કે બાળક જેની પાસે જાત તેનો, પણ બોલાવાનો પહેલો હક્ક માતાને મા ઘણી મોહક ચીજો લાવી હતી રમકડા, મીઠાઈ વિગેરે લાવી હતી અને એ ચીજોનો ઢગવો કર્યો હતો મા બાળકને બોલાવે છે, 'આવ, લાઈ, આ, લે' આખા આસુ ઠે બાળક માથુ હવાવી ના કહે છે મા જેમ જેમ જૂદી જૂદી ચીજ જતાને છે અને બાળક ના કહેતો જાય છે તેમ તેમ આસુની ધારા વધતી જાય છે 'શ્રદ્ધામિ સમજે છે કે, 'મા મોહમા પડી છે જો હું એને આધીન થાઉં તો સત્ય પણ માર્યો જાય અને સઘનું અપમાન થાય' મા મુઝાણી ધણીએ કાવા ઘેલા શબ્દો બોલી ચૂં 'તારા વિના નહિ છુલુ જૂલુ કરી કે તને આપી દીધો આવ' મા હવે ઘાડી મુનિ કહે છે કે 'અમારી પાસે રમકડા નથી મીઠાઈઓ નથી તારી મા જે જે લાવી તે કશુંએ નથી બોધો છે જોડે તો લે' બાળક ઉઠ્યો બોધે દીધો અને નાચ્યો બાળકને નાચતો જોઈ માની બાવના ફરી મા વિચારે છે 'જેનો પતિ સચમી, જેનું બાળક સચમ હયે છે તો મારે હવે સસારમા રહી શું કરવું? મારે પણ મચમ લેવું' આ વાત પાચમા આનાની છે આજકાલ કેલોક કહે છે કે, આજના સાધુઓ તો એથા આરાની વાત કહે છે હું તમને પૂછ છું કે તમારે પાચમા આરામા જન્મીને એથા આરા જેવા જનવુ છે કે છઠ્ઠા આરા જેવું જનવુ છે? કેવા જનવાની ભાવના છે? એથા આરા જેવું જનવુ હોય તો ઉત્તમ પુરોના દષ્ટાતો સાક્ષી આત્માને સુદર ક્રિયાઓમા જોડેવાનું પડશે ફુનિયામા હરિદ્રોને પણ શ્રીખાન્ યવાની ઇચ્છા થાય છે કે લીખ માગવાની? તમે ન પાચમા હો તો ઇચ્છા પામવાની કે લા-મારવાની? તમારે દષ્ટાત કયા માગવાના? એથા આરાના માગવા નાને? એથા આરાના દષ્ટાતોની તમારે તો માગણી કરવી જોઈએ એને જાણે તં દષ્ટાતોની મીકા કરે એનો અર્થ શો? તમે કોઈ અંગે ધર્મ માલગના જાઓ અને ત્યા એમ માલગો

કે 'ધધા રા-ગારમા આગળ વધો વિગેરે,' તો કહેજો કે એ માલગવા અમે નથી આવ્યા અમે તો આત્માના ઉદયની વાતોની આશાએ આ-ત્યા છીએ વેવાર કેમ કરવા ને કેમ નહિ તે અમે સારી ગીતે જાણીએ છીએ એની લાલમામા તો બેઠા છીએ નહિ કહો તોય કરે જવાના માટે એવી વાનો કંઈ જગનામા ધી ન હોમો ધાસ્યેટ છાટી લડકા ન કરો તત્તજ્ઞાનો પુર્યો કહે છે કે-દુનિયાના જીવો પામે અર્થકામની વાતો કરવી તે ક્ષત ઉપર કાર નાખવા જેવું છે કપમા બધું આવે પણ અતિમ ધ્યેય વૈરાગ્યનુજ હોય અને દેશનાના સામગનાર પણ એ જાણીજ રહેલા હોય કે ધ્યેય ત્રાગતુ છે મુનિની દેશનામા સર્વવિરતિનો ગમ જાખડ હોય જમણમા બધી ચીજ પીરસે પણ વારવાર જમ કોની પડારે? મિષ્ટાન્નની જો એની જમ ન પડાવે તો આખર જાય તેમ અહીં પણ વરવાર કહેવાનું આજ આ જીહ્વીના મામાચકની વાતોથી જો ધડીના સામાયક કરનારા તો નીકળેજ દેશનામા સર્વવિરતિનો ધ્યાનિ તો નીકળ્યાજ કરે

વ્યાખ્યાન ૩૦ મુ

સમ્યગ્દૃષ્ટિને અરૂપ બધ સાથી?

પરમ ઉપકાગી સૂત્રકાર મહર્ષિ આ મનુષ્યપણાની સદ્વર્ત્તા માટે કરમાવે છે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રનુશ્વણ કરવું, એના ઉપરની શ્રદ્ધાને મજબૂત કેળવવી, અને શ્રદ્ધામા મજ્જમ રહીને સયમમા પ્રવર્તન કરવું

શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસન પ્રત્યે રૂચિ જાગે તે ખાતર શાસ્ત્રના કહેનાર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના પૂર્વજીવનને યાદ કરી રહ્યા

હીએ ભગવાન્ શ્રી મહાવીર તીર્થપતિ કહ્યું ‘સ્તુના યોગે બન્યા’
 ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના પૂર્વજવો અનતા હતા જાનીઓએ
 સત્તાવીસજ લગે કેમ ગણ્યાં? એની વિચારણા કરતા આપણે
 જોયું કે જ્યાં સુધી સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ ન થાય ત્યાં સુધીના
 જીવોની કિંમતજ નથી સમ્યક્ત્વ પછીનાજ જીવોની કિંમત
 અઠાણી ત્યાર બાદ પણ કંઈ કંઈ ક્રિયાના યોગે તીર્થપતિ
 બન્યા, એનો વિચાર આવે કે એમાં પણ જ્યાં જ્યાં ચક્રયા કે
 તરત નોંધ લેતા શાસ્ત્રે સ્પષ્ટ બતાવ્યું કે, ઠોટાકોટિસાગર પ્રમાણ
 સસાર વધાર્યો, સયમથી પડ્યા, માર્ગબ્રષ્ટ પણ થયા, મુનિપ
 જ્ઞાતા નિયાણાથી તપને વેચ્યો અને એના પરિણામે સાતમીએ
 પહોંચ્યા જે જે ક્રિયાના યોગે જે જે બન્યું તે બધાની શાસ્ત્રે
 નોંધ લીધી જેની આરાધનાના યોગે જો તીર્થપતિ બન્યા તે
 સમગ્રજ જાય તો માર્ગે મહેલો થઈ જાય એ સમગ્રજ જાય તો
 ‘આ કેમ ન થાય, તે કેમ ન થાય, ધર્મના પ્રતાપે દુનિયાના
 સાધનો કેમ ન ઇચ્છાય?’ એવા એવા પ્રશ્નો ઉઠેજ નહિ ભવાંશિ
 નહીં આત્મા જેની જરૂર માને એના ઉપર ધર્મનો
 આધાર નથી ધર્મનો આધાર તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની
 આજ્ઞા ઉપર છે. આથી ધર્મના અર્થિએ શ્રી જિનેશ્વરદેવની
 આજ્ઞા વિચારવી, આજ્ઞાનુસારે મહાપુરુષોના જીવન વિચારવા
 અને એમાંથી કરવા યોગ્ય હોય તેજ કરવાનું પણ બધું તો
 નહિજ ‘ત્રિપૃષ્ઠ’ વાસુદેવે મહામા આવી દ્વારપાળના કાનમાં તપા
 વેઢા સીસાનો રસ રેલ્યો એને લઈને બધાયેલ ધર્મના યોગે,
 ખુદ શ્રી મહાવીરના જીવમાં કાનમાં ખીવા ઠોકારા શાસ્ત્રે જો પણ
 નોંધ્યું, ત્યાં એક પણ બચાવ નહિ ‘વાસુદેવ હતા, ત્રણ ખડના
 માલીક હતા, નોકરને શિક્ષા કરી એમાં વાધો શો?’ એ બચાવ ન
 ચાલે હું મસારી હતો, માટે જીકું બોલ્યો, ચોરી કરી, અનીતિ
 પ્રપચ કર્યા, એ બચાવ જૈનશાસનમાં નહિ ચાલે કૃષ્ણ મહારાજ તથા
 શ્રીજીક મહારાજને પણ એજ ઉત્તરો ભગવાન્ તરફથી મળ્યા છે
 કે તમે અમારા જેવા થવાના એ નહીં પણ બાંધ્યું છે એ તો

એક વાર ભોગવી દ્યો સમ્યગ્દષ્ટિને કર્મબંધ અપ લાગે એ શાથી? મિથ્યાદષ્ટિ અને સમ્યગ્દષ્ટિ એ બંને ક્રિયા એકજ કરે છતાં મિથ્યાદષ્ટિને બહુ બંધ અને સમ્યગ્દષ્ટિને અપ બંધ એવું કારણ શું? આનો ઉત્તર આપશ્યક ક્રિયામાં દરરોજ ઉભય કાળ બોલાતી-

“સમ્પદિદ્ધી જીવો, જડ્ઠિદ્ધુ પાવ સમાયરે કિંચિં.

અપ્પોસિ હોઈ ઘણો, જેણ ન નિદ્ધવસ કુણઈ ॥”

આ ગાથા ઘણીજ સારી રીતિએ આપે છે આ ગાથાનું બીજું ને ચોથું પદ બે શબ્દનમાં જોતપ્રોત ન થાય તો એ સમ્યગ્દષ્ટિ નથી અને એને ‘અપ્પોસિ હોઈ ઘણો’ ન હોય ‘સમ્પદિદ્ધી જીવો’ એ પદની સિદ્ધિ, ‘જડ્ઠિદ્ધુ પાવ સમાયરે કિંચિં’ એ પદ સાથે છે અને ‘અપ્પોસિ હોઈ ઘણો’ એ પદની જેણ ન નિદ્ધવસ કુણઈ’ આ પદ સાથે છે બીજું અને ચોથું પાદ ન હોય તો પહેલું અને ત્રીજું પાદ ઘટતુંજ નથી ‘જડ્ઠિદ્ધુ પાવ સમાયરે કિંચિં’ એ ન હોય, એ બાવના ન હોય, એવું પ્રવર્તન ન હોય, તો એ સમ્યગ્દષ્ટિ કહેવાતો નથી ‘જડ્ઠિદ્ધુ કિંચિં (કિંચિવ)’ આ બે શબ્દો ઘણાજ કિંમતી છે ‘પાવ સમાયરે’ શબ્દ સાથે સબંધ નથી કર્યા વિના ન ચાલે એવું હોય તો કરે અને તે પણ કિંચિત્ સમ્યગ્દષ્ટિ બનવાની સાથેજ પાપની રમિકતા તે ચાલી ગઈ, બીજા અને ચોથા પાદમાં પહેલા અને ત્રીજા પાદની મહત્તા છે આવશ્યકમાં રોજ આ બે વાર બોલાય, સહજાય, છતાં પાપમાં બે તીવ્ર રસિકતા દેખાય તો ખરેખર જેન તરીકે શરમાવનાર છે પહેલા ને ત્રીજા પાદમાં સ્થિર રાખવાની તાકાત બીજાને ચોથા પાદમાં છે બીજું પાદ ચોથા વગર અને પહેલું પાદ ત્રીજા વગર ઘટતું નથી સ્વરૂપે કરીને સઘળા આત્મા એક છતાં કેટલાક એકેદ્રિય, કેટલાક વિકલેદ્રિય, કેટલાક પચેદ્રિય, કેટલાક પુણ્યશાલી, કેટલાક ધોર પાપી જેમ કહેવાય

તેમ જે આત્મા પરતોકાદિને ન માને એ નાસ્તિક પણ કહેવાય
 જે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનને ન સદેહે તે અશ્રદ્ધાલુ પણ
 કહેવાય જે જાતિના ગુણદોષ હોય તે તે જાતિની ઝાળખાણ
 કરાવવામા કાંઈ વાધો નથી એ ઉપગ્રંથી આપણે એના આત્મામા
 સત્તારૂપે અનતજ્ઞાનાદિ ગુણોની હાત્રી કરીએ છીએ, એ સાબીત
 થતું નથી સમ્યગ્દષ્ટિ જીવને પાપની અરૂચિ હોય એ પાપથી
 કેવે છૂટાય તો પણ સાડાં એમ ઇગ્ધે કર્યા વિના નીભાવાય તો
 ન કરે એમ પણ ઇગ્ધે પણ સયોગોમા દેસાયો છે, એટલે કર્મના
 યોગે, આસક્તિના યોગે, કદાચ કરણ પડે તો-પાપને આચરણ
 પડે તો-પણ કિંચિત્ પાથેર પાણીની જરૂર હોય તો અગીમાર
 રૂપીયામાર ન વાપરે આજ તો ચકલી ખુલ્લી મૂકી ગેસી જવાનું
 પાથેર પાણી માટે મળુ પાણી વાપરવાનું વગર પ્રયોજને
 પાથેર કે ચેર પાણી માટે મળુ પાણી વાપરતાં જેન બચ્ચાને
 કપારી ન થાય, તો ધર્મીપણ કયા ટકે? એક વાર, બે
 વાર એમ આત્મુ એટલે પછી તો નિર્દોષપણુ એટલે કપરહિ
 તપણુ આવી જતા વાર શાની લાગે? એ વળતે કાંઈ કહે
 કે બાઈ ચકલી બધ કર પાણી ફાગટનું બાય છે તો 'એસ એસ
 હવે, ન્હાવા વોવા પાણી ભેઈએ એમા વગી પાર?' આ પ્રમાણે
 કહેનારને કહીજ રેણુ ભેઈએ કે- 'તો જૈનપણુ અને શ્રાવકપણુ
 પણ કયા રક્તામા પડયુ છે?' સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ પાપને આહે તો
 નહિ પાપ કરણુ પડે તો કિંચિત્-કાર્ષક આચરે જેના વિના
 આલે એણુ હોય તો તેથી આગળ ન ચલે એ ઘોડું પણ પાપ
 કર્યુ એમા પણ અપબધ કયારે? એ નિર્દોષ પરિણામે ન કરે
 તો એટલે કે કપતો કપનો, ડરતો ડરતો કરે તો 'કાંઈ
 વાધો નહિ, એ તો એમજ યાય અને એમજ કરાર' આ વિચાર
 આવે, પાર અનદપૂર્વક કરે તો 'અણોસિ હોઈ વધો' ન રહે
 તે પ્રમાણે કરતા ત્રાસ કે કપારી ન રહે તો અતપબધ કેવી
 રીતે? શ્રી જિનેશ્વરદેવને માનનાર આનંદપૂર્વક પાપ કરી પરિણામ
 કહેર બતાવે ત્યાં 'અણોસિ હોઈ વધો' નહિ અને સમ્યગ્દષ્ટિ
 પણ એ નહિ

ભૂરફીનો આરોપ શું સત્ય છે ?

સમવાન શ્રી મહાવીર તીર્થપતિ શાના યોગે બન્યા ? સયમની શિયલતાના યોગે, વાસુદેવપણાના યોગે, ઉત્સૂત્ર ભાવ છુતા યોગે કે જડણુ પકડી સિંહને ચીરી નાખ્યો, એના યોગે ? આજના લોકો કહે છે કે આગમમા તો બધું છે હું પણ કહું છું કે આગમમા તો બધું એ આવે છે સારીયે દુનિયાના પાપની નોધ આમા છે પણ તે તમારે કરવા માટે ? શાલિભદ્રની કથામા ઋદ્ધિની વાતો આરે છે તે તમને લોભીયા બનાવવા માટે ? તમને એમ એ કથામાથી ન થવું એમ એ કે નવાણું પેગી ઉતરે તો ઠીક એમ તો ઉચે જોયા કરશે તો ટોક રહી જશે, પણ હું તો એ કથા એટલાજ માટે કહું કે જેને ત્યાં દેવસૌકર્થી નવાણું નવાણું પેટી આવતી હતી તે પણ એ બધું અસાર એમ છોડી ચાલી નીકળ્યા, તો અમારા જેવાએ શા માટે પડ્યા રહેવું ? આ ઇરાદેજ હું તો કથા તમને સભળાવું આ શાસન શ્રી જિનેશ્વરદેવનું છે શ્રી જિનેશ્વરદેવ લોકોત્તર, એમનું શાસન લોકોત્તર એમની આજ્ઞા લોકોત્તર, લોકથી ઉચી, જેની સામે ખીજી કાંઈ ગોડની શકાય એમ નથી જ્યાં એની પ્રીતિ થઈ જાય, ત્યાં દુનિયા બધીએ તુલ્ય લાગે અને એમાથી છટકવાના પ્રયત્નો કરે મહાપુરુષોની કથાઓ પણ લખનારા મહાપુરુષો એટલા માટે લખી ગયા કે એમની જેમ દુનિયાના પ્રાણીઓ મધુ-બધુ છોડતા થઈ જાય અને સિદ્ધિપદે જાન એ મહાપુરુષોનો ઇરાદો એજ અમારો ઇરાદો છે એક પણ કથા એ માટે નથી વચાતી કે જેમાથી તમે ખીજી લઈ જાઓ હું જ્યારે જ્યારે કાંઈ રાજ મહારાજનું, ચેક શાહુકારનું, દ્રષ્ટાત લઉં ત્યારે તમારે સમજી લેવું કે એમની જેમ અમને સ સારથી છોડાવવાના અને ન છોડી શકાય તો છોડવાની ભાવનામા નરજોજ કરવાના પ્રયત્નો ચાલે છે ન્યાયાલયમા અગર જ્યાં જ્યાં જઈએ ત્યાં ત્યાં તેવા તેવા વાતાવરણથી સમજીજ લેવાનું કે અહીં એ સિવાય ખીજી મળે નહિ તમે આ વાત ન સમજી શકો એમ નથી હું રોજ

કહું છું કે તમે ભાગ્યવાન, પુણ્યવાન છો, કારણ કે શ્રી જિને શ્વરદેવનું શાસન પામ્યા છો પણ ખામી એક મોટી ધુમી છે (સભામાંથી—આપના જેવા ત્યાગના અનુભવી એ ખામી દૂર કરે) અરે ભાઈ, હું તો હવે તે ત્યાગનો અભ્યાસી છું તે ત્યાગના અનુભવની ખુમારીની વાત જૂદી છે તમે અને અમે તો ત્યાગના અભ્યાસી પણ અભ્યાસમાં આડા પડાય છે એનું શું કારણ? ત્યાગના અનુભવની ખુમારી તો એ અનુભવીઓજ જાણે પડિત વીરવિજયજી લખે છે કે—

‘વેધકતા વેધક લહે, બીજા બેઠા વા ખાય.’

તમે પણ ત્યાગના રસીયા છો એ હું જાણું છું રોજ બે કલાક અહીં સામળવા આવો એ પણ ત્યાગ છે તમારા એ બે કલાકના ત્યાગને હું જીવગીના ત્યાગમાં પરિણામવાનો પ્રયત્ન ન કરું તો એ મારી ખામી નહિ? તમે બે કલાકના ત્યાગ કરી અહીં આવો છો એટલે હું સમજું છું કે તમે મને ચેતવો છો કે અમે ત્યાગના છીએ તો રમીયા, પણ તમારામાં ત્યાગ ઉતારવાનું સામર્થ્ય જોઈએ અજ્ઞાનની, વિષયકષાયની આધીનતા અને આસક્તિના યોગે બહાર જઈ ભૂલી જવાય છે બે કલાક અમારા અને બાપીસ કલાક તમારા એટલે પહોંચાય કેમ? ત્યાગના રમીયા ન હો તો વગર બોલાવ્યા આવો ખરા? (સભામાંથી—‘સાહેબ! એવી ભાગ પાઓ કે જેથી બાપીસે કલાક એ ધૂન રહે’) તમે એમ કહો કે શ્રી જિનેશ્વરદેવનો માર્ગ એવી રીતે સમજાવો કે પત્રી ઘરમાં ગમેજ નહિ તમે ભાંગનું નામ ન લ્યો મારા પર ભૂરકીનો આરોપ છે ભૂરકી હોય તો અહીં ન બેસુ બજારમાં જઈને રોજ ફેંક્યા કરૂં ભૂરકી તો આગમની છે, આગમના તાત્ત્વિક રહસ્યની છે એ ભૂરકી તમારા હૃદયમાં ઉતરી જાય તો ઘરખાર, કુટુંબપરિવાર, ખાનપાન, મોજશોખ, કાર્કજો ન ગમે હું આંખો ત્યારથી કહું છું કે મારી પાસે ત્યાગ શિવાય બીજું કાંઈ નથી અને એ ત્યાગમાંજ સર્વસ્વ છે છતાં તમે આવો છો એટલે ત્યાગના રસીયા તો ખરા એ તો

પૂરી ખાત્રી ॥ તમને ત્યાગ કેમ ન ગમે? ‘જેને તમારા પૂર્વ
જેએ સેવ્યો, એ સેવવામાજ સિદ્ધિ છે’ એ પ્રમાણે માનનારને
એ કેમ ન ગમે? એ ક્વાકના સસ્કાર બાવીસે ક્વાક રહે, એ
ક્વાકનો ધ્વનિ બાવીસે ક્વાક હૃદયમા ગુજ્યા કરે, ઉછળા કરે,
વાતચીત પણ એનીજ થાય, સ્વપ્ન પણ આવે તો એનાજ આવે,
તો એના અમલ માટે આત્મા તલમ્યાજ કરે આવકની કરણી
પણ શાએ એવી સુદર જતાવી છે કે તદનુસાર જે આવક વર્તે
તો ધ્વનિ ગુજ્યાજ કરે મધ્યાહ્નકાલના લોજન પડી અને સાજના
લોજન પહેવા, એ વચવા વખતમા આજીવિકાની ચિંતા કરવી
હોય તો કરે, બાકીનો બધોએ ટાઇમ એવી ક્રિયાઓમા યોજાયો
કે જેનો ધ્વનિ પેવા અર્થચિંતવનના કાળમા પણ ગુજ્યાજ કરે
સવારના ઝરૂન, પછી ગુરૂવદન, પછી શ્રી જિનેશ્વરદેવની વાણી
સાભગવી, વગી મધ્યાહ્નપૂજા કરવી, આ બધી ક્રિયાઓ બહારના
થોડા સમયમા કેટની અસર કરે? એ સમયને વેડીયાની જેમજ
પસાર કરે, તેમા રાએજ નહિ જૈનશાસનમા રહેતો થોડીયો સ સા
રની ક્રિયામા વેડીયો બની જાય

તીર્થ કર નામકર્મની ચાવી કઈ?

વામુદેવપણાથી નરકે જઈ સિંહ થઈ ફેર ચોથી નરકે જઈ,
એમ ફરતા ફરતા એક ભવમા શ્રી જિનેશ્વરદેવનું મુનિપણુ
પામ્યા કે જે ભવમા તીર્થ કર નામ કર્મની નિકાચના કરી નય
સારની અતિચિંતાવના, મરીચિના ભવનું સંયમપાલન, શિયિલ
થયા પછી પ્રતિજોષ કરીને પ્રભુના શાસનમા મોકલ્યા તે, અત્યાર
મુધીની આવી બધી ક્રિયાઓ આપણે કરવાની, બાકીની નહિ
તમે બધું કરતાજ હોયો! અતિચિંતી રહ જોતાજ હોયો! સાધ
ર્મિને જમાડીને પડીજ જમતા હોયો! મરીચિ શિયિલ બન્યા
એ આપણે ઠહિ કરવાનું અહીં પણ ધર્મ અને તહીં પણ ધર્મ
એ નહિ બોલવાનું ઘણું ભવમા ત્રિંડી પણ થયા, નિયાણું કરી
વામુદેવ થયા, ધમાધમ કરી, આ બધું નહિ કરવાનું આપણે તો
એ વિચારવાનું કે ભગવાનના આત્માએ જૂલ કરી તો એમને પણ

કર્મસત્તાએ છોડ્યા નહિ, તો આપણને કેમ છોડે? માટે બચતા રહેવું શ્રીતીર્થકરદેવે તીર્થકર નામકર્મને કઇ ભાવનાના યોગે બાધે છે, એ ખાસ બળ્લી લેવાના બરૂર છે શાસ્ત્રકાર મહર્ષિઓ દેરમાવે છે કે —

“યો ભાવી ભગવાંસ્તીર્યકૃત્ત્વ સ ઔપશમિકાદ્યન્યતમસમ્ય-
ક્તવાવામ્નો સત્યા સકલસ્યાપિ સસારસ્યાદિમધ્યાવસાનેષ્વત્પન્ત
નૈર્ગુણ્યમવધાર્ય મહાશયસ્તથામન્યત્વવિશેષયોગત્વ એવ ચિન્તયતિ
અહો ચિત્રમેતત્ ! ચત્સત્યપિ પારમેશ્વરમવચને સ્ફુરતેજસિ દુઃખ-
પરીતચેતસો જતવ* સસારગહને મહામોહાધકારવિલુપ્તસત્પથે મૂઢ-
મનસ્કા હૈૈ. પરિભ્રમતિ, તદ્દહમેતાનત* સસારાદનેન મવચનેન
યથાપોગમુત્તારયામીતિ । એવ ચ ચિત્તયિત્વા સ મહાત્મા સદૈવ
પરાર્થન્યસમી કરુણાદિગુણોપેત* પ્રતિક્ષણ પરાર્થકરણમવર્દ્ધમાન-
મહાશયો યથા યથા પેરેપામુપકારો મવતિ, તથા તથા ચેષ્ટતે । તત
ઇત્ય સત્ત્વાનાં તત્કલ્યાણસપાદનેનોપકાર કુર્વસ્તીર્યકરનામ સમુ-
પાર્જય પર*સત્ત્વાર્થસાધન તીર્યકરત્વમાપ્નોતિ ।”

જે આત્મા ભવિષ્યકાલમા ભગવાન્ શ્રી તીર્થ કરદેવ થવાના હોય તે ઔપશમિક, દ્વાયોપશમિક યા દ્વાયિક, આમાના કોઈ પણ સમ્યક્ત્વને પામી આદિમા, મધ્યમા કે અંતમા સકલ સસારની અત્યંત નિર્ગુણતા-અસારતાનો નિશ્ચય કરી મહાન આશય વાળા તે મહાપુરૂષ તથા બળ્યત્વ વિશેષના યોગથી એવી રીતના વિચાર કરે છે કે —

‘અહો આ એક આશ્ચર્યકારી વાત છે કે પરમ ઈશ્વર શ્રી જિનેશ્વરદેવનું સ્કુરાયમાન તેજવાળું શાસન વિદ્યમાન છતાં હું ખતી વ્યાપ્ત બન્યું છે ચિત્ત જેતું એવા છુવો મહામોહરૂપ અધકારથી વિલુપ્ત થયો છે અન્નાર્ગ જેમા એવા ગહનસસારમા મૂઢ મનવાળા કયા કયા ભયકર રીતિએ ભગ્યા કરે છે તો હું એઓને

આ શ્રી જૈને દ્રવ્યવચનદ્વારા ચોગ્યતા મૂળખ આ સ સાર્થી પાર ઉતાડુ.

આ પ્રમાણે ચિંતવન કરીને પરાર્થવ્યસની કર્ણાદિશુભોએ કરીને સહિત અને પ્રતિદક્ષણ પરાર્થ કરવાનો વધતો જતો છે મહાન આશય જેમનો, એવા તે મહાત્મા જેવી જેવી રીતિએ અન્ય આત્માઓને ઉપકાર થાય છે તેવી તેવી પ્રવૃત્તિ કરે છે અને એનાજ યોગે એ પ્રમાણે ક'યાણુસ પાદનદ્વારા પ્રાણીઓના ઉપકારને કરના તે તીર્થ કરનામકર્મને ઉપાર્જન કરીને પ્રાણી ઓના પરમાર્થના સાધનરૂપ તીર્થ કરપણાને પ્રાપ્ત કરે છે આવી ઉત્તમ ભાવના એજ તીર્થ કર નામકર્મને મેળવવાની અને મજ ખૂત બનાવવાની ખરેખરી આવી છે ઉપરની ભાવનામાથી સ સારની અસારતા નીકળે છે કે સુદરતા ? એ ખૂબ વિચારએ ઉપરની પરાંપકારની ભાવનામા પોતાના આત્મિક ઉપકારની ભાવના પણ કેટલી તરવરે છે એ પણ વિચારયો તો જોઈ શકશે.

શ્રીજિનશાસનની એજ એક વિશિષ્ટતા છે કે-

પરના ઉપકારમા પોતાનો ઉપકાર પણ રહેલોજ હોય શ્રી જિનશાસનની એકે એક આજ્ઞા એવી છે કે જેના પાલનમા સ્વહિત સાથે પરહિત થયાજ કરે અને એજ કારણે શ્રી જિને શ્વરદેવની આજ્ઞા એજ ધર્મ એ જૈન શાસનનો મુદ્દા લેખ છે અકબર જ્ઞાદશાહને પ્રતિજોધ કરનાર જગદ્ગુરૂ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયહીરસૂરીશ્વરજીને અકબરનું આમત્રણ આપ્યું અકબરે બધા સૂબાઓને હુકમ મોકલ્યા કે સૂરીશ્વરજીને દીક્ષી આવવા માટે હાથી ઘોડા પાલખી વિગેરે જે સામગ્રી જોઈએ તે પૂરી પાડવી સૂબાઓએ સામે આવી બધું ધરવા માડ્યું કહ્યું કે જ્ઞાદશાહનો હુકમ છે સૂરીશ્વરજીએ ફરમાવ્યું કે અમારે આ કંઈએ ન બપે સૂબાઓ કહે, 'દીક્ષી પહોચ્યો શી રીતે ?' સૂરિજી- 'પગે ચાલીને' શાસનજ્ઞાતા સૂરીશ્વરજીને એમ ન થયું કે વહેલા વહેલા જઈએ અને વહેલા ઉપદેશ આપીએ તો પેલા ઝટ મુધરે એમણે તો એ વિચાર્યું કે, માફ પોતાપણુ મૂકીને ઝટ જાઉં

તો પેલા સુધરવાની આશા શી? સૂબાએ તરત કાગલ લખી જણાવ્યું કે, આજ સુધી મેં ઘણા ત્યાગી જોયા પણ આવો કદીર કોઈ જોયો નથી બાદશાહે વિચાર્યું કે, કોઈની પણ પ્રતાપ ન કરે છતાં આ સૂબો જ્યારે આમની આટલી પ્રશંસા કરે છે ત્યારે એ કદીર કેવાકે હશે! હીઠી પહોંચ્યા પહેલાં જોમના સયમની છયા બાદશાહના દુહયમા પડી ગઈ તમારા આત્મામા, સસારની અરૂચિ અને મોક્ષની રૂચિ થાય નહિ ત્યાં સુધી, ખીધી થી જિનેશ્વરદેવની પૂજા કે શુરસેવા કે ખીધું વ્યાખ્યાનશ્રવણ કે સામાયિક પ્રતિક્રમણ, દાન, ગીત, તપ, ભાવનાદિક ધર્મ, એકે પ્રવેશ ન કરી શકે સસારપર અરૂચિ અને મોક્ષપર રૂચિ એજ ધર્મનું ખીજ છે મસારની લીલા વધાવવા માટેજ જો તમે જિનપૂજા કરતા હો, સાધુઓને મોતીદે વધાવતા હો તો ખરેખર વાસ્તવિક ગેતે તમે બૂલો છો તમારી ઉત્તમ ધર્મક્રિયાઓના ચોગે તમારા ઘરમાથી નિધાનો નીકળે તો અમને ઇર્ષ્યા નથી, તમે સેવેલા ધર્મના પ્રતાપે દેવતા તુષ્ટમાન થઈ સોનેયા વરસાવે તો અમને વાધો હોય? પણ તમારી મનોવૃત્તિ કઈ હોવી જોઈએ? તમારી ધર્મક્રિયા એ નિધાનાદિની પ્રાપ્તિ માટે ન જોઈએ ભવની ભીરતા નહિ અને મોક્ષની અભિલાષા નહિ, તો પછી એ જિનપૂજા વિગેરે શા માટે કરે?

સયમ કઠીન કેને માટે?

‘શરણદયાણ’ કેને? ભગવાન શરણ કેને આપે? ભવથી ભય પામેવાને શરણ આપે પણ અન્યને નહિ સયમના પરિણામ એટલા બધા કઠીન અને કરસા છે કે જેનો સુમાર નથી પરિણામ થયા પછી ટકવા બહુ મૂશ્કેલ છે, પરિણામ થાય એ પુણ્યવાન પરિણામ થયા પછી ન ટકે એના કરતા જેને ટકે એ પુણ્યવાન પરિણામ થતા નથી એના કરતા થાન એ અધિક મહા પુણ્યવાન ન લઈ શકે એના કરતા લઈ શકે એ અધિક પુણ્યવાન લઈને ન પાગી શકે એના કરતા પાગી શકે એ અધિક પુણ્યવાન

મેઘકુમારનુ દષ્ટાંત.

શ્રેણિકમહારાજના કુવર મેઘકુમારે ઉત્તમ વૈરાગ્યથી સયમ લેવાની માતાપિતા પાસે આજ્ઞા માગી તે વખતે ધારણી માતા ઉપદેશ દેતા શુ કહે છે -

“કુમાર ! સુકુમારસ્ત્વ, કથમેતચ્ચરિષ્યસિ ?”

હે કુમાર ! સુકુમાર એવો તુ એ ચારિત્રનુ પાલન કરી શીતિએ કરી શકશે ? ઉત્તરમા સુમુ મેઘકુમાર જણાવે છે કે-

“મેઘોડ્વયુચે ભવાદ્રીત સુકુમારોપ્યહ વ્રતમ્ ।
કરિષ્યે દુષ્કરમપિ, તદિદાની પ્રસીદતમ્ ॥”

સ સાચી જય પામેલો હુ સુકુમાર છતાં દુષ્કર એવા પણ વ્રતનુ પાલન કરીશ માટે હાવ આપ અનુમતિ આપવાની મહેરબાની કરો. એવો શ્રેણિક મહારાજએ કહ્યુ કે ‘સ સાચી ઉદ્વિગ્ન થયેલો એવો પણ તુ એક વખત રાત્ર્યને અંગીકાર કર અને મારી દ્રષ્ટિને આનંદ આપ’ આ વાતને અંગીકાર કરવાથી શ્રેણિક મહારાજએ મેઘકુમારને ગાદી ઉપર અધાપન કર્યા અને હર્ષમા આવી જઈને એમ કહ્યુ કે-‘હવે હુ તારે શુ કહુ ?’ ઉત્તરમા શ્રી મેઘકુમાર જણાવે છે કે-

“મેઘોડ્વયગત્તર્હિ તાતાનીયતાં કુત્રિકાપણાદ્ ।

રજોહરણપાત્રાદિ, મથ દીપ્તાં નિઘૃસવે ॥”

હે તાત ! તો દીક્ષા લેવાને ઇચ્છતા એવા મારા માટે કુત્રિકાપણથી રજોહરણ અને પાત્રો વિગેરે લાવો.

વચનથી જ ધાયેલા એવા શ્રી શ્રેણિક મહારાજએ પણ શ્રી મેઘકુમારના કહેવા પ્રમાણે કર્યુ અને શ્રી મેઘકુમારે પણ ભગવાનશ્રીમહાવીરદેવ પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી

એ પિતા, એ માતા અને એ મુન.

આવા ઉત્તમ વૈરાગ્યવાળા મેઘકુમારે સયમ લીધુ પણ પહેલીજ રાત્રે પરિણામ લીધા થયા એમનો સથારો દેલો હતો. સંખ્યાજ યુનિઓ રાત્રે જાય અને આવે, એમના પગની રજ એમના સથારામાં પકડી પુષ્પની ચચ્યામાં સૂનાર, મુકામવ મેઘકુમારથી આ સહન ન થયુ એમણે વિચાર્યુ કે આ આપ-

જાથી નહિ ધને, સવારે આપણે તો પાછા ઘેર જવું, પણ પ્રભુને
 થૂંછીને જવું એક ભાવના પૂરી હતી કે પ્રભુની આજ્ઞા શિવાય
 જવું નહિ આજ્ઞા કરનાર પર મેમ હોય તો આજ્ઞા
 પતિતને પણ તારનારી છે. સવારે મેઘકુમાર મીઠા ભગવાન
 પાસે આવ્યા ભગવાન જનતજાની છે કહે છે કે, હે વત્સ ?
 જે પ્રાણીની રક્ષા માટે અઢી અઢી દિવસ સુધી પગને અદ્ધર
 રાખીને ઉભો રહ્યો, તે તું આજે, જનતના પૂજ્ય
 મુનિઓના પાદપદ્મથી કટાગી ભાય છે? ભગવાને શ્રીમેઘ
 કુમારને ચિર કરવા માટે કેવા શબ્દોમા કહ્યું એ જોયું? ભગ
 વાનના એ ભાગૃત કરે એવા કથનથી શ્રી મેઘકુમાર ચોકચો
 અને અભિચક્ર કર્યો કે આજથી નેત્રો છોડીને આ શરીરની
 સેવા નહિ કરે ભગવાને તરત અભિચક્ર આપ્યો ભગવાનને
 એવી દયા ન આવી કે આ રાજપુત્ર છે, કૌભળ છે, નવો
 આવેલો છે? કારણ કે ભગવાન તો જાણે છે કે શરીરનો મોહ
 ન છોડે ત્યાં સુધી આત્માનું શ્રેય નથી મેઘકુમાર આજે સર્વા
 ર્થસિદ્ધ વિમાનમા છે એકાવતારો નક્કી થઈ ચૂક્યા ત્યાંથી અવધી
 મતુશ્યપણામા આવી મીઠા મોક્ષે જશે આ જ્ઞાના યોગે? તરવાની
 ભાવના તથા તારકની શીખામણના યોગે તીર્થ કરનામકર્મ નિકાશના
 કરતી વખતે ત્યાં ભાવના અપૂર્વ હોય ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે
 પોતાના પૂર્વના શ્રી નંદન મુનિના ભવમા વીસે સ્થાનકની આરા
 ધના કરી ॥ અને તે પણ માસખમણને પારણે માસખમણ કરીને
 નંદનમુનિના ભવમા, વીસ સ્થાનકની આરાધના વડે, 'સચિજીવ
 કરે સાસનરત્ની,' એ ભાવનાના યોગે, તીર્થ કર નામકર્મ નિકા
 શના કરી એમની અતિમ વખતની આરાધના કેવી? આવા મહા
 પુરુષની અતિમ સમયે ભાવના કેવી? મરતી વખતે નિર્યામણાનો
 વિધિ છે મુનિને પણ નિયામણા જોઈએ-નિર્યામક જોઈએ અતિમ
 સમયે અશુભ કર્મનો ક્ષય થાય, આત્મા સમાધિમા રહી જીવનને ન
 ભગાડે એનું નામ નિર્યામણા આવકને પણ કુટુંબીઓ અત વખતે
 પુણ્યપ્રકાશનું સ્તવન સંભળાવે ॥ પેનો પધારીમા પડેલો સંમજે
 નહિ તો પણ એ ઉત્તમ વસ્તુ સંભળાવે શુદ્ધિ હોય તો આના

યોગે ભાવનાશુદ્ધિ સંભવિત છે મુદ્દો એ છે કે અતિમ વખતે જેનું શરણ લેવાનું એનો અભ્યાસ પહેલા કેમ નહિ? ક્રિયાનો અભાવ ન થાય, રૂચિ નાશ ન પામે, માટે ક્રિયા તો અમે જોર શોરથી પોષીએ, પણ પામેલાને તો એમા થતી ખામીઓ પણ બતાવીએ મદિરે નહિ જનારા કગ્તા જનારા કેઈ શુભા ઉચા, પણ જનાને પણ કહેવું તો પડશે કે કવાક બે વ્લાક જે પૂજામા ગાળો એ વખતે ખામી હોય એને દૂર કરો વિધિને સાચવો બ્યાખ્યાને નહિ આવનાર કરતા આવનાર કેઈ શુભા-સારા પણ ન આવનારાઓ ન પામે, અને આવનારાએ ન પામે તો આવનારને એ પણ કહેવું જોઈએ કે-ધ્યાનપૂર્વક સામળી એકદમ ન બને તો કમે કમે પણ શક્તિ મુજબ મોક્ષમાર્ગની આરાધનામા ઉદ્યમશીલ બનતા જાવ

આગમોક્તા પદાર્થોમા અથદ્વા ન કહે.

નદનમુનિ તીર્થ કર નામકર્મ નિકાચના કરી અતિમ વખતે આરાધના કરે છે પહેલા તો અતિચારની નિદા, જેમા અનાચાર પણ આવી જાય પાપની અલોચના ન કરીએ તો જીવન સુધરે નહિ, પણ પાપને પાપ ન માનતા હોય તેઓનું શુ? શાસ્ત્રકાંડ તો કહે છે કે નદનમુનિએ કવચ વિનાનું સાધુપણ પાડ્યું છે એમા કલકનો સંભવ પણ નથી છતાંએ કોઈ અતિચાર અજાણપણે થઈ ગયો હોય તેની આલોચના અવશ્ય કરવીજ જોઈએ હવે આનંધના કેની રીતે કરે છે જ્ઞાનાચાર આઠ પ્રકારના-

કાલે વિષ્ણુ વહુમાણે, સ્વહાણે તદ્દય નિદ્રાવળે ।

વ્રજણ અથ્થ તદુમયે, અઢવિદો નાળમાયોગે ॥

કાવ, વિનય, જહુમાન, ઉપધાન-તપ, અનિન્દુવળ-મુરૂનેા અપતાપ, વ્યજન, અર્થ અને તદુભય એટલે ન્યજન અને અર્થ બે આ આઠ જ્ઞાનાચારમા જે કોઈ અતિચાર લાગ્યો હોય તેને હું નહુ છું એમ શ્રીનદનમુનિજી કહે છે દર્શનના પણ આઠ આચાર છે-

પહેલો નિ શક્તિ-એટલે શકારહિતપણું શ્રી જિનેશ્વરદેવે
 કહ્યું એજ સાચું અને શકા વિનાનું એવો મજબૂત વિશ્વાસ એ
 સમ્યગ્દર્શનનો 'નિ શક્તિ' નામનો પહેલો આચાર છે સમ્યક્ત્વ
 મોહનીયના મુઝવણથી શકા થાય પણ એ શકા વસ્તુને હૃદયમાં
 ઉતારવા માટે થાય, નહિ કે વસ્તુ પ્રત્યેની અશ્રદ્ધાથી આ વીસગી
 સદીમાં ભગવાનની આજ્ઞા કામ ન લાગે એ અને ? સમ્યગ્દર્શન-
 વાવાને એ ભાવના આવે ? આને શ્રીજિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાની
 આવશ્યકતા નથી એમ પોતાને સમ્યગ્દષ્ટિ તરીકે ગણાવતા
 આત્માથી બોલાય ? એટલું તો સમજવું જોઈએ કે 'નિધારણ
 ઉપકારી, રાગ, દોષ અને મોહથી સર્વથા મુક્ત બનેલા અનંત
 જ્ઞાનના ધરનારા શ્રી જિનેશ્વરદેવો કદીએ અસત્ય કહે એ સભ
 વતું જ નથી, અને નથી બેસતું, એમાં કારણ મારી બુદ્ધિની
 મદદ છે, માટે શ્રી જિનેશ્વરે કહ્યું એમાં તો ફેરફાર નહિજ' આ
 સમજના યોગે આત્મા ચિર રહી શકે છે, પણ 'મારી મતિની
 મદદ છે એમ માનવાની તો ધીરજ આવવી જોઈએને !'
 આજ તો કહેનારા એમ પણ કહે છે કે અમારી બુદ્ધિમાં ભેર
 નહિ એ આગમ નહિ પણ વિચારી નથી શકતા કે પોતાની
 બુદ્ધિ કેટલી ? જ્ઞાનીના વચનો વિચારવાની કે મમજવાની તાકાત
 નથી, એ દોષ, છાવવા માટે મીઠો આમેષ કયા ? ત્યાં આવા
 બુદ્ધિવાદને માનવાથી એક પણ તત્ત્વ ચિર નહિ થાય 'મુઢે
 મુઢે પ્રતિભિન્ના એ ન્યાયે તો કયું તત્ત્વ સ્થિર બને ? એક પણ નહિ
 માટે અનંત જ્ઞાનીએ કહ્યું એ જ સાચું અને શકા વિનાનું
 એવો નિશ્ચય ધરવોજો જોઈએ શ્રી ગણધરદેવે પણ એજ દુઃખાનું
 કે-“તમેવ સઘ નિસ્સક જ જિણેહિં પવેઈય” તેજ માથું અને
 શકા વિનાનું કે જે શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ પ્રજ્ઞ્યુ આથી વિપરીત
 શિક્ષણ જ્યાં અપાય ત્યાં જૈન શાસનનો પાયો દોઢરો થાય
 એમાં નવાઈ શી ? એ દોઢરા પાયા ઉપર ચણાયેલી ઈમારત
 બેસવા લાયક તો નહિ પણ છાયાયે લેવા લાયક નહિ ઈશાદા
 પૂર્વક મરણ હોય એજ એ દોઢરા પાયા ઉપર ચણાયેલી ઈમા

રતમા બેસવા અગર એની ધાયા લેવા પણ જાય હવે જે શ્રદ્ધા ઉપર આપણે ભાર મૂકીએ છીએ, તે શ્રદ્ધા કોના ઉપરની? ઉત્તરમા કહેવાનું કે 'શ્રી જિનેશ્વર ઉપર અને તેમની આજ્ઞા ઉપર' શ્રી જિનેશ્વરદેવ અને તેમની આજ્ઞા ઉપરની શ્રદ્ધાને અધશ્રદ્ધા તરીકે ઓળખાવી તેની અવગણના કરનારા ખરેખર શ્રી જિનેશ્વરદેવને પીછાનતાજ નથી એવાઓએ આપણા શાસનને ડહોળી નાખ્યું કે અમૂકમા આટલાં જીવો અને એની આ મિથિતા એ બધું અનતજ્ઞાનીએ પોતાના જ્ઞાનથી છુટી ભેઈ કહ્યું, એ આપણી દૃષ્ટિએ ન દેખાય માટે ન માનીયે, તો આપણે ઉદ્ધાર મી રીતિએ થાય? શાસ્ત્રે કદમૂળમા, અનત કાયમા જીવોનું વર્ણન કરતાં કહ્યું કે અનતકાય ગણાતી જીજ્ઞાસા એક સોયના અગ્રભાગ જેટલા ભાગમા અનતા જીવો છે અને એ અનતા એટલે કેટલા? તો કે આ દુનિયામા જેટલી પૃથ્વી, જેટલું પાણી, જેટલી અગ્નિ, જેટલો વાયુ, જેટલી પ્રત્યેક વસ્તુ તિકાય, દેવતા, નારકી, બાકીના તીર્થ ચ અને મનુષ્ય, એ બધા જીવોને ભેળા કરીએ એનાથી પણ અનતગુણા હવે પેટો પૂછે કે કે 'એટલા, આટલામા કયાથી માન્યા?' તો ઉત્તરમા એજ કે 'અનતજ્ઞાનીઓએ કેવલ આપણા ઉપકાર માટે એટલે કે આપણને હિંસાથી બચાવી અહિંસક બનાવવા માટેજ કહેલ છે' તે શિવાય એ વસ્તુ કહેવાનું એમને બીજું એક પણ કારણ ન હતું તો પછી એ એકાત ઉપકારક અને સત્ય કથનમા શકા કરવી એ અજ્ઞાન હઠ શિવાય બીજું શું છે? આવી અનેક આગમગમ્ય વસ્તુઓને માન્યા વિના ઝીજ ઉદ્ધાર ધર્મ મહે તેમ નથી આપતો એક વ્યવહાર દૃષ્ટાંત લઈએ જેમકે એક હુશીયાર વેડે રતિ રતિ ભર એક કોડ ગીજે ભેગી ડરી લગેટાવી અને એક એક નિભરની એક કોડ ગુટિંગો બનાવી હવે એ એક ગોળીમા પણ તે કોડ વસ્તુ ખરી કે નહિ? આ કોણ જાણે અને માને? એક તો વેડ અને બીજો લસોટનાગે, જો તે હુશીયાર હોય તો તથા જે જે એ બેના વચન ઉપર વિશ્વાસ રાખનારા

હોય તે, બાકીના તો નહિજ ને? દરદીને વૈધ કહે કે આ દવા કિમતીમા કિમતી છે, ચાટલી નાગીરી ગોળીમા કોઠ કિમતી ઝોપધો છે, આ દવા નાગીસૂની નથી પેલો દરદી કહે કે મને તો નજરે બતાવો તો માનુ, તો તે ચી રીતે બતાવો? છતાં વૈધ કહે કે તારે ભેવી હોય તો હું કહું છું કે એ કોઠ ચીજ લાવ, લનોટ અને બે પલ્લુ પેલો તો કહે કે એ હું લાવુ એ નહિ અને લસોડુ એ નહિ વેધ કહે કે તો એને સુધ, બે તારી ઘાણું-દ્રિય તેજ હશે તો કોઠે ચીજની સુગંધ આવશે.

દરદી૦-‘એ તાકાત મારી ઘાણુંદ્રિયમા છે નહિ’

વૈધ૦-‘તો મારૂં વચન માન’

દરદી૦-‘માનુ એ નહિ,’ વૈધ૦-‘તો તારૂં ભાગ્ય’

એવી જ રીતે આગમગમ્ય વસ્તુ બે શ્રદ્ધાથી ન માનવામા આવે તો તેના હિતને માટે બીજો કોઈ ઉપાયજ નથી

વ્યાખ્યાન ૩૧ મું

શ્રી તીર્થ કરોના અતિશયો અનુપમ હોય છે

૫ રમ ઉપકારી સૂત્રપાર મહર્ષિ અનંત પુણ્યરાશિથી મળેલા માનવજીવનની સફલતા માટે કુમારે કે જે બે આ માનવજીવનને સફલ કરવું હોય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રને શ્રવણ કરવું, એના ઉપર શ્રદ્ધાને મજબૂત કેળવવી અને એ શ્રદ્ધામા મક્કમ રહીને શક્તિ પ્રમાણે મયમમા પ્રવર્તન કરવું તોજ આ માનવજીવનની સફલતા થઈ શકે તેમ છે એમા કંઈ કંઈ બાતિના

મનો છે એને હાલ બાજુપર ગળીને આપણે એ વિચારી
 શ્યા હીયે કે, આ શાસ્ત્રના દેહનારા, વર્તમાન માસનને અનુ
 ક્ષીને ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ છે એ તીર્થપતિ કઈ રીતે
 ન્યા ? કઈ કનકીના યોગે બન્યા ? ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના
 વ સત્તાવીસજ ગણાયા એની પહેલાના ભયોની વિચારણા
 રવાની નથી ખુ મહાવીરના ભવની વાતો તો આપણાથી બને
 મેમ નથી જે દાન એમણે દીધુ, જે શીલ એમણે પાળ્યુ, જે
 પ એમણે કર્યું અને જે જાતિની ભાવના એમણે ગળી, તે
 ન, તે શીલ, તે તપ અને તે જાતિની ભાવના આપણાથી કરી
 ગળી શકાય તેમ નથી દેવો બધા ફેર છે ! સામાન્ય
 નેનમા અને જિનેશ્વરમા પણ કેટલો ફેર છે ! જ્ઞાનદર્શન તો
 એ બેયને સગળા શ્રી જિનેશ્વરદેવને જે કેવલજ્ઞાન છે તેજ મામાન્ય
 નેનને પણ છે મામાન્ય દેવલિની અને જિનેશ્વરની વાણીમાયે
 ફેર, અતિથયોમાયે ફેર આથી શ્રી મહાવીર, તીર્થપતિ તરીકેનું
 જે જીવન જીવ્યા એ તો શક્ય નથી જે વાત તે કાલના ચરમ
 ચારીરી એટલે કે તેજ ભવે મુક્તિ પામનાના આત્માઓ માટે,
 મુક શ્રી ગણધન્દેવો માટે શક્ય નથી, એની અશક્યતાની
 આપણે માટે વાતો કરવી એ જોટી છે શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જીવન
 તો શ્રી જિનેશ્વરદેવજી જીવે આપણે તો એના અનુયાયી તરીકેનું
 જીવન જીવીએ તોયે ઘણું છે જ્યાં મુખી આપણામા શ્રી જિને
 શ્વરની અવસ્થા ન આવે ત્યાં મુખી એમણે કર્યું તે કરવાની
 વાત મૂઠી દઈ, એમણે કહ્યું એ કંઠવાની વાત અનુપમ છે એ
 તો દેવલોદ્ધી રચવે અને માત ના ગર્ભમા આવે ત્યારે પણ
 ઈંદ્રોનું સિંહામન ઠપે દેવલોખના ઘટા સ્વયમેવ વાગે એ પુણ્ય
 અનુપમ ! એ પુણ્ય કયાથી હાવવું ? પાચે કટ્યાલુકમા નાગીના
 જીવોને પણ, જણ મુલ મલેત્ત ! જણ મુખ થાય એ મહાપુ
 રુષની સાથે બેસનાની વાત કરાય ? તેવા યવાની ભાવના પૂરી
 રાખવી શ્રી જિનેશ્વર યવાની ભાવના રાખવી એ અનુપમ એક
 વાત યાદ રાખવાની જરૂર છે કે જગતના તારક યવાની ભાવના

રખાય, પણ 'ઈંદ્રો વગેરે પેવા કરે' એવી ભાવના ન રખાય. કેટલીક વખત ભાવના દેખાય છે જુની અને અદર ચાલે છે ખીલુ ભાવનાનોયે ઝીણામાં ઝીણો અભ્યાસ કરવાનો છે જે ભાવના કરતાયે ન આવડે તો જે ભાવના ભવનાશિની તેજ ભાવના ભવબ્રમણ વધારનારી નીવડે "યા માવના ભવનાશિની સૈવ ભવવર્ધિની" આદમીને આપત્તિ આવે, જે વખતે એને કોઈ આગણે પણ એમવા ન દે, તે વખતે એ એમ જિનવે કે હું એકવો છું એ ભાવના તે એકત્વભાવના કેદીનભાવના ? ભાવનાના રૂપકને શુદ્ધ બનાવવાનો પ્રયત્ન તો અયોગ્ય પણ કરે છે ભાવના શબ્દનું રૂપક તો મનેનું ગોડવાય છે પણ અમારે તો ભાવનાનું હાર્દ મનેનું ભેદએ કે જેની અદ્વતી સુદરતા ત્યા બહારની અસુદગતા પણ સુદર, જેની અદર અસુદરતા ત્યા બહારની સુદગતા પણ અસુદર કેવલ બહારની સુદરતા કામ નહિ લાગે 'શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જીવન શ્રી જિનેશ્વરદેવથીજ જીવાય બીજાથી ન જીવાય.' એ જો સમજી જવાય, તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાપર પ્રેમ થાય આ વ્યક્તિનો જોગે શ્રી જિનેશ્વરદેવ શિવાય બીજો કોઈ મળે તેમ નથી, માટે એના પગમાં પગ મૂકાય એમ નથી એની આજ્ઞા મૂજબ વર્તવામાં જ રાખી છે, એમ જો થઈ જાય તો આજ્ઞાપર પ્રેમ થાય સારીયે દુનિયામાં મર્વથી મેષ્ટ વ્યક્તિ શ્રી જિનેશ્વરદેવ છે એનું જીવન જીવાય તેમ નથી એની આજ્ઞાજ પાળી શકીએ એમ છીએ આમ થાય તો આજ્ઞાપર પ્રેમ થાય એ પ્રેમ પ્રગટ કરવા માટેજ આપણે વિચારી રહ્યા છીએ કે ભગવાન શ્રી મહાવીર, તીર્થપતિ બન્યા શાના યોગે ? 'તીર્થ કર નામ કર્મ' એ પુણ્ય પ્રકૃતિજ એવી છે કે એમાં સઘળા પુણ્ય એવાઈને આવે એમનું શરીર, મન, એમનો દેખાવ એ બધુંજ જૂદું એમના રૂપનું વર્ણન પણ વચનાતીત છે અનુત્તર વિમાનના દેવોના શરીરનું રૂપ અજ્ઞા છે, એ કેવળ શ્રી જિનેશ્વરદેવના રૂપ આગળ બૂઝાયવા અગાધ જેવું દેખાય છે

જે રૂપને જોઈને જોનારના શિર ઝૂકે, પખીઓને પણ પ્રદક્ષિણા દેવાની ભાવના થાય એ રૂપનું વર્ણન વાણીમા આવે ? એમના અતિશયો અનુષમ જો એ અતિશય ન હોત તો ચડકો ગીયો નાગ ખૂંટત-જોધ પામત ગી રીતે ? પ્રભુના જન્મ સિદ્ધ અતિશયે તો એ જોધ પામી સદ્ગતિએ ગયો એ નાગ, સૂર્યની સામે દૃષ્ટિ કરી કુક મારે કે તરત પ્રાણી બગીને ભગ્ન થઈ જાય પણ એ પ્રમાણે જ્યારે એણે કર્યું ત્યારે ભગવાન શ્રી મહાવીર કાંઈ ડચ્છા નહિ વધુને વધુ શુન્મામા આવી તે એમ કરતો ગયો એને તો એમજ કે મનુષ્ય આ અટવીમા આવેજ નહિ અને આવે તો જીવતો જાય નહિ કૂકાડા મારીને પણ પાછો હકતો કે રજે શરીર માગ પોતા પર ન પડે એનો શુસ્મો વધતો ગયો કષાય વધતો ગયો શુન્મામા આવેલાઓ ગમે એટલા પ્રહાર કરતા જાય પણ સામો જો ધ્યેયથી ન ગળે તો ભલે શુસ્મો વધતો જાય પણ એના હૃદયમા ઘણું કરીને એવી એક ભાવના તો આને કે આમા કાક છે એ નાગ સૂર્યની સામે દૃષ્ટિ કરી જેના ઉપર દૃષ્ટિ નાખે એ બગીને ખાખ થઈ જાય પણ જ્યારે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની આગળ તે તેમા સફલ ન થયો, ત્યારે છે લા ઉપાય તરીકે તે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને ડચ્છો ડચ્છીને પણ પાછો હકયો કે રજે શરીર ગળડે અને મારા પર પડે હવે એ નાગ પાછુ વળી જૂએ છે કે શુ થયું ? પ્રભુના શરીરથી દ્વધની ધારા જેવી સ્વેત લોહીની ધારા નીકળતી જોઈ ચડકોશીયો ચોકયો આ અતિશય શ્રી જિનેશ્વરદેવનેજ હોય બીજાને ન હોય ચડકોશીયાને થયું કે આકોષ સામાન્ય માનવી નથી વિચારણુમા ચલ્યો કે જાતિસ્મરણુ જ્ઞાન પામ્યો ભ-ન આત્મા, લઘુકર્મો આત્મા, થોડી પણ યોગ્યતા હોય એવો આત્મા આવા સહવાસથી પામ્યા વિના રહે નહિ જાતિસ્મરણુમા પૂર્વ ભવની આરાધના જોઈ આવા પ્રમજે જોધ પામેલાઓને પણ કારણભૂત પૂર્વની આરાધના દે માત્ર મરદેવી માતાનું દૃષ્ટાત છોડીને મરદેવી માતાનો જીવ નિગોદમાથી નીકળી, ફેળમા

ઉત્પન્ન થઈ, ત્યાથી મરૂદેવી માતા થયા અને ત્યા અતર્કુહર્તમા સમ્યક્ત્વ, સર્વ વિરતિ અને મોક્ષ અનતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી જાય ત્યારે એમદ જનાન એવો જને કે જે આ રીતિએ એકદમ સિદ્ધિપદે જાય ગમે તેવા અયોગ્ય નિમિત્તોથી પણ પ્રતિબોધ પામેલાઓને પણ કારણભૂત એ નિમિત્તો નથી પણ પૂર્વની આરાધના છે ઈલાચી કુમારને વાસકા ઉપર કેવલજ્ઞાન થયું ભરતજીને આરિસામુવનમા કેવલજ્ઞાન થયું જાની કહે છે કે આ દૃષ્ટાંતો લર્મ શકાયજ નહિ નિમિત્તો એ કારણ નથી પણ કારણ પૂર્વની આરાધના છે ચંડકોરીયાના દૃષ્ટાંતથી 'પ્રભુને બચકું ભરવું એ પણ તરવાનો માર્ગ છે' એમ જો કોઈ કહે તો તે કહેનાર મમજી છે એમ મનાય? નહિજ ચંડકોરીયાએ હમ્યા પછી જાતિમ્મજીના પ્રતાપે જોયું કે આ તો અહંનદેવ છે પૂર્વે અરિહંતના માર્ગને ન બાંધ્યો હોત, અરિહંતના સ્વરૂપને ન ખીછાણ્યું હોત તો એને આ જ્ઞાન અને આ ખીછાણુ ધાન? કેટલાક કહે છે કે આ કાવમા જે વસ્તુ નહિ એની ચર્ચા શુ કામ? તત્ત્વ માત્રની માચી ખીછાણુ, સાચી શ્રદ્ધા, એનું નામ સમ્મકૃત્વ જીવથી માડી નવે તત્ત્વની તથાવિધ શ્રદ્ધા એનું નામ મમ્યકૃત્વ, કોઈ કહે કે મને પૌદ્ગલિક પદાર્થોપર અરૂચિ થઈ, તો જીવ કેટલા અને કેવા એ જાણવાની શી જરૂર? શાસ્ત્ર કહે છે કે એ જાણ્યા વિના કે એના ઉપર ચથાર્થ શ્રદ્ધા થયા વિના વસ્તુન પૌદ્ગલિક પદાર્થોપર તેવી અરૂચિ થતી નથી મોક્ષ અત્યારે નથી હતા પણ તેની શ્રદ્ધા તો જોઈએજ કોણુ મોખે ગયા, કેવી રીતે ગયા, જીવી રીતે જઈ શકાય, એ બધું જાણવાની તો જરૂર ખરીને! કહે છે કે ભગવાનના અતિશયો જાણવાની જરૂર શી? ભગવાનનું લોહી ધોણું કે લાલ એ જાણવાની જરૂર શી? આવી મોન્યતાવાળા આત્માને ચંડકોરીયાને જેમ બોધ થયો, એમ કહી પણ ન શાય જૈન કુલમા જન્મીને, આવી અનુપમ વાતો સામલીનેયે, જરાજરા અગીકાર ન કરે તો ભવિષ્યમા સુદર રૂણ કઈ રીતે પામે? ચંડકોરીયાને ખાતરી થઈ કે આ

અ ય કોઈ નહિ, પણ અર્ધન દેવ ! પૂર્વે સાલજ્યા હતા અને
 આને પ્રત્યક્ષ થયા હવે એ ચંડકોશીવાનો બધો કથાય સમ્યો,
 એ નમ્યો. એ ભાવના ન આવી હે. તો
 અધમમા અધમ મયોજોમા પણ, ગૃહસ્થપણમા નહો ૭૧ ૧૪
 કોઈ જીવો પામી જાય તો તે પ્રનાષ એ અધમ સયોગોનો કે
 ગૃહસ્થપણનો નહિ, પણ પૂર્વની આગધનાનો શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવન
 એકે પણ વચનમા અશ્રદ્ધા કરવી, એ મમ્યકૃત્યમા
 કૃપણુ હાવનાડ છે અમૂક, વસ્તુમા જ્યા ઠહેવા જોગી હોય
 ત્યા કહીયે, પણ જરૂર ન હોય ત્યા ન પણ કહીયે એ વાત
 ન્યારી છે, એથી કઈ મૂળ વસ્તુને વાંધો આનતો નથી નમની
 ભાષા પણ મુનય કેપે રહેવી જોઈએ દુર્નય કેપે થાય અગર નહા
 ભાસ થાય એ ન વાલે જ્યાં નયની ભાષા બોલાય ત્યારે પણ
 પ્રમાણને દૃષ્ટિમા ગણીને નય ને પ્રમાણ મળીને જનશામન
 એક દેશીય વચન તે નય અને સર્વદેશીય વચન તે પ્રમાણ
 નયની વાતો વક્તા કરતો હોય ત્યારે પણ મુન શ્રોતાના હૃદયમા
 એજ થાય કે વક્તા પ્રમાણમા પણ મજબૂત છે કવિકાલ નર્વજ
 ભગવાન્શ્રી હેમચંદ્ર સૂરીચરણ મહારાજ શ્રી વીતરાગસ્તોત્રમા
 કહે છે કે—

“શ્રાદ્ધ. શ્રોતા સુર્વાર્ચના, યુગ્યેવાતા યદીશ તત્ત્વ ।

સ્વઠાસનસ્યસામ્રાજ્ય-મેકચ્છત્ર વન્ધવપિ ॥”

હે સ્વામિનું ! શ્રદ્ધામ પત્ર શ્રોતા અને બુદ્ધિશાલી
 વક્તા આ બેનો જો યોગ થઈ જાય તો આ કેલિકાલમા
 પણ તારૂ શામન એક છત્ર બની શકે છે

મત્ય એ આગીઓ છે

મત્ય જેને ન રૂપે તેનાથી ધાધલ થાય ધાધલ બહાર
 નીકળ્યા શિવાય ન રહે એથી મુઝાઓ મા વાત સમજે તો
 મમનવો જેને કઈ સાલળવું ન હોય, સમજવું ન હોય, એની
 સાથે વાતચીતનું પરિણામ ખોટું સત્ય એ આદીસો છે એ

ધરીયે તો દરેક પોતે હોય એવો દેખાય એ આગેમામા કોઇને પોતાનું મોહુ સ્થામ દેખાય તો એને થાય તો ખરૂં કે હું આવો કેમ દેખાઉં ? પણ તેથી તેના તરફથી કરવામા આવતો આગે માનો નાશ તો નજ વવા દેવાય તે સત્યરૂપ આરીમાના નાશ પહેલા તો ગ્રાણુ સમર્પણ થાય જે આત્મા એ મત્યરૂપ આરી મામા પોતાની જાતને ઘણી ભયર દેજે, એટલે પોતાની તે અધમતાને ધુપાવવા ઈચ્છનાર આ માદ્રાગ ધમાલ તો થાય, કારણ કે આરીસો તો અનુપમ છે, પોતાની જાતને બગાડ બનાવે છે મત્યનો પ્રભાવ છે કે યોગ્યને વાળે, પણ અયોગ્યને તો મળ રાટજ વાય સૂર્ય ઉગે ત્યારે જગત્ આનંદ પામે પણ ધુવટો, એની જાતિનાઓ અને એની સમાન સ્થિતિવાળાઓ એ બધાને અધાપો આવે સૂર્યનું કામ તો તપે જલુ, ખીન્ધે જલુ, કિરણો વિકસાવતા જલુ, અને શાણાઓનું કામ લાલ લેવાય એટલો લઈ લેસો, અન્તકાલ પહેલા નિપટાય એટલું નિપરી લેવું પણ એ શાણાઓ, જે પેલા આધનાઓની વાતોમા પડે, તે નાતની પચાતમા પડે, તો પરિણામ શુ આવે ? પ્રભુના શામનની રક્ષા વખતે ખોટી ગાતિ અને ખોટી મમતા કામ ન આવે માક્ષાત્ થી જિનેધરદેવ માટે, મારીયે દુનિ યાના એક ઉત્તમમા ઉત્તમ આત્મા માટે કોઈ જેમ આવે એમ બોલે, અને સાલ જનાના સાબળે, એ કેટલું હું ખદ છે 'નમો અરિહતાણ' પદમાથી હિમા કાઢનારા અને હિમામાથીજ જૈનધર્મની ઉત્પત્તિ છે, આમ કહેનારાના જ્ઞાન માટે આપણને શુ થાય ? ક્યાજ આવે બીજુ શુ ? ખરી વાત છે કે ભગવાન અરિહત દેવોએ અનંત કર્મ ગનુને હુગ્યા પણ એ કઈ રીતિએ ? હિસા કરીને કે અહિ મડ જાનીને ? 'નમો અરિહતાણ' જેવા સર્વોત્તમ મગલ મય પદમા પણ જેને હિસા દેખાય તેને તત્ત્વ પામવાની કોઈ પણ ધારી છે ? જોઈ પૂર્વના સારભૂત થી નવકાર મંત્રનું પ્રથમ પદ 'નમો અરિહતાણ' કે જેને અમરતા મરણાવસ્થા જેવી હું ખદ અવધામા પણ મમાધિ થાય, વગર અર્ધ સમજ્યે પણ રક્ષા અને

પ્રેમપૂર્વક જોલનારનું અને સાલગનારનું ક'યાલુ થાય, તે પદમા
પણ જે વકતાને હિંમા દેખાય એના ક'યાલુની દોષ ખારી છે ?
અર્થાત્ નથી ન મત્યને સતાવનારાઓની મામે મ યના પૂજરીએ
પણ તૈયાર ગ્હેવુ એકશે નહિ એતો તો એ તે મામે છાતી
કાઢીને ઉભાજ છે હાલોથી વસ્તુની ગ્હા કરો એમના પ્રહારોને
ભૂકા કરો એટલે એઓ આપોઆપ લાગી જશે મત્યના બચાવ
માટે છતી શક્તિએ એદગકાગ એનાગ પણ પાપના
લાગીદાર છે છ છ મામ મુખી મ મમે ઉપમર્ગ કર્યા, એ
સત્રિમા વીસ વીન બચકા ઉપમર્ગ ક'યા, લગભગ ૭ મહિના
મુખી આહાર પાણી ન લેવા દીધા, એ મગમ પણ ક'યાદે ગયો
ત્યારે અનંત કંઠેણાણુ ભાવદયાના સાગર પ્રભુ શ્રી મહાવીરદેવની
આખમાથી દયાના આમુ આ યા અને લગનાને વિચાર્યું કે
અમાગ જેવાના મહવામમા આવવા જતા ધીન્વારો ફળી ગયો
આવા આવા દયાણુ અરિહત દેવો જે પદમા છે તેમાથી પણ
હિંમાનો આવિર્ભાવ કરનાર માટે શુ ગ્હેવુ ?

‘અપરાધીશુ પા નવી મન થકી, ચિતવીયે પ્રતિકુળ’

આ જેમના શામનનો ઉપદેશ અને નાનામા નાના જીવને
હાનિ ન થાય માટે જેમણે સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન અને
સમ્યગ્ચારિત્ર રૂપ મોક્ષ માર્ગના પ્રચાર માટે ધર્મતીર્થની ન્યાપના
કરી તેમના અમરણરૂપ પદમાથી હિંમા નાશનાર આત્મની હાલત
કેવી ?

પડિત શ્રી વીરવિજયજી મહા ૧૪ કહે છે કે—

પ્રભુ તુજ ગામન અતિ બલુ, માને મુનર રાણા,
મિત્ર અસલ ન ઝોળખે, એ-અવો એક નાણો .

શ્રી જિનેશ્વરદેવનું અતિ લલુ શાસન, જેને મુનરનો રાણો
એટલે ઇંદ્રો-ચકવર્તિઓ માને છે તેને ન ઝોળખે, ઉધી રીતે
ઝોળખે, કહે, તા તે અધા અને કાણા છે તમે અને હું પણ
એવા હાથએ તો એવા ગામ્ર કહે છે જે મિત્ર, મધુર અને
સત્ય છે છતા અહિતકર છે તો તે મિત્ર, મધુર અને

મત્ય નથી તથા જે હિતકર છે તે અમિત છતા મિત છે, કદુ છતા મધુર છે, અને દેખાવમા અસત્ય છતા વસ્તુત સત્ય છે. ભરસલા વચ્ચે આવી સાચો મનેહી લાત મારે તોયે હૃદયમા એમ થાય કે કાક કારણ હશે! એ લાત પણ મીઠી લાગે, કારણ કે તેમા હિતજ સમાયલુ હોય અને હુમન માન સન્માન કે આગતા સ્વાગતા કરે તોયે શકાજ થાય કારણ કે તેના દ્વારા અહિત થવાની સલાવના છે હિતમ્વીઓ, સાચા હિનના સમયે, કંડલુ પણ કદાચ વિના રહ્યા નથી અને રહે પણ નહિ દીકરો અયોગ્ય વર્તે, શુન્હો કરે તો શરીરની પરવા ન કરતા સાચો બાપ તો ધોલ મારે રૂએ એની પણ એ હિતમ્વી પિતાને પરવા નથી હોતી એ પિતા બાળકને નિગાળે મૂંતા તેના રોવા તરફ નથી જોતા, કારણ કે તે જોવામા એનું અહિત સમાયેલુ છે કેઈ પણ સંયોગમા હિતકર ધનુઓ લેવામા ચુક ન થાય તેની ખાસ ડગલ શખડો આજે વિરોધીવર્ગ તરફથી હિતકર સત્યથી વચિત રાખવાનાજ પ્રયત્નો ચાલી રહ્યા છે એ જાલમા ન ફસી જવાય એમાજ એકાંતે હિત સમાયેલુ છે

અતિચારની નિંદા

ભગવાનને થયેલા ઉપસંગોમ એજ ટકી કે આપણે ભગવાનના નદન મુનિનો ભવ જોયો એ ભવમા માસ ખમણ પર માસ ખમણ કર્યા અને તીર્થ કર નામકર્મની નિકાચના કરી અતિમ સમયે આરાધના કરી એમા પ્રથમ અતિચારની નિંદા કરી પોતે જે જીવનમા હતા તે જીવનમા અત્યાર મુખી લાગેલા દોષોની નિંદા કરી હવે દર્શનાચાર એના આઠ પ્રકાર

૧ પહેલો દર્શનાચાર નિ શકપલુ એટલે કે શ્રી જિનેશ્વર દેવોના વચનમા શકનો સર્વથા અભાવ સમજવા માટે પ્રશ્નો કરવા એમા વાધો નહિ પણ શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેલા પદાર્થમા અશ્રદ્ધા તો નજ થવી જોઈએ

૨ નિષ્કારણ ઉપકારી શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામન શિવાય, ઇતર દર્શનની આકાશ ન થાય એ 'નિષ્કાક્ષિત' નામનો બીજો દર્શનાચાર એટલે કે પરમતની અભિવાધાનો અભાવ.

૩ 'નિર્વિચિકિત્સા' એ ત્રીજો દર્શનાચાર છે 'નિર્વિચિકિત્સા' એટલે શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ ફરમાવેલા અનુષ્ઠાનોના ફલ પ્રત્યે સંદેહનો અભાવ.

૪ ચોથો 'અમૂઢદષ્ટિ' નામનો દર્શનાચાર મૂઢ એટલે મૂર્ખ, અમૂઢ એટલે વિચક્ષણ એ ગમે એવા સયોગોમા પણ અમૂઢ દષ્ટિ રહે, એટલે કે એનો આત્મા ગમે તેવા પ્રમગોમા પણ સન્માર્ગથી ચળે નહિ.

૫ 'ઉપવૃહણ' એટલે શ્રી મધમા રહેલ ગુણવાનની પ્રશસા ગુણવાન આત્માની ઉપેક્ષા કરવી એ દર્શનાચારની ઉપેક્ષા કરવા બગાડ છે સમ્ય દર્શનના પૂનર્ગતીની ક્રમ છે કે સદ્ગુણના ધારક આત્માની ઉપવૃહણ કરવી.

૬ 'ચિત્રીકણ' પ્રભુના શામનમા ચિચિલ બનતા આત્માને ચિત્ર કરવો એ 'ચિત્રીકરણ' નામનો છઠ્ઠો દર્શનાચાર છે.

૭ 'વાસય' એટલે માધર્મિ પ્રત્યે વતમલભાવ બતાવવો તેની ઉચિત ભક્તિ કરવી એ 'વાત્મય' નામનો સાતમો દર્શનાચાર છે.

૮ 'પ્રભાવના' એટલે કે શ્રી જિનશાસનની વિધમા પ્રભાવના થાય, હવેક આત્મા શ્રી જિનશાસન પ્રત્યે આકર્ષાય તેવી પ્રવૃત્તિ કરવી.

આ આઠ દર્શનાચારોમા જે કાંઈ ન પેવાયા હોય અગત્યના અતિચાર લાગ્યા હોય, એ અસેવાભાવ પી અને સેવવામા લાગેલા દોષની હુ નિદા કરૂ છુ એટલે કે મારા આત્માની ખામી માટે હુ પ્રસ્થાતાપ કરૂ છુ.

જ્યોખ્યાન ૩૨ મું

આપઘાત કે આત્મશુદ્ધિ ?

શાખના ઝડેનાર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ એ જ્યાં અનુષ્ઠાનના યોગે તીર્થપતિ બન્યા એ વિચારી નહા છીએ કે લેથી ત્રીજા ભવમા એટલે કે શ્રી નદનમુનિશુના ભવમા, એ મુનિ, એ મહુર્પિ, અતિમ આરાધના કરે છે જેમા પહેલો પ્રકાર અતિચારની આલોચના કે જે દોષને છુપ નમા નેવ્યા હોય તેની આલોચના, એ આરાધનાનો પહેલો પ્રકાર છે જ્યાં સુધી દોષનું દોષ તરીકે જ્ઞાત ન થાય, ને દોષને દોષ તરીકે જ્ઞાતનામા ન આવે, ત્યાં આલોચનાની વાત શી? કરણી યને અરણીય તરીકે, અને અકરણીયને અકરણીય તરીકે બરાબર નિશ્ચિત બનાવી લેવા જોઈએ, એમા જેટલી શક્તિ એટલા મોક્ષ માર્ગની આરાધનામા વાધા!

એકે આદમીવી મત્ય વસ્તુનું એવન ન થાય એ નિભાનાય પણ તે અમત્યને અસત્ય ન માને એ ન નિભાનાય એકે આદમી આગમની આજ્ઞાનું પાલન ન કરે એ નિભાનાય, પણ આગમની આજ્ઞા આઘી મૂકવાનું કહે એ ન નિભાવાય. એ નિભાવવામા તો વસ્તુની મત્યતાનો પિનાગ થાય હીલાને નિભાવાય અને ઉચ્ચનેયે નિભાવાય -બધાને નિભાનાય, પણ જ્યાં વસ્તુમા વાધા પડતા હોય તેને ન નિભાનાય

હવનમા અયોગ્ય વસ્તુ બની હોય તેની અતિમ સમયે આલોચના કરવી એનું નામ આરાધના આરાધ

નાનો એ પહેલો પ્રકાર પણ મૂળ વસ્તુમાં એટલે કે પાપને પાપ સમજવામાં પણ વાધા હોય ત્યાં શું ?

હજી તો પાપને પાપ સમજવામાં પણ મોટી મૂંઝેલી છે અને તો એમ કહેવાય કે, ‘અમને જેની જરૂર હોય, જેના વિના અમને ચાલે નહિ, જે કિંચિત્ રાત દિવસ અમને દર્શવી પડે એને પાપ કહો એ કેમ ચાલે ?’ જેને જરૂરી માન્યું, જેના વિના ચાલે નહિ એમ માન્યું, એ પાપ હોય, તોયે તેને પાપ કહેવામાં પણ જેને ગલનમણુ થાય તનો નિન્તાર શી રીતે થાય ? આજમુ મેપારી પોતાની આગસને કાઝ ગુણ તરીકે ગણાવે ? ઉલટું એ તો સમજે કે હું જાઉં તો એ પૈસા મહે, પણ મોડું જવામાં મારી આગન છે, અને એ દોષ કે જેને જરૂરી મનાય, જેના વિના ન ચાલે એને તો જોડું મનાય નહિ તો પછી આવોચના શાની ? અતિમ આવોચના ગ્હી ડ્યા ? પછી તો અતિમ વખતે ગ્હી દેવાનું કે જેના વિના ચાલતું નહોતું તેમ કર્યું છે, માટે આવોચના શી ? જાધાએ એમજ જોનાના કે અમે જે જે કર્યું છે તે તે તેના વિના ચાલતું નહોતું માટે કર્યું છે

પણ શ્રી જિનશાસનમાં તો કાયદો છે કે-‘ચાલે કે ન ચાલે કરવું પડે કે ન કરવું પડે પણ અયોગ્યને તો અયોગ્યજ કહેવાય’ ત્યાં બચાવ કે દલીલ નહિ જે વસ્તુ જે અરૂપમાં હોય તેવી માનવીજ જોઈએ હેયને હેય તરીકે, નેયને નેય તરીકે અને ઉપાદેયને ઉપાદેય તરીકે માનવી જોઈએ, એમાં ભેદ નહિ

આ તો મુનિની આલોચનાની વાત ચાલે છે મહામનોમાં લાગેલા અતિચા ની, ઉત્તર ગુણમાં થયેલ ભેદની એટલે એના પગિપાલનમાં થયેલા પ્રમાદની, ચિત્તની વિષ્ણુલતાની, અથવા શ્રી જિનેશ્વરદેવના વચનથી વિપરીત બોલાયું, લખાયું કે કહેવાઈ ગયું હોય, એની મુનિને આવોચના કે ગૃહસ્થને, ત્રાવકને તો નત તથા મમ્યક્ત્વમાં લાગેલા અતિચાગની તથા ખાત્રીની ઢગલા બધ મધમી અવિરતિની આવોચના હોય કે

આખી અવિરતિ મોહના ઘરની કે એની આલોચના વિના, એના પદ્ધત્તાપ વિના છૂટોજ ન હી આશ્રવનું તો અવિરતિ

એ કારણ છે એનાથી તો આશ્રવ પેદા થાય છે અવિરતિની તો આલોચનાજ હોય, એની અનુમોદના ન હોય ! અતિચારનીયે આલોચના કારણ કે અતિચાર નેવવા એ કાર્ધ થી જિનેશ્વર દેવનું ક્રુરમાન નથી જે કરવાની શ્રી જિનેશ્વરદેવે આજ્ઞા કરી છે તેની આલોચના નહિ, તે શિવાય જે કરાય તે બધાની આલોચના હોય જ આજ્ઞાથી વિરૂદ્ધ કરાય તેની, અને જેનું વિધાન ન હોય તે કરાય તેનીયે આલોચના હોય માત્ર શ્રી જિનેશ્વરદેવે વિધાન તરીકે ક્રુરમાવેલી વસ્તુના સેવનની આલોચના નહિ

શ્રી જિનેશ્વરદેવે નિષેધેલી, આજ્ઞાથી વિહિત નહિ કરેલી એવી-જે જે ઈએ આ જીવનમા સેવાઈ હોય તેની આલોચના કરવી,-જે આરાધનાનો પહેલો પ્રકાર નિષેધેલી વસ્તુ એ મહા પાપ છે, નહિ નિષેધેલી વસ્તુ પાપરૂપ છે, માટે એની આલોચના જે જે સ્થાને જે જે વસ્તુ નિષેધી તે તે સ્થાને તે તે વસ્તુ મહાપાપ અને જેને ન નિષેધી એ વસ્તુ પણ પાપ તો છે, માટે એનીય આલોચના વિના છૂટકો નહિ. આલોચનાનો વિચાર કરી વખતે આણુ જગત્, જગત્નો એક એક પદાર્થ વિચારવો પડે 'દુનિયામા આત્મશુદ્ધિ માટે કોઈપણ ગ્રીજ હોય તો તે શ્રી જિનેશ્વરદેવે વિહિત કહેલી હોય તે'-આ મમ્યગૃહ્થિનો આદર્શ હોય વિહિત ન કરેલી ગ્રીજ કરવી પડે ત્યારે હૃદય ટપે ! અને નિષેધ કરેલી ગ્રીજે કરવાનો સમય આવે ત પહેલા તો મન મ વા ચાહે બોર્ધ પણ જાતના વિચાર, ઉચાર અને વર્તન કમ્પતી વખતે મમ્યગૃહ્થિ આત્મા ઉપર કહી ગયેલા આદર્શરૂપ આરીસામા બાળે વિહિત કરેલી વસ્તુ આનંદપૂર્વક, જોળાતે હૃદયે-રીયોદ્વાગ પેદા કરીને કરે-એ કરનાને સર્વિશ્વ સમર્પિ દે

દ્રવ્યપ્રાણના હોગે ભાવપ્રાણની રક્ષા-

આનાથી વિહિત નહિ કરાયેલી વસ્તુનું સેવન કરવું પડે તો કપે નિષેધેલી થીએ કરનાનો નમય આ યા પહેલા મરવાના પ્રયત્નો કરે એ પ્રયત્નો પહેલા દ્વાચ થઈ જાય તો કમભાગ્ય

માને શ્રી નરસિંહે કર્મના ઉદ્ધે મયમની શિયલના- પતન શોલતાના પ્રસંગે મગ્વાના દરેક પ્રયત્ન કર્યા! કહ્યું છે કે અગ્નિપ્રવેશ સારો પણ શીલ જ કન સાડ નહિ આ મરણ એ આપઘાત નથી દુન્યવી પદાર્થોની લાલમા ખાતર, મોટાઈ ખાતર મરાય એ આપઘાત પૌણ્યલિટ વાછાએ મગ્વાનો પ્રયત્ન એ આપઘાતનો પ્રયત્ન પણ જ્ઞાનીએ નિવેદેલી ચીજથી તેવે મમયે બચવા ખાતર મગ્વાના પ્રયત્નો એ તો આત્મગુણના ઉપાયો છે. ઉત્સૂત્રભાષણ એ નિષિદ્ધ વાત છે ઉત્સૂત્રભાષણ કરવાનો વિચાર થઈ જાય, આત્મા કાણુમા ન રહે અને જોડવાતુ જલ પર આવી જાય તો જલ ચાવીને કરડી મગ્નુ પણ જોડવુ નહિ આપઘાતથી આ બાદ અને અવશ્યવિનાશી દ્રવ્ય પ્રાણોનો નાશ થાય છે પણ નિષિદ્ધ-ઉત્સૂત્રભાષણ આદિના નેવનથી તો ભાષપ્રાણોનો નાશ થવાના કાળે અનંત વખત મરવાની દશા ઉભી થાય છે, એ હેતુ સમજવાનો છે

મગ્નું એ સહેવુ નથી એના પ્યાલા મોટે આવી આવીને પાટા જાય છે આપઘાત કરનારાઓ શુ શુ કરે છે એ શોચા ત્યા મુંધી શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા ઉપર અજક પ્રેમ જાગ્યો ન હોય ત્યા મુંધી નિરોધેવી વસ્તુના નેવનનો સમય આવે તે પરેશ મગ્વાની ભાવના તમે? ભાષપ્રાણની ખીલવટ માટે દ્રવ્યપ્રાણના નાશની ભાવના એ ઈષ્ટ છે નામની આલોચનાથી ન વળે આવોચના કોની એ નકરી રે! પાપની-અતિ ચાન્ની આવોચના કરતી વખતે આત્મા શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાથી તન્મય બનવો તેમજ

વિહિત એજ કમ્પીય બીજુ કાર્મણ નહિ વિહિત વિનાનુ એ પાપ નિષિદ્ધ એ મહાપાપ અવિહિત રીજે તો ઘણી વખતે આત્માને કર્યા વિના ચાલતું નથી, પણ તે ઘડી આત્મા મુજે, પીડા પામે સમપૂર્વક નિરોધેવ કરે ત્યા તો એ શ્રી જિનેશ્વર દેવનો વિધી બન્યો કહેવાય હિનેશીએ ને નહિ

ઠરવાનું કરમાન કર્યું તે કરવાની લાવના થાય તો પણ આત્મા
મલિન થાય

માવધાચાર્યનું દૃષ્ટાન્ત—

ઝમલપ્રભ નામના એક આચાર્ય હતા. માવધાચાર્ય નામ
શાથી પડ્યું એ જણાવવા જ આ દૃષ્ટાન્ત છે એમલો ઉત્તર
ભાષણ કર્યું ત્યારથી એમનું નામ માવધાચાર્ય કહેવાયુ ણદુ
જાની હતા એમનાથી એક એક શાખનવિદોથી વરચતો હતો
એમલો પ્રભુના શાસનની અપૂર્વ રક્ષા કરી તીર્થકર્તાનકર્મના
દક્ષીયા લેગા કર્યા હતા કુલિંગીયો લિંગમા રહીને જૈત્યવદ્ધીવદ
વિગેરે ઉધી પ્રવૃત્તિ કરતા હતા, એ રોકવા માટે એમલો પ્રભુ
પ્રચત્નો કર્યા હતા પેલાઓએ પણ આમને પોતાના પશ્ચમા
લેવા ઘણી મહેનત કરી હતી એક વખત સામંથામા પણ તેઓ
મામેલ હતા એ ળધા આવીને વિનવે છે કે—‘આપ પ્રતાવ
મ પન્ત છે જો આપ અમારી નિરૂદ્ધ ન જાવો તો અમે ળધા
આપની નેના કરના તૈયાર છીએ’

આચાર્યે કહ્યું કે—‘સેવા ન જોઈએ’ શાસનની અખડ નેવા
ઠરનાર એ મહર્ષિએ એવી સેવાની પગવા નહોતી કે? અને એ
અખડ શાસનમેવાના પ્રતાપે જ તીર્થ જ નામકર્મના દક્ષીયા લેગા
કર્યા હતા.

વિદોધીયોએ એક વિપતિ મયોગ લાવીને મૂક્યો જવિત
વ્યતાના યોગે એવો સયોગ ળન્યો. લરસમા વચ્ચે એક એવો
પ્રશ્ન ઉભો કર્યો, કે જેમા એક ઉત્તર આપે તો માનજ્ઞાનિ, અને
બીજા ઉત્તરમા ઉત્સૂત્રભાષણ શ્રી જિનેશ્વરદેવની જ્ઞાજ્ઞાની
વિરાધનાં!

એમનો આત્મા સુઝાય છે માન સાચવુ કે આજ્ઞા?
આત્મા દુર્બલ થઈ ગયો, જની ન શક્યો, માન મૂની ન
શક્યો, માન સાચવના જોગુ વચન જોક્ષી લેગા થયેલા
તીર્થ જર નામકર્મના દક્ષીયા વિખેરી નાખ્યા, અને એ ઉત્સૂત્ર
કથનના પ્રતાપે અનન મયાર વધી ગયો (સભામાથી—)

એ પ્રશ્ન શો હતો?

આચાર્યને વદન કરવા માટે સાધ્વી સમુદાય આવ્યો હતો અને અન્ધમાતૃ રીતિએ આચાર્ય સાથે સાધ્વીને માત્ર સુધદ્રો થઈ ગયો વસ્ત્ર અડી ગયું

તારકથી-રક્ષકથી શ્રી જિનેશ્વરદેવના માર્ગથી હલકા ચલાય નહિ, ચાની જવાય તો સુધાગતા તે આચરો ખાય નહિ આવા નામાઝિત આચાર્યના મળધમા આવો પ્રસંગ બની ગયો વિગેધીઓએ આ બનાવ જોયો પૂછ્યું -‘આમ થાય કે નહિ?’ જો એમ કહે કે ન થાય તો પૂછે કે ‘કર્યો દેમ?’ થઈ ગયો એ પેલા વિદેવીઓ માને? એ તો કહે કે ‘થાય દેમ?’ ઇશદાપૂર્વક જ કર્યો’ આથી આચાર્યે માનહાનિ ન થાય એ કારણે જ્યાં અપવાદ નથી ત્યાં પણ અપનાદ છે, એમ કહ્યું, અપનાદ ન જોઈયે જતા અપવાદ કહ્યો જૈનશાસન પહાડની ટોચ જેવું છે ત્યાં ઉભેલો મહેજ પગ વાકો કરે તો ન ચાલે જોટલી વસ્તુ કિંમતી એટલી આવધાનતા પણ જખરી પ્રભુના માર્ગે આરૂઢ થયું ત્યાં પોત ચાલે નહિ જરા પણ ભલ થાય તો તેની ક્ષમાપના અને ઠામ પટે તો જગતમા જાહેરાત થાય એવી ક્ષમાપના ડરવી પડે અવળત આચાર્યની એટલી નિર્ગંજતા, નુનિયામા હલકા ન પડી જવાય એવી માન્યતાની નજાઈ માટે તો તીર્થકરનામર્મના દરીયા વિષાઈ ગયા અને અનત સસાર વધી ગયો જ્ઞાની કહે છે કે આવા પ્રસંગે માનહાનિની તો શું પણ જીનનની પણ દુઃખ ન જની જોઈએ નિપેધેલી જીતેની આચરણા ડરનાના પ્રસંગ પહેલાં મરી જવાના પ્રયત્નો ડરનારને જ્ઞાનીઓએ ધન્યનાદ આવ્યો ઉત્તમ ડોટિના આત્મા કહ્યા કારણ ત્યાં સ્વ-ભાવના પ્રધાન છે

વિહિત શું, અવિહિત શું, નિષિદ્ધ શું?

અવિ તિમા તો જગલો, જગીચો જધુયે આવે ડરણીય એકજ કે શ્રી જિનેશ્વરદેવે શુ ત તે જિવાય બધું અન્ધણીય અને નિપેધેવ તે નિષિદ્ધ

તમારે માટે શુ વિહિત ?

‘શ્રી જિનેશ્વરદેવની પૂજા, ગુરૂની સેવા, દાન, શીલ, તપ, શુભ ભાવના, સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, પૌપધ, સમ્યક્ત્વ મૂળ બાર વ્રત, વિગેરે બધું શુદ્ધ્યો ને દેગવિરતિ માટે કરણીય, બાકીનું બધુંય અકરણીય, આટલો ખ્યાલ થઈ જાય તો આજ જીવન પલટાઈ જાય.

સમ્યગ્દષ્ટિએ તો નિશ્ચિત કરવું જોઈએ કે કરણીય શુ ? અને કરણીય પણ કયી રીતે કરાય ? તથા કરવું એ શા માટે ? ‘શા માટે કરવું ?’ એ વિચાર તો આજે વિકટ થઈ પડ્યો છે ‘કયી રીતે કરવું ?’ એ વિધિ તરફ પણ બેઠરકારી કંઈઓછી નથી.

કરણીયના વિશ્વાસ માટે પણ આજે શી દશા છે ? આવકને કરણીયનો નિશ્ચય થઈ જાય તો જીવન મળેનું ચાલે એને કહેવું ન પડે કે આ ચીજથી બચી જા એને તો એટલું જ કહેવું પડે કે ‘ભાઈ ! આ વસ્તુ શ્રી જિનેશ્વરદેવે વિહિત કરી નથી’ એટલે એ ઝટ બેઠે.

સામાયિકમા શ્રાવક સમજી દેવ સાવઓ એ યી બુદ્ધિયે ? પૈમા, દંડા, રાજ, ઋદ્ધિ સિદ્ધિને ઉપાદેય માને, તે ય માને તો શુ થાય ? આવી માન્યતાએ સામાયિકમા રહેલો શ્રાવક સમજી દેવ સાવઓ શ્રમણ જેવો હોય ? એટલે શ્રામણ્યરાહિત બધાનો પશ્ચાતાપ કરવો પડશે.

આલોચનાના પ્રકાર બહુ ગંભીર છે થાય એટલે લાભ એ ઠીક છે પણ આવોચનાનું ન્વરૂપ, અને આવોચ્ય વસ્તુ એ વિગેરે તો બરાબર મમજવું જ જોઈએ.

આ બધી દુનિયાની વસ્તુ ભલે એકદમ સર્વથા ન તજી શકાય પણ આત્મા જરૂર કંઈ કે આ માફ નહિ માથે આવ નાર નહિ એથી આત્માનું ભડું નહિ અને અશ પણ રહી જાય તો જીવન કરનાર—એમા આમશ્રિત કેમ રખાય ?

ઉચ્ચિત પ્રયત્ન કર્યા વિના ‘કર્મનો ઉદય-પાપનો ઉદય માટે નથી બનતું’ એ મમ્યગ્દષ્ટિ માટે ન હોય ‘નથી બનતું, નથી

ખનતુ' એ મિથ્યાદષ્ટિને કરના દો 'કેમ ન જાને, કર્મ કેમ ન
જે' એ વિચાર મમ્મદષ્ટિનો હોય

પૈસા કમાતી વખત ક્યા વિચાર ? કેમ એ લાખ ન લાણ ?
કેમ પછીસ લાખ ન મળે ? કેમ મોટર ન વમાવુ ?

સાસાંગિક પદાર્થો પ્રત્યે જેવી ઈર્ષ્યા છે તેવી અર્જા કરા
સમાગ્મા જે રાગ છે તેવો અર્જા થઇ જાય તો તમે ને અમે
જે વિચારમા તો એપણે થઈ જઈએ

ઉપદેશ શા માટે ?

સભામાથી-‘પડી ઉપદેશની જરૂર ન રહે’

ઉપદેશની જરૂર તો જ્ઞેજ ઉપદેશ મમજીવવા માટે, મમ
જેલાને ગિર કાવા માટે અને શુદ્ધિને વધાવવા માટે છે એ
જા ધ કાવાની જરૂર નથી ગણવરવોએ પણ ઠેક સુધી સાબળ્યુ
કાણીયના નિશ્ચય વિનાના છવો જે દશામા માલજે તેના કરતા
કાણીયના નિશ્ચયવાલા છવો અનુપમ ગીતે માલજે

ઉપદેશમાલાખર કહે છે કે-

‘મહો વિગિમ વિગમો, પદમગણરો સમતમુચનાળી ।

જાણતોડવિ તમય વિગિમદિમમો મુણઈ સવ્વ ।૧૥’

કે યાજ્ઞની હૃદયવાળા, વિનયના બહાર અને સુમન્ન
ભૂતમાનના ધણી એવા પ્રવચ ગણધર્મેવ તે અર્થને જાણવા
છતા પણ પ્રભુ જે કહે તે મર્વ વિગિમત હૃદયે માલજે છે
મમજ્યા પછી તો આગમ માલગનાગને ચોધા । આમુ આને
કાતો ભૂતગણમા ડરેલા પાપના પશ્ચાત્તાપે ગેવાય, કાતો પામેલ
વસ્તુના આનંદના આમુ આવે

શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનમા રહેલા, સાધુ, શ્રાવક, અને
સમ્યગ્દષ્ટિની દશા આટલા નિર્ણયવાળી જોઈએ અગ્રણીય
વસ્તુ આને અકરણીય તરીકે હજી જાસતી નથી અક્રણીય લાને
તો આત્માને આગત થાય અને એ આઘાતના યોગે તે આત્મા
ઘણા પાપથી બચી જાય, પણ આને કેટલેય થયે ખાવાપીનામા

અને વેપારરોજગારમા હુદગી ચાલી જાય છે, પણ અઝરણીયનો અત આવતો નથી

નૈન શાસનની આવી જો હાથમા આવી જાય, ત્રી જિનેદર દેવતુ ન્વરૂપ જો તદાકા દેખાય, તો એમની આના ડેવી હોય તે મમલ શકીયે ભગવાનના વળતે પણ બધા માધુ દ્વાદશા ગીના પાડી હતા એમ નહોતુ શાસ્ત્ર કહે છે કે એ મુનિયો ભલે દ્વાદશાગી ન બાણતા હોઈ આજ્ઞા કેટલી છે એ ન જાણે પણ આજ્ઞા જ્યે ન હોય, કયા ન હોય એ તો જાણે

માગ આદમીએ શુ કહ્યું કે શુ ન કહ્યું તેની ખબર ન હોય, પણ એ શુ કહે અને શુ ન કહે એની તો ખબર હોય પરિચય વગરના માધુ માટે તમને ડોહ કઈ કહે તો માધુ શુ જોયા કે ન જોયા એ તમને ખબર ન હોય, પણ માધુ શુ જોલે કે શુ ન જોલે એ તો તમને ખબર હોય, અમારા સાધુ આ જોલે અને આ ન જોલે, એ તો તમે જાણો અને ન જોલાય એવું જોલનાર અમારા માધુ ન હોય એ પણ તમે જાણો આશયને ઓળખો !

અમૂક થોડે આમ કહ્યું હતું એમ કોઈ કહે તો એને ઓળખ નાર કહી શકે કે 'ભાઈ' એની ખ્યાતિ જાણ્યું છું એમજો શુ કહ્યું તે તને ખબર, પણ આમ તો નજ કહે તને કઈક કહ્યું હશે તે તાર ના ખાતરી હશે'

છોકરો આવીને કહે કે 'જાપાણ ! માન્તરે માર્યો'

જાપાણ કહે કે 'વાકા ના યા હશે ! કળ્યા કર્યા હશે ! બીજા ભણનારાને હેરાન કર્યા હશે !'

જાપાણ સમજે છે કે, 'મારા દીકરાને રમન ગમતમાથી, અકુશો વડે, શિક્ષા વડે ખીચી ખીચીને વિગ્રાજ્યાસ કરાવવાનો શિક્ષકનો આશય છે'

ગાનરાગમા આ બધું તમે સમજો છો બહી બધાય વાધા

જાપ છોખાને કઈક કરડું કહે અને એ છોકરો બહાર જઈને કહે કે 'મારા જાપે મને કરડું કહ્યું' તો બીજો એને કહે

‘એશ, એશ, તારા બાપે તને કહ્યું છે ને? જો કશું હશે તે તારા સ્તિની ખાતજ્જ કહ્યું હશે’ ભક્તિ કરતા ઝરતા ભગવાનને તમે પણ ડરો છોને કે—

‘કે ખામાનર કેમ કહેવાનો,

તો ઉપમા ન કરો ॥’

અર્થાત્ ‘મારા જેવાને નહિ તારો તો કષ્ટાસાગર કેમ કહેવાયો!’

આ ભક્તિના વચનો છે ભક્તિનો મીઠો ઉપાવલ છે અહીં દોષ એમ કહે કે અવનના કર્તાએ આ તેના બોલનારે ભગવાનને ગાળ દીધી, નિર્ઘ્ય કહ્યા તો એ કહેનારને મૂર્ખો કહેવો કે હાલો? માટે હું કહું છું કે શબ્દના ભાવને પણ મમ જ્યોત્સ્વ ભેદ્ય છે

દેવવાક તો અમને વિનંતિ કરવા આને ત્યારે કહે છે કે ‘તમને શું કહીએ, તમાનમા દયા કયા છે? દયા હોત તો અમારા સામું ન જૂઝત!’

‘મા પ્રમાણે કહેનારાઓ માટે અમે એન માનીએ કે ‘આ હોકો અમારે અપમાન કરવા જોને છે? અમે જાણીએ કે ‘હું ખવાય છે માટે જોડે છે’ વાળુ ગામજમા રહેતા હોય, પોતે ધર્મી હોય, સાધુનો વિદ્વાન ન હોય ત્યારે હું ખના માર્યા જોતી જાય

તમારી કુપ્રવૃત્તિઓ જોવાથી, જાણવાથી યા નાભાગવાથી માધુ જરા ભાવ પીગા થાય, તમને તમારી પામરતા જતાવે અને નુધાગ્વાના ધરાદે કિતકર એવી કદુ વાર્તાને પણ કહે એટલે એમ કહેવાય ખરૂં કે ‘ગાળો દેના બેઠા હતા!’ માધુ ગાળો દેવા નથી એમતા પણ હિતરિત્વાઓ દેવા બેસે છે પડેવે તો મીઠાશથી દે, ન મમજે તો કડવાશથી પણ દે અને એ દેવા માટે જેટલા ઉચિત ઉપાયો કરવા પડે એટલા યથાશક્ય કરવા એ તદ્દન જરૂરનું છે

શ્રી મેતાર્ય અને તેમના માર્થી (મિત્ર)નું દ્રષ્ટાન્ત વિચારો !

મુનિવર મેતાર્ય અને તેમના મિત્ર બન્ને પૂર્વ ભવમા સયમી હતા ત્યાં મુનિવર મેતાર્યનાં ૭૧ મુનિપણી અમૃદ ક્રિયા તરફ દુગમ્બા કરી હતી જેથી નીચ ગોત્રર્થ ઉપાર્જન કર્યું હતું.

સામાને ત્રીધી ગતિમા લઇ જવા માટે જેટલા ઉચિત ઉપાયો કરવા પડે એટલા બધાય કરવાની શાસ્ત્રમા દ્રષ્ટ છે પણ તે યોગ્યને માટે !-અયોગ્યને માટે તો ઉપાયો યોગ્યવાથી તો લેવાના દેવા થાય. એક કવિવરે કહ્યું છે કે—

‘મૂરખને જ્ઞાન કરી નર થાય, દેતા પોતાનું પણ જાય’

વાત ભાવનાગ એવી પણ વાત લાગે છે કે ‘હવે બોલવામા નહિ કાવનાશઓ પથરા ઉડાડવા ઇચ્છે છે’ પણ હું વહુ છું કે ‘એવી વાતો ઉપર ધ્યાન ન આપો ગમે એવા વિષય સયોગોમા પણ શામનસવાની જે અમારી કરજ છે તે અમે ન ચૂકીએ, એજ અમારી ભાવના વર્તે કે બાળક ગાત્ર દે, છત્રુજો કાઢે, પેટમા લાત મારે તોયે માતા, ઉમંગાનો ખ્યાલો મોમા રેડયા વિના રહે નહિ તેજ ગીતિએ હિતેપી પણ ગમે તે હિતવર વસ્તુ કહ્યા વિના નથીજ રહેવાના મારી ઇચ્છા તમને આ રજેહરણુ એટલે કે સયમ, તેના રૂપી બનાવવાની છે કહાય તેનો તમે આમંકિત આદિના યોગે સ્વીકાર ન કરી શકો એ જૂઠી વાત છે પણ ‘તેનો સ્વીકાર કરવોજ જોઈએ, તેના સ્વીકારમાજ આત્માનું શ્રેય છે’ આમ માનતા તો તમને બનાવવાજ જોઈએ અને તમારે પણ બનવુજ જોઈએ જરણુ કે, એ ભાવનામાજ જૈનશાસનની મારી પ્રભાવના રટેલી છે પેલા મિત્રો સયમના પ્રતાપે દેવનો કમા ગયા ત્યાં એક વખત સ્ત્રીની પામે ગયા ત્યારે મુનિવરશ્રી મેતાર્યનાં ૭૧ સ્ત્રીને પૂછ્યું કે ‘હે ભગવાન ! હું ભગ્ય કે અભગ્ય ?’

સ્ત્રીઓ જ્યુ કે ‘ઐ તો ભય પણ ફર્લભજોધિ છો, તને જોધિ ધમ્માડનારને મહેનત ઘણી પડશે તો મુનિપણી અમૃદ ક્રિયાની ઘણી દુગમ્બા કરી છે’

જે રીજ પામવી છે, પછી તે આજે કે કોને, આ બંને કે ભવોતરે, તેની સામે જોટલા આગા કરવામા આવે, જોટલુ દુર્લભ-
જોધિપણુ થાય છે. મારજ તે જિનકથિન સન્માર્ગની સામે ચેગ
કરવામા લાભ નથી

મુનિવરશ્રી મેતાર્થના જીવ દેવનાજો પોતાના મિત્રને કહ્યું કે
'જાની મહારાજ મને દુર્લભજોધિ જણાવે છે, માફ આપુન પૂરૂ
થવા આબુ છે, હું અધમ કુલમા જવાનો છું. જો તું સાની
સ્નેહી હોય તો કોઈ પણ પ્રકારે મને શ્રી જિનેશ્વરદેવનો ધર્મ
પમાડજો'

ભાવના ફરી તૈયારી કરવા માફ એક વસ્તુ જોવી બનાવી
જોમા આ દેવતુ નામ લખ્યું, જ્યાં ઉત્પન્ન થવું છે એ વિગત
લખી અને એ વસ્તુને જોનાજ સ્મરણ તાજી થાય જોવી રચના
કરી, એ વસ્તુને યોગ્ય ધ્યાને મૂકી મિત્ર સામે ધર્મ પમાડવાનો
સંકેત કર્યો ત્યાથી રાવી નીચ જોત્રમાજો અવગર્યો ત્યાં એકજ
દિવસ રહ્યો, બીજો દિવસે શેકને ત્યાં આ-યો શેકની જીને તથા
ચડાવની જીને સખીપણુ હતા શેકની જીને પુત્રીજો થતી હતી
માટે સંકેત કર્યો હતો કે 'તને પુત્ર આરે તો મને આપવો
માર્ગી પુત્રો તારે લેની' આ મુજબ મેતાર્થનો જીવ ગર્ભમા
આવી જન્મ્યો ચડાવને ત્યાં, -પણ બીજેજ દિવસે શેકને ત્યાં
આવી ગયો મેતાર્થ ઉમર લાયક થયો નગરના સારા સારા
શ્રીમાનોજો પુત્રીનો વિવાહસબધ પણ તેની સાથે યોજ્યો મિત્ર
દેવનાજો ઉપયોગ મૂકી જોયું કે મારો મિત્ર તૈયાર થયો
છે કે નહિ? દેવ આજો અને મળ્યો, કહેવા લાગ્યો, 'યાદ છે ?
હું આજો.'

'કયાથી?' 'દેવલોકમાથી'

'શી ખાત્રી?' 'પેના દેવે પેની રત્ન બતાવી તરત યાદ તો
આજ્યું પણ જાનીજો દુર્લભજોધિપણુ કહ્યું છે જોટલે એ પણ
જોનો લાભ તો બજારેજ ને? મેતાર્થ-'વાન તો સાચી પણ હાથ
મારાથી બની શકે તેમ નથી' આત્મામા યોગ્યતા આવે
તોજ નાતિસ્મરણ પણ લાભ આપે

દેવતાએ કહ્યું, ‘તારે અને મારે સંકેત છે, માટે તારા કહેવા મુજબ બધું કરીશ માટે માનીશ તો સુખી થઈશ નહિ તો એક પણ સુખ સીધું ઉતરવા દઈશ નહિ’

દેવતાએ બ્રહ્મું કે આને ભય કર ચિંતા ન થાય ત્યાં સુધી આ માને તેમ નથી દેવે પેલા ચંડાળના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો રાજગૃહીના મેદાનમાં મેતાર્ય ન્યારે શ્રેષ્ઠિયોની પુત્રીયોને પરણવા ઘોડે ચડીને વરરાજા બનીને જાય છે ત્યારે તરત પેલા ચંડાળે આવીને કાઠું પકડ્યું, ‘અ-ચા તું દીકરો મારો, ને તું આ બધી શ્રેષ્ઠિપુત્રીયોને પરણવા જાય!’ તરત બધા વિસ્મય પામ્યા ચંડાળણીને પૂછ્યા લાગ્યા ચંડાળપ્રીએ હાથે એ કહ્યું લોહિયાં ચંડાળ ચંડાળ કરી દીધો મેતાર્યને ચંડાળ પોતાના ઘરમાં લઈ ગયો મેતાર્ય ચંડાળના ઘરમાં બેઠો છે, વિચારે છે ‘મારી હાલત શી? શું મોટું લઈ બહાર નીકળું?’

દેવતા-‘પરણી આ-આ?’

મેતાર્ય-‘આ જૂનમ?’ દેવતા કહે, ‘તારે છોડ મસાર’ મેતાર્ય કહે છે કે ‘આવી રીતે? માટે માનપાન ગયું, આભર ગઈ, હવે સયમ હજી તો લોક મને શું કહે? હું તને પગમાં પડી કહું છું કે કોઈપણ ભેગે એકનાર શ્રેષ્ઠિકની દીકરી જોડે પરણાવ, માટે હવે એથીએ અધિક માનપાન કરી આપ, પછી જેમ તું કહીશ તેમ કરના તૈયાર છું’ દેવતાના પહેલા ધડકે આટલી કબૂલાત તો થઈ દેવતાએ એની કારવાઈ કરી કે એના ચંડાળપણાનું કનક ફીંગડી એને મૂળ સ્થિતિએ મૂકી દીધો અને રાત ધણિકની દીકરી સાથે પરણ્યો હજી તો પરણીને આવ્યો કે દેવતા આ મો અને કહ્યું કે ‘ઉઠો’

(સભામાંથી) ‘દેવતા પુઠે પડ્યો’

સમ્યક્દષ્ટિ તો એને નિસ્તાર કરનારો માને વિષયકપાયમાં લીન હોય તે એમ માને કે કેડે પડ્યો! આ તો ઉપકારીનો પ્રયત્ન છે હું પણ એજ રીતિએ તમને વિષયકપાયથી બચાવવા માટે તમારી કેડે પડું, એમાં તમને કંઈ વાધો છે?

મેતાર્થ — ‘ના, બાપા, ના, જરા દયા તો ખા પામ્યો છું તે થોડી વાર ભોગવવા તો દે!’

બાર વર્ષ નીકળી ગયા મેતાર્થે બહુ કે દેવના આવીને ઉભો રહેશે એવો સ્ત્રીને ગીબવાડી રાખ્યું સાબળ, ‘એ દેવતાને બે વાર સમજાવી કામ કઢાવી લીધું છે હવે મારૂં કંટુ નહિ માને તારાથી રેયું પીગાળાવાય તો પીગાળાવજે’

બારે વર્ષે દેવ આજે અને કહ્યું કે ‘ચાલો’ સ્ત્રી કહે, ‘મારી પર દયા નહિ?’

ઉપકારની ભાવના છતાં, અવિરતિ દેવના, સ્ત્રીના કાવાવાસા અને રૂદન જોઈ ઢગી પડ્યો

સ્ત્રીએ કહ્યું, ‘બાર વર્ષ મારા’

દેવતાએ કહ્યું, ‘તમે હક કરી જોયને કહ્યું છું કે હવે હું આવું ત્યારે હું નહિ માતું’

દેવતા ફરી બારે વર્ષે આજે તે વખતે પણ મેતાર્થની ભાવના તો નહોતી, પણ હવે ના કહ્યો ચાલે એમ નહોતું હવે એ નીકળ્યો અને સયમ લીધું અને ઉત્કટપણે પાળ્યું

દુર્લભમોધિપણા પર પ્રહાર થવા માટે કે તે હલકું તો થવાજ માટે દેવતાના પ્રયત્નથી એને એમ તો થવાજ કરતું હતું કે ગયા વિના છૂટકો નથી વિચારો આજ્યા કરવા હતા દુર્લભમોધિ પણ મટી સુલભમોધિપણું થતું જતું હતું યોગ્ય વિચાર ગમે તે યોગે આવે તો પણ લાભ આપ્યા વિના રહે નહિ

દુર્લભમોધિ મેતાર્થ દેવતાના પ્રહારોથી, ચાલુ વિચારોથી, સુલભમોધિ થતા જતા હતા તદ્ભવમુખ્તિગામી એ હવે મહત્તા બન્યા—મહર્ષિ બન્યા તેમના હાર્યો ચોરીનો આરોપ આપ્યા માસખમણને પારણે, એકત્રીસમે દિવસે, ઉનાળાની ઋતુમાં મધ્યાહ્નકાલે, એ મહર્ષિ શિક્ષા લેવા નીકળ્યા ફરતા ફરતા એક સોનીના મકાન પાસે પધાર્યા સોની ધર્મવાસિત હતો આ મહા-ત્માને આવતા જોઈ બહુમાનપૂર્વક જવવા ઘડતો હતો તે ત્યાંજ મૂકી, પોતાને ત્યાં લઈ જઈ મહર્ષિને બેસાવવા માટેની વસ્તુ

લેવા અદર ગયો ભવિન તાનો યોગ છે કોય પક્ષી જવલા ચરી ગયો મોનીએ ભિશા વહોરાવી મુનિવર શુદ્ધ લિક્ષા લઇ ચાની નીકળ્યા સોનીએ જવલા ન જોયા

સોનીએ વિચાર્યું કે ‘મુનિ તિપાય કોઈ આવ્યું નથી જનવા ન્તય કયા?’ સોની પાછળ આવ્યો

મહીનાના ચારિદારા ઉપવાસ છે, એકત્રીસમે દીવસ છે, મ નાહું મમય છે, સૂરે ઉપર તર્યો છે, નીચે જમીન ફેલી તપેની છે, બરાબર તકકા વચ્ચે, પાછળથી આવીને સોનીએ મુનિને ઉભા રાખ્યા ને પૂછ્યું કે ‘જવળા કયા?’

મુનિ શુ કહે? હા, કે ના? હા કહે તો કૌચ પક્ષીના પ્રાણ ન્તય, ના કહે તો મૃતપાદ થાય છે મુનિએ મૌન ધર્યું જેમ જેમ મુનિનું મૌન વધતું ગયું તેમ તેમ સોનીના કપાય વધતો ચાલ્યો સોની કહે છે, ‘જનના લઈ જવા અને બોલ્યું નહિ!’

આ ભગમા બોધિ પામતા નહોતા દેવતાએ પમાડયા એજ બાજે આ મહાત્મા છે એમણે જેય ભવમા બગાડકારે દીક્ષા લીધી છે

પૂર્વભવમા તો આથીયે વધારે કફેલી સ્થિતિએ દીક્ષા લીધી છે આ ભવમા તો દેવતાએ વિનરી વિનવીને દીક્ષા લેવરાધી, પણ પૂર્વભવમા તો મુનિએ તકનીક આપીને દીક્ષા આપી છે મુનિએ શરીરના અગોપાગ પણ મરડી નાખ્યા હતાં પૂર્વભવે પણ મહાપુગીથી સયમ લીધું નથી જેમ આ ભવમા દેવે પ્રેરણા કરી કરીને સયમ અપાવ્યું તેમ પૂર્વભવમા મુનિએ બગાડકારથી સયમ આપેલ છે

દેવતાનો જીવ તથા મુનિવર્ય મેનાર્યનો જીવ પૂર્વભવમા રાજપુત્ર તથા પુરોહિતપુત્ર હતા જેય ઉચ્છળલ હતા મુનિનું દર્શન પણ ગમતું નહોતું મુનિને દેવે કે મજકરી કરતા, ત્રાસ આપતા, ટુળી દુળી કરે માધુને રનાના કરી દેતા કુદુર્ગંતી નારાજ હતા એ બન્નેનું મુનિવરોને બર્બકર ત્રાસ આપના એવા

એવા એ ઉચ્છ્રાવ જની ગયા હતા. જે નગરના આ રાજપુત અને પુરોહિતપુત્ર છે, તે નગરના સભાના મોટાભાઈએ દીધા લીધી છે રસ્તામાં એમને કેટલાક ત્રાસ પામેલા સાધુઓ વિચાર કરતા કરતા જઈ ચઢેલા મળે છે સાધુ (જે ગભા હતા) એ પૂછે છે કે 'એ નગરના શા સમાચાર છે?'

સાધુઓ કહે છે કે 'એ નગરમાં સાધુઓએ જવું બંધાવી નથી, ત્યાં રાજપુત અને પુરોહિતપુત્ર તરફથી બહુજ ત્રાસ છે'

સાધુએ વિચાર્યું કે 'હું જે નગરનો ત્યાં આ ત્રાસ! ત્યાંના રાજપુતથી ત્રાસ? એ રાજ્યમાં સાધુઓ મુખેથી રહી શકે નહિ.' 'શુરની અનુમતિ માગી શુર ગીતાર્થ હતા, તરુ એ મુનિને એકલ વિદ્વારની પણ આજ્ઞા આપી

પેવા મુનિ ત્યાં આવ્યા બિંદા લેવા પણ ગયા, અને ત્યાં 'પેસનાજ મોટેથી ધર્મલાલ દીધો કુટુંબીયો ભેગા થયા અને કહેવા લાગ્યા કે 'મહારાજ, ધીમેથી બોલો આ રાજપુત તથા પુરોહિતપુત્ર બેય એવા પાક્યા છે કે આપને કનડગન કરશે' મુનિએ ફરીથી પણ ભેરથી ધર્મલાલ દીધો પેવા બેય જણા ઉતર હતા પણ હજી મુખી સામવ્યુ ન હતું મુનિએ બેઠારીને નીકળતા એવો ધર્મલાલ દીધો કે જે અચાજ ઉતર પેવાના કાને જાત પેલાઓ નીચે આવ્યા અને મુનિની ચરકી ઠગવા માડી આ મુનિ કોણ છે, એ પણ એ ઓગળતા નથી પેવાઓ મુનિને કહે છે, 'કેમ નાચતા આવડે છે?' 'હા, આવડે છે તમને વગાડના આવડે છે? તમે વગાડો અને અમે ના પીએ તમને વગાડતા નહિ આવડે તો હું સખ કરીશ' મુનિએ નાચવું શરૂ કર્યું પેવાઓએ વાળુ વગાડવું શરૂ કર્યું વગાડતા ચૂક્યા આ મુનિ પૂર્વાવસ્થામાં બંધી ઠગાઓમાં પ્રવીણ હતા તરુ હજા થઈને હાથ પગના હાડકા એકે એક ઉતારી મરોડી નાખ્યા એવા ઉતારી નાખ્યા કે પોતાના ચિનામ કામ કેકાલે લારી પણ ન ગડે મુનિ આ ના મના પેલાઓ આગળે ઓગળતા નહોતા, જમનૂપ પાડવા લાગ્યા કુટુંબીઓ જણે છે કે મુનિની અવસ્થા થઈ રહી છે એટલે એ રાજપુત

અને મુશ્કેલિતપુત્રના ત્રાસથી કોઈ ખબર ફાટવાયે જતું નથી આખરે મુનિ ગયા પછી થોડીવારે બધા લેગા થયા ત્યારે તપાસ કરી તો આ દશા જણાઈ રાજાને બોલાવ્યો રાજાએ જોયું અને મુનિવર પાસે જઈને કહ્યું કે 'જૂન આશાતના કરી છે, હવે લોગવે આશાતનાના ફળ'

રાજા-‘મહારાજા ! પણ હવે જો આવી અવશા કદી નહિ કરે આપને પગે પડુ, આપ કહો તેમ કરીએ’

‘તેઓ સયમ લેવાની કબૂલાત કરતા હોય તો આવુ’

રાજા તે છોકરાઓ પાસે આવીને કહે છે કે ‘જો મુનિવર તો બીજા કોઈ નથી પણ મારા મોટા ભાઈ છે જો અહીં આવવા માગતા નથી જો તમે મુનિ થવાની કબૂલાત કરતા હો તો આવે’ પેના વિચારે છે કે ‘જો મુનિપણની મરકરી કરી હતી તે લેવું પડશે આ રીતે દશા ! પણ હવે જો કઈ મુનિ થોડા માને એવા છે આપણાથી આમ કઈ થોડું જીવાય એમ છે’ કહ્યું, ‘બાપાજી ! જાઓ, એમ તો એમ’ શાસ કહે છે કે શક્તિનો ઉપયોગ તે જ કરે કે જે અજમાવેલી શક્તિનું વાળણ કરી જાણે આ મુનિવરમા તે બેય શુભો હતા

રાજા મુનિવરને બોલાવી લાવ્યા મુનિવર પધાર્યા મુનિવર કહે છે કે ‘તમારી ખાત્રી નહિ પહેલા કપડા પહેરા તો પછી બધી વાત’

આમની જરાય ધૂંડા છે ? નહિ

મુનિએ કપડા પહેરાવી પત્રી હાડકા સીધા જેવા હતા તેના કર્યા

હવે મુનિની સાથે ચાલ્યા છૂટકો થાય ?

કુળવાન છે કપડા પહેરા, હવે મૂકાય નહિ કુળવાનને બળાતકારે પણ આપેલી ઉત્તમ સીજ ફળે મુનિ જાણે છે કે આ બેય કુલીન પણ અયોગ્ય વાતાવરણે એમની આ દશા હતી રાજકુમારે તો અપૂર્વ સયમ પાળ્યું વિચાર્યું કે જો આવા ઉદકારી ન મળ્યા હોત તો આપણે કયા ગયા હોત ? રેવો

પુરોહિતનો દીકરો પૂર્વાવસ્થામાં જરા સ્વચ્છતાવાવો ખરોને, એટલે એ મુનિની એક અમૂક ક્રિયાની દુર્ગમ્મ કરતો તેથી તેણે નીચ ગોત્રકર્મ બાધ્યું

દેવલોકમાં ગયા પછી તો તેણે પણ કહ્યું કે, 'ભવેા ભવ આવા ઉપકારી મગજો અને ત્યાથી અધમકુળમાં જતા પહેલા દેવને પણ કહ્યું કે જેમ મુનિવરે ઉપકાર કર્યો તેમ હું પણ કરતો'

શ્યામદાસરાજ વસ્તુ-ઔપચિ હોય તે બાળકને આપવી તો પડે જ સાકરના બાગડા સાથે હો તો તેમ, નહિ તો સૂવાડીને, છાતી પર પગ મૂકીને, મોઢું ખેંચી કસીને અને અંદર વેનણ ઘાલીને પણ આપવાની યોગ્ય ઔપચિ આપવીજ પડે પણ ઇરાદો રાગથી મુક્ત કરવાનો હોય મુનિ પણ ગમે તેવા ઉચિત ઉપાયો આકરે પણ ઇરાદો કયો? સસાર રેગથી પી નાઓને ભાવ ઔપચ આપવાનો બીજો ઇરાદો હોય તો દોરના ભાગીદાર

જેને એક લાખ શિષ્ય હોય, પણ જો તેનામાં ગુણતા ન હોય તો એ દુર્ગતિએ ભાય. લાખ શિષ્ય કંઈ મુક્તિએ લઈ ભાય તેમ નથી મુનિપણ પાળે તો વગર શિષ્યવાળો પણ મુક્તિએ ભાય

(મ્રમ્મ એકસો આઠ શિષ્ય કરે એ ગણધર થાય એમ ખરું?) ગણધર કોણ હોય? ભગવાનના હસ્તે દીક્ષિત, બીજાનુદ્ધિના ધણી ને સ્વયં દ્વાદશાગીના સ્થનાર હોય કહો હવે આ વાત? સાથે ૧૦૮નો મેગ શો?

પાચસે શિષ્યના શુરૂ અલગ્ય હતા એ તમે કયા નથી બાળુતા? જે તીર્થ કરદેવો 'સચિશ્વર કરૂ શાસનરમી'ની ભાવના વાળા, એમના અનુયાયી અને 'એકસો આઠજ સમગી થય,' એમ કેમ ઇચ્છીએ? (સભામાંથી-કોરો)

અરે કોરો પણ નહિ બધાએ

શ્રી જિનેશ્વરદેવે પહેલા સમસરણમાં કેટલાકને સાધુ બનાવ્યા, કેટલાકને આલક બનાવ્યા અને કેટલાકને અન્યથા આપ્યું

બધા ઉભા થયા હોત અને સાધુપણું માગ્યું હોત તો ભગવાન
માં પાડત? ના, લાઈ, ના, તમે બધા આવશો તો ઘરમાં ઠાણ
રહેશે, એમ ભગવાન કહેન? નહિજ

સાધુ ધર્મની શક્તિ બધામાં નહોતી માટે ખાકીના ધાનક
જનના અને જેઓમાં એ પણ તાકાત નહોતી તેઓએ
સમન્વિત લીધું

આ? તો કહે છે કે બધા સુક્ષિતએ જાય તો સસારનું શું
થાન? આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિથી ભરેલો સસાર ખાકી થાય
એમાં તમને શોક કે આનંદ? જો કે એમ કહી થવાનું નથી

કેાઈ પણ કાલે જ્ઞાની પામ જનારે જ્યારે આ પ્રશ્ન પૂછાયો,
પૂછાન, અને પૂછે છે—

‘મગનનું! સિધ્ધમાં કેટલાં જીવો બધા?’

ત્યારે ત્યારે એકજ જવાબ અને તે એકે,—

‘એક નિગોદનો અનંતમો ભાગ’ આવી અસંખ્યાતી
નિગોદ છે

આ ઉત્તર કાયમનો છે કાયમ ગ્રહેશે સસારના, જો
કેટલા? એક નિગોદમાં અનંતાં જીવો છે માટે સસાર ખાલી
થવાનો નથી એટલે સસારના રમીડાઓએ, ગેદા આત્મા સુક્ષિત
માર્ગે પ્રાણ કરતા હોય તો તે માટે રાવાની જરૂર નથી

ખીજાને પૈશ્વ મળે એ દેખીને દરિદ્રી રૂએ છે તેમ
ન થવું જોઈએ શ્રી મેનાર્થ મુનિવરે પણ જલાતકારે મયમ
લીધો હતો અને આ ભવમાં પણ એમજ આજે એ ઉન્નત
ગોટિના આત્મા જન્યા મહાનતની રહા અને શ્રી જિનેશ્વરદેવની
આજ્ઞાના પાલન માટે સ્થિર ઉભા ગુસ્સે થયેલા સોનીએ
લીલી ચામડની વાધર કપાળે વીંટી, ખાધી અને ખીચવા
માડી મુનિ તો એજ વિચારે છે કે મારી પ્રતિજ્ઞા પલાતી હોય,
શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા ઉપર નિર્ભર રહેવાનું હોય તો મારા
શરીરની શી ચિંતા? નનો તૂટે છે તટ તટ અવાજ થાય છે,
ગ મીના યોગે હાડકા ફટ ફટ પુટે છે

મુનિ-આ મહર્ષિ ચિતવે છે, 'હિ આત્મનું ! કલેવરનું હું ખ
ન ચિતવ શાંતિપૂર્વક સહન કરવાની આવી તક ફરી ફરી
મળવાની નથી નરકાદિમા પરાધીન પીડા છે ' સંખ્યાબધ
આત્માઓ અનંતગુણી વેદના જ્ઞાત્રી રહ્યા છે, તે શ્રી જિને
શ્વરદેવની આજ્ઞાના પાલન માટે આ વેદના સહી લે એમા
સોનીનો દોષ નથી મહારા કર્મનો દોષ છે'

મુનિ સમતાદૃઢ બન્યા પૂર્વના મહર્ષિઓએ સહન કરેલું
ચિતવવા, લાગ્યા જેમ વાધર તથા ગરમીના યોગે ખસે તુલ્યા
લાગી, અને હાડકાં ફૂટવા લાગ્યા, તેમ ભાવનાના યોગે કર્મના
બધ છૂટવા લાગ્યા અહીં જે વળતે વાધરની પીડાનો યોગે
મુનિની આજ્ઞા મહાર નીકળી તેજ વળતે મુનિના ધાતિકર્મ
સુય પામ્યા 'યમ્યમુ પ્રગત યયુ-કેવલજ્ઞાન યયુ અને ત્યાને
'ત્વાજ અતકૃત કેવલિ યઇ મુક્તિએ ગયા બવાત્કાગના સયમનુ
'પણ આ' ફળ

'સોની એ મુનિવરને તે સ્થિતિમા મૂકી ઘેર આવ્યો એજ
વળતે દૈવયોગે પોતાની સ્ત્રીએ ઉપરથી લાકડાનો ભારો નીચે
નાખ્યો એના અવાજથી ઘેનમા પડેલુ કૌચ પડી જાગી ગયુ
અને જીને દગ્ગ યઇ ગયો હસ્તમા તમામ જવલા નીકળ્યા સોનુ
'કાઇ પચે? સોનીએ વિચાર્યું, 'જૂવમ ચયો, ઋષિની ધાન યઇ'
'શુર કોના? શ્રેણિક મહારાજના પણ શુર

'સયના યોગે સોનીએ ઘરમાર મૂકી તે મુનિવરના શબ પાસે
આવી એજ વળતે એજ મુનિનો ઓઘો મુહુપત્તિ લઇ-અગીકાર
કરી મુનિપણ સ્વીકારી લીધુ શ્રેણિક મહારાજને ખમાર પડી કે
'તરતજ આવ્યા પણ જ્યા સોનીના હાથમા રમેહ-જુ જોયુ-એદલે
ખમ શ્રેણિક મહારાજએ કહ્યું કે 'યયુ તે યયુ, અત્યારે જે તમે
'આ વેપમા ન હોત તો તો ગજા શિશ્યા કરત'

સોનીને ભય હતો કે શ્રેણિક મહારાજ શુ કરશે? ધર્મનુ
અપમાન-ઋષિનો ધાત તેઓ મહન નહિ કરે

ધર્મી આ પ્રગતિ હતી સોની પણ મુનિપણ પામ્યો
વસ્તુ ફળે પણ તે માટેની યોગ્યતા જોઈએ

વ્યાખ્યાન ૩૩ મું.

સસારી સાધક શું માને ?

૫ જીવન ઉપકારી સૂત્રકાર મહર્ષિ આ દુર્લભ માનવજીવનની મહત્વતા માટે કહેવાય છે કે - 'શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રનું અવલોકન કરવું, એના ઉપર શ્રદ્ધાને મજબૂત ફેળવવી અને વ્રદામા મજબૂત રહીને યથાશક્તિ સ્વયમમા પ્રવર્તન કરવું' શાસ્ત્રના અવલોકન પર રૂચિ થાય-આત્મા પ્રભસપણે જાગૃત થાય, તે ખાતર શાસ્ત્રના કહેનાર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ કયા અનુષ્ઠાનોના યોગે તીર્થપતિ બન્યા તેની વિચારણા કરી રહ્યા છીએ શ્રી નંદનમુનિજીના ભવમા, મામખમણને પારણે મામખમણ કરી વીરાસથાનકે તપ આરાધી, એમણે તીર્થ કર નામકર્મની નિકાચના કરી એ ભવમા એ મુનિવર અનિમ આરાધના કરે છે, અત્યારે અપણે એ નિશ્ચારી રહ્યા છીએ અવા મુનિ-રને પણ જન સમયે આરાધના વિના ચાલતું નથી આપણે જોયું કે આરાધનાનો પહેલો પ્રકાર અતિચારની આવેચના છે અતિચાર કહો, પાપ કહો, કે દેવ કહો બધું એવું એક છે, પરંતુ અતિચાર શબ્દ વિશેષ સ્થાને વપરાય. ■ અતર્મા-નિયમમા જે દોષ લાગ્યા હોય તેને અતિચાર કહે છે. સામાન્ય રીતે જોના દુનવી બધી ક્રિયાઓમા દોષ તો ભરેલોજ છે મનમાય દોષનો સભવ છે બીજો તો દોષ છે જ એ રૂઝ કરવા આપણે મુનિપણની આવેચનામાથી ગૃહસ્થની આવેચનામા અગા મુનિને અવિરતિ નથી દોષને ઇરાદાપૂર્વક સધર્યો નથી મુનિને અર્ચના અહિસકે રહ્યા છે, કારણ જેઓએ ત્રિષા ત્રિષા એટલે મન, વચન, અને કાનથી ન કરવું-ન કરાવવું, ને ન અનુમોદવું તે મૂજબનું સર્વસાવધયોગનું પરચખખાણુ બાળી છંદગી માટે

કરેલ છે એ અપેક્ષાએ પ્રતિધારી ગૃહસ્થ માટે પ્રતિધારી બંધન થોડું છે અને મોક્ષપાથ થોડી છે

[સભામાંથી-આદર્શ ઉચો હોયને ?]

આદર્શ ઉચો હોય પણ હૃદયમાં ઉતરવો જોઈએ ને। દોષ સહિત આદર્શ આવળે માર્ગે જતા કદાચ અટકાવે પણ તેટલુંજ પૂરતું નથી પ્રકૃતિનો ગમે તેવો આદર્શ હોય છતાં સર્વ કર્મોના કારણ થયા વિના પ્રકૃતિ ન મળે ત્યાગના અવલંબન વિના આત્માની સિદ્ધિ નથી. ગૃહસ્થને પ્રતિધારી સો પ્રતિધારી અતિથાપની, તે ન હોય તો મમ્યગૃહસ્થના અતિથાપની તથા તે શિવાયની બધી વસ્તુની આલોચના કરવી પડે પણ એ દેશવિરતિ, સમ્યક્ત્વ અને માર્ગાનુસારીપણાના શુભ શિવાયની વસ્તુઓને અકરણીય માને તોને ? સમ્યગ્દર્શિ આત્મા સમ્યગ્દર્શન, દેશ વિરતિ, અને સર્વવિરતિ શિવાય બીજી બધું કરણીય માને કે અકરણીય ? જ્યારે શ્રી સર્વગ્રંથે વિવિધ નહિ કરેલ સર્વ ત્યાગ્યરૂપ લેખાય ત્યારે તેનું જ્યાં જ્યાં સેવન વતું હોય એને એ પાપ માને કે નહિ ? અને પાપ માન્યા પછી ‘કરવું પડે છે માટે કરીએ છીએ, એમાં દોષ શો ?’ એવો જવાબ સમ્યગ્દર્શિ કહે ખરો ? સમ્યગ્દર્શિ આત્મા તો એમજ માને કે ‘આ બધું (પાપાચરણ) કરવું પડે છે, એજ એક જાનની પામરતા છે સર્વ વિરતિ, દેશવિરતિ સમ્યગ્દર્શન અને તેની પ્રાપ્તિમાં સહાયક એવા નિયમાદિ શિવાય કોઈ બીજું કરણીય નથી અનાદિકાલથી આત્મા કર્મયોગે નમણો (Nerapaz નર્મ) બન્યો છે, -આત્મ સત્તાને હારી ગયો છે, એનુંજ જા બ્રમણ આત્મી રહ્યું છે’ શ્રી જિનવિજયજી મહારાજ મહાવિદેહસેવમા વિચરતા શ્રી અનંત વીર્ય જિનની સ્તુતિ કરતા કહે છે કે —

‘આત્મસત્તા હારી, સસારે હું ભર્યો,
મિથ્યા અવિરતિ રંગ, વપાયે બહુ દુઝો’

આટલો વિરેક આત્મી જાય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવનું શાસ્ત્ર સામગ્રી એવોજ અને જ્ઞાનદ જ્ઞાને કે જેની પીમાજ

બલનો ઉપયોગ.—

જૈનશાસનમા તે વસ્તુની કિંમત છે કે જે વસ્તુ આત્મકટ્યાણી સાધનામા ઉપયોગી થાય. બલ પણ તેજ પ્રગટ્ય લેખાય છે કે જે આત્મગુણોના આવિર્ભાવમા ઉપયોગી થાય. શ્રી તીર્થ કરદેવોના અનંત બલને જૂઓ, તે પરમ ઉપકારીઓના અનંત બલની કારવાઈ પારખો, જે જે કારવાઈ કરીને તેઓ તીર્થપતિ બન્યા તે તે કારવાઈ કમે તે તારકોએ બતાવેલા માર્ગે ચાલશે તો જ તે હંદે પહોંચશે. બાકી વ્યવહારુ યથા-તથા પ્રવૃત્તિ કર્યે અનંત બલ આવી જાય, એ માનનાજ ના. નાચવા દુહવાથી કે દોડવામા કંવાથી કે ગમે તે ખાવા પીવાથી કે માદક પદાર્થોને કામી કામીને ઉદરમા ભરનાથી, કે ભક્ષ્યાભક્ષ્યના વિવેકને ભૂલી જઈ મોજશોખની ખાતર, અથવા શક્તિ આવી જશે એવી ભાવનાથી જે તે વસ્તુને ઉપયોગ કરવાથી શરીર બલવાન બની જાય એમ એકાંતે માનવાની જૂન કદીજ ન કરતા. અને કાલ્ય તેમ કરતા એક જાનનું ભયકર ક્તેજના કરતું બલ આવી પણ જાય તો તેની કિંમત કિંમત નથી, એટલું જ નહિ પણ ઉલટું તે આત્મક યાણની સાધનામા વિચારે. હોઈ આત્મગુણોનું નીકળન કરનાર થાય છે જે બલ આત્માના અનંતજ્ઞાનાદિ ગુણોને વિકસિત કરે તેજ ખરૂં બલ છે જે આત્મામા તે જલ જેમ જેમ આવતું જાય તેમ, તેમ તે આત્મા ક્ષમાનો ભજર બનતો જાય જેનામા ક્ષમા નથી તે માથા બનવાન નથી, જેનામા ઉદારતા નથી તે વાસ્તવિક, અર્થમા ક્ષીમાન નથી, જેનામા નીતિ નથી તે મર્યાદીગ નથી, અને જેનામા વિનય નથી તે વસ્તુન જ્ઞાની નથી.

હિતનાશક દુનિયાલરી —

પણ વિનય એટલે દલ નહિ—‘દગલખાજ દલ્લા નમે’ એવું નહિ બોલવું જૂઠું બતાવવું જૂઠું, ને વર્તન જૂઠું તે દલ જ્ઞાન ઘણું ઉચું, વસ્તુ મજેની, પણ એની સાથે જે જોડાયે તે હોય તો એ જામનું ધર્માત્મામા બન જૂની જાન, હોય છે

તે આત્માજોના ગરીબ ઉપર આપત્તિ આવતી તે લાગતી નહોતી એમ નહિ, પણ તેજોને તે આપત્તિરૂપ નટોની લાગતી, કારણ કે એજો આપત્તિમા પ્રાપ્તિ જોતા આપતે સપત્તિ જૂદે માની. દુનિરાદાગીતા સયોગોથી આ મયોગો માણ છે ઠ નહિ તે પણ કમતુ નથી કેટલાક કહે પણ કે સાબળતા તો આ નાક લાગે છે, પણ માણવાનું બધ ચલુ કે મોહના યોગે ઝૂકેનું સાક લાગે છે,

(સલામાથી-પણ ખૂમારી તો રહેને ?)

ખૂમારી રહે તો મારી પાત આ બે ક્વાકની ખમારી ખાત્રીના ધાવીએ કલાક રહે એ હું ઇચ્છુ છું, અને તો તો પછી એની સ્થિતિ યાદ કે માત્ર સાબળવાપટુજ, લાભો કાવ ન રહે પૌદ્ગલિક પદાર્થો અનિત્ય છે, એના મયોગો આ માને ખરામ કળનાર છે, એના સેવનથી આત્માનું શ્રેય નથી, એમ લાગે તે મારે જ આ મહેનત છે જે આત્માને પૌદ્ગલિક ભાવોની અમારતા ન દેખાય તે મૂર્ખને આવે ? પેકુ તો મળેલું છે, અહીં તો મેળવવાનું છે મળેનું મૂર્ખ મેળવનાનું લેવા ડોલ આવે ? મનથી ભલેને બધાએ હનાઈકેદના બાપે, પણ દરેકને એ માન્યા વિના ઇટકોજ નથી કે 'આ મધણ મધને ગયા ગિનાય ચાલનારું નથી' એ જાણવામા, માનવામા અને નમજવામા પણ છે, હતા હજી એ જાનના જેવો જોઈએ તેનો ભાસ થયો નથી કે આ બધી વસ્તુઓ હિતકર નથી જાણવામા હોય, સમજાય, નજરે અનુભવાય હતા મૂકવાની પ્રતિ થતી નથી, તેનું કારણ આ હિતકર છે તેની જોઈએ તેવી ખાત્રી નથી વધ એજ છે, અને એ અમજાવા માટેનોજ આ બધો પ્રયામ છે

સમ્યગ્ત્વનું અર્થજ્ઞ

સમ્યગ્દષ્ટિ આત્મા સમ્યગ્દર્શન, દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિ પોતામા જે હોય તે શિવાયની બીજી એક પણ વસ્તુને કર્મણીય ઠાટિમા માનશે નહિ સાધુએ તજ્યુ તેને સમ્યગ્દષ્ટિ અકરણીય માને-સાધુએ ઠાડ્યુ તેને આવક છોડવા જેવું માને

માધુ છોડવાનું કહે તેમા શ્રાવક હાજી લાલે શ્રાવકનો તો એકજ
લાવ હોવો જોઈએ કે આ બધું છૂટ્યે તો જ અમારું ક'યાણુ
શ્રાવકે તો એમજ કહેવું રહ્યું કે, 'અમે તો છોડનાજ આવીયે
છીયે, આપ છોડાવો-છોડાવવા પ્રયત્ન કરો।' શ્રી જિનેશ્વરદેવ
પામે અને નિર્જય ગુરુવર્મ પાસે ત્રણે કાલ એમની સેવામા દર
દિન ખરાખર બીન રહેવાનું એકજ કારણ છે અને તે એજ કે
મિથ્યાત્વ, અવિરતિ એને કથાયાદિક બધનોથી આત્મા છૂએ
માય અને એજ વિનશવાનું કે-અમે વિષયકથાયોમા કુમાયેલા છીએ
અને મ્નેહાદિ બધનોના મોઝે તદ્દન નમાલા બનેલા છીયે, હવે
સાચી સંસારતારક શૂરવીરના આવે અને એ નમાલાપણુ મટી
જાય, બધન છૂટી જાય તે માટે પ્રયત્ન કરો! આપ તારક છો
તારક તરીકે આપની ફરજ છે' તમારા અને અમારા સબધનું
પરિણામ અને હેતુ તો આજ કે ઢોઢ બીજે? એક જૈન તરી
કેનું ક્યેય આજ હોયને? આ ન થાય ત્યાં મુખી સાધુ-શ્રાવ
કની પણ સાચી એકતાની વાતો કરવી ફાકટ છે, એમ લમને
નથી લગતું? ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવનું નામ દેવું
અને ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની આજ્ઞાની વાત આવે
ત્યારે તે આજ્ઞાની અવગણના કરવા તૈયાર થવું એ
ખરેખર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ પ્રત્યેની ભક્તિ નથી
પણુ હા ટી આશાતનાજ છે 'શેઠ ખરો, માલીક ખરો' એમ
કહેનાર પણ જો શેઠની આજ્ઞાનો અનાદર કરે તો ચાલે ખરું ?
જો તે નજ ચાલે તો પડી ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને પોતાના
તારક તરીકે સ્વીકારનાર જો જમાનાના નામે ભગવાન શ્રી મહા
વીરદેવની આજ્ઞાનો અનાદર કે અવગણના કરે તો એ કેમજ
ચાલે? ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શી તરીકે
સ્વીકારનારે એમ કહેવું કે 'ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવની
આજ્ઞા આ જમાનામા નહિ ચાલે'-એ જૈનપણાનું લય કર
લીવામ ॥ એવું કથન કરવું એ જૈનપણાની સેવા ન
કહેવા દરેક કાલમા સમ્યક્ત્વપ્રાપ્તિ જોટલી કઠીન
હોય તેથી પામેલા સમ્યક્ત્વની રક્ષા કરવી એ કંઈ

ગુણી કઠીન છે પચમકલ, તેમાયે હુડાવસર્પિંગી કાવ, કૃષ્ણ
પક્ષીના છવ, એનું મોઢું ટોણું, એની દષ્ટા, એનાથી પોતે
બચવું અને અન્યને બચાવવા એ નાની સુતી વાત નથી આત્મા
ને શ્રી જિનાશાય બને, શ્રી જિનાશામા એનપ્રેમ થઇ બચ
અને જાતવાતમા 'જિના' કિં કયયન્તિ ? જિના' કિં કયયન્તિ ?
જિનેશ્વર શુ કહે છે ? જિનેશ્વર શુ કહે છે ?' એનીજ ઉદ્ધ
ધોણા અને વિચારણા કાવળી હોય તો આત્માનો હેતુ
રહેજે થઇ બચે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને અણુઅણુ
કારવાઇ તો જૂર રહેા પણ આજ્ઞાથી વિરૂધ્ધ કારવાઇ ન થઇ બચ
એની ખસ કાગળ રાખની જોઇએને ? આ બાતની કાગળ ન
રાખે તો હોય તે પણ ગુમાવાય ગૃહસ્થ હેવટે આલોચના કરતી
વખતે તો સઘળી પૌદ્ગલિક વસ્તુએને હૃદયથી વેસિરાવે અને
વિચારે કે 'હું પામર છું આ આખી છદ્મગી વહી ગઇ, વર્ષોના
વર્ષો વીતી ગયા, જે શાસનમા નાનામા નાના બાગડોએ મણ
સઘળા કર્મબધના સયોગે તથા દીધા તે શાસન-સુરતરૂને પામવા
છતા હું પામર આખી છદ્મગી વહી ગઇ ત્યાં સુધી ન તથા
શક્યો હવે આ છે તી ધડીએ તો તણુ'

શ્રી ઉદ્ધાયન રાજર્ષિની વિચારણા

અતિમ રાજર્ષિ ઉદ્ધાયન કોઇ એક દિનસે પાર્શ્વ પર્વમા
પૌષ્પ અગીકાર કરી પૌષ્પશાવાની અદર રાત્રિએ ધર્મભગવત્
કરતા હુકર્મનાશક વિચારણા કરતા વિચારે છે કે -

“ જીવાણ જલદિનિવહિય-રચણ વમુદુલ્લહ મણુસ્સત્ત ।
તત્તયંચિ આરિયવિત્ત, તથો ય કુત્તજાદઓ મુદ્ધા ॥૧॥
તત્તો ય દુલ્લહ ડહ, અહીંપચિન્દિય જણ રૂપ ।
તમિ વિ નિતોગત્ત, તટ્ટામે દીહપાડ ચ ॥૨॥
અહ દુલ્લહયમ્મમર્ઈ, તો ગુરજોગમિ ધમ્મસવણ ચ ।
ણયમિ વિ સદ્દહણ, તથો ય ઝિણદેસિયા દિવસા ॥૩॥
તા પત્તો ધસ મણ, મણુવત્તાઈણ દુલ્લહો/લાહો ।
ઇક્ક ઝિણદદિવસ, દુવસસસવકારણ મુત્તુ ॥૪॥

ઘણા જાયમિ જેહિં, પત્તા ચાલત્તણે તિ જિણત્તિમ્મા ।
 જમ્મા તે જીવાણ, ન કારણ કમ્મપમ્મ ॥૧॥
 વિજયતુ તે પણસા, વિહરેઈ જત્થ ચોરજિણનાહો ।
 જેસિં તપ્પવપકરો, સિરમિ જાઓ ॥ તેસિં નમો ॥૬॥
 ધમ્મો હ જદ્ સામી, ધીરનિણો હત્ય પદ્ વિહરતો ।
 તો સહલ નિયજમ્મ, કરેમિ ગિન્હિય સમણધમ્મ ॥૭॥

“આ સમાજ-માગરમા, માગરમા પડેલા રત્નની માફક, મનુ
 ધ્યપણું પણ જીવોને સુદુર્લભ ॥ તેમા પણ આર્યમેત્ર, તે પછી
 શુદ્ધ કુલ અને જાતિ, તેમા પાથે ઉદ્વિયોથી મપૂર્ણ શરીર, તેમા
 પણ નિરોગીપણ અને રીઘા આયુષ્ય અતિશય દુર્લભ છે આ
 મધળી વસ્તુઓની પ્રાપ્તિ પછી પણ ધર્મની મતિ થતી એ દુર્લભ છે,
 તે થયા પછી શુદ્ધના યોગમા ધર્મનું શ્રવણ દુર્લભ છે, તે શ્રવણને
 લાભ મળ્યા પછી પણ શ્રદ્ધા થયા બાદ શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ ઉપ
 દેશેવી દીક્ષાની પ્રાપ્તિ ઘણીજ દુર્લભ છે, યના પણ મેં તો
 હુ ખના ક્ષયમા કારણરૂપ એક શ્રીજિનદીક્ષાને છોડી મનુષ્યપણા
 દિનો દુર્લભ લાભ મેળવે છે આ જગતમા તેઓ ધન્ય છે
 કે જેઓએ બાલપણમા શ્રી જિનદીક્ષા પ્રાપ્ત કરી છે,
 કારણ કે તેઓ જીવોને ઠર્મબંધનના કારણરૂપ થતા
 નથી, તે પ્રદેશે વિજયવતા છે કે જ્યાં શ્રી વીરજિનનાથ
 વિચરે છે અને તેઓને મારા નમસ્કર છે કે જેઓના મસ્તક
 ઉપર શ્રી જિનેશ્વરદેવનું કરકમલ સ્થાપિત થયું છે જે વિચરતા
 સ્વામિ શ્રી વીરજિનેશ્વર અહાં પધારે તો ધન્ય એવો હું શ્રમ
 ભુધર્મ અગીકાર કરીને મારા જન્મને સફળ કરૂં ”

હવે વિચારો કે જે રાજ્ય મહારાજાઓએ, જે મંત્રીશ્રેણીએ
 અને જે શેઠ શાહુકારોએ શાસનની પ્રભાવના કરી તે કયી ભાવ
 નાઓના યોગે ? રાજર્ષિ ઉદાયન તો વિચારે ॥ કે—

“તેઓ ધન્ય છે કે જેઓ બાલપણમા સંયમ
 પાળ્યા છે અને હવે તો પ્રભુ પધારે તો હું પણ તે
 શ્રમભુધર્મનો સ્વીકાર કરૂં.”

આવી ઉત્તમ ભાવનાઓમાજ જીવનનું શ્રેય સમજતો શ્રાવક અતિમ આલોચના સમયે એ વિચારે કે, ‘જે શાસનમા બાળ કોએ પણ સઘળું વર્જી શાસનસેવામા પોતાના જીવનને સમર્પ્યું, તે શાસનમા રહેવા છતાં પણ હું મરતા સુધી આ જ બાળ છેડી શક્યો નહિ નહિ સેવવાયોગ્યની સેવામા કેટલો કાળ વીતાવ્યો? જે જીવનમા શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાનું સેવન કરવું જોઈએ, તે જીવનમા વિષયકપાયનું સેવન કર્યું, પામર બન્યો અને કર્મના વિષમ ઉદયને આધીન બન્યો હવે જ્યારે મને કે કમને મારે આ બધું છોડ્યા શિવાય છૂંકો જ નથી, તો અત્યારે આ છેલ્લી ઘડીએ તો મારે હૃદયથી સર્વ વર્જવું જોઈએ અને અધાર સુધી સેવેવ પાપસ્થાનકોની આલોચના અત કરણુ પૂર્વક કરવીજ જોઈએ જે આલોચના અતે કરવાની છે, એનો અભ્યાસ તો અત્યાધી કરો ! પ્રત્યેક પાપક્રિયાને આચરતા પહેલાં એનું ફલ આત્માને કેટલું હેરાન કરનારૂં અને પરબવમા દુખ દેનારૂં થશે તે વિચારી મયાશકય રીતે પાપવૃત્તિથી પાછા હઠતા રીજો !

નિર્યામકની જરૂર—

ભગવાન શ્રી વજ્રસ્વામિજીને દશ પૂર્વધર બનાવનાર દશ પૂર્વ ધર શ્રી ભદ્રશુભ શુરેશ્રી જેવાએ પણ અધ્યયન માટે શ્રી વજ્ર સ્વામિજી પાસે જતા ભગવાન શ્રી આચરંસક્ષિતને કહ્યું કે -

“ઋચુશ્ચ વત્સ ! ધન્યોઽસિ, કૃતાયોઽસિ મુષ્ઠિરસિ ।

વિહાય યો હિ વ્રાહ્મણ્ય, શ્રામણ્ય પ્રત્યપન્નયા. ॥૧॥

અવાહ ક્ષીણશેપાયુઃ—કર્મા ત્વામર્યયેઽનય ।

કર્તુકામોઽસ્મ્યનશન, મય નિર્યામકો મય ॥ ૨ ॥ ”

“હે વત્સાં તું ધન્ય છે, કૃતાર્થ છે અને સારી બુદ્ધિનો સ્વામી છે કારણ કે તે બ્રાહ્મણપણાનો ત્યાગ કરીને શ્રમણ પણાનો સ્વીકાર કર્યો છે આજે હે અનય ! ઘણું ક્ષીણ થઈ ગયું છે અને થોડું બાકી રહ્યું છે આયુષ્યકર્મ જેનું, એવો હું તને અવ્યર્થના કહે છું કે—હું અનશન કરવાની ઇચ્છાવાળો છું માટે તું નિર્યામક થા.”

આવા દસ પૂર્વધરો પણ નિર્ધામકની તપાસ, રાખે છે તો તમારે અને અમારે તેની ચિંતા કેટલી રાખવી જોઈએ? જેમ રાજા મહારાજાઓ સરીરની રક્ષા માટે ડોક્ટરો સાથે રાખે છે, તેમ આત્માના પૂજારીને આત્માની રક્ષા માટે કોઈ તેના રક્ષકની જરૂર ખરી કે નહિ? ઘરમા, કુટુંબમા, પરિવારમા એક એક આત્મા તો એવો જોઈએ કે જે ચોવીરો કલાક પાપમાથી બચાવવા માટેની ચોપણા કર્યા કરે, એટલે કે એ એમ કસ્ટ કરે કે - “નાની જીવંતી છે, ક્યા સુધી ધંધા ને રાજગાર આરભ ને સમારભ! ચેતો!” આજ તો આથી ઉવડું જોલનાર પણ સારા મનાય છે, એ એક દુર્ભાગ્યની જ નીશાની ■ કે નહિ? તમારે પાપના ખાડામા ગબડવું ન હોય તો આવા એક આત્માને સાથી તરીકે રાખો કે જે સમયે સમયે તમને ચેતવે, - પાપને પાપ તરીકે સમજાવે. પૂઠે પડનાર જોઈએ આવા પૂઠે પડી પાપને પાપ તરીકે સમજાવી ચેતવનારાઓના ચોગેજ ઘણા આત્મા જયી ગયા છે, જયી જાય છે અને જયી જશે.

જ્ઞાની ગમે તેમ વર્તે તોયે ચાલે!

શ્રી બાપ્પભટ્ટીસૂરિવરણુ દષ્ટાત જોઈએ “શ્રી બાપ્પભટ્ટીજીની પ્રાય સોળ વર્ષની વય છે જીવાનીએ ચઢના અને સુમર્થ વિદ્વાન છે રૂપમા કામદેવ અને આમરાજ જેવા જેમના શિષ્ય છે, એમને ગુરૂએ આચાર્યપદ ઉપર સ્થાપિત કર્યા અને હિતશિક્ષા આપના દેશમાન્ધુ કે -

“અયાનુશિષ્યે ગુરુણા, વિધિવદ્વક્ત્રસણે ।

નારુપ્ય રાજપૂજા ચ, વત્સાનર્થે દ્વય દ્વદ ॥ ૧ ॥”

ગુરૂએ પ્રણામતના વિધિપૂર્વક રક્ષણ માટે કહ્યું કે - “હે વત્સ! તરૂણ અવસ્થા અને રાજાની પૂજા એ જાનને અનર્થના કશનાર છે” આ પ્રમાણે સાક્ષગીને ભગવાન શ્રી બાપ્પ ભટ્ટીસૂરિજી વિચારે કે કે આવી અનુપમ હિતશિક્ષા ભવેદધિનાતા પરમ સુરૂદેવ શિવાય અન્ય કોણ આપે? મારે એવું જીવન

બનાવવું ભોધ્યે કે શુરને 'આનો હુરૂપયોગ નહિ થાય' એવી ખાત્રી થવી ભોધ્યે આથી આચાર્યદેવ શ્રી જમ્પભટ્ટીસૂરિવરે-

મક્તં મક્તસ્ય લોકસ્ય, વિકૃતીશ્ચાશિલા અપિ ।

આજન્મ નૈવ મોક્ષ્યેડહ-મમુ નિયમમગ્રહીત ॥૧॥

‘ભક્ત લોકનું બોજન અને સઘળી પણ વિગધ્યોને એટલે કે ધી, દૂધ, દહીં, તેલ, ગોળ અને તળેલી વસ્તુનું આખી જીંદગી સુધી કઢીજ ભક્ષણ નહિ કરે’-આ પ્રકારનો નિયમ અગીકાર કર્યો. આથી શુરદેવને આનંદ થયો પણ હયા ન આવી, કારણ કે આ શુરદેવ તાત્વિક હયાણ હતો. આથી તેઓ પ્રકૃતિવત થયા, કારણ કે તેઓને શરીરની ચિંતા કરતા આત્માની ચિંતા વધુ હતી સોળ વર્ષની વયમાં આ ભાવના ‘વિગધ્યો વિકારનું ઘર છે અને વગર કારણે તેના ભક્ષણને શાન્તે પાપ કહ્યું છે. જે ચીજોથી પડવાનો સંભવ છે, તે ચીજોને વાતવાતમાં તજી દેવા તૈયાર થાય એ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાની અપૂર્વ આરાધના કરી શકે છે ત્યાગના મર્મને સમજનારા આત્માઓ ‘ત્યાગ અને વૈરાગ્ય હૃદયમાં છે,’ એમ કહીને પોતાની અશુભ પ્રવૃત્તિઓને કઢીજ બચાવ ન કરે આજ તો પોતાની જાત માટે કેટલાક કહે છે કે હૃદયથી વીતરાગ છીયે, પછી સસારમાં રહીએ તો વાધો શો? આ વીતરાગતા જૂઠી ભાઈ!, વીતરાગતા આવી તો સસારમાં રહ્યા છો શું કામ? બેઠા તો રાગમાં છો અને વિરાગી છું, વિરાગી છું-એમ સસારમાં રહીને પણ કહ્યા કરે એની અસર શું થાય? હૃદયથી વૈરાગ્યવાસિત, દુષ્કર્મના યોગે સસારમાં બેઠા હોય તો પણ એને દુઃખ થાય, પણ બચાવ ન કરે કે રહેવામાં વાધો શો?

(સલામાથી-એક પુસ્તકમાં લખેલ છે કે, ‘જ્ઞાની જમે તેમ બોલે, ખાય, પીએ, વર્તે તો હરકત નહિ આ વાત મને બેસતી નથી’)

તમારી વાતને હું સમજ્યો જે પુસ્તકમાં એ જાવના લખાણની વાત કરે છે, તે પુસ્તકમાં જે ઉપશમશેષિનું સ્વરૂપ લખ્યું છે તે, જૈનશાસ્ત્રથી તદ્દન વિપરીત છે અને ઉપરથી ‘વધા

રામા લખે છે કે ‘જાતે અનુભવેલું છે’ જે કાલમા જે વસ્તુના અનુભવનો શ્રી જિનેશ્વરદેવે નિષેધ કર્યો છે તે વસ્તુનો અનુભવ થવાનું તે પોતે જણાવે ॥ વધુમા આગળ આવતા, જોવા આશયનું લખ્યું ॥ કે —

‘આ વાત વર્તમાન આગમમાથી કદાચ નીકળે, છતાં ન નીકળે તો ગભરાવું નહિ, ભગવાન મહાવીરના હૃદયમાં જે વાત હતી એ અમે ભરાનર જાણીએ છીએ’

આ ઉપરથી સમજી શકાય છે કે તે આદમીને વર્તમાન આગમોનું પણ જ્ઞાન નથી, કારણ કે તે સબધમા તો કહે છે — ‘કદાચ નીકળશે’ તો પછી તેમણે ‘મહાવીરના હૃદયમા આ વાત હતી’ એ કયા જ્ઞાનથી જાણ્યું ? આ એક મહત્વનો પ્રશ્ન છે

જોવા આશયનું પણ લખાણ છે કે—‘હું કંઈક અદ્ભૂત કરવા માશુ છું કંઈક નવું કરવા માશુ છું પણ વાર છે આ વાત પવનથી પણ શુભ રાખાને આ વાત સાધુઓને કાને ન પડે એની કાળજી રાખાને નિર્વિક પ અવસ્થાની ભૂમિકાએ, પહોચી ગયો છું લગભગ તીર્થંકરપણાની કાટિમા મયો છું.’ વિગેરે. કોઈએ પૂછ્યું કે, ‘તીર્થંકર છદ્ધસ્થાવસ્થામા કેવલજ્ઞાન પામેજ નહિ, એ વાત ખરી ?’ ત્યારે કહ્યું કે ‘કુર્માપુત્ર કયા નહોતા પામ્યા ?’ પણ વાત એ છે કે, ભલા આદમી! કુર્માપુત્ર તીર્થંકર કયા હતા? કોઈએ શ્રી તીર્થંકરદેવો જ્યાં બિશ્વા લે ત્યાં પચ્ચ લીંચો પ્રગટ થવાની વાત પૂછી ત્યારે કહી દીધું કે, ‘એ તો શાઓની અતિશયોક્તિ છે!’ આવું આવું કહ્યું છે ‘આગમ બાગમ વાચવાની જરૂર નથી હાથમા ચાવી આવી ગઈ છે સાધુઓ આગમનો અર્થ કરે તે સાધ્યો નહિ એ અથ તો મને કાનમા કટકની જેમ ખટકે છે’ આવા આવા આશયના લખાણોનો પણ એ અર્થમા ખળનો છે સાચું જ્ઞાન ઢાડી પીટવા ન ઝેરે. કુર્માપુત્રને ગૃહસ્થપણામા કેવલજ્ઞાન થયું અને દેવતાએ ॥ માસ સુધી ઉપયોગ ન મૂક્યો, આળ્યા નહિ, ત્યાં એ જોવી રીતે રહ્યા છે કે કોઈએ એમને કેવલજ્ઞાની જાણ્યા નથી ઢાઢ્યો પોતાને

અભિમાનથી ઠાણો ન કહે વિરાગી ઠાડી ન પીટે કે હું વિરાગી છું. ઉપરના કથનમા શું બર્થ છે, એ બુદ્ધિશાલી ધારે તો સમજી શકે તેમ છે.

‘આત્મા ઉચી કોટિમા આવે ત્યારે ગમે તેમ ખાય, પીએ, વર્તે, બોલે તોયે એને કોઈ પૂછનાર નથી’ આ પ્રમાણે જ્ઞાની કહે? ઉચી કોટિના આત્મામા આવું સંભવે? તેનું કથન આવું હોય? આ તો શ્રીજિનેશ્વર દેવના શાસના સ્વરૂપને નહિ સમજવાથી નીકળેલા વચનો છે. ગુણ દેખાય તેના પણ ગુણને વ્યક્તિની પરીક્ષા કર્યા વિના જાહેરમા બોલતા ના. નીચામા નીચા આદમીમા સારો ગુણ હોય તો તે હૈયે રખાય, પણ એ શુદ્ધ માર્ગનો અનુયાયી કે નહિ એની ખાતરી થાત નહિ ત્યાં સુધી એના ગુણને બોલાય તો પરિણામ વિપરીત આવે માટે ગુણ અને ગુણાભાસને ઓળખતા રીંખો.

સ્વાદ્વાદ કે કુદ્દહીવાદ!

શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનનો વ્યવહાર પણ કેવો ઉમદા છે! ધર્મવ્યવહારની આ વાત છે. શ્રીમતી ચંદનબાલા અને શ્રીમતી મૃગાવતીજી, ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવની દેશના સાબળવા ગયા હતા ચંદ્ર સૂર્ય મૂળ વિમાને વહન કરવા આવ્યા હતા ચંદન બાલા તો સમય જાણી ગયા વિમાનેના પ્રકાશના સફાવે, મૃગાવતી દિવસ છે, એમ માનીને ત્યાં બેઠા છે વિમાન ગયા બાદ મૃગાવતી ચોકે છે અને મીઠા મકાનપર જાય છે રાત વીતી છે ચંદનબાલા નિદ્રામા છે મૃગાવતી ઇરિયાવહીનો આદેશ માગે છે ચંદનબાલા સ્હેજ નિદ્રામા હતા તે જાગી કહે છે કે - ‘મૃગાવતી! તારા જેવી કુલવાનને માટે આ શોભતું નથી’ હવે વિચારો કે શ્રીમતી મૃગાવતીજી ભગવાન્ શ્રીમાન્ મહાવીર દેવના સમોમ રણુમા બેઠા છે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવના અતિગયો એવા છે કે જ્યાં જાતિવૈરવાલા જતુઓ પણ મિત્રની જેમ મહાલે ત્યાં વિકારને સ્થાન પણ નથી મહાસતી મૃગાવતીજી પણ શુદ્ધ હૃદયથી બેઠેલા છે વખત ચર્પી ગયો છે એમ જાણવા છતાં બેઠા

હતા, એમ પણ ન હતું -એવો ઈરાદો પણ ન હતો છતાં મહા સતી શ્રીમતી ચંદનબાલા કહે છે કે -‘નિન્યાસનમા આ ચોક્ષુ નથી, આ વ્યવહાર નથી’ ચંદનબાલાજીએ મર્યાદિત શબ્દોમા ટકોર કરી શ્રીમતી મૃગાવતીજી માટે આ કામ જેવો તેવો કપડો નહોતો તેજ ચોક્ષને તો ચાખુદ દેખાડી એટલે બસ શ્રીમતી મૃગાવતીજી તો સજ્જડ ચર્મ નય ॥ અને ચિંતવે છે કે -‘જોડુ થયુ, ઉપયોગ ન સમજવાથી ન કરવાનું કામ થયુ આ બ્યાજળી નથી ગુરૂણીજી કહે ॥ તે બરાબર છે’ ઉત્તમ આત્માને ચોક્ષ શબ્દ કેટલી અસર કરે છે? મૃગાવતીજી ચંદન બાલાજીના ખગમા પહે છે ચંદનબાલાજીના મનમા કંઈ નથી ભવિષ્યમા ભૂલ ન થાય માટે કહુ હતું, પછી એ તો નિદ્રાગ્રસ્ત બની ગયા નિદ્રાગ્રસ્ત ચંદનબાલાજી તરફથી ઉત્તરનહિ મલવાથી મૃગાવતીજીએ બાણ્યુ કે ગુરૂણીજીને કૌપ થયો ‘ગુરૂણીને શાંતિ સમાધિ આપવી તો દૂર રહી પણ અશાંતિ કરનાર હું થઈ મારે પશ્ચાત્તાપ કરવો જોઈએ ગુરૂણીજી માફી ન સમર્થે ત્યાં સુધી માથુ ઉઠાવુ નહિ’ બસ, એજ દશામા પશ્ચાત્તાપ કરતા કરતા ક્ષપકશ્રેણિના યોગે શ્રીમતી મૃગાવતીજીને કેવલજ્ઞાન થયુ એ વખતે ત્યાં એક ક્ષણીધર નીકળ્યો શ્રીમતી ચંદનબાલાજીના હાથ પાસે થઈ પસાર વાય તે પહેલાં મૃગાવતીજીએ ચંદનબાલાજીના હાથ ખસેડ્યો ચંદનબાલાજી જાગૃત થઈ ગયા અને પૂછ્યું કે ‘મારો હાથ કેમ ખસેડ્યો?’

મૃગાવતીં ક્ષણીધર જતો હતો માટે ખસેડ્યો.

ચંદનબાલાં આવી અધારી રાતે ક્ષણીધરને જોયો કેવી રીતે ?

મૃગાવતીં આપની કૃપાથી

ચંદનબાલાં કંઈ જ્ઞાન થયુ છે ?

મૃગાવતીં હા ચંદનબાલા પ્રતિપાતિ, કે અપ્રતિપાતિ ?

મૃગાવતીં અપ્રતિપાતિ અને આ શબ્દો સાથેજ ચંદન બાલાજી ઉભા થયા અને પોતાથી કેવલીની આશાવના થઈ, તે બદલ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા અને પરિણામે શ્રીમતી ચંદનબા

લાજને પણ કેવલજ્ઞાન થયું જૈનશાસનનો બાવજાર આ છે આમ પોતે સસારસાગરને તરે ને જીતીનેય તારે. સ્યાદાદને નામે વૈરાગ્ય હોવા છતાં જ્ઞાનદૂર્વક સસારમા રહે એમ ? 'જ્ઞાની, વિરાગી, મરણ મૃજળ જ્ઞાનદૂર્વક ખાય, પીયે, સી સાથે હરે કરે, અને જૈનશાસનમા રહી શકે'—એમ જેઓ માનતા હોય તેઓનાથી દૂર રહી ચાલુ એમાજ શ્રેષ્ઠ છે સ્યાદાદના નામે, ધનની માફક જે તરફનો વાયુ વાય તેમા ફરનાર, સ્યાદાદનું ખૂન કરનાર છે એવા સ્યાદાદવાદીનો સર્ગ ભવેભવે ન મળે, એવું નિચાણ કરજો! એ નિચાણામાય કયાણુ મમાએણુ છે, કારણ કે આત્માને ત્યાં સ્યાદાદ શબ્દનો દુરપયોગ કરનારાથી બચાવવાની ભાવના છે આને કહે છે કે, ક્યાણુ આદમીનો દુષ્ટાણુ શુચ કહેવામા શું વાણે? પણ એમ કહેનારને પૂછો કે એક શુભના રાગી બનવા જતા હજારો દોષમા હુનિયા કૂમી ભય એનું શું ?

ગુણાનુરાગ એટલે ?

હું પહેલા કહી ગયો છું કે વેશ્યાની સુહરતાને વર્ણવવાનું મન થાય, બહુ સુહર છે—મહુ રૂપવાળી છે—એમ કહેવાની ભાવના થાય, તો એવી તાકાત કેળવજો કે એ સુહરતાની પૂઠે રહેવી વિપરીત પ્રવૃત્તિને ખુશી જતાવી શકે. એ સુહરતામા કોઈ લોભાર્થ જઈ વિવાસના માર્ગે ન દોરાય માટે એ સુહરતાની સુહરતા વર્ણવજો, ને એમા છુપેલા મગ-મૂત્રનું નિદર્શન કરાવજો! પણ ત્યાં તો કહે છે કે એમ દોષ જોવાય? ગુણાનુરાગના નામે ગુણા ભાસની પ્રશંસાથી, આત્મિકહિતની કલ્પ ન થઈ ભય તેની કાળજી રાખવી જોઈએ. લોભી વેપારીની સમ્મા, સમતા કદી ન વખાણતા. ચાહના પ્યાલા પાય, મૂછમા હસે, દાઢીમા હાય નામે, ભરભરું બતાવે પણ એથી સુખાતા ના, કારણ કે ઇન્દ્રિય લાભ મેળવવાની એ કરામત છે, એ રીતલાત છે ગુણા જોતા પહેલા વ્યક્તિની પરીક્ષા કરવાનું ન ચુકતા. ઉઠાવગી રોને, ખોદુ કહેનારાઓને, નવું સ્થાપનારાઓને, કુદરતી

રીતેજ શાંતિ કેળવવી પડે છે. કારણ કે તેઓ શાંતિ ન રાખે તો એમને સાબળે કાણુ? શુસ્સો કેને આવે? જેનું જાન્ય તેને

સ્વાદ્વાદ એટલે ?

તમે દુકાન પર બેઠા હો અને દુકાનમાં કોઈ ઘુસી જાય, તથા ઉપરથી તમોને આવીને કહે કે, 'આમા મારો ભાગ છે ને ? મેં બે લાખ ધીર્યાં છે ને ?' ત્યારે શુસ્સો કેને થાય ? તમે એમજ કહો કે, 'જા, જા, ઉઠાવગીર ! આવ્યો ક્યાથી ? એ વખતે ગાઠો પરીક્ષક તો કહે કે, 'આ કેવો શાંત છે ? તમારે એને પણ કહેવું પડે કે, 'ભાઈ ! સમજ્યાં કર્યાં વગર વચ્ચે ન પડો' પેલો ઉઠાવગીર આખા આમુ પણ લાવે કેના ભાપની દીવાળી ? તમે પણ મારો તોયે ચાટે, અને સવામો ભરે, એ વધારામાં એ વખતે વગી ખીજા ચાર આવીને તમને કહે કે, 'મૂર્ખા ! આ શાંતિમાં બેઠો છે અને તું શુસ્સો કેમ કરે છે ?' તમારે કહેવું પડે કે, 'એ શાંત કેવો છે તે હું જાણુ છું' આવી રીતિએ ધર્મનાશક શાંતિને વખાણનારો પણ પાપી છે મિથ્યા ત્વને પ્રચારનાર શાંતિની પ્રશસા કરનારો પાપી છે પાપાત્માને પુષ્ટિ આપનારો પણ બચકર પાપાત્માને ? સમ્યક્ત્વની ખીજા ભાવના, પ્રમેહ ભાવના છે પ્રમેહ ભાવનાના ઉપાસકો અયોગ્યની પ્રશસા કરતા બચે, તે માટે જ્ઞાની પુરૂષોએ મિથ્યામતિના શુભ વર્ણનને સમ્યક્ત્વના ચોથા દ્વપણ તરીકે જોલખાવ્યું આ બેમાથી એક હો અને એક મૂકો તો નાશ થાય, એમાં આશ્ચર્ય શું છે ? શ્રી જિનશાસનનો અનુપમ સિદ્ધાંત જે સ્વાદ્વાદ, તે ખાસ સમ જવા જેવો છે તે અનેક પદાર્થોને સુસ્થિત જનાવનારો છે બધામાં પોલ રાખે, એ તો સ્વાદ્વાદ નહિ પણ કુદડીવાદ કહેવાય એ વસ્તુને જે જે સ્વરૂપે હોય, તે તે સ્વરૂપે ઘટા વવી, એનું નામ સ્વાદ્વાદ છે સ્વાદ્વાદના નામે ગમે તમ ચલાવનારાઓ ખરેખર શ્રી જૈનશાસનના વૈરી છે જ્ઞાની પુરૂષો સલાહ દે છે કે, એવાથી છેટા રહો, અને સદ્ગુરૂની નિશ્રાએ રહેના શીખો

શિક્ષણ કેવું હોવું જોઈએ ?

બાપ્તિની માનતા હતા કે ગુરૂની વિચારણા બરાબર છે શાસ્ત્રે આગેવાનો પર મોટી જોખમદારી ઠેલી છે, કારણ કે એની પાછળ મોટો સમુદાય છે શ્રીજિનશાસનમા આગેવાન તરીકે રહેવા ઇચ્છનારથી શ્રીજિનેશ્વરદેવના શાસનથી વિપરીત જતી વાતો બોલાયજ નહિ જે આગેવાન, શ્રીમાન કે વિદ્વાન, શ્રીજિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાનો વિરોધ કરી પોતાના આત્માને શ્રીજિનેશ્વરદેવના પવિત્ર માર્ગની મામે ચ્વચ્છદી બનાવે-તેવાને શ્રીજિનેશ્વરદેવના શાસનમા રહેલો એક પણ માણસ કયી રીતિયે વખાણે ? કારણ કે શ્રીજિનેશ્વરદેવના શાસનમા શિક્ષણજ તેવું ઉચ્ચ પ્રકારનું છે એ શિક્ષણને પામેલાઓ પ્રભુમાર્ગની વિરૂદ્ધ પ્રવૃત્તિ કરનારાનો સાથજ ન કરે અને આગી વિદ્યા પણ કોનું નામ ? જે વિદ્યા પાપના અખતરથી પાછા ન હકાવે, તે વસ્તુત વિદ્યાજ નથી લહેલો ચક્ષુ તદ્દા બોલે ? જીભ પર અકુશ ન મૂકે ? શાસ્ત્રને, ધર્મને કે સત્ય વસ્તુના સેવનને હિમ્મતગ કહેતા પહેલા તે પોતાની છાતીમા ખજર લોકવાનું વધુ પસંદ કરે ! પણ જે વિદ્યા કે શિક્ષણથી પાપની ભીરૂતા ઉડી જાય, આરભ સમારભની વૃદ્ધિ થાય, પ્રાણીનો સહાર કરતા કપારી સરખી પણ ન થાય, તે વિદ્યા કે શિક્ષણને જૈનસમાજ કયી રીતિયે નિભાવી લે ? ધર્મરસિક એવા જૈન સમાજના પૈસાનો ઉપયોગ એવો નજ થવા જોઈએ ઉત્તમકુલમા જન્મ પામેલા આત્માને શિક્ષણ અને વિદ્યા એવા પ્રકારના આપવા જોઈએ કે, જેમ જેમ લણતો જાય તેમ તેમ પાપથી ડરે, તેની જુદી પાપથી બચાવનારીજ થાય પાપથી બચી સન્માર્ગે જાય, તેજ નાચો પડિત હવે આવો મુનિવર શ્રી નદનમુનિના ભવમા એ મુનિવરે જ્ઞાનાચારના આઠ પ્રકારમા લાગેલા અતિચારની આલોચના કરી-હવે દર્શનાચાર એના આઠ પ્રકાર —

૧ નિશ્ચિન્તિ ૨ નિઃકલ્પિત ૩ નિર્વિચિન્તિત્ત્વા ૪ અમૃદ દષ્ટિ ૫ ઉપવૃત્તિ ૬ અધ્યયન ૭ વાત્સલ્ય ૮ પ્રજ્ઞાવના

દર્શનાચારના આ પ્રકાર ન પાળે એનું સમ્યક્ત્વ ટકે નહિ, કદાચ ટકે તો મલીન વાય અને મલીન થાય ને નુધારવાને પ્રયત્ન જો ન થાય તો પરિણામે નાશ થયા વિના રહે ?

૧ નિશ્ચિત—શ્રી જિનેશ્વરદેવના વચનમા જરા પણ શકા નહિ એમને જોટું જોવવાનું કાર્ત્ત્વ કારણ નથી માટે તેઓનું જ્ઞાન ત્રિકાલાબાધિત હતું વીમળી સદી એમના જ્ઞાનની દૃષ્ટિમા હતી તમને અને અમને જો ઝોગખતા હતા એમની દૃષ્ટિમા આપણે આવેલા કે નહિ ? કેવલજ્ઞાની હતા કેવલજ્ઞાની, ત્રણે કાલના સર્વ દ્રવ્યો, પર્યાયો સાથે, એકે સમયે બરાબર જાણે એટલે એમની આજ્ઞા આ ઝવને પણ અપર્શાને નીકળેલી છે

૨ નિષ્કાક્ષિત—પરમતની અભિલાષા કરવી તે કાશા અહીં કરતા પોતાની દૃષ્ટિમા બીજે કાકે અધિક દેખાય, અધિક યોગે લેવાની ઈચ્છા થાય, જો સમ્યક્ત્વનો દોષ છે સુલસાનું દષ્ટાત તો જાણે છે. અખડે તીર્થ કરવું ૩૫ વિઠ્ઠુ—ખારે પરિવર સામે બેસાડી દેશના દેવા માડી બધા ગયા બધા કહે કે ‘તીર્થ’ કર આવ્યા.’ કહેનારે સુવસાને કહ્યું કે ‘તીર્થ’ કર આવ્યા’ સુલમાએ પૂછ્યું, ‘મહાવીર ?’ જવાબમા ‘ના, બીજા’ સુવસાએ કહ્યું, ‘હાથ નહિ’ તોયે કહેનારાએ કહ્યું ‘જોવા તો જા’ સુવમાએ કહ્યું, ‘સર્વજ્ઞના અનુયાયીએ એવું જોવાનું હોતું નથી’ સમ્યગદૃષ્ટિ નાટક ચેટક જોવાની ક્રિયાને ઉપાદેય માને ? નાટક ચેટક જોવાની શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા છે કે નહિ ? પ્રતિક્રમણના અતિચાર આવડે છે કે નહિ ? સુબર્ષ થહેરમા ચૌદશ જેવા દિવસે પ્રતિક્રમણ ડેટલા કરે છે ? થોડા-સોના આશરે અહીં ડરે, સો એક ત્યાં કરે કદાચ થોડા ઘેર કરે, પણ થોડા

(સલામાથી-વીસ હજારમાથી બને)

કારણ ? વિદ્યા વધી, વિજ્ઞાન વધ્યું, શક્તિ વધી, એથી કેમ ? વિચારો કે કોઈ જાતની વિદ્યા અને શિક્ષણ વધે, તેમ શુ શુ વધવું જોઈએ ? કહેશે ડીગ્રી મેળવના માટે એ છે માળખ ખાળકને સ્તૂતમા, હાઈસ્કૂલમા, કોલેજમા વર્ષો સુધી ભણાવે, ક્ષય

થાય ત્યા સુધીય લણાવે, પણ જે પાપ વરસ પ્રકરણાદિ લણાવવાની કુરસદ નથી નાતુ બાળક રમે, મોટુ થાય, એટલે રુદ્ધે જાય, પછી કયાથી આ લણી શકે ? કહેશે ચોપડીયો વધતી ગઈ ત્યા ચારની છ ચોપડી થાય તો ભલે, વાચે, પરીક્ષા નજીક આવે ત્યા તો વાકા વગી વગીને ગોળે, અને પાસ થઈ ડીઝી મેળવે કેટલાક ડીઝીવાળાને પણ આજે ડીઝી હોય તોય નોકરી મળતી નથી-લણેલાને અલણ પામે જોળા પાથરવા પડે છે એવું ભણ્યું કે તમારૂં જ્ઞાન જોઈ દેખનારને પણ થાય કે કાક વસ્તુ છે ભણેલો બોલે, ચાલે અને ઉઠે, એવી રીતે કે દેખનારને થાય કે કેટલો સુયોગ્ય, નમ્ર, અને શાત છે ભણેલો આદમી ઉચો ચાલે ? ભણેલો, દેવ-શુદ્ધ-ધર્મની મરકરી કરે ? વીસમી સદીમા સાધુ ન જોઈએ એમ કહે ? કયો દુનિયાનો કાયદો છે કે જે ધર્મની આડે આવ તો હોય ? પણ આ ઉપરથી હું એમ નથી કહેતો કે, તમે ભણાવોજ નહિ શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનને પામેલો તો એમ કહે કે તમારા સતાનોને, કોમના સતાનોને, ભણાવવા ખાતર તમારા ઘગ્ગાર તારાજ થાય ત્યા સુધી આપો, પ્રેમથી લેટો, ભણાવો ભાઈ તરીકે, પુત્ર તરીકે આપો આપો અને આપો પણ એટલું તો જરૂર ચોચવાનું કે એથી ઘરનાજ આગણામા બાવળીયા ન ઉભા થાય આખા થતા હોય તો કયો હીણભાગી નિયેધ કરે ? અંજાને બદલે બાવળીયા થઈ, માર્ગને કટકોથી દુર્ગમ બનાવી દે, એવા જ્ઞાનને પોપનાનો ઉદ્દયોપણાપૂર્વક એકે એક ગામનપ્રેમીએ નિયેધ કરવોજ જોઈએ આવી સત્ય વાતોને ઉલટા રૂપમા ગોઠવી, અત્રે નહિ આવનારા અજાણુ જીવોને મુઝવનારા, પોતે મ્વય રૂબે છે અને બીજાને રૂબાડે છે અમારે તો શ્રી જિનેશ્વર દેવના મિદ્ધાત જગતને બતાવવા છે એ સિદ્ધાંતો જગતના જીવો મમજે અને આરાધે તથા તે આરાધનાના પ્રતાપે અતત મુખના સોખના થાય, એજ એક અમાગી મન કામના છે

૩ નિર્વિચિકિત્સા-જ્ઞાનીએ કહેવ અનુદાન સેવવાથી ફલ મળશે કે નહિ, એની શકા એ વિચિકિત્સા-એ દોષ એ ન

કરવો તે નિર્વિચિકિત્સા જ્ઞાનીએ કહેલ અનુષ્ઠાનની તેવાનું કળ ન મળે, એ બનેજ કેમ?

૪. અમૂઢ દષ્ટિ-જ્ઞાનીએ કહેલા વચન દીર્ઘદષ્ટિએ વિચારે, મુઢર બુદ્ધિએ સમજે, વાત વાતમા જેમ તેમ ન જોલે

૫. ઉપવૃહણુ-શાસનમા જે કોઈ ગુણી હોય, શુદ્ધ ગુણનો પૂતળી હોય, શુદ્ધ ગુણનો પ્રકાશક હોય, તો તેની નેવા પ્રશંસા કરતા આંચકો ખાય નહિ ગુણવાનની પ્રશંસા કરતા ગુણવાન ગુણમા આગળ વધે છે અને દુનિયા ગુણને પામે છે

૬. સ્થિરીકરણુ-ધર્મ પામેલા આત્માને પ્રભુમાર્ગમા સ્થિર કરવો એટલે કે તે સ્થિર થાય તેના આશ્વિહિત ઉપાયો યોજવા

૭ વાત્સલ્ય-શક્તિ મુજબ સાધર્મિનું વાત્સલ્ય કરવું

૮ પ્રભાવના-શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનની પ્રભાવના જેથી જેવી થાય તેવી તેવી ક્રિયાઓ અને પ્રવૃત્તિઓ કરવાના પ્રયત્નો કરવા

વ્યાખ્યાન ૩૪ મું

કરવાનું શું ? કદ્યું તે, કે કદ્યું તે ?

ક નિયા જે રીતે મનુષ્ય જીવનની સફળતા કપે છે, તે જાતિની સફલતા જ્ઞાની પુરો કરતા નથી દુનિયાએ એમા સફલતા કપી છે કે, જો સિદ્ધિ મળે, મોજશોખ મળે, અને શાહ તરીકે રહી નામનાથી જીવીએ જ્યારે આ મહા પુરો તો સફલતા જૂદા પ્રકારની કહે છે, આ જીવનને-આ માનવજીવનને, આ જ્ઞાનીઓએ લોગનુ માધન વચ્ચે નથી અતિશય અસંપૂર્વક લોગવેલા લોગનો વિષાક લોગવવાનું

મુખ્ય ધ્યાન નરક છે અને ઉગ્ર લોગોનો ઉપભોગ કરવાનું ધ્યાન સ્વર્ગ છે હવે આ મનુષ્યગતિની મહત્તા શા માટે? લોગને અગે જો હોય તો તે દેવગતિમા વધારે લોગ છે મનુષ્ય લોકની તો દુર્ગંધ વધુમા વધુ પાચનો યોજન ઉછળે છે દેવલોકની દૃષ્ટિએ આ લોક ઐતલો ગદો છે કે ઇન્દ્રાદિદેવો શ્રી તીર્થ કરદેવના કયાણુડ આદિ વિશિષ્ટ કાચ્છો શિવાય મનુષ્યલોકમા આવતા નથી. લોગનીજ મહત્તા સમજવાની દોય તો તો સસારની ચાર ગતિમા પહેલે નબરે દેવગતિ છે, ઐતલે માનવલવની એથીય વિશેષ મહત્તા છે, એમ જ્ઞાનીઓ ન કહેત ત્યારે સાળીન થાય છે કે આ ગતિ લોગને માટે તો નથી તો પછી એની સાર્થકતા માટે શુ જરૂર જોઈએ? શ્રી તીર્થ કરે કહ્યું તે કરવાનું કે ક્યું તે? શ્રી તીર્થ કરદેવ લોકોત્તર મનુષ્યયોનિમા રહ્યા માટે મનુષ્ય ખરા, પણ જો લોકોત્તર પુરૂષ! જો પરમપુરૂષ જેવા થવાની ક્રિયા સમજનારે આ પરમપુરૂષે ક્યું તે કરવાની વાત કરવા કન્તા, કહ્યું તે કરવાની વાત કરવી સાગી છે આપણે થોડું ને કરીયે છીયે, તે જો મહાપુરૂષની આજ્ઞામા સમાઈ જાય છે જો પરમપુરૂષ ને રીતનું જીવન જીવ્યા, તેજ ધર્મ હોય તો આલેથીજ ન ચાલે શ્રી તીર્થ કરદેવ માતાના ગર્ભમા આવ્યા, ત્યારે ત્રણ જ્ઞાન માથે લઈને આ યા આપણે શુ લઈને આ યા? (મવામાથીં જો) જો પંચ કેવા? ખાતુ કેવી રીતે અને મૂલત્વ કેવી રીતે, જો પણ માતાને ગીખવાડવું પડે શ્રી જિનેશ્વરદેવનું જીવન તો શ્રી જિનેશ્વરદેવજી જીવે. આગરની મરખામણી સાગર માથે થાય, તલનાડા માથે ન થાય! સાગર કેવો? તો કહેવાય કે સાગર જેવો ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ કેવા? ઉત્તરમા એજ કહે વાય કે ભગવાન શ્રી સુખલદેવ સ્વામી આદિ જેવા! ભગવાન શ્રી સુખલદેવ સ્વામી કેવા? એનો પણ એજ ઉત્તર દોય કે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ જેવા અથવા ભગવાન શ્રી સીમધર-સ્વામી આદિ જેવા જો મહાપરંપરા સામર્થ્ય, જો પરમપુરૂષની

અપ્રમત્તાવસ્થા, એ પરમર્ષિનું સયમ, એ બધું એ નિરાશુ ! આપણે તો એ તારકની આજ્ઞાનેજ અનુસરવું જોઈએ : આપણી સામે જો એકલું શ્રી તીર્થ કરદેવનું જીવન ધરવામા આંચું હોત અને એ જીવન મૂળજી જીવું એજ ધર્મ છે—એમ કહેવામા આંચું હોત તો, કમતાક્રાંત એવા આપણું થાત શું ? શ્રી જિન કથિત ત્રિપાલીના ચોગે શુભાચ્છેલી આ દ્વાદશાગીમા ભગવાન્ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા ન સમજાવી હોત ને માત્ર શ્રી જિનેશ્વર દેવના જીવનરૂપી આરીસામિ સામે ધરી એમ લખ્યું હોત કે— ‘જે આમ વર્તે’ તેજ સુક્ષિતમા જાય’—તો તો એ જોઈને જ આપણે તો મુઝાઈ ગયા હોત શ્રી જિનેશ્વરદેવનું સયમ, દાન, શીલ, તપ,— એ મધજી અનુપમજી હોય છે વાણીથી એનું સંપૂર્ણ વર્ણુનેય ન વદાય ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવે જે દાન, જે શીલ, અને જે તપ ધર્યું તેને અમૂક અથે તમે કરો તે ભગવાન્ શ્રી મહાવીરે કર્યું તે કર્યું, એમ ન કહેવાય પણ, કહ્યું તે કર્યું એમ કહેવાય ભગવાન્ શ્રી મહાવીરદેવે જે રીતે પોતે સયમ પાળ્યું, તેજ રીતે મયમ પાળવાનું કહી એમ ફરમાયું હોત કે ‘જેણે કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી સુક્ષિતપદ પ્રાપ્ત કરવું હોય તેણે સયમ અગીકાર કર્યા બાદ કેવલજ્ઞાન થાય ત્યાં સુધી ભૂમિ ઉપર એમવું—સુવું વિગેરે કરવું જ નહિ’ તો કેાઈ પણ સયમી તથા કેવલજ્ઞાની થઈ શકે ખરા ? ભગવાન્ શ્રી તીર્થ કરદેવ જેમ મતે શબ્દ વિના સામાયિક દ હક ઉચ્ચરે છે, તેમ આપણે ઉચ્ચરીએ તો ચાલે ? નહિ જ કારણ કે તેઓ સ્વયસંતુષ્ટ છે, અને આપણે તેવા નથી એટલે તે પુરૂષસિંહો સ્વયસંતુષ્ટ તરીકે વિચરે પણ આપણે તો તે તારણહારોની આજ્ઞા મૂળજી વર્તવાનું આપણું વાસ્તવિક હિત પણ તેમાજ સમાયતું છે એ પરમપુરૂષોને ત્રણે જ્ઞાન સહચારી હતા, એના ચોગે તે પરમપુરૂષો જાણતા હતા કે અમૂક વર્ષેજ મને સયમની પ્રાપ્તિ, કેવલજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ અને સુક્ષિતપદની પ્રાપ્તિ થવાની છે, એટલે તેઓ અયમંતુષ્ટપણે વર્તે તેમ જો આપણે વર્તવા જઈએ તો તેનું પરિણામ શું ? શ્રી જિનેશ્વર

દેવોનુ જીવન એટલુ બધુ અનુપમ છે કે જેની સગ્ગા-
મણી સમગ્ર વિશ્વમા અન્ય કોઈની સાથે થઈ શકે તેમ
નથી. માટે મુક્તિ માધવીજ હોય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની
આજ્ઞામા રહેવું, એજ હિતાવહ છે સપૂર્ણ અને અતિ-
શાચી શ્રુતજ્ઞાનના ધરનારા શ્રી ગણધરદેવો પણ તેજ
વસ્તુને સાચી અને શકા વિનાની કહે છે કે જે શ્રી
જિનેશ્વરદેવોએ કરમાવી માટે દેવે દેવે સમ્યગ્દષ્ટિ
આત્માએ તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાનેજ પોતાનો
આદર્શ બનાવવો જોઈએ એ આદર્શના પાલનના યોગે
શ્રી જિનેશ્વર થાઓ, તો ખુશીથી શ્રી જિનેશ્વરના જીવન
જેવુજીવજો, પણ તે સ્થિતિની પ્રાપ્તિ થયા વિના
'મોટા કંઈ તે કરવું' એવી ઘેલછાનો પ્રચાર કરશે તો
પાયમાલી થશે. આ વસ્તુ સમજવા માટે એક દષ્ટાંત આવે
છે, તે જરા ધ્યાનમા રાખવા જેવું છે

કર્તુ કરનારે નોકર—

એક ખેડુત હતો, એણે એક નોકર રાખ્યો નોકરે પૂછ્યું
કે 'મારે કરવું શું?' ખેડુત કહે છે કે 'હું કંઈ એમ તારે કરવું'
નોકરે ગાડવાળી કે 'એ કરે તેમ કરવું' એક દિવસ જાને જણા
માથે પાણીનો ઘડો મૂકી જેતરમા કામ કરવા આ યા આગળ
જતા અચાનકે કંઈક ભરાવાથી ખેડુતના માથેથી ઘડો નીચે પડી
ગયો, નોકરે પણ ફેંકી દીધો, કારણ કે માલીક કરે એમ કરવું
રહ્યું ખેડુતે પૂછ્યું, 'તે કેમ ફેંક્યો?' નોકરને તો માલીક કરે
તેમજ કરવાનું હતું અને જોલે તેમજ જોલવાનું હતું! એટલે
ઉતર આપવાને બદલે નોકરે પણ સામે પૂછ્યું કે 'તે કેમ
ફેંક્યો?' આથી ગુસ્સે થઈ ખેડુતે ગાળ દીધી, એટલે નોકરે પણ
ગાળ જ દીધી ખેડુતે નોકરને માર્યો એટલે નોકરે માલીક ખેડુ
તને માર્યો થઈ અપાઝખી ખેડુત તો ગભરાયો કે આ અલભસ્ત
મારો પ્રાણ લેશે આગળ ખેડુત નાઠો એટલે પાછળ નોકર નાઠો
કાંટિ ધોતીયુ ભરાવાથી માલીક એ કાઢીને નાઠો એટલે નોકર પણ

ધોતીયુ કાઢીને જ નાકો માલીક ઘડને ખૂણે જઈ બસાયો, એટલે નોકર પણ ઘડમા જઈ ખૂણામા ભગ્યો શેઠ નોકરની આ મૂર્ખાઈ બરી લવાઈ જોઈને એક શાણા આદમીએ આવી સમ જાળ્યા, ત્યારે ખેડુત પોતાની બૃહ મમજ્યો માટે જ કહેવું પડે છે કે, માલીક કરે તે કરવાની વાન આળાગોપાળમા ઠસી ગઈ તો પરિણામ ઘણું જ ખજાળ આવવા ન લવ છે નોંદરે શેઠ કહે તેમ કંઠવાનું ન હોય, પણ શેઠ કહે તેમજ કંઠવાનું હોય આજ્ઞા મૂળજ સચમ પાળનાગ મુક્રિ પડે ગયા એક એક જિનેશ્વરદેવના શાસનમા સખ્યાજ ધ જ નહિ, પણ અસખ્ય આત્માઓ મુક્રિતએ ગયા તેમા એક પણ શ્રી જિનેશ્વરે કર્યું તેમ કરવાથી નહિ! પણ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા મૂળજ કરવાથી ગયા માટે આપણે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા મૂળજ જ ચાલવાનું આપણી યોગ્યતા મુજબ તરવાના સાધન જતાવનાર ભગવાનને 'એમની દયા જોઈ' એમ કહેવાય? કોઈ મોટા માણસને કહો કે, 'તમે સેક કલાસમા બેનો અને હું ચર્ક કલાસમા?' પેલો કહે કે, 'ભાઈ તારી મિથિતિમા આનંદ માન આજે કદાચ હું બેસાડીશ પણ પછી શુ? એ મિથિતિમા તારા જીવનની શાંતિ છે, નહિ તો અશાંતિમા મરી જઈશ'

વિશ્વામ વચન ઉપર કે પુરૂષ ઉપર?

આજ્ઞા એજ આદર્શ! જ્યાં આજ્ઞા ઉપર બહુમાન છે, ત્યાં આજ્ઞા કરનારનું બહુમાન આવીજ ગયું આજ્ઞા પ્રત્યેના બહુમાન વગરનો આદમી યજ્ઞિનું બહુમાન કરે તો તે કપટી છે આજે કહેવાય છે કે 'વચન વિશ્વાસે પુરુષ વિશ્વાસ.' ત્યારે શાસ્ત્ર કહે છે કે એ તો અણસમજી માટે કાલ્યા માટે તો 'પુરુષ વિશ્વાસે વચન વિશ્વાસ' એવા પણ દુનિયામા પડ્યા છે કે જેના વચનો મીઠા હોય પણ હૃદય ઝેરી હોય એક મોટો આદમી તમને કહે કે 'તું નાલાયક છે' અને એક રસ્તે આવતો અદનો આદમી કહે કે 'તું નાલાયક છે' પણ એ વચનની અસરમા કેટલો ફરક પડે છે, તે વિચારો 'નાલાયક' શબ્દ બેઉનો સરખો, પણ અમર તો

મોળના કોનામીજ થાય રત્ને ચાલુનુ રને તો કહી દેનાય કે
 'જા, જા, તારા જેવા ડંક છે' કારણ કે એવી રીતિએ યદા
 તદા બોવનારા ગમારોની સખ્યા આ દુનિયામા નાની મુની નથી,
 પણ કોઈ મોટા માણસ બોલે ત્યારે થાય કે 'જરૂર, એમણે
 મારામા કંઈક ખામી જોઈ હશે, નહિ તો એ બોલે નહિ' ટુનિ
 યાના અર્થ અને કામના સેવકોને પણ આ રીતિ અગીકાર કરવી
 પડે છે. જોશીસમા પરસ્પર ગમે તેવું બોલે કે ક્રિમ કામ
 કરતો નથી. તો એનીં અસર ન થાય, પણ જોશીમગ આવે,
 એ બોલે પણ નહિ, જગ આખજ માન ફેરવે કે ટપ નીચી
 મુઠીએ કામ જવા મહી પડે, કાગળ કે મહુ એ મમને છે કે,
 શેરો મારતો એ જોશીસરના હાથમા છે વચન પરથી વ્ય
 ક્ષિત્તી કિંમત આકનાની જનશામનમા નથી કહી પાર
 ધિની ક્રિયા કેવી? પારધિ શરૂઆતમા તો ઉદાર બની જાય
 જાય બીજાની, અનાજ નાખી, પક્ષીયોને ભોજન કરવા આમત્રે
 એટલું અનાજ નાખે કે પક્ષીયો ખાતા વાકે એક પડી એક,
 એક પડી એક, એમ આવી આવીને એમ્મેજ જાય પેવાની
 માવચેની એટલી બધી કે જરા પણ અવાજ ન થાય સામેથી
 કોઈને આવતો જૂએ તોયે એ બોલે નહિ, એટલુંજ નહિ, પણ
 આવતાને અવાજ કરતો અન્કાવવા એ મુખને દયાળુ બતાવી
 આઠા હાથ ધરે જાણે કે મનાદયાળુજ ન હોય એ રીતિયે
 'પક્ષીયોને ત્રાસ ન વાય, ભોજનમા અતરાય ન થાય' એની
 પૂરી કાગળ રાખતો જણાય પેલો આવનારો પૂડે કે 'આ છે
 કોણ?' કે જે પક્ષીયોનો પરમ ઉપકારી હોય તેમ ધીમે ધીમે
 આવે છે બોલતો પણ નથી અને મુખના આકારવી તથા હાથના
 ઈમારાથીજ વાતો કરે છે એ વળતે જો કોઈ એ પૂછનારને એમ
 કહે કે 'એ દયાળુ પશુરક્ષક છે' તો તો કીડ પણ કોઈ એમ
 કહે કે 'ભાઈ' એ તો પાગધિ છે' તો એ શુ કરે? એવો
 મોટો અવાજ કર કે એકેએક પક્ષી ઉડી જાય અનાજ નાખીને
 દયાળુ પણ ન કરે એટલા અમાલમા પશુરક્ષાનો બાહ્ય પ્રયત્ન

એ પાન્ધિ કરે, કાગળ કે એને તો થોડું અનજ્ઞ નાખી તમામ પક્ષીયો પકડી લેવા છે. જો હવે કે એ પારધિની દેખીતી સુદર એવી પણ ક્રિયા સારી કે નરસી? અહીં મધ્યસ્થ બનાય કે? ગમે તેમ તોયે અનાજ નાખવાની ઉદારતા અને સાચવવાની પ્રવૃત્તિ તો કરીને? એની દેખાતી ઉદારતા, દેખાતી રક્ષાની પ્રવૃત્તિ એ બધીયે શુ અહિંસાની પ્રવૃત્તિ છે? નહિજ આવા કારણોને લઈને જાની કહે છે કે, કેવલ ક્રિયા કે વચનના આધારેજ ભૂલ્યા તો પગિણામ ખરાબ આવશે પહેલી પરીખ્યા વ્યક્તિની-પુત્ર-પત્ની અને પછી એની ક્રિયાનો આદર શાહુકારની પેઢીનો સામાન્ય દશ રૂપીયાનો પગારદાર નોકર તમારે ત્યાં આવે અને એ શેઠની ચીઠ્ઠી આપે તો પચાસ હજારનો ચેક ફાડી આપે પણ શાખ વગરની પેઢીનો માલીક પોતે આવે તોયે પ્રથમ તો ચોખખી નાજ કરે. કદાચ એની ગરમ પડે, એ માણસ કંઈક કામનો હોય, તો તમે કહી મોં કે બાળે લીજેડીમા રૂપીયા નથી વ્યવહાર પણ સારા વચનના નામે નથી ચાલતો, પરંતુ વ્યક્તિના નામથી ચાલે છે ‘પુત્રપ વિશ્વાસે વચન વિશ્વાસ’ ગાખનારો કદી ભૂલો પડે નહિ સજ્જનના કરતાં દુર્જનના વચનો વધારે મીઠા હોય છે દુર્જનની છાશમા મધુ અને હૃદયમાં હળાહળ ઝેર હોય છે, મજ્જનના હૃદયમા કેવલ મધુજ ભરેલું હોય છે. છતાં પ્રસંગે હિંતની ભાન્નાથી વચનમા ઉપલક્ષ્ય કંદુતા પણ તેને લાવવી પડે ને? છોકક ગમે તેવું તરફડે, રોતું કકળતું હોય, તોયે માના બની ઉપર પગ મૂકી દવા પાય પાડેશણો બાવીને કહે કે ‘માઈ આ શુ કે છે? આમ તે દવા પવાતી હશે!’ મા કહે કે-‘જેનો! તમે તમાર વેર જાણો મ્હં છું’ એ વખતે આ કાઠા ઉભા દોય તેઓ પણ જોડે કે-‘એ એની માના છે માના બીજું કંઈ પાય નહિ માતા પાતી હશે એમા જરૂર બાવકનું હિંતજ હશે’ એવી બાવીને લાત મારે તોય સારી લાગે, પણ દુરમન ‘વધારે’-કહે તોય શક થાય કે ત્યા

ખાડો તો નહિ હોય! શ્રી જિનેશ્વરદેવ નિયત થયા છે શ્રી જિનેશ્વરદેવ ગગાદિ ચતુષ્પર જય મેળવી ચડ્યા છે એટલે આપણે માટે તો એમણે જે ઈશુ તેજ ધર્મ પુરુષની પ્રામાણિકતા પર વચનની પ્રામાણિકતા છે આપણે તો દરેક ક્રિયામાં શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા જ બોવાની શ્રી જિનેશ્વરદેવે તીર્થની સ્થાપના પણ કેવલજ્ઞાન થયા પછી જ કરી, પહેલા નહિ તીર્થ કરનામ કર્મનો વિપાકોદય પણ કેવલજ્ઞાન પછી જ લોગવાય, પહેલા નહિ પહેલા પણ ઇંદ્રો આવે, 'મેવા-મહોત્સવ કરી જાય પણ કેવલજ્ઞાન થયા પછીની મેવા વિગેજે ભિન્નજ હોય છે કેવલજ્ઞાન થયા પછી તો દેવતાઓ, ભગવાનને જમીન પ-પગ પણ માઠના ન દે ઓગળા મુવર્ણના કમળ ગોઠવ્યે જ જાય કેવલજ્ઞાન પછીના રૂપ, રંગ, માદ્યબી બધુએ નિરાણુ જ હોય છે ઓછામાં ઓછા એક કોડ દેવતાઓ તો કાયમ મેવામાં રહે છે જ કલિગવ સર્વજ્ઞ ભગવાન શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની મૃતિ કરતા કહે છે કે —

“દ્વય વિરુદ્ધ ભગવન્! તવ નાન્યસ્ય કસ્યચિત્।

નિર્ગ્રન્યતા પરા યા ચ, યા ચોર્ચશ્ચવ્રવતિતા ॥૧॥”

હે ભગવન્! ઉત્કૃષ્ટ પ્રકાશની નિર્મલતા, અને ઉચ્ચ પ્રકારની ચક્રવર્તિતા,—આ બે પ-૨-૨ તદ્દન વિરુદ્ધ જની બન્ને વસ્તુઓ એક આપનેજ ઘટે, બીજા કોઈને જ નહિ

એવા અનુપમ ધર્મ-વડીની આજ્ઞામાં બે આત્મા સ્થિર ન થાય, તો આ જીવની સાર્વકતા શી? આ દુર્લભ જીવનની માર્થકતા માટે આગવગા કાફા માગ્યાનું રહેવા દર્પ, જ્યા ત્યા ‘સળ મે હુમ’ એ દેખાડવાની મન ડામના નજી દેવાની અને ‘અમે પણ કાંડ ડીચે’ એ બૂલી જવાની જરૂર છે આચા અન્ય ગૃહદિને શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા આગળ મસ્તક નમાવતા શરૂમ નજ આવવી જોઈએ આજ્ઞામાં વર્તાય એટલું વર્તો, ન વર્તાય તો વર્તે એને હાથ જોડો, અને ભવિષ્યમાં

વર્તવાની ઉમેદ રાખો તો પણ આ જીવનમાં ઘણું પામ્યાં.
એમ મનાય માટે દરરોજ હાથ જોડીને જોઈ વિનવવાનું
કે-‘હે નાથ! મારે તો તારૂં વચન પ્રમાણુ છે, તું કહે તેજ ખરૂં’
તમારી બેટલી બુદ્ધિ અને તર્ક શક્તિ હોય, તેટલી તે આજ્ઞાની
આરાધનામાં વાપરજો એની વિરૂદ્ધમાં એક અશ પણ વાપરતા
નહિ, કારણ કે એમાં જ એટલે કે એના પાલનમાં સમ્યક્ત્વની
શુદ્ધિ સમાયેલી છે

હું અને અમે બૂલી જાઓ

વર્તમાનરાસનના સ્થાપક કોણ? શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહા
વીરદેવ અચ્ચાલક કોણ? અતિરાય સપત્ર મપૂર્ણ શ્રુતના ધર
નારા ભગવાન ગણધર દેવ આધુ કોણ? એ મહાપુરૂષોની
નિશ્ચયે મોક્ષમાર્ગને આરાધી સુક્તિપદે પહોંચવાની મન કામનાં
વાળા જેમની નિશ્ચામાં રહીએ તેમની આજ્ઞામાં રહેવામાં વાધો
હોય, એ ઢેમ પાલવે? શ્રી જૈનશામનના પરમપ્રભાવક સૂરિપુરુષ
શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ જો ધારે તો પોતાના વિચાર સામાના
અતરમાં આરપાર ઉતારી શકે, તેવી અદ્ભુત શક્તિના ધારક
હતા તે છતાં એક બાબતમાં વિચાર-લેદ થયો એમના શુદ્ધેવ
પણ એમના વિચારને સમ્મત થયા તે છતાં પણ ભગવાન
શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ લખે છે કે-‘અમને આ વિચાર
થયો, એમાં અમારા શુદ્ધ પણ સમ્મત છે, છતાં ગભીર બુદ્ધિને
ધરનારા શ્રી ભામ્યકાર મહેર્ષિ નાથે એ વિચારમાં વિરોધ
હોવાથી મૌન રહીએ છીએ અર્થાત્ કયા તે અને કયા અમે?’ આજ
તો ‘અમે પણ કાક’ છીએ-‘હું’ અને ‘અમે’ જ ખરા-એમ
માનનારાને શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનમાં ધ્યાન નથી માટે ‘હું’
અને ‘અમે’ બૂલી જાઓ! જમાલિ, ભગવાનની પરિષદમાં પોતાની
સર્વસત્તા સાબીત કરવા આવે છે હજી ભગવાન ખુદ તો બોલ્યાએ
નથી ત્યાજ ગણધર્મે શ્રી જ્ઞાનમન્વામીએ એને પૂછ્યું-‘તું કહે છે
કે મહાવીર બૂલ્યા-કેવી રીતે એ સમજાવ કે તત્ત્વ શું છે?’ ગણધર
દેવેજ એને પ્રોત્સાહન બધ કર્યો તોયે બહાર નીકળી-‘હું

સર્વજ્ઞ-હું સર્વજ્ઞ' પી યાત્રી પીટવા લાગ્યો-તેજ વળને ભગવાનના
સાધુ સમુદાયે અને ધ્રાવક સમુદાયે નહીં કર્યું કે-‘આ સધ
બહાર’ શ્રી જમાલિ કોણ? બનવા ૧ શ્રી મહાવીરદેવનો બાળેજ,
જમાઈ, અને શિષ્ય તેમજ પાત્રન શિષ્યોનો શુર પાત્રસેને
સયમ માર્ગે ઝીલાવી મુખિ માર્ગના મુસાફર બનાવનાર, જોટયે
એ સયમમા ઝીલાવારો-મુખિના માર્ગે વાળનારો પાત્રસોનાય
પરમ ઉપકારી તે છતાં પણ જ્યારે પોતાના મત યા પુષ્ટિ
જગતા તેઓ, ભગવાન મહાવીરને પણ ભૂલ કરનાર તરીકે કહે
વાની હદ પહોંચ્યા, ત્યારે તે શિષ્યોને પણ કહી દેવું પડ્યું
કે-‘હવે તમે અમારા શુર નહિ અને અમે તમારા શિષ્ય નહિ’
ઉપકાર માનવાનો ખરો, પણ હૈયામા! હવે બહાર નહિ આ
માસનમા ‘હું’ ને ‘અમે’ એ નહિ ચાલે ‘તમે’ અને ‘હું’ કોણ?
અમે જોવાના રીખ્યા કેના પ્રતાપ? આ આગમ ન હોત તો
અમે શું જોવાન? આ પાત્ર્યા આગમથી અને એમાયે ‘અમે’?
તમને ભાવિનું દેખાય નહિ, ભૂતનું દેખાય નહિ તમે કયાથી
આગ્યા? ક્યાં દુનિયાથી? તમે જો બનનાનું શ્રી મહાવીરદેવના
માયા નીચરા બનવા માગતા હો તો હૃદયની દ્રઢ નિશ્ચય
કરો, કે ‘અમારે તો એ દેવાધિદેવની આજ્ઞા, એજ એક
આધાર અમારી શુદ્ધિમા ઝાન્ય અમારી મદદતાને લઈને કોઈ
વસ્તુ બરાબર ન ઠારે, તો પણ આ શિર ખીજ ન મુકે’
શુદ્ધમા બધાય મૈનિકને મેનાધિપતિના પૂરક માનવોજ પડે
પાછલ હઠવાનું કહે તો હઠવુજ પડે મૈનિકને વ્યાજખી ન લાગે
તોયે હઠવુજ પડે મૈનિકની શુદ્ધિ ત્યાં ન ચાલે વિશ્વાસ નડોતો
તો મેનાધિપતિ કળૂવ કળવો નહોતો, પણ નખી વર્ધગરા પછી
તો એનોજ પૂરક માનવો પડે, અને એ ગીતિએ મેનાધિપતિના
હકમને સર્વ મૈનિકે માન્ય રાખે છે તોજ વિજ્ય પામી શકે છે
જો બધાજ મૈનિકો પૂરક કરનારા મેનાની બને તો નાશજ થાય
એજ કાણે મ્યવિગ મુનિવગેએ /માવિને મમજનના એમજ
કહ્યું હતું કે—

× × × × × × ×, સાતુ સર્વહ ભાપિતમ્ ।
 ન ચેત્તદ્વચસા રાજ્ય, સત્યજ્ય માત્રજઃ કથમ્ ॥૧॥

અદ્ય ટૂપયસ્તસ્ય, વચન કિં ન ળ્જસે ।
 નિવજ્જસિ ભયામોઘા, કિમનેન સ્વકર્મણા ॥૨॥

પ્રાપશ્ચિચ મૃદાણ ત્વ, શ્રીશ્રીસ્વામિનોઽન્તિકે ।
 નિજ તપો જન્મ ચેદ, મા સ્મ નૈપી નિરર્થકમ્ ॥૩॥

અપ્યેકાક્ષરમાત્ર ય, શ્રદ્ધાત્પર્યટા નહિ ।
 પ્રપત્યતે સ મિત્યાત્વ, તતો મવપરપરામ્ ॥૪॥

એજ કાલે અધિગ્ન સુનિવરોએ જગતને સમજાવતા એમજ કહ્યું હતું કે - 'જો શ્રી સર્વશહેવનું કથન સાચું નથી માનતો, તો તેમના વચનથી તે રાજ્યનો ત્યાગ કરી દીક્ષા કેમ અગીકાર કરી? દ્વિપિત ન હોય તો શ્રી સર્વશહેવના વચનને દ્વિપિત કરના તું લાજતો કેમ નથી? આ પોતાના કર્મદ્વારા તું શા માટે સમારસાગરમાં ડૂબી રહ્યો? હજી પણ તું ભગવાન શ્રી વીરશહેવની પાસે પાપશ્ચિનને અદ્ય કર અને આ પોતાના તપને અને જન્મને તું નિરર્થક ન ગુમાવી દે કારણ કે જો આત્મા શ્રી અરિહંતશહેવના એક પણ અક્ષરની શ્રદ્ધા નથી કરતા તો આત્મા મિથ્યાત્વને પામે છે અને તેથી ભવની પરપરા વધારે છે'

આથી તમારા અને અમારા ઉભયની એજ ફરજ છે કે શ્રી મહાવીરશહેવની આજ્ઞા આગળ પોતાના વિચારને આધાર મૂકવા જેન બનવા માટે આટલી ચોગ્યતા તો મેળવવી જોઈએ આજ્ઞા એટલે અનંત જ્ઞાનીની દૃષ્ટિનો નિષ્કર્ષ અને એથી એ આજ્ઞા એજ આપણો ધર્મ । માનવા છે સ્વામી અને વર્તવું છે મરણ મૂર્ખ, એ કહીજ ન ચાલી શકે

સયમ ખતાવના નિર્દય કે દયાળુ ?

મનુષ્ય જીવનની સફલતા માટે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રને અપૂર્વ પ્રેમથી સાંભળવું સાંભળીને એક એક વચન ઉપર યદ્દાપૂર્વક તન્મય બનવું અને પછી આત્માને વિષય કષાયથી વિગ્ધ બનાવી સયમના અનુપમ માર્ગમા જૂસતો ઠરવો તમે જૈન છો ને ? જીહા, તમે મફળતા શામા માની ? આની માથે વિરોધ હોય તો બચ્છા કરો આ વસ્તુ પરમ સત્ય તરીકે મનાય, જગી જાય, હૃદય સાથે એકરમ યઈ જાય, તો કોઈની તાકાત નથી કે આપણામા એક લેશમાત્ર પણ પરિવર્તન કરી શકે 'હાજ્યા' ન બનો વિચારો એકતમા આત્માની સાથે ચર્ચા કરો, તોજ શ્રી જૈન ગ્રાસનનો લાભ ઉઠાવી મોઝે 'મારા ઘર અને માગ બાજુ' એમા ને એમા રોકાઈ રહો આ લાભ નહિ મળે. જનવાન શ્રી મહાવીરદેવના ચામત્તો લાભ ત્યો મહા મુશીબતે પામ્યા છો, તે માથડ કરો નહિ તો દુનિયાની હો-હા કરતા આદ્યા ૪૫ પડશે આ પામેવ છો તે પણ નહિ પામ્યા જેવું બની જશે તમારા જીવનમા મયમનો રમ કેડનારાઓ, તમારા જીવનનું એકાતે એય કરવા ઇચ્છે છે તમને મયમી બનાવના એમાજ તમાડ સાચું મર્યાણુ છે એટલે મયમ તરફ તમારા હૃદયને વાળનાર મહા-પુરોષમા નિદયતાનો એક આણુમાન પામું નથી, એમ નક્કી માનો એમા નિર્દયતા મનાવનાગઓ પોતેજ નિર્દયતાની મૂર્તિયો છે. તમે નાના ઝેમ્પરાને નિશાળે મૂકો એ દયાથી કે નિર્દયતાથી ? શરૂમા જાગડને ત્રામ થાય છે અને એ માને કે મારી જીતીનો આનદ વૂટી લે કે કેટલાક છોકરા તો તે વખતે હૃદયથી ગાળો દે છે અને તેઓને માન્તર એ કઢાય તરફમ જેવા લાગે એ-હા છુટતાએ ગાળો દે, પાગીમા રમકડા કાઢે, અને વાગી માન્તર જૂઓ ત્યારે ગાળો દાં રમ હા જૂમી એમ્પો કાઢે રોતા જાય ને ગેતા પાજા આવે છતા નિશાળે મોકલનાર માખાપના હૃદયમા દયા ખરી કે નહિ ? ત્યા પોટી

દયા કેમ નથી આવતી? માળાપ શુ કહે? એજ કે લણુશે તો મુખી થશે-તો પછી એકાતિક અને આત્યતિક મુખનુ પ્રાપ્ત જે સયમ તેને મેળવવા તૈયાર થયેલા આત્માને ફસી ગયેલા તરીકે જોળખનારા કથી બુદ્ધિથી જોળખાને છે? લાગ્યશાળીઓ! શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાનો અમલ કરવા ઉપસ્થિત થયેલા આત્માને 'તે ફસી ગયો છે'-એ રીતે પ્રસિદ્ધ કરવાની કોશિષો કયા નામથીનો કરી રહ્યા છે, એ ખાસ વિચારવા જેવી બાબત છે. ગમે તેમ હોય તો પણ નૈન કુળમા જન્મેલાઓને નૈન સાધુના આચાર-વિચાર-ક્રિયા જાણવા છતાં એમ લાગે કે- 'લોખાઓ હોય તેજ અહીં ફરે?' શોઓ કે લોખો કયા ફરે? લાડુ, પૈસો, મોજશોખ હોય ત્યાંને? અહીં ફસવાની સામગ્રી કથી? જ્યાં શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાના મૂળમા જ ત્યાગ અને હોય તે પણ છોડનાનું, ત્યાં ફસવાની વાત શી રીતે મનાય? અર્થાત્ નજ મનાય કહેનારા પોતાને 'અમે અમૂકજ બાપન દીકરા છીએ' એમ કયા જ્ઞાનથી જાણીને કહે છે?

મારાપણુ જેમા માન્યુ ?

(સભામાથી-કહેવાથી) બરાબર-કહેનાથી જ ને? તો પછી અહીં આગમને કહેવા ઉપરથી માનવામા શુ હરકત? એ અગત્ય બગડ ચલાવનારાઓને પોતાની જાત પર વિશ્વાસ,-દુનિયાનુ સ્વાર્થી સખધીયો ઉપર વિશ્વાસ, એટલેએ અહીં વિશ્વાસ નહિ તેઓની મા, બાપ, બેન, વિગેરે મળધી ઉપર ગોઇ આશ્રય કરે, તેમને લાગે કે જે આશ્રય કયો, તે સહવિત છે, તેમને લડવા ઉભા થઈ જાય અને કહી દે કે 'જા, જા, ગમાર' અર્થે સાધુ ઉપર ગમેતેવા આશ્રયથાયતો 'તેમા કાક હશે, હોયા વિન વાત કેમ થાય?' એમજ સમજાવવા નીકળી પડે ધન્ય છે તેમના નૈનપણુને! ધન્ય છે તેમના ધર્મીપણુની ભાવનાને!! ધન્ય છે તેમની બુદ્ધિને!!! શ્રેષ્ઠ મહારાજને દેવતાએ માછલો મારતો સુનિ બતાવ્યો શ્રેષ્ઠ મહારાજને એ જોઇ આપાયાય છે અને વિચાર છે કે 'લિંગને લગવે છે' શ્રેષ્ઠ મહારાજને

રાજા કહે છે-‘આ શુ ?’ પેલો કહે છે કે ‘મહાવીરના બધાએ મુનિઓ આજ્ઞા છે’ શ્રેષ્ઠિક મહારાજ કહે છે કે ‘જે મહાવીરનો શ્રાવક ન હોય એની પામે એવી વાતો કરજે, તાગ જેવા કંઈ પનિતોને જોઉં તો પણ લગવાનું શ્રી મહાવીરદેવના બધા મુનિ વરોને આવા માનું નહિ તું વેષ મૂકી દે’ સમ્યગ્દષ્ટિની દયા આ હોડી જોઈએ ‘મારા પ્રભુ, માગ ગુરુ, અને મારૂં શાસન’ આજ લાવના સમ્યગ્દષ્ટિના હૃદયમા રમ્યા રવી જોઈએ, પણ જોઈને ‘બગવા, બગીચા, બાયડી, છોકરા, પેટ્ટી અને હવેલી’ આ અને બીજી આવીજ વસ્તુઓમા જ્યાં પોતાપણ દેખાયા કરતું હોય, તેઓને શાસનની નિંદાની પરવા શી હોય? આજે દુનિયાના યોગાનપર પાપાત્માઓ અને અજ્ઞાનીયો દ્વારા જેટલી મશકરી આ દેવ, ગુરુ, ધર્મ અને આગમની થઈ રહી છે, તેટલી મશકરી જો ખેતાની જાતની વાચ તો તેઓ શુ ન કરે? જ્યાં સહેવાનું ત્યાં ધમાધમ અને જ્યાં નહિ સહેનાનું ત્યાં શાંતિનો દેખાવ? ધિષ્ઠાર છે એવા પામનું જીવનને!! દુનિયામા હજારો આદમીઓ હિંમત કરી રહ્યા છે, ચોર, લુચ્ચાઓ વિગેરે વિગેરેનો તોટો નથી-આ બધાની તેમને દયા નથી આવતી? માત્ર પાચ મહાવ્રતધારીયોની અને પાચ મહાવ્રતધારી થનાગઓની જ તે બીચાગઓને દયા આવે છે??? એ કુદ જીવોની દયા જ કોઈ જૂદા પ્રકારની છે, કારણ કે-કોઈ દાન કે ત્યાં તેમની એ દયા કે ‘બીચાગની કોથળી ખાવી થઈ જાય છે’ કોઈ શીલ પાળે તો તે કહે કે-‘આ યુવાની, આ યોગ સાધુની એમા વળી ત્યાગ શા? બીસમી સદીમા તો હવાઈ વિમાનમા ઉડવાનું! એવા લેના, એ તો ભયકર ગુન્જો!’ હું કહું છું કે હવાઈ વિમાન તો એવા ભયકર છે કે જોડા પડી જવના આ-આ તો ભાગ્યવાન! મારે ભાગ્યવાનો! એવા જીવનના સોના ન જેવો ચાર મિનીટની મોજ ખાતર જીવનના આવા સોદા! જેવાય જો તમને મુજની મારી લાવસા હોય તો આ આજ્ઞા ત ક જોડો ન જોડાય તો પ્રપચ બાજીમા ન જોડો શાંતિ

કયે સમયે ?—દુન્યવી નાશ સમયે, શરીરના નાશ સમયે કે ધર્મના નાશ સમયે ? આસાદિ જ્ઞાનિ વળને શાંતિ નહિ, માત્ર શાસન માટે ગમે તે થાય ત્યાં શાંતિ ! ! ! શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમાં મુશ્તિ કોણે મેળવી ? એની દાલિલ શાંતિ રાખનારાઓએ, એમ ? નહિ ? પ્રભુના શાસનમાં રહ્યા આત્માઓની શાંતિ તો સ્વપગ્નો ઉદ્ધાર કરનારી હોય છે એની શાંતિમાં અમ ત્યનુ માત્રાજય અને મત્યની કતલ નજર ચિર્માય એવી ખોટી અને સ્વાર્થિ શાંતિ, બગાડવન જીવનારાઓ માટેજ રહેવા દો, એવાઓને પણ તમારાથી ચેતવાય તો ચેનવો અને તે ન બને તો તમે તો સાવધ બની, શણિક વસ્તુઓના મમ ત્વને તજી દઈ કંઈક વાંચકારી પ્રભુ શ્રી મહાવીરદેવના શામનમાં જ મમત્વ જાઓ-કાણે કે એજ મમત્વ પરિણામે શાંતિ મુખને પમાડનાર છે

ધર્મ મામે ઝેર ન વગમાવો

આજે ડેટલાઠોને સસાર-સાગર તગવામાં પરમ માધનરૂપ એવા શ્રી જિનમહિશ અને ધર્મમાધના માટે ઉભા કરાયેલા અને કરાના ઉપાશ્રયો દણાજ ખગડી નહીં છે-પણ તેજોએ જાણવું જોઈએ કે જ્યાં મુખી બગવાન શ્રી જિનેશ્વરદેવોતુ શામન હયાત નહેનારું ત્યાં મુખી મહિશ અને ઉપાશ્રયો પણ હયાતિ લોગના રહેનાના છે જે પાપત્તાઓ આ જે રીજાને જરણાદ ગ્રવા માગે છે, તેઓ પોતાની જાદગીયો જ જરમાદ કરવા માગે છે એમને વધાવનારાઓ પણ પોતાના જીવનને પાયમાલ કરનારા છે સસાર-સાગરને તરવા માટેના આ તો મોટા બદલે છે આજોની જમી વરને તો વગમાવો, અને ઝેર વરને તો બહાર જઘને ગઢો એવા ઝેર વગમાવનારાઓને જી હેવું જોઈએ કે ‘એ તો આધિ, બ્યાધિ, અને ઉપાધિ રૂપ તાપથી મતલ થયેલા આત્માઓને શાંત થવા માટેના નિશાલ સંસ્કારો છે તેમાના મુસ્વાદુ જળને તમારાથી પીવાય તો પીઓ, પણ ન પીવાય તો પાણી જેમ ડહોગી ન નાજો જે પુણ્યશા

લિયો પી શકતા હોય, તેઓને ખુશીથી પીવા લો નિષ્કારણ ન
 દાગતા ઉફગારો કાઢી જૈનત્વને અને માનવ-જીવનને વેડી ન
 નાખો' આ જે મ્વાનો તો તેવાજ ગ્રહેવાના છે આ જે મ્વાનોમા
 જે પવિત્રતા છે તે બીજે વ્યાય નથી શ્રી જિનેશ્વરદેવની
 વાણીનો પ્રભાવ અજળ છે ધમાલ કુગ્વાના ધગદે આવેલા
 પણ, પ્રભુનાં વાણીના પ્રતાપે ગાત થઈ માલખે છે ગમે
 તેવા ઇરાદે આવે, પણ આ વાણીના પ્રભાવે તેમના અતરાત્મા
 પોગદે છે કે - 'ધમાવ ન થાય' શ્રી જિનેશ્વરદેવની દેશનામા
 પાખડી પણ મોરલી વાગે ને જેમ સર્પ ડાલે તેમ ડાલતા
 હતા શ્રી જિનેશ્વરદેવની વાણીનો ખોલનાર નિર્ભય છે.
 એના પરના અનેકાનેક આક્રમણો એની મેળેજ એમડી
 જાય છે અનેકાનેક ભયના વદળો જેમ વાયુના ઝપાટાથી
 મેઘના વાદળ વીખરાઈ જાય, તેમ આપોઆપ વીખ-
 ગઈ જાય છે અને કદાચ પ્રભુશ મનનો પ્રચાર કરતા
 અમે ભયમા મપડાઈએ તો પણ પરવા નથી વિગેધીઓ
 અમારે માટે, અમાડી જાતને માટે, એમને છાજે તેવા
 ગપ્પા ઉડાવે, કસકો મૂકે, ગાળો દે, એની અમને પગ્વા
 નથી અમે શુદ્ધ હૃદયે તો અમાડી જીવનનોડા મજેથી
 તરી જગે એટલે કે એજ પ્રભુ આજ્ઞાના બળે મસા
 માગર તરી જઈશું અને મહેલાઈથી મોક્ષે પહોંચી શકીશું.
 અમારે માટે તો આ વિગેધીઓ કર્મ-ક્ષયમા મહાયક
 છે પણ જે અમારોમા મારી પોલ હશે તો દુનિયા
 અમને પૂજે તોય અમાગ માટે ઉડા ખાડા તૈયાર છે
 મયમ વેચીને શ્રી જિનેશ્વરદેવના મયમને જેઓ નિદે
 છે, તેઓને કોટિ કોટિગ કીટકા છે, જે પાપાત્માઓ
 મયમની મામે કાદવ ઉછાળે છે, તેઓજ એ પોતાના
 ઉછાળેલા કાદવમા ચોટવાના છે હવે મારે મર્મ ખોલીને
 હેવુ પડે છે કે, મ્વાના લેલાગુઓ ધર્મના ન્વરૂપને એક લેશ
 પણ મમજયા વિના પોતાના માની લીધેલા જ્ઞાનના મદથી છડી

જઈને મરજીમા આવે તેમ જોલી જાય, ત્યા તમે ન ચૂકો !
અહીં પણ અસા ! દેખાજ્ય તો મને મૂકી ચાલતા થજો તમને
લાગે કે બગવાનના શાસનને ઘટતુ છે, તો સાલજો 'નહિ તો
કહી દેજો કે અમે સાલજવા તૈયાર નથી જૈનશાસનના કુળદી
પકો ! જરા મમજો

બાહ્ય સંયોગો શુ કામ કરે છે ?

શ્રી શ્રેષ્ઠિક મહારાજ, અરિહંત દેવન્ત—અરિહંત પદના
આરાધક અરિહંતના ગુણને જ્યાં દેખે ત્યાથી લેતા એ રાજા
ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવને ચતુરંગી સેના સાથે વહન કરવા
જાય છે રસ્તામા પ્રસન્નચદ્ર રાજર્ષિને ધ્યાનમ્મ ઉલેવા જોયા
પ્રસન્નચદ્ર રાજર્ષિ સૂર્ય સામે દષ્ટિ કરી ઉભા છે એક પગ ઉઘો
છે અને એક પગ નીચે છે નીમ્મજતુ છે, મધ્યાન્હ કાળ છે,
પરસેવો નીતરી રહ્યો છે, ધ્યાનમ્મન છે એ ચતુરંગી સેનાને
ગોળરે સર્વથી આગળ બે સેનિકો ચાલે છે તેમાનો એક ગુણે
કરીને સુમુખ હતો અને બીજો દુર્મુખ હતો જૈનશાસનમા
વસ્તુને જેવી હોય તેવીજ યોગજાવાય છે એ શાસન
એવું અનુપમ છે જો તમે મનન કર્યો તો અત્યારે દુનિયામા
જેટલી વાતો ચર્ચાઈ જી છે એટલી આ કથામાથી નીજળશે
સુમુખ જોતામા ન ઉભો જો બોલતુ પડે તો સાચુ, સારુ ને
ક યાણુગરી જ બોલો, એ મૂળજ તે મહારમાને જોઈ સુમુખ
જો યો કે—‘આ રીતની આતાપના લેતા એના આ મહર્ષિને સ્વર્ગ
કે અપર્વર્ગ કઈ દુર્લભ નથી’ આ માલગીને કર્મથી દુર્મુખ
એવો તે બીજો સનેક જો-યો કે—‘આવા પાપ ડી દર્શનને પોમેલા
આની પ્રસશા શી ? દુધ-પીતા બાળકને ગારી પર મૂકી આ
ભાઈબધ ચાલી નીકળ્યા, ઝૂને એના મત્રીશ્વરો પેવા નાના
બાળકનો ઘાત કરવાની તૈયારીમાં છે આને વગી ધર્મ કેવો ?’
તમે જાણો ડે કે આ મહારમાને દીક્ષા આપનાર કોણ ? શ્રમણ
ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ ! ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ જેવાએ
જેને દીક્ષા આપી, એમની પરીક્ષા કરાવે પણ ઉલો વયો ખરે !

કોણ ? હુમ્મી ! હુમ્મીના શબ્દે પ્રેમન્નયદ્ર ગર્જિના કાનમાં
ગયા બહારનું આગળનું પણ કેવું પરિણામ લાગે છે, એનું એ
દર્શન છે

શ્રી પ્રસન્નચંદ્રસર્જિ, હુમ્મીના વચનોથી શું વિચારે છે ?
વીરના હાથે શીશિત, તદ્દલનમુક્તિગામી, જેમની પણ દગા બહાર
ના શબ્દોથી પવન / ગર્જ, તો આપણી શી દશા ? માટે ઉત્તમ
પ્રકારના સંયોગોનું એવન કરવું એમાજ આપણું શ્રેય છે
મુનિવર વિચારે છે—‘જેનું મેં ભરણપોષણ કર્યું, જેને મેં
મારા માન્યા, એ મારા નિમ્મહુગમ મંત્રીઓ માં દીકનના પ્રાણ
લેવા તૈયાર વધ્યા છે? આવી જાઓ મારે’ હવે મુનિ ખચ્યા
સામે મંત્રીઓ બહાર વધે ગયા કંઈનાજ-સાચા મંત્રીઓ આ યા
નહોતા—મામમામા મનથી મુદ્ધ ચાલ્યું હથીયારો દેકયા, કેળને
માર્ચા, કેળને કાપ્યા-બધા હથીયાર ખૂલી ગયા એટલે વિચાર્યું
કે ‘માથાનો મુકુટ મારે!’ તત્કાલ માથે હાથ મૂક્યો માથું તો
મુકું હતું—તરત મુનિને ભાન વધુ—મુકું મારે ભાન કરાવ્યું
આજે તો ઉપાધ્યાયજી મહારાજનું એક પદ જોખી રાખ્યું કે—
‘શું મુકું શું લોચેર’—પણ આગળ પાળગતું કયા જાણવું છે?
મુનિ તરત એકથા ‘હું કોણ? કોનું રાજ્ય? કોનો પુત્ર? કોના
મંત્રી? મારે ને એમને શું?’ આ બધું મુકુટ વિનાના મનકે
સમજાયું શ્રેણિક મહારાજે આ મહર્ષિને જોઈ હાથી ઉપે વી જતો
ઉતરી વિનયપૂર્વક વદના કરી આગળ ચાલ્યા એ વખતે તો
પ્રસન્નચંદ્રસર્જિ મનથી લડીગદ્યા હતા શ્રેણિક મહારાજાનું અનુમોદના
કરતા જાય છે શ્રેણિક મહારાજા બગવાન પાને આવ્યા ભગવા
નને વદના કરી બેઠા પડી પૂછ્યું કે—‘હે ભગવન! જ્યારે
મેં ધ્યાનમાં રહેલા સર્જિ પ્રેમન્નયદ્રને સાચા, તે વખતે જો
તે મનસુખ પામે તો કયા જાય?’ ભગવાને કહ્યું—‘સાતમીએ
જાય’ માનસિક કંઈ પના વડે, એ વખતે મુનિએ રોઈ ધ્યાનને
માતમીને યોગ્યકેળ સુ, ઘોડીવાર પડી ફેર પૂછ્યું કે—‘ભગવન, હવે
મારે તો કયા જાય?’ ‘અર્થાથ નિહ વિમાનમાં!’ તત્કાલ મુગાય છે

આ શુ ? ભગવાને સર્વ હરીત્વત્તે જહી 'મન સચ્ચા તો મગ સચ્ચા' ના
 કરતા બાહ્ય આવબન વિના આત્માની શુદ્ધિ ઘણી કઠીન છે માન
 મિક શુદ્ધિ પણ બાહ્ય આવબનને અવલભે છે એ મુનિએ પણ
 માનસિક યુદ્ધ કરી માતમીને ચોચ દળીયા મેળ-ચા, વિચાર
 પચટાની સાથે મર્વાર્થનિદ્રમા જવા જેટની ચોચતા મેળવી,
 પરિભામની ધા । એથી પણ આગળ વધી અને કેવલ જ્ઞાન ઉત્પન્ન
 થયુ દેવદુહી વાગી દેવનાઓએ કેવલજ્ઞાનનો મહોત્સવ કર્યો
 આ મુનિવેધનો પ્રભાવ આ કથા ઉપર ખૂબ વિચાર કરો

વ્યાખ્યાન ૩૫ મું

જૈનેનો ઉદય શેમા છે ?

૫ રમ ઉપગરી સૂતકાર મહર્ષિ આ મનુષ્ય જન્મની
 મકળના માટે ફરમાવે છે કે - 'શ્રી જિનેશ્વર દેવના
 ચાસેતુ વવણ ઝગુ, એના ઉપર શ્રદ્ધાને મગજૂત
 દગવી, અને પછી વદામા મજૂત ગહીને શક્તિ
 પ્રમાણે સયમમા પ્રવર્તન કરવુ હવે એ શાસ્ત્રશ્રવણ

પ્રત્યે ગમ્ય પ્રમાણે રૂચિ પેદા વાય, એવા માટે આપણે વિચારી
 ગદા છીએ કે, શાસના કહેનાર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ, તીર્થ
 પતિ કયા અનુષ્ઠાનોના ચોગે જાન્યા ? કયી જી કાન્વાઇયો કરી
 કે લેના પ્રતાપે એ તીર્થપતિ જાન્યા, કેમકે એ કારવાજની આપ
 લુને જરૂર છે આપણો ઈ હો સિદ્ધયદે જાનો છે, તેમા પણ
 તીર્થ કર વધને જવાય તે માત્ર શાથી ? આપણા નિમિત્તે અનેક
 પ્રાણીનો ઉપકાર થાય એથી માત્ર જવુ છે તો પછી જતા
 જતા જેટલાને લઈ જવાય તેવાને લઈને જવાય તો સાફ
 ધમણ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ જે જે અનુષ્ઠાને આદરવાથી

તીર્થપ્રતિ બન્યા, તે તે અનુષ્ઠાનોની પાપલુને ઘણી ઘણી જરૂર છે જે લગભગ તીર્થકા નામકર્મની નિઃશ્ચયના કરી તે શ્રી નંદનમુનિજીના લગભગ મામળમલને પા તો મામળમલ કરી વીમ સ્થાનની આરાધના કરી, લગભગ શ્રી મહાવીરદેવના આત્માએ તીર્થકા નામકર્મ નિઃશ્ચય જે મહર્ષિએ લાખ લાખ વર્ષ સુધી તપશ્ચર્યા તપી, અખડ સયમ પાડ્યું, ઘોર ઉપમર્ગોને શાંતિ પૂર્વક સુદી આગ્રિને સુવિશુદ્ધ બનાવ્યું, તે મુનિવર પણ જીવ નમા અજ્ઞાનપૂર્વક સેનાઈ ગયેલા અતિઆરાદિત્વી આલોચના હવાનું ચૂકતા નથી ખરેખર કયાણાર્વિ આત્મામા આટલી સાવધાનીરીની અનિશ્ચય આવશ્યકતા છે મુનિવરને જેમ મૂળ ગુણો અને ઉત્તર ગુણોમા જે જે જાતિના અતિવાર લાગ્યા હોય, તેની આવોચના કરવાની જરૂર છે, જેમ ગૃહસ્થને વ્રતધારી હોય તો લીધેલા વ્રતમા અને કેવલ સમ્યક્ત્વધારી હોય તો સમ્યક્ત્વમા લાગેલા અતિઆરાની અને બાકીની બધીએ અવિરતિ આદિની આવોચના કરનાર જરૂર છે વ્રત અને સમ્યક્ત્વ શિવાયની બીજી જેટલી વસ્તુઓ ઉપર માનપણ રાખ્યું છે, તે બધાની આવોચનાની જરૂર છે

(મલામાથી ‘સમ્યક્ત્વ ન હોય એ આલોચના કરે? અને આવોચના કરે તો સમ્યક્ત્વ ખરું?’)

મિથ્યાદૃષ્ટિ પાપ નથી માનતો, એમ તા નથીને? જેને પાપ માને તેનો ખમ્બાવો કરે, એમા કાંઈ વાધો છે? સમ્યક્ત્વ એ જૂની ચીજ છે એ પાપમા નવાનું પાપને પાપ માને અને એક પાપને પુણ્ય માને ત્યાં સુદી સમ્યક્ત્વ હોતું નથી જ આત્માજેનેજને પાપ માને એની આલોચનામા હરકત નૂની અવિરતિ બધી દોષરૂપ છે દોષમય છે ગૃહસ્થને સમ્યક્ત્વ અને વિનિતિ વિગેરે તો શ્રી જિનેશ્વરદેવોથી વિહિત જ કગયેવ છે એટલે એના સેવનમા, પાવનમા, એકાંતે આત્માને લાભ જ છે તે શિવાય જેટલી ચીજો તે બધી દોષરૂપ છે, આવું માને તો સમ્યક્ત્વ ટકે જે કાર્ય કરતા આત્મા ડાંચે તેની આલોચના

થાય, પણ જે ક્રિયા કરતા આત્મા ડખનો નથી તેની વાસ્તવિક
આલોચના પણ થતી નથી જે બેદોમાથી મૃદચ્છને દેશથી વિરતિ
તથા સમ્યક્ત્વ આદિ કરણીય ડોટિમા છે શિવાયની સઘળી
વસ્તુઓ અકરણીય ડોટિમા છે યાથી? દોષરૂપ છે એથી એ બધી
વસ્તુને દોષરૂપ ન માને તો ત્યાં સમ્યક્ત્વ આવે પણ કથી
રીતિયે, અને પૂર્વે આચ્છુ હોય તો ટકે પણ શી રીતે? ખાત્રી
થાય કે અમૂક વસ્તુ દોષરૂપ છે, છતાં તેને દોષરૂપ ન માને તો
તેનામા સમ્યક્ત્વ નથી, એમ કહેનામા વાધો શો છે? અહીં તો
વ્યવહારનયની પ્રધાનતા એ દોષનો ત્યાગ અને ગુણના સ્વીકાર,
એતો જૂઠી ચીજ છે, પણ દોષને દોષ તરીકે અને ગુણને ગુણ
તરીકે સ્વીકારવો તો બેઠબેજ ને? અને એ રીતિયે સ્વીકાર કયા
ભાદ જીવનમા સેવાઈ ગયેલ અકરણીયની આલોચના પણ કરવી
જ બેઠબેજે? આરાધનાનો પહેલો પ્રકાર જ એ છે અતિચાર
કરણીય કે અકરણીય? અતિચારની આલોચના હોય તો બાકીની
અવિરતિની આલોચના ખરી કે નહીં? પણ અવિરતિને પાપ માને
વો ને? જે દેશવિરતિ શ્રાવક પોતાના મતાલ્લિકમા લાગેલા અતિ
ચારની આલોચના કરે તે બાકીની જે અવિરતિ મેલી હોય તેની
આલોચના ના કરે, એમ બનેજ કેમ? અર્થાત્ નજ બને કારણ
કે અવિરતિ માત્રને અકરણીય માનનારો એ, અવિરતિના પાશ
માથી છટવાના કારણે જ દેશવિરતિનો સ્વીકાર કરે છે અને
'સર્વવિરતિ' ક્યારે મળે એ તો એની તીવ્ર મન કામના હોય
જ તે મન કામના વિના વાસ્તવિક દેશવિરતિની પ્રાપ્તિ પણ નથી
મળી કલિકાલસર્વજ્ઞ ભગવાન્ શ્રી દેવચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ
તો ક્રમાવે છે કે -

“ સર્વવિરતિલાલસ સ્વલુ દેશવિરતિપરિણામ ।

યતિધમાનુરાગરહિતાના તુ મૃદસ્યાના દેશવિરતિરપિ

ન સમ્યક્ ॥ ”

દેશવિરતિનો પશ્ચિમ નિશ્ચયપૂર્વક સર્વવિરતિની લાલસા
વાળો જ હોય છે, કારણ કે યતિધર્મ સાધુધર્મના અનુરાગ

વિનાના ગૃહસ્થોની દેશવિરતિ પણ સમ્યક્ નથી હોતી આથી સિદ્ધજી કે આવક દેશવિરતિપણીનો સ્વીકાર કરતી વખતે પણ એજ ધ્યેય કે - 'ક્યારે તે શુભ દિવસ આવે કે આ સર્વને છોડી દઉં' - આ ભાવનાવાળો દુનિયામાં રહ્યો હોય તો પણ વૃષ્ણો જેનો વર્તાવ જોઈને ઈતરને પણ તેવી જ જાગૃતી છાયા પડે એની દુનિયામાં કારવાઈ એવી મોળી કે મદી હોય કે જોનારાને એમ જરૂર થાય કે, આ મહાનુભાવ આ પાપમય સસારમાં ન છટકે જ રહ્યો છે એ સસારમાં રાચતો માચતો ન હોય! ઉદામીન ભાવજ રહે! કળ્યા જોશુ નથી કરી શકતો એનો પશ્ચાત્તાપ તેનામાં કાયમનો હોય છે પુણ્યપ્રકાશનું સ્તવન બનાવનાર મહર્ષિએ એક એક વાત એટલા વિસ્તારથી લખી દીધી છે કે, તે સ્તવનને જો એકવાર હૃદયના રસપૂર્વક અને મગ્ય વિચારપૂર્વક વચાય તો તે રીતે વાચનારને સસારની કોઈ પણ કારવાઈમાં ઉભા રહેવાનું પણ ગમે નહિ, તો પછી તેમાં રાચવા માચવાનું તો હોયજ શાનું? ત્રિકાલ જિનપૂજન, વ્યાખ્યાન અવણુ, ને ઉભયકાળ આવશ્યકનો હેતુ જ એ છે કે આત્મા પાપને માની જાગતો રહે, પાપથી કપતો રહે શ્રી જિનેશ્વરદેવની મૂર્તિના દર્શનથી, વીતરાગ ભાવનાના સ્પર્શનથી આત્મા જાગૃત રહે અગપૂજ કરતાં એ વિચારણા મુકુરે કે, શ્રી જિનેશ્વરદેવના આ અગોએ શી કારવાઈ કરી? અને આ મારા પોતાના અગો શી કારવાઈ કરે છે? એ અગના સ્પર્શમાં ઝણઝણાતી થાય વિપરીત કારવાઈ હોય ત્યાં આત્મા કપે દ્રવ્ય પૂજ, એ દ્રવ્યમલને ઉતારવાનું સાધન છે પછી ભાવ પૂજ આવે

(પ્રશ્ન—'અગપૂજ કે આગીપૂજ?')

આગી રચાય એ પૂજ તો છેજ તમારો પ્રશ્ન એ છે કે 'આગીના ખોખા તરવ ચઢાવી દેવામાં આવે છે, અને અગપૂજને બદલે આગીપૂજ થાય છે' કેશર બહુ લાગવાથી પ્રતિમા ખવાઈ ન જાય, એ હેતુ છે કેશર એવી રીતે વાપરવું જોઈએ કે જેમાં

અદનની બહુલતા હોય, અદન તદ્દન ધોળુ દેખાય માટે તેમા સુદરતા, વિવિધવર્ણીપણું લાવવા માટે કેશર આફ્રિક છે, અને એ રીતિયે કરાય તો પેલો બય પણ ન રહે કાર્યવાહકોનો દેશ પણ ખીજે કોઈ નથી, એટલે સમજાવાય તો મુશ્કેલ નથી તે પણ પ્રસંગે વિચારીશુ

(પ્રશ્ન — ‘બહુજ કેગર હોય તો?’)

વિધિ મુજબ જ થાય જેને બહુલે રણુ ખમાગમણા ન દેવાય, અને જના ત્રણની વિધિ હોય ત્યાં ચાર ન દેવાય ચાર લોગન્સના કાયોત્સર્ગમા પાય ન ગણાય આ બધી વાત પ્રસંગે ચર્ચીશુ આપણે અત્યારે તો એજ જણાવવા માગીયે છીયે કે, દ્રવ્યપૂજન, ભાવપૂજન, ગુરૂવદન, આવશ્યક ક્રિયા, સામાયિકાદિનો હેતુ જ એ છે કે, પાપને પાપ તરીકે માનવાની સદ્બુદ્ધિ જીવતી જાગતી રહે દોષનો ખ્યાલ સમ્યક્ પ્રકારે આવતો રહે એ સદ્બુદ્ધિ અને એ ખ્યાલ જીવત રહે, એમાજ આત્માનું શ્રેય છે, કારણ કે એથી પાપની ભીતિ જાગતી રહે છે અને પ્રમાદાદિકના યોગે થયેલા પાપની આલોચના પણ સદ્ભાવપૂર્વક કરી શકાય છે આજે કેટલાકે દેવ-ગુરૂ-ધર્મ અને આગમ આજ્ઞાની વાત આવે છે કે, બધું બીસરી જાય છે, જ્ઞાન ભૂલી જાય છે અને તેમને એમ થાય છે કે આ લપ કયા? આનું કારણ એજ છે કે ‘હુનિયાદારીની પ્રવૃત્તિ પાપરૂપ છે, આ આરભ સમારભ વિગેરે દોષરૂપ છે, અને આત્માને મલીન કરનાર છે’-આ માન્યતા ધસાવી જાય ॥ મુખર્ષ જેવા શહેરમા પર્વતીધિયે પણ આવશ્યક કરનારા કેટલા? સામાયિક કરનારા કેટલા? રીતમર જિનપૂજન કરનારા કેટલા? આનંદપૂર્વક અષ્ટ પ્રકારી પૂજા કરનારા કેટલા? ભાવપૂજા કરનારા કેટલા? નિરતર વ્યાખ્યાનશ્રવણ કરનારા કેટલા? પ્રકરણાદિથોનો અભ્યાસ કરનારા કેટલા? જેનત્વ એટલે શુ? જે ખીલવવુ જોઈએ, જેના સસ્કાર નાખવા જોઈએ, તેની વાત પણ ન કરે, અને જેનાથી નાશ થઈ રહ્યો છે, તેની પુષ્ટિ-પીજણ ચાલે એનો આરો કયી રીતે આવે? જેનસમાજના

આજેનાનો કયો બતિના શિશુજીને, સસ્કારને ફેવાવી સમાજને
જાગૃત કરે, એ તો કહો ? જે સ્થાનજીએ સો, ત્યાંની ફરજ સમજો
નહિ તો ઉદય કયો રીતે કરી શક્યો ? જાતો ઉદયની કરવી
અને કારવાઈ અધ પતનની ચવાવી લેવી એ કેમ ચાલે ? ઉદય
કોને કહેનાર ? એ બરાબર સમજવું પડશે જોન કહેવડાવવા
માટે વિશિષ્ટ કારવાઈ શી ? દુનિયાના બાળકો બધા મનુષ્યોમા
જોન કહેવડાવવા આપત્તી પાસે વિશિષ્ટતા શું જોઈએ ? દુનિયાના
રગરાગ, લાડી-વાડી-ગાડી, મોજશોખ વિગેરેમા, જોનના હોય તો એ
તો સર્વત્ર છે, માટેજ વિચારવાતું છે કે જોન તરીકે આપણામા
શું વિશિષ્ટતા જોઈએ ?—આ વિચારીએ તો જ ઉદય સાધી શકાય
મર્યાદાઓનો લોપ ન થવા દો ?

બાકી આશ્તિકતા કે નાસ્તિકતાને જોખળવા માટે આશ્તિક
કે નાસ્તિકના શરીર ઉપર કોઈ વિશિષ્ટ ચિહ્નો નથી હોતા
અતો, તેવો કારવાઈ ઉપરથી કહેવાય કલિકાલ સર્વજ્ઞ ભગવાન
શ્રી હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મહાત્માના ફરમાને છે કે —

“ વર વરાકશ્ચાર્વાકો, યોઽસૌ પ્રકટનાસ્તિક । ”

કે ભરહિત હોવાથી દયાને પાત્ર એવો ચાર્વાક એટલે નાસ્તિક
સારો, કારણ કે જે પ્રકટપણે નાસ્તિક છે, અર્થાત્ આત્મા, પરલોક
પુણ્ય અને પાપાદિકનો અપ્પટપણે નિવેધ કહે છે એટલે એનાથી
બચવું ઘણું જ મુશ્કેલ છે, પણ જેઓ આશ્તિકના વેદમા રહ્યા છે
અને કારવાઈ નાસ્તિકપણાની કરી રહ્યા છે ત્યાં શું ચાર ? એવા
પાપત્માઓનો ભર બહુ મોટો ! ઉધાડા નાસ્તિકથી બચાવ
સહેલો છે, પણ આશ્તિકના વેદમા છુપાયેલા દાનિક
નાસ્તિકોથી બચાવ કરવો, એ ઘણું જ મુશ્કેલ છે બળ
રમા કહેવાય છે કે, ઉધાડા દેવાળીયા મારા, પણ ઢાંકરા દેવા
ળીયા નહિ સારા એ ઢાંકરા દેવાળીયા તો પૈમા લેવા, પચાવવા
માટે જે પાપ વરસ તો પેલીને એવી નામાકિત કરે કે એકે એક
વેપારી અને બીજા લઈ બની જઈ ત્યાં પૈસા મૂકવા બંધ, ગરીબો
પણ બંધ, નાના મોટા મુદ્દા બંધ, પણ પાપે વરસે એક એવી

લાત મારે કે, બધાનો દમ નીકળી જાય તેવીજ રીતિયે મુખથી આત્માદિકનો સ્વીકાર કરી, આસ્તિકતાનો આડંબર કરી, અને છુપી રીતિયે નાસ્તિક જેવી કારવાઇના કરનારાઓ પણ એવા જ બચકર નિષે છે નહિ તો વિચારો કે, વાસ્તવિક રીતે શ્રી જિનેશ્વરદેવના મિદ્ધાતને માનનારો કર્તુ શકે ખરો કે 'ઇચ્છા મૂજબ વર્તવામાજ ધર્મ છે?' શાસ્ત્ર તો કહે છે — 'શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમા 'આણાણ ધમ્મો' છે, પણ ઇચ્છા મુજબ વર્તવામા ધર્મ નથી' કોઈ વખત દુષ્કર્મના યોગે આજ્ઞા મુજબ ન વર્તી શકાય તો તે આત્મા પોતાની પામરતા સમજે, કણુલ કરે અને જાહેર કરે પણ 'ઇચ્છા મુજબ વર્તવામાજ ધર્મ છે' એમ કહી શ્રી જિનેશ્વરદેવના વચનપરની આસ્તિકતાનું દેવાળ કાઢવા છતાં પોતાની જાતને આસ્તિક તરીકે જોળખાવવાનો ખોટો આડંબર તે નજ કરે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમા તો આજ્ઞા મુજબ વર્તાય પણ સગવડ મુજબ નહિ સગવડીયાઓએ તો સ્વપર ઉભયની પામરતા કરી. ન વર્તાય તો કહી કે વર્તી શકતો નથી, લાચાર છુ, પણ મરજીમા આવે તેમ બોલે, કરે,—ન બોલવાનું બોલે અને ન કરવાનું કરે, એ વાસ્તવિક રીતિયે શ્રી જૈનશાસનનો સેવક નથી

(સભામાથી—તો પછી વિચારસ્વાતંત્ર્ય ઉઠી જાય ને?)

ઉઠી જાયજ આજ્ઞા પાસે એવું અનુચિત સ્વાતંત્ર્ય હોય! ઇદ્રભૂતિ જેવા સમર્થ વિદ્વાન્ કે જેઓની સમક્ષ એક પણ વિદ્વાન્ વાદમા ટકી ન શકે—શકતો ન હોય, તેઓ પણ, મિથ્યાત્વવિશિષ્ટ અભિમાનના યોગે પોતાના હૃદયમા એક શકા જીવતી જાગતી હતી તે છતાંય, પોતાની જાતને સર્વજ્ઞ તરીકે જોળખાવના, પણ જ્યારે એમણે જોયું કે પોતાની કહેવાતી સર્વજ્ઞતા તો ખામીવાળી હતી અર્થાત્ એ વાસ્તવિક સર્વજ્ઞતા હતી જ નહિ, એટલે તરત જ ભગવાન્ શ્રી મહાવીરના ચરણમા તે નમ્યા કયા મુધી? કૃતાર્થ યથા ત્યા મુધી નમ્યા પછી કહી પણ એમ ન કહ્યું કે—'હું કહું તે, ખરું' જે જે ચુચ્યું અને જે જે

બોલ્યા, તે બધું સમજવાનું શ્રી મહાવીરદેવના નામે, પણ પોતાના નામે કશુંજ નહિ આ જાતિની તારક પ્રત્યેની આધીનતા કેળવાય તો જ સાચી સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત થાય અને એજ કારણે શાસ્ત્રસિદ્ધ મર્યાદાઓનો લોપ ન થાય, તેની સમ્પૂર્ણદષ્ટિ આત્માએ પૂરતી કાળજી રાખવી જોઈએ

સુધારો કરવાનો.—ધર્મમા કે જમાનામા ?

સાચી સ્વતંત્રતા જોઈતી હોય, અને સસારથી કશું પામ્યા હો, તો શ્રી જિનેશ્વરદેવના શરણે જવું એ જ મેયસ્કર છે. શ્રી જિનેશ્વરદેવની એકે એક આજ્ઞા કેવલ કલ્યાણના અર્થેજ નિર્માયેલી છે એટલે એને પામીને પોતામા પ્રવેશ પામેલા દોષોનો સુધારો કરવો એજ જરૂરી છે. ‘શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા એજ ધર્મ’ છે. આથી એ આજ્ઞાથી વિહિત નહિ કરાયેલી વસ્તુનું સેવન કરવું એ પાપ છે અને નિષિધ્ધ કરાયેલી વસ્તુનું સેવન એ મહાપાપ છે.’—આ માન્યતા મજબૂત હોય તોજ સાચી આલોચના થઈ શકે શ્રી નંદનમુનિજી જેવા નિષ્કલંક ચારિત્રના ધરનારા મહાપુરુષ પણ અજ્ઞાતપણે પણ યદ્યપ ગયેલા અતિચાર રૂપ પાપની આલોચના કરે છે, તે આપણે જોઈ રહ્યા છીએ જ્ઞાનાચારમા જાણેજ અતિચારની આલોચના થયા બાદ કર્શના ચારમા જાણેજ અતિચારની વાત ચાલી રહી છે શ્રી કર્શનાચારના આઠ પ્રકારમા પહેલો પ્રકાર ‘નિશકિત’ છે ગમે તેવા સુયોગોમા, ગમે તેવી દુઃખ. અવસ્થામા પણ શ્રી જિનેશ્વરદેવના વચનમા શકાનો અસાવ ભુદિમા ન બેસે તો કહેવું કે ‘અમારી મતિ અપ છે, પણ જ્ઞાનીયે કહેલી વસ્તુ ખોટી યદ્યપ શકે નહિ (સલામાથી—સમજવા માટે ઉઠાપોહ કરવાની છટખટી કે નહિ ?) જ્ઞાનાર્થે ઉઠાપોહ કરવાની પૂરેપૂરી છટ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા કેમ સમજાય, તે હૃદયમા કેમ સ્થિર થાય, એ માટે જિજ્ઞાસાવૃત્તિથી કરેલો ઉઠાપોહ, એ તો જ્ઞાનનો એક પ્રકાર જ ‘ઉઠ એટલે તર્ક અને અપોહ એટલે વિતર્ક’ એ ઉઠાપો

હથી વસ્તુને દૃઢ ણનાવવી, એ તો ધિહિત છે શ્રી જિનેશ્વર દેવની આજ્ઞાને સમજવા માટે બુદ્ધિના આંઠે શુભોનો ઉપયોગ કરો, એમા કરીજ હરકત નથી અને એ તો કરવો જોઈએ

ગીતે આચાર 'નિષ્કાક્ષિત' એટલે કે શ્રી વીતરાગદેવના મન શિવાયના પરમતની અલિલપાનો અભાવ

ગીતે આચાર 'નિર્વિચિકિત્મા' એટલે શ્રી જિનેશ્વરદેવે કહેવા ધર્મના ક્ષમા સકાનો અભાવ

ચોથો આચાર 'અમૂઢ દષ્ટિપાણુ'

શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનને પગેવો આત્મા અમૂઢ દષ્ટિ હોય મૂઢ એટલે મૂર્ખ અમૂઢ એટલે અમૂર્ખ-વિચારક, જેની દષ્ટિ કે ઇં પણ જગનાએ મુઝાય કે ગભરાય નહિ એ મુઝાઈને ધર્મથી ચૂરી ન જાય અમૂઢદષ્ટિ દરેક પ્રસંગે મનુને વસ્તુસ્વ રૂપે જુએ "વદમનાણ તઓ દયા" આતુ તાત્પર્ય તો એજ છે ને કે, દયા પાગવી હોય તો જ્ઞાનનો ખપ કરવો? જેમ જ્ઞાન પ્રાણાઃ આ વાક્યનો ભાવ એ છે કે-અન્ન હોય તો પ્રાણુ ટકે પ્રાણુ ટકાવવા માટે અન્નની જરૂર તો છે, પણ જેની પાસે અન્ન લેવા જાય તે એમ કહે કે -'પ્રાણુ આપે તો અન્ન આપુ, પ્રાણુ આપો ને અન્ન લઈ જાઓ' તો ના કહેવા સાથે કહેવું પડેને કે -'ભાઈ! પ્રાણુ ટકાવવા તો હું અન્ન લેવા આ ચો છું જે પ્રાણુને ટકાવવા માટે અન્નની જરૂર છે, તે પ્રાણુજ તુ લઈ લે તો એ અન્ન મારે તા કામનું?' તો પછી જે દયાના પાલન માટે જ્ઞાનની જરૂર છે તે જ્ઞાન મેળવતા દયા મૂકની પડતી હોય તો શું કહેવું જોઈએ તે વિચારો દયાના રહસ્યને સમજાવનારો એમજ ઇચ્છે કે'જે દયા માટે જ્ઞાનની જરૂર છે, તે દયા, જ્ઞાન પામતા મૂકની પડતી હોય તો એ જ્ઞાનને કોડ કોડ વાર નમ સ્કાર હો'જો કોઈ પણ છદગીમા એવું જ્ઞાન મળશે નહિ' દયા માટે જ્ઞાન, દયાની પ્રાપ્તિ અને પાલન માટે જ્ઞાન, એ જ્ઞાન મેળવતા, દયાનો હોમ કરવો પડે. હોમ-દયાનું ખૂન કરવું પડતું હોય તો એ જ્ઞાનને જિનેશ્વરદેવનો અનુનાથી મનને પણ કેમ ઇચ્છે?

હેતુહિંસા, સ્વરૂપ હિંસા અને અનુભવ હિંસાના સાચા સ્વરૂપને સમજવા માટે ખૂબ પ્રયત્ન કરો. જ્ઞાનીએ વિહિત કરેલી ધર્મકરણી કરતા. સ્વાભાવિક રીતિયે થઈ જતી હિંસા, તે સ્વરૂપ-હિંસા કહેવાય છે. સ્વાર્થ બુદ્ધિથી કરવામા આવતી હિંસા તે હેતુ-હિંસા અને તે પણ જો રાચી મારીને કરવામા આવે તો તે અનુભવ-હિંસા કહેવાય. સંસ્કારથી દયા પામેલા આત્માને પણ જો દયા ટકાવનાર ન મળે તો વળતે તે દરાના પરિણામ આદ્યા પણ જાય. સ્વાભાવિક ગુણો પણ યોગ્ય સંસર્ગના પ્રતાપે ટકે. જો ગુણોની પ્રાપ્તિ પડી ઉત્તમ સંયોગોનો અભાવ થઈ જાય તો પવટાઈ પણ જાય મહાવનધારી મુનિવરો માટે જ્ઞાની પુરૂષાએ ‘શ્રી પશુ અને નપુસક આદિ જ્યાં ન હોય તેવી વસ્તીમા રહેવું’ વિગેરે વિગેરે બધાનો રાખ્યા એનું કારણ એકજ છે કે મળેનું હુ પ્રાપ્ય એવું મુનિપણ આપ્યું ન જાય.

મિહ-ગુફાવાસી મુનિ કેવા? ચાર વાગ મહિના મુખી ચોવિ હોરા ઉપવાસ કર્યા, જિંદગી ગુફાએ રહ્યા, ત્રિહ પણ જેમના સ્વયંભાદિથી શાત બની જતો એવા જો મુનિ પણ કોયા વેશ્યાને ત્યાં આવ્યા કે મુનિપણ બૂદ્ધિ, જો બન્યું કે નહિ? આ ઉપરથી એમ કહેવાય કે - ‘જ્યારે સિંહગુફાએ હના ત્યારે પણ તેમનામા મુનિપણ નહોતું?’ પણ આ સ્થાનભેદ છે કહ્યું છે કે એના સ્થાને તો એ એકજ મહર્ષિ શ્રી સ્યુલિભદ્ર જેવા મહાત્મા ટકે. ગુરૂ મહારાજાએ શ્રી સ્યુલિભદ્રજીને જવાની આજ્ઞા આપી પણ સિંહગુફાવાસી મુનિશ્રીએ જ્યારે આજ્ઞા માગી કે ગુરૂએ કહ્યું કે - ‘રહેવા દે, જો કામ તારૂં નથી’ ગુરૂ સમજતા હતા કે આ સ્યુલિભદ્રના વાહ માટે તૈયાર થયા છે એ તો સ્યુલિભદ્ર ટકે. શ્રી જિનેશ્વરજીની આજ્ઞા મર્મને તે મહર્ષિ સમજતા હતા, માટે જો ટક્યા. શ્રી સ્યુલિભદ્રજીએ ઇંદ્રિયો પર ગમે એવો પૂરતો કાળુ મેગ ચોડ્યા પછી જ્યારે વેશ્યા બધી રીતે યાત્રીને, સામે આવી છાતીફાટ રૂઢન કરતી, આજ્ઞાથી આધાર આપ્યું.

લાવી લાવીને દીનતા ભરી રીતે કહેલી હશે કે - 'આપનામા દયા છે કે નાશ પામી છે ? હું બગી રહેલી છું, બગેલીને શાંતિ આપવાની પણ આપના ધર્મમા મનાઈ છે ?' - આવે વખતે પણ વેશ્યા પરની દયા ખાતર શ્રી સ્થૂલિભદ્રજી પવળ્યા હોત તો 'વેશ્યાના આસુથી દયાળુ બન્યા હોત તો ગુ થાન ? તે વિવેકપૂર્વક વિચારે. શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનની દયા ઓઈ જૂની છે આથી જ મહર્ષિ શ્રી સ્થૂલિભદ્રજી પોતાની ભૂમિકાથી, પોતાના મ્થાનથી ન ખસ્યા અને એ ન ખસ્યા એમાજ ઉભયનું ધેય થયું, અને શાસન દીક્ષિમાન બન્યું આખરે ચોમાસુ ઉતર્યે વેશ્યા મામે આવી હાથ જોડીને કહેવા લાગી કે - 'હિ મુનિવર ! આપ છુટ્યા અને હું હારી આપ કૃપાળુએ મેળવેલી ધર્મપ્રસાદીમાથી મને પણ કાર્યક આપો' વેશ્યા જેવીની આ સ્થિતિ કયારે થઈ ? ભગવાન શ્રી સ્થૂલિભદ્રજી પોતાના સ્થાન પર ટક્યા તોજ ને ? આથી સમજી શકાય તેવું છે કે મહાપુરુષોએ ગમે તેવા સંયોગોમા પણ પોતાનું મ્થાન ન ચૂકવું જોઈએ આવીજ રીતે છે હું તો કહું છું કે ધર્મગુરુઓએ શ્રી જિનેશ્વર દેવની આજ્ઞાને આઘી મૂકી જમાનાની પૂઠે જવું, એ ઘોર પાપ છે, એટલુંજ નહિ પણ ભય કર શામનદ્રોહ છે આ પાપથી અને શામનદ્રોહથી બચવાની ખાતર પ્રભુની આજ્ઞામા જ સર્વસ્વ માનનાર અને ગીતાર્થ એવા ધર્મગુરુઓએ તો કેવલ જમાના વાદીઓને સ્પષ્ટ સ્પષ્ટ ફરમાવીદેવું જોઈએ કે - 'તમારાથી કુદાય એટલું ફૂદો, પણ અમે અમારું સ્થાન કદીજ નહિ છોડીએ અમે કંઈ તમારા કહેવા મૂજબ વર્તવા માટે ઘરખાર કે કુટુંબ પરિવાર વિગેરેને નથી તત્ત્યા અમારું તો તેજ ધ્યેય છે કે પ્રાણોના ભોગે પણ આગમ વિહિતમાર્ગનેજ સેવવો' આમ કહી દેવા માટે યા આગમવિહિત માર્ગને અનુસરવા માટે ધાધનીયાઓ તરફથી અનેક પ્રકારની આપત્તિયોને પણ કદાચ સહવી પડે, તો તે સહીને પણ જો ધર્મગુરુઓ પોતાના ધર્મગુરુપદ ઉપર સ્થિર રહે તો, એ ધાધનીયાઓ આપોઆપ શમી જાય પણ જો ખોળી વાહવાહની

ખાતર ધર્મનું જ્ઞાન જૂલો તેઓ જમાનો જી પલાવે તેમ જી પલાઈ
જાય તો પેલા ફળતાઓ વધુ ફળવાના અને પોતાનો પણ નાશ
થવાનો. એ શિવાય બીજું પરિણામ આવે પણ શું? શાસ્ત્ર તો
કહે છે કે કોઈ પણ સમયે તમે તમારું ચૂકરો મા જો
તમે ગળડા તો તારે કોણ? ગળડી રહ્યા છે એને તમે તો
ટેકાડપ છો તમે પણ ગળડો તો પરિણામ કયું આવે? જમાનો
થાકે તેમ ધર્મે આવડુ કે ધર્મે જમાનાને ખીચવો? જમાનો
ધર્મમા સુધારો કરે કે ધર્મ જમાનામા સુધારો કરે? અને ત
જ્ઞાનીઓએ વિહિત કરેલા ધર્મમા સુધારો કરનાર જમાનો
નથી પણ જમાનામા સુધારો કરનાર તે ધર્મ છે શ્રી
જિનેશ્વરદેવોએ પ્રગુપેલો ધર્મ તો ત્રિકાલાખાધિત છે
જો ધર્મ ત્રિકાલાખાધિત ન હોય તે જગતનું વાસ્તવિક
કલ્યાણુ પણ ન કરી શકે. જો ધર્મ પણ ફરે તો પછી
સ્થિર કોણ?

(અભામાથી-‘દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ, જોવા કે નહિ?’)

દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ, જરૂર જોવા, પણ તે એટલા
માટે જ જોવા કે જગત્યા ધર્મનો વધુ પ્રચાર કેમ થાય.
ધર્મના નાશ માટે તે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, કે ભાવ જોવાના
નથી. દરેક સાધનોનો ધર્મની સિદ્ધિ માટે-રક્ષા માટે-
અને પ્રચાર માટે ખૂશીથી ઉપયોગ કરી શકાય પણ
જેનાથી ધર્મનો નાશ થતો હોય એવા તો એક પણ
સાધનનો ઉપયોગ ન જ થાય અને અમૂક સાધન
ધર્મરક્ષક છે કે ધર્મનાશક છે, તેનો નિશ્ચય કરવા માટે
એક શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને જ સમજવી પડશે

પ્રભુમાર્ગમા સ્થિર રહેલા તે પરમર્ષિ શ્રી સ્પૃલિભદ્રસ્વામી
જના પ્રતાપે એ વેશ્યા પણ સમ્યક્ત્વધારિણી બની-વ્રતધારિણી
બની-બનેકને બાંધવામા જોડનારી હતી તે બ્રહ્મચર્યમા જોડ
નારી બની રાત્ર પ્રસન્ન થઈ જે જે પુરુષને ત્યાં મોકલના તેને
તેને ઉદ્દેશ કરી તે વેશ્યા શ્રી સ્પૃલિભદ્રજી પાસે મોકલતી

આવનારને એ કહેતી - 'હાડ ચામ અને રૂધિર આદિથી ભરેલા આ શરીરમાં સેવવા જેવું શું જણાય છે? સેવા જ કરવી હોય તો અનેક આજીજીઓ છતાં મારા જેવી રૂપવતી રમણીમાં એક લેશ માત્ર પણ રક્ત થતા વિના તજીને ચાલ્યા ગયા, તે શુભ નિધિ મહાત્માજી શ્રી શ્યૂલિભદ્રજીની સેવા કરો।' આવી રીતે એ વેશ્યાએ કેટલાકને શ્યૂલિભદ્ર મહર્ષિ પાસે મોકલ્યા એક સૂધાર આવ્યો. તે સમજે નહિ એણે પોતાની કળા વેશ્યાને દેખાડવા, એક પત્રી એક એમ બાલુની સાકળથી આળા નીચે લગતી કેરીની લુગ લાવી આપી વેશ્યાએ તરત સરસવત્ર માગ્યા. સરસવત્ર કેવા હોય? લીસા-ખસી જાય, સરઠી જાય તેના! તે સરસવત્રા ઢગવા પર સોય મૂકી, એના પર પુષ્પ મૂક્યું, એના પર નાચ કર્યો, અને તે પણ જાનતાન સાથે! સૂધાર કહે છે - 'વન્ય છે તારી કારીગીરીને' વેશ્યા કહે છે કે - 'એ કેરીની લુગ તોડવામાં એ આશ્ચર્ય નથી, અને આ સરસવત્રા ઢગલા ઉપર ઉભી કરેલી સોય પર રહેલા પુષ્પ પર જાનતાન સાથે નાચ કરવામાં એ આશ્ચર્ય નથી આશ્ચર્ય તો તે કે આ ધ્યાનમાં રહી જરા પણ ઠાથ લગાડ્યા વિના શ્રી શ્યૂલિભદ્રસ્વામી અહીંથી લેશ પણ લેપ થા વિના ગયા છે!।' સૂધાર કહે છે - 'હું પણ એ મહાત્માની સેવા કરવા જાઉં છું' સૂધાર પણ ત્યાં ગયો શ્રી શ્યૂલિભદ્રસ્વામિજી સન્માનમાં બિથર રહ્યા તો આ મન્યુને? સિંહગુફામાં મુનિને પણ વેશ્યાએ સુધાર્યા એ જાણે શ્રી શ્યૂલિભદ્રસ્વામિજીએ માગમાં રાખેલી ચિરતાનો જ પ્રતાપને? શ્રી શ્યૂલિભદ્ર દયાળુ બન્યા હોત, વેશ્યાના અસુધો દયાના સાગરમાં ધૂળ્યા હોત, તો શું થાત? શ્રી જિનેશ્વરદેવની, જૈનશ સનની, સર્વવિરતિની, આવકની, મમ્યગુદ્ધિની દયા, સામાન્ય લોકોની દયા કરતા જુદીજ છે દયા, એ સ્વપરના નિસ્તાર માટે છે જે દયાથી સ્વપરનો ઘાત થતો હોય, તે દયા વસ્તુત દયાજ નથી જેણે શ્રી જિનેશ્વરદેવના માર્ગનો જગત્મા પ્રચાર કરવો હોય, જગત્ના લોકોને

શ્રી જિનેશ્વરદેવનો માર્ગ જતાવતો હોય, તેણે શ્રી જિનેશ્વર
રદેવના શાસનની હયાતુ સ્વરૂપ સમજવું જોઈશે. જગ
તને સમજાવવું જોઈશે. સોળ વર્ષની વયમા જન્મભટ્ટીગૂરિ
જીએ છયે વિગયનો ત્યાગ કર્યો, અરે ભક્તના સોજનનો પણ
ત્યાગ કર્યો, કે તરત શુર પ્રસન્ન થયા એમને ત્યા હયા નથી
આવી કે - 'આ વયમા જ વિગયનો ત્યાગ કરવા દેવાય !'

જૈનશાસનની દીક્ષા શું છે ?

સવમ લેનાર પ્રત્યે આવકને હયા આવે ? સાચું બોલતો
નાનો બાળક સવમ લેવા જાય ત્યારે આવકને હયા આવે ? જો
હયા આવે તો તે આવક કહેવાય ? ના

(સલામાધી- 'આવક હોય તો તે શરમાય, કે આ બાળક
જાય છે અને હું રહ્યો છું')

સમજ્યા પરા હંમકો આત્માઓ આજે અનીતિના પથે વિહંગી
રહ્યા જ હજારો માતા પિતાઓ પોતાના બાલકોને, જે શિક્ષા પાઠો
પામીને જગતને ત્રાસરૂપ નિવડી ભવિષ્યમા દુર્ગતિના મુસાફર
થાય, તેવા શિક્ષાપાઠો આપી ગયા છે, ત્યા આ દીક્ષાના કાર્યમા
હયાજી બનેવા જોતોને આસુ નથી આવતા, પણ ભગવાન શ્રી
મહાવીરદેવનો સવમ લેવા ડોઢ જાય-મોજા, નાનો, કે બાળક,
તો મયાદા છોડી છોડીને એ મોહભરીદનાના સાગરોનો રાફડો
ફાટી નીકળે છે સમજતા હોય નહિ, જગા પણ સન્નિપાતનો
રાગી માણસ જેમ બોલે તેમ થયેર જોતો એ જ જાય કે આગલી
મેદની વચ્ચે હું ઉઘાડી ચેતે-જ આપુ છું કે, 'જો વિરોધ
કરનારાઓમા માણુમાઈ હોય, ખાનદાની હોય, લાયકાત
હોય, તો મામે આની મળ્યતાથી જે કહેવું હોય તે
કહે બાકી ખૂણે ઉભા રહી જહારથી ગમે તેમ છએ,
બોલે એની કઈજ કિમત નથી' ધાધલીયાઓથી
દીક્ષા જેવી અનુપમ ચીજ છૂપાઈ જવાની નથી શ્રી
જિનેશ્વરદેવે જે આજ્ઞા વિધાન કર્યું છે, તેનો અચળ ઉપદેશ
અને પ્રવૃત્તિ એકવીસ હજાર ૧૫ મુખી અષ્ટાંગે ચાલુ રહેશે

નાદાન આત્માઓ ગમે તેમ ગોલે, લગ્ને, તેની કિંમત ફૂટી
 ઢાડીની પણ નથી એ તો નહીં છે ને કે જેટલા દિવસો, જેટલા
 માસ અને જેટલા વર્ષો આત્મા સુનિષ્ણુમા રહે તેટલા વખત
 સુધી એના તરફથી અનતા જીવોને અલયદાન મળે છે ? કયી
 સરકાર, દુનિયાની કયી સત્તા એવી છે કે જે આ વસ્તુને સમજા
 પડી આડે આવે ? સમજવા ન માગે, માલજો નહિ, તો તે વાન
 જૂની છે બાકી જો આ વસ્તુને મૂર્ખ રીતિયે ન્યાયપુર સર
 તપામાય તો જરૂર આડે ન આવે તમે સાકળચદબાઈના આવેલ
 હેવાનનો જ્યાવ નહિ કરી શકો બહાર આવેલી હકીકતથી જણાઈ
 આવે છે કે, એ જજજ હોવા છતાં, સભાપતિ નીમાયા છતાં, તેમજો
 ધરાહા પૂર્વક, જમાનાના નામે આર્ય સિદ્ધાંતનો, પવિત્ર જૈન
 સિદ્ધાંતનો વિશેષ થાય તેવી કારવાઈ થવા દીધી છે દીવા જેવી
 વાત છતાં, સ્પષ્ટ સ્પષ્ટ જવાબ મળવા છતાં, જેના આત્માને
 અસર ન થાય, એમા અભણપણ માનવું, એ કોઈપણ રીતિયે
 ન માની શકાય તેવું છે ઇતર લોકો કે જેઓને શ્રી જિનશાસ
 નનો પરિચય નથી, જેઓને પૂજ્ય એવા શ્રી જૈનસાધુઓનો
 સહવાસ નથી અને જેઓ જૈનમાધુઓના આચાર-રિચારથી
 સુજ્ઞાત નથી, તે લોકો પણ જો આ વાતનું સ્વરૂપ સમજે તો
 તરત કહી દે કે આ કેવળ અન્યાય છે, જુલમ છે દીક્ષા એટલે
 દુનિયામા જેટલા જેટલા ગુન્હાઓ બને છે, જે ગુન્હે
 મારોને મારે કંઈ શખવી પડે છે, તે સઘળા ગુન્હા
 ઓનો પૂરેપૂરો જ્યાવ આવી અનેક આત્માઓને આ
 આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિરૂપ સસારમાથી મુક્ત
 કરનારી દીક્ષાના સ્વરૂપથી પરિચિત થયેલી કોઈ પણ
 સત્તા દીક્ષાની અટકાયત કદીજ ન કરે, એટલુંજ નહિ
 પણ ગુન્હામાત્રના અલાનને ઈ-છતી એવી એક એક
 સત્તા અટકાયત કરવાને બદલે પ્રશમન કરે અને એવા
 ઉત્તમ માર્ગના સ્થાપક અને પ્રચારકને અત્રેમ વદન જ
 કરે. છતાં આજે જે દુષ્પણિઓ આવી રહ્યા છે, તેવું કારણ

તો એ છે કે કેટલાક જૈન કહેવાના માણસો ઇરાદા પૂર્વક જોગી કંફીયતો ઉભી કરી સામાના, ઇતરના, અધિકારીયોના, મગજને આડે રસ્તે દોરે છે આથીજ હું કહું છું કેઆડી અવગી જાતોથી ન સુજાતા પ્રજુપ્રણીન મોક્ષમર્ગમા અમૃદદર્શિ બને.

પાચમો આચર 'ઉપવૃહણ'—શાસનમા કોઇ ગુણી હોય તો તેની ખુલે દીલે સુક્રા કંકે પ્રશસા કરવી. પ્રશસા ગુણની હોય છે, ગુણાભાસની નહિ જે ગુણ પરિણામે સુદર હોય તેની પ્રશસા થાય જે ગુણ પરિણામે સુદર ન હોય તેની હૃદયથી અનુમોદના થાય, પણ પ્રશસા તો નજ થાય. ગુણાભાસની પ્રશસા કરનારો,— ઉન્માર્ગની પુષ્ટિ કરનારો થઈ, પરિણામે મિથ્યાત્વને વધારી સમ્યગ્દર્શનનો ઘાતક પણ થાય છે. જૂઓ વિચારો આ બાબતમા મહામહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી મહારાજ કરમાવે છે કે -

“મિથ્યામતિમુખનર્જનો, ઠાળો ચોથો દોષ,
ઉન્માર્ગી ધુલતા હુને, ઉન્માર્ગનો પોષ—”

જેની મિથ્યાત્વની વાસના ખની નથી, એવામા કંઈ એકાદ ગુણ દેખાય, એટલા માત્રથી, એ તેની પ્રશસા કરે તો એ પ્રશસા કરનાર, ઉન્માર્ગનો પોષક બની જાય છે

છઠ્ઠો આચાર 'સ્થિરીકરણ'

શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનને પામેલા પણ ધર્મથી પડના અગર શિયિલ ચતા આત્માને સ્થિર કરવો તેનું નામ 'સ્થિરીકરણ' કોઇપણ આત્માને ધર્મમા સ્થિર કરવા જટલુ બને એજુ કરવું, પરંતુ કોઇ ખમી જાય, અલ્પવિચલ થાય, એવા શબ્દપ્રયોગ ન કરવા જોઈએ ધર્મ લેવા આવનારને ધર્મની કઠીનતા એવી દબે સમજાવે કે જેથી એ આત્મા જરા પણ ધર્મથી પરાડમુખ ન થાય 'સયમ લોહાના ચણા ચાવવા જેવું છે, તલવારની ધાર પર ચાલવા જેવું છે, રેતીના કોળીયા ભરવા જેવું છે' આ શાસ્ત્રીય વચનો આવનારને તરત જ—સયમની સન્મુખ બના

બ્યા વિનાજ જો કહેવામાં આવે તો તે રીતિયે કહેનાર ખરેખર 'ચિદ્રીકરણ' નામના છટ્ટા ઈર્શનાચારનો પાલક નહિ' પણ ભજક ગણાય શ્રેણિક મહારાજ પાસે જ્યારે શાલિભદ્રની માતા કહે છે કે 'મહારાજ! મારો શાલિભદ્ર મયમ લે છે,' ત્યારે શ્રેણિક મહારાજ વિચારે છે — 'ઓહો! એક દિવસ જે શાલિભદ્ર મારા જોગમાં માત્ર જરાવાર ભેગવાથી અકળાઈ ગયો હતો, મારા આસોધાસની મરમી ખમી સકયો' ન હતો, પસીનો ઝેરઝેળ છટી ગયો હતો, એવી વારમાં જેની આખમાં આમુ આવી ગયા હતા તે શાલિભદ્ર મયમ લે છે? કેવો પુરુષાની!' મા કહે છે કે—'હા, મહારાજ! તે શાલિભદ્ર પણ આજ તે, તે શાલિભદ્ર નથી આજનો શાલિભદ્ર જુનો છે' શ્રેણિક મહારાજ વિચારે છે કે 'આવો ભોગી, આ લોકમાં પણ દેવનાઈ મુખ સાદાળીમાં પડેલો, આ સયમ લે છે, શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનની એ બલિહારી છે, એ મુદરના છે અને એ ખૂબી છે' શ્રેણિક મહારાજએ, મળાને કહ્યું 'પધારો! એનો દીક્ષા મહો ત્સવ તમારે નહિ પણ મારે કરવાનો છે બધી સામગ્રીની તૈયારીનો હું હુકમ કરું છું તમારી પૂઠજ હું આપું છું' શ્રેણિક મહારાજ ધારે તો ત્યાં જઈ કહી શકત કે, 'તારા જેવા મુકોમળને આ સયમ હોય? આ ભોમવયમાં મયમ હોય? બહુ કઠીન છે ગાડાઈ ન કર' પણ શ્રેણિક મહારાજ સમગ્રદર્શનના અચારમાં પાવરધા હતાં પોતે ત્યાં ગયા, તે વખતે શાલિભદ્રની સ્નાન ક્રિયા ચાલતી હતી આ મગધેશનો માલીક શાલિભદ્રની સ્નાન વિગેરેની ક્રિયામાં ભાગ લે છે અને કહે છે કે —

“ધન્યોઽસિ, કૃતપુણ્યોઽસિ।”

‘તું ધન્ય છે, કૃતપુણ્ય છે, તે વિના પ્રભુના શાસનમાં મેરૂ જેવા સયમ ભારને ઉપાડવા ડોણ તૈયાર થાય?’ શાસ્ત્રના વચનો શ્રી શ્રેણિક મહારાજ કયી પીતે જોલે છે, તે જોયો કહે છે બધું, પણ સામે સ્થિર થાય તે દરે પુણ્યશાલિ સયમના રમિક પ્રત્યે એજ રીતિએ જોલે છે—‘મેરૂથી વધે તેવા મહામનેના ભારને

ઉપાડવાને તારા વગર મેજ તૈયાર થાન? તારા જેવો ભોગી, સયમ સ મુખ થાય ત્યારે અમને જરૂર થાય છે કે, અમે સ સાર કાઢવાના કીંગ છીએ ખરો ભોગી તો તુ કે તે ભોગ ભોગવી પણ જાણ્યા અને છોડી પણ જાણ્યા જૈનશાસનના ભોગી હોય તો તે આવા તારા જેવે આત્મા તલવારની ધાર પર ન ચાલે તો ખીજો ચાલે કોણ? રેલીના ઢોંગીના વાગવા, લોઢાના ચણા ચાવવા, એ તો તારા જેવાનું જ કાર્ય, - એ અમને શિક્ષા પાઠ છે'

સયમના સ્વરૂપથી અનભિજ્ઞ અને કૃત્રિમ દયાના ઉપાસકો મયમના નસિક આત્મા પ્રત્યે 'ઓ કાળીબુદ્ધિના! અમને કાળા જઈ ધોળા આવ્યા, સાધુને સાબળી સાબળી ઘડા થયા, બેમી બેસીને અપામરાના ચોરસાંચે ઘમી નાખ્યા, ઇંદ્રિયોનું તેજ પણ હણાઈ ચૂક્યું, છતાં મૂઠા! અમને વેરાગર ન થયો ને તને થાય! જરૂર ભોગ થો, એ સાધુએ જરૂર ભોગ થો, બેસી જ સાધુ તો કહે, નવરા છે, બેસી જ' આવા આવા ઉદગારો કાઢવામાં આનંદ માને છે મયમનો નસિક આત્મા કહે ક મારી તો જાનના છે, તો પેલા કૃત્રિમ દયાના પૂજારીયો કહે કે ન લેશ દઉ! મરી જાઉં તોય ન લેવા દઉ! મરનો હોય તો લાત મારૂં, રાત્રી પાછ લેણી હોય તો કોર્ટમાં ઘસડું, પણ મયમ લેવા જાય તો સગો ખાપ થઈને આવુ શ્રી ધનાકાકઠી જ્યારે મ પાસે મ મ લેવાની આજ્ઞા માગવા જાય છે ત્યારે મા કહે છે કે -

“અનુભતિ વત્સ, કોર્ટ ન રેગે,
પાડોશી ખજ સયમ લેને”

મા કહે છે કે, 'વત્સ! ઘરનો જાન તો તો ન દે પણ પાડોશી મયમ લેનો હોય તેને પણ કોઈ અનુભતિ દે નહિ, માટે તુ અનુભતિ લેવા આવ્યો, પણ અમે તો મોટી, મોહમા પડેલા, ત્યાં અનુભતિનું કામ કહીને શ્રેણિક મહાનજા જેવા કે જેમને અવિરતિનો ઘોર ઉચ્ચ હોતો, વિરતિના પશ્ચિમ સુદ્ધા જેમને સ્પર્શી શકતા નહોતા, તેઓ જ્યારે જ્યારે જ્યાં જ્યાં વિરતિ જાળના ત્યારે ત્યારે ત્યાં ત્યાં તેમની રોમરાજી વિકસ્પર થતી

હતી સચમના અર્થી આગળ ધર્માત્માના એવા ઉદ્દગાર નીકળવા જોઈએ કે જે સાબળી તેને એમ થાય કે ‘જનેક પુણ્યશાલિયો જેના આટલા શુભ ગાય છે, તે વસ્તુને હું પામી શક્યો છું, એ માફ જેવું તેનું પુણ્ય નથી જામનગરમા વમના જૈનોમાના કેટલાક જૈનોની મેદનીનો વર્તાવ કેવો થયો ? માળાપ, પોતે પેદા કરલો-દૂધ પાછને પાણી પોતી મોટો કરેલો બાળક ત્યા પ્રભુ શાસનની પ્રભાવના માટે શુદ્ધેવના ચરણે ધરવા આવે, એમ તપામ તો થાય તો થાય પણ તપામ બાદ-જુભાનીયો બદ, ધર્મ તો દૂર રહ્યો પણ ન્યાય નીતિનેય ઠેકરે મારી કેવું વર્તન કર્યું ? જૈનેશ્વર હોય તે પણ મહેવાઈથી આ જુભાનીયો તપાસી પરિસ્થિતિ જોઈ, દીવગીર થાય બાપ, સાધુની જેમ છવોક જવાબ આપે છે અને ટકોરી ટકોરી કહે છે કે — ‘શ્રી જિનેશ્વરેવના શાસનમા આઠ વર્ષની ઉમ્મરે દીક્ષા આપી શકાય છે, હું મારા બાળકને એ માર્ગે વાગવા માશુ છું અને આગમ પ્રમાણે જે કાંઈ હુકમ કરે તેમ વર્તવાને બધાયલો છું’ એ વખતે એ લેગા થયેલા સઘમાથી બોલાય છે કે, ‘શાસ્ત્રમાત્ર આધા મૂકે મતિકટપનાની અહીં તો વાત છે આ બધું સમાપતિ નિભાવી લે, તો એમ કેમ ન કહેવાય કે ધરાદાપૂર્વક જૈન શાસનના ધર્મસિદ્ધાંતોની, જિનેશ્વરના આગમોની અવગણના કરવા એ ટાણુ લેશુ થયું હતું ? અથવા માણસાઈ જોઈને ધરાદાપૂર્વક શાસનથી વિરૂદ્ધ વર્તાવ કરવા એકત્ર થયું હતું ? જૈનશાસનના સિદ્ધાંતોની કતલ થાય તેવું વિરૂદ્ધ વર્તન કરનાર જેમ જામનગરમા અમૂક સખ્યામાં સઘ છે. તેમ જૈનશાસનને જીવાડનાર સઘ પણ બીજે છે, તમે થોડા વખતમા સાબળયો કે જે પુણ્યવાનની દીક્ષાને રોકવા ધમાક કરવામા આવી, તે તો દીક્ષિત થઈબી શૂકયા જૈન હો તો હાથ જોડજો, અનુમોદના કરજો જ્યારે જ્યારે બાપ પટે ત્યારે ત્યારે તન, મન, ધન વેડફી નાખજો, વિરૂદ્ધ બોલ્યા તો પામેહું બધું હારી જશે આજ સુધી આજ્ઞા વિનાની દીક્ષા

ન આપો, એવી જૂમ હતી આજે શું છે ? માતા પિતા પોતે
આવીને સઘને કહે છે કે — ‘ભાગ દ્યો,’ — ત્યાં સઘ આંધ પડે
છે સમજી શકો તો સમજો ધરાદાપૂર્વક શાસનને ઉપલાવી
નાખવાનો પ્રયત્ન છે કે નહિ ? કેન્વાક તો કહે છે કે એ એના
માઆપ છે કે નહિ, એની જ શકા છે હું એમને પૂછું હું કે તમે
તમારા માઆપના છોકરા છો કે નહિ, એવી શકા કરનારને
તમે શું ઉત્તર આપ્યો ? આવી વાતો કરવામા કયી જાતની
માણસાઈ છે ? સઘ ઠરાવ કરી સામરજી પામે મૂકે છે,
ત્યારે સામરજી કહે છે કે, તમે આ ઠરાવ જે પ્રમાણપૂર્વક કર્યો
હોય તે મૂળજ લેખીન લાગે કે જેના ઉપર હું વિચાર કરી શકું
કયો સઘ હાકકાનો સમૂહ ? —

આ સીધી વાત હતી કે ઠરાવ લેખિન આપવાનો હતો
જ્યારે ઠરાવ જ હતો, ત્યારે લેખિન આપવામા કેમ અચકાતા
હતા ? પણ તેમ નહિ કરતા, ઠરાવ જણાવના આગનાર પેકીના
કોઈએ નીકળતા નીકળતા એક સમર્થ શાસનસ્ત્રી જ નૈનાચાર્યને
પોતાની માણસાઈ, મર્યતા ખોઈને અપમાનજનક શબ્દો કહ્યા
(આ વખતે આખી સભા શેમ શેમના પોકારથી માણ ઉઠી)
મહારાજશ્રીએ કહ્યું, ઘોઘાટ ન કરો કામ કરવાનું છે માત્ર શેમ
શેમના પોકારોથી કામ ન વાધ તમાની કુશળનો વિચાર
કરો સંઘોએ આ રીતે શાસનનું ભયકર અપમાન કરનારાઓ
પ્રત્યે પ્રોટેસ્ટ કરવો જોઈએ ને રીતસર પગલાં ભરવા જોઈએ
એમને શ્રીમંતે પોતાના સનાતન સત્યને સ્થિર કરવા પૂછ્યું
જોઈએ કે — ‘ભાઈ રે ! તમે શા આધારે આ બધું બોલો ? જરા
સમજવો તો ખરા !’ એ સાકળચલ્યાઈને તથા જામનગરના
એ બધાને હું કહું છું કે — “ધરાદાપૂર્વકનું ત્યાં જેન સિદ્ધા
તનું ખૂન કરાયું છે, જેનધર્મનું અપમાન થયું છે’ અડોશીયો
ભગવાનને કરડ્યો એ વખતે ક્ષમા રાખવાનો ભગવાનનો
ધર્મ ખરો, પણ કમઠે પાર્શ્વનાથ ભગવાનને ઉપસર્ગ
કર્યો ત્યારે ધરણે કે શું કર્યું ? પાર્શ્વનાથ પ્રભુનો ક્ષમા રાખવાનો

ધર્મ ખરો, પણ ભક્ત ધરણે દ્રનો શો ધર્મ ? તેણે આવીને કમ
કને ઉપસર્ગના દુષ્ટ કાર્યથી પાઠો હઠાવ્યો અને પ્રભુને જળ
માથી અદ્ધર લઈ ભક્તિ કરી ધર્મિયોની દ્રશ્ય છે કે અત્યાદે
યઈ શકે તે પ્રયત્નો કરી ધર્મવિરોધીયોને ધર્મના વિરોધથી
પાછા હઠાવી ધર્મની રક્ષા કરવામા લેશ પણ પાછી પાની નહિ
કરવી જે ધર્મિયો બહારગામથી ત્યા ગયા હતા, તેમના ઉપર
પણ જૂલમ ગુજારવામા ત્યાવાળાઓએ કમીના રાખી નથી પદ
રના ખર્ચે ધર્મરક્ષા માટે ગયેલા ધર્મિયોની, નિંદા કરવી, એ
ન્યાય કયાનો ? શ્રી જૈનશાસન મતિકલ્પનાથી રહેશે કે આગમથી ?
દીક્ષા લેનાર ભાગ્યશાની પુત્રની પુણ્યશાલિની માતા શુ કહે છે ?
‘અમે ઉનાવા ગામથી ઘણા Cનાસવી આવ્યા હતા, અમે માન્યુ
હતુ કે—અમારા દુધ પાઇને ઉઠેરેલા બાળકને, પ્રભુ શાસનની
પ્રભાવના અર્થે, આચાર્યશ્રીના ચરણે, જામનગરમા સધને સાથે
રાખીને ધામધૂમથી લેઈ કરીશુ પણ તમારો વર્તાવ જોતા અમને
દુઃખ થાય ’ જેઠેલા ઘણાખરામાથી એકેનુ હૈયુ પીગગતુ નથી
સુધારક સાકળચદબાઈ સયમની ઇચ્છાવાળા બાળકને પૂછે છે
કે—‘તારે પરણુ છે ?’ આ સાબળીને ઇતર પણ કહે છે કે—
‘આ તો જૈનશાસનની મરકરી યાચ છે’ ભગવાન શ્રી હરિભદ્ર-
સૂરીશ્વરજી મહારાજ કહે છે કે—‘શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા
બહાર જે સઘ છે, તે સઘ નથી, પણ હાડકાનો ઢગલો
છે’—તે આધારે હુ પણ કહુ છુ કે આગમોને ઉચ્ચ મૂલ્યવાની
વાતો કરનાર જામનગરનો આ અમૂલ્ય લેગો થયેલો ધાધડીયો
સઘ પણ સઘ ન કહેવાતા હાડકાનો ઢગલો કહેવાય આ જો હુ ન
જોહુ તો મારી દ્રશ્યથી ચૂકુ તમારી દ્રશ્ય તમે વિચારી જોજો
માન ઘોઘાટથી સેવા ન યાચ તન, મન, ધન, સર્વસ્વથી સેવા
સમર્પાય એ આગમોને આઘા મૂકવાનુ કહેનાર આત્માઓનુ પણ
લુહુ ન ઇચ્છો મનથી એજ ઇચ્છો કે, જોમને પણ ભૂલનુ જ્ઞાન
થાઓ, સન્માર્ગ સૂઝો અને જોમના આત્માનુ પણ ક-યાણુ
થાઓ આ સ્થિરીકરણની વાતો ચાલે છે તમને જાણીને ત્રાસ

થશે કે, મૂળચદ્ધામ વિગેરે ત્યાથી નીકળ્યા ત્યારે જાણે વૃત્તારા કે ચોરટા જતા હોય તેમ ત્યાના જીવાનીયાઓએ પૂઠે પડી કદ ર્થના કરી એક બાળક જામનગરમા દીક્ષા લેવા લાવે, એને અને એના સબધીયો વિગેરેને જામનગરીયો આટલે સુધી સતાવે! આવાઓ ધર્મનું અપમાન કરનારા નથી, તો બીજા કોણ છે? જૈનત્વનો છાગેયે દેખાય છે? માગશનદસૂરિજીને અને કાલે બીજા જૈન સાધુઓને ઉજેડવાના ઇરાદાપૂર્વકના આ પ્રયત્નો છે, એમ તમને નથી લાગતું? સયમના ઉમેદવારની આટલી સતામણી? સયમના ઉમેદવારને તમારે જીવવા દેવા છે કે નહિ? સઘ તો તે કે જે વિરોધને શેડી બ્યાજબી આહ્વાન કરે, નહિ કે વસ્તુના નાશ માટે હટ યુક્તિઓ રચે સ્થિરીકરણ દર્શનાચારને બરાબર સમજે અને સમજ્યા બાદ ફરજ બજાવે કોઈને સ્થિર કરજો પણ પગ પકડી પટકવાનું ન કરતા

વ્યાખ્યાન ૩૬ મું

ભક્તિ અને અનુકંપા, તેને યોગ્ય સ્થાને કરો

૫ ગમ ઉપકારી સૂતકાર મહર્ષિ આ દુર્લભ માનવજીવનની સફલતા માટે ફરમાવે છે કે - ‘શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રને શ્રવણ કરવું, તેના પર શ્રદ્ધાને મજબૂત કેળવવી અને શ્રદ્ધામા મજબૂત રહીને પોતાના વીર્યનો સયમમા યથાશક્તિ સદુપયોગ કરવો, એ શાસ્ત્રશ્રવણ પ્રત્યે મજબૂતપણે રૂચિ પેદા થાય તે માટે શાસ્ત્રના કહેનાર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ કયા અનુષ્ઠાનોના યોગથી તીર્થપતિ બન્યા તે વિચારતા, નયસારના ભવથી શ્રી નદન મુનિના ભવ સુધી આવ્યા છીયે એ મહર્ષિએ એક લાખ વર્ષ સુધી ધોર

તપશ્ચર્યા તપી માસદ્વમણના પારણે માસદ્વમણ કરી, વીસ સ્થાનક તપની આરાધના કરી, વીર્ય કર-નામકર્મ નિકાચ્યુ લાખ લાખ વર્ષ સુધી તપ કરનાર, અખડપણે સયમ પાળનાર, ઘોર ઉપસર્ગોને પણ શાંતિપૂર્વક સહનાર,-એવા આ શ્રી નંદનમુનિવર પણ અતિમ સમયે આરાધના કરે છે પોતાના પ્રતોભા કે આચારોમા એવે મૂળ ગુણો તથા ઉત્તર ગુણો અને જ્ઞાનાચારાદિક અપ્રચારોમા જે કાંઈ ખામી-દોષ, જેને અતિચાર કહેવામા આવે છે, તે લાગ્યા હોય તેની આ મહર્ષિ આલોચના કરે છે ગૃહસ્થાને પ્રતોભા તથા સમ્યક્ત્વના અતિચારની તથા ખાકી રહેલી આખીયે અવિરતિની આલોચના કરવાની છે સેવાતી અવિરતિ અને ન સેવવા છતાં પણ વિરતિ ન હોવાના કારણે ઓઘપણે ચાકી આવતી અવિરતિ પણ ભેગી નમજવી નિયમ, એ સઘળી અવિરતિ ઉપર અકુશ મૂકનાર છે પાણી 'અમુક ધ્યાન શિવાયનું અને અમુક પ્રમાણથી અધિક ન પીવું,' એવો નિયમ ન હોય તો પાણીને લગતી આખીયે અવિરતિ શિરપર બેઠેલી છે નિયમધારીમા અને નિયમ વિનાનામા ઘણાજ ફરક છે નિયમવાળો તો નિયમ કરેલા સ્થાન શિવાયનું અને પરિમાણથી અધિક પીવાનો નથી વગર નિયમવાળો જરૂર નથી પડતો માટે નથી પીતો પણ જરૂર પડે તો એ પીધા શિવાય ઓછાજ રહે ? નિયમવાળાને માટે તો બધજ થઈ ગયું, એ નિયમની મહત્તા છે ગૃહસ્થને જે કાંઈ થોડી વિરતિ હોય તેના અતિચારની આલોચના અને ખાકીની અવિરતિનોજ બજ પડ્યો છે-તેની આખીયે આલોચના બેઠી છે એ અવિરતિ અકરણીય છે, એવો ભાસ ન થાય અને રીતિસર આલોચના ન થાય અથવા શ્રી અરિહંતાદિકનું શરણુ અથવા શુભ પરિણામ ન આવે, ત્યાં સુધી સમાધિપૂર્વક મરણુ પણ ન થાય

“સમાધિમરણં ચોદિલામો અ”

સમાધિમરણુ અને બોધિલાભ રોજ માગો છો તો ખરાને ? જીવનમા અકરણીય છોડી ન શકાય, પણ છેવટે છોડવું પડે છે ત્યાં તો છોડવું જોઈએ કે નહિ ? જે આત્મા, અકરણીયને અકર

લીય, પરને પર, હાનિકરને હાનિકર ન માને, તે અતિમ વળતે સમાધિમરણ સી રીતે પામી શકે ? દર્શનાચારના આઠે આચારમાં લાગેલા દોષની શ્રી નંદનમુનિજી આલોચના કરે છે શકા ન કરવી તે પહેલે નિ શકિત આચાર પરમત અભિલાપાને અભાવ તે નિષ્કાક્ષિત આચાર જ્ઞાનિએ કહેલા ધર્મના ફલમાં શકા ન કરવી તે નિર્નયિકિત્તા, તે ત્રીજે આચાર ચોથા આચાર અમૂઢદષ્ટિપણ વાતવાતમાં મુઝાવુ નહિ તે પાંચમે આચાર ઉપદ્રહણા-સંઘમાં રહેલા ગુણી આત્માઓના ગુણની પ્રશંસા કરવી તે શ્રી વીતરાગપ્રભુના શામનમાં રહેલા ગુણવાનું ધર્માત્માની પ્રશંસા કરવી, એ સમ્યક્ત્વની શુદ્ધિનું કારણ છે. ઇતરમાં રહેલા ગુણોની અનુમોદના ભલે હો, પણ પ્રશંસા તો નહિજ એની પ્રશંસામાં તો દોષોની ઉત્પત્તિ નવ્ય બેઠેલી છે મિથ્યાત્વના ગજમાં બેઠેલો ગુણી, એ વસ્તુત પ્રશંસાપાત્ર ગુણી નથી છઠ્ઠો આચાર સ્થિતીકરણ સ્વને તથા પરને, જે કંઈ અવચિત્ત હોય તેને, પ્રભુના માર્ગમાં સ્થિર કરવો તે સાતમે આચાર વાતસંય-હૃદયનો ભક્તિભર્યો પ્રેમ બતાવવો તે રક્ષા કરવા, ઉંચે ચઢાવવા જેવું કરવું પર એટલું કરવું આ વાતસંયભાવમાં ઠડણા નથી, પણ ભક્તિ છે પ્રભુ માર્ગમાં રહેલા ધર્માત્મા પ્રત્યે વાતસંયભાવ એટલે કે ભક્તિભર્યા ભાવ હોય પ્રમોદ તો ગુણને અંગે હોય જ, અને એ સમ્યક્ત્વ મિશ્રિત ગુણો પ્રત્યેની પ્રમોદભાવના સાથે પ્રશંસા પણ હોય જ ધર્મ પ્રત્યે કંઈ હોઈ શકતી નથી જેના યોગે તરવાનું-પામવાનું તેના પ્રત્યે કંઈપણાવના, એ વસ્તુ જ ખોટી છે કંઈ તો હીન પાત્રમાં છે ઉચ્ચ જથ્થા સમાન પાત્રોમાં તો ભક્તિ છે ભક્તિની જગ્યાએ કંઈપણ કરનારો દર્શનને હાનિ પહોંચાડનારો છે ભક્તિની જગ્યાએ અનુકંપા આવે, ત્યાં એને એમ થાય કે હું મોટે, અને એમ થાય એટલે સામાની મહત્તા બધા જ્યાં ‘મારૂં તે એનું’ એમ હોય, અને ‘મારૂં તે એ પુણ્યશાલિના ઉપસોગમાં કયાંદે આવે’ એ ઉમંગડો

હાય ત્યાં અનુકંપા શાની? શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમા બધુંએ સ્થાને શોભે ભક્તિના સ્થાને અનુકંપા કરવી અને અનુકંપાના સ્થાને ભક્તિ કરવી, એ પણ મિથ્યાત્વનું કાર્ય છે. શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમા રહેલો ગૃહસ્થ, જેટલો ભક્તિમા તેટલોજ અનુકંપામા પ્રવીણ હોય, અનુકંપા વખતે એના હાથની મુઠી નહિ વળે ઉદારતામા તો જરાય કમીના નહિ રાખે કારણ કે ‘અનુકંપા પણ ધર્મપ્રભાવનાનું મોટામા મોટું સાધન છે’-એમ તે સારી રીતિયે સમજે છે જેમણે જેમણે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનની પ્રભાવના કરી છે, તેમણે તેમણે હીન અને અનાયો પ્રત્યે અનુકંપાના ધોધ વહેવરાવ્યા છે સાધર્મિની ભક્તિ કરવા ઈચ્છતા પુણ્યશાલિના તો સાધર્મિને આવતો ફેળી, દામ વિક્રમ્બર થાય, આવતો ભાળે એટલે હાય જોડે એના પ્રત્યે બેઠક, ઉઠક, અને રીતભાત એવા હોય કે સાધર્મિ કાચોપોચો હાય તોપણ આ પુણ્યવાનને ફેળીને, એની રીતભાત જોઈને ધર્મમા સ્થિર થાય આ બધી કરણીયો ઇતરને સન્માર્ગ તરફ ખેંચવા તથા કાચોપોચાને મજબૂત કરવા માટે છે, હેતુ ન સરે તો ક્રિયા કરી ઠહેવાય, પણ ફેળી ન ઠહેવાય. અનુકંપા વિના તો ગૃહસ્થથી વાસ્તવિક પ્રભાવના થઈ શકતી નથી. એની દૃષ્ટિએ જે કોઈ હીન કે અનાય આગ્યો, તે એમને એમ જાણજ નહિ ઉદારતા એની કે હૃદયથી અનુકંપા પોપાયાજ કરે હજાર જમે અને પાચ લીખાગી પાઝ જાય, એ શાથી? તાર્ત્વિક ઉદારતાના અભાવે! ઉદારતાનો અભાવ શાથી? અનુકંપાનું રહસ્ય યથાર્થ નથી મમજાયું તેથી! અનુકંપા હોય તો લીખારીને એવું આપે કે જેથી લીખાગી પણ બહાર એમજ બોલે કે, ‘એ તો શ્રી જિનેશ્વરદેવના અનુયાયી છે, એમની ઉદારતા તો એવીજ હોય’ મ્થળે સ્થળે એ શ્રી-જિનધર્મની પ્રશંસા કરે જે મ્થાને ભક્તિ ઘટે ત્યાં ભક્તિ-અને અનુકંપા ઘટે, ત્યાં અનુકંપા! એમ વિનય, એ ધર્મનું મૂળ છે, એ વાન સ્વાગી, પણ એથી કાંઈ પૂજનાપૂજનનો વિવેક કર્યા વિના અપૂજ્યની

પણ પૂજા થાય ? જે નમસ્કારને યોગ્ય હોય તેનેજ હાથ જોડાય, એના જેટલો ઉંધો ઉપયોગ એટલો સ્વપરનો નાશ વિનય એ ગુણ સાચો પણ સ્થાને અયોગ્ય સ્થાને યોગ્ય તો ગુણ, એ ગુણ રૂપે નથી રહેતો. ભક્તિપૂર્વક કન્યાણી દષ્ટિએ હાથ કયા જોડાય ? શ્રી જિનેશ્વરદેવ, નિર્ગથગુરુ, અને એ બેના સેવક હોય ત્યાજ અન્યત્ર જોડવા પડે તો તે ભક્તિપૂર્વક-કન્યાણીની દષ્ટિએ તો નહિજ એજ રીતિએ સઘળી ઉત્તમ વસ્તુ પણ ઉત્તમ સ્થાનેજ યોગ્યવી જોઈએ અને તેમ થાય તોજ તે મુશ્કેલીની બને.

પ્રભાવક કોણ થઈ શકે ?

જેણે સમ્યગ્દર્શન સાચવવું હોય તેણે તેના આઠે આચારનું સેવન કરવુંજ જોઈએ પ્રભાવના એ શ્રી સમ્યગ્દર્શનનો છેલ્લો આચાર છે શ્રી જૈનગાસનમા આઠ પ્રકારના પ્રભાવક કહ્યા છે -

“પાવયણી ધમ્મકહી, વાઈ નેમિત્તિઓ તવમ્મી ય ।

વિજ્ઞા સિદ્ધો ય કવી, અઠેર પમાવગા મણિયા ॥”

૧ ‘પ્રાવચનિક, ૨ ધર્મકવી, ૩ વાહી, ૪ નૈનિત્તિક, ૫ તપસ્વી, ૬ વિદ્યાવાન, ૭ મિષ્ટ અને ૮ કવિ.’ આ આઠ પ્રભાવકો કહ્યા છે

૧ પ્રાવચનિક.

“કાલોચિયસુત્તયરો, પાવયણી તિથિવાહગો મૂરિ ।”

હાલને ઉચિત એવા શ્રુતને ધરનાર એવા પ્રાવચનિક સૂરીશ્વર, માધુ સાધ્વી અને શ્રાવક શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ શ્રી સઘને સન્માર્ગમા પ્રવૃત્તિ કરાવનાર હોય છે

આજ વસ્તુને ન્યાયવિશાગ્દ ન્યાયાચાર્ય મહામહોપાધ્યાર શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ગણિવર ભાગમા કહે છે કે —

“વર્તમાન શ્રુતના જે અર્થનો, પાર લહે ગુણ ખાણ ”

વર્તમાન શ્રુતના અર્થનો પાર પામના અને ગુણોની ખાણ સમા એ ‘પ્રાવચનિક’ નામના પ્રભાવક છે

૨ ધર્મકવી.

“પદિસોદિયમજ્જનણો ધમ્મકહી કહણન્દિહો ”

ભણ્ય જનોને પ્રતિજ્ઞા પમાડનાર અને કથનલઘ્નિને ધરનાર એ 'ધર્મકથી' કહેવાય છે

આ વાતને એજ ઉપાધ્યાયજી મહારાજના શાષામા, કહે છે કે —

“ધર્મકથી તે રે જીએ જાણીયે, નદીપેણ પરે જેહ,
નિજ ઉપદેશે રે રજે લોકને, ભજે ઉ.ય સદેહ ”

ખીજા ધર્મકથી તે છે કે જે શ્રીનદીપેણની માફક પોતાના ઉપદેશથી લોકોને રક્ષિત કરે અને લોકોના હૃદયમા રહેલા સ શયોતુ ભજન કરે માત્ર વાત એટલીજ કે મશયનો કરનાર જિજ્ઞાસુ હોવો જોઈએ તેનો આશય વસ્તુને સમજવાનોજ હોવો જોઈએ મશાને મુજબવાનો કે પોતાની વિદ્વતાનો ખોટો આડબર કરવાનો ભાવ પ્રશ્નકારના હૃદયમા હોવો જોઈએ નહિ એવા પ્રશ્ન કરનારો ઉત્તમ દેરાનામાથી જરૂર જ્ઞાનામૃતનું પાન સ્વયં કરતા નથી અને અન્યને પણ ન કરવા દઈ નિરર્થક અતરાયના ભાગીદાર થાય છે આવાઓના મશય લેકવાનું કામ તો અશબ્ય જેવું જ છે કારણ કે તેઓ જિજ્ઞાસુ હોવા કરતા ધરાદાપૂર્વકના જીવી હોય છે આ ખામી તેઓના અશુભકર્મની છે, એમ માની તેવાઓ પ્રત્યે ભાવદયા ચિંતવી તેઓની ઉપેક્ષા કરવી એજ વધુ હિતકર છે

૩. વાદી,

વાદી ત્રીજો તર્કનિપુણ લણ્યો,

મનવાદી પરે જેહ,

રાજદારે જયકમલા વરે,

ગાજતો જિમ મેહ,

ધ ય ધ ય શાસન મહન મુનિવરા

તર્કમા નિપુણ અને પ્રમગ આળ્યે જે શ્રી મહાવાદિજીની માફક મેવની જેમ ગળીને રાજદરબારમા પણ જયવદમીને મેળ્યે તે વાદી પણ શ્રી જિનશાસનમા પ્રભાવક છે શાસન ઉપર નિરુદ્ધિયો તરફથી આવતી આપત્તિયોના સમયે મૌન રહેવું, એ શાસનરસિક મુનિવરો માટે જરા પણ

હિતકર નથી શાસનનો ઘાત થતો હોય એવા સમયે શક્તિસપક્ષ મહર્ષિઓએ શાસનરક્ષામાં પોતાની મર્વ શક્તિઓ ખરચી નાખવી જોઈએ જો તેઓ છતી શક્તિઓ ઉપેક્ષા કરે તો આરાધક મંત્રી વિરાધકની કોટિમાં જાય છે શ્રી જિનેશ્વરદેવના પગ્ગિવારના જ્યા જ્યા વર્ણન આવે છે ત્યા ત્યા વાંદીની સપદાનું નર્ણન પણ ખરજ એ વાંદીઓને મુરામુરની મલામાં પણ અશોભ્ય તરીકે વર્ણવ્યા છે ખરેખર વાંદી પણ શાસનની પ્રભાવના કળાગ છે વીતકાવાની પણ આવે, તર્કવાંદી પણ આવે, એ બધાની મામે, જરા પણ ક્ષોભ પામ્યા વિના તે પુણ્યપ્રભાવકો વસ્તુને વસ્તુ તરીકે પ્રતિપાદન કરતા લેશ પણ આબંદો ખાય નહિ મત્ય વસ્તુને પ્રમિદ્ધિમાં લાવવા માટે કરવામાં આવતો વાદ, એ કાંઈ વદવાક નથી, પણ તેવા સમયે શ્રી જૈનશામનને જગત્માં દીક્ષિ માન કરવાનું પ્રમણ માધન છે

૪ નૈમિત્તિક

નિમિત્તશાસ્ત્રના પરમજ્ઞાતા હોય, એમનું કહેવું કદી પણ ખોટું હોય નહિ શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનના નૈમિત્તિક બધાના જોષ જોવા ન બેઠી જાય જોને તેને નિમિત્તશાસ્ત્ર આપવું, એ પણ પાપ કહ્યું કે પ્રાવચનિક માટે પણ કહ્યું છે કે, એ પણ જો અયોગ્ય કે અનધિગરીને પ્રવચન આવે તો તેમને પ્રાયશ્ચિત લાગે તે નૈમિત્તિક શ્રી જિન-શામનના પ્રભાવક છે કે -

“નૈમિત્તિકો નિમિત્ત, કજ્જમિ પગ્ગપ્પ નિગ્ગણ”

જે નૈમિત્તિક શામનની ઉન્નતિના કાર્યમાં નિશ્ચિત રીતિએ નિમિત્તનો ઉપયોગ કરે જો અનર્થ એટલે કે આગલાદિ પાપ કાર્યમાં નિમિત્તનો ઉપયોગ કરે તો, તે કરનાર તપને હાય કળા અને મોટા અનર્થને માટે થાય છે માટે નિમિત્ત જાણે પણ એ નૈમિત્તિક મહર્ષિ તે નિમિત્તનો લેમ તેમ ઉપયોગ કરતા ન કરે ઉપયોગ ઠ્યારે કે ? શામન પ્રભાવનાના સમયે શુભદેવવી લગવાનું શ્રી ભટ્ટજાહરવામિજીએ પ્રધાને ઉપયોગ કયો ? તે મહર્ષિ

અખ ઉનંમિત્તિક હતા જે કહે તેમા એક લેશ ફરક ન આવે છતા ઉપયોગ ક્યારે કર્યો ?

શ્રી ભદ્રબાહુસ્વામિ અને એમના ભાઈ વરાહમિહિર બેઉ મુનિ હતા અભિમાનના યોગે મુનિપણ મૂળી વરાહમિહિરે જ્યા ત્યા, ઠામઠામ નિમિત્તદ્વારા પ્રગિદ્ધિ મેળવી શ્રી ભદ્રબાહુસ્વામિની વિરૂદ્ધ બોલી, શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનની અવહેલના કરતો. એક વખતે એક નગરના રાજાને ત્યા પુત્રજન્મ થયો વરાહમિહિર ત્યા ગયો અને જઈને આશિર્વાદ આપી ડહી આંચો કે-હે રાજા! આ તારો પુત્ર મો વર્ષના આયુષ્યવાળો થશે માથે માથે તે નગરમા વિરાજતા ભગવાન શ્રી ભદ્રસ્વામિજીને હલકા પાડવા માટે એ પણ દીધુ કે જૈન સાધુઓ વ્યવહારને પણ જાણતા નથી, માટે એમણે આટલો પણ વિવેક સાચવ્યો નથી આ કથ નથી હીનના થતી તેમ શ્રી સચે આવી ભગવાન શ્રી ભદ્રબાહુસ્વામિજીને વાન કરી તે રખતે તે પ્રભાવક સૂન્નિપુરદે નિમિત્ત શામ્વનો ઉપયોગ કયો અને મધને કહ્યુ કે રાજાને જઈને કહો કે, 'હે રાજા! અજ્ઞાન આદમીઓ વસ્તુ મમજ્યા વિના એવા આશિર્વાદ દેવા આવે, અને ન આવીએ એ તમારો દીકરો અમૂક દિવસે ખીવાડીના યોગે મૃત્યુ પામવાનો છે' રાજાએ તમામ ખીવાડીને નગર બહાર કઢાવી મૂળી એક દિવસ એ જાલક માતાના જોગમાં કે, બારણાની બૂગગ જેનો આકાર ખીલાડી જેવો હતો તે પડી અને ડોડરો મરી ગયો રાજાએ માન્યું કે જૈનશાસનમા પણ મમર્થજ્ઞાનીઓ છે જે અવહેલના ફેલાઈ હતી તે નાશ પામી, નિમિત્તનો ઉપયોગ મહાપુરુષો આવે સમયે કરે નૈમિત્તિક શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનનો પ્રભાવક ગણાય પણ એ નિમિત્તજ્ઞાન પચાવી જાણે અને અવસરે જ ઉપયોગ કરી શકે તો

૫ તપસ્વી

તપસ્વી પણ શ્રી જૈનશામનના જમરજ્ઞન પ્રભાવક છે તપ, બાહ્ય અને અભ્યંતર મળી બાર પ્રકારનો છે તપસ્વી કેવો હોય

તો પ્રલાવક ગણાય એ જણાવતા ઉપાધ્યાયજી મહારાજ જણાવે છે કે —

તપ ગુણ એપે રોપે ધર્મને, નરિ તોપે જિન આણુ
આશ્રવ લોપે નાવ કોપે કલ, પચમ તપસી તે જાણ,

તપના શુભને દીધાવે, એ તપ શુભ દીધે ક્યારે? જ્યાં જાય
ત્યાં ધર્મને રોપે ત્યારે માળીત વાય છે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના
શાસનનો તપશ્વી જ્યાં જાય ત્યાં ધર્મનેજ રોપે, પણ એ
ધર્મનેજ ક્યારે રોપી શકે?

નરિ તોપે જિન આણ

શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા ન ગોપવે તો, ન છૂપાવે
તો, ધર્મ કોપી ગઠે જમાનાના નામે શ્રી જિનેશ્વરદેવની
આજ્ઞા છૂપાવાય કે આધી કગાય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવનો ધર્મ
રોપાય કે નાશ પામી જાય?

આ વાત ખટકશે પણ હોય એ કયા જાય? ઢાંધને ખટકે
માટે સત્ય જાણ્યા કે કલ્યાણ વિના કેમ આવે? તપશુભને દીધાવે
હોય, જગાએ જગાએ ધર્મને રોપવો હોય તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની
આજ્ઞાને ગોપવવી એ નહિ પાસને આ મહાપુરુષો આજ્ઞાની
હાડી પીટયા કરે, અને આજની હવા આજ્ઞા આધી કરનાની
વાતો કર્યા કરે. એ ડેટલા દુખની વાત છે? શ્રી જિનેશ્વરદેવના
શામનમા તો આજ્ઞા વગરના તપને પણ કાયકલ્પ, અજ્ઞા
નતપ, બાહ્યતપ કલ્પેલ છે, કિમત વગરનું કલ્પેલ છે
કાગળુ કે એ તપ માધ્ય વગરનું છે, જેને માટે ટોલુ ભોજીએ
તેને માટે નથી હોતે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા ન માનનાર તે
કરે શું?

આશ્રવ લોપે

શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને માનનારો આશ્રવને લોપે કે
આશ્રવને રોપે?

પ્રાણાતિપાત, મૃધાનાદ, અદત્તાદાન, મંચુન અને પરિચલ્લ
આ પાંચે આશ્રવને આશ્રવ તરીકે માની એ આશ્રવની પ્રવૃત્તિને

હુમ કરવાનો જ પ્રયત્ન કરે તો જ એ શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામ નનો તપસ્વી ગણાય એ આશ્રવની ક્રિયાઓનું અનુમોદન કરવાનો તે આત્માને અધિકાર નથી એ પાચેમા સારીયે દુનિયાની પ્રવૃત્તિ આની બંધ છે હવે વિચારો કે વેપાર એ આશ્રવ કે મવર? પેસા ડમાનાની પ્રવૃત્તિ એ આશ્રવ કે મવર? એના ઉપયોગમા આનનાગી બધી વસ્તુઓ આશ્રવ કે મવર? આશ્રવ એ ધર્મસાધન ઠહેવાય?

આશ્રવની ભાવના તો ડેગવાયત્રી જ છે આશ્રવમાર્ગે જોડાવા માટે મહેનત કરવી પડે તેમ નથી મિથ્યાત્વને રીખવવા માટે, અવિનિભા જોડાવા માટે, ડપાયો કરવા માટે, મન, વચન, ડયાના યોગોને મર્ધકામના વેપારમા યોજવા માટે, પ્રમાદ કરવા માટે, શાગા પાઠગાગાઓ ડાઢની પડે છે? નહિજ ઉપગની બધી વસ્તુઓ અનાદિથી આત્માએ અનુભવેલી છે

પ્રશ્ન—‘ગૃહસ્થ પોતાના અધિકાર પ્રમાણે જે જે કંઈ તે યજ્ઞ શકે કે નહિ? એથી મમ્ય ત્વ કે દેશવિરતિને બાધ ખરો? એ પ્રભુની આજ્ઞામા છે કે નહિ?’ શ્રાવકા માટે શ્રી જિનેશ્વર દેવની પૂજા, મ ગુરૂની નેના, આનશ્યક, દાન, શીલ, તપ અને બાન, આ વિગેરે નિહિત ચયેલી ધર્મકરણીયો સિવાયની ગૃહસ્થ જે જે ડાશવાઈ કરે તે આશ્રવ કે મવર? એજ પ્રશ્ન તમારો છે ને? ઘર બાવવા, વેપાર રોજગાર ડગવા, ડોડગાંડોડરી પરણાવવા એ આશ્રવ કે મવર એજ પ્રશ્ન છે ને? ઉત્તરમા ‘હા’ છે તો હુ પાંછુ છુ કે વેપાર રોજગાર વિગેરે, ગૃહસ્થ જે ડઈ કરે તો તે દેશવિનિતિની બહાર કે અદર?

મમ્યગ્રહણિ સાને આશ્રવ માને અને ગાને મવર માને? સમ્યગ્રહણિ આત્મા દેશવિ તિનો -નીન- કરે એનો દેતુ તો એજને કે તેના પોતામા સર્વવિ તિ લેવાની તાકાત નથી? જો તેમજ કે તો પછી તે આત્મા બાડીની અવિ તિને આશ્રવ માને કે મવર? મમ્યગ્રહણિ આત્માની માન્યતા તો એજ છે ને કે- ‘અવિરતિ માત્રને શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ હેય ગણી છે, માટે તેનો

મર્વથા ત્યાગ કર્યા વિના આત્માની મુક્તિ વર્ષ ગડ તેમ નથી ?
આ પ્રશ્નનો ઉત્તર પણ જો હજામજા હોય તો પોતાવી મેનાતી
અનિનિતે તે આત્મા આશ્રવ માને કે મન ?

મર્વવિનિતિ નહિ લઈ ગકતા આત્માઓ માટે ‘સમ્યક્ત્વ
મુળ ખાર મત’ રૂપ દેશવિનિતિનો ઉપદેશ આપી ગૃહસ્થાવાસમા
જહેવા છતા પણ યથાશક્તિ મોક્ષ માર્ગ આરાધી શમય એવી
યોગના શ્રી જિનેશ્વરદેવે કરી આપી એનો અર્થ એ નથી કે -
‘ગૃહસ્થાવાસની મનની ક્રિયાઓ કરવી એની પ્રભુની આના છે’

આટલું કહેવા છતા પણ પ્રશ્નગરે જઈ કે - ‘ગૃહસ્થપણના
કાર્યો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આરાધી છે’ ઉત્તરમા કહેવાયુ કે -

દેશવિનિતિ અને સમ્યક્ત્વની મળીની બહાગના કાર્યો પણ
જો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આરાધી વિહિતજ હોય તો પછી
તેની આલોચના માની ? જે કાર્યો કરવાનું અનતનાનીઓએ
વિધાન કર્યું હોય તેનો ચત્તાવો માનો ? જો એ બધા પાપ,
પાપ ન હોય, તો સાધુપણમા વિગ્રેપતા શી ? ઘરખાર છોડી
સાધુપણું સ્વીકારવાનો હેતુજ પડી નહિ જાણ કે જે વસ્તુઓ
શ્રી જિનેશ્વરદેવે સેવવાની ઠહી તો પડી તે વસ્તુઓને છોડવાની
જરૂરત શી ?

પ્રશ્નકાર—‘ભગવાન માનિનાય, યુનાય, અરનાય, ચક્ર
વર્તી’ ક્ષતાને ?’

ઉત્તરમા ઠહું કે એમણે યુદ્ધો પણ કર્યા હતા, બધું કર્યું
હતું એ વાત ખરી, રાત્ર્ય કર્યા, સનાર સે યો પણ આખરે
એ બધી માદાળી છોડીને નીકળ્યા કે તમા ને તેમાજ રહ્યા ?
અને એ તીર્થપતિઓએ પણ એ નાજ્યને મમારને અને ચક્ર
વર્તીપણાને આશ્રવના સાધન કહ્યા કે સવરના ? જો સવરનાજ
સાધનો હતા તો પછી તેને ઓડવાની જરૂર ગી ?

પ્રશ્નકાર—‘આધિપાર મર્મ કર્યા વિના યોગી થઈ શકે
ખરો ?’

‘ઉત્તર’મા હું પૂછું છું કે દોષ બાવપ્રસંગ્યારી યોગીને માનવા
કેયાર છે કે ?

પ્રશ્નકાર—‘અવગત્’ ચારે એટલુ તો તમે માન્યું કે પેલા બધા કરતા બાલપ્રધાચારી વધુ પુણ્યમાન તો ખરા હવે વિચારો કે ‘ગૃહસ્થપણુ નેવ્યા વિના યોગી નજ થઈ શકે’ એ તમારી માન્યતા ટકી શકે છે ખરી ?

પ્રશ્નકાર—‘પોતાની હઠે રહેલા, પોતે જ કરે, ગૃહસ્થપણુ માટે, વ્યવહાર માટે તે બધામા પ્રભુની આજ્ઞા પ્રભુએ તેને કરણીય કહ્યું છે’

‘ઉત્તર’મા પ્રશ્નો—તો ડસાઈની હિંસા એ કરણીય ? ચોરની ચતુર્તા એ કરણીય ? ગૃહસ્થને જેની જરૂર એ બધું જ કરણીય ? જે આના ઉત્તરમા હકાર જ લખતા હો તો પાપ શુ ? અને યોગી થવાની જરૂર શી ?

પ્રશ્નકાર—‘મહાવીરે દીક્ષા ન લેનાનો અભિગ્રહ લીધો એ કેમ લીધો ?’

‘ઉત્તર’—ભાઈ ઘણાજ આઠા જાવ ઠો એડ પછુ વાત ઉપર તમે સ્થિર નથી રહી શકતા આ રીતિએ સમજ વગરની વાત ન થઈ મહે આગમમા કોઈપણ જગ્યાએ એમ લખવામા આવ્યું છે અગર ખુદ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે એમ ફરમાયું છે ખરૂં કે - ‘હમે મારી માફકનો અભિગ્રહ લેવો ?’ જે નહિજ તો પત્રી એવી વાતો કરવી એ વ્યર્થ છે માટે તમે મૂળ વસ્તુને સમજો કર્મના ઉદયથી આસક્તિને આધીન થયેલા ગૃહસ્થને દુનિયાદારીની ક્રિયાઓ કરવી પડે એટલા માટેથી જે એ ગૃહસ્થ એ આશ્રવની ઠરણીને સવ ની કરણી માને, ધર્મ માને, કર્મ જ નેઈએ એમ માને તો તેની દેશવિરતિએ જાય અને સમ્યક્ત્વ પણ આયુ જાય એમા કશું જ આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી

શ્રી ભરતમહારાજને ચકવર્તીપણુ લોગવ્યા વિના જટકો નહોતો એમનાથી જગાય તેવું નહોતું કાણુ કે તેઓ તીવ્ર પુણ્ય બાધીને આ વા હતા છતા શ્રી બાદુબલિશની માથેના યુદ્ધપ્રસંગમા જ્યારે ભરત મહારાજ બાદુબલિશના ચરણમા શિર ઝૂકાવે છે ત્યારે શુ કહે છે ? એજ કે -

“રાજ્ય મવતગેર્વીજ, યે ન જાનતિ તેઽધમા. ।

તેભ્યોઽપ્યહ વિશિષ્યે, તદજહાનો વિદન્નપિ । ૧૥

ત્વમેવ પુત્રમ્નાતસ્ય, યમ્નાતપયમન્વગા. ।

પુત્રોઽહમપિ તસ્ય સ્યા, ચેદમવામિ મત્તાદગઃ ॥૧૬॥”

જે આત્માઓ! જ્યારે આત્મા-રૂપ દેહના ખીજ તરીકે નથી માનના તેઓ અધમ છે, અને તે ગીતે બલુવા છતાં પણ તે રાજ્યનો ત્યાગ નહિ કર્તા એવો હું તે અધમોના કરતા પણ વિશેષ અધમ છું તુજ પિતાનો પુત્ર જો કા જુકે પિતાના માર્ગને અનુસર્યો છે હું પણ એ તા । જેનો થાઉં તે પિતાનો પુત્ર થાઉં

શુભામા આવીને બાહુબલિજી પોતાની મુદ્ધિથી બરતમહા! મળતું મર્દન કરી નાખવા દોડયા પણ બરત મહારાજની પાસે આવતા જ તેઓ ઉભા ગ્રહે છે અને મહામત્વશાલિ એવા તે વિચાર છે અને કહે છે કે-

“અહો રાજ્યસ્ય લુપ્તેન, લુપ્તકાદપિ પાપિના ।

અમુનેવ સમારબ્ધો, ધિમિગ્મ શ્રાતૃવધો મયા ॥૧૭॥

યદાદાવપિ દન્યતે, શ્રાતૃશ્રાતૃવ્યકાદય' ।

શાકિનીમત્રવત્તસ્ય, રાજ્યસ્યાર્થે યનેત ક ॥૧૮॥

રાજ્યપ્રિયા પ્રાપ્તયાપિ, યયેન્ત્ર ભુક્તયાપિ ચ ।

ધુરયેવ ધુરાપસ્ય, પુસસ્તસ્મિર્ન જાયત ॥૧૯॥

રાજ્યલક્ષ્મીરમાવાસ્યા-રાત્રિવદ્ભૂરિતામસા ।

ઝઙ્ગાચકાર તૃણવ-ત્તાતોઽપ્યેના ક્રુતોઽન્યથા ॥૨૦॥

તસ્ય તામસ્ય પુત્રેણ, સતાપ્યેષા મયા ચિરાત્ ।

દુર્ઘત્તત્વેન વિજ્ઞાતા, જ્ઞાસ્પત્ન્ય' કય યમૂમ્ ॥૨૧॥

સર્વથા ત્યજનીયેષ-મિતિ નિશ્રત્ય ચેતસિ ।

મહામના મહુરલિ-રિત્યુચે ચક્રવર્તિનમ્ ॥૨૨॥

તિતિક્ષસ્વ ક્ષમાનાય, રાજ્યમાત્રકૃતેઽપિ યત્ ।

દ્વિપન્નિવ મયા શ્રાત-રેવ, ત્વમસિ સેદિત. ॥૨૩॥

મહામવદ્દેઽમુષ્મિ-સ્તત્પાશસદોદરં ।

ધ્રાતૃપુત્રકલાત્રાયૈ, રાજ્યેન ચ કૃત મમ ॥૮॥

ત્રિજગત્સ્વામિનો વિશ્વા-મયદાનૈકસત્રિણ. ।

एष पांथीभरिष्योमि, पथि तातस्य सप्रति ॥९॥

*

*

†

જેદની વાત છે કે રાજ્યના લોભી અને ગીધરી ઠરના પલ્લુ પાપી એવા મને ધિક્કાર છે કે જેથી આની માથક મે ભાઈના વધનો આરભ કર્યો ગાંડિની મનની જેમ જેની આદિમા પલ્લુ ભાઈ અને ભત્રીજા આદિને હાડી નાખવામા આવે છે તે રાજ્યને અર્થે ચત્ત કોણુ ઠરે? મહિંગપાનીને જેમ મહિરાથી તૃપ્તિ નથી થતી, તેમ પ્રાપ્ત પલ્લુ વએની અને ઇંછા મૂજળ ભોગવેલી એવી પલ્લુ નાજ્યલક્ષ્મીથી પુરવને તૃપ્ત નથી થતી જેમ આમાવાન્યાની ગત્રિ ગાઠ અધકાગ્વાળી હોય છે તેમ રાજ્યલક્ષ્મી અતિ પાપમય છે અન્યથા એ રાજ્યલક્ષ્મીને પિતા (શ્રીઋષભદેવસ્વામિ) તરણાની માફક શુ કામ ત્યાગ કરત? તે તાતના પુત્ર એવા પલ્લુ મે આ રાજ્યલક્ષ્મીને હુવૃત્ત તરીકે ચિરકાલે જાણી તો અન્ય એ રાજ્યલક્ષ્મીને હુવૃત્ત તરીકે કેવી રીતિએ જાણશે? આથી આ રાજ્યલક્ષ્મી સર્વથા તજવા યોગ્ય છે' આ પ્રમાણે જિવમા નિશ્ચય કરીને મહાત્મા શ્રીબાદુબલિથ ચક્રવર્તીને ઝે છે કે -હે કમાનાથ ભાઈ? મારા વડે રાજ્ય ખાતર પલ્લુ દુરમનની માફક આ પ્રમાણે ખેદિત કરાયેલો તુ કમા ઠર આ મોટા સમારકપ હુંદને વિષે તતુપાશસમા ભાઈ, પુત્ર અને સ્ત્રી આદિએ કઠીને અને રાજ્યે કરીને મારે સર્થુ હવે તો હું તણ જગતના ન્વામી અને વિશ્વને બલયદાન આપવા માટે એકમરીમા એટલે દાનનાળામા પિતાને પથે સુમાફર બનીશ

આ વ્યા મન્નર? એમણે રાજ્યને યોગ્ય માન્યુ કે અયોગ્ય માન્યુ? શ્રી જિનેશ્વરદેવનો માર્ગ જુઓ છે એ માર્ગના શુદ્ધ સરકાર ન હોત તો બલકર સુદ્ધ ભસિમા પલ્લુ એક થણુમા શ્રી બાદુબલિથ જગૃત ન થઈ શકત મહી મારવાને દોડલા તેજ મૂઠીથી શ્રી બાદુબલિથ પોતાના કેશનો લોચ કરે છે અને પરમ

સયમધર જાને છે વિચારો કે રાજધર્મને અનુસરી હિંમાદિની પ્રવૃત્તિ કરવામા જો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા હોત તે આ શ્રી ગાહુળલિજી અને બીજા અનેક મહાપુરુષો આવા ભય કર સુદ્રકાલના સમયે વૈરાગ્યને પ્રાપ્ત કરી, સયમનો સ્વીકાર કરી મુક્તિ આપિને સાધી શક્યા હોત ખરા ? અને શ્રીભરતમહારાજજીએ પણ ચક્રવર્તી પ્રજામા રક્ષા છતાં પોતાના માધર્મિગધુઓને આમ ત્રણ આપી સદાને માટે તેઓની ભાજિ માટે પરાયણ જાની તેમને આ એકજ વાત રોજ યાદ કરાવવા વિનંતી કરી કે - 'હે ગજન !' તુ કયા થોથી જીનાઈ ગયો છુ અને એ કયાથો તરફથી ભય વધતો જાય છે માટે હજુ નહિ, હજુ નહિ ' તે ખરી શકત ? એટલુ જ નહિ પણ પોતાના માધર્મિગધુઓ તરફથી ઉપર પ્રમાણે થવલુ કરી તે પરમ ધર્માત્મા રાનિમજ દેવની માફક પરમપ્રમાદી દોષ છતા-

“નિતોડસ્મિ રેન હા જ્ઞાત, કર્પાર્યર્થદન ચ મો. ।

કુતો મે તેમ્ય એવેતિ, મા દન્વા પ્રાણિનસ્તત. ॥૧॥

एव च स्मारयत्येते, निरयमेव विवेकिन ।

अहो मम प्रमादित्व-महो विषयलुब्धता ॥२॥

औदासीन्यमहो धर्मेऽप्यहो ससाररागिता ।

अहो महापुरुषतो-चिताचारविपर्यय ॥३॥

‘હું કોનાથી જીનાયો છુ ? હા! જાણુ કે હું કયાથોથી જીનાયો છુ બીજી પણ મને કોનાથી વધે છે ? ખરેખર તે કયાથોથી જ મને બીજી પણ વધે છે આથી કયાયાધીન વધને હું હવે પ્રાણી જોને ન હાઉં ’ આ પ્રમાણે આ વિવેકી આત્માઓ મને હ મેશા સભાજાવે છે છતાં એકની વાત છે કે માગમા પ્રમાનીપણ, ત્રિપયવુધપણ, ધર્મ પ્રત્યેની ઉદ્દાગ્રીનતા, સસારરાગિતા અને મહાપુરુષપણાને ઈતિ આચારથી ત્રિપરીનચારિતા કેટલી છે ?

આ પ્રમાણેના પશ્ચાતાપરૂ જો વિચારો તે કરતા હતા તે કરી શકત ખરા ? હરગીજ નહિ જે વસ્તુને શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ ધર્મ તરીકે વિહિત કરી તેની આલોચના વિગેરે કરવાની જરૂર

પણ શી ? એ અવિરતિ આદિના કાર્યો પણ કરણીય કોટિમા જ ગણાતા હોત તો આવશ્યક કરવાની પણ આવશ્યકતા શ્રી જિન શામનમા શુ કામ મનાવ ? આ બધુ અપષ્ટ બતાવી આપે છે કે દુનિયાદારીની એક પણ પ્રવૃત્તિનુ શ્રી જિનશાસનમા વિધાન નથી એ પ્રવૃત્તિમા નીનિમય સુપ્રવૃત્તિ અને દાનશીલાદિ છે તેનું જ માત્ર વિધાન ॥

(પ્રશ્નકાર-‘અર્જુનની વાત કહું ?’)

(બીજા એક ભાષ્ય ‘અર્જુનાર્જિ પાડવો તો જૈનમા પણ છે’) હા છે, પણ એ ભાષ્ય ઇતર દષ્ટિએ વાત કરવા માગે છે

(પ્રશ્નકાર ‘હું તો ગીતાની વાત કરૂ છું’)

હું એજ કહું છું યુદ્ધભૂમિમા શ્રી કૃષ્ણજીએ અર્જુનને કરેલા ઉપદેશની વાત તમે કરવા માગો છો મારેજ ના કહું છું જૈન દર્શનમા એ વાત નથી હવે તો ઇતર દર્શનના પણ કેટલાક તત્ત્વજ્ઞાનીઓ ત્યા વાધો લે છે એ રણસ આમની ભાવનાનુ રૂપક એ તત્ત્વજ્ઞાનીઓ ફેરવે છે હવે તો એ તત્ત્વજ્ઞાનીઓ પણ કહે છે કે ‘શ્રીકૃષ્ણ કે જેમને આપણે પરમાત્મા માનીએ અને શ્રી અર્જુન જેવું સાધાનના પાત્ર ત્યા આ ભાવના ન ઘટે’ એ તત્ત્વજ્ઞાનીઓએ આ ભાવનાથી જગતને ઉધે માર્ગે જતુ જોયું ઇતરના તત્ત્વજ્ઞાનીઓ પણ કહી રહ્યા છે કે એ તો અતરવૈરિની સાથે લઢવાનો શ્રીકૃષ્ણ ઉપદેશ કર્યો છે અને એ અતરવૈરિઓની સામે લઢવા માટે બધુઆદિનો સબધ વીસવાનુ કહ્યું છે

મારો મુદ્દો એ છે કે ઇતર દર્શનના એ મન્તવ્યનુ રૂપક પણ ત્યા આ રીતે ફેરવાઈ રહેલ છે તે વિચારકો કહે ॥ કે શ્રીકૃષ્ણ જેવા હિંસાની પ્રેરણા કરેજ નહિ

આગમમાથી પણ પોતાને જોઈએ એ લેનારને લાભ થાય ? પોતાની લાલસાને અનુસરતુજ આગમમાથી શોરે એનો નિન્નાર કેમ થાય ? શ્રી ગાતિનાથસ્વામિએ, શ્રી કુચુ નાથસ્વામિએ અને શ્રી અરનાથસ્વામિએ ચકવર્તીપણુ ભોગવ્યુ એ જોવુ, પણ એ ચકવર્તીપણાને સાવધરૂપ માની ત્યાજ્ય તરીકે

ઝોળખાવ્યું કે સે ય તરીકે ઝોળખાવ્યું એ જોવું જોઈએ કે નહિ ? આ નહિ જોવાનું જોમ ?

(પ્રશ્નકારે અત્રે ઢેઢલાક ઢોહગ વિગેરે કહ્યા મહારાજશ્રીએ જોના કર્તાનું નામ પૂછ્યું, પહેલા તો ના કહી મહારાજશ્રીએ કહ્યું તમારી મરજી, પછી વળી પ્રશ્નકારે કહ્યું કે - જોના કર્તા 'બુદ્ધિમાગરસૂરિ' મહારાજશ્રીએ કહ્યું કે એ અથ લાવજો પ્રશ્નકારે ખીન્ને દિવસે લાવવાનું કહ્યું અને મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું કે અથોમાથી પણ આજના લોકો કાવળી વાતોને કેવી રીતે આગળ ધરે છે, એ તપાસીને કહેવામા આવશે -

ત્યાગી કહેવાતાના અથોમાથી પણ ત્યાગીઓના વચનનો દુરુપયોગ થાય ત્યારે તો કહેવું પડે કે અથ વાચનારે નયકારને ત્યાગી તરીકે ઝોળખેવજ નથી

શાસ્ત્રમા વર્ણનો બધાએ આવે વસ્તુ સ્વરૂપને ઝોળખાવવા મિથ્યાત્વ, અવિગતિ, કપાય, યોગ, પ્રમાદના વર્ણનો પણ જોર યોરથી કરવામા આયા છે પણ એ મેવવા માટે છે કે દોહવા માટે છે ? જોનો વિવેક કરવો જોઈએ કે નહિ ? મત્યમમજ્જવવા અસત્યનું વર્ણન પણ અનેક રીતિએ કર્યું પણ તે શાથી ? આત્માને અસત્યના પાપથી બાંધાવવા માટે, નહિ કે અસત્ય બોલતા ગીબવવા માટે ગાઓમાથી પણ વાત કંઈ ચોધી ? શાસ્ત્રના અર્થનો કેવો દુરુપયોગ થાય છે એ વિચારો શ્રી તીર્થ કરહેવો સંસારમા રહ્યા એ યાદ રાખ્યું પણ તેઓ માટે ગુજરાતી બાવાના સાહિત્યમા પણ લખવામા આવેલું

“લોગને રોગ તણી પડે ચિતવે.”

આવાકય પણ સાથે સાથે યાદ ન રખાયું એનું કારણ શું ? જોન કે શાસ્ત્રમાથી પણ ચોતાના વિચારને ચોપતું જ વાચ્ય લેવામા આવ્યું છે, પણ ધ્યાનમા રાખવું જોઈએ કે શ્રી તીર્થ કરહેવોએ જણાવેલ હેય, જોય, અને ઉપદેયનો યથામિત્ર વિવેક કરવામા નહિ આવે તો એ શાસ્ત્ર તારક બની શકે તેમ નથી

* એ બાધ ફરી દેખાયાજ નથી

શાસ્ત્રના કહેનાર ત્યાગી, રચનાર ત્યાગી અને સાચ વનારા પણ ત્યાગી એ ત્યાગીઓના સાસ્રમાધી મસા રના મસને શોધવા એ તો ત્યાગી પુત્રોની બચકર આશાતના છે. ગાત્ર કહે છે કે અહિંસાનું પાલન કરવું, સત્ય બોલવું, ચોરી ન કરવી, સ્ત્રી મગ ન કરવો, પરિવ્રજ ન રાખવો-આનોજ ન્દોટ મરવા ગાત્રને સામી બામ્બુ પણ વિસ્તારવી કહેવીજ પડે હિંસા કેમ થાય, હિંસાના પ્રવાર આ બધું કહે પણ તે હિંમાથી બચાવવા કે હિંસા કરવા? કહેવુંજ પડશે કે બચાવવા અપત્તવાદીઓ જેટલા અસત્તના પ્રકાર નહિ જાણતા હોય તેટલા આમમમા વર્ણુ યા છે હેતુ એકજ કે, 'એ જાણીને તમામ અમત્યથી સર્વ કોઈ જગી જાન, પણ 'માની આવી રીતે અમત્યનું વર્ણુન ગાત્ર પણ કરે છે માટે તે સેવવામા વાધો નહિ' આ પ્રમાણે કહેનાર તો ખરેખર અજ્ઞાનીનીજ કોટિમા આવે છે એનું સમ્મદત્વ કે વિરતિ કેમ ટકે? શાસ્ત્રના અર્થનો એથી વધારે દુરુપયોગ કયો હોઈ શકે?

શાસ્ત્રનો સદુપયોગ કરવો પણ દુરુપયોગ નહિ કરવો શાસ્ત્ર સાભાગી વખતે મસાર સિકે બનવું નહિ પાલવે તેમજ વખત તો સસારને હૃદયમાધી દૂર કરવોજ પડશે અને તોજ તે હિંતકર તરીકે પરિણામ પામશે.

આજની નિર્જાતા શાને આભારી છે ?

(પ્રશ્ન 'અહિંસાનો અથ બાયનાપણુ થઈ પડ્યો છે, હુલ્લક વખતે દેરામરની રક્ષા કરવા કોઈ હાજર ન રહે એ કેવું ગણાય?')

આ ગિચતિ, આ નિર્જાતા અ ચારે માત્ર જ્ઞેનોમાજ છે એમ નથી, લગભગ મર્વન છે, પણ આ નિર્જાતાનું કારણ અહિંસા નથી એ નિર્જાતા કેનજ સ્વાર્વવ્રત્તિને આભારી છે દુનિયા પ્રાય એટલી બધી સ્નાર્થી છે કે એક સ્નેહી મબધીને પાળ તે પણ ત્યા મુધીજ કે લ્યા મુધી ચોતાનું કર્ત મરતું હોય આ નિર્જાતા અહિંસાની નથી પણ વિવચકપાયની આધીનતાની, અર્થકામની લાલસાની અને

સ્વાર્થવૃત્તિની છે ધર્મની રક્ષા માટે ધર્મ મામે આવતા આક્રમણ મામે અકરપણે ઉભા રહેવાનો નિષેધ અહિંસા કદીજ કરતી નથી

(પ્રશ્નકાર ૦ 'હોઝે કહે છે કે એમ કરવામા અહિંમાધર્મને બાધ આવે!')

એ તો પુરુષલાનદી આત્માઓએ ઉપનવી ઝડેલા ખ્હાતા છે
(પ્રશ્નકાર ૦ 'સાહેબ, આપનો ઉપદેશ એનો હોવો જોઈએ કે જેથી દેરાસગની, જેની પૂજા કરાય તે પ્રભુના મહિરની રક્ષા વખતે તો પૂજા કરનારાઓ હાજર રહે')

આ તમે તોજ કહી રાજ કે જે સાધુઓ એવો ઉપદેશ ન દેતા હોય સાધુઓ શુ નુ ઉપદેશ આપે છે એ જાણો શ્રી જિનેશ્વરદેવના આગમ અને એ આગમવિહિત માર્ગનેજ અનુસરનારા પૂજ્ય મુનિવર્યોનો મદદ એજ ઉપદેશ છે કે ગમે તેવા મમયમા પણ અહિંમાનુ પાલન પૂરૂ વરણ જોઈએ અને એ અહિંમા પાલનરૂપ માર્ગના ઉપદેશક શ્રી જિનેશ્વરદેવ, નિર્ઘ્રથ ગુરુઓ તથા અહિંસાથી ભરેલા આગમો માટે અને એ અહિંમાના બચાવ ખાતર, તન, મન, અને ધન હોમી દેતા પણ આચરે ન ખાવો જોઈએ ધર્મની રક્ષા માટે જે જાતિના ઉપદેશની જરૂર છે તે જાતિનો ઉપદેશ વજ્રા દે પણ તેનો અમલ તો શ્રોતાને આધીન છે

હલિમાળ મર્નસ ભગવાન શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહાનજ્ઞ કૃપાવે છે કે—

શ્રદ્ધાળુ શ્રોતા અને જુદિમાન વજ્રાનો યોગ થાય તો હલિ કાગમા પણ હે વીનરાગ! તારૂ શામન એકછત્રી ધમ્મ રાંઠે તેમ છે

આપા મત્રીનુ દણાત—

શ્રાવક જેવી રીતે ગ્રહણહાર, તેવાજ નીતિમાન અને શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાના પાલનમા દૃઢ હોય છે પૂર્વે

પરમશ્રાવક બનેલ 'આપો' નામનો એક ગૃહસ્થ હતો તે ચોતે માલમીલકત લઈ ઉટપર સુસાકરી ઝરી, અટવી લઘી, નગર તરફ આવતો હતો. ન્હાતામા ત્રણ લૂટાન મળ્યા.

લૂટારાઓએ કહ્યું, 'ઉભો રહે'

આપો 'શુ છે?'

લૂટારામા જે મૂખ્ય હતો તે કહે છે કે —

'જે હોય તે આપી દે'

આપો 'તમારે કઈં જોઈએ છે દાન માગતા હો તો જયુ લઈ જાઓ. પ્રાર્થના કરતા હો તો તમામ આપી દેવા તૈયાર છું. લૂટવા માગતા હો તો કુટી ડોડી પણ નહિ મળે.' તે શ્રાવક હૃદયથી એમજ માનતા કે લક્ષ્મીની મૂર્છા ડૂટી નથી, છૂટે તો તો ઉટપરથી ઉતરી લોચ ઝરી ઉભો રહ્યું પણ મૂર્છા નથી ડૂટતી, ત્યારે તો જો એ લૂટવા માગે તો જાચાવ કરવો પડે. જાચાવ ખાતર ઉભા રહેવું પડે, આપો તરત ઉટપરથી નીચે ઉતરે ॥ મૂખ્ય લૂટારો જહે છે, 'નીચે ડેમ ઉતરે ડે?'

આપો 'યુદ્ધની નીતિ કે જે યુદ્ધ કરનાર જે ન્યાને જેવી રીતે હોય તે ન્યાને તેવી રીતે તેના સામે ઉભા રહી યુદ્ધ કરવું જોઈ છે. ઉટ પર રહ્યું તો એ અનીતિ યુદ્ધ કહેવાય' નીચે ઉતરીને પોતાના ભાથામા પાચ બાણ હતા તેમાંથી બે ભાગી નાખ્યા. મૂખ્ય લૂટારાએ પૂછ્યું, 'આમ ડેમ કર્યું?'

આપો 'મારે નિયમ કે જે એક જણ ઉપર એ-જ બાણ છોડવું મને ખાતરી પણ છે કે માફ બાણ નિષ્ક્રુણ ન જાય તમે ત્રણ જણ છો અને બાણ પાચ છે. કદાચ માફ બાણ ખાતરી જાય ને ફગી મારવાની ભાવના થાય અને મરાય, તો નિયમનો ભંગ થાય માટે જો બાણ ભાગી નાખ્યા' લૂટારાના મૂખ્યે કહ્યું કે, 'આ પક્ષી જાય કે તારી જતાવ કે તું બાણ કેવુંકે મારી શકે છે?'

આપો 'હું જેન છું, પક્ષીપર અજાતજે ન થાય નિર પરાધી પદ પ્રહાર ન હોય અપરાધી પર પ્રહાર કરવો પડે તો, તે પણ ન છૂટકે'

સ્વાર્થવૃત્તિ અને વિષયક્રયાયની લાલસાને આધીન થયેલાઓ, શ્રી જિનેશ્વરદેવના ફરમાનની પણ ઠેકડી કરવા જેવું કરી રહ્યા છે, એ તે હવે રક્ષા કરે કે ઉવટો મામાને બોલાવી નાશ કરવાના પ્રયત્ન કરે? આથી સમજી ગકાશે કે નિર્જાતાનું કારણ અહિંસા નથી પણ જે જે ઝઠ્ઠી આવ્યા તે છે અહિંસા તો મનુષ્યને મહાદૂત બનાવે, ગરીબથી પણ બેપરવા બનાવે અહિં-મકે દુનિયાનો-પર-સ્તુનો ગુલામ નથી હોતો એ આત્મા શ્રી જિનેશ્વરદેવના નામનની ખાતર સર્વદેવ દેતા વાર ન કરે

(સલામાથી એક ભાઈ બો યા કે -‘દે’લા હુલ્લક વખતે જૈનોએ કાંઈ ન કર્યું, જેમી ન્હા, અને દેરાસરનો પૈસો નુ કામ આવશે? મહાજનવાડીનો આશ્રય લેવો પડ્યો વગેરે’)

આ બોલનારનો ઉત્તર આપવા માટે તો દેરાસર વિગેરેની ન્હાનો ઉપદેશ આપનારું ઝઠેનાર ભાઈ પોતે જ ઉઠ્યા અને જુલુ કે ‘આ ભાઈ ઝઠે છે એ વાત જોટી છે જગ્યાના અભાવે મહાજનવાડીમા જુલુ પડે એમા વાધા નથી શેક કીકા ભાઈ પ્રેમવદની અમને પૂતી સહાય હતી, બીજાપણ લગભગ ઘણા જૈન આગેવાનો અમારી પાને આવ્યા હતા પછીસ રીસ હંમર રૂપીયા આપવા લાખ્યા હતા પણ લઈને રવા શુ? એટલે અમેજ ઝડુ કે જરૂર પડ્યો તો લઈશુ’)

વિચારો, પેલા ભાઈ આકળા વધને બોવવા લાખ્યા પણ આ ગૃહસ્થ કે જેઓ હુલ્લક વખતે રક્ષાના કામમા આગેવાની ભર્યો ભાગ લેનાર છે તેઓજ ઝઠે છે કે -‘જેનોની મદદ ઘણી હતી કીડાભાઈ શેકની પણ પૂરી મદદ હતી જે લોડો ઝઠે છે કે જેનોએ ઠઈ નવી કર્યું તે વાત જોટી છે ગપ છે છાપામા પણ આવી જોગી વાત આવી ગઈ છે પણ તે વખતના અનુભવી તમારી નામે ઝઠે છે કે જેનોની પૂતી મદદ હતી Cલગી મદદ લેનારા એનેજ ના પાડવી પડી હતી વાત એ છે કે આવી ગપ્પ હાક નાગઓ, ઈશ્વરપૂર્વક ધર્મનુ, અને ધર્મીઓનું અપમાન કરે છે

હમણા એવી અપમાનજનક વાત કરનાર એમ પણ બોલી ગયા કે 'દેરામરનો પૈયો શુ ઝામ આવશે?' મને એ થાય છે કે આ એર પેકુ ક્યાથી? ભૂખમરો ટાળવા નજર ક્યા ગઈ? દેવદ્રવ્ય ઉપર જેઓ ઠી આ ભાવના છે તેઓની દશા મુધરવાની પણ નથી ભક્તિ માટે આપેલા પૈયા ખાવાની ઈચ્છા વાય છે? આવી દુષ્ણ ભાવના ઉત્પન્ન કરનારા દુનિયાના ઘાતકો છે

જૈનમમાજની સખાવત માટે ડોઇ પણ બોલી શકે તેમ નવી તેની ઉદારતા નાનીમુની નવી જીવદયા આદિના હરકોઇ ખાતામા જૈનમમાજનો ફાળો જવો તેનો નથી પણ નમુનેદાર છે, એ વાત યથેચ્છ બોલનારાઓએ ખામ ધ્યાનમા રાખવા જેવી છે પન્થ ત્યાગના ઉપદેશથી કેળવતી મમાજ ઉપર એવા આગ્રેપો કહી પણ ટકી શકે તેમ નથી એ એક ન બુલવા જેવી વાત છે

આખ્યાન ૩૭ મું

દુનિયાના મધણા વ્યવહારો પ્રત્યે કેવી દૃષ્ટિ બોધશે?

જમ ઉપકારી સૂતકાર મહર્ષિ આ દુર્લભ માનવજીવનની સફળતા માટે કન્ભાવે છે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસ્ત્રને અનુષ્ઠ કરવું, એની ઉપર મજ્જતા રીતે શ્રદ્ધાને કેળવવી, અને પછી શ્રદ્ધામા નજ્જત ગદીને પોતાની સદિત મૂલજ પોતાના વીર્યનો સયમમા સદુપયોગ કરવો તેજ આ દુર્લભ માનવજીવનની સફળતા છે એ શિવાય સફળતા બીજા દશામા નથી ગાંધ માબગવાની રૂચિ મજ્જત પછે પેના થાય, એજા માટે શાસ્ત્ર કહેનાર ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ, ઈકં કંઈ કિયાના ચોગે ક્યા ક્યા અનુકાનના ચોગે તીર્થપતિ બન્યા

તે આપણે વિચારી રહ્યા છીએ, એ વિચારતા વિચારતા નયસાગના
 લવધી આપણે શ્રીનંદનમુનિના લવમુધી આ-આ છીએ લગવાન શ્રી
 મહાવીરદેવના આત્માએ શ્રીનંદનમુનિના લવમા, લાખલાખ વર્ષો મુધી
 ઘોર તપશ્ચર્યા તપી માસક્રમણને પારણે માસક્રમણ કરી, કઠીનમાકઠીન
 ઉપસર્ગો સહી તીર્થ કર નામકર્મ નિકાચુ, એ શ્રીનંદનમુનિવર અ
 તિમ સમયે આરાધના કરે છે એ આરાધનાનો પરોલો નકાર, અતિ
 ચારની આલોચનાનો છે અતિચારની આલોચના કહો, પાપની કહો
 કે દોષની કહો એ બધુ એક જ છે મુનિને મૃગશુલ ઉત્તમશુલમા
 અતિચાર લાગે તેની આવેચના કરવાની છે મૃગશુલ તે પાપ
 મહાવ્રતો અને ઉત્તરશુલો એટલે મહાવ્રત શિવાયના સમિતિ,
 શુષ્કિ આદિ શુલો મુનિએ તો મર્વ આવધ યોગના
 પચ્ચખખાણુ કરી, પાપની પ્રવૃત્તિ માવનો ત્યાગ કર્યો
 છે મુનિના પાપ વ્રતો એ મહાવ્રતો છે પણ અણુવ્રતો
 નથી દુનિયાના મધળા આશ્રવ તથા જે શુલ વીધા તેની જેવ
 નામા, જે ખામી ધર્ષ હોય, દોષ લાગે હોય તેની આવેચના
 મુનિ કરે છે મુનિનગની અપેક્ષાએ ગૃહસ્થ પામે ધર્મ
 ઘણોજ યોદો છે ગૃહસ્થ પામે ધર્મ યોદો છે અને અધર્મ
 ઘણો એ ખરૂં, છતાંએ તેનો ઈર્ષા તો એ જ છે કે આ બધાએ
 અધર્મ જીતી જાય તો સારૂ શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવના માર્ગની સેવા
 કરવા ઈચ્છનારે જાણવું જોઈએ કે, આ પાપ, આ પુણ્ય, આ
 ગુણ, આ અગુણ, આ કરણીય, આ અકરણીય, આ હેય, આ
 ઉપાદેય, એમ જાણ્યા પછી ઉપાદેયલેવાની, કરણીય કરવાની અને
 શુભને મેવવાની ઇચ્છા એની રોમેરોમે ભરી હોય એવી જ રીતે
 અકરણીય નહિ કરવાની, હેયને તજવાની, અગુણતા મસર્જોથી
 અલગ થવાની લાવના પણ તેના મેરોરોમમા સમાયેલી હોય
 આ ઇચ્છા વિના સમ્યક્ વટકી શકતું નથી મમ્યકૃત એટલે
 એજ કે હેયના ત્યાગની અને ઉપાદેયને આદરવાની ઉત્કટ
 ઇચ્છા-કરણીય કરવાની અને અકરણીય નહિ કરવાની
 ઇચ્છા ઉપમિતિ લવ પ્રપચાના ઈર્ષા પરમર્ષિ શ્રી મિદ્ધર્ષિ

ગણિવર કહે છે કે-‘આ અતિશય દુર્લભ એવું સામગ્રી સહિત માનવજીવન પામીને તજવા યોગ્ય સઘળું તજવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ’ તજવા યોગ્ય તજ્યા શિવાય કરવા યોગ્ય બને કંઈ રીતે? તજવા યોગ્ય માટે તજવાની ભાવના આબ્યા વિના કરવા યોગ્યની ભાવના પણ નહિ આવે માટે જાનીએ પહેલું વિધાન એ નક્કી કર્યું કે તજવા યોગ્ય સઘળું તજવું જોઈએ પછી કરવું શું? જે જગણીય હોય તે કરવું જોઈએ હવે સ્વાધ્યાય પણ તેનીજ ક-રી જોઈએ કે જે સ્વાધ્યાયને ઈચ્છિત હોય પ્રશ્ન સા તે રીજ હોય કે જે પ્રશ્ન સાને ઈચ્છિત હોય પ્રશ્ન સા કર નારે એ જોવું જોઈએ કે પ્રશ્ન સા કંવાથી લાભ થશે કે હાનિ? અમુકની પ્રશ્ન સા ઢરવાથી જગત ત્રીધે માર્ગે જશે કે ઉધે? પ્રશ્ન મા ચાની? પ્રશ્ન સનીય હોય તેની, પણ એ જણાય શાથી? સાલગવાથી સાબળવું શું? સાલગવા યોગ્ય હોય તે નહિ સાલગવાનું જાલગાય તો પ્રશ્ન સાને વિવેક રહેતો નથી અને એથી હેયને તજવાનો, ઉપાદેયને આદરવાનો, કચ્છીયને કરવાનો અને અકચ્છીયને નહિ કરવાનો વિવેક ટકી શકતો નથી શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમા આવેલા આત્માએ આટલો નિર્ણય તો કરવોજ પડશે કે અશુભ તો છોડવુંજ જોઈએ. ન છૂટે તો છોડવાના મનોરથ તો હોયજ શુદ્ધ ધર્મ થોડો કરે, પણ ધગદો તો પૂરે કરવાનો રાખે પૂરે ધર્મ નથી બનતો એટલી કમતાકાત છે એમ માને, અને એ એમ ન માને કે, જેમ ધર્મ રાજથી, પ્રેમથી, આનંદથી કઠીએ તેમ અધર્મ પણ ગણથી પ્રેમથી આનંદથી કઠીએ! એમ માને તો તો પડી આવોચના વખતે, આવોચના થાય શી રીતે? કરે તો પણ ચેતાની માન્યતા મૂજબની થશે પાપને પાપ માન્યા વિના દુદયથી આવોચના કની નહિ થાય એ આવોચનામા તો ત્યા સુધી આવે છે કે ભવાતરમા પણ જે જે પૌદ્ગલિક મામત્રી મેળવી દોય અને તે પ્રયે મમત્વભાન રહી ગયો હોય તેનો પણ, જે કે અન્યારે તે ઉપભોગમા ન-રી

આવતી છતાં તેના તરફનો આશ્રવ ચાલુ હોય છે માટે, હૃદય પૂર્વક ત્યાગ કરવો એને માટે આલોચનાનો હેતુ એ છે કે જે આખી જીવજીમા ન મૂકાણુ તે છેવટે તો મૂકે જે વખતે શરીરના અજોષાગ મળેથી ચાલતા હતા, ધારત તો મૂકી શકત, છતાં તે વખતે આસક્તિને લઈને, અશુભ વાસનાઓને લઈને ન મૂકાયુ તો હવે ઉપજાએ કે અનીચ્છાએ મૂક્યા વિના છૂટકો નથી તો મૂકવા પી ભાવના પ્રબળ બનાવી હૃદયથી ત્યાગ્ય વસ્તુઓના મમત્વથી રહિત બનવું એજ આલોચનાનો હેતુ છે, પણ થાય ક્યારે? હેયને હેય મનાય તો મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, વ્યાધ, યોગ (એટલે મન, વચન, કાયાના અર્વકામમા જોડાયેલા વ્યાપારો) તથા પમાદને શાશ્વત્વે ત્યાગ્ય જણા છે આ ત્યાગ્ય વસ્તુઓનો ત્યાગ સુનિવરો અર્વ પ્રકારે કરે છે, દેશવિરતિધ- શ્રાવકો દેશથી ત્યાગ કરે છે અને સમ્યગ્વર્તનના ધરનારા તેને હૃદયથી ત્યાગ્યજ માને છે એટલે કે ત્યાગ્ય તરીકેની માન્યતા ઈ પણ અમલ થતો નથી માન્યતાના યોગે તત્ત્વવાનો મલવ છે માટે એ શુણુ છે એજ આદમી પાપને ત્યાગ્ય માનીને ન છૂટકે ન આ યે કપતે હૃદયે સેવે અને બીજો ત્યાગ્યને ત્યાગ્ય નહિ માનતા આનંદપૂર્વક રેવે એમા ઘણજ અતર દે

એજ પ્રાણણુ પડિત હતો, પણ દિગ્દ્રી હતો તેના બાલ બચ્ચા ભૂખે મરે એવો મમય આવી લાગ્યો કુટુંબે કહ્યું કે કંઈ કરો, કંઈ કર્યા વિના આવે નહિ આ પ્રાણણ, વેપારરોજ ગાજ બજાતો ન હતો, અને બિજાગતિ પણ કરી જાતો ન હતો

આથી હૃદયમા ચોરી કરનાની ભાવના ઉભવી પણ તે પડિત, ચોરીને જોડી માનનારો હતો એટલે તરત વિચાર થયો કે ચોરી ન થાય, પણ દારિદ્રના યોગે ઢગી પડ્યો ચોરી કરવા જવા ઉડ્યો પગ ઉપડે નહિ, શાથી? હૃદય કહે કે એથી એ પાપને પાપ માને છે પહેલા એ મામાન્ય પરમા ગયો થોડી ઘણી પડેલી ચીજોને લેવા હાથ મારે તે પહેલા, તે ઘરમા સ્ત્રી પતિને કહેતી હતી કે, પણ લાવગો ત્યારે ખર્ચ શકશુ, આ

સાલજી પોતે પડિત હતો, વિચાર્યું કે આ પણ માગ જેવો કગલ છે, એનું ઠપાડી લેવું તે મને શોભતું નથી ચોની કરવા નીકળેલામા આ મદજુદિ હોય? પણ હૃદયથી પાપ માન્યું હતું એનું આ પરિણામ એણે નહીં જ્યુ કે નામાન્યના નામા પેત્રીને એના ઠપામા વધારો કર્યો નહિ હવે ઢોઈ મામાન્યના ધનમા પેસવું નહિ, કેકળ ત્યા જવું કે જ્યા જનાથી માત્ર કામ વાચ અને મામાને હન્ય પડે નહિ પાપને પાપ તનીકે માનવાથી આ જમી વિચારણા આવે કે એક શ્રીમાનના ધનમા બુઝ્યો એ શ્રીમાન ચોપડાનો મેળ મેળવે કે મેળ મળતો નથી અર્ધગાત્રિ વીતી ગઈ છે ધનમાથી કહે છે કે જ્યા મુધી જાગવું છે? શ્રીમાન કહે છે કે મેળમા જે આના મળના નથી જ્યામુધી એ મળે નહિ ત્યામુધી મારાથી ઉઠાય નહિ આખી ગત પમાગ વાચ તોયે શુ પણ મેળ મેળનીને ઉઠીશ ચોની કરના આવેવો પડિત વિચારે કે કે જે જે આના માટે નીવેલ જાગીને અર્ધશાત્રિ મુધી ઠગરો કરવા જના હજીયે ઉઠનો નથી, એનું તે ઉઠાવી જઈ તો મવારે એની હાલત શી વાચ? ચોની ક વા નીકળેલાને સામાની હાલતના વિચાર આવે કે કારણ કે તે પડિત છે તે વિચારે કે કે જે જે આના માટે આટલું કરે કે તેનો મોટો માવ જાય તો તો તે મરી જાય, આમ વિચારી ત્યાથી પણ ચાલી નીખ્યો દ્રવ્ય અગીયારમો પ્રાણ જણાય છે એ જાય તો પેલા દુગે પ્રાણુ શિવીત થઈ જાય કે કરતોફરતો ચોની કરવા નીકળેલો પડિત રાજના મહેલ પાને ગયો એણે જોયું કે અહીં ઘણી માઠાળી છે આમાથી એકાદ ચીજ જાય તો હરકત નથી હુશીયારીથી ફત્તોફરતો એ રાજના મહેલમા ઘુમી ગયો, જ્યા ગજરાણી પવગપર છે એ કમરા પાને આવી જહાર ઉભો રહે કે સાગ્યયોગે ગજા અત્યારે જાગે કે અને પવગપર બેઠો થઈ પોતાના વિચારના ઉદ્ગાર કાઢે છે, જે પેવો પડિત જાલજે છે

હુ રાજા છું, કેવો રાજા? મારે આટલા હાથી, આટલા ઘોડા આટલું લક્કર, આટલા ગામ, આટલી આવક, જે જે વિચારે

થયા તેના ત્રણ પાદ ધનાવી રાજા ભીંતપર લખે છે, ચોથુ પાદ ધનતુ નવી પત્રી સૂઈ બાથ છે પેલો પડિત આ સાબળી વિચારે છે કે, આ બિચારાને ખખર નથી કે આમાનુ કશુ જ માફ નથી આ સાબળી ચોરી કરવા ગયેલો પડિત આ વિચારે કરે છે ? એ વિચારે છે કે આટલી આટલી માછળી પામેલો પણ મુખે ઉઘતો નથી, માટે મારે જરૂર ગીળામણ દધને જુ પણ ચોગની ગીળામણ લાગે ખરી ? હું પોતે ચોગી કરવા આવુ અને એને ગીળામણ દઉં એનો અર્થ શો ? એણે નિર્ણય કર્યો કે, ચોગી કરવી નહિ તરત એણે પેલા રાજાએ ભીંત પર લખેલા ત્રણ પાદની નીચે ચોથુ પાદ લખી દીધું કે -

“સમિલને નયનવોર્ન હિ કિંચિદસ્તિ ॥”

નેત્રો મીચાયા પછી ઝાઈ નથી ગતએ સવારે જોયું, વિચાર્યું કે ખરેખર, હાથી ઘોડા, ગિદ્દિસિદ્ધિ વિગેરે નયનો મીચાય નહિ ત્યા સુધી રાત્રે મહેલમા ઢોણ આવ્યો ? જરૂર એ બુદ્ધિમાન હોવો જોઈએ એણે મને મોહનિદ્રામાથી જગાડયો ગમે તે લોગે મારે એને જાણખવો જોઈએ, એની મલાહ મૂળજા આલણુ જોઈએ

રાજાએ ડાહી પીટાવી કે મારા મહેલમા આવી જે આદમી ચોથુ પાદ પૂરી ગયો હોય તેણે મને આવીને મળવું, મારાથી ધનતુ, વટતુ સ્વાગત હું જરૂર કરીશ

બ્રાહ્મણ ત્યા આવ્યો

રાજાએ પૂછ્યું કે - “મધ્યરાત્રે તું મારા મહેલમા આવ્યો કેમ ? છુએ શી રીતે ? આવ્યો શું કરવા ?”

બ્રાહ્મણ - “રાજન્, ચોરી કર્યા આવ્યો હતો”

રાજા - “તારા જેવો વિદ્વાન્, મતિમસ્વરૂપ ભાણવું હોય તો ભાખી કે તેમો પડિત ચોરી કરે ? વાફ શું લઈ ગયો ?”

બ્રાહ્મણ - “લઈ ન ગયો પણ ઉલટું દઈ ગયો. ઘેરથી લેવા નીકળ્યો હતો, ગરીબને ઘેર સવારે આવે ત્યારે ખવાય એવું

જોઈ પાછો રૂંધો, શ્રીમાનને જે આના માટે દીના પાંચે મુજાતો
જોયો, તમને આધણા દેખ્યા પછી ચોરી કરી શી રીતે ?

રાજાએ કહ્યું કે તારી બુદ્ધિ પર તું ટમાન છું, આજથી માગ
રાજ્યના મહામાત્ય પદે તું, અને તારી મવાહ મૂજળ હું ચાત્રીશ
ખરે તે મને દેખતો બનાવ્યો આ ક્યાં બન્યું ? પાડિત્ય હતું,
શુદ્ધબુદ્ધિ હતી માટે જો કે ચોરીની ભાવના જાગી, પ્રવૃત્તિ પણ
કરી, સાધનો પણ ચેત્ર યા છતાં ચોરી થઈ ન શકી આ દષ્ટિ,
સમ્યગ્-દષ્ટિની દુનિયાના મધ્યમાં બ્યનહારો પ્રત્યે હોય સમ્યગ્-
દષ્ટિ આત્મા, દુનિયાની કિંમત, અવિગતિ આદિ પાપમય
પ્રવૃત્તિ સમપૂર્ણ કે કંઈ નહિ, કદાચ કંઈ પડે તો દુ ખતે
હૃદયે, કે પતે હૃદયે કરે માન્યતા માગી હોય તોજ આ
પ્રમાણે બને આજ તો પાપને પાપ માનવામાં વાધો છે મિથ્યાત્વ
અવિરતિ, કષાય, મન, વચન, કાયાના અર્થકામમા જોડાયલા
યાપારો અને પ્રમાદમાં પાપ માનતા પણ આજે ઘણાં મુજાય
છે આજ તો હો કે-નિંદ્રાદિ પ્રમાદ નેવવો જોઈએ, એમાંથી
તો જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ અને ગરીબની સ્ફુર્તિ થાય છે મન, વચન,
કાયાના અર્થકામના વ્યાપાર વગર તો ચાલે નહિ અવિગતિ,
અવિરતિ ક્યાં કરીએ તો દુનિયામાં રહીએ કઈ રીતે ? આપાઓએ
મમજીવું જોઈએ કે-અવિ તિને અવિ-તિ માનીએ નહિ, મન,
વચન કાયાના અર્થકામના વ્યાપારને પાપ માનીએ નહિ, પ્રમા
દમાં પાપ છે એ નક્કી ન થાય ત્યાં સુધી મિથ્યાત્વ જાય નહિ
અને કાચો ઘટે નહિ

પાપની લીતિ સાપની લીતિ જેવી જોઈએ

શાસ્ત્ર દ્વેષના ક્રોધાંશે ગગને ભૂડો કરે છે દ્વેષને
ગરેદ્રની ઉપમા આપી છે અને ગગને કેંગરીની ઉપમા આપી છે
દેખીતો ગગ ચારા લાગે, દ્વેષ તો ગમેજ નહિ, દ્વેષ દેખાય
ભયકર, શમે ઝટ, અને ગગની પીડાના પ્રમાણમાં પીડા ચોટી
રાગને શમતાં વાગ અને પીડાએ મોટી ગગ ગયો એટલે
દ્વેષ તો ગયોજ છે, દ્વેષની જડ રાગમાં છે અથીજ પર

માત્રમાને 'વીતદ્વેષ' આ વિશેષણ કરતા 'વીતરાગ' આ વિશેષણથી વધુ ઓળખાવાય છે એ રાગ, અવિરતિ પર જીતો રહે, અર્થ કામમા જીતો નહે, રમાદમા રાવતોમાચતો રહે, એ રાગનો નવામી તરે ગી રીતે ? શ્રી જિનેશ્વરદેવના ગામનમા આવેલા બધાએ, અવિરતિ તજી દીધી છે એમ નથી પણ એ તો નકો હોવુ જ ભ્રમએ કે તેઓ અવિરતિને સારી તો માનેજ નહિ આ શામનમા કૃપણુ નલે પણ દાનને ધર્મ નહિ માન નારો નહિ નલે કૃપણુતા રાખવી ભ્રમએ એ માનનારો નહિ નલે ગીલતુ પાલન ન થાય એ નભાવી લેવાય, પણ ગીલની જરૂર શી ? એમ કહેનાને ન નિભાવાય તપ ન કરે એ નિભાવાય, પણ તપની જરૂર નથી એમ કહે એ ન નિભાવાય શ્રી જિનેશ્વરદેવની પૂજા કદાચ ન બને એ નિભાવાય પણ શ્રી જિનપૂજની જરૂર શી છે એમ કહે તેને રી ગીતે નિભાવાય ? ભગવાનશ્રી હરિભદ્રસૂરીજી મહારાજ કહે છે કે -

સતિ ચાસ્મિન્સો ધન્ય, સમ્પદર્શનસયુતઃ ।

તત્ત્વશ્રદ્ધાનપૂતાત્મા, રમતે ન મરોદયૌ ॥૧૧॥”

મમ્યગ્દર્શનની હયાતિથી ધન્યવાદનુ ભાજન થયેવ, હેય અને ઉપાદેયના વિવેકને ભજનારો અને તત્ત્વશ્રદ્ધાનથી પવિત્ર થયેલો આત્મા સમારસાગરમા રમે નહિ સમ્યગ્દષ્ટિ આત્મા કદાચ સમાગમા વસતુ પડે તો વએ પણ રમે નહિ કિંમતીમા કિંમતી પાઘડી હોય, તહેવારના દિવે પહેરવા માટે બધાવી કપાટમા ગળી મૂકેલી હોય એ પાઘડી પહેરીને આદમી કાદવ કચરાવાડી જગ્યાએથી પસાર ચતો હોય ત્યા ઢોઈ કહે કે, ઉલો રહે, પાઘડીમા માપ છે, તો ત્યા શુ કરે ? સાચવી રાખેલી પાઘડીને માચવે કે રેડી દે ? કારણ કે માપની ભીતિ છે જેવી એ માપની ભીતિ છે એવી પાપની ભીતિ હોય તો ? શ્રી જિનેશ્વર દેવના ગામનમા રહેલો આત્મા તો એમજ માને કે, હૃદયથી તજવાની ઈચ્છા છતા ન તજી શક્યો, માટે હૃદયમા ત્યાગનો માયો રજ લાગ્યો ભ્રમએ તેહજી કર્મના ઉદયથી લાગ્યો નથી

ક્રિતર તેની પ્રવૃત્તિથી ભવે એમ માને છે, મમારમા રહ્યો છે પણ નહિ જેમ, પણ પોતે તો એમજ ગ્રહે કે, જો એમજ હોત તો ગ્રહેન શુ કરવા? રહ્યો છું એ મ્હાની ખામી, ત્રુટી છે, ખૂણામા ભરાઈ રહેવું એ છે આવું માને ને બોલે એનેજ જૈનશામનમા વાસ્તવિક આન છે ત્રી જિનેશ્વરદેવના શામનમા ગૃહન્વ, ઘરભારી, કુટુંબી, રાજા, અને ચક્રવર્તી પણ હોય પણ એથી મમઙ્ગિતિ ચાતું ન જાય, અને શાવડપણ ન ગ્રહે એમ પણ નહિ, પણ એ નમ્મી કે ધ ખાર, રાજગિદ્ધિ કે સિદ્ધિને નેભ્ય અને ઉપાદેય માને તો સમઙ્ગિતિ ચા યુ પણ જાય ગૃહન્વ દેશવિરતિ ગા માટે લે છે? મર્વવિરતિ નથી બનતી માટે બાકીની અવિગતિને તે પોતે પાપકપ માને તોજ આલોચના થાય ગૃહન્વને વ્રતના અતિચારની, મમ્ય-સ્ત્રવના અતિચારની, તથા બાકીની અવિગતિ આદિની આલોચના કુવાની છે

મમારથી ભય ન પામે તે જ્ઞાની કે અજ્ઞાની?

શ્રી નદનમુનીજી આગાધના કરે છે જ્ઞાનાવાગ્ના આટે આચારમા લાગેલા અનિચારની આવેલના કડી, લક્ષમા માગી આઠ પ્રકારના દર્શનાચારના અનિચારની આવેલના મળધી ઠડેલા કહેતા છેતવા પ્રભાવનાના આચારમા, પ્રભાવકનો વિચાર ચાલે કે કાયે પચમપ્રભાવક તપસ્વીનો વિચાર ચાલતો હતો તપસ્વી પણ જૈન શાસનના મોટા પ્રભાવક કે જે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને ગોપયે તે વાસ્તવિક રીતે તપસ્વી હોયજ નહિ એ ધનને નાપે અને એનાથી તમગુણ જોપે એ બને જ કેમ?

(પ્રશ્ન અભ્યતર તપ તો થાય?)

આજ્ઞા વગર અભ્યતર તપ લાવે ક્યાથી? આજ્ઞાની હુનિયામા તો શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામા ગ્રહેનારને પણ પડડી ખીંચનારા બહુ છે, ત્યાં એ પુણ્યપુણ્યની આજ્ઞામા રહેવું જો થોડું છે? વ્રદાને ડહોળી નાખવાના પ્રયત્નો એના ચર્મ રહ્યા છે કે એમા શ્રદ્ધા ટકાવે જો પણ આજ્ઞાલ મહા તપસ્વી કે સમાર અચાર જણાય તો શ્રી જિને

શ્વરદેવની આજ્ઞા ઉપર વાસ્તવિક રૂચિ બાળે ત્યાં ભવની ભીતિ નહિ ત્યાં ધર્મની પ્રીતિ શી ગીતે થાય ? શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા સસારમાં રહેવા માટે કે મોક્ષમાં જવા માટે ? મોક્ષમાં જવાની આજ્ઞા જ્યે, એ ક્યારે ? મોક્ષમાં જવાની ઇચ્છા હોય તોને ! મમારથી છૂટવું હોય તોને ! આથીજ મહામહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશો વિજયજી ગણિવર કહે છે કે-

વિમેષિ यदि ससारात्, मोक्षमाप्तिं च काक्षसि ।

तदेन्द्रियं कर्तुं, स्फोरय स्फोरपरिपम् ॥

જે સસારથી ભય પામતો હો અને મોક્ષપ્રાપ્તિની ઇચ્છા રાખતો હો તો 'આ આગેથી દુનિયાની આસક્તિ વધે તેવા ઉપરગ ન જોવા, ઇન્દ્રિયો મગફળ થાય તેવા ખાનપાન, આ તિહાથી ન લેવા, વિકારમાં લીન વધાય તેવા, ગાનતાન શ્રોત્રે દ્વિયથી ન સાંભળવા, ઘાણે દ્રિયને સુધવાના પદાર્થોથી ન ખેંચાવવી, આત્મા પાગલ બની જાય એવી રીતે અપર્શે દ્રિયને વહેતી ન મૂકવી અને મનને વિષયોમાં જતું ન રહેવા દેવું ' આ પ્રમાણે કરી ઇન્દ્રિયોનો જય કરવામાં જેટલું પુરુષાર્થ હોય તેટલું ફોરવ 'અજ્ઞાનમાં રહેવું જોડું છે એમ મનાય તો જ્ઞાન પ્રત્યે પ્રેમ બાળે, પણ અજ્ઞાનજ વહાલું લાગતું હોય તો ? ત્યાગનું બળ ન હોય તો એને પહોળી વગાય પણ ત્યાગની લાવના પણ ન હોય તો શું થાય ? સમારથી ભય પામવો એ બાયલાનું કામ નથી, નામદોનું કામ નથી એ તો માયા તત્વજ્ઞાનીનું કામ છે જેને મમારનો ભય નથી લાગતો તે બહાદૂર નથી, પુરુષાર્થવાળો નથી, પણ નિર્માલ્ય અને અજ્ઞાનનો ગિરોમણિ છે (મલામાંથીં મમારને ડરાવે નહિ ?) ક્યારે ? હયાં પગે ડરાવે પણ સસારમાં રાચેલો શું ડરાવે ! શ્રી જિનેશ્વરદેવે અપૂર્વ ત્યાગ નેવ્યો, ઘોર તપશ્ચર્યા કરી, ઉપસર્ગો સહ્યા પડી તીર્થંકર બન્યા એટલે મોહને ખીચી લાવે તેવા કિ લામાં જેમીને મોહાધોને પણ ત્યાગી બનાવ્યા સમાગથી ડરેલા આ ત્યાગીઓ સસારમાં રાચેલાઓને સસારથી

દાવવાની ક્રિયા કરે છે જ્યારે ધર્માત્મા ધર્મને ભદ્ર કરે તથા ભવને ભય કરે ગણે છે, ત્યારે ભવાભનદીઓ ભવને ભદ્ર કરે તથા ધર્મને ભય કરે ગણે છે આઓ તત્ત્વજ્ઞાની તેજ છે કે જે ભવને ભય કરે માની ધર્મને ભદ્ર કરે માને

શ્રી મિદ્ધનેનદિવાકર પ્રભાવના ક્યારે કહી ગયા ?

શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા ન જોપે એ કોણ ? કઈ ખાત્રી ? તરતજ કહ્યું કે આશ્રવને લોપે પોતે આશ્રવને રેવે નહિ, મહા વામના આવે તેને આશ્રવથી ખનેડે છઠ્ઠા પ્રભાવક વિદ્યાવાન, શ્રાતમા પ્રભાવક સિદ્ધ અને આઠમા પ્રભાવક કવિ કયા કવિ ? શ્રી સિદ્ધનેનદિવાકર જેવા જેમના એકએક સ્લોખને સાભગી રાજાએ તે તે દિશાના ગાજ્યનું દાન કર્યું હતું પરમપ્રભાવક શ્રી સિદ્ધ સેનદિવાકર કહે છે કે - 'અમને ગાજ્ય ન જોઈએ' એ વખતે એ મહર્ષિ સિંહામન પરજેત્રી ગયા હોત તો ધર્મની પ્રભાવના હતી જ્યાં કહ્યું કે અમારે રાજ્યનું પ્રયોજન નથી કે તરતજ રાજા વિક્રમને પણ ખાત્રી થઈ કે આ કોઈ મહાપુરુષ છે મહર્ષિશ્રી સિદ્ધસેનદિવાકરે કહ્યું, 'રાજા' તાગ હૃદયમા શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામનને જોડ' શ્રી મિદ્ધનેનદિવાકરના યોગે શ્રી જિનેશ્વરદેવનું શાસન પામીને વિક્રમ રાજાએ શામનની પ્રભાવના કરનામા કમીના ગમી નહોતી જ્યારે વિક્રમરાજાએ શ્રી મિદ્ધગિરિનો સઘ કાઢ્યો ત્યારે સાચે મીતે લાખ તો શ્રાવકના કુટુંબો હતા અને પાંચ હજાર જેનાચાર્યો હતા આ સઘવીઓ મવ ટાઢી દરેકે દરેક ગામના સઘમા ધર્મ પરિણામની ચિવરતા પેઠા કરતા હતા મધનું મહત્વ બહુ છે જે એ પ્રમજે કહેવાયે અયાગે એનો ટાંપમ નથી, પણ એ વાત તો નહીં કે, એ સઘ કાઢનારા, મવમા જનારા, ગધાએ આજ્ઞાના ગગી હોના જોઈએ પહેલી આજ્ઞા આજ્ઞા જતી હોય તે પહેલા પોતે જવા તૈયાર 'અરે એ શ્રી મિદ્ધસેનદિવાકરે પણ ત્યાં રહી દિવસે દિવસે વૃદ્ધિગત થતી રાજાની ભક્તિને લઈને પાલખીમાજેમનું સ્વીકાર્યું' આ વાતની શુરવચ્ચ વૃદ્ધિવાદિસુરિવરને ખબર મળી શુર ઉપગારી છે કયાણની ભાવ

નાવાળા છે, તરત ત્યાં આત્મા, મુનિપણામાં જરાજર રહીને, મુનિપણના આચારને જગજગ પાળીને, સમયે સિદ્ધસેનની પાલખી ઉપાડવામાં જોડવાઈ ગયા રમતામાં વાકચૂકા ચાલવા લાગ્યા પાલખી ચાલવા લાગી આગમ આવના લાગ્યા સિદ્ધને કહે છે કે 'કિં તવ સ્કધો વાચતિ શુ તારો ખલો દુષ્ટો છે?' સમર્થ વિદ્વાન ક્રતાએ ગભગભસ્થિ પ્રમાદના યોગે માદા વાક્યમાં પણ એમણે ભૂલ કરી અને વાચતિ જો યા જ્યાં વાચતે એમણે, એટલે શુર જો યા કે — 'યથા વાચતિ વાચતે તથા સ્કધો ન વાચતે' 'જે રીતિએ 'વાચતિ' પ્રયોગ પીડા કરે છે તે રીતે મધ પીડા કરતો નથી' આથી શ્રી સિદ્ધને ચોકચા 'આ મારી ભૂલ કાઢનાર કોણ? જરૂર શુર' પણ પડી નમી પડ્યા શુર જો યા, 'પાછી આ દશા?' શ્રી સિદ્ધસેને ત્યાં એમ ન કહ્યું કે, 'એમાં શુ? રાજાને પ્રતિજ્ઞા કર્યો છે તે એમ પણ હોય' આવું એ ન જો યા 'એમાં શુ' કહેનારા જૈનશાસનની જાણની કોટિના છે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાનું ખડન કરી પાલખીમાં એમણે હોય તો ધરખાર છોડનાની જરૂર જી? વિક્રમરાજના પોતે શુર જાન્યા પ્રમાદયોગે ભૂલ કરી પણ ઉપકારી શુરએ ભૂલ મુધારવા પ્રયત્ન કર્યો, તરત પોતે પમ્તાયા અને માફી માગી પૂર્વના મહાપુરુષોમાં આ શુભ મોટો હતો આવા આત્માઓને જૈનશાસનમાં મ્યાન છે આ સાલગીને ભૂલની સમા માગવામાં એકા ન જનાય તો નિમ્તાર શી રીતે થાય? ઉપાધ્યાયજી મહારાજ દેરમાવે છે કે —

“જળ નિવિ હોવે પ્રભાવક એહવા,
તળ વિધિપૂર્વક અનેક,
યાત્રા પૂજાદિક કરણી કરે,
તેજ પ્રભાવક છેક—ધન્ય”

જે કાલમાં એવા પ્રભાવક ન હોય તો તે ઘડમાં આગમની આજ્ઞાપૂર્વક યાત્રા, પૂજાદિક ધર્મકર્મ વિધિ પૂર્વક કરનારા શાસનના પ્રભાવકો છે

‘અવિધિએ કરના કરતા ન કરવું’ એ કથન કેવળ ઉત્પન્ન છે

ક્રિયા સંપૂર્ણ વિધિથી કરવી, સંપૂર્ણ વિધિ ન આવડવાના કારણે અગર ન થઈ શકવાના કારણે ક્રિયા મૂડી ન દેવી અવિધિથી કરનાર, નહિ કરનાર કરતા ઘણા મારા છે અહીં અવિધિનો બચાવ નથી અવિધિ કરનાર જરૂર પોતાની ખામી સુધારવી પણ જેઓ કરના નવાં અને ઉપરથી કહે છે કે ‘અવિધિએ કરના કરતા નહિ કરવું માત્ર’ એ તો ઉત્પન્નના પ્રત્યક્ષ છે ‘નાથલુ નહિ એનું આગણુ વાકું.’ વિધિનું બહાનું છે, એમને પૂન વિગેરે ક્રિયાઓ કરવી નથી કરતા હોય એમને કરવા દેવી નથી શરૂઆતની ટોચ ક્રિયાનો નિરોધ ન હોય સાગમા માગ નૃત્યકળાના જાણકાર ની પ્રથમ શી દશા હોય છે? પગપગ ઉંટલી આપીએ બાધી હોય છે? શરૂઆતમા જગ પગ નાકો પડે જડી આકળી પડે એ આગળી ખાતા ખાતા નૃત્યકળા આવડી શરૂઆતમા તમે એકડો કેમ ધુટતા હતા? માસ્તર ઠાઠે આમ અને તમે ધુટો આમ, પણ એમ, જેમ તેમ ? એકડા ધુટનારો, મોતીના દાણા જવા અક્ષરો લખનારો યથો માટે વિધિના રમપૂર્વક ક્રિયાઓ બાલુજ રાખવી જોઈએ ઘણી વખત નવાં માર્ગ ઝાઝાના ભાગ્યયોગે બની જાય પણ પૂરે પડેલા જાગે કદી નહિ બચે એવું ગન્યું પણ છે એક અવિધિના ઝાઝાને મુશુર મળ્યા એ મમજ્યા કે મારી ભૂલ થઈ છે પણ એ ભૂલના યોગે ઘણા આત્માઓ ઉન્માર્ગે ગયા પોતે જણાવ્યું કે - ‘વિધિની ઝાણી રાખવી પણ અવિધિથી બનેલ છે એમ માની વસ્તુથી વચિત રહેવું નહિ’ પણ પેલા એઓ તો નજ માન્યું આ બધી વાતોવી હું ગાંડી ક્રિયાઓનો બચાવ નથી કરતો હું તો એમ કહું છું કે નહિ કરનાર કરતા કરનાર ઘણો દુર્બલ સારા છે, પણ એ ક્યારે નાગ? અવિધિથી ઉડે, વિધિ પાલનની ઈજાવાળા બને તો પણ જે વિધિને ધમો મારવા તૈયાર થઈ જાય છે એ દેવા’ એક મહાપુરૂષે દર્શાવ્યું છે કે -

“જાનન્તિ કેચિન્ન તુ કર્તુમીશાઃ,

કતુ સમા ચે ન ચ તે વિદન્તિ ।

જાનન્તિ તત્ત્વ પ્રભવન્તિ કર્તુ,

તે કેડપિલોકે વિરલા મવન્તિ ॥૧॥

જ્યારે ડેટલાક આત્માઓ જાણે છે પણ કળવાને સમર્થ નથી હોતા, ત્યારે ડેટલાક કરનાને સમર્થ હોવા છતાં જાણી નથી શકતા તત્ત્વને જાણે અને કળવાને સમર્થ વાય તેવા તો કોઈ વીરલાજ હોય એ હવે જેઓ જાણુવા પણ સમર્થ નથી અને કરવા પણ સમર્થ નથી તેઓની તો ગણના નથી પહેલો નખ જાણીને કહે તેનો, ખીજો નખર કહે તેનો અને ત્રીજો નખર જાણે તેનો કેવળ જાણનારા અને કેવળ જ્ઞાનારા પણ આરાધક ક્યારે? કેવળ જ્ઞાતા આરાધક ક્યારે? જ્યારે કરે તેને ક્ષાય જો, કહે કે ‘તમે ધન્ય છો, આપ અહર્નિશ ઉત્તમ અનુયાયીઓ આરાધન કરી રહ્યા છો, હું અધન્ય, જાણુ છું પણ કરી શકતો નથી, આપ પુણ્યશાળી છો આપ જો આજુ જાણીને કહે તો આપને ઘણું લાભ થાય, આનાથી કંઈ યુક્તિ લાભ થાય, આપ ઉચ્ચા છે અને હું ડેવો પામર છું કે જેવી મારાથી કંઈ પણ બનતું નથી,’ ત્યારે આ પ્રમાણેની રીતિ અખત્યાર કરે તો અને તેમ કહે તો પેલા કેવળ ક્રિયા કરનારા તરત તે જાણકારના પગ પકડે કેવળ ક્રિયા કરનારા ! આરાધક ક્યારે? એ પણ ચોખ્ખે કે વગર સમજે પણ જે ક્રિયા મારા આત્માને શાંતિ આપે છે, અફલૂત સ્થિરતા સમર્પે છે, તો એના અર્થ જાણુ તો ડેવો લાભ થાય? ડેટલો આનંદ વાય? ક્રિયા કરતી વખતે આત્મા કેટલો પ્રકુલ થાય? એ ક્રિયા કરનાર, જાણનાર પાસે જાત્ર અને કહે કે ‘લાઈ’ આપ ધન્ય છો જાણુ જાત્રો છો મને અજ્ઞાનને કંઈ ખબર નથી આપ મમજાવો તો જરૂર લાભ થાય આપ ક્રિયા કરવા પક્ષરે ને? અમને પણ લાભ છે અને તમને પણ જાણુ આનંદ આવશે મને જાણુ આનંદ આવે છે એક બે દિવસ તો આવે આજ તો આવે, કરી જુઓ, અમે અજ્ઞાન કંઈ જાણતા નથી, આપ

લાગ્યશાળી બંધુ બાણો છો' પણ એમ ન કહે કે, 'બાણુ બાણુ હવે, કંતો તો કંઈ નથી!' આ પ્રમાણે વર્તે તો બેય આરાધક, નહિ તો બેય વિરાધક હવે બાણુ પણ અને કે પણ એનો નબર પહેલો પણ તે તો સખ્યામા વિરલા

*

*

*

*

એ વીરલા, પણ એવા કે એકની પૂઠે નાલનાગ લાખોને મોઢે લઈ જાય એવા પોતે તત્વને બાણુ એટલી તાકાત ન હોય તો બાણનારની નિશ્ચયે રહે તો પણ મોઢે જાય વિહાર બે જાતના-એક જીનાર્યનો અને બીજો જીતાર્યની નિશ્ચાનો-એ બેય, મુક્તિમાર્ગ સાધી ગંડે જે જ્ઞાની નથી, જ્ઞાનીની નિશ્ચામા પણ નથી તેને કોઈ પણ કાળે શ્રી જિનેશ્વર દેવના શામનમા સ્થાન મળ્યું નથી, મળતું નથી અને મળવાનું પણ નથી

વ્યાખ્યાન ૩૮ મું

છતી શક્તિએ સામન ગમ્યા પ્રત્યે બેદરકાર રહે તો?

૫ જ ઉપારી સૂનકાર મહર્ષિ આ દુર્લભ મનુષ્ય જીવનની સફળતા માટે કરમાવે કે કે શ્રી જિનેશ્વરના શાઓનું વળણ ડરણુ, વળણ કરીને શાસ્ત્ર પર શ્રદ્ધાને મન્યૂત બનાવવી અને એ શ્રદ્ધામા મક્કમ રહીને શક્તિ પ્રમાણે પોતાના વીર્યનો મહુપયોગ કરવો શાસ્ત્રવળ પ્રત્યે બરાબર રૂચિ થાય માટે એ સામનના પ્રભેતા ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના પૂર્વભયોની વિચારણા કરતા કરતા આપણે એમના નયમારના બવથી શ્રી નદનમુનિજીના બવ મુધી આવ્યા એ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ તીર્થપતિ ડયા કયા, અનુદાનોના યોગે બન્યા એ બાણુવા માફ આપણે એમના પૂર્વ

શયોની વિચારણા કરી રહ્યા છીએ શ્રી નદનમુનિજીના ભવમા
 એ મહર્ષિએ લાખ લાખ વર્ષ સુધી ઘોર તપશ્ચર્યા તપી, ઠકીનમા
 ઠકીન ઉપસર્ગો શાંતિપૂર્વક સહ્યા, માનખમણને પાસે ભાસમાખણ
 કરી વીમ સ્થાનક પી આરાવના કરી તીર્થ કં નામકર્મને નિકાચ્યુ
 એ મહાત્મા પોતાના અતિમ સમયે આરાધના કરે છે આગધ
 નાનો પડેવો પ્રજા અતિચારની આલોચનાનો છે પોતાના આચાર
 શેમા જે નિપજીત વનાવ વયો હોય તેની અતિમ મમયે આલો
 ચના કરે છે મુનિને પોતાના મૂળ ગુરુ અને ઉત્તર ગુણુમા લાગેલા
 અતિચારની આલોચના હોય છે ગૃહસ્થને જો વ્રતધારી હોય તો
 તે વ્રતમા લાગેલા અતિચારની, જ્વળ સમ્યક્ત્વધારી હોય તો
 સમ્યક્ત્વમા લાગેલા અતિચારની, તથા તે સિનાય જાદીની બધીએ
 અનિરતિની માલોચનાની જરૂર છે આપણે જો શ્રી નદનમુનિજીના
 જ્ઞાનાચાર તથા દર્શનાચારના અતિચારની આલોચના જોઈ ગયા
 જે દર્શન, જૈનગામનનો પાયો છે, જેના પર જૈનગામન
 ટકેલું છે, જેની રક્ષામા આરાયે માર્ગની ગમા છે, જેના
 મગ્નણુમાજ મધની હયાતિ છે તે મગ્નગૂ દર્શનના આઠે
 આચારો ખહુજ ધ્યાનપૂર્વક જોવા, વિચારવા, મનન કરવા
 તથા તદનુમાર યથાગતિ અમલ કરના પ્રયત્ન અવશ્ય
 કરવો જોઈએ શ્રી જિનગામનનો જો આ પાયો પોલો
 થઈ જાય તો એ ઘણુંજ ભયકર ગણાય જેના આધારે
 તરુ છે, જેના વિના આખી સ્ટીમર ડૂબી જાય તેવું
 છે તેના નાગ વખતે, તેના પરના પ્રહાર વખતે પણ
 પોતાની ગતિનો મદુપયોગ ન કરતા ડેવળ દાલિક ગાતિ,
 દાલિક લમા, દાલિક સમતા અને દાલિક રીતે કપાયના
 અભાવની વાતો કરીએ તો કહેવું જોઈએ કે આપણે
 હજી વસ્તુના સ્વરૂપને જ મમન્યા નથી

ગાસનના મૂળ ભૂત મિદ્ધાતો ઉપર પ્રહારો થતા હોય
 એ વખતે આઠઠડી શાંતિ એ ચેતનવતી શાંતિ નથી.
 શ્રી જિનેન્દ દેવના શામનની મનના, ગાતિ અને ક્ષમાને વિચારવી

પડયે યાદ રાખો કે શાસન સદૈવ જયનતુ છે જેમ વિપરીત બતાવો બને છે તેમ સુદર બતાવો પણ બને છે જે સારા અને સુદર બતાવો બને છે તે આપણા કૌવતના ચોગે નહિ પણ શાસનના પ્રતાપે આથી ઉરકેરાવાની જરા પણ જરૂર નથી ધાધાટ કરવાની જરૂર નથી દુર્ધ્યાન કરવાની કે સામા પક્ષની જેમ ધાધવ કરવાની કે કોઇપણ પ્રાપ્તિનું ભૂડું ઇચ્છવાની જરૂર નથી અહીં શ્રી જિનશામનમા તો —

“અપરાધીનું પાપ નથી ચિત્ત થકી, ચિત્તવીએ પ્રતિજ્ઞ”

એ વિચાર ગખવાનો છે અપરાધીનું પણ કંઈ કેમ થાય, પ્રાણ લેવા આવનાર પણ સુખી કેમ વાધ, એમ દુઃખથી ઇચ્છવાનું છે એ પણ દુઃખથી કેમ રહે, એ મનોરથ કરવાના છ ઉરકેરાઈને લાવ-પીગા થવાની જરૂર નથી પણ સુકલાની શાંતિ ન જોઈએ વસ્તુને સાચવવા, બતાવવા, તત્ત્વ કસાવવાની તો ફરજ ખરી કે નહિ? મામાને એ તો જ્ઞાન કરાવવું જોઈએ કે, શ્રી જિનેશ્વર દેવતા શાસનને માનનારા હજી હયાત છે, આ જ્ઞાન ન કરાવીએ, આ જ્ઞાનના ન ઉત્પન્ન કરાવીએ તો આપણે શ્રી જિનેશ્વરદેવતા શાસનમા માનનારા ડીએ એ કહેવાય કથી રીતે? દર્ગનાચારના આઠ આચારમાનો ઝડા આચાર કયો? નિયરીકરણ-અચ્ચિરને નિચર કરવો તે એ વિષયમા થલું કહેવાયુ છે, છતાં હજી જોટલું કહેવું જોઈએ તે નથી કહેવાયુ, હજી કહેવાનું થલું બાકી છે આ જમાનાએ મગ્નગદ્દિ જગતને સમગ્નગદ્દશનમાથી અચ્ચિર કરી નાખ્યું છે, એ માટે જગતને ચ્ચિર કરવાની એટલી બધી જરૂર છે, -એટલા બધા પ્રયત્નોની જરૂર છે કે, જો એ ન કરીએ તો, શામનના નાશનો આરોપ, શાસન છૂટતું રહે છતાં, -આપણા પર આવે શાસન કાંઈ આપણાથી છૂટતું નથી આપણે કંઈ શાસનને છુનાડનાર નથી, પણ જો આપણે આપણી શક્તિનો સદુપયોગ ન કરીએ તો શાસન છૂટતા છતાં આપણે શાસનના ખૂની ગણાઈએ મોતવાની જરૂર જણાય ત્યારે જો ન જોવાય, અને પ્રકાશિત કરવા યોગ્ય સત્યને

દુપાવાય, તો પરિણામ એ આવે કે આપણે જગત સત્યથી વચિત રહે આપણા વિશ્વાસે રહેવાઓ પાસે અને આપણા સહવાર્તીઓ પાસે સત્ય વસ્તુ ધરી દેવી એ ફરજ છે પરિણામ જીવોનું ભાગ્ય હશે તેવું આવશે સામાનો ઉપકાર થાય એ જીવો દિએ, હૃદય ન જગટે તેવી રીતે, સામાનું જૂઠું કરવાની ભાવના વિના, સામાનું ખરાબ ન થાય તેવો ખ્યાલ રાખીને, જે વસ્તુ કહેવાભેગી હોય તે એકાત હિતજીવો કહેનાર, એકાતે કર્મની નિર્જન કરે છે, સામાને લાભ થાય કે નહિ, તે તેના ભાગ્ય પર રાખવું

વાચકચક્ર શ્રી ઉમાસ્વાતિજી મહારાજ કહે છે કે, સામાને તોપ થાય કે રોપ થાય તેની દરકાર રાખ્યા વિના, હિતકારિણી ભાષા અવશ્યમેવ કહેવી જોઈએ. જો એ ન કહીએ અને દુષાવીએ, હિતનો પ્રયત્ન ન કરીએ તો હિત દુષા વવાનો શુન્હો થાય એ શુન્હાથી બચી જવાય તેવા પ્રયત્નો આપણા હોવા જોઈએ ન બનવા લાયક બન્યે જતું હોય ત્યારે તે સામે બેદરકારી, એ મોટામા મોટું કલક છે એ કવકને જૂસી નાખવા કમર કસવી જોઈએ પૂરી પણ જણાવું છું કે વિરોધીનું પણ જૂઠું ઇચ્છે નહિ આપણે જે પ્રયત્નો કરવાના, તે શાસનની રક્ષા માટે સમ્યગ્દર્શનનો નાશ કરવાના પ્રયત્નો ઘણાજ ભેરચોરથી ચાલી રહ્યા છે, માટે હવે શ્રી સમ્રાટ ફરજ છે, શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાનુસાર તેની રક્ષા માટે અને સમ્યગ્દર્શનની જગતને સમ્યગ્દર્શનમા સ્થિર રાખવા માટે ઉચિત ઉપાયો યોજવાજ જોઈએ

શાસનની પડખે ઉભેલો આવિકા વર્ગ

‘આણણ ધમ્મો’—આજ્ઞામા ધર્મ છે, આની સામે આજે, આજના જમાનાના નામે, ‘આગમનું કામ નથી, મતિ કદપનામા આવે તે ધર્મ, આગમ બાગમ આ જમાનામા ચાલે નહિ,’ આ વાત જનશાસનમા જન્મેલાઓના મોથી નીકળે છે આ શું એણું સોચનીય છે ?

કોઈ પણ કોર્ટમાં, બ્રિટિશ ગવર્નમેન્ટના કોઈપણ ખાતામાં, કોઈપણ અમલદાર, કોઈપણ કારકુન, કે કોઈપણ કચરો કાઢનાર પણ એમ કહે કે - 'કાયદાની જરૂર નથી !' અમલદાર પણ કાયદા પાસે તો દોષી ઉતારે ! કાયદાનો તો આ જમાનો છે સોસાયટીમાં પણ કાયદો, બાર બાર વરમના છોકરાની મીટીંગમાં પણ કાયદો ! જો કાયદો મજબૂર ન કરે તો ડીસમીસ જેનશાસનમાં કાયદોજ નહિ, - એમ ? (મલામાથી - કાયદો તો ખરો, પણ બધન થઈ જાય છે) ભાઈ ! જેને બધન ન ગમે, તે બહાર જાય પણ બધન લાગે માટે અદર રહી જરૂરી બધન તોડનારું પાપકર્મ કરવું ન જોઈએ તમારે શુદ્ધ બધનની જરૂર છે કે નહિ તે કહો, શુદ્ધ બધન વિના જીવન શુદ્ધ થાય ખરું ? બધન વિના જીવી શકો ખગ ? જેનશાસન તો કહે છે કે શુદ્ધ બધન વિના જીવી શકાય નહિ. વ્યવહારમાં પણ જૂઓ વેપારીને પૂછો તો ખરા કે હુકાને બેસે ત્યારથી એના પર કેટલા બધન નિયત થયા છે ! નોકરચાકર પર, કચરો કાઢનાર પર, દરેક પર બધન ખરા કે નહિ ? કેટલા બધન ?

જગવમાથી જે જનાવરોને ગામમાં આવવું હોય, ગામમાં રહેવું હોય, તેનેય બધન હાથીને રાજાના પટ્ટહત્તિ બની હાથી શાગામાં જવું હોય તો બધન બધન કોને ન ગમે ? (સલામાથી - હરાયા દારને) બધન ઘાતક કે રક્ષક ? બધન ઘાતક ન જોઈએ. રક્ષક બધન તો હરેકને જોઈએ શ્રી જિનેશ્વર દેવની આજ્ઞાનું બધન ઘાતક કે રક્ષક છે ? એ ખૂબ વિચારો (સલામાથી - સસારનું ઘાતક) તમારે તમારા આત્મા સાથે વળેલો સસારને જીવતો રાખવો છે કે છોડવો છે ? શ્રી જિનેશ્વર દેવના શાસનને માનનારનું તો એજ કામ છે જે સસાર એટલે આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિનો નાશ કરાવે છે, તે જીવો હોય તો વાધો શો ? આત્માનો ઘાત ન થયો જોઈએ પણ આત્માના બધનનો જે આજ્ઞાના બધનથી નાશ થતો હોય, એ આજ્ઞાના બધનમાં બાધ શો ? આત્માને હાનિ કરનારી ત્રીજનો ઘાત

થતો હોય ત્યાં વાધો શો ? તમે એ નકદી કરો કે તમારે શ્રી જિનેશ્વરદેવના ગ્રાસનની જરૂર છે કે નહીં ? જરૂર છે તો ચામાટે જરૂર છે ? (સલામાથી - મોક્ષ માટે - કર્મબંધનથી મુક્ત થવા માટે)

ત્યારે મોક્ષ થાય ક્યારે ? આત્મા સાથે વગગેલો સ સાર રહે તો કે જાય તો ? તમે વિચાર્યો તો સમજી શક્યો કે સ સાર છૂટયા વિના સુખિ થઈ શકે તેમ નથી આથી સ સારના મ સર્ગથી છૂટવા માટે પ્રભુના શાસનમા ઓળખોત થઈ જવું જોઈએ આજ્ઞાની આરાધનામા એકતાન થઈ જવું જોઈએ તમે જાણીને ખૂશી થયા હોયો કે ધર્મરમિક કંઈ બાઈઓએ પણ કેવું કામ કર્યું છે ! કેવો ઠરાવ કર્યો છે ! જે કુળની એ બાઈઓ છે, તે કુળના પણ સ સ્કારો જરૂર ઉત્તમ હોવા જોઈએ મને તો એ બાઈઓના કામથી બહુજ આનંદ થયો છે ઘોઠા સમયમા બનેલ ત્રણે જય કર બનાવો વખતે ચામનના પડને સીવર્ગ મકકમપણે ઉભો રહ્યો છે ત્રણે સ્થાને ગ્રાવિકાવર્ગે શાસનને મજબૂત પીઠગગ આપ્યું છે જરૂર તે બાઈઓના કુળના પૂર્વ સ સ્કારો અને આજ્ઞાઓનું વાતાવરણ અનુપમ હોવા જોઈએ કંઈ બાઈઓ પુનર્જન્ન સામે સબા કરે છે આને ઠેલેલોક પુરૂષવર્ગ પુનર્જન્નની આવશ્યકતા બતાવે છે એની સામે દ નીલોપૂર્વક એ સુન્નારીઓ પોતાનો વિરોધ બહાર કરે છે અને તેના સમર્થનમા જૈનસિદ્ધાંતની ખૂબી પણ દર્શાવે છે બહુજ માન ઉત્પન્ન થાય તેવું આ કાર્ય એ બાઈઓએ કર્યું છે

તેઓએ ત્યાં સુધી કહ્યું છે કે —

“વિધવા વિવાહની આવશ્યકતાને પોષનારા ગ્રામારા ઉદ્ધારકો નથી એવા વિચારો ડોહ કરેલ મગજના માણુ સના નથી લાગતા, પણ સ્વચ્છ હી મગજના લાગે છે”

આથી એ બાઈઓ શું સૂચે છે ? એજ કે ભેલુ ફરી ગયેલાનાં એ વિચારો છે, તે બાઈઓ એમ પણ ખનિત કરે છે કે આ સ્વતંત્રતા નથી પણ સ્વ ક્ષેત્ર છે વિપદ, કષાય અને મોહને છૂતવાનું જૈનશામનનું ધ્યેય છે, પુનર્જન્નને

સમ્મતિ આપનાર કરાવે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનના
દ્યેયનુ ખડન કરનારા છે માટે તેમા સમ્મતિ આપ
નારાઓ શ્રી જિનેશ્વરદેવના આગમથી વિરુદ્ધ વર્તાવ
કરનારા છે આ જાણ્યોમા આ બુદ્ધિ કયાથી આવી? આગ
મમાથી કે બીજેથી? એ આગમને આશા મૂકવાનું કોણ કહે
છે? કેટલાકે પુરૂષો પુરૂષો કમ છે? ના પણ એ એવા ઝેરી
વાતાવરણથી નીંટાએલા છે કે તે જીયારાઓ આ બીવી શ્રેયતા
નથી વિચયકમાયના સામ્રાજ્યમા એટલા સપડાયા છે કે, કરાવી
યાકરણીયનો કે હેયોપાદેવનો વિચાર કરી શકતા નથી શામનના
પડખે ઉભી રહેનારી તે જાણ્યો સ્પષ્ટ કહે છે કે -

‘શાસનની રક્ષા માટે મર્યાદા નજ છૂટવી જોઈએ. શીલ
પાલનની સામગ્રી તો હવતી રાખવીજ જોઈએ

જામનગરમા પણ જાણ્યો રગ રાજે છે ત્યાની મહાસતી
માંવીઓએ, તથા ત્યાની સીઓએ શામનપક્ષને પૂરેપૂરા ટેકવી
પોતાના મા વીપજાને અને આવિકાપજાને સારામા સારી રીતિએ
નીપાળ્યુ છે

કયો થીસઘ શ્રી તીર્થ કરવત પૂજ્ય ?

આજ કહે છે કે, ‘પચીસમા તીર્થ કરવત પૂજ્યથી સઘની
અવજ્ઞા કરી’ હું કહું છું કે-પચીસમા તીર્થ કરવત શ્રી
સઘને તો કોટિશ વદન. પચીસમા તીર્થ કરવતે સ્થિર
રહેલ પૂજ્ય શ્રી સઘને તો એકનાર નહિ, પણ અનેકવાર
નમસ્કાર ભૂલેચૂકે પ્રમાદથી પણ જો પચીસમા તીર્થ
કરવતવત શ્રી સઘની આગાતના થઈ ગઈ હોય, તો
તેની વારવાર માફી માગવાની હોય. તેના પૂજ્યશ્રી સઘની
અવજ્ઞા કરવાનો વિચાર પણ કે ચાલુના અર્થે આત્માને ન આવે
તો પછી અવજ્ઞા કરવાની વાતજ શી? માગરજી ગાડા હતા કે
પચીસમા તીર્થ કરવતવત પૂજ્યશ્રી સઘને ન નમે? જો પચીસમા
તીર્થ કરવતવત પૂજ્ય શ્રી સઘને ન નમે, તો આપણે સાગરજીને
પણ એમને આચાર્ય, સાધુ કે સમ્યક્દષ્ટિનપણ

માનીએ જો પચીસમા તીર્થ કરમ્વરૂપ મધને સાગરજી ન માને
 તો આપણે તેમને પણ ન માનીએ, એ વાત સાચી, પણ સાથે
 એ વાત પણ એટલીજ સાચી કે 'જેન શાસનથી વિરુદ્ધ વર્ત
 નાર તેજાને એક રચ માત્ર પણ મચક ન આપનાર શ્રી સાગ
 રજીને બહુ માન સાથે આપણે આપણા હૃદયમા સ્થાપીએ' જે
 સાગરજી મહારાજ શાસ્ત્રસમત કાર્ય કરતા હોય, જિનાગમ
 મૂળબની પ્રવૃત્તિ કળતા હોય, છતાં તેમની વિરુદ્ધમા
 હજુ રહેનાર અને આગમોને આઘા મૂકવા; કહેનાર,
 તથા શાસ્ત્રની આજ્ઞાને અવગણનાર ટોણુ જો પોતાને શ્રી
 સઘ કહેવડાવવા માગતુ હોય તો તેમ કહેવા આપણે
 હરગીજ તૈયાર નથી કાણુ કે શાસ્ત્રસમત પ્રવૃત્તિમા વિશ્વ
 કરનાર, જમાનાના નામે શાસ્ત્રને આઘા મૂકવાનું કહી શાસ્ત્ર
 જ્ઞાને અવગણનાર માટે શ્રી જૈનશાસનમા સ્થાન નથી, તો પછી
 તેને પચીસમા તીર્થ કર શ્રીસઘ તરીકે પોતાને જોગખાવવાનો શો
 અધિકાર છે? ભગવાન શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ પણ કહે છે કે
 'આણાજુતો સધો' આજ્ઞાયુક્ત હોય તે મધ આજ્ઞાથી
 બહારનો મધ તો સાપ જેવો ભયજર! એનો સહવામ
 પણ ન થાય એક સાધુ, એક માદેવી, એક આવક, એક
 શ્રાવિકા પણ આજ્ઞામા છે, તે સઘ છે અને મોટો
 સામુદાય પણ જો તે આજ્ઞાબહાર છે તો તે હાડકાનો
 ઢગલો છે' જો તમે શ્રી સઘના પૂજારી હો, શ્રી સઘના રાગી
 હો, તો તમને હું ભારપૂર્વક કહું છું કે જો શ્રી સાગરજીમહાર
 રાજે કરવા ધારેલું 'મોતીચઢની દીક્ષાતુ કાર્ય' શ્રી જિનાગમથી
 વિરુદ્ધ હોય તો સુવિહિત અને ઝીતાર્થ ગુરૂદેવોની નિશ્રામા
 રહી આજ્ઞા મૂળબની શિક્ષા શ્રી સાગરજી મહારાજને કરો
 નહિ તો જેઓ શાસ્ત્ર આઘા મૂકવાની વાતો કરવા સાથે પોતાને
 શ્રી સઘ તરીકે જોગખાવવાની અણુધાજતી પ્રવૃત્તિ કરી રહ્યા
 છે, તેઓને તે મૂળબની ઘડતી શિક્ષા કરવામા શિથિલતા ન
 બતાવો જામનગરમા પણ જે ભાઈઓ અને બહેનો શાસ્ત્રાજ્ઞામા

સામેઠ છે, તેમને તો આપણા ધન્યવાદ છે, જેઓ અણુસમજથી તનુ છે, તેમને પણ ધન્યવાદ છે, પણ જેઓએ ગાંધીજીને ઠોકરે મારવાની વાત કરી છે, તેઓ માટે ઉપગ્રની વાત છે કેન્દ્રાકો કહે છે કે અમારે પૂછવા આવવું છે પણ બાઈ! આપોને, બેઠ વાળ સાથે આવો, અને સફરતાથી પૂછો! શાસનની રીતિએ શક્તિ મૂળ જવાળ આપવામાં આનાકાની નહિજ કરીએ પણ એ બધું કર્યા વિના, ઇગદાપૂર્વક શાસનની પ્રવૃત્તિને એટલે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામિત્ર પ્રવૃત્તિને ઠોકરે મારવા માગશો તો, અમારામાં પ્રાણ હશે ત્યાં સુધી તો તેમાં સમતિ નહિ આપીએ-તે નહિજ આપીએ એવુંજ નહિ પણ તેવા અધમ કાર્યને રોકવા ઘટતું સમુદાય કરીશું, કરીશું, ને કરીશુંજ

પૂજ્ય શ્રી સઘને લાખવાર નમસ્કાર, પણ, સઘે સઘત્વ સાચવવું જોઈએ યા નહિ? સગવાળના વચનો માને તે સઘ કે આધા મૂકવાનું કહે તે સઘ? જામનગર તો શું પણ નાનું જામડું જેમાં ચાર આવક રહેતા હોય તેનીએ વિરૂદ્ધ અમે શું કામ બોલીએ? પણ જે શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા સામે યતા હોય, અરે સામા યતા હોય તો ખૂબ નાખી, પણ ઇરાદાપૂર્વક શાસનની આજ્ઞાને ઠોકરે મારના હોય, આગમની અપજ્ઞાના કરતા હોય, તેને માટે જો અમારામાં તાકાત હોય તે જતા પણ ન બોલીએ તો અમે પણ બહુલમસારી બનીએ, માટે અમે કહીએ છીએ શ્રી સાગરજી મહારાજે કયા મઘને ન માન્યો? “નમો તિથ્યસ્સ” કહેનારના શિષ્યો શ્રી મઘને ન માને એ બને? તમારી મતિમાં એ ઉતરે છે? એકતરફી બોલવામાં મત્યની કિંમત નથી ‘કરશે તે બરશે’ કરી સગવાળના માર્ગની રક્ષાનો પ્રયત્ન જે ન કરે, તે પોતાનું ગુમાવે છે મોનીચદની દીગ્ગ રોકનારી જામનગરના અમુક લોકોની કાર્યવાહી અવિચારી કે વિચાર કરેલી? શ્રી સાગરજી પણ એમાં બેગાય તો શું યાય? જામનગરના જે લોકો શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ કાર્ય કરાવવા માગતા હતા તે લોકોને માફસાફ નિરૂપણે સત્ય સમજાવી

દેવામા શ્રી સાગરજી મહારાજે શાસનની અપૂર્વ સેવા બતાવી છે
મત્ય માર્ગમા સ્થિર રહેતા અને અખંડ પણે પ્રભુમાર્ગની
ઉપાસના કરતા કદાચ સહુ પણ પડે, અને મૂર્ખાઓમા
કિંમત પણ ઘટે એથી જરાપણ મુઝાવાનું કે ખિન્ન થવાનું
કારણ નથી એ તો સજ્જનતાની, સાધુતાની અને મજ
બૂત માર્ગાનુસારિતાની સુદરમા સુદર કમોટી છે

સઘ કોણ? આ આગમ, આ જોધો, એને એ એમ માને
કે નહિ? એને ન માને તો એ સઘ નહિ, પણ હાકાનો ઠગલો
શ્રી સાગરજી મહારાજ પ્રમાણપૂર્વક કહે તો માને કે મનિકંટપનાને
માને? શ્રી સાગરજીએ શું કહ્યું? ‘તમે જે આધારે, જે પ્રમા
ણથી, જે આગમના આધારે ઠરાવ કર્યો હોય, તે લેખિત લાવો,
—એના પર હું વિચાર કરી જોઉં’ આમા જોડું શું હતું?
પ્રમાણ આપવું નથી, આગમ માનવું નથી, અને કહે કે અમે
કહીએ તે માનો—તો એ કોણ માને? સઘ પરિવર્તન કરે? કેવું?
આજે કોઈ કહે કે, હું મહિરમા હીરામાલોક, રત્નની પ્રતિમા
સરાવું, ભક્તિ કરૂં અને કાલે ખપ પડે તો વેચી ખાઉં તો એ
ચાલે? શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનમા આગમની આજ્ઞાને
પ્રાધાન્ય છે—મનિકંટપનાને નહિ જે સઘ એમ કહે કે—‘આગ-
મની જરૂર નથી, અમે તો મતિકંટપના મૂજબ ચાલવાના’—તે
મઘને કોઈ પણ સાધુ કે શ્રાવક, સઘ તરીકે નહિ માનવા બધા
ચેવો છે, જે માને તો તે પણ સઘમા રહેવા લાયક નથી જે
શબ્દો હિતબુદ્ધિએ કઠોર પણ કહેવાયા હોય તો તે આગમને
નહિ માનનાર, આગમને આધા મૂકવાનું કહેનાર સઘ માટે!—આગ
મની આજ્ઞા મસ્તકે ધરાવનાર સઘને તો હંમેશ માટે વદનજ
જે સઘ આગમને આધા મૂકવાનું કહ્યું, તેવા સઘને પૂર્વ પુરૂ
ગોએ જેવી જોગખ આપી છે, તેવી જોગખ મે પણ આપી છે
કથી વયમા હીક્ષા યોગ્ય છે?

તે બાળકને વયોવજ્ઞ તપસ્વી આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયસિદ્ધિ
સૂરીશ્વરજીએ હીક્ષા આપી છે તેઓના ઉપર પણ અત્રેના કેટ

લાડોએ વિરોધ વગાડ્યો છે આચાર્યશ્રી સાગરાનદસૂરીશ્વરજીની ઉપી સૈને વગોવળી કરાઈ, નિંદા કરાઈ, આનમોને આધા ફેડી દો એમ બોલાયુ, મતિદ્વંપનામા પ્રભુનો માર્ગ બોલાયો, શ્રી મિદ્ધિમૂરીશ્વરજીની તથા શ્રી મેઘમૂરીશ્વરજીની સામે પણ જેમ તેમ બોલાયુ, તે છતાં મત્ય પ્રકાશ કરવામા ન આવે એ કેમ થાયે ? આત્મ નામ શાંતિ નથી, આતો મરણ પધારી છે, છતી શક્તિએ, નજર આંખે જે જે વસ્તુ નહિ જનના જેવી હતી તે બને, છતાં શાંતિ, એ શાંતિ છે કે શ્રી જિનેશ્વરદેવના શામન પ્રત્યેની બેરકારી છે ? એ ઘોઘાટ કરનારા એમ બતાવે છે કે, આમા આટલું શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ કે આટલું આગમવિરૂદ્ધ ? નહિજ એ તો એમજ કહે છે કે 'જમાનાને ઝાઝતું નથી એમને પૂછે કે - 'જમાનાને શું છાજે છે ?' હોટલ, નાનકડી સીનેમા, એ જાંધી જમાનાની જરૂરી ચીજોને ? એનાજ ઉપદેશો મુનિવરોએ આપવા એમ ? મલકુસ્તી, ધમાચકડી, રગગગન, મોજમજલક, - આ જમાનામા બહુલતયા આ છાજે છે, કેમ ? શ્રી જિનેશ્વરની પૂજા, વ્યાખ્યાન, સામાયિક, પૌષ્પધારિ કિંના જમાનાને ન જોઈએ, એમ ? જમાનાને જહાં યુ તે જોઈએ, એ પ્રહે તો સાધુ વ્યાજળી, ળીજી કહે તો માનવુ નહિ એમ ? એમને એમ કહો કે - 'તમારી હાવન શી છે એ જરા તપાસો જમાનાને નામે તમે ધર્મક્રિયાની ઘાતક પ્રવૃત્તિ કરી રહ્યા છો. ઇંતર કર્શન, ઇંતર લોકની અવસ્થા તપાસો ! જેની સાથે તમે એકતા કરવા માગો છો, તે પણ શું કરી રહ્યા છે, તે તો તપાસો નાની વયની દીક્ષા તમારા એકવામાજ થાય છે એમ ? મ્યાનકવાસીમા, તેરાપથીમા ઢેર જ વ વાય છે"

વારૂ, મરણ કયો વયમા આવે ? જાંધી વયમા ? ગર્ભમા પણ ! રોગ કયારે આવે ? ગર્ભે ત્યારે ! ત્યારે માત્ર દીક્ષાજ અમૂક વયમા નહિ એમ ? અરે કહાને કે, એકે વયમા નહિ દીક્ષા માટે તમને કયો વય માન્ય છે ? આ વયમા થાહ પીવાય, મોજ મગહ મરાય, મોત આવે તો મરીએ જવાય, પણ દીક્ષા ન

લેનાય, ન લેના દેવાય' તમે આત્મા આટલા વધેથી સાધુથી પરિચિત થયા છતાં તમારામાં આ ભૂત પેદુ ક્યાથી? પાપ કર્મ પણ આવુ આપણુ કે મનકાળે તમારી બધાની આ બુદ્ધિ! તમને ટોઈ કહે જ આ ન બને તો તરત કહેવુ જોઈએ કે - 'ભાઈ! ઉભા રહો, શા આધાર કહો છો?' જો જો એમ કહે કે - 'આધાર બાધાર નહિ, પણ મતિક પનાએ!' તો તમારે કહી દેવુ જોઈએ કે - 'તમારી નાથે એ નહિ મળે' ઇદ્રભૂતિ કેવા વિદ્વાન હતા? એમણે જૌતમસ્વામી બન્યા પછી કહી પણ મરણ મૂળબની વાત કરી? અનતજ્ઞાનીએ જોજોવી ઝીજમા મતિકપના ચાલે નહિ જે વાત શ્રી સાગરજી મહાગજ કરતા હતા તે ગાસસમત હતી કે નહિ? હતી, તો અન્યને જોણવાનો અધિકાર નથી કુટુંબના, પરિવારના મોહાધીન પાચ દશ જોલે તો કદાચ ન્યાયની માનો, પણ બીજાને અધિકાર નથી (મસામાવી-કહેનાર કહે છે કે અયોગ્ય વાલી પાસેથી વાલીપણુ મરકારને અરજી કરી 'ગ્રીનવી શકાય છે') ચોટ્ટા, બદમામની જીદગી કેવી? એવાઓનુ જીવન અનાડી જીવન ખરૂંને? એમને ઘેર મતાન જન્મે તો તેને જો કેવા મન્કાગ નાખવાના? આ દીક્ષાના વિરોધમાં ઉભી રહેનારી છતાં પોતાને ઉપકારી કહેવરાવનારી મન્થાઓએ આવા સતાનોને એમના વાલી પાનેથી લઈ લેવાની નગકારને અરજી કરવી જોઈએ કે નહિ? પણ ત્યાં તો તેમનાની કાપુજ થઈ શકે તેમ નથી, કારણ કે ત્યાં તેમનું ચાલી ગઈ તેમ નથી સરકારનો ભ્રેગ થાય તો તો બરાબર સ્કોટ થાય અને મનજની શકાય કે પોતાના સતાનને સયમના માર્ગે યોજનાગ વાલી જેવો, સતા નનો અથવા જગતનો કોઈ બીજો ઉપકારી નથી આ સમજ્યા પછી હુનિનાની કોઈ પણ મરકાર આવુ વાલીપણુ છીનવી લેવાને ઇચ્છે તેમ નથી

ગાંઠ હવે બીજી વાત હુનિયામાં ઘરબાર વગરના હુ બી કેવો? ઘણા જે મસ્થા દીક્ષાનો વિરોધ કરવામાં, પેવા હુ બ આગળ ધરે છે, તેમણે પેવા હુ બીયો માટે કાઈ કર્યું? કાઈ

નહિ કારણ કે ત્યા ત્યાગ કરવો પડ છે ! ! ! મતલબભાઈના વાલીપણનો વાધો કયા આવ્યો ? મૂલ્યદલાઈનો ગુન્હો કયો ? ધર્મદ્રષ્ટિએ, વ્યવહાર દ્રષ્ટિએ, નીતિની દ્રષ્ટિએ ? કરી દ્રષ્ટિએ શું હો ? મયમ જોવું શું ? ડોહા ની દિમા ન કરી, કદિ અમલ્ય ન જોવું, ચોરી ન કરવી, ગ્રીમગ ન કરવો અને રાગ ચઢવો સર્વથા ત્યાગ કરવો આમા ગુન્હો શો ! બામનગરની મરકારને બરાબર ધર્મ ત્યાર પછી તો સરખારે પણ કહ્યું કે - 'અમને શી માનૂમ કે ગામા આવી વાતો હો ?' વાત પણ સાચી કે ખાસ પચામ દોડતા ગયા, - 'ધાને ધાને, જીવમ વયો, છોકરો ગયો લગારાઓ ઉપાડી ગયા,' - આલુ ગોવતા ગોવતા ગયા, મહે જે કે રાતે બાર વાગે બનેા અડીનોનુ ગેળુ લખીને ગયું કે છોકરો ઉપડી ગયો છે ! પાઠગથી મરકારે પણ મતલબગણને સત્યને કમલ રાખ્યું વસ્તુના નાનાઓ તો વિચાર કે નાના હોય કે અમલ્ય વાતોવી સુજોમા પણ નિયા ભેદ કરાવનારા આપણાજ ઘરના કુવદી રો છે ! (મળામાશી-કુલ્લની રો નહિ પણ, કુનાગામે) સાઈ, રીપકજ કહોને ! નાની વાતો ખરડા તો ધારામબાગાએ જમ આ યા એ બીયોની મામે સુમલમાન નવ્યોએ પણ વાધો લીધો છે દહેક દર્ગાનમા, દહેક મપ્રદાયમા, ત્યાગી, માધુ કે ફકીર થનાનો હિંદુસ્તાનનો કાયદો છે ત્યાગી થનારને કંઈ બધા કુટુંબીયો કુલના હાર ન ચઢાવે. ચઢાવે તોએ આખમા આમુ હોય, માટે એના કાનઠા બાયબ હોય નહિ જરાયે સુમલમાન સામજીના આ વિચાર તારે તમારા કુવના, ત્યાગ માટે વિદ્વદમા અંત કરે, ત્યાગે એ સરકારને શી ખબર કે, આવા મોટા કાયદાના બાળ ધર્મનો નાશ કરવા આવ્યા હશે ! તમે લખી મોકલો કે, 'પુર શીએ ભેમનારા અને પોતાને બહેવા ગણેના કહેવરાવતા છતા જેઓ કેવલ જડનાદવા પ્રવાહમા તણાયેવા છે, તેઓ જે ધર્મની વાતો કરે, તે સાચી ન માનતા ધર્મનો સાથે એમને પૂર્ણબનનું વૈર હોય, એમ તેમની કાર્યવાહીયોગી અમને જણાય છે ' હવે

તમારી ફરજ ગી છે, તે તમારે વિચારવાનું છે, અમારૂં કામ તો માત્ર ઉપદેશ દેવાનું

લક્ષિ ને દયાનો ભેદ મમળે !

લક્ષિ નથા દયાનું સ્વરૂપ સમજવું ધણુ જરૂરનું છે શ્રી જિનમૂર્તિ, જિનમંદિર, જિનાગમ અને આ ત્રણના હિસાબક નાથુ, સાધવી, નાવક અને શ્રાવિકા-આ માત્ર લક્ષિના ક્ષેત્રો છે, જ્યારે દીન, અનાથ વિગેરે અનુકંપા-દયાના પાત્રો છે લક્ષિ, પાત્રની પરીક્ષા અને હૃદયના બહુમાનપૂર્વક ચર્ચ શકે છે અને અનુકંપા એટલે તો હુ ખીના હુ ખને દૂર કરવાની ઇચ્છા એ ઇચ્છા પૂર્વક કંઈ પણ હુ ખીને અત્તાદિકતું દાન તે અનુકંપા, મત્રીશ્વર પેથકશાની જેવી ધર્મક્રિયા એવીજ અનુકંપા ! અનુકંપા-દાનથી એ વંચીને પણ વચ કરે છે તૃપ્તોથી ધર્મ ભાવના નથી થતી ઉઠાઉપણુ નહિ, પણ ઉદારતા જોઈએ. ઉઠાઉપણુ દુર્ગુણ અને ઉદારતા મદ્ગુણ છે ઉદારતા ઉઠાઉપણુમાં પરિણમવી ન જોઈએ આગમના શ્રીમતો ઘરથી જિનમંદિર અને જિનમંદિરથી ઘેર જતા ત્યારે છટે હાથે દાન દેતા મત્રીશ્વર પેથકશાની શ્રી જિનમંદિરથી ઘેર આવે ત્યાં સુધીમાં ગચાથેર સોનાનું દાન દેતી એ તો દર્શન કરતી, પણ એના દર્શનની ખીવવટ થતી સેકડો એના દર્શનની અનુમોદના કરતા રાહ જોના કે ક્યારે દર્શન કરવા આવે ! એના દર્શનનો જાપ પેવા જપે ધર્મ હજારોને ધર્મ મન્મુખ કરી દે શ્રી તીર્થ કરદેવો વાર્ષિક દાનમાં છટે હાથે ઉદ્ધોષણ પૂર્વક દાનની વૃષ્ટિ વરમાવે છે, ત્યાં ખાસ પાત્રાપાત્ર જોવાનું નથી હોતું અનુકંપામાં એ જોવાય નહિ, પાત્રાપાત્ર જોઈએ તો અનુકંપા બનેજ નહિ હુ ખીનું દુઃખ દૂર કરવાની ઇચ્છા એનું નામ અનુકંપા લક્ષિના પાત્રમાં તો બધો વિચાર કરવાનો સમ્યગ્દષ્ટિ, દેશ વિરતિ, સર્વવિરતિમાં બધું જોવાનું કયા આચાર, કયા વિચાર, એ જોવાના, કયા ગુણના યોગે લક્ષિ થાય, એ સઘળું વિચારવાનું ધર્મનો અધિકારી કોણ ?

નીતિમાન, પાપભીર, જિતેન્દ્રિય-પાત્રીસ ગુણમાંથી ચૂટેલા ત્રણ ગુણ, આ ત્રણ ગુણની પુષ્ટિ માટે જો ધર્મ સ્વીકા

રાત તો બધો ઘોળાળો ફર થઈ નવ પાપલીફ થાય એ અનીતિથી તો કહે, એ ઇદ્રિયોને આધીન ન થાય પાપનું ઘર તો ઇદ્રિયો છે વીતરાગદેવની મૂર્તિ સામે આળ નથી ચોટતી, રમણી સામે ચોટે છે, એનું કારણ શું ? ઇદ્રિયો કાશુમા નથી માટે ને ? નાટક ચેટક સીનેમામા કેટલો આનંદ થાય છે ? ચીચેટની ગરમી, કુતુની ગરમી, મકાનની ગરમી, માણસોની ગરમી અને લામ્પટની ગરમી છતાં આખો ફાડી લીન થઈ જવાય છે અને વીતરાગની મૂર્તિ સામે આખો ઢેવી રીતે રહે છે ? વિપયની આધીનતા જેણે દુનિયામા કોઈ પાપ નથી વિપયની વાસના તજવાની વાતો આવે ત્યાં આજે ઘણાની આખો લાલ થાય છે કારણ એજ કે ઇદ્રિયોની આસક્તિ છોડવાની ઈચ્છા નથી

પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય કેવું હોય ?

સસારને મારો અને મીઠો કહેનારા પણ તક આવે કહી દે છે કે—‘મરી ગયા સસારમા’ પ્રાય એકે એક જ્ઞાનીએ દેશનાની શરૂઆતમા એજ કહ્યું કે ‘અસારોડય સસાર’ એટલે ‘આ સસાર અસાર છે’ હવે જ્ઞાનીની નિશામા રહેનાર પણ એમજ કહે, એમા કઈ નવાઈ છે ? એ જ્ઞાનીયોની નિશામા અવિચળ રહેવા ખાતર હરેક કે નાણુના અર્થી આત્માને શરૂઆતમા ‘આ સસાર અસાર છે,’ એમ મમનવનારને કોઈ સસાર શ્વેતિક આત્મા ગમે તેમ કહે, પણ એથી સત્ય વસ્તુ કહેનાર હરી જતા નથી અનતા જ્ઞાનીયોએ તમામ દૃષ્ટિએ સમારને જોયો તો એમને એકજ દેખાયું ‘અસારોડય સસાર.’ તીર્થ કર થયા ક્યારે ? ચક્રવર્તિઓ મુક્તિમાર્ગના મુનાકર ક્યારે બન્યા ? ચક્રવર્તિઓ, શેર શાહકારો, સંજ્ઞાબધ રાજા મહારાજાઓ, મુક્તિએ ગયા, પણ એથી સસારની મહત્તા વધતી નથી એમા સસારની મહત્તા કયી ? ત્યારે તો ઉવટી મહત્તા ઘટાડી કહ્યું કે—ચક્રવર્તિ ચક્રવર્તિપણમા મરી જાય તો નરકે જાય વાસુદેવો પ્રતિવાસુદેવો તરંગેજ જાય જે શ્રીમાનો, રાજા

મહારાજાએ ધમહીન બની સમારમા લીન રહે, તે દુર્ગતિએ જાય' આથીજ કલિકાવ સર્વજ્ઞ ભગવાન શ્રી હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મહારાજાએ શ્રાવકોએ કરવા યોગ્ય મનોરથોમા પ્રથમ મનોરથ એ જણાવ્યો છે કે -

જિનધર્મવિનિર્મુક્તો મા મૂલ ચક્રવર્ત્યપિ ।

સ્થાં ચેત્રોઽપિ દરિદ્રોઽપિ જિનધર્માવિવાસિત' ॥

જિનધર્મથી રહિત એવો ચક્રવર્તિ ન થાઉં પણ શ્રી જિને શ્વરદેવના ધર્મથી વાસિત થયેવો હું હાસ પણ થાઉં અને દરિદ્ર પણ થાઉં

આવી તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે ધર્મિ આત્મા ડુનિયાની સાહ્યબીને દુઃખથી ઈચ્છતોજ નથી ધર્મ માત્ર કેવલ સુક્રિતાના ઈરાદા થીજ ડરવે જોઇએ સુક્રિતાની ઇચ્છાથી કરાતા ધર્મનિષ્ઠાનના યોગે પુણ્ય બધાન તો તે પુણ્ય પણ પુણ્યાનુબધી બધાય અને તેના યોગ આત્મા ઉત્તમ માધનસામગ્રી પામી સુક્રિતાને નિકટ બનાવી ગટે છે ધર્મિહયાના ફલ તરીકે પૌર્ણવિક ફલની ઇચ્છા, એ ભયકર ઇચ્છા છે, માટે સમગ્રદષ્ટિ આત્માએ તેવી ઇચ્છાથી જાણનાની ખાસ કાગજી નાખી જોઇએ તમે જાણો છો કે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના આત્માએ મયમના ફલ તરીકે જલ માણ્યું હતું, તેના પ્રભાવે વાસુદેવ ધર્મ નરકમાર્ગી બનવું પડ્યું હતું માત્ર ધર્મિહયા એક સુક્રિતાના ઈરાદા ક વી, એજ કારણ છે

'ભરતમેનમા અત્યારે આ કાગના જન્મેલો આત્મા સુક્રિતામા જઈ ગટે તેમ નથી-માટે દેવલોકની ઇચ્છા રાખી શુ ખોટી?' એમ કૌર્મ કહે તો?-એનો ઉત્તર એજ કે - 'સમગ્રદષ્ટિ આત્મા અભિધી સુક્રિતામા ન જના અવશ્ય દેવલોક જ જાય' એ વાત નાની પણ એથી દેવગતિની અભિવાધાએ ધમ કર્યો, એ વ્યાજબી નથી એટલુંજ નહિ પણ તે લોકોત્તર મિશ્યાત્વ છે ધર્મ કરતા ઇરાદો તો મોક્ષનોજ હોવો જોઇએ સુક્રિતાના ઇરાદે કરાયેલા ધર્મના પ્રભાવે દેવલોકનું સુખ મળે, તો પણ એ સુખ આત્માને ફક્તને નહિ, ત્યાંની લોભસામગ્રી આત્મા પર મારીકી ન મેળવે

પુણ્યાનુબધી પુણ્યથી મળેલી લોગસામગ્રી, એ આત્મા કાવે ત્યા
મુધી લોગવે, અને મરણમા આવે ત્યારે મૂંઝીને આ યો પણ નય
થી નજીબાહુની દીક્ષા —

પુણ્યાનુબધી પુણ્યવાળા એક આત્માનું દૃષ્ટાંત ૪૬ છ
એમા દીક્ષા બહુ આવશે પણ હવે ફીકર નથી હું જોઈ શક્યો
છું કે, મુબઈની સલા દીક્ષાનો વિચાર પ્રેમથી સાબળે છે કંટા
ળી નથી આ દૃષ્ટાંત સમારણમા આવે છે વજ્રમાહુ નામના
ગજપુત્ર ઈલવાહન નામના રાજાની ‘મનોરમા’ નામની પુત્રીને મ્હોટા
મ્હોટામવપૂર્વક પરણીને પોતાની ગજધાનો તરક પાછા આવે છે મૂકના
માટે બહિષ્કારી તેમના સાગા ઉદયબાહુ સાથે આગ્રા છે સાથે
ખીલ પણ પચીસ રાજકુમારો વિગેરે છે વમા પુણ્યવાન વજ્ર
બાહુ તથા તેની પત્ની અને ઉદયસુદની ખંડેન મનોરમા બેઠેલ
છે માગમા એક પહાડ આ યો, પહાડ ઉપર એક શુભમાગર
નામના મહામુનિ રાનમા ઉભા છે એ મુનિરને વજ્રમાહુએ
લોયા, અને લોઈને મેઘનાં જોવાથી જેમ મયુર આનંદ પામે,
તેમ રાજકુમાર વજ્રબાહુ આનંદ પામ્યા અને તરત જ વાહનને
રોડીને જોયા કે —

“અહો મહામા કોપ્યેષ, વય વય મહામુનિ. ।

ચિંતામણિરિય મયા, દષ્ટ પુણ્યેન મૂયસા ॥૧૥”

‘અહો, આ ઝાઈ મહાત્મા છે, આ મહામુનિ વદન કરવાને
યોગ્યજ છે મે ચિંતામણી જેવા આ મહામુનિને મહાપુણ્યના
યોગે લોયા’

આ પુરુષગાત્રીની કેવા મયોગોમા કેવી જાવના? આવા
સયોગોમા મુનિવ્રત દર્શન માન જાવે છે, એ ઉર્મિ કયી?

ઉદયસુદર-‘કુમર! શું તીક્ષ્ણ અંગીકાર કર્યો?’

વજ્રબાહુ-‘હા, મારૂ ચિત્ત એવું છે’

ઉદયસુદર-‘જો આપનું મન છે, તો વિવ્રમ ન કરો! હું
આપનો સહાયક છું’

વજ્રબાહુ—‘સાગર જેમ મર્યાદા નથી તજતો તેમ તમે તમારી પ્રતિજ્ઞા ન તજતા’

ઉદયસુદર—‘સારૂ, નહિ તબુ’

હવે રાજકુમાર વજ્રબાહુએ મોહથી ઉતરે તેમ, વાહન ઉપરથી નીચે ઉતરી ઉદયસુદર બાદિની સાથે, જે પર્વત ઉપર તે સુનિવર છે, તે પર્વત ઉપર ચઢવા માંડ્યું આ ચાલ ઉપરથી માન્યેજ વિરાગી થયા છે, એમ ઉદયસુદરને લાગ્યું પુણ્યાનુબધી પુણ્યનો પ્રભાવ તો જુઓ! વૈરાગ્ય શબ્દે એમને વૈરાગ્ય પેદા થયો પુણ્યાનુબધી પુણ્યના ભોગ, ભોગવનારને સુઝવતા નથી એ ખરી વાત છે તમારી સ્થિતિ વિચારજો! જીવન સાથે ઘટાનજો! મીઠાગ હાથમા છે ‘વૈરાગ્ય’ શબ્દે વૈરાગ્ય આવે છે પહાડ ઉપર બધાએ ચઢના માંડ્યું ઉદયસુદર તાલુબ થાય છે

ઉદયસુદર—‘આમિ!’ આપ હીક્ષા અગીકાર ન કરો! મારા મજકરીના લાપચુને ધિન્ગા હો! મરકરીના લાપચુને લધ વામા હો! શુ છે! મજકરી પ્રાય સત્ય હોતીજ નથી. આપ તો અનેક આપત્તિઓમા અમારા સહાયક છો. અકાલે અમારા કુળના મનોબધોને લગન ન કરી નાખો! હમુ તો મગલ કકલ આપના હાથમા છે લોજોને એકદમ કેમ તણ દ્યો છો?’

વજ્રબાહુ—‘સાક્ષાત્તી મરકરી પણ જોગી ન થાય લત્રિયના બોલ પણ મિથ્યા ન થાય મનુષ્ય જન્મરૂપ વૃક્ષનું ફલ ચારિત્ર છે’ ઉદયસુદરને તો હમવાનું ખમવું થયું ઉદયસુદર વિચારે છે કે—‘હવે આ ફરે તેમ નથી’

ઉદયસુદર—‘બધું તો ઠીક, પણ આ મારી બેનું શુ? આપના વિના એ કેમ જીવશે’

વજ્રબાહુ—‘ઉદયસુદર’ તમારી બહેન કુળવાન છે, એવો મને વિશ્વાસ છે તમારી બાજિની અકુલિન હોય, એ હું માનતો નથી હવે કુલિન હોય તો એની ચિંતા નથી અને અકુલિન હોય તો હું રહેવા માગતો નથી કુલિન હોય તો કાતો

મારી સાથે આવે અને એવી તાકાત ન હોય તો એના ધર્મને મૂકે એ હું માનતો નથી' સાળા-અનેવીની વાત મનોરમા સામળે છે, પણ વચ્ચે આવી એક અક્ષર જોતલી નથી કુવવધુ છે, મર્યાદાની સાગર છે એ વળતે એને વૈરાગ્ય નથી પણ પતિ કહે છે કે, 'કુ-નીનના આતુ નામ !' મનોરમા નદી કરે છે કે, 'એમજ !' કુલીન શબ્દે મનોરમાને વૈરાગ્ય પેદા થયો વજ્રબાહુએ મુનિ પાસે શુદ્ધચરણ ઉતાર્યો-તત્ત મનોરમાએ પણ ઉતાર્યો ઉદયમુદરે વિચાર્યું કે -'એન-ગનેવી એ સયમ છે તો હું તેના વિના કેમ રહી શકું ?' ઉદયમુદરે અને પચીમ રાજકુવરોએ પણ સયમ અગીકાર કર્યું બધા મુનિ યથા પેના નોકર ચાકરોએ જઈ વજ્રબાહુના પિતાને ખમર આપી પિતા વિચારે છે -'ખરે પુણ્યશાક્ષી એ, જેણે આ અવન્નામા સયમ લીધું મારે? એ કે હું ? સમજદાર એ કે હું ? હાલો એ કે હું ? એ એટ, હું નહિ' એમ વિચારી વૈરાગ્ય પામ્યા અને પુત્રને રાજ્ય ઉપર આપી 'શ્રી નિર્મલમોહ' નામના મુનિવર પાસે દીક્ષા અગીકાર કરી પુણ્યાનુબધી પુણ્યના પ્રતાપે મળેલી શ્રદ્ધિસિદ્ધિ આત્માને મુજબે નહિ મયમનુ દેગ માચારિક ભાગ વાધી તે મુખ તો મળે, પણ એ મુખના પરિણામે શુ ? એ વિચારવા જેવું કે ધર્મિ ઇચ્છે તોયે દેવલોક મળે, ન ઇચ્છે તોય મળે, ન ઇચ્છે એને ધર્મ ટેકા આપે, અને ઇચ્છે એને તે મુખ આપી ધર્મ ખમી બાય વાવહારમા પણ ને મોટાની મોહબળ હોય તો એની પાસે કંઈ મગાય નહિ તમને પૂરે, કંઈ કામ ? તોએ નહેરના પી, એમ કહેવાય તો નમારી આપત્તિ વખતે વગર કદે એ પોતાની મેળે લક્ષ્ય આપશે પણ ને કહેવા ગયા તો તરત એ વિચારશે કે -'સમજયો હવે, આ નિશામ શાને મારે કરતો હતો ? આજ કેમ પાતો હતો ? માન પાન કેમ દેતો હતો ?' પછી એ શરમવાળો દોય તોએક વળત કામ કરે પણ પત્ની કહી ને કે, બસ હવે અને માત્ર મહેરનાની એમ કહ્યું હોય તો તકનીક વખતે પોતાની મેળે વગર કદે આવીને ઉભો રહેશે

વજ્રબાહુ—‘સાગર જેમ મર્યાદા નથી તજતો તેમ તમે તમારી પ્રતિષ્ઠા ન તજતા’

ઉદયસુદર—‘સારૂ, નહિ તણુ’

હવે રાજકુમાર વજ્રબાહુએ મોહથી ઉતરે તેમ, વાહન ઉપરથી નીચે ઊતરી ઉદયસુદર આદિની માયે, જે પર્વત ઉપર તે મુનિવર છે, તે પર્વત ઉપર ચઢવા માહ્યુ આ ચાવ ઉપરથી માયેજ વિરાગી થયા છે, એન ઉદયસુદરને લાગ્યુ પુણ્યાનુબધી પુણ્યનો પ્રભાવ તો જુઓ! વૈરાગ્ય શબ્દે એમને વૈરાગ્ય પેદા થયો પુણ્યાનુબધી પુણ્યના ભોગ, ભોગવનારને સુખતા નથી એ ખરી વાત છે તમારી સ્થિતિ વિચારજો! જીવન સાથે ઘટાનજો! મીઠા હાથમા છે ‘વૈરાગ્ય’ શબ્દે વૈરાગ્ય આવે છે પહાડ ઉપર જમ્યાએ ચઢવા માહ્યુ ઉદયસુદર તાલુખ થાય છે

ઉદયસુદર—‘આમિ! આપ હીક્ષા અગીકાર ન કરો! મારા મજકરીના ભાવણને મિષ્ટકાર હો! મજકરીના ભાવણને લધ વામા દોષ શુ છે? મજકરી પ્રાય સત્ય હોતીજ નથી. આપ તો અનેક આપત્તિઓમા અમારા સહાયક છો અઠાહિ અમારા કુળના મનોરથાને ભગ્ન ન કરી નાજો! હજુ તો મગલ કહ્યુ આપના હાથમા છે ભોગોને એકદમ કેમ તણુ છો છો?’

વજ્રબાહુ—‘કાલ્યાણી મજકરી પણ જોગી ન થાય ક્ષત્રિયના બોલ પણ ગિર્યા ન થાય મનુષ્ય જન્મરૂપ વૃક્ષનુ ફલ ચારિ છે’ ઉદયસુદરને તો હમવાનુ ખસવુ થયુ ઉદયસુદર વિચારે છે કે—‘હવે આ ફરે તેમ નથી’

ઉદયસુદર—‘બધુ તો ઠીક, પણ આ મારી બેનનુ શુ? આપના વિના એ કેમ જીવે’

વજ્રબાહુ—‘ઉદયસુદર! તમારી જાહેન કુળવાન છે, એવો મને નિર્માસ છે તમારી ભગિની અકુલિન હોય, એ હુ માનતો નથી હવે કુલિન હોય તો એની ચિંતા નથી અને અકુલિન હોય તો હુ સહેવા માગતો નથી કુલિન હોય તો કાતો

ભારી સાથે આવે અને એવી તાકાત ન હોય તો એના ધર્મને મૂકે એ હું માનતો નથી' સાગા-બનેવીની વાત મનોરમા સામળે છે, પણ વચ્ચે આવી એક અક્ષર જોઈતી નથી કુલવધુ છે, મર્યાદાની સાગર છે એ વળતે એને વૈરાગ્ય નથી પણ પતિ કહે છે કે, 'કુનીનના આત્મ નામ।' મનોરમા નહીં કરે છે કે, 'એમજ।' કુસીન શબ્દે મનોરમાને વૈરાગ્ય પેદા થયો વજ્રબાહુએ મુનિ પાસે ગૃહસ્થવેષ ઠાર્યો-તત્ત મનોરમ એ પણ ઉતાર્યો ઉદયસુદરે વિચાર્યું કે - 'એન-મનેવી બેઠા સયમ લે તો હું તેના વિના કેમ રહી શકું?' ઉદયસુદરે અને પછીસ રાત્ર કુવરોએ પણ સયમ અગીકાર ઠાર્યું જવા મુનિ થયા પેલા નોકર ચાકરોએ જઈ વજ્રબાહુના પિતાને ખબર આપી પિતા વિચારે છે - 'ખરો પુણ્યશાહી એ, જેણે આ અવસ્થામાં સયમ લીધું મોટે એ કે હું? સમજદાર એ કે હું? હાલો એ કે હું? એ શ્રેષ્ઠ, હું નહિ' એમ વિચારી વૈરાગ્ય પામ્યા અને પુનઃ રાજ્ય ઉપર આપી 'શ્રી નિવાલુમોહ' નામના મુનિવર પાસે દીપ્તા અગીકાર કરી પુણ્યાનુબધી પુણ્યના પ્રતાપે મળેલી શ્રદ્ધિસિદ્ધિ આત્માને મુઝવે નહિ મધનનુ કા માત્તારિક માગ વાળી તે મુખ તો મળે, પણ એ મુખના પરિણામે શું? એ વિચારવા જેવું છે ધર્મિ ઇચ્છે તોયે દેવનોક મળે, ન ઇચ્છે તોય મળે, ન ઇચ્છે એને ધર્મ ટેકો આપે, અને ઇચ્છે એને તે મુખ આપી ધર્મ ખમી જાય નાવહારમાં પણ ને મોટાની મોહુબા હોય તો એની પાસે કંઈ મગાય નહિ તમને પૂટે, કંઈ કામ? તોએ મહેરબાની, એમ કહેવાય તો જમારી આપત્તિ વખતે વખત કહે એ પોતાની મેળે હજી ૧૫થે પણ ને કહેવા ગયા તો તરત એ વિચારશે કે - 'જમજો હવે, સવામ શાને માટે કરતો હતો? ચાહ કેમ ચાહે હતો? માન પામ્યો હતો હતો?' પછી એ ગરમવાળો હોય તોનેક વજ્ર કામ કે જે કહી દે કે, જસ હવે અને માત્ર એ - 'તો એમ કહ્યું હશે તકલીફ વખતે પોતાની મેળે જસ જસ એવીને

મોક્ષની સાવનાથી કરાયેલો ધર્મ મોક્ષ નહિ મળે ત્યાં સુધી અન્યાન્ય સુખ આપના ઉપગ્રન્થ મોક્ષ મેળવવામાં સહાયક રહે છે અત્યારે મનુષ્યજન્મમાં અહીંથી મુક્તિ મળવાની નથી, માટે દેવલોકની અભિલાષા રાખે તો મિથ્યાત્વ લાગે, મુક્તિની અભિલાષાએ જે ક્રિયા વાચ તે મુક્રિયા, - મુક્રિની અભિલાષાએ જે શુભો પેદા થાય, તે સુશુભ મુનિની પણ ક્ષમા, ને વેપારીની ય ક્ષમા! - વેપારીની ક્ષમા ભેદને માધુને મનમાં એમ તો થાય કે ભે આવી ક્ષમા આવી જાય તો કામ થઈ જાય, પણ એ મનમાં! - મોઢે એમ ન જોનાય કે આ જાણ ક્ષમાવીર ભેમા થયા છે! મુનિ એમ વિચારે કે, દુનિયાના નાશવત પદાર્થો માટે આ વેપારી આવી ક્ષમા કેળવે છે તો અમારે મુક્તિના અર્થ માટે કેટલી અને કેવી ક્ષમા કેળવવી ભેદભે? પણ વહેપારીની એ ક્ષમાની પ્રગણા એનાવી વાચ નહિ

વિજ્ઞાન કે વિગત જ્ઞાન

વીમમી નહીના જમાનાને વિજ્ઞાનવાદનો જમાનો કહેવાય છે જે જમાનાના આત્મા સુદૃઢ સદાવારી જને, તે જમાનો વિજ્ઞાન વાદનો કદી શકાય અને એથી હવે જમાનાને તો 'વિજ્ઞાન એટલે વિગત જ્ઞાન' એવો અર્થ કરો તોજ વિજ્ઞાનવાદનો જમાનો કહેવાય સાચને છૂટ પડેગીને ન અજાય પણ આજ તો કહ્યું છે, કે જમાનો જૂદો છે જૂનું પંડેરીનેજ સાચન અજાના જે નાનથી આવું વિપરીત નર્ન થાય અને પાટીતને પુષ્ટ કરવાની શુદ્ધિ જાગે, એ ધરેધર જ્ઞાન જ નવી જેની પ્રાપ્તિ પડી સગાઈ શનુઓ વધતા જાય, એ વાસ્તવિક જ્ઞાન નથી, ઠારણ કે તે જ્ઞાનથી વિષયોની અર્થ-કામ પ્રી આકાશ-જડગીયાન વધતી જાય છે, જડ રીયાત ઘટે ત્યાં ધર્મ આ જમાનામાં જડગીયાત વધે છે ભોગની ઝીંજ પૂર્વે ધણી હતી, આજ તેમાં કામ નર્મ પૂર્વના ભોગ માધન કયા અને આજના મોતના સાધન કયા? એ સાધનો માયા હતા આજે બનાવગી છે અરે માનીએ કે, દોઢમો વરસ પડેલા આજ માધનો હોતા, પણ એ માધન વગરના જમાનામાં જે સુખ હતું, તે આજે છે?

પહેવાના શ્રીમત જિનમહિરે પાલણીમા જતા ને હજારો
યાયકો સતોપાતા આને તો મોટામા એ શ્રીમતતુ ડોઈ મોટુ યે
જેવા ન પામે અરે, છેટેથી લોકો કહે, આવો રહે ભાઈ ' વળતે
કચરાઈ જઈશુ ! ' ભગવાન શ્રીન્દ વિજયહીરસૂરિજીનો જમાનો
જૂઓ ' ખીખ ખી જમાના જૂઓ ' હહેરે કેમ જલુ, માધુ પામે
કેમ જલુ, એ એમાથી મમજાય છે એક આગેવાન ધર્મી નીકળે,
તે હજારોને ધર્મભારનાથી ગસિત કરે શ્રી કુમારપાત્રમહારાજ
મધ્યાન્હે ચતુરગી સેના લઈ 'ત્રિભુવનવિહાર' નામના મહિરે પૂજ
કરવા મોટા આડખન્વી જતા રાજ નીકળ્યા, રાજ જાય છે, એમ જાણતા
સખ્યાબધ ધર્મરસિદો એમની સાથે જોડાતા ચાલુ કહે છે કે -
'શ્રીમાન, કલ્હિમિદ્વિવાળા જાનકે, ધામધૂમથી ઉપાશ્રયે સામાયિક
કરવા જલુ લોક જૂઓ કે દેલાણા શેઠ મામાયિક કરવા જાય છે '
'ખીજને ખતાવના' એમ માનવાનું નથી, પણ ઘણા ધર્મભાગે
વળે એ હેતુ છે આને આખોમા અમી નથી, પણ ઘણા ધર્મ
ભાગે વળે એ હેતુ છે આને આખોમા અમી નથી આને તમારે
ગે એક માધર્મિ પોપાતો નથી ધ્યાનકે માધર્મિ વિના જમવા એમલુ
ખટકે આજ તો કહે છે કે રાજને રાજ પૂજન ગા માગે ?
એને એજ મામાયિક, પ્રતિકમણ વિગેરે રાજ ને રાજ ! પણ
રાજ ને રાજ એ ધન, એ જજ, એ કાનર, ને સી પુરાદિ
એ પાદવીના ગા વિગેરે રાજ ને રાજ ખાને ? જેમ પોપક
તો રાજ જોઈએ, ગિપ્ટાન રાજ ન દોય, પણ ગેની રાજ,
કાણક એ પોપક છે, એમ મનાય છે, તેમ ત્રિજાવ જિનપૂજન,
ઉમરકાવ આગરક, નિન્તર આખ્યાનશ્રવણ, એ પોપક અનુભવો
રાજ જોઈએ જેમ અવિક સેનાય તેમ અધિક લાભ આજ
કિયાની મરકરી કરે છે હજાર કહે છે પોપક નસુ પણ રૂચની
નથી, એ ઠનો પ્રતાપ ? ચોવીય કવાકમા મવાર આજની જાએ
ધનીની એ- મજે ડી ડિયા છે કે, એક એ- મુરની, -અર્થ ન
આજ તો પણ-સૂચના મહિમાના પ્રતાપે ગા માને શાંતિ વાય
જેના ધરમા રાજ મવારે 'લહેસરગાદુળની'ની સમાય જોનાય,

ત્યા આચાર કેવા હોય? સત્તવાન પુરૂષો અને સતીઓના નામ સ્મરાય ત્યા ગીલ કેવું હોય? પણ ઠરે શેના? એ તો કહે છે કે, વીજળીના જમાનામા ગાડા જેવા એ અનુષ્ઠાનો શા કામના? ધ્યાનપૂર્વક સામજો તો તો અનતજ્ઞાનીયે યોજેલી યોજના ગળે ઉતરે, પણ આ તો કહે છે કે—‘આ બેટી કયા ઘાલની!’ હું કહું છું કે—‘આ બેટીયો નહિ ઘાલો અને જમાનાની બેટીયો ઘાલશે તો પસ્તાશે આ ભવમા કદાચ પુણ્યોદય હશે તો વાધો નહિ આવે, પણ ખબરે દુર્મતિ, ભવાતરમા દુર્દશા થવાની એમા શકા નથી નજરે જૂઓ છો કે, કઇ અલમસ્તોના પેટ ભરાતા નથી અને તમને વખતસર અગીયાર વાગે લોજન મળે છે, એવું કારણ શું’ એ જેના યોગે પામ્યા એને જેઓ ભૂલી જાય તેઓ દૃતધ્ન ખરા કે નહિ? આજે આવકના ઘરમા જિનમદિર નહિ, પૌષ્ટશાળા નહિ, ધાર્મિક પુસ્તકોનો સ્નાયાય નહિ, ઘણા ડીઝીઝને સામાયિક કે પ્રતિકભણ ન આવડે, આ શું? છાયા સ્વરમા દશ આવે, ટાઇમ્સ, કૉનિક્સ, ડેલીએવ વિગેરે વિગેરે, એમા પાના ટપોટા ફરે ઇરીયાવહી ન આવડે કદાચ બોલે તો અરી યાનરીયા કહે શાકુતલ આવડે ઇતિહાસમા નેપોલીયન બ્રાના પાર્ટની નાત આવડે એની વાત ઠરે તો જાતી કાગીને ઉલો રહે, અને ઉપરથી કહે છે કે, જૈન સાહિત્યમા ૮ શું? કોઇ પૂછે કે—‘ભાઈ! તે બેયુ કનારે?’ એના ઉત્તરમા ઉડાવરા સિવાયની બીજી વાતજ નહિ આ બધું શું? વધુમા આજના ટેલવાક લોહો કહે છે કે, જે સમારથી મહાત્માઓ જન્મે તેને અસાર કહેવાયજ કેમ? આ તો એવું થતું કે જે કાલ્પમા કમળ પેદા થાય, તેને કાલ્પ કેમ કહેવાય? પણ તેઓને પૂછીએ કે ભાગ્ય-શાળી! સસાથી મહાત્મા પેદા થરા તે પ્રતાપ સસારનો કે કોઇ બીજનો? એ મહાત્મા થયા એના મહાત્માપણુમા કારણ સમાર કે કઈક બીજું? આમ કહેવામા આવે એટલે કહે કે એ ન પૂછો! જસ, મહાત્મા સમારથી પેદા થરા નાંટે મસારને પોટો કહેવાયજ કેમ? આ એકજ પ્રશ્ન! પછી એને

હેલુ પડે કે-મેનો, ઠંડા પડો, મગજનો વાયુ બહાર કાઢો,
સારથી મહાત્મા બનના એ વાત સાચી પણ શાના યોગે,
વિચારો તો ખગા! તોયે કહે કે, એ ન પડો! એલુ લણ્યા
થી અરે ભાઈ! કાદવમા કમલ પલ પેદા થાય છે અને
કીડા પણ પેદા થાય છે. કાદવમા કમલ પેદા થાય એથી
કાદવ કંઈ કિમતી ગણાય? કમલની-ઉત્પત્તિ ન્યાન કાદવ, માટે
કાદવ કંઈ માથે મૂકાય? અયોગ્ય વસ્તુમા યોગ્ય વસ્તુની
મત્તિનો ઈતકાર નથી. એ યોગ્યને લેવાનો, સેવવાનો
જવાનોયે વાધો નથી પણ તેથી અસારમુન વસ્તુને સાર તરીકે
જાણવાવાય? કમલ, કાદવમા પેદા થાય અને પાણીથી
પણ બેઘથી ઉપર રહે છે કમલ તો કાદવને અને
પાણીને ઉભયને તજી નિર્લેપપણે ઉપરજ રહે. એ કાદ
મા તો કીડા પડ્યા રહે. જો એ કમલને પણ ઉપાડી
કાદવમા નાખો તો છુદાઈ જાય, કચરાઈ જાય અને એની
પણ કશીજ કામત ન આકાય શ્રી જિનેશ્વરદેવાને પુઠ
કે કમલની ઉપમા અપાઈ છે અને ત્યા કહેવાયુ કે—

“યથા હિ પુન્ડરિકોણિ પંક્તે જાતાનિ જલેન વર્ધિતાનિ
ઉભય વિહાયોપરિ વર્તન્તે પ્રકૃતિમુન્દરાણિ ચ ભવન્તિ, નિવાસો
જનલક્ષ્મ્યા આયતન ચતુરાગ્રાનન્દસ્ય, પ્રવરગુણયોગતો વિશિષ્ટ-
તિર્થગ્નરામરૈઃ સેવ્યન્તે, સુખહેતવો ભવન્તિ, તથા મગવન્તોઽપિ
ર્ષપંક્તે જાતા દિવ્યભોગજલેન વર્ધિતા ઉભય વિહાય વર્તન્તે
મુન્દરાશ્ચાતિશયયોગેન, નિવાસો ગુણસમ્પદઃ, હેતવ પરમાન-
ન્દસ્ય, કેવલાદિગુણમાપેન તિર્થગ્નરામરૈઃ સેવ્યન્તે નિવૃત્તિ-
સુખહેતવશ્ચ જાયન્તે ॥૧૧॥”

જેમ પુઠરિક કમલો કાદવમા ઉત્પન્ન થયા કે, પાણીએ
તેને વધ્યા છે, છતાંય તે જન્મેને છોડીને ઉપર રહે છે, એ
પણ તે સ્વભાવથી સુદર હોય છે ભુવનવદ્ધમીના નિવાસ
પ થાય કે, ચતુ-આદિના આનંદનુ આયતન થાય છે અને

ઉત્તમ શુણના યોગે નિશિષ્ટ પ્રકારના તિર્યચો, મનુષ્યો, અને દેવનાઓથી સેનાય છે તથા સુખના હેતુરૂપ થાય છે, તેમ ભગવાન શ્રી તીર્થ કન્દેવો પણ કર્મરૂપ કાલના ઉત્પન્ન થવા છતાં અને દિવ્યભોગરૂપ જગતી વૃદ્ધિ પામતા છતાં તે કમ યતો ત્યાગ કરીને જો છે જોડે અનિગયોના યોગથી મુદર નામ છે, શુણરૂપ મપ્તના નિવારરૂપ વાય છે, પરમાનન્દના હેતુરૂપ થાય છે અને જ્વલનાન આદિ શુણના યોગે તિર્યચ, મનુષ્યો અને દેવોથી સેનાય છે તથા ગોક્ષસુખના કાલુ થાય છે

આવી મમજી શકાય તેમ છે કે જમવ, કાલવ અને પાણી એ ઉભરનો ત્યાગ કરે છે તોજ તે મુદર આદિ વિશેષપણાથી વિગિષ્ટ બને છે, તેમ મહાત્મા જનવા માટે કર્મરૂપ કાલવનો અને ભોગરૂપ જલનો પતિત્યાગ કરવોજ જોઈએ એ ત્યાગ વાય ક્યારે? તની અસારના સમજાય ત્યારે! હવે મસાર અસાર હોનાજ જોઈએ, એમા કાઈ ગકા રહેશે જાગી? મપ્તમા એટલે જ ધર્માત્મા વધુ હોય તો, કર્મરૂપ કાલવ અને ભોગરૂપ જલ ઠોડવાની ભાવના તો હોવીજ જોઈએ તેની ભાવના વિના કમ લના નામે કર્મરૂપ કાલવ અને ભોગરૂપ જલની જો લેપાય તો ઉત્તમ શુવન નષ્ટ વધ જશે વગી કેટલાક એમ પણ આજે કહે છે કે, મહાપુરૂષની જનની ઠોણ? ખી પણ એથી શુ? એથી એજ કે તેનાવી અનગ નહોતાનું અને તેના અગોપાગ પણ નહિ નિરખવા વિગેરે વિગેરે કેમ ઉપદેશાય છે? એ ઉપદેશ એવાજ માટે દેવાય છે કે, એના યોગે પ્રધાયર્થનું પાલન સારી રીતિએ થઈ શકે જેવો ઉપદેશ સ્ત્રીઓ માટે પુરવાને અપાય છે, તેવાજ ઉપદેશ પુરૂષો માટે સ્ત્રીઓએ સમજી લેવાનો છે સામાન્ય રીતે દેમાઈ જાન, એ વાત જૂદી પણ 'સ્ત્રીના રૂપને અગોપાગને, કે કણાદિને ન જોવાય, ન નિરખાય, એ બેઠેલ હોય ત્યાં અમૂક ટાર્મિન બેસાય' આ મર્યાદા અખડિતપણે પાળવામાજ જીવનજોડ છે આજ તો પ્રશ્ન કરશે કે, આ તો કહે છે કે અગ વિગેરે જોવામા શુ ખગલી ગયું? હું કહું છું કે આ ભાવના

ઉપાસના કરી, તેના હાથનું કંકણ પણ ન ઝોળાજો એ એમની કયી સ્થિતિ? લક્ષ્મણજી અગોપાગ જોવામા કેટલા અકુશવાળા ! એ મર્યાદામા કેટલા મક્કમ હતા? આ મર્યાદા છે મર્યાદાથી મયમ અને જાવના એવા સુદર રહેતા કે મલીનતા આધીને આવીજ રહેતી આવી શ્રી લક્ષ્મણજી નિર્જળ મનોમગ્નવાળા હતા એમ નથી, પણ સમજનાને અનુસરતી સર્વોત્તમ મર્યાદાનો તેઓમા વાસ હતો. આજ તો કહે છે કે, પુરૂષો સ્ત્રીઓના મમૂકની માથે કરે હરે અને પુરૂષોના સમૂહની સાથે સ્ત્રીઓ હરે ફરે, એમા વાધો શો? આ પ્રશ્નજ યોગ્ય નથી ઇદ્રિયોની અને મયોગોની નિયમતાને સમજતા આત્માને આવા કુવિકલ્પો ઉઠેજ નહિ થયલ ઇદ્રિયોને એવા સયોગોમા મૂકવીજ નહિ કે જેથી વકરી જાય કુધારા એવા ન દોરા જોઈએ કે પરિણામે કુધારા રૂપ નિનદી, આત્માને પાપની પરપરામા જોડી, જીવનની ખર જાની કરી નાખે સ્ત્રીઓ પુરૂષના પરિચયમાજ ન આવે તો અનાચાર કયાથી થાય? મહાનાસ યોગ્યતા રોણે અયોગ્યતા સહવાસ ભયજર પરિણામ લાવે પુરૂષની પ્રધાનતા છે, જેટલે જાધી વાતો પુરૂષને લઈને સ્ત્રીને કહેવામા આવે છે પણ તેથી પુરૂષોએ નથી અમજવાનું એમ નહિ જેમાથી એકની વાત નથી બેયની મર્યાદા નિયત છે જ્ઞાનીએ બેયને ઉદ્દેશીને કહેવ છે શાસ્ત્ર કહે છે કે - સ્ત્રીઓએ પર પુરૂષ તરફ દષ્ટિ પણ ન કરવી, કચ્વી પડે તો વડીનને પિતા ગણીને, તેમજ પુરૂષોએ મોટીને માતા ગણીને, નાનીને બહેન ગણીને, નાનાને બધુ ગણીને કરવાની જરૂર પડે તો દષ્ટિ કરવી આ મર્યાદાનો જેટલો ભગ એ બધા નાશના લક્ષણ મર્યાદામા રહી મનોબલ એવા યોગ્ય માર્ગે કેળવે કે સડો ચવાજ ન પામે મહાસતી શ્રી સ્ત્રીતાજીને માતા તરીકે માનનાર શ્રી લક્ષ્મણજી એમ કહે કે, ‘કંકણને ઝોળાખતો નથી’ એ કયી દશા? કેટલી મર્યાદા ! આવા સરકાર આત્માના આર્ય સમારમા હોય તો અનાચાર સભવે! કદી નહિ જેમ અગ્નિ, લાકડા અને પવનથી વધે લાકડા અને પવન ન

હોય તો અગાગ જુઝાર્જ જાય, તેમ સયોગથી ઉત્પન્ન થનાર
અને વધનર વિષય, સામગ્રીના અભાવે આપોઆપ ગમી જાય
છે તે માટે શાએ મર્યાદા બાધી પ્રદાયારી અગર શીવસપન્ન
બનવું હોય તો નવ વાટોનું પાવન કવું જોઈએ અહીં શ્રી
લક્ષ્મણજી વાત ચાલે છે, જોઈએ પુરવોએ તો ખામ સમજવાનું
છે મ્હો જો, લક્ષ્મણજીએ આ પાળ્યું તો તમારે જગત કેમ નહિ ?
મર્યાદા મુખ્યાથી શુ પ્રપચર્ય વધે, જોમ માનો છો ? આચાર
ખોટા ત્યા વિચારમા મુદરતા હોય એ માન્યતા પ્રાય
ખોટી ખોટા આચારવાળાને મુદર વિચાર આવે, એ
દુરાક્રમ છે અને આવે તો તે ચિગ્મ્યાથી હોતા નથી
મર્યાદાનું નેવન, એ આત્માને પરમ શુદ્ધ બનાવનાર જેમ
નીમરણીમા દોરડું અને કઠેરો એ આવળન છે, તેમ નિયમ એ
મનને બચવા માટેનું પરમ આલબન છે આ જીવનમા
જે બગવું હોય તો જીવન એવું નિયમિત બનાવવું જોઈએ કે
પ્રમાણી પણ અનાચાર નેવાઈ જાય નહિ મદાચારમા મહેનત
છે દુરાચારમા (મહેનત) નથી હવા અને વાનાવગ્ન
પ્રતિદિન કેટલું બગડતું જાય છે ? નોવેલો વિગેરે માહિત્ય પણ
કેવું ભયકર દેહાતું જાય છે ? જે જમાનામા વન્તુ, વાત, વિચાર
ને સામગ્રી જ્યા આની ત્યા અનાચાર આવતા વાર શુ ?
સદાચાર ને અવગણ કેટલો ? મદાચાર સાપડે એવી જગ્યાએ
માનવવા આવનાર કેટલા ? તેમાયે ફવ તો સાજળે, નહિ તો
નહિ હું તો કહું છું કે પૂર્વની મર્યાદા હતી. તે કગતા
અત્યારે તો કહીન મર્યાદા જોઈએ દીક્ષા બધનોને
મજબૂત કરવા જોઈએ

પરિવર્તન કયા હેતુથી ?

કહે છે કે, શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામિના સમયમા ચાર મહાવ્રત
હતા ત્યાર શ્રી મહાવીર ભગવાને પાંચ કર્યા સમયાનુસાર
પરિવર્તન કર્યા ને ? બાબ્બશાવી । ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે
તો બધન દીક્રુ હતુ, તે મજબૂત કર્યું એ જાનીએ જોયું
કે હવેના જીવોની પામરતા વધતી જાય છે વાતવાતમા ખારી

કાઠનારા નીકળશે નિષેધ હશે ત્યાંજે બારી શોધવાનો પ્રયત્ન કરશે પહેલા આગ્રતમા ચોથુ પગિઅહ વિરમણુ વ્રત હતું તે વળાનના છવો મણુ અને પ્રારૂ હતા-બુદ્ધિશાલી અને મરણ હતા અ મમજી જાય તેવા હતા-એ મમજતા કે ને પગિઅહ એ પાપ છે, તો ત્રીસગમા પાપ કેમ નહિ? દુનિયાના બધા પરિઅહો કરતા ત્રી તો મહા પગિઅહ છે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે હવેના છવો જડ અને વકે હોવાથી ચારના પાપ મહાવ્રત ય્યાં । એટલે કે ચોથુ મેથુન વિરમણુ વ્રત ઉમેથું પરિવર્તન કર્યું કે બધન વધાર્યું? આત્મા અસ્યયમી મરી મયમી ધાય, એવા પુષ્કળ બધન કગ્વા કોઈ માગે, એ તો આજ્ઞાને અનુસન્તી વાતો છે, એમા નિષેધ કોણુ કરે? વધુમા આ વસ્તુ હરેક કાલ માટે એક સરખીજ છે, એટલે કે દરેક અનમરિણીમા પહેલા અને કે લા તીર્થપતિના શાસનમા પાસજ મહાવ્રતો હોય છે, એટલે એમા કશીજ નવીનતા નથી બાકી બધનવાળુ જીવન બનાવવા અ કુશ વધારવાનો નિષેધ નથી શ્રી ત્રિનેશ્વરદેવના શાસનમા એવુ પરિવર્તન કહી પણ બન્યું નથી કે જેમા જ્ઞાનીએ નિષેધેવી પ્રવૃત્તિ બની હોય । તેજમાના કરતા આ જમાનામા તો બધન વધારના જોઈએ છમ્છા મૂજબ વર્તવાનુ કહેનારા, વસ્તુત હિતૈષી નથી પણ દુખાકનાગ છે બાપ તે, હિતૈષી તે, વહીલ તે, વાહી તે, કે જે બચ્ચાની એક એક વાતે ચોકી કરે, એક એક દોષને જોતા તેને જન્મતાજ દાખે, ‘બાળક છે’-એમ કહી દોષને પોપનાગ મા બાપો, બચ્ચાના પ્રાણુને શોષે છે બાળક ત્રિનમદિર ન જાય, માધુ પાને ન જાય, બ્યાખ્યાને ન જાય, કદમૂળાદિ ખાય, અને અનીતિ આદિકનુ સેવન કરે, તે વખતે બાળક છે એમ કહી ચલાવી લેનાર માતાપિતા હિતૈષી નથી બાળક માટી ખાય, ડોલસા ખાય, ત્યારે તો માતા છી છી કહે, તેમ કહેવા ળતાયે ને એ બાળક એ સુખમાથી બહાર ન કાઢે તો મ્હોમા આગળી ઘાલી મા કલાવે ત્યારે રહે કારણુ? એ જાણે છે કે અદર જગે તો રોગ થશે જે ઝીજથી શરીરમા

રોગ થાય એવી ચીજ જે માતા પિતા વિગેરે હિંનેલી ન ખાવા
 દે તે કદમળ વિગેરે અલક્ષ્ય ખાવાનું પાપ મળતા ન રહે તે
 હિંનેલી કહેવાય ? આત્માનો નાશ થાય એવું જરૂર દેવું એ
 માયા વડીલની કન્ન નથીજ તેમ વધાગ્નારી ચીજો ખાય ત્યા
 બાળક છે એમ કહી જતું ન કરે પણ ચોખ્ખી ના પાડે તે
 માતા-પિતા પ્રભુપૂજન આદિ ધર્મક્રિયાઓથી પરાક્રમુખ બનેલા,
 એટલુંજ નહિ પણ તે ધર્મક્રિયાઓની વિરૂદ્ધ યથેચ્છ બોલનાર
 બાળકને કાઈ પણ ન કહે અને ધર્મ માર્ગે ન જોડ, એનો અર્થ
 શો ? એ માતા પિતાને યી વસ્તુના પૂજારી ગણના ? જે શરીરને
 સાચવવામા આવે છે તેનો સ્વભાવ છે મડવાનો—પડવાનો ને
 નાશ પામનાનો ! તેના ઉપર કમ્તુરીનો લેપ કરો, રૂપીયાની
 રૂપીયાભાર ચીજ તેની અદ્ભુત ઘાલો, તોયે છેવટે તો તે પડવાનું
 એ નક્કીજ તો પડી કેવલ તેનીજ રેનામા જાળ બનાવી
 આત્મભાન ભૂવાવી દેનાર માતા પિતા માટે શું કહી શકાય ?
 શરીરને છઠ્ઠી મુઠ્ઠી ચોવીએ જ્યાં નેચ્યા કરો તોયે તે
 મૂકવુંજ પડશે મૃત્યુ વગર આલે તેમ નથી વગર મોતીએ ખાવી
 કરવું પડશે અહીંનો ભાડૂત તો જ મહિના કાંઠે જી, રહેનાર
 બહુ હુગીયાં હોય તો ડોટે જઈ મહીનાના મહીનાઓ કાંઠે,
 દમ્તાવેજમા ચોગડાનો પાચડો કરી નાખે અહીંએ બધું ચાલશે
 પણ ત્યાંતો ખાતે પીતે, વાતો જતે જતે, મોટગમા બેઠે બેઠે
 મગચ છે એમા વાર, તલેવાર, દહાડો કાંઈ જોવાનું નથી એના
 શરીરની મેવાના પાઠ ભણાવનાગઓ, ગરીર માટે ધર્મ વેળી
 ખાવાનું કહેનારા આદર્શીયોને કથી દ્રષ્ટિએ ઉપડાગી જોડા છે,
 તે સમજવો ! મનુષ્ય તરીકે વાતો કરના શીખો ! નિદા, ધમા
 વકરી મૂડી, આપણે ડોણ ? જ્યાંથી આવ્યા ? જય જવાના ? ડુરું
 શું ? જરવાનું શું ? એ વિચારો ડો ! ‘અરબસ્તાનથી મોતી
 આવ્યા કે નહિ’ એવી ગતો ઝવેરીઓ લેગા થાય કે જરે, સગે
 ડીયા બને કે અહીંમોના ભાવની વાતો કરે, મૌ સોની વાતો કરે,
 પણ આગમની, શાસ્ત્રની, ધર્મની, વાત કોણ કરે ? હું કેહું
 છું કે આ ધર્મની વાત ગઈ તો છતે પૈએ લીખ માર

વાનો રખત આરને, તમને દાઘમમ્બે ખાવા મળે છે, એ પ્રતાપ હીરા માળેક કે પન્તાનો નથી, પણ ધર્મનો છે ચોડી છદગીમા નાહકના, લેવાદેવા વિના, વગર મમન્યે ચોટે-ચોટે અને ચકલે જેમ તેમ ખોલવુ, એ તે માણુમાઈ કે બનવગપણ ? કહેવત છે કે, એ પડિત મળે તો તત્ત્વગોષ્ઠિ કે અને એ ગદ્દા મળે તો લાત લાત કહે કોઈ ગમે ત્યા લઈ જવા માગે તો જતા પહેલા આત્માને પૂછજો, પાપથી અને દુર્ગતિથી બચતા રહેજો, ખોટી રીતિએ પીઠ થાખડનાગઓ મન્નગતિએ નહિ લઈ નાથ ! દુર્ગતિમા જતા કે ગયા પછી બચાવ નહિ કરે ! એનો ખૂબ ખ્યાલ રાખજો આ બાબતમા 'કાલભૌકરિક' કમાઈના દીકરા 'સુલસ'નુ દષ્ટાત ખામ વિચારવા જેવુ છે.

શ્રી મુલસનુ દષ્ટાત

કાલભૌકરિક કનાઈ રોજના પાચનો પાડા મારતો હતો શ્રી શ્રેણિક મહાગજને પ્રયત્ન કર્યા છતા પણ તેણે હિંસા બધ ન કરી પણ ઉલ્ટો તે પાપની મામે બચાવ કર્યો હતો શ્રી શ્રેણિક મહાગજને બ્યારે -દુ કે, 'જાવ ભૌકરિક ! હિંમા, એ પાપ છે માટે ડોડ,' ત્યારે ઉત્તરમા કાલભૌકરિકે કહ્યું કે 'જે હિંસાથી માણુ ના જીવે એને પાપ કેમ કહેવાય ? એને હિંસા કેમ કહો છો ? હું તો કહું છું કે, એ તો ધર્મ છે-એને નહિ મૂકું ' ધર્મને ધર્મની દલીલ કરે, ઘાતકી વાતની દલીલ કરે ભગવાન શ્રીમહાવીરદેવે શ્રેણિક મહાગજને સ્વબ્યુ કે, 'કાલભૌકરિક હિંસા મૂકે નહિ અને તારી નરક તટે નહિ' ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ સાક્ષાત મોજૂદ હતા, ત્યારે પણ રોજ પાચતો પાડા મારનારા કારમા આત્માઓ જીવતા, હિંમા એજ ધર્મ એવી દલીલો કરતા, તો પછી આજની ગી વાત કરવી ? કાલભૌકરિકનો દીકરો સુલસ શ્રીઅભયકુમા ના મહવાનથી ઉમદામા ઉમદા આત્મા નીકળ્યો ભાગ્યશાલીઓ ! તમારા મહવાસમા આવે તેને તમે મુધારા કે ઉલટા તે તમને પાડે ? જો તે તમને પાડે તો વિચારો કે બળ

વાન, કોણ ? આત્માને એવો નિર્ગળ ન જનાવો કે જમે તેવી વાતથી મુઝાઈને ધર્મ-માર્ગથી ખમી જવાય શ્રીઅભયકુમારના સહવાસમા આવનારો હિંસક, તે અહિંસક જનતો જુઠું બોલ નાર તે સત્યવાદી જનતો અને ચોર તે શાકુન્તલ જનતો (પ્રશ્ન - કાલસૌકરિક તો અભવિ હતો, પણ ભવિને તો પ્રભુ સમજાવેને ?) પ્રભુ કેવલનાની છે જ્યાં આ માત્ર હિંત દેખે ત્યાં તો એ પરમ ઉપમરી ઉપમા કર્યા વિના રહેજ નહિ ભવિમા પણ દુર્ભવિ અથવા ઘોરા ભવમા મુક્તિએ જનાન હોય, છતાં તગ્નમા ન પામે એવા હોય તો એ ક્વલજ્ઞાની ભગવાન પણ ઉપેક્ષા કરે જેમ જમાલી અયોધ્ય જણાયા એટલે જતા ક્યાં ને ? જાણી પરમાપકારી શ્રી તીર્થ કંઠેરો જ્યાં ઉપાજ જણાય ત્યાં ઉપાય કર્યા વિના રહે તેમ નવી વીનમા તીર્થપાત શ્રી મુનિમુવ્રત ન્વામી એક ઘોડાને પ્રતિજોધ કરવા એક નનમા માઠ જોજન ચાવીને ભક્ય પધાર્યા હતા એક ઘોડાને સમ્યક્ત્વ પમાડના માટે માનવો વિહાજ, એ ગતમા કયો હતો (મલામાથી પ્રશ્ન—પાજ મારનારને માગી ન નખાય ?) શ્રી જિનેશ્વરદેવના ચામનમાઠાઈને પણ માનવાની આજ્ઞા નથી આજે પાવન પાજ માનનારને માનવાની ભાવના થઈ પડી જે નહિ માનવાની ભાવના છે, તેનો નાગ વતા વા નથી લાગની આથી ગાત્ર કરે છે ઠ જચાવવું એ ધમ પણ માત્ર એ ધર્મ નહિ એકને માયો, બીજાને, અને ત્રીજાને માર્યો કે ખદ્વાસ, એ તો એજ હિંના આની માટે જન્વાવનાનો પ્રયત્ન જ્યો એ ધર્મ ! જુ માનનારને શ્રી કુમાપાગ મહાજાન સમક્ષ ઉભો ડરવામા આવ્યો શ્રી કુમાપાગ મહાજાન એને માર ? નહિ, પણ પ્રાયશ્ચિત્ત તો આપ્યું, અને તે એ કે 'યજ્ઞવિહાર' નામનું મહિં જધાવી તેના ઉપર લખાવનાવું કે જુ મા વાના પ્રાયશ્ચિત્તમા આ મહિં જધા યુ છે, જેથી જગત જવ હિંસાથી જન્વાવના માટે હિંમકને મારવાની ભાવના, એ ઘોર પાપ છે ઘોર હિંસા છે આપણું પરચખાણ ક્યું છે ? 'પ્રાણાતિપાત વિગ્મલ' છે-એટલે કે 'મુનિયાના ઠાઈ પણ પ્રાણીના પ્રાણનો અતિપાત-નાગ ન કર્યો,' એજ આપણું પરચખાણ

અસ્તુ ચાલો આગળ શ્રી અભયકુમારે પોતાના નહવામથી મુલસને ઝેટલો તો મુદર બનાવી દીધો હતો કે જેની મીમા નહિ જાલગો રિજના મૂઆ પછી આખા કુટુંબે આવી મુલસને જોઈ ‘હવે નાથ ગયા, તમે નાથ બનો, આપણો મુલધર્મ શરૂ કરો’

મુલસ—‘એ કામની હામ માનમા નથી જે હિંસાર્તુ ક્રમ માન બાપના મજા વખતે જે પ્રત્યક્ષ જોયું છે, તે મારાથી બનવા પી નવી આધજા બાપના નિગજો શુ આધજા થયું?’

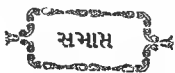
કુટુંબીઓ કહે છે કે ‘પૈમા દકા પી જેમ પાપમા પણ બાળીદારી જીશુ માટે શરૂ કરો’

રાતકી કુટુંબના પબ્લમાથી જટાય પણ કેમ? હિંમક કુટુંબી પણ ભય કર હોય છે, પણ મુવસ શ્રી અભયકુમારનો મિત્ર હતો. કઈ કમ નહોતો કુહાડો લઈ તરત પોતાની જગ પર માર્યો, અને મૂર્ચિત થઈ પડ્યો મૂર્છા વગી અને જાગૃતિ આવ્યા બાદ જુઓ મારીને કહે છે કે, ‘પીડા નહેવાલી નથી’ એમ જાહી લેગા થયેલ કુટુંબીઓને જો છે કે, ‘આ મારી પીડાને થોડી થોડી જોડી દો’

કુટુંબીઓ—‘ભાઈ! જાઈ દિવસ પીડા કાઢની જોડી લેવાણી બાપી છે’

મુલસ—‘અહીં પીડામા તમે બાન રથી પકારી રાક્તા, તો મા ! મૂઆ બાદ પાપના પાણિમે નજાદિ ગતિના દુખમા બાન પડાવના તમે જમ કરી આવવાના? અને શું કરશો?’

કુટુંબીઓ શુ જોલે? મુવસની આ હડીકત માલગી અભય કુમાર તરત નજમહેલથી નીડગી મીધા મુવસ પાસે આવે છે, ને જો છે કે ‘મુવસ જગતમા તુ એક જાણાને પાન છે અહિં સાધર્મની નજા બાતર તે તારી જાતને પણ ન જાણવી ને અતમા કુટુંબને પણ જાણ્યું! ધન્ય છે તને’

परिशिष्ट

પારિશિષ્ટ-૧.

શ્રી સાગરાનંદ સૂરિજીનું વ્યાખ્યાન
અને

જામનગરના શ્રી ચતુર્વિધ સંઘના ઠરાવો

સદુપદેશના વાઙ્ય ઉપર થતા અયોગ્ય આશ્રેયોનો ગદીઓ

આજે એટલે તા. ૨૮-૮-૨૯ને રોજ જામનગરના શ્રી ચતુર્વિધ મઘની સભાની મોટી મેદની મળી હતી તેમા અધ્યક્ષ મ્યાનેશી પરમપૂજ્ય આગમોદ્ધાતક આગમનદમ્યૂરીશ્વરજીએ નીચે મુજબ વિવેચન કર્યું હતું -

“મહાનુભાવા, તમને માલમ હશે કે ટોર્કપિણ ડોર્ટમા બદ નક્શીનો ડેમ ચાલે તે ડોર્ટ માન એક વાક્યના ચમ્દો ઉપર બદનક્શી થઈ એમ માનતી નથી. ડોર્ટ આખા પેરેનાક અને પ્રગ્ણ ઉપર ધ્યાન આપે છે તેવી રીતે આજના ૨ થયા ચાલી ગઈ છે તે મુનિચય શ્રી રામચિત્રચંદ્રએ આમ કહ્યું, તે વચન કહ્યું, તેમા ટોર્ક ના પાડતુ નથી મુનિચય શ્રી રામચિત્રચંદ્ર પણ ના પાડતા નથી પણ તમે આખુ પ્રગ્ણ વાચો, આખો પેરેનાક વાચો કેટલાકે એ વાચ્યો હશે, છતાં અમિતિ તાણ કરવા એ હું વાચુ છું કે જે ઉપવી તમને વજાનો આરાય માલમ પડી જશે

“x x x તમાન એકે પાપને યાગડે તેના નથી એકે પાપની પ્રગમા કરે તેમ નથી અહીં જોનીને જોની આના વિરુદ્ધ પાપને પણ પપાળે જોના જેવો નગધમ કોટિનો ણીને કોણુ ? અર્થકામની વાચનામા તો તમે પડેલા ડાજ અને અહીં આપો ત્યાયે અમે અર્થકામની વાતો કરીએ, એ અત્રિમા બી હોમવા જેવુ છે તમે ગૃહસ્થ છો, અગુક ચીજની જરૂર હોય, તોયે તમારી લાવના શુ હોવી જોઈએ ?

સમ્મદીઢી જીવો, જરૂરિયાત પાપ સમાયરડ કિંચિત્ ।

અપોસિ હોઈ ઝવો, જેણ ન નિદ્ધવસ કુણર ॥

અભ્યગ્દૃષ્ટિ પાપ કરે તો યોડો જ ધ, મિથ્યાદૃષ્ટિ પાપ કરે તો ઘણો જ ધ જાણ સમ્યગ્દૃષ્ટિ પાપ કરે નહિ અને ઘડાય સયોગનશાત્, નિર્જલતાને યોગે, આસક્તિના પ્રતાપે, અગાહિના ભેરે પાપને કરવું પડે તો કિંચિત્ પાગેર પાણીની જરૂરત હોય તો નવાપાગેર ન વાપરે x x x જ્યાં મનુષ્ય, હુનિયાના ઉત્તમ પ્રાણી મનુષ્ય બને, ત્યાં ઈતર જાતુની દયા હોય કે ભયર કેતલ હોય? પણ સ્વાર્થી પેટભગઓ, સ્વાર્થીની ખાનડ આ પણ કરે અને વળી એમા પાછો ધર્મ માને, એવા નગધર્મોની વાત ની કરવી? નિર્ધર્મપણે જીવે ચાલે, એમા કપારીએ નહિ એ માણસાધ કઈ જાતની? મનુષ્ય ઈતર પ્રાણીની રક્ષા કરે કે સહાર? તમે લોકો જે તમારી જરૂર માટે હિમાને ધર્મ ગણો તો આર્ય અને અનાર્યનો ભેદ શો? આજે પવટો ઝવો કે આય દેશની વાસના ત્યાં ગઈ કે x x x અહાથી ત્યાં જઈ આવી, નકલી જની, પાપની ક્રિયાઓનો પ્રચાર કરે છે આજે મારા ઘરે પણ અભિમ્ય અપેક્ષાનો વિચાર નથી જૈનોના ઘેર પણ દાઢના શીંગા અને ઇંડા, ચટણીની જેમ ખનાય છે x x x અનાર્ય તો અનાર્ય છેજ, પણ આર્યો અનાર્યોનું, અનુકરણ કરે તો એ અનાર્યોથી એ ભુકા x x '

આ આખો અધિજાન સાલગવાથી તમોને નપદપણે માન્ય પડશે કે વક્તાનો આશય પ્રથમ તો અભ્યગ્દૃષ્ટિ પાપ કરે નહિ અને સયોગાદિવગાત્ માપેક્ષપણે કિંચિત્ પાપ કરે આમ જણાવી સમ્યગ્દૃષ્ટિ જેનોને તો સ્વનત્રપણે અવગ કરેલા છે પડી જે લોકો તેવી દૃષ્ટિવાળા નથી તેઓઓનું વિવેચન કરના આર્ય દેશમા આર્યપણે વર્તતા નિપેક્ષ જૈનોનું વર્તન જણાવ્યું છે અને ત્યારપછી અનાય દેશમા જઈ આવેતાને અનાર્ય દેશની વાસના લઈ આવેલા જૈનો માટે કહેવામા આવ્યું છે આવી રીતે

ત્રણ વિભાગે જેનોને આ પ્રકરણમાં જણાવ્યા છતાં જેઓ છેલ્લા ભાગ બધા જેનોને લાગુ કરવા માગે છે તેઓની ધારણા નર્વથા બૂલભરેની છે, એમ તમો અપદ્ધ જોઈ શકશો કદાચ તેઓ છેલ્લા પ્રકરણમાં વપાએલા જૈન શબ્દ આગળ કઈ વિશેષણ નહિ હોનાથી બધા જેનોને તે જે ના વાક્યમાં લેના માગે તોપણ તેમની મમજ બૂલભરેની છે કેમકે શ્રીમાન અભિનવસૂરિજી “લલિતવિમ્ભરા” અવમા અપદ્ધપણે જણાવે છે કે મમુદાયમાં પ્રવર્તેલા શબ્દો અનેક પ્રમાણે તના ભાગમાં પણ લાગુ પડે છે જેમ શાસ્ત્ર ગીતિએ લોક શબ્દથી પાવ અન્તિદાય લેનાય જે છતાં લેણુત્તમાણ એ જગો ઉપર લોક શબ્દથી પ આન્તિદાયમાનો એક ભાગ જે અનાન્તિદાય છે અને તનો પણ એ ભાગ જે અન્ય છતો છે તેજ ન્યા લોક શબ્દથી વેવામાં આગ્યો છે તેનીજ રીતે લોકોમાં પણ માતે કપિઓને અગે વપગએવો અન્તરિ શબ્દ એક, બે, ત્રણ કપિના અગે પતા વપગાય છે તેની રીતે આ પ્રકરણમાં જેનોના કાઈપણ ભાગને માટે નિર્વિ ગેપણુપણે જૈન એનો શબ્દ વપરાય તેમાં કાઈ જતતની અડચણ નથી

વિકાસમર્થજ શ્રી હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજી પણ શ્રી અભિનવન પ્રભુની દેશનામાન પચન્દ્રિય તિર્થ ચો, આર્ય મનુષ્યો અને દેવતાઓને માગે જે સ્વરૂપ કહે છે તે પણ એક ભાગનેજ લાગુ પડવાનાજી હોવા છતાં સમુદાયને હેજીને કહે જે પ્રતિપક્ષી યોગે પણ ઉદવાક માધુઓને અગે દીકા જન્તા મ્યાન મ્યાન પર

સમુદાયેષુ પ્રટતા ગ્રન્થા અવયવેષ્વપિ પ્રવર્તન્તે ।

+ પચેન્દ્રિયા જલચરા સ્વાચતડ્ડ્યાડ્ડ્યમુત્સુકા ॥

ધીર્વરં પરિગૃહ્યત ગિલ્યતે ચ પક્ષાદિભિ ॥૩૯॥

ઉત્કીલ્યતં સ્વચયદ્દિ માપ્યતે ચ મટ્ટિયતામ ॥

મેત્તુકામર્વિપાપ્યને નિગાલ્યતે વસાર્થિભિ ॥ ૪૦ ॥

સ્થલચારિણુ ચોમ્નના અસલા પ્ત્યર્ચરં ॥

મૃગાગ્રા સિદ્ધમુર્સર્ગર્મયેન માસકાંતિભિ ॥ ૪૧ ॥

સાધુઓ, સાધુઓ, એમ બોલે છે તો તેઓ પણ એક ભાગને અંગેજ ભતિવાચક શબ્દનો ઉપયોગ કરે છે એમ તેઓને ખચિત માનવું પડશે ચાતુ લોક પ્રવૃત્તિમા પણ જન્માદ્યમીએ (ગોકુળ અદ્યમીએ) લોકો જુગાગ ને છે, નીવાળીએ લોકો ફટાકડા ફેરે છે, હોળીના દિવસોમા લોકો અમલ્ય રાખે બોલે છે એ વિગેરે જે જોવાય છે તે પણ અન્યથા સમુદાયવાચક શબ્દનો ઉપયોગ કરીનેજ બોલાય છે

ઉપરની હકીકતથી તમે નપદ સમજી શક્યો કે મુનિવર્ચની ગમવિનયશુના શબ્દો ઉપર ટીક કરવી તે કોઈ પણ પ્રકારે યોગ્ય નથી છતાં તે મુનિવર્ચશ્રીએ અળવગીઆઓના સતોપને ખાતર આવી ગીતે અષ્ટ ખુલાસો જણાવ પાડ્યો છે

ભાદે ખુલાસો

‘જૈનોને જે પણ દારૂના શીશા, અને ઇંડા ચટાનીની જેમ ખરાય છે’ એ મુજબતુ ‘જૈન પ્રત્યક્ષ’મા એક વાચ્ય છપાયુ તેની આગળ અને પાછળનો સળધ વાચતા તે અત્યર્થ દેશમા નઈ ભાનભુલી જે કોઈ વાપરતા હોય તેનેજ ઉદ્દેશીને લખાયુ છે એ નપદ ભાવમ પડે છે આ મળધી અમારો ખુલાસો અમે ‘જૈન પ્રત્યક્ષ’ના આગામી અકમા જણાવ પાડેલ છે છતાં તે

આર્યદર્શો સમુત્પન્ના અપ્યનાર્યરિચેષ્ટિતા. ॥

દુ સ્વદારિદ્યદાર્માર્મ્યાનર્દગ્ગા દુ સમાસતે ॥ ૬૧ ॥

પરસપરમકપેણાપકપેણ મ્વસપદામ્ ॥

પરમેષ્યતયા દગ્ગા દુ રા જીવતિ માનવા ॥ ૬૦ ॥ વિં ॥

શોકામર્ષ વિષાદેષ્યદેન્યાદિન્નિરુદ્ધિષુ ॥

અમરેષ્વપિ દુ સ્વસ્ય માત્રાન્યમનુવર્તત ॥ ૬૭ ॥

મ્વા પરસ્ય મહતી ત્રિય માગ્ગમમ્મીવિત્તમ્ ॥

અજિતસ્વલ્પસુકુત શોચન્તિ મુચિર સુગ. ॥ ૬૮ ॥

(અતુર્નિશ્ચિતદેશનામ ચક્ર, ત્રિષ્ટીશલા પુરુષચરિત્રમાથી, શ્રી અભિનંદન પ્રભુની)

સળધી કોઈને હથુ પણ જોમુમજ નેતી હોય તો એ વા-
કરી અમે જલાનીએ પીએ કે પૂજ્ય વ્યાખ્યાન નો આશય
દમ્ત અનાય દેશના મસૂર્ગથી ન કોઈ બાન ભુનેવા કુટુંબમા
આવી અનિષ્ટ બની ત્રવેન થએની રોન નેને રૂર કરવાનો હતો
અને છે બધા જેનોને તેમજ ઘણા જેનોને તે જાગુ પાકવાનો
હોદેગ હોઈ ગઈને નહિ, હનો નહિ તેમ જે પણ નહિ
ની 'તરી 'જેન પ્રવચન'

આ ખુલાશ વાચીને મમજનાન મનુષ્ય વાચીને જી પણ
એમ કહેવા તથા નહિ થાય કે મુનિવર્યશ્રીનુ અમલ વાધાવાળુ
વાક્ય સમન્ત જેનોને ઠીનીને હતુ વિોધી પા તરફથી એમ
કહેવામા આવે છે કે આહમા અમ્નાં ખુલાશ મુનિવર્ય શ્રી રામ
વિજયજીની નહીથી બના પડેલો નથી, પણ તે તેજોનુ કહેલુ
અયોગ્ય છે, કા જુ કે છઠ્ઠા અકનો જે વિનાશ-પદ વેળ છે તે
મુનિવર્ય શ્રી ગમવિજયજીના ચાખ્યાનને અનુમતીને જેમ તરીએ
મગટ કયો છે, તેનીજ રીતે આ આહમા અકમા જણાવેલો
ખુલાનો પણ મુનિવર્યશ્રીના ખુલાસાને અનુમતીને તરીએ બહા
મેવેલો છે આ ચ્યાને જે ખુલામામા મલીની જગ કે અને તે
મિથાય તે માનસો નથી તો મગ વેળ પણ તેમની મરી મિના
યનો જેમ માનવામા આ ચો કે? મધ્યવ્ય પુત્રોને તો અમ્વ
વાક્યજ વાવાનાજુ જણાય તેમ નથી તેમા વળી વતહેર ખુલાસો
દેખતા તો વાધાનુ નામ નિશાન પણ જહે તેમ નથી

કદાચ કોઈ શન કરે કે આની રીતનો ન્પટ ખુલાસો છતા
અગવગીઆઓ આટલી બધી અગવગ યાથી ઠપાડે છે, તો
તેના મ મધમા જણાવવાનું કે, હુ બુનનો ન હોઉ તો, તે
અગવગીઆઓ આ વાક્યને તો માત્ર હલિયા તરીકે લોળા
જેનોને ઉઠેન્વા માટે આગળ કર છે, પણ તેમા અસલ તત્વ
તો આ પેઠેવાકમા વપરાએવા નગદ્રમ શમ્દમાજ રહેલુ છે

કદાચ દાડ અને ઈડાને માટે મુનિવર્યશ્રી તરફથી કહેવાય તેજ
અયોગ્ય ગણવામા આવે તો તે પણ કહેલુ અયોગ્ય છે, કારણ

કે ત્રોતાને તારવાની દ્રષ્ટિવાળાએ સંઘ ૧ ગણ્યા ૫૩૨ હિતનો ઉપદેશ આપવાજ નેરુએ શ્રી હેમચંદ્ર મહારાજ વ્યાકરણ મંજ્યા વ્યુત્પત્તિના વગણભૂત ત્રયમા પણ કેવા ઉદાહરણો આપે છે તે જુઓ —

અપિ તત્ર મવાન્ જન્તુન્ હિનસ્તિ । ૧૦

કથ નામ તત્ર મવાન્ માસ મક્ષયેત્ । માસ મક્ષયતિ ।

થિગ્ ગર્હામદે અન્યાગ્યમેતન્ x x ૧૩

ન શ્રદ્ધે ન સમે જાતુ તત્ર મવાન્ મુરા પિત્રેન્ ૧૭

ન શ્રદ્ધે ન સમે જાતુ તત્ર મવાન્ મુરામણસ્યત્ । ૧૭

પાચમે અ ચાચ, પાઠ ચોથો

ઉપર પ્રમાણે ૫૫૪ હમીડાના ૭૫૫ નિરૂદ્ધ ચળવળ કરવા વાળાઓએ ટોર્ક પણ અગત ઢાલુથી, કોર્ક મનુષ્યની પ્રેરણાથી ખોટી માન્યતા ધારણ કરી સભાઓ ભરી હોય તો પણ તેઓને પોતાને માથેથી કલક ઉતારવાનો મનમ રત્તા એજ હતો કે સભામાં બેઠેલા મર્વ લોકો જે પનાર્થોને અજો પોતે ટીકા કરવા તૈયાર થયા છે તે પદાર્થો માટે જાહેર કરવું નોઈતું હતું કે અમેએ છુદ્ગીમા એ પનાર્થનો ઉપયોગ કર્યો નથી, કરતા નથી, અને ઠરીશું નહિ તેમજ અમારી જાણ પ્રમાણે એવા પદાર્થનો ઉપયોગ ટોર્ક પણ જોન રત્તા હોય એમ અમેને લાગ્યું નથી આવી રીતે જો તેઓએ પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક નાદેર ઝડ્યું હોત તો તે કાર્કિ અરો ચોગ્ય પણ ગણાત પણ નિરોધીઓની એમ પણ મલામા તેવી પ્રતિજ્ઞા વર્ધિ હોય એમ જાહેરમાં આવ્યુજ નથી પણ ક્રમ્ત શ્રી ઉપદેશક સુનિવર્યશ્રી ઉપરજ આમેપોનો ૫ માદ વગમા યો હોય તેમ તેમના ાપા અને કંગવો ઉપરથી માનમ પડે છે પણ તે નિરોધીઓએ એકસ યાદ રાખવું કે તમારા જેવાઓના જખાણને વીધે સચમાર્ગના ઉપદેશક પોતાની ફરજ જનતવી છોડી દેશે તેમની જનવાલુ નથી વિરોધીઓએ સમજવાની જરૂર છે કે જો તમે જોન જોમના હિતેથી હોત તો

તમારી દૃષ્ટિ- ન્ધાને જ્ઞાતિનું મમેલન કરી તેવી અધમ પ્રતિભાગીઓને મુધાના પ્રયત્ન સાની જડ હવી અને તેઓ ન મુધરે તેનાજ લાગે તો તેઓને નાનિવી ન જરાવના ચાજી હતા મામાન્ય મનુષ્ય પણ મમજી નજે કે જવડ ઉપાનનાને રમ્તો કવડવાગી વન્તુથી ખમતુ અને ખરેડવુ જોજ છે પણ કવડનાગી વન્તુને ખરેડવાનો ઉપમ ન જ્ઞા તે હેનાને હિંતવી હાય જતા પણ ભાડવા નીડગણુ તે જિહ્વનો ન્યાય તો નથીજ શુ વિરોધીઓને એમ માનમ નધા કે મમાગી મા અપરાધો તેવા ઠક્કિન લોકો મુધરમે નહિ પણ પાપણજ પાનશે? શુ વિરોધીઓ છાની ઠોકીને એમ કહી ગંડે એમ છે કે અનાયર્થના મમર્ગથી ટેટલાએ જે નામધારીને જે અનાય આન્યજો શરૂ થયેલા નથી? એમ ઠેકાની તજો હિમત ડગી શરૂ તેમજ નથી ત્યારે તેઓને માટે મન્સ રમ્તો જોજ હતો કે મત્સપરૂપને નહિ ભાડતા તેવા અધમોને જોગી કાઢવા માટે ન્યાતો તરફથી સાન માગ કનામે ખડાર પાડવાની જરૂર હતી છતાં ઉપજલાતેયો યોગ્ય રમ્તો વિરોધીઓએ ક્ષીધો નથી અને મધપરૂપકનેજ વગોવનાનો રમ્તો ક્ષીધો છે તેમા તેઓનો હેતુ પ્રસમનીય હાય એમ ડોઈ પણ પ્રકારે માની ગદાતું નથી

આ અપગને અમે કરાવો જ્ઞાની વધા જરૂર એટલાજ માટે પડે છે કે તેઓથી જિનેશ્વર ભગવાને પવિત્ર તર્કિતે બહેનકરેલા એના મધ શબ્દને જે તાના ગેગાની નગામાગોરે છે અને પોતાની મન કંપના પ્રમાણે શાસ્ત્રવી નિરપેક્ષપણે કાવો કરે છે, અને તે કરાવોને પવિત્ર એવા મધના નામે બહાર કરે છે, પણ ચાલ નાપણુ કે ગામનમેત્રી પન્મ પવિત્ર મધના મનુષ્યો એના અજ્ઞાન નથી કે જેઓ મર્વજ ભગવાનના વચનોને એક બાજુ મેત્રી દઈ તેનાં ગેગાના વચનને સઘળા વચન તર્કિકે માને તેવા ગેગાઓને મધ ડોણુ હોય? તેવા ટોગાઓને મધન્તારની રી દયા થાય? અને તેવા ગેગાઓને મદદ કનાગીઓને પણ શાસ્ત્રકારો કેના નાદોવી શિખામણુ દે છે એ બધો અધિમાર

આ તમારી મમત્ત્વ નીમાન્ હુલિદ્ મુરીશ્વરના યનાવેલા
“મબોધપ્રક લુ” ની ગાવાઓ મૃદુ લુ, તે ઉપચી તમેને અપદ
માવમ પરશે ૧

માગ્નિદોએ અપ્પટપલે મમત્તવાનુ હોય છે કે દ્રવ્ય, મેટ
કાચ કે જાન કોટા કે જમાનો ઠોઠા એ ગધુ ધર્મિષ્ઠાને તો
આત્મક યાણની મિદ્ધિ માટે જોડવાનુ છે જે જમાનો મિદ્ધિને
મર્ન્યા બધ કરશે તે જમાનાને તો ગામ્મકાર ધર્મહીન જમા
નોજ ઠોઠા છે પવિત્ર આચાર્ય આ જમાનાને અગે ઘણીજ
નાની ઉમગ્ધી ઠ વાની જડુ છે, પણ આ જમાનો પવિત્ર આચ
ર્યને બાધ કરનાર છે એમ ગણીને પવિત્ર આચરણને રાકવાવા
ગાઓ કોઈપણ પ્રકાર શાસ્ત્રને કે પાતાના જ્યાણને જોનારજ
નથી એમ અપ્પટપલે ઠી દાકાય

આ અગવગમા સ્વાનકવામી અને દિગ્ગજર બાધોએ પોતાની
મમ્માઓ તરફથી અપ્પટપલે નહો કર્યુ છે કે આ અર્થાને

૧ અમ્માપિય સારિન્ઝો સિવધર થમો ય દોડ જિણ સઘો ॥

જિણવર આળા વધો સપ્પુવ્વ મયકરો સઘો ॥ ૧૨૦ ॥

અસ્સય સય જે મળન્તિ રામેળ અહવ દોસેળ ॥

ઠે ઓ વામૂહત્ત પઠિત જાયણેતેમિ ॥ ૧૨૧ ॥

કારણ સય સદ્ધ અવ્વવદ્ધાર કુણતિ જે રેડ ॥

પપ્પાડિઅ સડ્ઢિઅ-ડગ ૩ તે હુતિ નિસ્સારા ॥ ૧૨૪ ॥

તેસિં વહુમાળ પુણ મત્તિણ દિતિ અસળવસણાદ ॥

ધમ્મોત્તિ નારુણ ગાયાણ તિત્તિવ રાણ ॥ ૧૨૬ ॥

સય સમાગમ મિલિયા જે સમણા ગારયહિં કડ્ઢાદ ॥

સાહિન્જેણ કરતા મો સઘાઓ નમો સઘો ॥ ૧૨૮ ॥

જે સાહજ્જે વટ્ટ આળા મગે પવટ્ટમાણાળ ॥

મળવાયાકાણ્હિં સમાળ દોસ તય તિત્તિ ॥ ૧૩૦ ॥

(અગાધ પ્રકરણ)

કે પત્રકારે જેન ચર્ચાના નામે લખવી કે છાપવી નહિ,
તેઓ શ્વેતાળર મંદિર માર્ગીઓથી લિન મતના છે, છતા
આ ચર્ચાથી અવગ પડવા માગે તેનો અર્થ એટલોજ
શકે કે ચાલુ ચર્ચાના મૂળ વાક્યમા “જેનો” વરીડે વપરા
શબ્દ તેઓ તમામ જેનોને લાગુ પડતો હોય એમ ગણતા
કારણ કે જે તેઓ તે શબ્દ તમામ જેનોને લાગુ પડે છે
માનના હોત તો તેઓ પણ પોતાને જેન સ્વેચ્છાએ છે
વાપો ઉડાવત, અને તે જેન શબ્દની ચર્ચાને જેન ચર્ચા
કે બધ નહિ કરતા ખુશીની માથે તેઓ તેને જેન ચર્ચા
કે કબૂલ કરત જે તેઓની માન્યતામા જેન શબ્દથી મર્વ
આવી જતા હોય તો તેઓ પોતા તરફથી પ્રોટેસ્ટ કરવાને
દિવસ ચૂકત નહિ અને આપણા શ્વેતાળર મંદિરમાર્ગી ચર્ચ
માઓ કરતા પણ તેઓ મુનિવર્થશ્રી રામચિન્નજી ઉપર બમણા
જ કાઢત પણ મુયોગે તેઓને તેવા અસત્ય માર્ગની બુદ્ધિ
નથી ને તેથી તેઓએ આ ચર્ચામાથી અવગજ જોવાનું
કર્ચું છે છતા તેઓમાથી કેટલીક વ્યક્તિઓ શ્વેતાળરના
ના નામે એકઠા થએલા ટોળામા આવીને પોતાની અત કચ્છની
ખાલી કગવા ચૂકી નથી પણ તે વાત તેની મન્યાઓએ
રવા જેવી છે, કેમકે તેની મન્યાઓએ કાતો પોતાનો લેખ
જેથી લેવો અથવા તો શ્વેતાળર મંદિરમાર્ગી સઘમા
ની આવેલી વ્યક્તિને શાસિત કરવી આ બેમાથી એકે રમ્તો
મુખી લેવામા આવેલો નથી તે ખરેખર વિચારણીયજ છે
અતમા એટલું કહીને વિરમીશ કે જેઓ આત્મક-ચાલુની
જ શખતા હોય તેઓએ શ્રી ત્રિનેશ્વર ભગવાનના શાસ્ત્રની
ધારણ કરવી બેધએ સત્ય પ્રકરકોના વાક્યોનો મદુપયોગ
બેધએ અને ત્યાગમાર્ગને ગ્તે જવામાજ કચ્છાણ માતલુ
એ”

ઉપર મુજબના ભાવાર્થવાગુ વિવેચન થયા પછી શ્રી ચતુ
સઘ તરફથી સોરઠીઆ ભાઈ ધનરાજજીએ નીચે પ્રમાણે

કરાવેા રજી કર્યા હતા અને તે શ્રી અનુવિંધ મઘે સર્વાનુમતે પમાર કર્યા હતા

તે ઠગવ નીચે મુજબ —

૧ શાસ્ત્ર અને લોક વ્યવહારથી મમુદાયને કહેવાવાળા શબ્દો મમુદાયના એક લાગમા પણ વપરાય છે, તેમજ ત્રિપટ્ટી શલાકા અગ્નિમા તેના મમુદાયનાવક શબ્દોનો અવયવમા પ્રયોગ કરેલો છે ને બ્યાકરણમા પણ શ્રી દેમચદ્ર મહારાજે મામ અને દાડના વિષયમા શ્રોતાને આશ્રયીને પ્રયોગ કરેલા હોવાથી, મુનિવર્ચશ્રી રામવિજયજીના શબ્દો જે “જૈન પ્રવચન”મા આવેલા છે તે ટીકાને પાત્ર નથી, એમ અમે માનીએ છીએ છતાં તે શબ્દોથી જે લોકો ઉદ્ધેરાઈને મુનિવર્ચશ્રી રામવિજયજીને માટે જે અધર્મિત શબ્દો બોલાયા છે તે સર્વથા અનુચિત છે અને તેથી તેવું બોલનારાઓની અજ્ઞાનતા માટે અમે હીવગીરી જાહેર કરીએ છીએ

૨ વિરૂદ્ધ અળવળવાળાઓએ પોતે મલા સમક્ષ અભક્ષ્ય અને અપેયનો પ્રતિબંધ કર્યો નથી અને સર્વ જૈનોની સ્થિતિ નપાત્રી નથી અને જે ઉદ્ધોષણ કરી છે તે મત્ય પ્રરૂપકને દબાવના અને અધમોની નીચ પ્રવૃત્તિને પાપવા માટેજ છે, તેથી તે ઉદ્ધોષણ કરવાવાળાઓ ઠપકાને પાત્ર છે

૩ શ્રી હરિભદ્રસૂરિ આદિના વચનથી જેઓ જૈન શાસ્ત્રને શિરોધાર્ય ન ગણતા હોય તેવાઓ સઘ તરીકે કહેવરાવવા લાયક નથી, છતાં જેઓ શાસ્ત્રથી વિરૂદ્ધ હોઈને પોતાને સઘ તરીકે ગણાવે છે, તેઓને અમે ખરેખર દયાપાત્ર માનીએ છીએ અને તેઓનું કહેવું આદરવા લાયક નથી એમ ગણીએ છીએ

૪ ધ્યાનકવાળી તેમજ દિગંબર ભાઈઓ તરફથી ચાલુ ચર્યાને “શ્વેતાબર મૂર્તિપૂજક જૈન ચર્યા” તરીકે જાહેર કરવામા આવી છે, છતાં જેઓએ શ્વેતાબર મૂર્તિપૂજક ન હોઈને વિરૂદ્ધ અળવળની સલામા જામનગર વિં સ્થળે પોતાના ગળાળા સાધુઓ વિરૂદ્ધ કાઢ્યા છે તે તેમનું કાર્ય સર્વથા અયોગ્ય છે, એમ અમે માનીએ છીએ

આ ઠરાવોના મત લેવાયા પછી એમ પણ પૂછવામા આવ્યું હતું કે, કોઈને કામ પણ મુદ્દારો, વધારો કે સવાલ કરવો હોય, તો સડોચ રાખ્યા વગર ખુશીથી કરે ત્યારે સભા તરફથી એવો ઉત્તર મળ્યો કે આ ઠરાવો જરોજર હોવાથી કામ પણ મુદ્દારો વધારો કે ખુલાસો કરવાનો રહેતો નથી આવી રીતે સર્વાનુમતે ઠરાવો પામ કરી શ્રી ચતુર્વિધ સઘની જય બોલાવી શ્રી ચતુર્વિધ સઘ વિસર્જન થયો હતો.

પરિશિષ્ટ-૨.

અભિપ્રાયો

(૧)

Advocate General Sir J. B. KANGA

[Bombay High Court]

Questions

1 Whether the said words are applicable to the Jains in general or as a class or only to those to whom they are applicable (A) with reference to the context and (B) independently there of?

2 Whether the said words are defamatory of the Jains in general or as a class?

3 Whether the said words are defamatory in any event?

4 And Generally

Answers

1 The words are applicable to such Jains who eat eggs and drink wine both with reference to the context and independently there of

2 No

3 I do not think so

4 The object of the speaker is no doubt to warn the community against the evil of drinking and meat eating and he points out that in several houses

of Jains this evil has entered and therefore he says that even Jains meaning some of them eat eggs and drink wine

(Sd) J B KANGA

એકવોકેટ જનરલ મર જે. બી કાગા (મુખય હાઇકોર્ટ)

૧ સ૦-આ શબ્દો બધા જોનો અથવા જોન જાતિને લાગુ પડે છે કે ફક્ત કેટલાકો કે જોને તે લાગુ પડે તેનેજ તે લાગુ પડે છે?

(અ) આ વાક્ય તેના બીજા સબધમા લેતા

(બ) તેના બીજા સબધથી જૂદા લેતા

જ૦-આ શબ્દો તેના સબધથી જૂદા અથવા સાથે લેતા એવા જોનોને લાગુ પડે છે કે જેઓ ઈલાઓ ખાય છે તથા દારૂ પીએ છે

૨ સ૦-આ શબ્દો જોનોની એક જાતિ તરીકે બદનક્ષી કરતા છે?

જ૦-ના

૩ સ૦-કોઈ પણ સંજોગોમા બદનક્ષીભર્યા છે?

જ૦-હું એમ ધારતો નથી

૪ સ૦-સાધારણ રીતે

૪૦-જોવાનારનો આશય ખાત્રીથી સમાજને દારૂ પીવાની અને માંસ ખાવાની બંને સામે સાવચેતી આપવાનો છે અને તે દેખાડે છે કે જોનાના કેટલાક ધરોમા આ બંને દાખલ થઈ છે અને તેથી તેઓ ગેર છે કે જોનો પણ એટલે કેટલાક જોનો દારૂ પીએ છે અને ઈલા ખાય છે

(૨)

વિ, તમે તા. ૨૧-૭-૧૯૨૬ નું "જૈન પ્રવચન" યાને ધર્મના વ્યાખ્યાનો મોકલ્યું તેની અદરનું સત્તરમું વ્યાખ્યાન મેં વાંચી જોયું, એની અદરનો "તરકડી કરતા વટલેલી ખાકાણી ભૂડી" એ લાગ વાચતા સાફ જણાય છે કે જૈનોને ઘેર પણ દારૂના શીશા અને ઈંડા ચટણીની જેમ ખવાય છે એ લખ્યું છે તે પૂર્વાપર સબધ જોતા માત્ર જોયો અનાર્થ દેશમાં જઈ આવી, ભક્ષ્યાભક્ષ્યનો વિચાર કરતા નથી એવાજ જૈનોને માટે છે જૈનસંઘના તમામ માણુનોને લઈને એ વચન કહેલું જણાતું નથી.

ડાહ્યાભાઈ પી. દેરાસરી

બેરીસ્ટર-એટ-લો

ઓનરરી જનરલ સેક્રેટરી

Society for Prevention of Cruelty to Animals

અમદાવાદ

(૩)

સુબાઈના "જૈન પ્રવચન" પત્રના તા. ૨૧-૭-૨૬ ના અકમા પ્રગટ થયેલ શ્રી રામવિજયજીના વ્યાખ્યાનમાં દારૂ અને ઈંડા વાપરવા વિરે ટીકા થયેલી જોવામાં આવે છે, તે મહારા સ્તુતિ જવા મૂળમ મધળા જૈનો ઉપર નહિ, પરંતુ હેલુ જ્ઞાનપાત કરનાર ઉપરજ છે.

રામમોહનરાય જશનતરાય,

સુબોધસમિતિ અમદાવાદ

(૪)

સુબાઈથી નીકલતું "જૈન પ્રવચન" તા. ૨૧-૭-૨૬ નું મને જતાવવામાં આવ્યું તેમાં પૃષ્ઠ ૧૨ મેં "તરકડી કરતા વટલેલી ખાકાણી ભૂડી" એ મવાળાનો લેખ મ્હે વાંચ્યો છે તેની અદર "આજે પચટો થયો છે" એ વાક્યથી જે વિચારોની શરૂઆત થાય છે તેમાં વિલાયત જઈ આવેલા જૈનોને ઉદ્દેશીને ટીકા થયેલી છે અને "સારા ઘરે પણ" એ શબ્દો પ્રત્યેક

જૈનને નહિ પણ તેમાના જે વિદેશ ગમન કરી આવી ત્યાના આચાર વિચાર પોનાને ત્યા દાખલ કરી ગયા છે તેમને ઉદેશીને લખાયાનો મ્હારો અભિપ્રાય છે

છગનવાવ હરિલાલ પંડ્યા, નવીન

(૫)

મુખાઈના જૈન પ્રવચન નામના પત્રમા તા. ૨૧-૭-૨૬ પ્રગટ થએલા રામવિજયજીના વ્યાખ્યાનમા દારૂ ઇંડા વગેરે વાપરવાના મબધમા કહેલું છે તે તેવો જાદુ વ્યવહાર કરનારને ઉદેશીનેજ કહેલું જે અને તે આગેપ અન્ય જૈનોને લાગુ પડતો હોય તેવું એ લખાણ પરથી ફલિત થતું નથી જેઓ એવી રીતે વાપરતા હોય તેમના પરજ એ આગેપ જે એમ માફ નમ્ર માનવું છે

વિદ્યાભટ્ટેન રમણસાઈ નીવડક

અમ ૧૧/૭

( )

મુખાઈની પ્રસિદ્ધ થતું શ્રી “જૈન પ્રવચન” પત્રિકાનો તા. ૨૧-૭-૨૬નો અંક પૃ ૧૨મા “તે કરી કરતા વટલેની આકાશી ભૂડી” એ હેડાંગ નીચેનું લખાણ વાંચતા, તે લેખમા “જૈનોના ઘેર પણ દારૂના ગીચા અને ઇંડા ચટણીની જેમ ખવાય છે” એ શબ્દો ઉપરથી તવા તેના પૂર્વાપગનો મબધ જોતા થોડાજુ નજીયા છે કે એ શબ્દો જેઓ જૈન હોવા છતાં દારૂ અને ઇંડા વાપરતા હોય તેમનેજ લાગુ પડે છે, એ શબ્દો કાંઈ જૈન મમસ્તને લાગુ પડતા નથી

નગીનદાસ પુરુષોત્તમદાસ સઘવી

શ્રી સનાતન મમસ્ત દિ. ૩ ધર્મસભા અમદાવાદ

(૭)

રવિવાર તા. ૨૧-૭-૨૬ ના જૈનપ્રવચનમા તરડી કરતા વટલેલી આકાશી ભૂડી એ મથાંગનો લેખ મે વાંચ્યો, સમજવા પ્રમાણે એ લેખ આખી જૈન દોમને લાગુ

માન જેઓ દારૂ ઇંડા વાપરતા હોય તેમને લાશુ પડે છે
હરગોવિદ્દાસ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા
માદવિષાધિકારી વડોદરા રાજ્ય

(૮)

સુરત, તા. ૨૮-૮-૨૬

સુળાઈના “જૈન પ્રવચન” તા. ૨૧-૭-૨૬ના અકમા પ્રકટ થયેલા ગ્રામવિજયજીના વ્યાખ્યાનમા જેનોને ઘેર પણ દારૂના શીશા અને ઇંડા ચટણીની જેમ ખવાય છે એ મતલબનુ લખાણ જેવામા આવે છે તે પૂર્વાપર સમગ્રાન્ધ જોતા એવુ ખાનપાન વર નારનેજ લાશુ પડે છે, સમજા જેનોને એ કોઈ પણ રીતે લાશુ પાડી શકાય એમ નથી એવો મુદ્દા અભિપ્રાય છે

લી મોહનલાલ પાર્શ્વતીશંકર દવે,

સરકારના પ્રેક્ષક,

મગનલાલ ઠાકોરદાસ બાળમુકુંદદાસ,

અનેજ સુરત

(૯)

સુરત, તા. ૨૮-૮-૨૬

વિદ્વાન જૈન સાધુ નામવિજયજીના એ ત્રણ વ્યાખ્યાનો સાલજવાનુ મફલાગ્ય મને સુરતમા પ્રાપ્ત થયુ હતુ એ વ્યાખ્યાનો માલગી એ વ્યક્તિ તરફ સદ્ભાવ-પૂજ્યભાવ ઉત્પન્ન થયો હતો ધાર્મિક વિષયમા પ્રમાણિક મતભેદ હોઈ શકે કારણ ઇશ્વર-ભગવાન સાક્ષા કરના પો નીરનીરાળા શાસ્ત્રોએ જણાવ્યા છે, અને અનુભવ પણ તેમ જણાવે છે પરંતુ તે મત ભેદને પ્રમાણીકપણે ન ગણતા તેને ઝુલ્મીત કરી રાગદ્વેષ દ્વારા વ્યક્ત કરવાના પ્રયત્નો રચાય છે તાની આજ્ઞતા જમાનામા સમગ્ર વર્ગે સખત અવગણના કરવી જોઈએ મારા એક મિત્રે “જૈન પ્રવચન”ની એક કૌર્ણિ મને વાચવા મોકલી એમા આજ માધુના પ્રવચનો વાચવામા આયા મને અનાયાને બાટલો મુદર લાલ આપવા માટે એ સાધનો તેમજ પ્રવચન પ્રગટ કરનારનો ખસ આભાર માનવો જોઈએ

“જેનોને ઘેર પણ દારૂના રીશા અને ઈંડા ચટણીની જેમ ખવાય છે” મહારાજશ્રીના આ વાક્યે જૈન કોમમાં નાહકનો ખગલગાટ કર્યો છે બલકે કેટલાકોએ કુગળ્યો છે ૨૧-૭-૨૮નો એક મે વાગ્યો છે, તેમાંથી હું નથી ધાગ્તો કે એવો કોઈ પણ સમજી માણસ અર્થ કે ધ્વનિ કાઢે કે તે આખી જૈન કોમને લાગુ પડે” કોમની અમુક વ્યક્તિ કે વ્યક્તિઓને જ તે લાગુ પડે એ સાધારણ સમજની વાત છે

કરમુખ વી. હોરા -એ-૧ એમ એ-૩ એમ
(૧૦)

મુરત, તા. ૨૮ આગસ્ટ ૧૯૨૬

“જેનોને ઘેર પણ દારૂના રીશા અને ઈંડા ચટણીની જેમ ખવાય છે” આ વાક્ય તા. ૨૧-૭-૨૬ ના “જૈન પ્રવચન” દાખાના ૬ ક્રા અંકના ૧૦ પાને ણીજા કોલમમાં છપાયુ છે તે આખો ફકરો વાચતા આખી રીતે અમુક વર્ગના જૈનોને જ લાગુ પડી શકે, સામાન્ય જૈન કોમને એ વાક્ય લાગુ પાડી શકાય એમ નથી એવો મારો અભિપ્રાય છે

છાહુલા / ગુલાબાસ.
એ.વે.૬૮

(૧૧)

મુરત, તા. ૨૬-૮-૨૬

ગ્રંથિવાર તા. ૨૧-૭-૨૬ ના “જૈન પ્રવચન” પત્રના ૧૦ મા પાના ઉપરના “તરકરી કરતા વટલેલી બ્રાહ્મણી ભૂડી” એ શિર્ષકના લેખનો છેલ્લો ભાગ ભાગ વાચવામાં આવ્યો “આજે પવટો થયો છે” એ વાક્યથી શરૂ થતી લીંટીઓ ઉપલક વાળી જતા, અગર કરીને વાળી જતા, જૈન સમન્તને તેમાં લખાયલા વચનો લાગુ પડતા હોય એમ લાગતું નથી જૈનશાસ્ત્રને માનનારા વર્ગ પૈકી જે જૈનો અલક્ષ્ય અને અપેય વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરતા હોય તેને જ ઉદ્દેશીને મજકુર વચનો વપરાયા હોય એમ સહજ અસમજાય છે, અને લખાણના અન્તમાં વપરાયતી

“તરકડી કરતા વટલેલી પ્રાણાણી ભૂડી” એ કહેવતથી એ વાત વધારે સ્પષ્ટ થાય છે લખાણ બાંધે સારે લખાયવું છે છતાં દરેક જૈન એવું અનિષ્ટ વર્તન કરી રહ્યો છે એવું તો આખું લખાણ જોતા ફક્તીત થતું નથી.

જનાર્દન વીરભદ્ર પાઠક

સરદાર જોનગરી, ફા. કા. મેજિસ્ટ્રેટ
(૧૨)

સુરત, સઘાડીયાપાઠ, તા. ૨૮-૮-૧૯૫૬

“જૈન પ્રવચન” વર્ષ ૧ હુ. અ.ક. ૮ કો. ગ્રીવાન તા. ૨૧-૭-૨૮ના અકમા પાને ૧૭ કોલમ ૨ માં જે નીચેનું વાક્ય છે “જૈનોના ઘેર પણ દારૂના શીશા અને ઇંડા અટણીની જેમ ખવાય છે” તે, બીજા બાકીના લખાણ બાંધે વાચી જોતા, મારા અભિપ્રાય પ્રમાણે “માન કેટલાક જૈનોને” લાગુ પડે “સર્વે જૈનોને” લાગુ પડી શકે નહિ.

લિ. માણેકલાલ ચુનીલાલ મુતગીઆ

એમ એ એવ એવ એમ એકવોકેટ
(૧૩)

જૈન પ્રવચનના તા. ૨૧ મી જુનાઈ મને ૧૯૫૬ના અકમા “તરકડી કરતા વટલેલી પ્રાણાણી ભૂડી” એ મથાળાવાળા લેખમાં અલક્ષ્યલક્ષ બાબતમાં પાને ૧૨ મેં જે પ્રવચન છે તે લક્ષ્યાલક્ષથી થતી હિંમતના પ્રચારના અટકાવ માટે જૈનોને મુખના છે એ પ્રવચનનો અર્થ ક્રૂતા દરેકે દરેક માણસ જે જૈન છે તે તેમ કહેવું કૃત્ય કરે. એનો અર્થ ઉપસ્થિત થતો નથી અહિંસક આર્ય સંસ્કૃતિ જ્યાં અનાર્ય સંસ્કૃતિવાળા લોકો સ્વીકારતા નવાનો પ્રયાસ કરી નહા છે ત્યાં અનાર્ય સંસ્કૃતિની નકલ કરીને તે સંસ્કૃતિથી ઉત્પન્ન થતા અનાય આનાર સ્વીકારનારા અને તેનો પ્રચાર કરનારાઓને જેનવણી તરીકે પ્રવચન થયેલું સમજાય છે અને તે દરેકે દરેક જૈનને લાગુ થતું નથી, એવો મારો નમ્ર અભિપ્રાય છે.

પાપભાઈ ભગુલાલ

બી. એ, એન, એન બી હાઈકોર્ટ નીડર

(૧૪)

હવાડીયા ચકલા

સુરત તા. ૨૮-૬-૧૯૨૬

“જેન પ્રવચન”ના તા. ૨૧-૭-૧૯૨૬ના ફક્કા અકમા પાને ૧૨મા ભારા વાચવામા જે આ ચું છે તે ઉપરથી અપ્પટ સમ જાય છે કે “જેનોને ઘેર દાડના શીશા” ઇત્યાદીનો અર્થ જેન કોમના અમુક વર્ગનેજ લાગુ પડે છે છતાં જે એનો અનર્થ કરી આખી કોમને લાગુ પાડી તેને માટે ઉઠાવો કરવામા આવતો હોય તો મારે કહેવું જોઈએ કે એવી વ્યક્તિઓ કઈક પોતાનો અતર દ્વેષ જહાર પાડવાજ એવો હવકો પ્રયાસ કરતા હશે હું જેન કોમનો નથી એ “જેન પ્રવચન”ના અકો વાચ્યા છે અને ન્યાયને ખાતર ઉપર પ્રમાણે લખવું પડ્યું છે પ્રવચનની આખી ભાવના સમજવા આખો પેરેશાફ વાચવો જોઈએ એમાથી અમુક વાક્યો ઠાઠી અમત્રધ રીતે મૂકી ગમે તેવા મન માનવા આપને અનુકુળ અર્થ કરી મહાન વિજ્ઞાતિને હવકી પાડવા પ્રયાસ કરવો જે સૂર્ય સામે ધુળ ઉરાડવા જેવું છે

સત્વમુખ વીરમુખરામ હોગ

(૧૫)

નાનપુરા રોડ

સુરત તા. ૨૮-૮-૧૯૨૬

અભિપ્રાય

“જેન પ્રવચન” તા. ૨૧-૭-૧૯૨૬ ના છક્કા અકને પા. ૧૨ એ બીજા કોમમા “જેનોના ઘેર પછુ દાડના શીશા અને ઇંડા ચા” છીની જમ જનાય છે” જે વકયમા “જેનોના” જે શબ્દ બધા જેનોને લાગુ પડે છે કે જેનમાના કેટલાકને એવો પ્રશ્ન મને પૂછ વામા આ પો કે તેના ઉત્તરમા જણાવું છું કે જે પ્રયોગ જેન કોમના કેટલાકને માટે છે બધાને માટે નથીજ

ચુનીલાલ માણેકલાલ ગાધી

એડમોડે, -સુરત

અભિપ્રાય

(૧૬)

ખપાટીઆ ચકલા

સુરત ૨૬-૮-૨૬

Ref no 170

‘જૈન પ્રવચન’ના તા ૨૧-૭-૨૬ના અકને ખારમે પૃષ્ઠે “જેનોના ઘેર પણ દારૂના શીશા અને ઈંડા, ચટણીની જેમ ખવાય છે” તેના અર્થ મળ્યે મહુને પૂછવામા આવ્યું છે પૂવા પર સબધ, પ્રયોજન અને પ્રકરણ જોતા તેમજ ભાષા પ્રયોગની સાધારણ શૈલીની દ્રષ્ટિએ જોતા “જેનોના ઘેર” એનો અર્થ “કેટલાક જેનોના ઘેર” એમજ થાય એમ હું ધારૂ છું

જયેન્દ્રરાય ભગવાનલાલ દુરકાલ
(પ્રોફેસર, અમેજી અને ગુજરાતી સાહિત્ય
મગનવાવ / દાકૌરદાસ બાગમુકુન્દદાસ
આર્ટસકોલેજ-સુરત)

(૧૭)

જૈન પ્રવચનના ૨૧મી જુનાઈના અકમા ‘તરકડી કરતા વટવેડી બ્રાહ્મણી બૂટી’ એ રીપક નીચેનું લખાણ હું ધ્યાનપૂર્વક વાંચી ગયો છું ‘જેનોના ઘેર પણ દારૂના શીશા અને ઈંડા, ચટણીની જેમ ખવાય છે’ એવું અહીં એક વાક્ય છે તેમા અમુક વ્યક્તિની અથવા સમગ્ર જૈન કોમના ઉપર ગેર ઝાંઘ પણ પ્રકાષે આમેય કરવાનો હેતુ નથી દેખાનો આ સત્ત્વ પૂર્વાપર સમગ્ર જોતા એટલું સ્પષ્ટ રીતે ઉપર તરી આવે છે કે એની ના સમર્થનમા દલીલો મૂકવાની જરૂર નથી રહેતી કેટલાક જેનો હુમલોએ અલક્ષ્યનો ભક્ષ અને અપેયનું પાન હાવ કરે છે તે ચોચનીય છે એટલુંજ લેખકનું વર્તન થ છે

તા ૩-૯-૧૯૨૬

મુબાઈ

ચોમેશચંદ્ર જનાઢન પાઠકજી
એડવોકેટ, મુબાઈ હાઇકોર્ટ
પૂવે, પ્રોફેસર સુરત આર્ટસકોલેજ

શ્રીયુત ગાંધીજીનો અભિપ્રાય

(૧૮)

દૃષ્ટાંતકરી જોન સમાજમા ઉભી થયેલી ચાનુ ચળવળને અંગે કેટલીક અનીચ્છવા જોગ ગેરમમજુતી સમાજમા પ્રસરી રહી છે અને તેમા પણ મુનિશ્રી રાજવિજયજીના એક વાક્યને સ્થળ ધડીધુ જનાવી જોનજનતા આગળ કેન્દ્રાકો તરફથી એવા આરોપ માથે રજુ કરવામા આવે છે કે મજકુર વાક્ય જોનમા જોને ઉદ્દેશીને લખાયલું છે એ જાગનમા મારી પોતાની શકા મળવા શ્રીયુત ગાંધીજી સાથે મે પત્ર વ્યવહાર કરેલો અને તેને પરિણામે જે અભિપ્રાય હું શ્રીયુત ગાંધીજી પાસેથી મેળવી શક્યો છું તે જોનસમાજમા પ્રસરી રહેલી અશાંતિને દુર કરશે એ આશાએ આપના પર મોકલી આપુ છું તેને આપના પત્રમા પ્રગટ કરી આભારી કરશોજી

“XXXXX જે વાક્યનો ઉદ્દાપોહ તમે કર્યો છે એને હું નીર્દોષ વાક્ય ગણું છું એમા જોન માત્ર ઉપર આરોપ નથી પણ જે જોનો અખાધ વસ્તુ ખાય છે તેની ઉપર આરોપ છે, અને ભોલનારની માન્યતા એવી છે કે અખાધ ખાનારાનો સપ્રદાય વધતો જાય છે XXXXX”

મોહનદાસ ગાંધી જી મા
હીરાચદ કસ્તુરચદ ઝવેરી

